Porto zapłacone ryczałtem.

Ч. 25 (523). Львів, неділя, 3 квітня 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст. АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Станіцка ч. 8. І. п. • Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам. доляр. Ціна числа 25 сот. Конто Н. Щ. Краків 405.867.

Еспанські безбожники гуляють

З Мадриту доносять: Католицькі великодні процесії довели тамошних безбожників до страшенної лютости. У многих містах зорґанізовано напади на тих, що молилися в церквах і пробувано розігнати процесії. В Антекверрі безбожники підпалили монастир і не допустили пожарної сторожі. Жандармерія мусіла вжити зброї. Одна особа вбита, кілька ранених. В Ґранаді вибухла підчас процесії бомба. В м. Кастро поліція хотіла розігнати процесію. Католики ставили опір. Підчас шамотання з поліцією знищено бальдахим.

Польща має 159 міліонів дефіциту

за 11 місяців буджетного року.

„Хвіля" помістила таку депешу з Варшави: Загальні скарбові доходи в лютім виносили 164,468.000 зол., видатки 193,860.000, що дає дефіцит в сумі 29,392.000 зол. За 11 місяців біж. будж. р. є 159,214.000 зол. дефіциту.

В Антверпії вогні на вулицях

Всі бойкотують дорогу електрику.

Велике місто Антверпія представляє дивний вид: страйк консументів дорогої електрики обняв у тім місті всі театри, кіна, ресторани і приватні помешкання. Нарешті прилучився до страйку і маґістрат міста. На перехрестях улиць розпалено великі вогні, котрих пильнує поліція, а з околиці везуть до міста міліони лямп і свічок. Мабуть застрайкують й інші міста.

Важне для родин погибших на війні

Мін-во праці і суспільної опіки виясняє: хто з родини загинувших на терені і в часі воєнних ділань має право старатися про грошеве заосмотрення з державного скарбу. Подання о признання даної особи за погибшу у звязку з воєнними діланнями можуть вносити: жінка загинувшого, слюбні і неслюбні діти, яких батьківство правно стверджене, адоптовані діти, які були на удержанні погибшого і його родичі. Подання приймають інвалідські реферати в староствах. Вони дають також докладніші пояснення.

Столиця сіонізму Тель-Авів

Що про неї пише „Оссерваторе Романо".

Орґан Ватикану „Оссерваторе Романо" приніс довшу кореспонденцію з Єрусалиму, підписану псевдонімом „Фіделіс". В ній висказаний подив для дивно скорого розвитку Тель Аліву: „Молода столиця сіонізму, Тель Авів, на пісках, нанесених від Середземного Моря повстала мов за дотиком чародійної палички. Ініціятива урядження там торгів має великі перспективи, бо Палестина се природний коридор між трема континентами. Вона більше ніж кождий инший край покликана до розбудови торговельних взаємин між Европою, Азією й Африкою". Автор кореспонденції твердить, що й туристичний рух до Палестини має великі можливости.

Японія хоче переговорювати з Китаєм

З Шангаю доносять: Японія згодилася розпочати переговори з Китаєм у справі полагоди збройного конфлікту між обома державами на підставі ухвали Союза Народів. Китайські офіціяльні круги впевняють, що приступлять до переговорів щойно тоді, коли Японці заберуть з Шангаю свої війська. Крім того Китай не згодиться, щоби манджурську справу брати окремо.

Нова 30-міліонова держава в Азії

Як підоймали прапор нової держави.

„Торжество прапора" відбувалося перед будинком міської ради Чанчуну. Заграла військова музика і під її звуки піднято новий, шестибарвний прапор Манджурії. Відтак шеф Полудневo-манджурської зелізниці ґраф Учіда (Японець) виголосив привітну промову. Змісту її преса не подає.

Відповідь Правителя чужинцям.

На промову ґр. Учіди виголосив майстер церемоній отсю: „Відповідь Правителя чужим гостям". „Від часу коли Манджурію проголошено окремою державою (в анґлійській депеші: „нейшен" — нацією) з 30 міліонами мешканців північного сходу, до мене тричі приходили і просили мене, приняти владу над новою державою. Манджурія — Рідний Край моїх предків. Тому, що мене просять знов і знов, я не смію відмовити, но приймаю з неохотою."

Імя, титул і характер правителя Манджурії.

Пу-Йі (б. цісар Китаю Сюанґ-Тунґ) як правитель Манджурії буде називатися Чін-Чен. Це слово має трояке значіння: Диктатор, Правитель, Начальник виконуючої влади. Справа постійного титулу ще невирішена. На всякий випадок новий правитель Манджурії не є жадним президентом і до часу проголошення конституції матиме навіть абсолютну власть.

Хто з чужинців був на торжестві нової держави.

Кореспондент „Дейли Телеґрафу" доносить, що на першім торжестві нової держави були з чужинців (крім Японців) два анґлійські і два американські журналісти, один Швед і три Росіяни. Кореспондент „Дейли Експресу" згадує між присутними Росіянами голову орґанізації російських „білих" еміґрантів, полковника Василя Бл... (назвисько сильно перекручене).

ЧИ ДУМАЄТЕ ПРО СВОЮ БУДУЧНІСТЬ?

Якщо так, то складайте свої ощадности в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.

4 24-х

НОВА ДЕРЖАВА

Між Жовтим Морем і великою рікою Амур простягається головна частина країни, званої Манджурією. Ся земля має велике значіння так задля свого положення, як і задля своїх природних богацтв. Земля там урожайна, на сході простягаються праліси, вона має золото, великі поклади вугля, копальні зеліза й ріжних металевих руд. На північнім заході Манджурії простягаються великі степи, добрі для випасу худоби. Манджурію перетинають дві важні зелізничі лінії: т. зв. манджурська зелізниця, від м. Чіти через Харбін до Владивостока і полудневo-манджурська зелізниця, від Харбіна через Мукден до Порту Артура. Манджурія далеко більша від усеї давної Австро-Угорщини. Рахують її на близько міліон кв. км. (940.000 кв. км.). Та до Манджурії належали давно також великі землі на лівім березі Амуру, тепер російські. Від року 924 до 1125 була Манджурія могутною державою (Кгі-тан). Тепер має Манджурія коло 30 міліонів населення, без тих областий, що за Амуром. Імя тої країни походить від здорового та невеликого племени Манджу (коло 5 міл. душ). Се галузь великого племени Тунґузів, сильно перемішана з Китайцями. З того племени Манджу походила й останна династія монархів Китаю.

Отже ту богату й велику країну з 30-міліоновим населенням, котра входила в склад Китаю, обсадила Японія і творить там окрему державу під своїм протекторатом. Се почин дуже великого значіння, котрий може відбитися на всій світовій політиці. Тому треба на той почин звертати пильну увагу. З тої точки погляду інтересне передовсім питання, чи вдасться в Манджурії зорґанізувати окрему, трівку державу. Закордонна преса так оцінює ту справу:

Нема сумніву, що се дуже трудне діло. Головна перешкода в його переведенні полягає на тім, що основне населення Манджурії се безформенна маса китайських утікачів, котрі голі й босі втекли з горіючого Китаю. А буде їх там коло 23 міліонів на всіх 30 міл. Ті бідні люди ніколи не брали участи в жаднім державнім життю, їх ніяка політика з роду-віку не цікавила. Се просто нещасні жертви руїни, яка настала у властивім Китаю, котрі все покинули й ратуючи наге життя, втікали куди їх очи несли. А тепер їм дають — автономію з державними ознаками. Під протекторатом Японії відбулися вже в Манджурії установчі збори, котрі намітили конституцію для Манджурської Держави. Кликати на ті збори представників тої безформенної й несвідомої маси перенятих жахом втікачів не було ні ціли, ні здається можности. Отже практичні Японці скликали Установчі Збори Манджурії просто з місцевих висших урядників і зі своїх людий. Річ ясна, що нічого лучшого не можна було придумати в тих обстановинах, бо з місцевого населення надається до пе-

реводження державної орґанізації тільки та інтеліґентна, урядничa верства, яка там є, а з напливової людности передовсім Японці. І є ще одна, розмірно значна числом, інтеліґентна ґрупа чужинців, що надається до такої роботи: се втікачі-еміґранти з б. Росії. Вони подібно як китайські втікачі прибули до Манджурії також переважно голі й босі, задоволені тим, що вратували життя втікаючи з большевицького „раю“. За 10—14 літ свого побуту в Манджурії вони вже вспіли по більшій части розгосподаритися. Отже Японія в орґанізуванні нової держави вже і їх допомогу бере під увагу тим більше, що сей чинник ворожий большевизмови. Японський посол у Шангаю, Шіґемітсу, вже прилюдно заявив, що „Росіяни в Китаю все і всюди показувалися як дійсний чинник порядку...“ Всіх Росіян в Манджурії є коло 70.000.*) А Японців в Манджурії є коло 200.000 (як заявив на днях японський представник д-р Сато в Женеві).

Найзручніший з посувів, які Японія виконала в Манджурії, се безперечно спроба утвердити там леґальну монархію. До того ужила Японія правного наслідника старої манджурської династії, котрому ніяка думаюча людина не може закинути жадного узурпаторства, бо його рід правив там від віків. Коли монархія з тою леґальною династією вспіє знов вкорінитися в Манджурії й задержить союз з Японією, до котрого представник тої династії очевидно мусів зобовязатися, — то се при допомозі Японії може дійсно скристалізувати й укріпити нову манджурську державу. А сей факт може мати дуже далеко сягаючі наслідки, — хоч покищо ні Америка, ні Анґлія не думають визнати де юре нову державу. На днях запитувано в тій справі анґлійського міністра загр. справ. Той відповів, що визнання Манджурії як окремої держави булоби кроком передвчасним і що Анґлія в тій справі буде вдержувати тісний контакт з Америкою. А знов Америка навіть не оповістила, що одержала ноту від манджурського міністра загр. справ Ші-Чі-Ші з бажанням, навязати дипльоматичні взаємини. Ледви чи й Франція та інші великі держави Европи поспішаться з визнанням Манджурської Держави. Таким чином Америка й Европа заняли до нової держави становище неґативне, а евразійська большевія навіть вороже (— хоч вона найскорше готова визнати нову державу). Все те для Манджурії безперечно дуже великі трудноці. Одначе ті факти зовсім ще не пересуджують укріплення й розвитку нової держави та можливости її великого впливу на упорядкування Китаю в будуччині.

Та в заходах Японії коло скріплення нової держави видна одна слаба і темна точка: се білоґвардійський отаман Семйонов, яким Японці очевидно опікуються, щоб його в відповідну хвилю „пустити“ з Манджурії проти большевиків. Се один з тих наскрізь скорумпованих білих терористів, котрий свого часу страшенно знущався над невинним населенням на великім просторі між Байкалом і Владивостоком чим не мало влекшив большевикам заняття східної Сибірі. Французький ґенерал Жанен, котрий в тім часі командував на Сибірі, пише в своїх споминах, що страшні банди отамана Семйонова були заосмотрені в блянко-формулярі на засуди й убивання людий, та що тільки одна фаворитка того отамана втікала з 44 пудами золота! Коли їй Китайці відобрали на границі те золото, вона потішила себе заміткою, що „Головне вже вратоване“. І дійсно, отаман Семйонов і його прибічники вивезли до Японії велику скількість золота. Можна собі уявити, як вони мусіли грабити населення! Жанен пише, що домагався видачі Семйонова, та Японія відмовила.

І тепер Японія хоче ужити того горлоріза як одного з „ангелів-хоронителів“ нової держави, мабуть рахуючи власне на його різунську практику й страшну опінію в Сибірі. Одначе ненависть, яку він там лишив по собі, може дорого коштувати і саму Японію, коли вона вмотається колись у війну з совітами, і її твориво, — манджурську державу.

А. Ч.

*) Всіх Росіян в цілім Китаю — пише Олександер Станіцкий — буде около 100.000. Річ вельми цікава, що тих 100.000 людий має там розмірно велику пресу, а саме отсі орґани великого формату: „Рупор“, „Заря“, „Мукден“, „Гун-Бао“ і „Харбінское Время“. Ті орґани виходить в Шангаю, в Мукдені й Харбіні. Се будь що будь доказ культурности Росіян, на котрих безпідставно дивляться згори деякі наші круги, котрим далеко до вдержання подібної преси, беручи пропорціонально число людий і ґазет.

Збори „Просвіти“

В справі уздоровлення її фінансів. — Довги виносять властиво 783.000 зол.

По принятті протоколу з попередних зборів приступлено до звітів. Сен. д-р Макух (Товмач) робить оклик, що печатаного звіту до останної хвилі не розіслано. Той звіт відчитав урядник „Просвіти“ п. Маґаляс. Слідував звіт контрольної комісії.

В дискусії над звітами перший забрав голос радник Стеблецький. Закидає Гол. Виділови що не предложив звіту за останніх 9 місяців. Стверджує, що „Просвіта“ стоїть перед фінансовою катастрофою. Корінь зла бачить по стороні Гол. Виділу і по стороні філій та читалень, одначе більше по стороні Гол. Виділу. Мимо резолюції на поперед. зборах, щоб обмежити видатки обдовження ще більше зросло. Журнал „Життя і Знання“ непопулярний. Також інші видавництва в теперішних часах люксусові. Радить вернути до популярної форми „Письма з Просвіти“. Д-р Процик (Бужськ): Винні передовсім філії і читальні, бо не вирівнали вкладок. Читальні бузецької філії не дістали книжок, хоч вплатили вкладки. „Життя і Знання“ повинно опертися лиш на постійних передплатниках і на засаді самовистарчальности. Коли буде дефіцитове, то звинути. — Д-р Булак (Сколє) стверджує неправильність в поступованні Гол. Виділу, який не подав наперед до відома пляну уздоровлення фінансів Т-ва. Тому рівень дискусії не високий. Щойно на зборах довідуємося про парцеляцію Угерець Винявських. До цього не сміємо допустити. Гол. Виділ нехай узасаднить, що його приневолило позбуватися землі, того зелізного капіталу. Зі звіту чуємо, що читальні і філії винні за членські вкладки коло 250.000 зол. і за книжки 102.000 зол. Тут винен передовсім Виділ, бо не проявив належної енерґії у стяганні тих належитостий. — Д-р М. Стахів (Львів): До звітів про сучасний стан фінансів „Просвіти“ треба було долучити дані про їх давніший стан. Винні тут також попередні Виділи, які не переводили уздоровлення тоді, коли стан не був ще такий грізний. Велике обтяження майна „Просвіти“ діялося без відома і дозволу Заг. Зборів. За головування бл. п. рад. Кивелюка всі довги були зліквідовані. Опісля хоч фінансовий стан вже був грізний, роблено опінію, що все добре. Інж. Творидло, член Виділу, у звіті казав: „Чого ви хочете? Фінанси „Просвіти“ стоять добре, майно навіть ще зросло, витворювано „офіціяльний оптимізм“. Від будучого Виділу не можна вимагати неможливих річий, дефіциту 783.000 зол. він не зможе покрити. Предложений тут плян оздоровлення „Просвіти“ нереальний і нездійсненний, бо прелімінoвані в тім пляні цифри поодиноких позицій позбавлені дійсних підстав. Тут можливий лиш такий вихід: 1) Обмежити суму на адміністрацію до 55.000 зол. 2) На покриття адміністр. видатків можуть бути вжиті лише вплпви з членських вкладок і частина „Дару Просвіти“. 3) Підприємства „Просвіти“ не можуть робити ніяких вкладів, хіба вимагатиме цього закон. 4) Надвижка доходів з підприємств має йти лиш на покриття довгів. 5) „Життя і Знання“ мусить бути самовистарчальне. Коли це неможливе, то виарендувати його або припинити. 6) Всяку видавничу діяльність припинити на один рік. Надвишку вжити на сплату довгів. — Інж. Творидло: Робиться непотрібно паніку. Це не сміє бути. Угерці Винявські конче треба розпарцелювати, бо іншого виходу нема. — Маґ. Фірчук (Копичинці): Коли „Просвіта“ буде лише збирати гроші, то всі від неї будуть утікати. Треба застановитися, чи санація має наступити в короткім часі, чи розложити її на довші літа. Наложити обовязок на філії і читальні, щоб вони призначували дохід з першої вистави на уздоровлення матірного Т-ва. Розложити на кожду філію і читальню, кілько кожда з них малаб дати на ратування фінансів „Просвіти“. Службовики у поїздках беруть 6.50 зол. денно. Це за богато. — Надивода Іван (Лани к. Бібрки), селянин: Погоджується на плян д-ра Стахова. Нарікає на інтеліґенцію світську і священиків, що вони не беруть належної участи в просвітянській роботі. Коли все не допише, треба Угерці Винявс. розпарцелювати. — Фенчук зі Звединова і Баранський з Тисьмениці виголосили аґітаційні сельробівські промови. П. Богачевська (Теребовля) висказується проти видавання „Життя і Знання“. В масах нужда, можна почути такі вискази: „Я не маю на сіль, а їм якась „Просвіта“ в голові.“ Радить дати безробітним розпродаж книжок, а буде подвійна користь. — Мартюк (Скала над Збручем): домагається, щоби зі Львова частіше навідувалися на провінцію люстратори. „Життя і Знання“ за тяжке на село. Редактори, хоч походить переважно з села, не знають вже своїх низів і не вміють до них підійти. Духовенство є лучником верхів з темними масами і це треба мати на увазі. — Камищук (Ковалівка к. Коломиї), селянин: Обнизити ціну книжок навіть до 40 процент, тоді будуть їх купувати. — о. Яремак (Іщків, пов. Підгайці): Не ограничувати видатків на поїздки люстраторів, бо вони виплачуються. Голов. Виділови не звязувати рук, як се предкладав д-р Стахів, бо то доведе до ще більшої руїни. — Д-р Коберський (Львів): Виділи хорували на офіційний оптимізм і не допускали до критики. Склад Виділів був односторонний. „Просвіту“ змонополізувала одна партія, а радше одна течія. Здорова критика і самокритика необхідна. В предложений санаційний плян не вірю. „Життя і Знання“ вдержати, але на засаді самовистарчальности. Урядників „Просвіти“ не редукувати, бо припиниться всяка робота. — о. М. Дрогомирецький (Дмухавка к. Чорткова): Книжки підуть, одначе треба обнизити їх ціну. В чортківськім повіті праця спочиває головно на духовенстві. Рішучо застерігається проти того, щоби з централі „Просвіти“ у Львові насилали большевицькі видання з Радянської України, аґітаційного змісту. Пр. до його села прислали м. і. книжку ніби лікарську, в котрій сказано, що лиш одинока Радянська Україна розвязала у себе проблему проституції. — П. Зубрей з Перемишля: „Замкнення рахунків“, предложене Заг. Збором це „книга сорому“. Що „Просвіта“ така обдовжена, що має лиш 11.000 членів, винні передовсім Головні Виділи. Книжку треба було розіпхати за всяку ціну, навіть о 80 процент дешевше від теперішної ціни. — Д-р Венгльовський (Бібрка): Маси допоможуть в уздоровленні „Просвіти“, треба лише вміти до них підійти. Урядовців редукувати не можна, бо припиниться всяка праця. — О. Савойка: Предложений плян сплати довгів нереальний. 200.000 довгу, членських вкладок не стягнеться. Крім Виділу треба утворити санаційну комісію в такім складі: д-р К. Левицький, д-р І. Копач і д-р Стахів. Відтак промовляли ще п. М. Сеник з Глинян, проф. Зубрицький з Перемишля, п. Чех Микола з Горлиць, п. Феник з Вільшаник (пов. Перемишль). Цей останній оповідає, що один люстратор філії „Просвіти“ приїхав до села пяний. Відтак п. Доманицький, селянин з Товщева, заявляється проти парцеляції Угерець, бо тепер земля дуже дешева. Вкінці промовляли ще делеґати: п. Кірлів Василь з Перемишлян, п. Корчинський Іван з Галича, п. Стефанюк з Пшеничник і п. Панасюк з Радехова. — На поодинокі запити відповідав д-р Брик Іван. По вичерпанню лісти бесідників Заг. Збори уділили уступаючому Виділови абсолюторію більшістю голосів. Відтак приступлено до вибору Головного Виділу. По виборі голови Т-ва, членів виділу і ревізійної комісії співробітник „Діла“ І. Кедрин-Рудницький зложив заяву такого змісту: „В імени поважного ґурту присутних відпоручників заявляю, що д-р Брик був кандидатом компромісу поміж національними ґрупами, заінтересованими в санації Т-ва. Навіть і ті, що не були особливо захоплені цею кандидатурою, не висунули ніякого контркандидата, щоби не вносити анархії. Однак вони звертаються з побажанням до нового голови, щоби він в тій салі, або при якій небудь іншій нагоді, виразно відмежувався від того табору, який відомий під назвою „радянофільського“. Це побажання мотивує сумнівами, які мусіли виринути після того, як на Освітному Конґресі в 1925 р. д-р Брик витав радянського консуля як „представника державної України“. Промовець впевняє, що не кермує ним злоба ні проти особи, ні тим більше проти нового Виділу, лиш острах, щоби не повторилася на терені „Просвіти“ подібна прикра історія, як на терені Наук. Т-ва ім. Шевченка“. — На сю заяву новий голова „Просвіти“ не відповів.

(Кінець буде).

Рахунок совісти важніший ніж молитва. (Св. Ігнатій Льойоля).

*

Нема доброго дерева, котре приносилоби злий плід, ані злого дерева, котре приносилоби добрий плід. Бо кожде дерево пізнається з плоду його: не збирають з тернини смокв ані з ужини винних ягід. (Слова Спасителя, Лук. 6, 43—44).

о. М. КАРОВЕЦЬ ЧСВВ.

Велика Реформа Чина СВВ 1882 р.

14. Листи провінціяла Єзуїтів о. Яцковского до кардиналів в Римі.

(Лист до кардинала Якобінія).

Cracoviae 24/XII 1881, rue Kopernika.

Eminentissime Princeps!

Qui olim Starawiesiae occasione coronationis thaumathurgae Imaginis B. V. Mariae Eminentiam Vestram summo meo cum gaudio et honore excipiens, apostolicum Ejus pro gloria Dei zelum affabilemque erga homines charitatem abundanter expertus sum, nunc novum negotium, quod summi momenti mihi esse videtur sollicitudini Eminentiae Vestrae omni cum fiducia commendare audeo.

Agitur de reformatione Ordinis Basilianorum ritus rutheno-uniti in Galicia, quam P. Provincialis Basilianorum S. Th. Doctor Clemens Sarnicki cum nostrae Societatis auxilio aggredi desiderat. Composuit ea de re libellum supplicem ad SS. Dominum, quem Beatissimo Patri benigne substernendum mittere praesumpsi[65]) (Eminentissimo Cardinali Ledóchowski fautori Unionis Ruthenorum eximio, et forte non tot tantisque ac Vestra Eminentia curis oppresso). Copiam huius libelli hisce humillime appono.[66]) Procul dubio reformatio ista Basilianorum haud paucos eosque validissimos inter ipsos Ruthenos habebit contradictores, quorum irae et molimina ut praeveniantur, desiderarem ut negotium totum, si quidem illud nunc temporis aggredi Sanctitati Suae opportunum esse videbitur instruatur fortiter, celeriter et secreto.

Pro aliquali informatione addo, suscepisse PP. Basilianos octo novitios, qui cum duobus sacerdotibus saecularibus in coelibatu viventibus, et ad vitam religiosam aspirantibus, primum germen novae reformationis constituere possent. Quod si aliis adhuc informationibus opus fuerit, eas ad nutum Eminentiae Vestrae pro modulo meo subministrare conabor.

Sacram exosculando purpuram, benedictionem Eminentiae Vestrae pro me meisque fratribus humillime peto

Eminentiae Vestrae
Obligatissimus Servus
Henricus Jackowski S. J.
Praep. Prov. in Galicia.

Видно з черновика листа, якого відпис ми тут навели, що о. Яцковский вислав лист о. Сарницького адресований до Папи, через кардинала Л. Якобінія, котрий тоді був секретарем стану. Лист висланий може навіть в одній коверті, щоби не звертати непокликаним до того уваги на почті. Лист о. Яцковского, писаний по польськи, висланий до кардинала Ледуховского. Отже о. Яцковский висилаючи лист о. Сарницького і свої два листи, втягає в справу реформи відразу три найважніші особистости: Папу Льва XIII і його державного секретара або міністра справ заграничних та кард. Ледуховского, всіх добре обізнаних зі справами нашої Церкви й Василіянського Чина. Лист о. Сарницького до Папи вислав о. Яцковский запечатаний а копію з нього долучив кард. Якобінієви, додавши свій лист. О. Яцковский був добре свідомий трудности справи реформи і в конференціях з о. Сарницьким певно були підношені ті трудности. Вони обидва предвиджували, що тодішні Русини — так тверді русофіли, котрі тоді становили ще більшість в інтеліґенції і духовенстві, як і Українці, піднесуть протести. Для зменшення їх гніву й обурення і щоби випередити їх підступну акцію, піддає о. Яцковский плян, щоб до діла приступати відважно і без розголосу. Ся тактика була справді дуже потрібна. З того виходилоби, що технічна сторона пляну реформи була в руках о. Яцковского. Подивляти належить його відвагу, що помимо того, що передбачував великі трудности реформи, береться до неї з цілою енерґією, а подивляти належить тим більше, що тих великих заходів і труднощів піднимається він не в справі свого Чина, але чужого.

Лист о. Яцковского до кард. Ледуховского, який тут наводжу, подібний змістом до його листа, висланого до кард. Якобінія[67]).

[65]) **пропущено:** et **або** item et.

[66]) **На марґінесі додано** E-m V-t.

[67]) Черновик листу о. Яцковского до кард. Ледуховского зберігається в архіві Чина СВВ у Львові під ч. 47 (друга картка). В тім листі є кілька перечеркнених слів. Весь лист і счеркнення походять з руки о. Яцковского. Папір формату римського, білий, тонкий.

(Лист до кардинала Ледуховского).

Eminentissime Princeps!

Niedawno temu miałem aszczyt Eminencyi Waszej na ręce X. Prałata Murczyńskiego przedłożyć niektóre uwagi, (do)tyczące Unii w Galicyi i na Podlasiu. Cieszę się, że dziś weselszą z Galicyi mogę przedać wiadomość. Załączam do niniejszego listu (kopię prośby) prośbę Prowincyała Bazylianów Galicyjskich, X. Klemensa Sarnickiego, do Ojca Św. o przeprowadzenie nowej reformy Bazylianów za pomocą naszego Zakonu. Oryginał tej prośby[65]) podałem na ręce Jego Eminencyi Kardynała Jacobiniego, bo wiedząc o tem, jak szczerze podczas swego pobytu w Galicyi zajął się sprawą Unii, mniemałem, że interes o który chodzi, tem silniej poprze, im wcześniej o nim powiadomionym będzie, im bezpośredniej o nim będzie poinformowany. Eminencya Wasza lepiej niż ktokolwiek potrafi ocenić całą doniosłość, ale i trudności tej sprawy, która jeśli ma się powieść, potrzebuje, jak mi się zdaje, być szybko i o ile możności po cicho zdecydowaną i rozpoczętą, aby par le fait accompli uprzedzić różne przeszkody, któreby jej prawdopodobnie stawili pokątni[69]) i jawni nieprzyjaciele Unii. Do tego śmiem jak najpokorniej prosić Waszej Eminencyi, abyś prośbę X. Sarnickiego złożyć do własnych rąk Jego Świątobliwości i według uznania Swego ją słowem i czynem poprzeć.[70])

Może przyda się wiadomość, że Bazylianie w Galicyi mają obecnie czterdzieści i dziewięć księży w szesnastu[71]) monasterach. Przyjęli w ostatnich czasach ośmiu nowicyuszów, którzy z dwoma kapłanami świeckimi do nich na wypadek reformy wstąpić pragnącymi mogliby stanowić pierwszy zawiązek przyszłej reformy.

Z Podlasia i Lubelskiego miałem w ostatnich czasach wiele pocieszających wiadomości o wciąż jeszcze wytrwałym i nawet rosnącym uporze Unitów. W Warszawie (тут місце нечитке) jedno miejsce, w którym Unici brali śluby. Parę osób skompromitowanych aresztowano, lecz prędko uwolniono po części za kaucyą i oddano pod dozór policyi. Podobno rozpoczęto przeciw nim śledztwo w sądzie karnym o odwodzeniu od prawosławia. Z drugiej strony dochodzą wieści, że rząd ma zamiar użyć raz jeden jeszcze wszelkich środków, aby nakłonić ilu będzie można do przyjęcia prawosławia, gdyż spodziewam się, że status quo w chwili ostatecznego zawarcia układów będzie do utrwalenia schizmy w Królestwie roztrzygającym. Wszelako są to tylko wieści, za prawdziwość których żadną miarą ręczyć nie mogę“.

Сей лист без підпису і без дати. Характер письма той сам, що попереднього листа, отже о. Яцковского. Дата вислання неподана, але є дані припускати, що і сей лист висланий того самого дня, що лист о. Сарницького. Ті листи були укладані в Кракові, мабуть 24 грудня, а надані на почту з огляду на свята найпізніше 27 грудня 1881 р.

(Далі буде).

[65]) Під тими словами підписано: Kopię, бо так воно й було, тому що оригінал був післаний до Папи.

[69]) В значінні: укриті.

[70]) **Бракує слова:** raczył.

[71]) Се помилка: наших монастирів було тоді не 16, а 14.

ПРИПЛИВ ОПТИМІЗМУ

У всіх важніших економічних осередках запримічується подешевіння гроша і тимсамим повільна підвишка цін продуктів. Недавно обнижено дисконтову стопу в Ню-Йорку і Лондоні. Опісля обнизили дисконтові стопи Швеція, Норвеґія і Румунія та недавно Німеччина. В Лондоні проминула вже готівкова тіснота. Париж та Ню-Йорк спрямовують свої капітали на лондонський ринок. У звязку з тим Анґлійський Банк знов обнизив дисконтову стопу до 4 процент, щоб не допустити до перетяження лондонського ринку чужими капіталами і припинити звижку фунта, яка стає грізна для британського вивозу. Обильність капіталів на грошевім ринку і легкість їх здобуття викликує оптимістичний настрій на лондонській біржі, який захопив також біржі париську і нюйорську. І в Німеччині стан фінансів значно поліпшився. Безробіття в Німеччині осягнуло вже кульмінаційну точку і виносить 6,127.000 зареєстрованих безробітних. Однак скількість безробітних вже н е р о с т е. З того, що сезонове поліпшення почалося так вчасно, економічні круги ставляють оптимістичні передбачування.

ЩО ПИШЕ

восточна „католицька“ преса.

(Стаття надіслана з кругів духовенства).

IV. Скріплювання ненависти до посідаючих.

В тім самім 8 ч. „Неділі“ з 28 лютого 1932 є ще окрема стаття під великим титулом: „Д о п о ч е с т и й щ е й д о б р а п л а т н я“. Під тим другий титул такий: „Скільки платять европейські держави своїм володарям?“

Не богато вже тих володарів остало — і проти них веде „Неділя“ кампанію, скріплюючи в убогих клясову ненависть не лише до тих кількох королів, але взагалі до посідаючих, котрих репрезентують ті останні ще володарі. Ось що пише в „Неділі“ якийсь М. В. зі Львова. „Жертви редукції платень“. (За Льондонською: „Юнайтед Пресс“). І так довідуємося, що анґлійський король побирав до вересня м. р. 15 міліонів золотих річно (в перерахованню на польську монету). Від того часу приходи дещо змаліли. Наскільки саме, „Юнайтед Пресс“ мабуть з патріотичних та п р и л и ч н и х оглядів не подає. Пише натомісць, що король помітно обмежив свої видатки, а навіть для ощадности продав кілька коней зі своєї перегонової стайні. „Більшим“ на приходи з державної каси — іронізується в „Неділі“ далі — є вже італійський король, який незалежно від цього належить до найбільших богачів світу. Його особиста платня, вже обкроєна Муссолінім, виносить „всього“ поверх пять міліонів золотих річно. До цього слід дорахувати ще його приходи з величезних королівських маєтків. — Верх дбайливости за свого монарха — кпиться в „Неділі“ дальше — виявила бельґійська рада міністрів. Їхній король Альберт, який бере 11 міліонів зол. річно, сам зміркував, що не годиться в такі тяжкі для держави часи брати м а й ж е з а н і щ о аж таку велику суму. Тому й сам звертався кількакратно до ради міністрів з предложенням, обменшити дещо його платню. Рада однак на це не погодилася. Король найшов вихід з цього в такий спосіб, що обмежив... свої видатки відкладаючи побільше на чорну годину, я к а т а к и м о ж е п а д і й т и. Подібно — пише далі в „Неділі“ — ощадним є румунський король Карло, який бере „всього“ біля 2 міліони зол. річно, зредукувавши свою платню на 20%. Біди мимо цього не відчуває, бо має величезні приходи зі своїх приватних маєтків. Натомісць ні його 10 літньому синові Михайлові, ні б. королеві Олені та матері держава платить без редукції по 2 міліони 200 тисяч золотих“. (Останнє речення якесь без сенсу, але передаю його дослівно).

Про югославянського короля Олександра і про шведського короля пише „Неділя“ подібно і т. д. Не „дарує“ й болгарському кор. Борисови.

Не додає „Неділя“, кілько видають ті королі на білих, на школи, на службу, на репрезентацію, бож на те все йдуть великі суми. Тільки їх платню бачить. Якуж ціль мають такі дописи? Яка кому з них користь і наука?

Я як катол. священик уважаю, що кожда форма правління може бути зла або добра, залежно від людий. По своїм поглядам до монархістів належу оскільки катол. Церкви не гонить, та мушу зробити замітку ізза цькування тих, кого нема причини цькувати.

„Забула“ католицька „Неділя“, реклямована катол. акцією, додати, що в тих краях, де нема вже цісарів і королів як в Австрії, Німеччині, Туреччині, де всі цісарські маєтки забрано, нужди ніхто не викорінив і вона є там більша як в Анґлії, Бельґії, Болгарії або Югославії. Щож сталося з тими поконфіскованими маєтками? А що діється в Союзі Соц. Совітських Республик, де всі маєтки і царські і князівські і церковні і селянські забрала держава а люде вже довгі літа тисячами гинуть з голоду і втікають в світ за очи з того чудесного раю щастя, яке дали 170 міліоновому народови тирани большевицькі! А це прецінь аж просилося написати в катол. „Неділі“! Тимчасом він в ній чадом клясового підюджування, якого консеквенція — революція. Таке ціле майже число 8 „Неділі“. Нічого нема про катол. акцію, про католицького духа, а є лайка на нещасне православне духовенство, масне оповіданнячко Ґрації Деледди („Поцілунок горбатенького“) і така стаття, як „До почестей ще й добра платня“...

Я представивби докладніше консеквенції, до яких мусить додумуватися нарід, перечитавши і в „катол.“ ґазеті таку статтю, але часто читаю зазиви в „Н. Зорі“, щоби писати коротко. Та мушу ще таки вернути до думок тої статті. Вже з титулу видко таке: В державній праці володарів, котрі прецінь збудували всі держави, які лише повстали на світі, бачить автор тої статті лише почести й добру платню. Роботи їх не бачить жадної. Так і пише, що вони беруть гроші і то великі „майже за ніщо“... Так собі він уявляє вартість репрезентаційної праці, остої порядку і підвалини справедливости, на котрій виростали всі народи. Своїм способом думання пригадує того циганчука з анекдоти, котрий гадає, що цісар весь у золоті ходить, сало їсть, в смальці спить і салом накривається, а нічого не робить, лиш лінюхує. Хоч катол.

Церква не звязана з жадною спеціяльною формою правління і хоч її нераз кріпаво переслідували злі монархи, то хіба сліпий не бачить, що для народу майже все було лекше жити під владою монархів, навіть деспотів, ніж під владою тиранів некоронованих, котрим не залежало ні на тім, аби їх потомки вдержалися при владі ні на добрім імени своїм. А вже найтяжше гнобили нарід ті „свободолюбиві“ на словах революціонери, що дірвалися влади. Не можна сказати, що всі монархи були добрі і справедливі, алеж не годиться в таких часах як теперішні причиняти в катол. пресі до підюджування і без того кипучої ненависти показуванням на „добрі платні“ монархів. Не годиться вже хочби тому, що монархічна влада ще найдешевша зі всіх і як падуть монархи, то на їх місце приходить до влади така голодна тічня, що тягарі сильно більшають і народи аж стогнуть під ними. Хто як хто а католицькі письменники повинні вистерігатися скріплювання клясової ненависти до посідаючих навіть тоді, коли вони республиканці, бо таке наставлювання *має до добра ніколи не доводить.*

Та це ще не все.

Примітка Редакції: Наші думки в справах, порушених у сих статтях, висказемо тоді, коли Впр. Автор скінчить серію своїх статтий. Тоді *розберемо також голоси преси про сю* критику Впр. Автора.

І МАСОНЕРІЯ ГРЯДЕ

В Американській „Свободі“ з 3. III. с. р., одинокім українськім щоденнику, котрий за морем редаґують Омелян Ревюк і Д-р Лука Мишуґа, знаходимо таку посмертну згадку:

„В середу рано, 17 лютого 1932, помер у Сан Франціску, в Каліфорнії, дентист, д-р Григорій Денис, у 52 р. життя. Пок. походив із Сопова, коломийського повіту, з селянської сімії Данищуків (значить, назвиско змінив собі). Будучи кволого здоровля, надмірне клопотання загальними справами ще більше його ослабило і він занедужав на сухоти легенів і горла, так, що в жовтні минулого року мусів піддатись операції. Але операція не помогла йому нічого. І по чотирох місяцях тяжкої муки перервалася нитка трудячого життя вірного сина України, високо ідейного громадянина й патріота. Покійний належав до „вільних масонів“ 32 ступня. Тож і похоронено його по масонському ритуалу. І тіло його спалено. Доказом, як цінили й любили його свої і чужі, служить великий здвиг народу, що прийшов віддати йому останню прислугу, і та гора квітів, що закривала його домовину. Чільніші громадяни, Українці Микола Бачинський, Йоахим Глазко, Володимир Глинський, Лебедів, Михайло Підгірний, Притула, Д. Пухальський, Филипчук і інші випровадили домовину Покійного з похоронного заведення і, гірко заплакавши, сказали йому останнє: „Прощай!“ Д-р Григорій Денис полишив найкращі спогади про себе в усіх, що його знали. Вічна йому память!“

Розуміється, хреста над посмертною згадкою нема.

Таким чином „Свобода“ вже зовсім явно пропаґує масонський „ритуал“ *при похоронах. Той орґан літами нападав* на Преосв. К. Богачевського, видумуючи несотворені річи проти того запопадливого реорґанізатора нашої Церкви за морем. А був такий „католицький“ редактор у Львові, що також містив присилані йому з Америки напасти на того Владику, що знов передруковувала там „Свобода“ і покликувалася на те, що—мовляв—і старий „край“ так думає, як вона. Тоді „Свобода“ ще не виявляла свого масонського обличча, тільки кричала, що „з українського патріотизму“ нападає на Епископа, бо він буцімто „запродався Пілсудскому“ і тому, мовляв, „латинізує“ наш нарід, ну, а „Свобода“ ратує наш бідний нарід перед латинізацією“, бо без „ратунку“ наш бідний нарід „пропавби“. А тепер уже „Свобода“ видко не боїться відкривати своє обличча й аґітувати за масонським „ритуалом“, та показувати властиве підложжа своїх нападів. Котрий з наших орґанів у Львові стоїть тепер у постійнім політичнім звязку з ґрупою амер. „Свободи“, се тут публична „тайна“. Він *також будує* свою „карієру“ на безнастанних напастях на нашого Владику, Преосв. Григорія. Мабуть уже незабаром побачимо його нові політичні „потягнення“...

——o——

Клевета просто в лице

В „Новім Часі“ з дня 22. III. 932 ч. 63, в статті п. з. „Патент і патенти“ знаходимо слідуючу характеристичну замітку, в котрій сказано, що бідні ті читачі „Нової Зорі“, „які по приказу мусять бути передплатниками цього орґану. Щастя хіба в цьому одному, що передплачують його тільки страха ради, а покищо контролі ще не має, чи „Нову Зорю“ й читають. Може колись і те прийде.“

Зрозуміла річ, що повищий цитат іде на рахунок священиків, бо головно священики передплачують і читають „Нову Зорю“, хоч має вона вже й світських читачів. Така писанина „Нового Часу“ є не лиш обидою для передплатників і читачів „Нової Зорі“, але також очорнюванням, бо з вище зазначеної писанини „Нового Часу“ виходить, що священик, який передплачує й читає „Нову Зорю“, робить се лише з боязни і зі страху перед своїми духовними Властями.

Ні! Панове! Так зле не є! Оскільки наші духовні Власти час до часу вказують у своїх урядових письмах на се, щоб священики читали й поширяли між вірними католицьку пресу (в склад якої входить безперечно й „Нова Зоря“), то се є нічо інше, як лиш пригадка. Ревні священики й без тої пригадки передплачувалиб, читалиб і поширялиб катол. пресу, а се тому, що це обовязок священика, випливаючий уже з Божого приказу. Се роблять священики не страха ради та не змушені „приказом“ власти, але тому, що сповняють обовязок, наложений їм вже священичим урядом. Я не можу зрозуміти сего, щоб катол. священик передплачував і читав катол. пресу не добровільно, лиш по „приказу“ згори та страха ради, згл. морально присилуваний. Така одиниця властиво не булаб католицьким священиком, лиш гіпокритом та фарисеєм. І за таких гіпокритів та фарисеїв прилюдно уважає нас всіх передплатників і читачів „Нової Зорі“ ліберально-націоналістичний „Новий Час“. Після „Нового Часу“ ми, священики-передплатники й читачі „Нової Зорі“, так низько впали, що вже зівсім не розуміємо великого значіння катол. преси, бо передплачуємо її лиш по „наказу“ згори і страха ради, а не з власної ініціятиви та зі священичого обовязку. Чи Редакція „Нового Часу“ застановлялася хоч хвилину над тим, що такою інсинуацією і клеветою робить нам, католицьким священикам; передплатникам і читачам „Нової Зорі“, велику кривду? Думаю, що тої самої думки, що я, є кождий священик-передплатник і читач „Нової Зорі“.

Можу впевнити Шановну Редакцію „Нового Часу“, що „Нову Зорю“ передплачують, читають та нею інтересуються не лиш священики, але також світські інтеліґенти на селі. Се знаю з досвіду, бо маю нагоду стрічатися не лише з многими священиками але також зі світськими інтеліґентами та говорити з ними на тему преси. Знаю случаї, що світська сільська інтеліґенція дуже радо читає нпр. відділ в „Новій Зорі“: „Література, наука й мистецтво“ та признає, що так красно й старанно редаґованого відділу (поминувши журнали, спеціяльно на сю ціль призначені) нема в ніякім нашім галицькім часописі. Чи ті світські інтеліґенти передплачують і читають „Нову Зорю“ також по наказу згори і страха ради?

У своїй поденервованій писанині „Новий Час“ навіть наглядно собі противорічить, бо пише про „бідних читачів „Нової Зорі“, які по приказу мусять бути передплатниками цього орґану“. А дальше: „...покищо контролі ще не має, чи „Нову Зорю“ (розумій: сі читачі й передплатники — о. Д. С.) й читають“. Отже є з одної сторони, — після „Нового Часу“ — бідні читачі „Нової Зорі“, а з другої сторони ще не знати, чи сі читачі „Нову Зорю“ читають... І якжеж то, Шановна Редакціє „Нового Часу“, може хтось бути читачем якогось орґану (згл. якжеж можна когось назвати читачем якогось орґану), коли покищо контролі ще не має (значиться: коли покищо взагалі ще не знати), чи він той орґан читає?!

Чи шановний автор статті „Патент і патенти“, де так „мудро й льоґічно“ сконструовані речення, вчився колись льоґіки?

При кінці скажу таке: Коли здеклярований сельроб передплачує й читає свою пресу, т. є „Сельроба“ й „Силу“, або коли радикал читає „Громадський Голос“, то ліберально-націоналістичний „Новий Час“ ніколи не напише, що сельроби й радикали роблять се по наказу згори страха ради. Та коли католицький священик передплачує і читає католицьку „Нову Зорю“, то такий священик в очах „Нового Часу“ се ніхто инший, як лиш гіпокрит і фарисей, бо він добровільно „Нової Зорі“ як твердить „Новий Час“ навіть в руки не хоче взяти, а передплачує її й читає (проти своєї волі!) лиш по наказу згори і страха ради!...

І чи є в такій писанині „Нового Часу“ якась льоґіка? Але клевета є. Нехайже Вп. Редакція „Нового Часу“ прийме ще раз моє запевнення, що „Нову Зорю“ читають і то читають уважно, з застановою.

о. Дмитро Ступак
(на Лемківщині).

ТИФ І ГОЛОД НА ПОДІЛЛЮ

Польська преса доносить: В кількох селах тернопільського повіту, як Ігровиця, Дітківці, Янківці, Плескові, Дубівці й ін. та в кількох селах теребовельського повіту, як Заздрість, Тютьків, Різдвяни, в застрашаючий спосіб шириться від кількох тижнів черевний тиф. Були вже смертні випадки. Повітові лікарі приїзджають до села, оглянуть, покивають головами і відїзджають, а хорі ждуть своєї черги, щоб переставитися на тамтой світ. Страшенний вид представляють хати, в котрих лежать хорі, а здорові не мають що до губи вложити. Хорим не можуть навіть чаю подати, бо нема ні цукру, ні на цукор. В печах не палять, бо нема чим. Плоти й огорожі вже давно розібрані і спалені. Для худоби нема навіть соломи, не то вівса і бараболь. Найстрашніший вид представляють ті селянські родини, де є більше дітий. Я сам бачив 3 дітий від 2—6 літ, що мали лиш по 1 сорочині так, що коли сорочка була в пранню, діти сиділи голі на печі. Таких випадків на селі богато. Одна пара чобіт служить для кількох членів родини, а кожухи чи тепліші курточки це вже велика рідкість і то лиш у богатих господарів. Така велика нужда панує вже тепер в марті, а чейже до жнив ще 4—5 місяців! Отже коли не прийдемо з допомогою, селяне громадами вимиратимуть з голоду. А тимчасом в селі сидить один або два екзекутори по кілька місяців. Одначе ніякої екзекуції не можна перевести, бо ніхто не має гроший і нема вже що фантувати.“ Стільки дописувач польського часопису „Курєра Льв.“ Він тільки забув додати, що головна причина тої нужди лежить в голоді землі, що 90 процент українського населення се безземельні нуждарі і малоземельні. І не зважаючи на це, для „вищої державної рації“ насилається на українські землі кольоністів з корінної Польщі, хоч та корінна Польща слабше заселена ніж українська Галичина.

ПРОПАҐАНДА ПАНТЕЇЗМУ

Homo, KULT DOBRA. Z zagadnień etyki. Nakładem księgarni wydawniczej J. Szkolnika w Rohatynie. Ст. 87. 8⁰.

Книжочка ся справді ідейна. Вона пише про культ добра і боротьбу зі злом. Автор каже, що треба розпочати працю для добра, усильну і продуктивну. Се обовязок не одного народу, але всіх, що признаються до людства і бажають добра. На увазі має добро загальне. Се фільософічно-етична розвідка, властиво афоризми про добро (ст. 13), про потребу боротьби зі злом, про працю, про поняття „чоловік“. Автор пише, що мусимо в кождім чоловіці бачити передовсім чоловіка, а пізніше його суспільне становище, духову або тілесну вартість. Ріжниця між поодинокими народами, ісповідниками релігій і суспільними клясами піддержується штучно. Шириться ненависть. Керманичам народів і держав забракло доброї волі (ст. 72). Література славить таксамо зло як і добро. Любов мусить опиратися на бажанню добра любленій особі і на діланню для неї добра. Боротьбу зі злом, каже автор, треба зачати безпроволочно. Добре мусимо робити так для власного добра як і для загального. Ті, що ширять ненависть, заражені їдю зла. Ненависть родить ненависть, чи вона звернена проти одиниць, чи проти народів, або кляс. Відносини міжнародні оперті на брехні і брехня, фальш, облуда пересякла взаємини суспільностий і поодиноких людей. Комунізм приніс людям нещастя. Комунізм ширить лож, бо несе не ідею добра. Не можемо згодитися з автором що до його погляду на справи релігії. Автор каже, що знання, дух і ум людський не можуть означати всесвіта. Вони змушені признати його безмежним. Ні початку ні кінця істнування всесвіта не може чоловік обчислити ані відгадати. А прецінь у псальмі 148 сказано: Яко той рече и быша; той повелѣ и создашася. Той всесвіт після автора має великанську, всесильну творчу силу, спосібну перемінити найтреваліші орґанічні уклади, надати їм довільний вигляд, оживляти й убивати. Одначе він нічого не винищує. Тому істновання тої живої цілости всесвіта вічне і вічно молоде. Чи автор розуміє тут абсолютну вічність чи лиш зглядну, неозначене тривання? Автор згадує про Бога, але каже, що Він є духом всесвіта. Як тіло мертвого чоловіка підлягаючи праву переміни матерії, віддає свої складники всесвітови, так і дух мусить піддатися розкладови, щоби скріпити своїми частинками уклади інших істот, що зачинаються. Отже автор пантеїст і матеріяліст, бо признає тільки такого „духа“, який складається з якихсь „частинок“. Се противне науці катол. Церкви. Тому сеї книжки не можемо поручити до поширювання. М. К.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Протестанти в Норвеґії в обороні Єзуїтів. Один з великих дневників в Осльо так бере в оборону Єзуїтів прогнаних з Еспанії: „Мимо нашого (протестантського) виховання маємо враження, що Єзуїти вартують більше, ніж те, що дехто хотівби в нас вмовити. А це враження викликує в нас їх велика місіонарська діяльність і признання, яке здобули собі у наших приятелів в католицьких краях своїми суспільними працями, своїм духом посвяти й своєю горячою вірою“. В кілька днів пізніше той самий дневник помістив на першій сторінці статтю о. Менцінґера Т. І. з Копенгаґи, збиваючи ложні претексти, які голосить еспанський уряд, мотивуючи прогнання Єзуїтів з Еспанії. Прихильне становище протестантського дневника вказує на те, що старі упередження у протестантів зачинають зникати. А в нас ті упередження ще не зникли!

Німецькі протестанти розбиті на 187 сект. Статистика виказує, що німецькі протестанти, яких є 39,400.000 душ, розбилися на 187 сект! Секти ті знані під ріжними іменами, як прим. „Правдивих учнів Христа зі сего й того світа“, „Членів родини св. Йоана“, „Як було з начала“, „Ангелів Єгови“, „Новонародженого т-ва чистоти“ і т. п.

Карність в катол. Церкві. Св. Отець вислав недавно письмо до Епископів Чехословакії, в якім одобрює їх дисциплінарний поступок супроти непослушних священиків, котрих вони суспендували. Церква — читаємо там, — потребує нині не лиш учених, але й здисциплінованих провідників.

Візитація церков у Римі. В останніх часах Св. Отець Пій XI видав пастирський лист до духовенства й до вірних міста Риму. В листі тім Св. Отець заповів пастирську візитацію всіх церков і всіх церковних інституцій в Римі. В імени Папи переведе їх Ем. Кард. Франц Маркетті Сальваджані, Вікарій міста Риму. Візитація зачнеться від найстаршої в Римі базиліки Лятеранської. Будуть йому помагати деякі епископи й священики, вибрані з монашого й світського духовенства.

Усувають хрести зі шкіл. В Еспанії правлячі круги видали приказ усувати зі шкільних саль хрести, що викликало обурення віруючих католиків. В Ляс Пальмас, Сеґовій й инших містах і селах ученики на знак протесту перестали ходити до шкіл, з яких усунено хрести. В Ляс Пальмас батьки з того приводу рішили оснувати приватну школу. В Фуентес де Беяр товпа людий рушила до школи, щоб наново повісити там хрест. Учитель спротивився. Щойно через інтервенцію в уряді громадськім і в намісника громада вимогла, що видано „ліценцію“ на поновне повішення хрестів у школі. Подібну маніфестацію урядили в Толеді матері учеників, яким обіцяно сповнити їх бажання. Ціла кампанія проти хрестів у школі має виразний протикатолицький характер.

Катол. „Фольксбунд“ в Австрії запротестував проти релігійних переслідувань в Еспанії.

В Намурі (Бельґія) гарно розвивається вже 10 літ тому заложена російська колеґія св. Георґія для сиріт, котрих привіз туди один франц. Єзуїт з Царгорода. Турки мали відіслати тих дітий до Росії.

Катол. університет в Міляні видав огляд західноевропейських праць з приводу 40. річниці „Рерум Новарум“. В тім огляді взяло участь 32 катол. учених.

В Ню Йорку повстала ліґа поборювання розводів.

В Анґлії число безробітних виносило 22. II. ц. р. 2,701.173. М. р. в тім самім часі було їх о 83.515 більше.

Хто сповідається без жалю за гріхи, той подібний до чоловіка, котрий відкриває свої рани, але не кладе на них жадних ліків. (Св. Григорій В.).

о. В. ПОРОДКО, Чина ОО. Редемптористів.

СЕРЕД ПРАВОСЛАВНИХ ЛЕМКІВ

З записок місіонара.

VII.

— Що у вашій церкві більше свят се ще не доказ, що вона святіша. Впрочім я знаю, як виглядають православні свята. Спитайте тільки тих, що були в Росії. Вони вам оповідять, що там бачили на власні очі: В церкві нібито велике свято, правиться Служба Божа, але церква порожна. Деж люди? — Люди пішли собі на торг, на ярмарок! Ті свята, празники отже хочби їх і ще раз тільки було, вони ще вашої церкви не освятять. Та от що я вас спитаю: Чи свята така церква, що виступає проти науки Христової, що вчить інакше як Христос учив?

— Певно що ні.

— Тож знайте, що ваша православна церква голосить науку противну науці самого Христа Спасителя.

— Я в се не вірю! Се неправда!

— Не вірите? А ось вам доказ: Христос каже: Женяйся съ пущеницею прелюби творитъ... Яже Богъ сочета, человѣкъ да не разлучаетъ. Иншими словами: Не вільно чоловікови й жінці по шлюбі розводитися. Не вільно за життя супруга заключувати подружжа з якоюсь иншою людиною. Цеж ясно сказане. А православна церква що на те? Позволяє на розводи і ще благословить нові шлюби розведених.

— Я не чув, щоб у нас таке діялося.

— То дивно, що ви не чули. Бо таке сталося якраз тут, у вас. Про це всі люди в Липівці говорять. Ваш таки липовецький батюшка дав другий шлюб таким, що вже були раз повінчані. А ваш Митрополит з Варшави прислав на це позволення. Тільки — розуміється — треба було добре заплатити. Скажіть, чоловіче: Чи то малаби бути Христова Церква, що позволяє комусь мати дві жінки або двох чоловіків?

— Ну, а у вас так не буває? Чи нема таких католиків, що мають свою жінку, а сидять з другою?

— Певно, що є. Але наша Церква уважає їх публичними грішниками. Ніякий католицький священик не сміє такому чоловікови дати розгрішення при сповіди. Мусить його відганяти від причастя. Відколи істнує католицька Церква, вона ніколи нікому не позволила на такий святокрадський шлюб. Ніколи! У нас таке називається „сидіти на віру“! А православна церква? — Вона, її найвища духовна власть, уважає се „чесним християнським подружжам“ і на такі шлюби дає своє благословення! — Чи церква, що вчить людей розпусти, благословить нечистоту, безстидність і згіршення, може бути Христова Церква? Чи така свята?

Наш противник вже не мав відповіди на це. Мовчки стояв схиливши голову. Мовчаливі і сумні стояли довкруги і прочі Лемки. Так охотно прибігли на диспуту. Думали собі певно, що будуть свідками світлого тріюмфу, побіди над уніятами, а тут сталося навпаки: загнали їх у сліпу вуличку.

— Пора нам іти домів, кажу. — А ви, друже, застановіться добре, чи ця дорога, яку ви вибрали, заведе вас до вічного щастя. Дай Боже, щоб і ви і всі Липівчане як найскорше пізнали де правда та вернули до своєї прадідної Церкви!

Відходимо. За нами розходяться помалу і наші слухачі... Поважні, задумані. Розважають мабуть над тим, що чули.

Здається нам, що не даром ми трудилися. Хоть чимало зерна впало на камінь або в тернину, та всеж таки котресь зеренце найшло собі пригожу ріллю і видасть колись трицять — шістьдесять, а може і сто-кратний плід.

14. X. 1931. В Липівці велике торжество. Сам ВПреосв. Владика має загостити нині до села, щоб посвятити нову церкву та закінчити місію.

Відколи Липовець Липівцем не бачив він ще такого здвигу народу. Від ранного ранку пливе безперервна струя прочан. Прибувають процесії з дооколичних сіл, приходить одна процесія навіть із Закарпаття. Яка ріжноманітність строїв, одягів, красок! Яка ріжнородність співів, пісень!

(Далі буде).

—o—

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Нові праці з української бібліоґрафії

Фолькльор. — Краєзнавство. — Мова. — Історія. — Преса. — Зах. Україна.

Олександер Андрієвський: Бібліографія літератури з українського фолькльору. Т. 1 (Всеукраїнська Академія Наук. Етнографічно-фолькльорна комісія. — Матеріяли до історії української етнографії. 1). У Києві, 1930. Ст. XXVII + 821 + (3). В. 8⁰. Ціна 10 крб. 75 коп.; Ф. Максименко: Матеріяли до краєзнавчої бібліографії України 1847—1929. Список бібліографічних праць, що стосуються до окремих місцевостей УСРР., Басарабії, Допу й Криму. (Всенародня Бібліотека України при Всеукраїнській Академії Наук). Київ, 1930. Ст. XIX + (1) + 264. 8⁰, Ц. 2 крб. 75 коп.; Л. Ф. Червінська, А. Т. Дикий: Покажчик з української мови. Матеріяли по 1929 рік. (Харківська Державна Бібліотека ім. Короленка. Відділ Україніки). Харків, 1929—1930. Ст. (4) + 287 + (3). 8⁰. Ц. 2 крб.; Бібліографія історії України, Росії та українського права, краєзнавства й етнології за 1917—1927 роки. Склала Бібліографічна Комісія Науково-Дослідної катедри історії української культури ім. ак. Дм. Багалія в Харкові (Науковий Збірник катедри ч. 8. — Матеріяли до української історичної бібліографії, в. 1). Харків, 1930. Ст. (4) + 145 + (3). 8⁰. Ц. 2 крб. 10 коп.; Бібліографія історичної літератури за 1928 р. (Науково-Дослідна катедра історії української культури ім. акад. Дм. Багалія. Бібліографічна Комісія. Матеріяли до української історичної бібліографії, в. 2). Харків, 1930. Ст. 50 + (1). 8⁰. Ц. 1 крб.; В. Ігнатієнко: Бібліографія української преси 1816—1916. (Український Науковий Дослідчий Інститут Книгознавства). Харків, 1931 р. Ст. 285 + (3). 8⁰. Ц. 4 крб.; Юрко Никифорук: Західня Україна. Матеріяли до бібліографії. Спис літератури, опублікованої на терені УСРР. 1917—1929 рр. Видавництво „Пролетар“. Харків—Київ, 1932. Ст. 184. Ціна 2 крб.

В останніх двох роках українська бібліографія збогатилася кількома новими працями, що вийшли на В. Україні. Ті праці відносяться до українського фолькльору, краєзнавства, мови, історії, преси і Зах. України. Вони в Галичині майже зовсім невідомі, отже подаємо їх короткий огляд.

Найбільша з тих праць се Ол. Андрієвського: Бібліографія літератури з українського фолькльору. Вона обіймає літературу українського фолькльору від р. 1571 по 1916 р. В основу показчика поклав А. відому працю Б. Грінченка: Литература украинского фольклора 1777—1900, що вийшла в 1901 р. в Чернигові. Одначе праця А. значно повніша. Вона подає нові матеріяли, не зазначені у Гр., та продовжує його покажчик. Весь матеріял уложив автор, подібно як Гр., хронольоґічно. Се дає образ розвитку української етнографічної науки. Працю завершують чотири, спеціяльні покажчики: предметовий, власних імен, ґеоґрафічний і періодичних видань, які використано. Вони дуже влекшують користування працею. Річ зовсім зрозуміла, що праця того роду не може бути без недостач. Вона передовсім не вичерпує всього матеріялу. Се відноситься в першій мірі до найдавнішого періоду української етноґрафії. Чому нпр. автор починає свій покажчик щойно від 2-ої пол. XVI ст.— від Чеської граматики Благослова з 1571 р., а не від наших і чужих найдавніших літописей, в яких є стільки даних про Україну етноґрафічного характеру! Чому нпр. гарний етноґрафічний опис України Кльоновича Роксоляна подано аж під 1851 р., коли появився його польський переклад, а не під 1584, коли він вперше появився в латинськім ориґіналі? Та не зважаючи на браки, праця А. дуже цінна і необхідна для кождого, хто цікавиться українською етноґрафією.

Бібліоґрафії українського краєзнавства за рр. 1847—1929 присвячена праця Ф. Максименка: Матеріяли до краєзнавчої бібліографії України. Се бібліографія літератури, що відноситься до окремих місцевостей (не до території в цілости) нинішньої УСРР. отже: Волині, Київщини, Поділля, Катеринославщини, Полтавщини, Харківщини, Херсонщини і Чернигівщини, а також Зах. Волині, Бесарабії, Донщини і Криму, котрі політично до УСРР. не належать. Не включені в отсю бібліоґрафію: Галичина, Холмщина, Підляшша, Полісся, Буковина, Закарпаття а також Кубанщина та Зелений Клин. Кожда з вичислених вище земель становить в бібліоґрафії окрему для себе цілість. При кождій подано: покажчики до місцевих періодичних видань, бібліоґрафії видань, друкованих на тій землі і бібліоґрафію праць про ту землю. Книжка має при кінці кілька покажчиків: покажчик авторів, покажчик предметів і ґеоґрафічних назв й ін. Бібліоґрафію отсю можнаби значно доповнити, головно польською літературою про Волинь, Поділля і Київщину.

Бібліоґрафію української фільольоґії дає нам праця Л. Ф. Червінської та А. Т. Дикого: Покажчик з української мови. Се бібліоґрафія українського мовного матеріялу від найдавніших часів по кінець 1928 р. Вона складається з таких окремих розділів: I. Синтакса та фразеольоґія. II. Морфольоґія. Словотвір. III. Фонетика. Наголос. Евфонія та ортоепія. IV. Етимольоґія. V. Лексика. Словники. VI. Діялектольоґія (теорія, описи, матеріяли). VII. Історія мови. Памятки. VIII. Питання з української літературної мови та мова окремих письменників. IX. Граматики. Програми. Правопис. X. Покажчики: бібліоґрафій укр. фільольоґії, використаної літератури, авторів. Праця Ч. і Д. обіймає матеріял головно в українській і російській мовах. Мало використано матеріял у мовах західних. Та не зважаючи на се, та праця се цінний набуток української бібліоґрафії і корисний підручник для всіх, що цікавляться українською фільольоґією.

Бібліоґрафію української історії за рр. 1917—1928 видала Науково-дослідна катедра історії української культури ім. ак. Д. Багалія у Харкові. Та бібліоґрафія складається з двох випусків. Перший випуск п. з. Бібліографія історії України, Росії та українського права, краєзнавства й етнології за 1917—1927 роки обіймає спис праць з історії України, що появилися на Вел. Україні в рр. 1917—1927; другий випуск п. з. Бібліоґрафія історичної літератури за 1928 р. обіймає спис праць з історії України, що появилися на Вел. Україні в 1928 р. Отже українська історична література, що появилася в рр. 1917—1928 у Галичині, на Закарпаттю та на еміґрації, в обох тих бібліоґрафіях не узгляднена. Уклад обох випусків не однаковий. В першім випуску впорядковано матеріял по рокам, а в межах років по азбуці авторів. В другім випуску весь матеріял впорядковано по змісту, а в рамках кождої з 18 ґруп по авторам. Крім того в першім випуску поміщено на вступі кілька коротких статтей, що інформують про стан українських історичних наук в рр. 1917—1927 на Вел. Україні. Отже: Акад. Д. Багалія: Орґанізація укр. історії за рр. 1917—1928 на Україні; А. Козаченка: Наука історії України та Росії за рр. 1917—1928 в УСРР.; проф. В. О. Барвінського: Історіоґрафія й джерелознавство в УСРР. за рр. 1917—1927; М. Горбаня: Студії з історії України (до пол. XIX ст.) в УСРР. за рр. 1917—1927; проф. Н. Ю. Мірза-Авак'янц: Огляд літератури з історії України (другої половини XIX—XX ст.) в УСРР. за рр. 1917—1927; проф. М. О. Максимейка: Наука історії укр. права в УСРР. за минулого десятиріччя (1917—1927); проф. В. І. Веретенникова та М. Редина: Праці з історії Росії на Україні за рр. 1917—1927. Крім того в першім випуску подана окремо також бібліоґрафія укр. етноґрафії, етнольоґії та краєзнавства за рр. 1917—1927. До обох випусків додані покажчики: до першого — покажчик авторів і тем; до другого — покажчик імен.

Українській пресі присвячена праця В. Ігнатієнка: Бібліоґрафія української преси 1816—1916. Се бібліографія української преси за перше століття її істнування. Основу праці становить бібліоґрафія української преси в українській мові як також іншими мовами. Крім того автор подає: Числову характеристику розвитку української преси 1816—1916 рр.; Абетковий спис преси; Спис міст, де виходила українська преса: Спис видавців української преси; Спис редакторів; Спис друкарень, в яких друкувалася українська преса. — Бібліоґрафія української преси В. Ігнатієнка складена хронольоґічно, під кождим роком по азбуці. При кождій часописи поданий її докладний опис: назва, місце видання, роки, в яких появлялася (зокрема, коли вийшло 1-е число й останнє), періодичність, видавець, редактор, друкарня, скільки вийшло чисел, формат, висота передплати) — все те з зазначенням змін на протязі цілого істнування часописи. При деяких рідких часописях подана також бібліотека, в якій дана часопись знаходиться та кілько її є в тій бібліотеці. В Бібліоґрафії зазначено не тільки друковану пресу, але також літоґрафовану. — Вже сказане свідчить про те, кілько праці коштувало уложення такої бібліоґрафії української преси за 100 літ. У великій мірі влекшила ту працю авторови поміч зі Львова. Зокрема: Бібліотека Наук. Т-ва ім. Шевченка, де зібрано найбільший комплет української преси. — Бібліоґрафія української преси В. Ігнатієнка се перший спис української преси, що обіймає всі українські землі і цілий XIX-й та поч. XX-го століття. Вона не вільна від деяких браків. Нпр. автор пропустив чомусь „Сборникъ“ Галицько-Руської Матиці — першу наукову часопись в українській мові, в якій в 1860—70 рр. містили праці не тільки галицькі українофіли, але також Українці з Наддніпрянщини. Та не зважаючи на се, праця В. Ігнатієнка — цінний вклад в українську бібліоґрафію. Треба тільки побажати, щоб як найскорше появилося її продовження, що обнялоб час від 1917 — по нині.

Вкінці: Ю. Никифорука: Західня Україна — матеріяли до бібліоґрафії. Се спис літератури, що появилася на терені УСРР. в 1917—1929 рр. про Галичину, Волинь, Холмщину, Підляшшя, Полісся, Буковину, Закарпаття та про українську еміґрацію в Европі й Америці. Той спис обіймає книжки і статті що своїм змістом відносяться до Зах. України або укр. еміґрації, рецензії на зах.-українські чи еміґрантські видання, та художні твори, що тематично, територіяльно або в формі присвяти відносяться або відбивають життя З. України чи еміґрації. Художніх творів західно-українських

письменників, що друкувалися на Великій Україні в 1917—1929 рр., а також літератури про них, в тому покажчику нема. Такий покажчик автор готовить до друку окремо. В „Переднім слові“ автор зазначує, що його покажчик се тільки проба, котра має хиби і браки. Він висловлює бажання, щоб критика вказала на ті хиби та браки, аби їх оминути при майбутнім новім виданню покажчика. Йдучи на зустріч бажанню автора, зазначу, що в покажчику пропущено цілу бібліотеку видань про Галичину, Волинь і Закарпаття, котру видала в 1919 р. в Камянці Подільськім редакція „Стрільця“ органу Галицької Армії й Уряду. Отже дра Мих. Лозинського: Галичина на Мировій Конференції в Парижі; Українські дипльоматичні ноти в справі Галичини; Д. Кренжаловського: Львів в українських руках 1—21. XI. 1918; Історія Галицької Армії; Життєписи Українських Вождів; Е. Зибликевича: Зі споминів січовика; дра Л. Мишуги: На Волині; Ст. Жибачинського: Мармарош-Сигітська кампанія й ін. Належалоб до такого покажчика втягнути взагалі всі видання (ґазети і брошури), котрі видала Галицька Армія в часі свого перебування на Вел. Україні в рр. 1919—1920.

Праця Никифорука нас як західніх Українців цікавить особливо. Ся праця безперечно корисна, бо віддзеркалює степень і спосіб зацікавлення головно галицькими справами на Східній Україні від 1917-го до 1920 р. за всіх влад, які там були.

Ся розмірно велика скількість бібліографічних праць в тамошних умовах дуже характеристична. Чому? Як відомо, бібліографія се тільки кістяк наукової роботи в ділянці українознавства. Властива наукова робота в тій ділянці (історія, культура, релігія, етнографія і навіть фільольоґія) там тепер неможлива, о скільки її не нагинається до аґітаційних цілий в інтересі большевизму. Свідчить про се нпр. знищення всего наукового апарату проф. М. Грушевського та припинення навіть таких українських наукових видань, які могли істнувати за царату: нпр. відомого історичного наукового журналу „Україна“. Унеможливляють навіть видання старих актів та етнографічних матеріялів, коли їх зміст не підходить до теперішніх цілий большевизму. В таких обставинах тамошні українські учені роблять очевидно тільки те мінімум, котре там можна робити. К.

Як піст і виречення більше ніж розперезане уживання життя, так відвага до замирення більша ніж відвага до війни. (Кардинал Фавльгабер).

В справі церковної музики

В найновішім випуску „Акта Апостоліце Седіс“ подають інструкцію св. Конґреґації Собору в справі виконування по церквах творів церковної музики. Ствердивши, що від якогось часу, не зважаючи на спеціяльний характер церковної музики як доповнення літурґії, дехто бажавби практикувати їх як звичайні музичні продукції й жадаючи за них на основі закона авторської власности оплати в хосен авторів. Св. Конґреґація вияснює, що таке становище противиться достоїнству й повазі Божого дому. Щоб запобігти можливим конфліктам у тій справі, св. Конґреґація поручає ВПреосв. Ординаріям перестерігати, щоб у церквах їх дієцезій виконувано лиш такі твори церковної музики, яких автори письменно заявлять, що ті твори не підлягають законови авторської власности. В справі вибору композицій в сумнівних випадках належить звертатися до Папського Інституту Церковної Музики в Римі.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

Б. ПРЕМІЄРА БАРТЛЯ запросив президент РП до Варшави на конференцію всіх б. помаєвих премієрів. Предметом конференції мають бути передовсім справи економічної політики в добі тяжкої кризи. Політичні круги привязують до тої конференції велике значіння.

ВАРШАВСЬКА ПРЕСА принесла статті, що Східна і Західна Галичина платять менше до державного скарбу ніж інші землі. З того приводу вважається їх „упривілеєнними“. Виходилоб, що у Варшаві думають про наложення нових тягарів на галицьке населення.

МІЖ ПОЛЬЩЕЮ І НІМЕЧЧИНОЮ осягнено тимчасове порозуміння в справі торговельного товарового обороту.

НІМЕЦЬКИЙ УРЯД обнизив 31-го квітня б. р. митні оплати на масло і яйця з Польщі. Тимсамим вивіз тих продуктів збільшиться, що має чимале значіння для нашого села.

В НІМЕЦЬКІЙ ПРЕСІ появилися вістки про тяжку недугу Сталіна. З Берліна мав виїхати у великій тайні лікар проф. Зондек, відомий інтерніст. Радянські круги заперечують ті вістки.

ПРОТИЖИДІВСЬКІ ЗАВОРУШЕННЯ вибухли в Яссах, в Ромунії. Ромунські студенти університету знищили синаґоґу. Жандармерія розганяла демонстрантів баґнетами. В місті велике напруження. Університет замкнений. Також і в Букарешті вибухли грізні заворушення. Проти 3000 студентів вжито поліції й війська. У сутичці ранено 20 жандармів і 20 студентів. Увязнено 30 осіб. Властива причина заворушень: ухвалення закону, який утруднює виконування адвокатської практики. В Букарештті також замкнено університет.

ІРЛЯНДСЬКИЙ ПРЕМІЄР ДЕ ВАЛЄРА заявив у маніфесті до американського народу, що Ірляндці рішені вести боротьбу за знесення присяги на вірність анґлійському королеви. Доки істнує примус складання цеї присяги, ірляндського парляменту не можна вважати представництвом народу. Ця присяга се головна перешкода в усталенні добрих взаємин між Анґлією й Ірляндією.

ПЕРШИЙ ДЕРЖАВНИЙ АКТ нового ірляндського уряду з де Валерою на чолі це звільнення з тюрми 20 політичних вязнів, увязнених попереднім урядом.

ФРАНЦУЗЬКУ ПУБЛИЧНУ ОПІНІЮ до глибини потрясли звірські знущання большевиків над українськими селянами, що намагалися перейти через Дністер до Ромунії. Про се пишуть французькі кореспонденти знад Дністра до парижських часописів. Преса і публична опінія домагаються, щоби сею страшною траґедією жертв большевицького террору занявся Союз Народів.

ЖІНКУ ҐАНДІЯ знов увязнено і засуджено на 6 місяців тюрми у звязку з аґітацією за цивільним непослухом. Крім того увязнено 120 осіб.

НОВА ГРІЗНА ПАРТИЗАНТСЬКА БОРОТЬБА розгорілася в Манджурії. Неправильні китайські відділи ведуть боротьбу з Японцями. Ті останні у многих випадках мусіли уступити, потерпівши тяжкі страти.

СТОЛИЦІ МАНДЖУРІЇ ЧАН-ЧУНОВИ загрожує новий напад 3000 банди Хунхузів, які машерують в напрямі столиці. Довкруги Чан-Чуну зачали робити укріплення.

В ЧАСІ ВОЄННИХ ДІЛАНЬ під Шангаєм стратили асекураційні заграничні товариства 2 міліони долярів, які мусять виплатити обезпеченим як відшкодування за знищення предметів.

КИТАЙСЬКИЙ УРЯД відповів на ноту японського уряду, заявляючи, що готов розпочати мирові переговори на підставі резолюції Союза Народів. Одначе поставив такі вимоги: Темою переговорів має бути лише справа припинення ворожих кроків Японців і безумовне вицофання японських військ з Шангаю і Манджурії. Коли Японія не зробить цего, Китай рішений дальше вести боротьбу.

В СПРАВІ ПОЛАГОДИ КИТАЙСЬКО-ЯПОНСЬКОГО КОНФЛІКТУ радить в Женеві комітет Ради Союза Народів зложений з 19-ти членів. В нарадах беруть також участь представник Японії др. Сато і представник Китаю Єн.

ДО ШАНГАЮ прибула комісія з рамени Союза Народів. До акції сеї комісії привязують великі надії. Китайці сподіються, що вона полагодить конфлікт корисно для Китаю.

КАНТОНСЬКИЙ УРЯД запротестував проти дальшого ведення мирових переговорів лише про завішення зброї під Шангаєм. Він домагається, щоб переговорами обнято також справу Манджурії.

УРЯДОВИЙ ЯПОНСЬКИЙ КОМУНІКАТ доносить: Дня 29 березня с. р. заключено між японською і китайською делеґацією умову про повне припинення воєнних ділань. Інші телеґрами з тоїж дати доносять, що переговори на добрій дорозі, одначе ще нескінчені.

НАЙБІЛЬШУ ВОЗДУШНУ ФЛЬОТУ, як пише „Екцельзіор“, має Франція. Літаків має вона 3000 і понад 42.000 летунів.

В мудрости своїй Бог ніколи не лишає гріха без кари, щоби ми не привикли легковажити собі гріх. (Св. Августин).

ГОЛОД НА ЗАКАРПАТТЮ

актуалізує справу автономії.

ПАТ доносить: На Закарпатській Руси застрашаючо шириться голод і нужда. Уряд і приватна ініціятива ведуть енерґійну допомогову акцію. Преса догадується, що дотеперішний краєвий президент Розсипаль мусітиме уступити. На думку преси мають приступити до введення автономії на Закарпаттю, котру, як відомо, запевнює міжнарод. договір і чехословацька конституція. Проти теперішного президента Розсипаля сильно виступає преса, особливо ліва. — З того виходилоби, що крайна нужда Закарпаття може звернути на нього настільки увагу, що буде приспішене переведення автономії.

Страйк в „Бібльосі“ триває

В 12-тім дні т. зв. італійського страйку в друкарні „Бібльос“ (власність кооперативи „Мета“) увійшло до друкарні 10 поліцаїв. Під претекстом увязнення всіх страйкуючих приневолено їх опустити льокаль. По виході з друкарні на вулицю повідомлено страйкуючих, що вони свобідні і можуть йти домів. Тим способом заряд друкарні позбувся страйкуючих. Страйкуючі в числі 20 осіб розійшлися домів, рішивши продовжувати дальше звичайний страйк.

Кому послужило

Радянська „Сила“ ч. 11 з 27. III. с. р. грубими буквами під двошпальтовим заголовком: Як помагають епархіяльні комітети? — пише так: „Клерикальний орган „Неділя“ ч. 10 з 13 березня ц. р. друкує статтю „Віч-на-віч голоду“, в якій читаємо“: (Тут слідує цитат з „Неділі“): ...„Найлячніше, що немає нізвідки помочі, а Епархіяльний Комітет з централею у Станиславові навіть не довідувався сюди і нічого не робить, хоч він до цього покликаний“... Від себе „Сила“ не дає ніяких коментарів. Не даємо й ми, бо все ясне.

НОВИНКИ

Звичайні Загальні Збори „Сільського Господаря“ відбулися 29 березня с. р. у Львові. Збори мали діловий і поважний характер. Звіт з праці Т-ва ілюстрували референти наглядними діяґрамами, розвішеними на стінах. У промовах підчеркувано, що вже переводиться наладнування співпраці освітних й економічних товариств над піднесенням культурного рівня села і що село розуміє вже значіння сільсько-господарських орґанізацій для піднесення його добробуту.

Кружок „Рідної Школи“ в Космачі замовив між гуцулками найкращі мистецько виконані великодні писанки і на бажання може доставити кожду скількість. Замовлення найкраще слати гуртом для парохіян даної громади, кооператив, читалень, — дешевше виносить. Ціна писанок на місцях 1 зол. за штуку. Установи і гурти, які займаються посередництвом, дістануть відповідний рабат. Весь дохід призначений на будову трьох шкіл „Рідної Школи“ в Космачі. — Адреса для замовлень: о. Мих. Угорчак, голова кружка „Рідної Школи“, Космач, почта в місці.

Головний Уряд Обезпечень зліквідований з 1. квітня б. р. Посередний надзір над Касами Хорих і рішення від окружного уряду обезпечень обійме мін-во праці.

39 членів чит. „Просвіти“ в Щеплотах (пов. Яворів) зложило заяву, що не будуть курити через цілий великий піст.

Чотири випадки самогубств в однім дні занотовано у Львові.

Перед самим слюбом в костелі у Варшаві облила Воронецка лице сільним квасом свому б. нареченому Собецкому.

Бандити вбили селянина Мацкевича в Зґежу, на сходах камениці нотаря. Селянин мав при собі 75000 зол. і хотів зробити акт купна дому. Мацкевич виграв долярівку на суму 40.000 долярів.

Державний Рільничий Банк дав своїм довжникам рільникам такі полекші: відложив сплати залеглостий, продовжив сплати позичок й обнизив опроцентування.

Перед маґістратом і воєвідством у Львові зібралася більша ґрупа сезонових робітників і вислала до президм. міста Дрояновского і до воєводи делеґацію з просьбою о працю при міських роботах.

Львівський воєвода д-р Рожнецкий особисто в товаристві куратора львів. шкіль. округи д-ра Свідерского перевів контролю акції доживлювання дітий у школах, діточих садках, захоронках і сирітських інститутах. Крім польських і жидівських відвідав також українські захоронки при вул. Руській 3, Городецькій 95 і Сирітський Захист СС. Василіянок при вул. Потоцького 95.

Дві скажені собаки покусали у Львові кілька осіб.

Головою центральної орґанізації заграничних журналістів в Німеччині вибрано втрете Українця дра Зенона Кузелю, члена Укр. Наукового Інституту. Орґанізація ся має членів зі 40 країв.

„Пестри Тиден“, знаменитий ілюстрований чеський журнал, присвятив ціле 13 число Підкарпатській Руси, поміщуючи богато ілюстрацій й інформаційних статейок з области культурного й економічного життя цеї країни.

Сліпий Жид Макс Ґепнер здобув на віденськім університеті докторат фільософії.

Перед банкроцтвом опинилася навіть найліпша в світі фабрика летунських моторів Юнкерса в Німеччині. Вона вже застановила виплати. Актива її виносять 23 міл. марок, пассива 13, отже має чистого маєтку 10 міл. марок, але платити не може.

В німецькій маринарці комуністи розвели успішну аґітацію. Богато осіб увязнено.

Щоби зменшити безробіття пруське мін-во освіти видало заборону вживати шкільну молодь до помочі в рільництві.

Німеччина замкнула границю для вїзду сезонових робітників з Польщі.

Американська поліція стріляла до безробітних демонстрантів перед фабрикою Форда в Дірборні та ранила кількох безробітних.

Одна жінка в Америці брала тижнево 5 долярів запомоги як безробітна, хоч мала в банку коло 10 тисяч долярів, кількасот долярів в дома і тайну ґоральню. За те дістала рік тюрми.

У звязку з викраденням сина Ліндберґа в Америці запанував нервовий настрій і переполох родичів. Богато маючих родичів дістало листи з погрозами, що й їх діти будуть викрадені, коли не зложать відповідного окупу. Перед кількома домами уставлено поліційні патролі.

Управитель великих маґазинів в Анґлії заявив, що період найнищих цін в Анґлії вже скінчився. В найблищім часі має наступити звижка цін.

Три злодії вломилися до каплиці в Невярові на Виленщині. Їх сполошили. Підчас утечі один з них, Петро Вількун, впав з вікна на зелізні штахети і пробив собі живіт. В безнадійнім стані відвезено його до шпиталя.

Помер Шарль Жід (Ґіде) один з найбільших економістів і теоретиків кооперації. В політичній економіці обґрунтовував він науково систему господарського солідаризму.

Акціонарі концерну Кріґера „короля сірників“ потерпіли великі страти, спричинені спадком курсу акцій сего концерну. Двох Шведів, що стратили все майно уміщене в тих акціях, скінчили самогубством. Також відома фільмова артистка Ґрета Ґарбо стратила майно, ульоковане в акціях сего концерну.

Літний сезон в Анґлії приносить моду воєнну. В палаті сір Филипа Сассун'а, приятеля королівської родини, де що року уряджують модні вистави, демонструють уже манекіни в зовсім нових одягах. Сим разом під кличами: „поєдинчо, практично й елеґантно“. Тепер в моді стрункі постаті жінок, в одягах дуже наближених до військових, з металевими ґудзиками, еполетами і т. п., пополудневі одяги з шарфами і т. д.

Скількість жертв торнада в 5 американських стейтах виносить 329 людий убитих і 2500 ранених. Майже 7000 людий стратило дах над головою.

Жертви

Впр. о. І. Кузик, Турильче, п. Скала п/Збр., 10 зол. на кат. пресу з нагоди Імянин Їх Ексц. Кир Григорія. 1—1

Біржа

ГРОШІ: Ам. доляр 8.87 зол.

ЗБІЖЖА: Пшениця сел. 25—25.50, жито сел. 23—23.25, ячмінь на мливо 18.50—19, овес гал. 25.50—26.50, краєва кукурудза 22—24, гречка на мливо 20.50—21, лен (насіння) 34—36, коніпне насіння 28—30, синій лубин 15—16, озимий ріпак 30—31, житний ґрис 12.75—13, пшеничний ґрис 12.75—13, гречана каша 36—38, просо 18.50—19. Ціни пшениці підскочили.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

МЕБЛІ люксусові і звичайні в наймодніших фасонах поручає ФАБРИКА МЕБЛІВ

КАЗИМИРА ХОЛЄВИ

Львів, Жовківська 127. — Тел. 94—63.

Спеціяльність спальні французькі ясні і теплі. 1043 23—25

Е. ФРЕЕҐЕ, поручає найліпші насіння: господарчі, яринні і цвітові. ЛЬВІВ, Трибунальська ч. 3. Телеф. 55—70. 26 2—2

РІК ОСНОВАННЯ 1878.

На зимовий і весняний сезон.

КАПЕЛЮХИ і ШАПКИ

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! Вибір великий! 2 7—?

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш меблі всілякого рода у ГЕШЕЛЄСА у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 25-50

В кождій українській хаті повинен бути католицький народній тижневик **„ПРАВДА“** часопис ілюстрований на 12 сторінок

МАЄ на цілі ширення правдивої освіти й освідомлювання своїх читачів про біжучі справи, про події в Церкві, світі та рідному краю.

МІСТИТЬ популярні статті на теми суспільні й політичні з католицького становища, а також статті на господарські теми.

ДАЄ найбільший з усіх наших часописів огляд біржевих цін.

ПРИНОСИТЬ у кождому числі богато цікавої всячини в коротких статейках, які популяризують ріжні ділянки знання, а також цікаві нариси та оповідання в книжковій або фейлетоновій формі. В рубриці „Церковний Календар“ подає м. ін. церковний устав на найближчу неділю і свята.

НАДАЄТЬСЯ до масового поширення через передплату і кольпортажу.

Ціна тільки 3 зол. на 1/4 року.

Оказові примірники безплатно.

Замовляти на адресу:

АДМІНІСТРАЦІЯ „ПРАВДИ“

Львів, ул. Сташіца 8.

КІНА

ПАЛЯС: „Ліліян Гарвей.
КАСІНО: „Над ранком“.
СТИЛЕВЕ: „Сірий дім“.
КОПЕРНИК: „Плян В.“.
ЛЕВ: „Дикі поля“.
МІРАЖ: „Пригода поручника“.
МАРУСЕНЬКА: „Плян В.“.
УТІХА: „Пат і Паташон як волоцюги“ і „Сімба“.
ОАЗА: „Мараду“.

Одинока найліпша й своєрідна паста до взуття

„ЕЛЄҐАНТ“ КОНСЕРВУЄ ШКІРУ

Жадайте лише сю пасту. — Адреса: Львів, Кордецького 51.

1 Телефон ч. 60-04. 13—?

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Porto zapłacone ryczałtem.

Ч. 26 (524). Львів, четвер, 7 квітня 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст. АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Станіца ч. 8. I. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам. долар. Ціна числа 25 сот. Конто П. Щ. Краків 405.867.

Мобілізація на Радянській Україні

Українців вивозять масово до сипання окопів на границях Манджурії.

З Москви доносять: Правительство Радянської України оповістило декрет, котрий під загрозою тяжких кар покликує всіх українських горожан, уроджених в рр. 1905—1909 й увільнених від військової служби, до відбуття т. зв. обовязкової праці. Всіх їх висилають окремими поїздами на Далекий Схід. Кождий має з собою принести харчі на 3 дні і знаряддя до земних робіт. Їх везуть до границь Манджурії. Зовсім як за часів царя Петра.

Рушилися леди на галицьких ріках

Галицькі ріки Дністер, Сян, Стрвяж і Вислок уже скинули з себе леди без поважніших наслідків. На ріці Стрвяжі крига ушкодила один слабий міст так, що комунікацію там перервано. В небезпечних місцях під Сяноком і Вільхівцями, де що року творяться ледяні затори, сапери 2 п. п. розстріляли накопичену масу леду й води зараз упали.

Повінь у Східній Галичині.

На ріці Опір у скільськім повіті стан води сильно збільшився. Вода і крига знищили два мости. Коло Синевідська Вижного повстали з криг запори. Міст загрожений. Робітники розбивають кригу. Зливні дощі збільшують небезпеку. На Сяні між Сяноком і Трепчою повстали кригові запори. Північно-східну частину міста залила вода. Грізне положення опанували сапери, поліція і пожарна сторожа. Мешканців загрожених домів евакуовано. На ріці Ославиці коло Команчі повстав також грізний запір. Він загрожує двом мостам і кільканацяти домам над рікою. На Дністрі коло Галича стан води піднісся о 1.30 мет. Коло ст. Дубівці вода залила кілька домів.

Чи совіти евакуують Далекий Схід

Рос. ґенерал А. І. Денікін оповістив, що большевики вже евакуували свою територію на Далекім Сході, бо не чуються на силах, опертися Японцям. Тимчасом „Шікаґо Трібюн" доносить, що червона армія укріпляється в Приморській Области і що совіти везуть туди значні запаси хліба для війська. У Вашінґтоні панує погляд, що як тільки з весною просохнуть дороги, розпічнуться там воєнні операції. На се вказують ріжні вісти зі всіх сторін.

Масові переслухання й арешти в Токіо

За одну ніч переслухано 63.000 осіб.

Парижська „Юманіте" доносить: В столиці Японії протягом одної ночи піднято на ноги всю поліцію й розпочалася небувала облава по вулицях великого міста і в його публичних льокалях. Зловлено й переслухано коло 63.000 осіб. З них увязнено 300. Від якогось часу, пише „Юманіте", японська поліція переслідує інтеліґенцію, котра має взаємини з радикальною федерацією культурних пролетарських орґанізацій, що виступають проти війни. Ті факти доказують, пише „Юманіте", що Японія таки приготовляється до нападу на СССР. Вісти про се одержані в Парижі годяться з вістями з Америки.

Безробітних не вільно усувати з помешкань

Вийшов новий розпорядок президента РП, який відсуває оречені судом ексмісії безробітних, що займають 1 і 2-кімнатні помешкання, до кінця жовтня 1932 р. Розпорядок обовязує від 1-го квітня б. р.

Покотяться голови по піску

ПАТ доносить: В Монахії в часі судового процесу Гітлера проти ґазети „Мінхенер Пост" зізнавав як свідок гітлерівський посол Франк. Він зізнав м. ін., що коли Гітлер прийде до влади, то зараз покличе до життя трибунал для осуду державних зрадників і тоді покотяться голови по піску...

Голодові заворушення в СССР

По донесенням з Москви на цілій території СССР були поважні заворушення на голодовому тлі. В Москві, перед будинком молочного і цукрового тресту зібралася товпа жінок, знищила склади і до крови потурбовала обслугу. Мусіла вмішатися кінна поліція й розігнати демонструючі жінки. Богато осіб ранено (ПАТ). Подібні вісти приносить преса з ріжних місцевостий СССР.

Національна преса в Канаді продана

„Українські Вісти" доносять: В суботу, 23 січня, відбулася в Вінніпеґу дорогою ліцитації продажа майна „Нешенел Пресс Лимитед". На ліцитації репрезентував фірму назначений судом куратор В. С. Нютон і Компані. Майно фірми купив Ф. Доячек, колишній власник тої фірми, що в половині 1927 р. продав її східно-канадійським водним маґнатам. В протягу тих кількох літ фірма зміняла власників тричі, але все залишилася в руках тих самих водних підприємств. На ліцитації продано друкарню і видавництва фірми: „Канадійський Фармер" і німецький „Дер Нордвестен". Повідомляють нас, що зі зміною власника фірми поза видавництвом опинився В. Біберович, бувший головний редактор „Канадійського Фармера", і Д. Будка, бувший помічний редактор. Бувшого урядовця „Національної Преси", Гр. Курдидика, не стало в тій фірмі ще в грудні. (В „національній" пресі цькували нашу Церкву).

ОЩАДНІСТЬ — дорога до добробуту одиниці й народу, тому складайте хочби найдрібнішу готівку в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР", у Львові, вул. Руська 4 ч. 20. 25—х

ЛИСТ З АМЕРИКИ

Про тамошні церковні відношення між католиками чужих народів і між нашими людьми.[1])

Дорогий!

Я знаходжуся тепер далеко від мого дому, в державі... (пропускаємо — Ред.). Я утримуюся з ассекурації, бо своїх грошей не маю. Тут майже кождий священик належить до такої ассекурації, котра на час недуги дає платню. Я цілий час мого побуту в Америці таку ассекурацію оплачував по 52 дол. річно, а тепер на час моєї недуги дістаю 50 дол. тижнево. З того мушу утримувати себе і родину, бо вона не богато заробляє. Парохія на час слабости нічого не платить. Я далі хорий а минулої осени я був дуже тяжко хорий.

В тім заведенню де я лічився, було на курації кількох священиків, але на свята всі порозїздилися, тільки я оден остався. Гості, які тут є в заведенню самі католики Американці, ріжних станів. Адвокати, лікарі, фабриканти, робітники, полісмени, учителі, інжиніри, богатирі і бідніші. Ми католики в старім краю не мали поняття, як церква кат. в Америці зорґанізована сильно, розумно і практично. А як вони провадженi по католицьки! Рано я маю Службу о $^1/_2$7-ої, всі гості з заведення на тій Службі присутні а многі з них беруть що дня св. Причастіє. Приміром католик в Америці не може поняти того, як в неділю можна опустити С. Б.

Тому три роки я виїхав був з великого міста в околицю на короткий час для відпочинку. Було там наших кілька українських родин інтеліґенції. То було літне заведення в лісах над озером, церкви там не було. Але як прийшла неділя, то Американці католики о 5-тій рано вставали й автами їхали на С. Б. до сусідного міста. А наші Українці — спали, хоч в тім самім місті, куди їхали Американці, була і наша церков, та ніхто не спішився. Оттакі ми католики, що тут треба за себе стидатися. Місцевий лікар католик питав мене, чи ми католики, а коли я потакнув, він не хотів вірити, бо ті „католики" в неділю не поїхали на Сл. Божу.

Тут кожда парохія має свою власну школу. Діти тих родин, що належать до парохії, ходять до своєї парохіяльної церкви. В більших містах католики мають свої ґімназії й університети. Нпр. в Шікаґу є кількадесять католицьких ґімназій, два католицькі університети, а парох. шкіл при кождій церкві — богато. Школи всі й ґімназії провадять звичайно сестри або учителі, монахи, або брати.

Три роки тому був зїзд учительських делеґатів з всіх католицьких шкіл, ґімназій і університетів. Від нашої дієцезії був також делеґат на тім зїзді. Я говорив з ним. Він оповів мені

[1]) Ми одержали дозвіл напечатати сей приватний лист нашого священика в Америці до нашого священика в Галичині. Імена осіб і місцевостий пропускаємо. — Ред.

таке: Зїзд сей відбувався в Шікаґу. Самих Сестер делеґаток було на тім зїзді 11.000 (одинацять тисяч), кромі учителів братів і священиків монахів. Зїздом проводив архієпископ Мезнер. Се було щось величаве! В учительськім фаху є сімдесять тисяч Сестер. Коли я був присутний — казав — на роздаванню лікарських дипльомів в університеті, то бачив я між студентами, що діставали того дня дипльоми, до 70 Сестер, що дістали дипльоми яко фільософи, фармацевти, правники, артисти. Взагалі не знаю, чи є де на світі Сестри так високо освічені як тут в Америці. Таксамо духовеньство тут незвичайно світле і семинарі проваджені „ап ту дейт“, як каже Американець (се значить після найновішої системи). В Шікаґу є кілька духовних семинарій. Архієпископ кардинал Мунделяйн, Американець німецького походження, знаменитий адміністратор фінансовий і бесідник першої кляси. Він закупив недалеко Шікаґа тисячі акрів землі над озером і там збудовав семинар. Будова семинара коштувала 15 міліонів долярів. Коли його іменовано кардиналом, поїхав до Риму по кардинальський капелюх. А коли вернув, дав банкет в перворяднім готелі в Шікаґу для всего духовенства своєї дієцезії. На той банкет і я дістав запрошення. (Все це оповідає мій розмовник). Кардинал мав промову, в котрій найбільший натиск положив на виховання молодого клеру. Сказав: „Мій клер мусить бути провідником, а щоби ним міг бути, семинар мусить його так виховати, щоб він серед нинішних струй міг бути провідником. А ви отці знаєте, що поставити семинар на висоті звання, коштує богато гроша. До Вас в першій мірі відзиваюся о поміч“.

По його промові виступив епископ Годан і промовив так: „Еміненціє! Ми розуміємо Твою журбу. Нині клер нашої дієцезії приготовився на се і через мої руки складає Тобі першу рату на семинар яко дар дієцезального духовеньства — оден міліон долярів“... І положив перед кардиналом на столі міліон долярів. Отже є тут з ким і з чим робити. Жертволюбивість тутейших католиків не має границь.

Тут приміром оголошує кардинал, що в неділю ту або иншу буде складка по наших церквах на добродійні цілі. На сиротинці, шпиталі, притуловиска для бідних. І згори заповідає, що на ту ціль наша дієцезія в ту неділю має зібрати міліон чи $1^1/_2$ міліона долярів. Як буджет покаже. І в одну неділю католики по церквах зложать ту суму або й перевисшать. Так виглядає дисципліна і жертволюбивість американських католиків.

А в якій пошані у Американців священик і Сестра то ми про те й поняття не маємо. Кожда американська католицька родина уважає собі за честь мати в своїй родині священика або Сестру. Тому у них тільки покликань, бо се у них велика честь. В Америці нема звичаю скидати капелюха при повитанні. Тільки перед священиком і жінкою Американець здійме капелюх а більше перед ніким.

Та се, що я тут описав, нехай буде вступом до того, що діється між нашими українськими парохіями. Українці се анархісти, хаотики виховані в неволі. І то не тільки наша інтеліґенція, але й народ і духовеньство. За те ми тут мусимо дуже стидатися. Тут на вільній землі Вашинґтона наші Українці користуються тою свободою, котра їх нічо не коштує (бо вони її не здобували, ні за неї крови не проливали так як Американці), та ту свободу наші обернули в сваволю. Оттут ми і збираємо плоди нашого недбальства, іґноранції вибуялого націоналізму і всяких інших ізмів.

Коли католицька Церква пишається тут дисципліною, релігійністю, жертволюбивістю, то ми Українці пишаємося відступством від віри, процесами по судах, бійками по церквах й ріжними галапасами, що натягнули духовний ковнірець, звідниками, крикунами-ревунами та всякими демаґоґами. Серед того хаосу утриматися священикови не аби яка штука. Многі священики далися пірвати тому вирови і потворили ріжні Бог знає які „церкви“. І маса ними розбурхана сама не знає куди йде і до чого стремить. Незавидне тут положення нашого Епископа Богачевського. Се мученик. Таксамо незавидна доля нашого правдивого священника між такою хаотичною, нездисціплінованою, в неволі вихованою, а властиво цілком не вихованою масою, що відразу знайшлася в країні вільного слова і преси і зборів. По моїм довгім побуті в Америці я прийшов до переконання, що одиноким ратунком для нас Українців і тут і в краю, розумна, щира і систематична праця над дітьми і молодю. Над старшим поколінням шкода труду і часу. Коли я тут мав перший річний мітинґ (збір) парохіяльний, то сварня така була, що мало до загальної бійки не прийшло. При виході з галі стояв якийсь чоловік і відізвався до мене як я виходив так: „Не дивуйтеся тому фатер (отче), але я Вам кажу, що доки те краєве покоління не минеться, гаразду тут не буде.“ Правда, є велике число вірних, що дійсно жиють і поводяться по християнськи, але ті звичайно не обзиваються. Зате дають собі волю ті, що найменше жертвують на церкву. По такім річнім мітинґу треба гоїти рани, які демаґоґи парохії завдадуть, з пів року. Я тої думки, що се найгірша болячка наших парохій, ті мітинґи. В католицьких парохіях давно мітинґи покасовані, тростисів (себто уряд церковний) іменує парох, а затверджує Епископ. Але богато ще води попливе в море, заки у нас до сего прийде. Тимчасом у нас кандидатів до стану духовного майже нема. А причина та, що у нас священика не вміють пошанувати. Молодіж наша видить се і родичі се видять. Коли я тут побачив кількох гарних хлопців, що вже були в ґімназії майже на скінченню, я закликав їх батьків і зробив їм предложення, щоб післали їх на теольоґію. Тоді оден з батьків сказав до мене: „Чи на те буду тягнутися з останнього і хлопець буде голову собі сушити, щоб на мітінґах так його обертали і безчестили як Вас? Ні! Нехай шукає собі іншого фаху, де його люде оцінять і пошанують.“ (Далі буде).

Збори „Просвіти“

Вибір Виділу опертий на компромісі двох партій

(Кінець звіту). Ред. Мудрий відчитав письмо, що читальня „Просвіти“ в Богородчанах подарувала (!?) місцевій кооперативі свою реальність вартости 10 тисяч амер. долярів. — Др. Копач підкреслює, що за теперішний фінансовий стан „Просвіти“ винен передовсім виконуючий орган, Гол. Виділ, а не збір людий, що сходяться раз на рік. Перестерігає перед робленням нових довгів. — З черги приступлено до голосування над внесками і відчитування побажань. Др. Брик просить Заг. Збори, щоби не звязували Гол. Виділу ніякими обовязуючими твердими цифрами. Др. Стахів підвищує предкладану ним суму 55.000 зол. на адміністраційні видатки до 60.000. Збори приймають його внесок великою більшістю голосів. Перейшов також його внесок, щоби на адміністраційні видатки йшли лише доходи з вкладок і дару „Просвіти“ та, щоби „Життя і Знання“ зробити самовиплатним, а коли це не вдасться, припинити видавництво. Внесок д-ра Стахова, щоби на рік припинити зовсім видавничу діяльність „Просвіти“, перепав. Др. Копач пригадує, що коли Контрольна Комісія під головуванням д-ра Костя Левицького звернулася письменно до попередного Гол. Виділу в справі контролі, Гол. Виділ на це письмо навіть не відгукнувся. — Селянин Кость Мигаль рішучо виступає проти тих, що заявили себе представниками „працюючих мас“. Вони з просвітянською роботою не мають нічого спільного, се лише руїнники і знаряддя в руках сельробівських аґітаторів. — Селянин Крилошанський читає список читалень, які хоч мають власні домівки, не ведуть ніякої роботи. — Урядовець „Просвіти“ Маґаляс взиває присутних, щоби самі купували і других заохочували купувати лиш паперці укр. кооперативи „Калина“ в Тернополі, котра дає щедрі датки на українські установи.— І. Корчинський ставить внесок, візвати Ревізійний Союз, щоби наказав всім кооперативам вступити в члени „Просвіти“. Внесок Збори приняли одноголосно. — Др. Булак вносить, щоби Гол. Виділ кождого кварталу оголошував звіт з діяльности. — Студ. Гошовський заявляє іменем студентства, що студентство надалі буде працювати на просвітянському полі мимо політичних росходжень зі старшим громадянством. Загальні Збори закінчено о 7 год. веч. відспіванням „Національного Гимну“.

Загальні уваги про сі Збори „Просвіти“ треба зробити отсі: 1) Передовсім слушність мали ті, що жалувалися на нерозіслання вчас фінансового звіту перед Зборами, які мали рішати про уздоровлення фінансів Т-ва. 2) Через те рівень нарад Зборів не був і не міг бути високий. Навіть інтеліґентні люди, що приїхали з краю, оперували загальниками в роді таких, що „народні маси поможуть“ і т. п. 3) Виїмки становили ті промовці, що живуть у Львові й могли на місци заздалегідь поінформуватися докладно про стан справи. До них належали головно два львівські радикальні діячі, котрі добре обзнакомилися зі справами Т-ва „Просвіти“ і через те своїми промовами надавали тон зїздови. 4) Вибір нового Виділу „Просвіти“ наступив на основі попереднього порозуміння між ундистами й радикалами. Тому Виділ опинився — перший раз відколи істнує „Просвіта“ — у владі двох політичних партій: УНДА і радикалів. Редактор „Громадського Голосу“ з рамени своєї ґрупи ще ніколи не засідав у Головнім Виділі „Просвіти“ аж тепер. Се п. Остап Павлів. 5) Ще більше фрапантне було видовище підчас заяви п. Кедрина, якої льоґіка така: Вибір д-ра Брика головою це вислід компромісу між поодинокими національними ґрупами. Ні одна з тих ґруп цею кандидатурою не захоплена і має супроти д-ра Брика застереження з часів, коли він витав большевицького конзуля на Освітному Конґресі як представника „державної України“. Мимо того д-ра Брика вибирають головою, бо ті ґрупи заінтересовані в санації „Просвіти“. Д-р Брик на те застереження не дав жадної відповіди. Прошу лиш вдуматися, скільки прикрого гумору було в тій ситуації! Відомий „принципіяліст“ п. Ів. Кедрин (автор славних 10 попацифікаційних статтей в „Ділі“) складає „принципіяльну“ заяву про компроміс ріжних ґруп, з яких жадна властиво не хоче того голови „Просвіти“, на якого згодилася, бо має важну причину не любити: виявлене й невідкликане радянофільство. А Загальні Збори зложені з тих ґруп привитали оплесками вибір д-ра Брика головою „Просвіти“ і відтак оплескували заяву недовіря нововибраному голові, виголошену ще заки він розпочав свою діяльність, бо зараз по голосуванні. 6) „Діло“ в ч. 70 з 31. III. стверджує виразно в передовиці, що сі Загальні Збори „Просвіти“ відбулися під знаком компромісу між УНДО і соц.-радикалами, „щиро зацікавленими в добрі цієї найчільнішої всенародної установи“. І додає: „На Загальних Зборах цей компроміс перейшов першу вогневу пробу — і перейшов її блискуче“. Та чи сей компроміс вспіє перейти спробу співпраці в справі духовій, в імя якої створено „Просвіту“? Атже світогляди обох тих партій засадничо ріжняться між собою. Священик о. Дрогомирецький з Чортківщини стверджував на сих Зборах, що вже за дотеперішного Виділу, в котрім не було радикалів, розсилано з Централі радянські видання аґітаційного характеру. Чи радикали мають бути тими, що викорінять подібні поступки (во імя II-го інтернаціоналу, до якого вони належать ідеольоґічно й орґанізаційно)? І тут стаємо перед загадкою, яка має розвязатися протягом найблищого року.

ВИЗИСК БОЛЬШЕВИЦЬКИХ РАБІВ

„Таймс“ доносить: Народний комісаріят справедливости випрацював плян ширшого використання праці засланців й увязнених. По тому пляну примусова праця в 1932 р. повинна дати три рази більший вислід ніж минулого року і 10 разів більший ніж у 1930 р. Нова система примусових робіт передбачує 4 „режіми“ — від пів-свободи до концентраційних таборів включно. Для третого і четвертого „режіму“ призначені табори, в яких запроторюють лиш особи непролетарських клясів, засуджені понад 3 роки. Комісаріят справедливости сподіється придбати з використання праці засланців до 350 міліонів рублів.

НОВІ СУДОВІ ОПЛАТИ

Дневник Законів з 31. III. с. р., котрий наспів до Львова 2. IV., приніс закон про нові судові оплати, що обовязує від 1. IV. с. р. Висота оплат виносить 3% від вартости спору, причім кожду надвижку над 100 зол. рахується за повних 100 зол. То значить: Коли позивається пр. о зворот позичених 800 зол. і 10 сотиків, треба заплатити судову оплату від 900 зол. або 27 зол. Оплату дається: 1) від скарги, 2) від апеляції, 3) від ревізії, 4) від скарги неважности і скарги за взновлення поступовання, 5) від внеску на перший дозвіл екзекуції на підставі заграничного титулу. Половину оплати дається: 1) від скарги в поступованні наказовім і векслевім, 2) від судового виповідження найму або держав, 3) від закидів проти позасудового виповідження, 4) від скарги о ухилення полюбовного оречення і т. д. Коли в поступованні наказовім справа доходить до устної розправи, мусить позовник заплатити другу половину оплати. Нові приписи причиняться очевидно до того, що доходи держави з судових належитостий зменшаться, бо тепер за гроші дуже тяжко й люди будуть отягатися не тільки зі скаргами але навіть з заключуванням інтересів, з яких може прийти до скарги. Словом, повториться те, що наступило по підвижці почтової тарифи: люди обмежили свою переписку й зачали передавати листи через знакомих, а в богатьох місцевостях зорґанізувалася покутна почта. Подібний досвід зробило правительство і на підвищці зелізничої тарифи. Віджили давні фірманки: балаґули з великими будами, а дохід зелізниці сильно впав. Все те тяжко відбилося на державних доходах.

ЗНАК ЧАСУ

Нема купців на діяманти.

Продукція діямантів в полудневій Африці переходить тяжку крізу. Американська кріза спричинила застій в оборотах, попит впав до найнищих границь. Відома діямантова фірма Бірс Груп, яка надає тон біржі самоцвітів, замкнула копальні. Наслідком того богато робітників утратило працю.

В МИТРОПОЛИЧІЙ ПАЛАТІ

вибили шиби.

„Хвіля“ пише: Вже кілька разів доносила преса про італійський страйк 25 друкарських робітників у фабриці „Бібльос“, яка належить до ВПреосв. Митрополита Шептицького. Страйк мав економічне тло й опирався на тлі засадничого відношення працівників до дирекції. Дня 4. IV. страйкуючі робітники зібралися перед фабрикою „Бібльос“ при вул. Японській 7 і тут намагалися демонструвати, жадаючи поновного приняття до праці. Поліція не допустила до демонстрації. Супроти того зібрані поділилися на дві ґрупи. Одна пішла під дім дир. „Бібльосу“ Нагірного при вул. Здоровля 5, де вибили в його помешканні шибу. Друга ґрупа пішла під палату ВПреосв. Митроп. Шептицького. В палаті Митрополита, — котрий як ми згадали, є властителем „Бібльосу“ — вибили 8 фронтових шиб і дві бічні шиби. Поліція розпочала в тій справі доходження. — Тілько „Хвіля“. Нашим укр. робітникам, котрі допустилися такого вчинку, скажемо: Мабуть нема чоловіка, котрий не розумівби, що коли таке підприємство як друкарня, веде нефахова людина, то мусить приходити до непорозуміння. Та з другої сторони загально відомо, що Ексц. Митрополит лежить від довшого часу тяжко хорий та ні інсталяцією нових директорів не займався ні взагалі тими справами займатися не міг. Передовсім того рода насильні вчинки засадничо недопустимі під оглядом моральним і недоцільні під оглядом матеріяльним. До того такий напад камінням на дім хорого Архипастиря, якого не допускаються р о б і т н и к и навіть у Большевії, заслугує безперечно на осуд. Думаємо, що розважніші між робітниками повинні зложити перепросини в канцелярії ВПреосв. Митрополита.

Коли син марнотравний вернув до дому, батько казав забити теля й завізвавши музикантів, справив веселий пир з танцями й музикою. Подібно робить Бог, коли великий грішник щиро навертається: обсипає його потіхами і ласками. Якеж се велике жерело потіхи для всіх грішників! (Шпіраго, т. III.).

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Місія в Озерянах коло Бучача. Від 13—26 березня с. р. відбулася місія в Озерянах коло Бучача, де парохом є о. Михайло Андриїшин. Місія відбулася під проводом Преосв. Григорія Хомишина, епископа станиславівського. Помимо сильної ґрипи, котра тревала через цілу місію, Преосв. Григорій голосив два тижні місійні науки по дві денно. Була обава, що місію треба буде перервати через недугу Преосв. Григорія, але неструджений Місіонар сказав: „Жаль мені того народу, треба говорити хоч я хорий“. І дійсно, помимо сильної недуги і кашлю говорив через два тижні чудові місійні науки, котрих слухали з великою увагою не тілько озерянські парохіяни, але також приїздили і приходили люди з поблизьких і з дальших сіл так, що в просторій озерянській церкві не могли поміститися. Длятого много людий стояло довкола церкви. І помимо морозів та непогоди всьо бігло до церкви, щоби почути науку з уст Преосв. Григорія. Навіть захитані в вірі через евангеликів приходили слухати тої науки, сповідалися і каялися. Щодня сповідали священики від 7 год. рано до 8 год. вечером, а до св. Причастія приступало щодня коло 1000 душ. Кульмінаційною точкою місії була св. Година, підчас котрої Преосв. Григорій перепрошував з народом Ісуса в Найсв. Тайні Евхар. за зневаги, які наносять Йому поодинокі душі, родини, парохії й весь український нарід. Молився Преосвящений за всіх і за вся і мимоволі сльози капали з очий. І тут мимоволі пригадувались закиди, чи Преосв. Григорій любить свій український нарід, чи бажає для него добра, як йому закидали декотрі націоналістичні часописи, котрі вихваляють польського епископа Бандурского, а рівночасно наших епископів понижують, пишучи, що нема у нас епископів, щоби так любили свій нарід, як еп. Бандурский!... Чиж Преосв. Григорій не любить свій український нарід, чиж не жертвує своє життя і ц і л и й свій дохід і своє здоровля для українського народу? Чиж в с і гроші, які тільки має, не дає на захоронки, на бідних, на дітий-сиріт, на пресу католицьку, на церкви, чи не спомагає бідних? На всьо дає, а сам скупо

о. В. ПОРОДКО, Чина ОО. Редемптористів.

СЕРЕД ПРАВОСЛАВНИХ ЛЕМКІВ

З записок місіонара.

VIII.

Около 9 год. дається чути в селі туркіт авта.

— Епископ, епископ... Владика їдуть!... чути радісні оклики з усіх сторін.

Люди заворушилися, мов филі під ударом весла. Всі товпляться біля тріюмфальної брами прикрашеної зеленими вінцями і прапорами.

Здалека на дорозі показується кінна бандерія, що супроводжає Епископа. Підїздить ближче ця почесна сторожа. Стає й авто.

Аж ось виходить і він сам, Преосв. Кир Йосафат.

Всі очі звертаються на нього.

Епископ іде в окруженню численного духовенства серед веселих окликів народу. Діточки ведені у двох рядах своїми учительками, сиплять цвіти. Товпа тиснеться, щоб одержати благословення. Біжать всі, і свої і православні, забуваючи на перестороги зажуреного батюшки... Загальне одушевлення; підйом духа. Многим блестять слези радости в очах.

Дехто на голос порівнує нинішний похід з тою парадою, що її обходили на Лемківщині православні перед кількома місяцями. Тоді кременецький правосл. владика Симон їздив по лемківських селах, щоб укріпити їх в новій вірі. Та яка ріжниця! Тоді немовби саме небо гнівалося на відступників: громи били, тучі з градом так страшно нищили лемківські поля, що чогось подібного найстарші люди собі не пригадували. Нарід говорив: Кара Божа! Чимало проклонів сипалось за це на схизматицького інтруза.

А нині — який контраст! Небо чисте, погідне, ні хмаринки. Сонце на своїх теплих золотих лучах немов засилає благословення Боже на побожну юрбу, що вже по береги виповняє церковцю та немов розбурхане море хвилює на широкій, церковній площі.

Почалася відправа.

Торжественний прегарний обряд посвячення нової церкви приковує увагу вірних. Вони свідомі того, що мабуть ніколи вже в своїм життю не матимуть щастя другий раз бути свідками такого рідкого торжества.

Серед молитви й співу години минають скоренько немов хвилі.

Нова твердиня католицької віри на Лемківщині вже посвячена. Тепер вона видається ще краща як передтим. Та вона за мала, щоб помістити весь нарід, що прибув на торжество.

Тож архієрейська Служба Божа правиться на дворі, перед церквою. Сильний голос Владики несеться на крилах свіжого гірського леготу далеко-далеко, а шум задуманих смерек та журчання бистрого потічка достроюються до нього ніжним милим акомпаняментом.

Товпи побожних каянників облягають сповідальниці, щоб потім довгими рядами вклякати довкруги церкви до св. Причастя.

По Службі Божій сам Епископ виходить на проповідь. Заохочує вірних, щоби кріпко держалися своєї католицької віри, а заблудших взиває, щоб без огляду на людей повернули до єдиного Христового стада. Апостольське благословення уділене всему численному народови закінчило це величаве місійне торжество.

Вже сонце клонилося до заходу як люди розходилися домів, вдоволені, покріплені на дусі, щасливі. Здовж липовецького гостинця залопотіли хоругви, залунали побожні мельодійні пісні, зливаючись із гомоном пращальних дзвонів у якийсь дивний гармонійний акорд.

А на горі стояла стара-старенька липовецька церковця і крізь пожовкле листя дерев вилискувала невеличкими віконцями в останніх проміннях заходячого сонця. Кождому, хто поглянув на неї здавалося, що вона старенька тішиться і радується у нинішний торжественний день... Мабуть тому, що наближається та щаслива хвиля, коли вона вдруге — як колись перед кількасот літами — буде свідком громадного повороту своїх заблудших дітей на дорогу Христової правди, єдности і любови.

(Далі буде).

жие і то нераз дуже скупо, щоби лише других спомагати. Чи то не є любов до свого народу? Або ся місія, в часі котрої старенький Владика падав з ніг зі слабости і мимо того проповідав через два тижні — чи то не є любов до свого народу? Треба вглянути в життя і в діла того Архипастиря, а пізнається, що так не є, як пишуть в часописях. Отже любить Преосв. Григорій свій український нарід, але з точки католицької віри і в католицькім дусі і хоче добра для свого народу і сам найбільше словом і ділом оказує ту любов до свого народу. Отже чи маємо епископів таких як Поляки? Так, маємо. І коли наші націоналістичні часописи вихваляють чужих епископів, то нехай своїх рівночасно не понижають, бо через те гіршиться нарід і підкопується повага своїх епископів і своєї Церкви, а тим самим і сила свого народу. Слава Ісусу Христу. — о. Володимир Барнич, парох в Порховій, п. Потік Золотий.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПЕРЕДВИБОРЧА КАМПАНІЯ В НІМЕЧЧИНІ по перемирю підчас свят знов зачалася. Політичні партії ведуть збільшену пропаґанду не лиш у справі виборів президента Німеччини але й парляментарних виборів. Заповіджено 10 тисяч виборчих віч, скликаних бльоком партій, що підпирають кандидатуру Гінденбурґа. Гітлерівці побільшили на виборчий період наклади своїх часописів. Їх мають роздавати безплатно весь час виборів.

ДО ДРУГИХ ВИБОРІВ ПРЕЗИДЕНТА НІМЕЧЧИНИ зголошено лише три кандидатури: Гінденбурґа, Гітлера і Тельмана (комуніст). Кандидатури Вінтера і Дістерберґа знято.

„ТАЙМС“ пише: Наближається час дипльоматичної рухливости. Найблищі тижні матимуть велике значіння для політики европейської співпраці.

„ДЕЙЛИ ГЕРАЛД“ пише, що британський уряд рішений предложити в Льозанні продовження мораторії довгів Німеччини на дальших 6 місяців.

МИТНІ ОПЛАТИ від привозу заграничних товарів до Польщі підвисшено з днем 1 квітня на 100 процент.

ПОМЕР польський представник при Союзі Народів мін. Франц Сокаль.

ПРЕМІЄР ЄГИПТУ Седкі паша відвідав у Гелюані марш. Пілсудского Розмова тривала годину.

ВІСТКИ ПРО НЕДУГУ СТАЛІНА дальше поширюються. Твердять, що Сталін хорий на рака. Політбюро компартії і Рада Комісарів нараджуються, в який спосіб в разі його смерти не допустити до внутрішних заворушень. Супроти опозиції злагіднено курс. В тих обставинах до голосу знов прийшов Риков. Він домагається від Політбюра утворення влади, яка по смерти Сталіна обнялаби правління.

У СПРАВІ НАДДУНАЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ сукцесійних держав відбувається конференція в Лондоні. Беруть в ній участь представники Франції, Італії, Німеччини й Анґлії. Крім того запрошені представники наддунайських держав, які малиб увійти в склад цеї конференції т. зн.: Австрії, Югославії, Чехословакії, Румунії і Мадярщини.

ПРЕДМЕТОМ НАРАД лондонської конференції у справі наддунайської федерації має бути: знесення митних мурів між сукцесійними державами б. австро-угорської монархії, обниження приватних довгів, уділення довгоречинцевого кредиту кождій з тих держав по переведенню уздоровлення буджетів. Цей проект фінансувалиб Анґлія і Франція.

Редакція рукописів не звертає і з того приводу в ніяку переписку не входить.

НОВИНКИ

Проф. д-ра Ст. Рудницького, найбільшого ґеоґрафа України, як доносить „Діло“, вивезли большевики на Сибір. Був се чоловік, котрий все стояв осторонь від політики. До Харкова поїхав з мрією, видати державним коштом великий Атляс України. Вивезенням того вченого на Сибір зложили большевики ще один доказ своєї любови до України. Разом з проф. Рудницьким заслано на Сибір і проф. Замору, зятя Впр. о. Софрона Левицького.

Помер пінський епископ лат. обряду Жигмонт Лозінський.

Другий Український Науковий Зїзд відбувся 20 березня в Празі в салях Карлового Університету. В зїзді взяло участь 1100 осіб. Виголошено 150 наукових рефератів. Підчас зїзду відбулася вистава українських видань.

У Ватикані обходили іменини 80-літного слуги Рудольфа Доменіко, котрий служив 5 Папам. Свою службу зачав у Ватикані як 8-літний хлопчик до посилок. Пієви IX служив 19 літ, Львови XIII — 25 літ, Пієви X — 11 літ, Венедиктови XV — 7 літ, Папі Пієви XI служить уже 11-й рік. Оповідають, що той слуга пише дуже цікаві спомини.

З ратуша у Львові обірвався ґзимс ваги кількох кґ., впав на Вільгельміну Будзіцку і зломав її руку. Безпритомну завезено до шпиталю. Звертаємо увагу, що й будинок старої Зброївні при вул. Підвале знаходиться в стані неймовірного занедбання.

В Стриї засуджено Юліяна Гайдука на кару смерти за шпіонажу. Ту кару замінено йому на досмертну вязницю.

У Сваряві на Поморі відкопали кільканацять урн з попелом небіщиків, а в Борах Тухольських подобу Світовида і скамянілі черепи тура і медведя.

Спекла дитину в печі, а хотіла її вилічити від корости... В селі Ляхівські Бори на Виленщині захорував 6-літний синок селянки Анелі Шимнової. Сусідка порадила їй напалити в печі, обмастити дитину дегтем і на 5 мінут вложити в піч. Шимнова виконала се. Розуміється, дитина сконала в страшних муках від опечення. Маму увязнили.

Новітні чумаки. Кремянецькі купці вивозять збіжжа і муку до Бродів і Львова підводами, бо залізнича тарифа за висока. Пр. перевіз до Бродів 100 кґ. ваги коштує зелізницею 1,60 зол., підводою 1,10 зол.

Власник банкового дому Ст. Квінто в Варшаві спроневірив коло 10 міліонів зол. на шкоду своїх клієнтів. Гроші ті уміщував при помочі своєї секретарки Швайцарки у швайцарських банках. Увязнений Квінто поводиться визиваючо і не тратить гумору.

Гарна леґенда. Німецький нарід має повіря, що в великодний четвер „душі“ 14 дзвонів великої катедри св. Стефана у Відні вилітають до Риму, до Апостольської Столиці, й вертають наново освячені, щоб у Відні задзвонити на резурекцію. Всіх церков і каплиць є у Відні 142, з того 121 церков мають дзвони. Перед війною було у Відні 517 дзвонів, в часі війни забрано богато дзвонів на потреби війська, тепер є там знов поверх 500 дзвонів. Найбільший дзвін, ваги 6411 кґ., має церква Марія Трой.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† о. Александер Зубрицький, архідіякон Катедральної Капітули в Перемишлі, ювилят, голова кооп. „Народний Дім“, довголітний голова „Української Щадниці“, б. голова „Укр. Інституту для дівчат“ і член майже всіх місцевих товариств, помер 29. березня ц. р. в 79 році життя. В. Й. П.!

Конкурс

Головний Виділ Товариства „Просвіта“ у Львові улаштовує в сільсько-господарській Школі в Милуванню 8-тижневий курс кооперативного книговодства і діловодства в часі від 9. V. до 30. VI. 1932. В програму курсу входить навчання орґанізації, книговодства і діловодства споживчих, молочарських і кредитових кооператив, а також основ годівлі і кормлення домашніх звірят, пасічництва, ветеринарії й орґанізації контролі молочности. Одночасно проголошує Головний Виділ вписи на 25 учасників під такими умовами: 1) Зголошуватися можуть мужчини в віці від 16—35 літ, що покінчили народню школу. 2) Учасник платить за цілковите удержання з приміщенням у шкільному приюті за цілий курс 100 зол. 3) Кожний учасник має привезти з собою крім біля, подушку, простирало, сінник, покровець, ложку, вилки, ніж, тарілку, мисочку і пів-літрове горня. 4) Петенти, висилані кооперативами мають першенство. Зголошення на курс треба вносити найпізніше до 15. квітня б. р. на адресу: Господарсько-садівнича школа в Милуванні, п. Стриганці н/Дн. До зголошення треба залучити значки за 1 зол. на відповідь. Про приняття і день приїзду повідомить управа школи по 15 квітня. — Головний Виділ Т-ва „Просвіта“.

Примітка Ред.: Вправді се письмо має дату 8 березня, але ми одержали його так пізно, що доперва в сім числі можемо його помістити.

Біржа

ГРОШІ: Ам. доляр 8.87 зол.

ЗБІЖЖА: Пшениця сел. 26.25—26.75, жито дв. 25—25.50, ячмінь на мливо 19—19.50, овес гал. 22—22.50, краєва кукурудза 22—24, гречка на мливо 21.50—22, синій лубін 15—16, ріпак озимий з мішком 30—31, гречана каша 40—42, краєве просо 22.50—23. На біржі сильний рух. Майже всі продукти подорожіли.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш **меблі** всілякого рода у **ГЕШЕЛЄСА** у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 26-50

В кождій українській хаті повинен бути

католицький народній тижневик „ПРАВДА“ часопис ілюстрований на 12 сторінок

МАЄ на ціли ширення правдивої освіти й освідомлювання своїх читачів про біжучі справи, про події в Церкві, світі та рідному краю.

МІСТИТЬ популярні статті на теми суспільні й політичні з католицького становища, а також статті на господарські теми.

ДАЄ найбільший з усіх наших часописів огляд біржевих цін.

ПРИНОСИТЬ у кождому числі богато цікавої всячини в коротких статейках, які популяризують ріжні ділянки знання, а також цікаві нариси та оповідання в книжковій або фейлетоновій формі. В рубриці „Церковний Календар“ подає м. ін. церковний устав на найближчу неділю і свята.

НАДАЄТЬСЯ до масового поширення через передплату і кольпортажу.

Ціна тільки 3 зол. на 1/4 року.

Оказові примірники безплатно.

Замовляти на адресу:

АДМІНІСТРАЦІЯ „ПРАВДИ“

Львів, ул. Сташіца 8.

КІНА

ПАЛЯС: „Ліліян Гарвей.
КАСІНО: „Опир Парижа“.
СТИЛЕВЕ: „Сірий дім“.
КОПЕРНИК: „Хай живе свобода!“
ЛЕВ: „Дикі поля“.
МІРАЖ: „Циганські пісні“.
МАРУСЕНЬКА: „Хай живе свобода!“
УТІХА: „Поворот“.
ОАЗА: „Мараду“.

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Porto zapłacone ryczałtem.

Ч. 27 (525). Львів, неділя, 10 квітня 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст. АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Сташіца ч. 8. I. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. Заграницею чверть-річно 1 ам. доляр. Ціна числа 25 сот. Конто П. Щ. Краків 405.867.

Конкурс на співробітників

Отсим оповіщується конкурс на одного співробітника „Правди" й одного співробітника „Нової Зорі". Петентів проситься прислати власноручно писаний життєпис, а зокрема такі дані: 1) Місце, день, місяць і рік уродження. 2) Віроісповідання. 3) Де, коли і які школи скінчив. 4) Чи, яку і де редакторську практику відбув? 5) Які чужі мови знає? 6) Подати 2—3 улюблених авторів і 2—3 заголовки їх творів. 7) Висоту жаданої платні. — „Правда" й „Нова Зоря" се органи католицькі, перший призначений для народа, другий для інтеліґенції. — Документів (свідоцтв і т. п.) жадних не присилати, але проситься написати, які документи може петент прислати. Писемні поручення бажані, але не конечні. Неприняті оферти остануть без відповіди. Адресувати: Редакція „Нової Зорі", Львів, ул. Сташіца, 8. — Зголошення слати по змозі рекомендовані.

В „раю" згорів барак з селянами

З радянського пограниччя доносять про велику пожежу одного з бараків концентраційного табору на радянській Білоруси, в котрім були увязнені втікачі з „раю". В часі пожежі було в бараку 100 селян. Огонь захопив нараз весь будинок. Мимо зусиль селяни, що були в середині, не могли видобутися з бараку, бо всі вікна були закратовані а деякі замкнені. Почали виломлювати двері, але дим вдирався до нутра і вязні почали дуситися. Шість селян вдусилося. Коли в бараку діялися страшні сцени, командант бараку був у недалекому селі Крайську. Заки його спровадили й отворили барак, на підлозі лежало мертвих і непритомних 40 осіб. 12 з них вдалося вратувати. Прочі були вже мертві. З 65 селян, що остали в живих, 15 збожеволіло. (ПАТ).

Менші належитости до Кас для хорих

Правительство виготовило новий законопроєкт про обезпечення в Касах для хорих. Досі обезпечений одержував за 39 тижнів хороби 60% зарібку, лікаря й ліки. Тепер буде одержувати 26 тижнів 50 проц. зарібку і платитиме 10 проц. вартости ліків та 50 ґрошів за лікарську пораду. Лікарська поміч обійматиме тільки обезпеченого, його жінку й дітий, а родичів уже ні. Право користати з того всего матиме обезпечений доперва в 4 тижні по зголошенні роботодавцем. Дотепер вкладка виносила пересічно 7,6 проц. зарібку, від тепер 6 проц., з чого роботодавець має платити не 60 проц. а 50 проц.

Муссоліні про жовту небезпеку

В пресі появилася стаття італійського диктатора Мусолінія на тему китайсько-японської ворожнечі. В ній Мусоліні обговорює „жовту небезпеку", яка загрожує білій расі і доходить до такого заключення: СССР в недалекім часі зможе заключити з Китаєм Союз, який матиме всі признаки протекторату. Такий зворот бувби в першу чергу величезною поразкою Японії. Одначе її відчулиб також західні держави. Ся „Жовта небезпека" загрожує білій расі тимбільше, що між народами білої раси панує небезпечна незгода в політичній й економічній ділянці. Колиб серед білої раси запанувала примірна згода і єдність, світ мавби майбутність запевнену. Европа, Америка й Австралія держалиб долю світа у своїх руках. Без того доля світа буде незавидна.

Китайці бються між собою

З Шангаю доносять: Недалеко відси вивязалася крівава боротьба між 19 китайською (нанкінською) армією і 47 дивізією Чан-Кай-Шека. Нанкінські війська хотіли розброїти кантонську армію, котра ставила сильний опір. Відголоси арматних і крісових стрілів доходять до Шангаю. Військові власти невтральних держав намагаються погодити обі сторони та довести до особистої зустрічі і порозуміння головнокомандуючих обидвох армій.

Мобілізація 6 свіжих дивізій в Японії.

ПАТ доносить з Москви: Ходять слухи, що Японці перевели мобілізацію 6 свіжих дивізій. Ті сили мають бути вислані до Манджурії та до Шангаю.

Нова держава в Азії

Аґенція Ренґо доносить: Супроти утворення нової незалежної держави на азійськім континенті японське мін-во освіти рішило відповідно перемалювати шкільні мапи, ввести відповідні зміни до всіх шкільних підручників і заосмотрити ними всі школи вже з початком квітня б. р.

Львиця на балю

Один з люксусових ресторанів у модній місцевости Канни урядив баль, на котрий прибули високі достойники і міліонери з ріжних країв, що перебувають тепер на Рівієрі. М. ін. були присутні леді Асквіт, льорд і Леді Мовнтбаттен, Вел. Князь Борис Володимирович і ін. По вечері гостий ждала несподіванка: на салю внесли величезну зелізну клітку з львами й поставили її між танцюючих. Втім одна львиця, роздражнена шумом, кинулася на зелізні прути клітки й так їх вигнула, що вирвалася на свободу. Серед елеґантної публики настала паніка не до описання. Пані зачали мліти, роздалися істеричні крики. Львиця присіла й ударяючи хвостом, лагодилася до скоку, бо очевидно вибрала собі якусь жертву серед людий. В тій хвилі кіновий оператор, котрий мав знимати баль на фільм і був на ґалерії, догадався звернути на львицю проєктор з сильним світлом. Осліплена ним львиця жалісно завила і втекла в кут салі. Там персонал цирку закинув на неї петлю і загнав у клітку.

Лише економічно сильні нації є сильні політично, тому кожний Українець повинен щадити, щоб скріпити економічно себе і свою націю. Свої ощадности повинен вкладати до Кооперативного Банку

„ДНІСТЕР"

у Львові, вул. Руська ч. 20.

4 26—х

СТРАХ

перед самоуправою...

Клясичний доказ політичної незрілости.

Останній зїзд УНДО перейде напевно до нашої політичної історії. Перейде не як позитивна сторінка тої історії. Бо нічого позитивного на тім зїзді не зроблено — ні практично ні в теорії. Він перейде до історії як її сторінка неґативна. Як клясичний доказ нашої політичної незрілости.

В чім той доказ?

Відповідаємо відразу: В становищи останнього зїзду УНДО до найважнішого політичного питання сучасного українського покоління в Польщі — до самоуправи українських земель під Польщею. В становищи, яке можна назвати коротко: страх перед самоуправою...

Само життя силоміць ставить постулят самоуправи українських земель під Польщею на порядок дня для всіх Українців в Польщі. Бо кождого дня і на кождім кроці брак національно-територіяльної самоуправи дається Українцям в Польщі відчувати аж надто діймаючо. І кождий Українець в Польщі свідомо чи несвідомо бажає такої самоуправи. Свідчить про се нпр. активна участь Українців в самоуправі громад.

Здавалобся, що коли Українці ставляться позитивно до самоуправи громад, отже до найнижчого степеня самоуправи, то тим більше позитивно повинніби поставитися до самоуправи вищих степенів: до самоуправи повітів, воєвідств і всеї української землі під Польщею як окремої національно-територіяльної одиниці. Ся остання, найважніша самоуправа, національно-територіяльна, се найвищий степень самоуправи, що його може якась нація осягнути в несвоїй державі. І тому домагання національно-територіяльної самоуправи всіх українських земель під Польщею повинно бути домаганням всіх Українців у Польщі. Так говорить льоґіка, таке диктує здоровий розум.

Та як поступив у тій найважнішій для Українців у Польщі справі останній зїзд УНДО?

Президія і Центральний Комітет УНДО предложили в справі самоуправи зїздові УНДО таку резолюцію:

„Народній Зїзд доручає партійному проводови вповні використовувати у політичній боротьбі всі конституційні та леґальні можливости і не зрікаючись найвищої національної мети, вимагати від Польщі виконання принятих нею міжнародніх зобовязань супроти українського народу. Народній Зїзд розуміє се так, що доручає партійному проводови домагатися від Польщі, як і від інших сиґнатарів договору з 14 березня 1923 р., введення на всій українській території в межах польської держави такого устрою, який покриваєсяби зі змістом статуту, пропонованого Найвищою Радою Мирової Конференції для Сх. Галичини в листопаді 1919 р."

Наводячи отсю резолюцію, В. М. в „Ділі“ (1932, ч. 69) дає до неї слідуюче пояснення, котрому не можна відмовити слушности:

„Польщі зовсім не обовязує пропонований свого часу (в 1919 р.) Найвищою Радою Мирової Конференції Статут. Сей Статут (що надавав Сх. Галичині півсуверенний устрій — див. „Н. Зоря“, 1930, ч. 46: Статут Східньої Галичини. Ред. „Н. З.“) нікого й ніколи до нічого не зобовязував. Він був тільки проектом (держав Антанти — Ред. „Н. З.“) і таким по нинішний день залишився (бо Польща і Галицький Уряд відкинули його! — Ред. „Н. З.“). Але се зовсім не перешкоджує українським політикам класти його в основу своїх домагань до Польщі та вливати таким чином зміст у речення про вимогу виконати Польщею її міжнародні зобовязання з 14 березня 1923 р. Точка про сі зобовязання звучить у сьому договорі так: „Польща признала, що дотично Сх. Галичини етноґрафічні умовини роблять конечним автономічний устрій“. Договір цілковито не означує сього автономічного устрою. Колиж ми домагаємося виконання сього договору, то мусимо докладно знеувати, як ми собі сей автономічний устрій уявляємо. Без сього — вживання такого клича і домагання є тільки пустою фразою без місту або залишенням вільної руки для Польщі, щоби вона сама заповнила сю фразу довільним їй змістом. А вона може дотичний уступ договору з 14 березня 1923 р., наповнити і таким змістом про „автономічний устрій“, який містять запроектовані урядом в часі останньої соймової сесії законопроекти про самоврядування. Колиж ми вважаємо практичну політику боротьбою за поширення та побільшення прав нашого народу, то мусимо боротися не тільки за саму дотичну статтю згаданого договору, але й мусимо її виповнити відповідним політичним змістом. І саме таку ціль має в дотичній резолюції президії та ЦК УНДО витягнення із забуття названого статуту з 1919 р., що всеж був уже прецеденсом у міжнародніх відповідальних колах у звязку з трактуванням польсько-українського спору (тоді війни), дарма, що він нікого до нічого не зобовязував.“

Та як поставився Зїзд УНДО до наведеної вище резолюції?

Проти резолюції в справі самоуправи українських земель під Польщею, предложеної Президією і Центральним Комітетом УНДО, виступили на Зїзді УНДО дві ґрупи.

Перша ґрупа під проводом д-ра Марітчака заявилася беззастережно проти якої небудь зміни політичної тактики УНДО та обстоювала виключно декляративний характер української політики. Вона твердила, що предложені резолюції се нарушення основних точок партійної програми УНДО. Вона стала на становище: всьо або ніщо. В практиці се означає: н і щ о.

Друга ґрупа під проводом Дм. Паліїва заняла в справі самоуправи дуже оригінальне становище. Вона признала постулят самоуправи але тільки як тактичний засіб для заграниці. Зате у внутрішній політиці вона таксамо заявилася проти самоуправи. Бо, як говорили на Зїзді представники тої ґрупи, „внутрішна і загранична тактика можуть, а то й мусять бути зовсім ріжні. Для прикладу вистарчить хочаб мін. Залєскі“. („Новий Час“, 1932, ч. 69). — Себто кажучи зовсім популярно, ґрупа Паліїва хоче вести таку політику, щоби заграницею світ думав, що Українці домагаються самоуправи під Польщею, а український нарід в Польщі щоби думав, що п. Паліїв дальше стоїть на „засадничім“ становищі „непризнавання“ приналежности українських земель до Польщі. Се бувби дуже веселий дотеп, якби не був доказом цілковитого дітвацтва. Не треба богато доказувати, що в такім поставленню справи виразно виходить на яв охота виконати подвійний обман: заграниці і свого власного народу. Розуміється, треба бути дуже наївним, щоби думати, що той обман мігби удатися.

Та найсмішніша „арґументація“ ґрупи п. Паліїва. Та „арґументація“, подана в „Новім Часі“ віруючим тромтадратам до вірування, рівно коротка, як „добра“: — „Д л я п р и к л а д у, каже, в и с т а р ч и т ь х о ч а б м і н. З а л є с к і“. Щож показує се таємниче „поучення“ нашого народу? Воно показує, як ундівські політики з ґрупи Паліїва вчаться від мін. Залєского „вести політику“. А саме, хід думок, з котрих мов квіт льотосу вицвило вище наведене речення, мусить бути в ґрупі п. Паліїва такий: мін. Залєскі голосить заграницею, що польське правительство признає Українцям самоуправу, але тої самоуправи не дає. Отже п. Паліїв очевидно „для здезавуовання“ мін. Залєского перед чужими політиками радить нам домагатися закордоном переведення в життя самоуправи, про яку говорить мін. Залєский. А тут у себе в краю, тому що самоуправи в життя не переводиться, радить п. Паліїв — взагалі ніякої самоуправи не домагатися. Бо „внутрішня і загранична тактика можуть, а то й мусять бути зовсім ріжні“!

Очевидно ґрупа п. Паліїва міркує собі так: Коли ми в краю не будемо говорити нашому народови про потребу самоуправи в Польщі, то наш нарід буде собі думати, що його політики як були так остали непримиримі супроти Польщі, бо хочуть „відразу“ самостійної України від Кавказу по Сян. Такою штучкою сподівається п. Паліїв і нашим Де Валерою стати і мін. Залєскому закордоном „допечи до живого“.

І на таку політичну „комбінацію“ ті люди стратили майже три роки часу від останнього зїзду УНДО...

Та не тільки обі згадані опозиційні ґрупи заявилися проти предложеної Президією і Центральним Комітетом резолюції в справі самоуправи. Як повідомляє „Новий Час“ (ч. 69), проти автономістичної резолюції висказалася взагалі б і л ь ш і с т ь бесідників на Зїзді. Одні з засадничих мотивів, другі з тактичних. Бо, мовляв, маси можуть се фальшиво зрозуміти...

У висліді предложеної Президією і Центральним Комітетом УНДО резолюції в справі самоуправи українських земель під Польщею З ї з д У Н Д О н е п р и н я в. Окрема комісія Зїзду зняла ту резолюцію з порядку дня і предложила підготовити порушене нею питання при участи всіх повітових партійних комітетів у краю для окремого, сій справі присвяченого, Народнього Зїзду. Зїзд се предложення комісії приняв.

Таке становище заняв останній Зїзд УНДО супроти найважнішого політичного питання в життю Українців під Польщею: питання самоуправи українських земель в польській державі!

Се становище то просто політичний куріоз. Бо політичним куріозом є: 1) Коли хтось ставиться до найнижчого степеня самоуправи позитивно, а до найвищого — неґативно; 2) Коли хтось в десятім році дефінітивної приналежности до якоїсь держави щойно зачинає підготовляти питання про свою самоуправу в тій державі; 3) Коли хтось т а к ставиться до питання про самоуправу якраз тоді, коли уряд виступає вже з законопроектом про самоуправу.

Якжеж високо під оглядом політичної дозрілости стояли наші діди і прадіди, котрі в 1848 р. ясно і рішучо виставили домагання поділу Галичини і створення зі Сх. Галичини окремого українського коронного краю в Австрії!

Вкінці ще на одну річ слід звернути увагу, коли мова про становище останнього Зїзду УНДО до питання про самоуправу. Вицофання зі Зїзду самоуправної резолюції, виробленої і предложеної Зїздови Президією і Центральним Комітетом УНДО, се безперечно політичне п о р а ж е н н я Президії і Центрального Комітету УНДО. Та пораження те підготовили собі самі — Президія і Центральний Комітет УНДО. Вониж і їх преса не тільки що не підготовили публичної опінії в напрямі своєї резолюції, але навпаки, зробили все можливе, щоб опінію ту настроїти до питання про самоуправу неприхильно а то й ворожо. Чи треба наводити на се докази? Досить пригадати становище УНДО та його преси до питання про самоуправу, коли його вже в 1928 р. піднесла була „Нова Зоря“ в ряді статтей пера пок. проф. Ст. Томашівського. Як тоді поставилися були до тих статтей УНДО та його преса?

Тепер доперва найвищі установи в УНДО дійшли по кількох роках роздумування до того, що становище „Нової Зорі“, вияснене ще в 1928 році і становище Преосв. Григорія в Пастирськім Листі про політичне положення українського народу (до котрого Владика дійшов з чисто релігійної точки погляду) — було, є і буде політично одиноко оправдане і можливе. Одначе замість признати се отверто вже перед Зїздом у своїй пресі, найвищі установи УНДО хотіли се перешварцувати несподівано на Зїзді. Та делеґати з краю мали очевидно рацію, що такої контрабанди не хотіли признати, бо ще памятали, як ундівська преса те саме становище, яке тепер хотів перешварцувати Центральний Комітет УНДО, називала „зрадою“. І так найвища установа ундівської партії, себто краєвий зїзд тої партії, сам себе поставив у небувало смішне положення, бо в найважнішій справі відкликався до повітових комітетів. Се щось таке, якби пр. сойм відкликався у найважнішій конституційній справі до „рад повітових“.

Коли повітові комітети УНДО заявляться тепер в тій найважнішій справі проти думки Центрального Комітету УНДО, то річ ясна, що Центральний Комітет УНДО буде політично скомпромітований і повинен уступити. А коли повітові комітети УНДО заявляться за тим, чого на Зїзді хотів Центральний Комітет УНДО, тоді буде політично скомпромітований краєвий Зїзд УНДО.

Розум простого народу має на означення такої ситуації коротку але добру народню приповідку:

Чи риба чи рак,
Кандиба дурак.
Чи рак чи риба,
Дурак Кандиба.
Чи сяк чи так,
Кандиба дурак.

Мабуть не треба доказувати, що такі Кандиби в політиці до жадного розумного висліду не доведуть. За других 10 літ побачимо, в якій мірі справдиться та приповідка.

Сповідь без жалю це стріл без кулі, це голка без нитки, це колос без зерна. Хто сповідається без жалю за гріхи, молотить пусту солому. (Абрагам а Санта Кляра).

ГОЛОВНА ЗРАДА

в німецькій поліції.

У звязку з переслуханням поліц. поручника Лянґе відбулася ревізія в домівці гітлерівців. Поруч. Лянґе, який заявив, що до зради намовив його один видний гітлерівський провідник, мусів бути присутний при тій ревізії, щоби мав нагоду показати того, що його намовляв. Одначе поручник нікого з присутних в бюрі не пізнав. Увязнений звертався до кількох осіб, щоби вони видали пляни маґазинів зброї в Берліні. Один вахмайстер доніс про це своїй власти, яка зараз почала доходження. Підчас того виявилося, що поліц. вахмайстер Шульц-Брізен вже богато таких плянів видав своїй нареченій, Ґертруді Міллер, бухгальтерці, яка спрямовувала ті пляни до ляйтнанта Лянґе. Підчас переслухання Лянґе остаточно признався до злочину головної зради, одначе назвиска спільника не хотів подати. Цей спільник гітлерівський провідник, мав йому сказати, що „райхсбаннери“ хочуть напасти на поліційні казарми, тому соціял-націоналісти хотять цему запобігти. Доходження тривають дальше.

ОТВЕРТИЙ ЛИСТ

ДО ПРАВИТЕЛЬСТВА.

„Коли в Анґлії цілий нарід величезною більшістю вибрав національне правительство, Ґ. К. Честертон найбільший католицький публіцист теперішної Анґлії, напечатав у своїм тижневику „G. K.'s Weekly“ отвертий лист, який має значіння далеко не лиш для самої Анґлії. Особливо майже в цілости можна його приложити до відносин в Середущій Европі. Тому передруковуємо його з незначними змінами і скороченнями“ — пише редакція „Шенере Цукунфт“, за січень. З тих самих причин можна сей лист майже в цілости звернути й до правительства кождої иншої держави, котра знайшлася в тяжкій господарській скруті.

Правительство! Ти домагаєшся від народу вислову довіря і коли число голосів має взагалі якесь значіння, ти його дістало.Тепер ти при власти. Тому дуже важне, щоб ти при кождім почині тямило про те, звідки походить твій авторитет і яку він заключає в собі відповідальність. Ти представляло народови, що буде хаос і голод, коли тебе не виберуть. І нарід повірив твоїй грозьбі. Ти повстало не лише для переведення цеї чи тої точки програми. Твій мандат має сим разом велику повновласть, має осягнути в добі теперішної скрути дві цілі і лише ті дві цілі: маєш відвернути нещастя, яке нам тепер загрожує і забезпечити край на будуче.

Твоє безпосередне завдання досить тяжке: мусиш за всяку ціну вдержати в русі механізм фінансів, щоб він міг іще якийсь час дальше нести невиносимий тягар, наложений йому розтороще-ним промислом. Маєш якось договоритися з грошевими вірителями, бо всі, що мають якінебудь пекучі претенсії, мусять бути заспокоєні. Коли край має вдержатися при життю, твій перший обовязок полягає на тім, щоб надпсуту кредитову і валютову машинерію припинити в деяких функціях. До цего необхідне безоглядне обмеження всіх злишних видатків держави. Ясно, що тут поняття „необхідного“ і „злишного“ мусить бути провірене, коли з цього мають вийти поважні ощадности. Видатки на всі коштовні публичні інвестиції, які роблено в останніх 30 літах, мусять бути в драстичний спосіб скорочені. Та це не дасться осягнути без редукції, що правда милих але злишних урядників, які наче мох поширилися з центрального уряду по цілім краю. Для ощадностевих практик очевидно не може бути рішаюче те, чи цей або той урядник сповняє якесь бажане або гарне, другорядне завдання, лиш те, чи державні інтереси можуть ще бути ведені розумно без заквестіонованих урядничих сил, чи ні. Для тої самої цілі мусиш постаратися, щоби краєвий гріш не відпливав заграницю на непотрібні річи. Тому, що заграничні кредити обмежені і що загрожує дальша небезпека обмеження, треба вважати на це, щоби кождий виданий заграницею сотик йшов лише на заспокоєння конечних консумційних і життєвих потреб. Метода прямого підвищування митних тариф або встановлювання нових стає з кождим днем все більше сумнівна. Тому нехай хоч проєкт цілковитої заборони ввозу заграничних люксусових товарів буде спрямований не проти кого іншого, як лише проти горстки тих імпортерів, яких інтереси находяться переважно в руках чужинців.

Коли зайде конечність — а правдоподібно прийде до цего, — щоби наложити нові податки для скріплення валюти, то мусить їх наложити на тих, котрі можуть їх видержати. Господарська кріза зіпхнула міліони людий, котрі колись тішилися зглядним добробутом, до крайного мінімум істнування. Та майже напевно можна передбачити й це, що дальші многі сотки тисячів людий мусітимуть вести життя, яке властиво є вже низше мінімум істнування. Ті верстви не видержать уже жадних нових ні посередних ні безпосередних податків. Пробувати це мимо того булоби глупотою. Бо люди, які мусять голодувати, стають суспільно небезпечні. Та з другої сторони є ще в нашім зубожілім краю люди, які мають надмір гроша. Тоді коли майже всі старі промисли безчинно „відпочивають“, — безпримірно працюють фабрики, які виробляють радіоапарати в ціні від 20 фунтів стерлінґів вгору, працюють безперервно цілу добу, на три зміні по 8 годин. Коли не можна оминути дальших грошевих жертв, то їх мусять дати отсі власне верстви фабрикантів і покупців.

В переговорах з заграничними і своїми вірителями мусиш при помочи всего сприту і зручности, яку лиш маєш до своєї розпорядимости, витягнути всі користи, які лиш дадуться. Коли тільки зявиться корисна нагода, мусиш пробувати зменшити проценти наших позичок. Друге велике завдання, яке повірено тобі, полягає на забезпеченні нашої майбутности, т. зн. в першій мірі: на відбудові нашого сільського господарства. Це мусить взяти під увагу ціле покоління, коли хочемо мати щастя, ще якийсь час мати спокій, в якім моглаби доконуватися творча праця. В жаднім разі цей труд не буде страчений.

Коли половину, або лише трету частину праці довершиться, заки промисловий капіталізм остаточно провалиться, то остільки само край буде міг певніше йти на зустріч катастрофі. Край, котрий половину свого населення сам може виживити, сильніший під тим оглядом, ніж такий, якого $^{9}/_{10}$ населення залежить від заграниці. Під сим оглядом твій курс, правительство, ясний! З одної сторони стоїть надмір безробітного населення, якому промисл ніколи вже більше не зможе дати праці. З другої сторони облогом лежать сотки тисяч гектарів урожайної землі. Твоє завдання подбати про те, щоб ту землю взяти під господарську культуру і щоб ті безробітні дістали можність управляти цю землю. Такий крок в тій справі бувби найвідповідніший, який признавбися до найпростішої й найострішої методи: наложити на всю землю, що стоїть облогом (з виїмком дійсних неужитків), проґресивний податок. Він меншавби з переміною тих земель на управні. В такий спосіб кождому посідачеви землі наглядно усвідомленоб, що на праві власности тяжить відповідальність. Землю неуправлену, якої не можна оподаткувати, повинна забрати держава й ужити її на дрібне заселення. Безумовно, таким способом верства земельних посідачів булаби болючо діткнена, але ліпше притиснути її безвідповідальних членів, ніж всю націю наразити на постійну небезпеку голоду, згл. далекойдучих господарських труднощів. Найперша конечність: допомогти краєвому рільництву субвенціями, бо цла на споживчі продукти, залежні від зросту цін, тепер немислимі. Одначе ті средства допомоги необхідні і такі важні, як оборона підчас війни. В кождім разі тисяч разів важніші, ніж ті многі міліони, видавані на фальшиві виховні цілі й односторонні публичні установи.

о. В. ПОРОДКО, Чина ОО. Редемптористів.

СЕРЕД ПРАВОСЛАВНИХ ЛЕМКІВ

З записок місіонара.

IX.

На слідуючий місяць відбулася місія в Полянах. Ріжні є Поляни в Галичині. Та не знаю чи до котрих других треба їхати від нас зі сходу так довго, як до цих, про які тепер оповідаю. Зі Станиславова до Івоніча їдеться залізницею коло дванацять годин. Тут береться автобус і — коли в дорозі нема дефекту — за годину приїздиться до Дуклі, знаної зі світової війни та може ще більше славної побутом в тутешніх околицях блаженного Івана Дуклянського. Звідси їдеться ще возом (а місцями то й пішки йдеться, коли дорога пнеться під гору) дві, три, часом і чотири години, відповідно до числа і сили лемківських коней, що тягнуть та охоти й здібности візника, Лемка, що їх підганяє.

Поляни село гарне... Розтягнулося над гірською річкою серед смерекових лісів. Зпосеред просторих деревляних хиж виринає велика, гарна школа. Та найбільша окраса села це безперечно його церква: величава, мурована, стилева, ледви перед самою війною викінчена. Неодно з наших, навіть більших, міст моглоб позавидувати Полянам такої чудової святині.

А мимо того є тут чимало своїх людей, що обминають її здалека, немовби вона була заражена.

Хто вони такі?

Не тяжко додуматися: Це наші „православні“. В селі — на жаль — роздор. Половина Полян виреклась своєї прадідної віри.

Ця нещаслива ситуація починає вправді від якогось часу поправлятися і то в користь католицької Церкви. Немало людей, розчарованих варшавським православієм, вернуло вже до віри своїх батьків і перед місією. Підчас місії навернулося тут кільканацять православних. Реґуляризовано тоді також кілька подруж, неважних досі задля того, що були заключені перед батюшкою.

Та щоб цілковито загоїлася та ропяча рана, яку спричинила в селі безсовісна аґітація відступників, на це треба буде ще трохи пождати.

Бо ніде на Лемківщині не лучилося нам стрінутися з такими проявами фанатизму й релігійної нетерпимости як саме тут в Полянах.

Ось для приміру кілька зразків:

Одного з перших днів місії повідомляють нас, що якийсь старенький чоловік хотівби висповідатися у свого католицького священика, бо чується дуже хорий. Поки ще міг ходити, вибирався прийти сам до сповіди. Та тоді його син, запеклий православний, замкнув йому одіж і не пустив батька до уніятського священика. Тепер старенький дуже ослаб і бажає перед смертю приняти св. Тайни. Рівночасно перестерігають нас, що той його син, Максим, не числиться з ніким і з нічим. Недавно кинувся на місцевого греко-католицького душпастира та хотів силоміць трутити його в ріку за це, що той поважився переходити стежкою попри його подвіря.

— Ходім, — кажу до молодого о. пароха. — Не дамо-ж пропадати цій бідній душі серед тих православних! Найсв. Тайн на разі не візьму, щоб не наразити їх на яку зневагу. Вистарчить — думаю — взяти з собою епитрахіль.

Вже було темно як ми прийшли до тої хати, куди нас візвано. Стукаю в двері. Ніхто не обзивається. Мабуть не чують, бо в хаті якийсь великий гамір, крик. Певно там зібралося богато людей.

Отвираю двері.

У просторій кімнаті, освіченій нафтовою лямпою, здовж стін сидить повнісько православних. Сидять там чоловіки, жінки, дівчата. Деякі, що їм на лавці місця нема, стоять серед хати.

Скоро нас побачили, всі нагло замовкли.

— Слава Ісусу Христу! — здоровлю їх.

Ніякої відповіди. Всі тільки глядять на нас здивованими очима.

(Далі буде).

о. М. КАРОВЕЦЬ ЧСВВ.

Велика Реформа Чина СВВ 1882 р.

15. Реформатор нашого Чина о. Ґаспар Щепковский Т. І.

Праця богатьох визначних людей складалася на переведення великого діла: віднови Чина СВВ. Висше бачили ми при початках тої праці такі світлі постаті як протоігумена о. Сарницького ЧСВВ. і провінціяла Єзуїтів о. Яцковского, котрий від першої хвилі, як лиш йому о. Сарницький представив свою просьбу о поміч для віднови свого чина, з цілим відданням тій ідеї віднови йшов на руку о. Сарницькому і розпочате діло переводив зі всею енерґією і з найліпшим наміром. Від нього залежав також вибір властивого керманича реформи, котрий мав її переводити в практиці. Як лиш о. Яцковский рішився на трудне діло реформи Василіянського Чина, вишукав у своїм Чині чоловіка дійсно найвідповіднішого до переведення тої праці. Якраз по тім виборі видно, що справа лежала йому на серці не менше, як справа його власного Чина, бо йшло тут о добро Церкви, о добро душ людських, о славу Божу. Як правдиві слуги Христові дбали Єзуїти про красу Церкви Христової, памятаючи на слова Апостола народів, що „Христос полюбив Церкву і себе самого віддав за неї, щоб її освятити, щоб самому собі виставити славну Церкву, яка не має скази або морщини або чогось подібного, але щоби була свята і непорочна“[72]). А тих сказ, морщин якже богато вкралося було до нашої Церкви і навіть до Чина, як ми висше бачили вже і як ще більше побачимо в описах шаліючої бурі протестів проти розпорядку Голови Церкви про реформу Чина. Ту бурю предвиділи і о. Яцковский і о. Сарницький. Неменш предвиджували її в самім Римі. Тому о. Яцковский вже по першій конференції з о. Сарницьким старанно вибрав і призначив чоловіка, що був найвідповідніший до того діла. Коли якась важна, складна машина попсується і стане, то щоб її направити і пустити в рух, не вистане перший ліпший партач, але треба до того умілого інжинера механіка, бо нефаховець і партач може її лиш на хвилинку пустити в рух, але вона знов за хвилю стане. Так і до направи Чина, до його віднови і то віднови цілковитої, треба було знайти доброго знавця монашого життя і знавця духа того Чина. Вибір о. провінціяла Генрика Яцковского випав як найкрасше. До відновлення Василіянського Чина призначив він о. Ґаспара Щепковского, уродженого і вихованого у Східній Галичині, і йому від самого початку, заки ще навіть були обговорені й переведені вступні приготовання до реформи, поручив перестудіювати історію Василіянського Чина, запізнатися з правилами і уставами св. Василія; перестудіювати Суммарій правил[73]), „Школу Василіянську“ й інші потрібні річи.

О. Ґаспар Щепковский уроджений 1. І. 1823 р. в Томашівцях, пов. Калуш. Нисшу ґімназію скінчив в Бучачи, у оо. Василіян, відтак вчився в Тернополі де скінчив ґімназію з відзначенням. До Єзуїтів вступив 12 вересня 1840 р. По скінченні фільософії був учителем фільософії в Інсбруці. Там був і префектом в конвікті. Відтак був префектом у Львові в конвікті шляхти, в Тернополі, в Новім Санчи. В 1848 р. вислано його до Ляваля у Франції на дальші студії. Дня 20 вересня 1851 р. одержав свячення від епископа Бувієра. Два роки викладав в Лявалі фільософію. В р. 1855 вернув до Галичини і працював як місіонар у Львові даючи реколекції. Пізнався з о. Роотаном і перенявся його способом давання реколекцій. Опісля був ректором і маґістром новиків, два рази був єзуїтським провінціялом Чина Єзуїтів. Два рази їздив на ґенеральну Конґреґацію (Капітулу Єзуїтського Чина, раз 1883 р. до Риму, другий раз 1892 р. до Льойолі в Еспанії на вибір ґенерала, разом з другими двома вибраними делеґатами з Галичини; з о. Яцковским і о. Мицельским[74]) У своїм Чині мав о. Щепковский велику пошану не лише в галицькій провінції, але в цілім Чині[75]) на цілім світі. Навіть при виборі на ґенерала діставав, як я чув голоси, що було доказом великої пошани і заразом дуже високих його спосібностий, бо не треба забувати, що між Єзуїтами цілого світа з найкультурніших націй є великі моральні й інтелектуальні сили.[76]) Колиж о. Щепковского вислано на вибір ґенерала і в цілім Чині високо цінено, то се доказ його великих прикмет інтелектуальних і духово-моральних. І того чоловіка з такими високими цінностями призначив провінціял о. Генрик Яцковский для переведення реформи нашого Чина.

В нашім Чині працював пок. о. Щепковский від червня 1882 р. до 1897 р. отже 15 літ, положивши великі заслуги в справі віднови нашого Чина. Як ректор монастира в Добромили і маґістер новиків полишив о. Щепковский у всіх, що його знали, найкрасші спомини. Був се високо культурний і незвичайно інтеліґентний чоловік, знаменитий провідник духового життя і великий праведник. Знав дуже добре аскезу св. Ігнатія і засади його реколекцій, яким недорівнують ніякі інші системи. Попращав наш Чин дуже теплими словами і як правдивий праведник відійшов до своїх полишивши у всіх нас загальний жаль. Віддав для нашого Чина і Церкви повних 15 літ свого життя і тяжкої праці і притім переносив великі незаслужені удари зі сторони нашої суспільности.

З 15 літ переведених пок. о. Щепковским в нашім Чині був покійний поверх 11 літ ректором і маґістром новиків у Добромилі, а 4 роки був нашим протоігуменом назначеним на сей уряд своїм ґенералом о. Людвиком Мартіном.[77]) Коли відходив з Добромиля в липні 1893 р., більші наші монастирі як Добромиль, Лаврів, Кристинопіль, Львів, Бучач, були вже реформовані. Відходячи на уряд провінціяла Чина Єзуїтів до Кракова, був о. Щепковский ще чотири роки Апостольським Візитатором нашого Чина до 1897 р. Відходячи з Добромиля, міг тішитися з того, що його вихованці молоді Василіяне, зачали вже велику працю місійну і в краю і вже зроблені були початки для нашої бразилійської місії. Пращаючися з нами написав лист до нас монахів, своїх бувших новиків, з котрих було вже кільканацять священиків (більшість була ще клерики і брати). Ось той пращальний лист о. Ґаспара Щепковского:

Wielebni Ojcowie i Kochani Bracia moi, Drodzy Synowie w Chrystusie!

P. Xti.[78])

Z rozkazu Ojca naszego Generala objąłem dziś urząd Prowincyała naszej Prowincyi Galicyjskiej i musiałem z posłuszeństwa wziąć ten ciężar, do noszenia którego czuję się nieudolnym dla wielu przyczyn, ale najbardziej dla podeszłego mego wieku. Lecz, jeśli Bogu podobało się, abym tę ze siebie ofiarę uczynił, niech się dzieje Jego święta Wola. Ta zmiana mego położenia jeszcze bardziej jest mi bolesną i dlatego, że nie będę już tak blisko Was, których całem sercem w Bogu umiłowałem. Jednakowoż nie opuszczam Was, bo zatrzymuję przełożeństwo ogólne, jak dotychczas piastowałem, nad wszystkimi klasztorami przez naszą reformę zajętymi. Będę więc nie tylko tych klasztorów Wizytatorem Apostolskim, któryto urząd Stolica Apostolska nadała każdorazowemu Prowincyałowi Prowincyi Galicyjskiej, ale będę także zwyczajnym Waszym Przełożonym i jak dotychczas o Was się troszczyć i o dobro Wasze starać się będę, a jeśli Bóg pozwoli, że przeżyję czas zwykły mego urzędowania i Wy jeszcze mieć nie będziecie własnego Prowincyała, ze sercem tak samo Was szczerze miłującem do Was powrócę. Spodziewam się także, że i Wy zachowacie dla mnie tę samą miłość i szczerość, jakiej od Was dotychczas doznawałem.

Polecając się Waszym Św. modlitwóm, zostaję zawsze Waszym w Chrystusie

Gaspar Szczepkowski S. J.

Kraków, dnia 23 Lipca 1893.

На третій стороні додано власноручно[79]):

Razem uwiadamiam Was, że Przełożonym klasztoru Dobromilskiego naznacza nam[80]) W. Ks. Wojciecha Baudissa. Mam nadzieję, że nowemu Waszemu Przełożonemu tę samą miłość i to samo zaufanie, jakiescie mnie okazywali, okazywać będziecie. Szczepkowski, S. J.

Пок. о. Ґаспар Щепковский, попращавшися з нашим Чином уже не довго прожив у Єзуїтів. На саме наше Різдво 7. І. 1899 р. опустив сей світ, проживши 77 літ життя повного заслуг.

Пригадую собі покійного о. Щепковского дуже добре. Бльондин, росту висше середного, середно сильної будови, вираз обличча дуже милий і розумний, голос симпатичний. Говорив з нами по польськи, кажучи, що по нашому добре розуміє, але ми моглиби сміятися, якби він у мові робив блуди, отже буде говорити по польськи. Був веселої вдачі й у новиків піддержував веселість. Часто нам уряджував приємности, нпр. прогульки з Добромиля до Лаврова пішки, до Букової возами, вечер з лямпіонами, чай під липою, справляв гарні Різдвяні Свята, давав кождому даруночки (овочі і т. п.), запровадив у нас італійську гру „Матто“ в образки птиць,

---

[72]) Ефес. 5. 25—28.

[73]) Виданий в Почаєві 1751 р. Гл. Geschichte der Union. Пелеша II. т., ст. 1072.

[74]) Гл. книжку: Ojcowie i bracia Towarzystwa Jezusowego zmarli w polskich Prowincjach od r. 1820. Kraków-Warszawa 1932. (видруковані щойно перші аркуші.)

[75]) Єзуїтський Чин має 7 асистенцій — в кождій асистенції по кілька провінцій. Напр. в асистенції німецькій є 7 провінцій, то є: австрійська, бразилійська, німецька висша, висша і східна, угорська та нідерляндська. В асистенції еспанській було до лютого 1932 р. девять провінцій: араґонська, арґентинсько-чилійська, катальонська, леонська, люзитанська, мексиканська і толеданська. Всіх Єзуїтів є нині 22.337 по цілім світі, в Азії, в Африці в Океанії (на Каролінах, Маріянах, Маршалю) і т. д. З того 9.971 священиків, 7.546 клериків, 4.820 братів. Гл. Catalogus Provinciae Poloniae Majoris et Mazoviae Societatis Jezu. Anni 1932. Cracoviae 1931, ст. 60.

[76]) Помимо того Еспанія в сім році прогнала від себе з краю 5.260 своїх горожан — тому лише, що вони належали до Товариства Ісусового. В Еспанії удержували Єзуїти два університети, в Сантандері (бібліотека 80.000 томів) і в Більбао славний університет Деуста; в Мадриті католицький інститут штук і промислу, і дві славні обсерваторії та богато інших шкіл як прим. безплатна школа в Мадриті і ріжні инші школи. Загарбано їм величаві будівлі, як чудовий мистецької будови університет в Сантандері, замок і святині в Льойолі (св. Ігнатія); неоціненої вартости замок св. Францішка Ксавера в Пампелюні, всі єзуїтські церкви і доми. Гл. La disolución de la Compania de Jesus en el territorio espanól y la incautacion de sus biens (загарбання їх дібр.) Centros de cultura y ensenanza (центри культури і науки,) в дневнику ABC Diario illustrado - Madrid - Sevilla з 3, 4, 5 і 6 лютого (ч. 9058—9061.) і інші і: El adiós a la Basilica y Santa Casa de Loyola (пращання в Базиліці і монастирі в Льойолі (дуже гарні світлини.) ABC, Sabato, 6 de Febrero de 1932.

[77]) Люіс Мартін, уроджений 19/8 1846 р. в Мельґарі де Фернаменталь, провінції Бурґос в Еспанії. 1878—1880 р. був професором теольоґії в Поянні у Франції, 1880—1885 р. в Саляманці (від 1881 р. ректором); 1885—86 професором теольоґії університету в Більбао, 1886—1891 провінціялом Кастилійської провінції, в 1892 році назначений ґен. Андерледим його заступником; 2. 10. 1892 р. вибраний ґенералом в Льойолі. Заслужився в Чині тим, що підніс історичні праці свого Чина. 1895 р. переніс осідок ґенерала з Фієзоле в Італії до Риму. Дав великий доказ терпеливости — йому ампутували праву руку задля саркоми. Се і спричинило його смерть. † 18. IV 1906 р. в Римі.

[78]) Pax Christi, Мир Христовий.

[79]) Оригінал цего листу переховується в архіві монастиря св. Онуфрія у Львові (без числа). Лист сей оголошується вперве. Формат листу більший, папір білий, письмо дуже старанне, іншою рукою, видно рукою секретара писане, лиш підпис власноручний. Лист писаний на дві сторони, на третій додано цілий уступ власноручно.

[80]) Видно той самий ґенерал Мартін, що іменував Щепковского, іменував і о. Баудісса ректором в Добромилі.

ЦЕРКОВНІ СВІЧКИ
ІНЖ. К. КОТЕЦЬКИЙ і С-КА
Спілка з обмеженою порукою.
ВСЯКОГО РОДА ПОРУЧАЄ ФАБРИКА
Львів 15, вул. Окружна (бічна Кульпарківська) ч. 108 а.
Телефон 57-48.

звірят і людий. Ту гру дуже любили новики. Хто виграв, одержував якусь книжку, нотатку, листовий папір і т. п.

Ми бачили в нім велику праведність, велику доброту і розум, бистроту в оцінці ріжних справ, справедливість і незвичайну ніжність. Ніколи о. Щепковский не вразив нас під оглядом національности. Всім тим притягав нас до себе і ми його любили. Та може найважніше для виховання молоді було те, що покійний ніколи нас не нудив. Точки до розважування тревали у нього чверть години, конференція (виклад правил, конституцій Чина і аскези) не більше як пів години. Говорив зрозуміло і поважно, нам було при тім і весело. Нічого ніколи не лаяв. Любив оповідати свої спомини про перших новиків за реформи, котрі померли вже в нашім реформованім Чині і котрих він дуже любив (Свідерського, Шилковського й ін.).

Час до часу возив нас до єзуїтських заведень у Хирові, в Старій Веси, раз завіз нас всіх на виставу у Львові, де представив нас самому цісареви Францови Йосифови І.

Головні ідеї, які пок. о. Щепковский впоював у серця наші, були: любов до катол. Церкви і до нашого Чина та навязування до його світлих традицій, чистота серця й отвертість у поведенні з людьми. Все його вказівки були дуже делікатні. Я не чув не тільки аби насварив когось, але навіть аби говорив піднесеним тоном за весь час свого побуту в нас. Зрештою, я ще був тоді дуже молодий і тому може недокладно помітив я найважніші прикмети покійного. Замічу ще тільки одно: в часі коли пок. о. Щепковский був у нас ректором і маґістром, не брав нас ніколи до польських костелів, а зате дуже торжественно уряджував свята св. Василія В., св. Йосафата, св. Онуфрія, день Покрова Матери Божої й инші наші свята та до найменших подробиць шанував наш обряд. (Далі буде).

З висказів Вашінґтона

В часі одної зі своїх подорожий по Америці приїхав Вашінґтон до якогось міста, де його дуже витали. Бурмистр (мейор) того міста глибоко перед ним склонився, держачи капелюх в руці. Вашінґтон сказав до нього: „Передовсім заложіть капелюх на голову“. На те бурмистр: „Пане ґенерале, я не можу в вашій присутности заложити капелюха, коли подумаю, що Ви зробили для нашого краю“. — „Ви зробили точно те саме“, відповів Вашінґтон. — „Ні“, сказав бурмистр. — „Так, відповів Вашінґтон, ви зробили що могли і я не зробив більше“.

ШКОЛА УРЯДНИКІВ ДЛЯ БУДУЧОЇ МОНАРХІЇ

Дневник „Ле Популер“ подає сензаційні дані про тайну орґанізацію російських еміґрантів. Вона називається: Товариство б. урядників міської і сільської адміністрації б. російського цісарства. Ця орґанізація приготовляє кадри урядників для будучої Росії. Ведеться спеціяльний курс, на якім викладають про шпіонажу, протишпіонажу, фотоґрафіку, судову медицину, тактику вуличної боротьби і т. п. Директор школи б. президент поліції в Ризі. Парижська школа має 200 слухачів, поділених на ґрупи по 4 і 5 осіб. Ся орґанізація має свої філії в Анґлії, Німеччині, Бельґії, Югославії, Румунії, Польщі, Америці, Манджурії і т. д.

ЛИСТ З АМЕРИКИ

2)

Се найкрасша характеристика як у нас дивляться на священика. До того ще треба додати, що становище священика тут дуже непевне в наших парохіян. Годі всім догодити. Зачепитеся тут з яким небудь крикуном, то збурить Вам парохію, скличе мітінґ і Вас проганяють. Епископ Вам не може нічого помочи. Зітнуть платню, не дадуть опалу, замкнуть ґаз і електрику і мусите забиратися. А коли Епископ розглянувши справу не хоче дати їм іншого священика, то беруть першого ліпшого „незалежного“ або якого дячка, що за сотку долярів дістав „свячення“ від такого самого незалежного від нікого „епископа“ і справа скінчена. Подумайте, якого тут треба такту і нервів, щоби з того всего не стратити рівноваги духа або не збожеволіти. Між католиками инших народів того всего нема, бо католики Американці здисципліновані і справу священика все вирішує епископ а не мітінґ. Але ми здисциплінованими католиками ще ніколи не були і не знати, коли будемо. Папа римський в очах наших націоналістів то „польська інтриґа“ (навіть тут в Америці наші маси ще з того не вилічилися), катол. віра то „польська віра“. Се має глибоке коріння, бо Поляки католицької церкви вживали й уживають як зброї до нашого винародовлення. Тому в наших масах повстала ненависть до Риму, хоч Рим у тому непричасний. Виховання наших мас ніколи не було католицьке. Шкіл і молодіжи ми не пильнували як слід і нині збираємо плоди. Як відносяться наші маси до голови катол. Церкви, наведу примір з життєвої практики. Коли наш Епископ виделеґував одного нашого старшого священика до місцевости (назву пропускаємо — Ред.) для полагодження справи парохіяльної (ходило о надання священика), той прибувши на мітінґ, заявив, що католицький український Епископ його сюди виделеґував, спитати найперше, чи ви люди, католики, то значить, чи узнаєте нашого Епископа і папу римського. Тоді з людей вискочила якась жінка і крикнула: „А що Ви тут нам шпинтаєте папою, ми його не потребуємо, скажіть йому най іде до шапи (фабрики) робити, вже досить людей наздирався“. То було таке повитання. Розуміється, ніхто не став в обороні ні Епископа, ні Голови катол. Церкви і наш священик попрощався і забрався з мітінґу.

Другий примір з одної парохії в..... Кождого року в Америці в усіх католицьких Церквах є збірка Петрового гроша. Розуміється, і наш Епископ призначує одну неділю в році на ту збірку. Тоді треба виголосити відповідну проповідь про голову катол. Церкви і потреби Церкви. Я се зробив, а по Службі Божій сходяться люде на галю церковну тай іде ріжна бесіда. Декотрі й не були на С. Б. а перестояли той час на церковній галі. Оден з тих, що був у церкві, приступив до гуртка таких, що не були в церкві, і сказав: „Шкода, що ви не були на проповіди, гарна була наука про Церкву католицьку та про святійшого Отця“. Тоді оден з гуртка крикнув: „А шляк би трафив того попа тай,... — ще людям буде голову тим Римом завертати!“... Ті два приміри добре характеризують „католицького“ духа в наших масах. Длятого кладу найбільшу ваґу не на політику, а на виховання молодіжи в катол. дусі. Се повинна бути головна задача всего нашого духовенства.

Ріжні наші „незалежні церкви“ тут обслуговані переважно викропленими дячками або суспендованими священиками, свої церкви і парохії тримають вони тільки політичними шопками. Се не церкви ні віри але націоналістична шопка. Ждуть тільки на те, щоб у Польщі когось увязнили, засудили, убили, а тоді тут рух великий в тих „церквах“. А якби тих річей в Польщі не було, то й ті „церкви“ не малиби підстави істнування. Їх „духовенство“ се галапаси, для жолоба тільки а не для праці в винограді Христовім. І серед таких обставин приходиться нам тут працювати!

В першій мірі надається тут духовество безженне. Целібат тут, а я думаю що і в краю, річ тепер конечна. Кілько тут крику проти целібату, та коли розходиться о обсадження парохії, то все волять безженного як священика з родиною. І на кождім вічу ті самі кричать проти целібату! Льоґіки годі в тім домацятися. Та чи крикун питає за льоґіку? Завести целібат без малого семинара майже неможливо. З тою думкою треба хлопця освоювати від 10 року життя. Хоч целібат має і свої слабі сторони, але католицька Церква добре вже зважила, що корисніше і для Церкви і для добра вірних. Особливо в нинішних часах, коли на становисках священиків треба людей з апостольським духом ідейних, готових на всяку жертву навіть і життя! Тим більше тут в Америці, де католикам, котрі ніколи не чули про жонатого священика, в голові не може поміститися, як католицький священик може бути жонатий. Тому католики нас тут не уважають за католиків з причини наших жонатих священиків. І з тої причини наше духовенство тут упосліджене і часто треба затаїти свою женитьбу і родину, щоб межи католиками не бути упослідженим.

Під тим оглядом я високо ціню і шаную Вашого Владику,[1]) що він мав смілість ту справу раз вже ясно поставити.

Що до матеріяльної сторони то, здається мені, тут ліпше як у Старім Краю. Священик дістає помешкання, опал, світло, умебльовання й місячну платню. Я маю платню 150 дол. місячно і доходи, які пересічно можуть мені принести около 80 долярів місячно. Та є парохії, де платня менша і доходів нема майже ніяких. Зате і праці ніякої. У мене праці богато і я чисто здоровля своє стратив. А при тім кілько тут журби, щоб парохія могла всі зобовязання свої виконати! Приміром у мене церква має довг в банку...[2]) Сам обчисли, кілько треба платити відсотків! А треба ще й основний довг сплачувати...

(Кінець буде).

[1]) Сей лист писаний до священика станиславівської Епархії. Автор листа особисто знаний Редакції „Н. Зорі“. — Ред.

[2]) Цифру пропускаємо, бо колиб ми її подали, там моглиб пізнати, про котру церкву мова і хто автор листа. Тоді автор мігби мати ріжні прикрости за свою справедливу критику. — Ред. „Н. Зорі“.

Слеза покутника має в собі більше радости ніж увесь сміх. (Св. Хризостом).

*

Хто зломав ногу, той не має вже давнішої сили й мусить довго носити перевязку та спиратися на палицю. Подібно є і з наверненим грішником. Він потребує Божої допомоги й одержує її через покуту. (Св. Амврозій).

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

ПРАВОСЛАВІЄ Й УНІЯ

з точки погляду національних інтересів.

„П. критик не знає і не може зрозуміти ріжниці між історичною унією з кінця XVI і з XVII ст. а нашою гр. кат. церквою і вірою... Наша гр. кат. церква в Галичині, і там, куди вона від нас зайшла, сталася по ріжних еволюціях українською, народньою церквою. Вона зберегла українську народність від спольщення... Згодом, коли з попівських, селянських і інших родів стала виходити українська інтеліґенція, навіяна духом Шевченкової музи, гр. католицьке духовенство під її напором переродилося в народницьке і почувало себе еманацією українського народу з крови й кости. Від того часу ділить воно долю і недолю з українським народом... Тепер гр. католицька церква, то наша народня, і ніхто з Українців її ненападавби, якби... Та що й казать! В станиславівській епархії підточує її сектанство, в перемиській православіє.“

(„Укр. Голос“, ч. 41, Перемишль 1931). Андрій Чайковський.

І наведені слова наглядно свідчать про безцеремонне рахування п. Чайковського на легковірність і неграмотність читачів „Укр. Голосу“. Автор засвоївши собі монополь знання історії, відмовляє свому опонентові навіть можности зрозуміння ріжниці між старою Унією та галицьким греко-католицтвом...

Мимо сего питаємо, чому автор довершує вівісекції на Унії? Чому „загубив“ XVIII ст. і половину XIX ст.? Чому виразно не показує причин, через які малаб істнувати ідеольоґічна ріжниця між старою та сучасною Унією?

Хто слідив круті ходи релігійної думки в повістях Чайковського, той легко прогляне наміри автора і зрозуміє антитезу, виражену у словах вгорі поставленого мотта. Вправді п. Ч-ий дуже зле обійшовся зі старою Унією, але це вже потішаюча річ, що зволив ласкаво признати право істнування бодай для галицького греко-католицтва. А рації, ізза яких він може від біди терпіти галицьку Унію, ті, що вона „сталася по ріжних еволюціях укр. народньою церквою“, зберігла нас від спольщення, а духовенство під напором інтеліґенції (дивіть, дивіть!) переродилося в народовецьке... Отже накидується само собою антитетичне заключення, що — після думки п. Ч-го — історична Унія не мала тих національних прикмет: значить, бракувало їй ідеї національности, вона була — на його думку — помостом до латинства, духовенство не було „еманацією“ укр. народу і т. д. Таке власне становище заняв був автор „Корнієнка“ супроти Берестейської Унії, як це ми йому виткнули цитуванням його оригінальних висловів. Таку саму абсурдну тенденцію переводить п. Ч-ий і в найновішій повісти „До слави“, де велить Сагайдачному без застереження деклямувати ось такі мудрощі: „Унія... заводиться напрасно, по магомеданськи, огнем і мечем. Вона є помостом до латинства... (Стор. 157), колиб так все мало бути, то наша свята благочестива церква пропалаби, а з нею пропавби й увесь православний український народ.“ (Стор. 244).

Отже ті преміси, на підставі котрих православний московський фанатизм все заперечував Унії права до життя; отже ті преміси, ізза котрих український письменник А. Чайковський, греко-католик по метриці, узнає „благочестіє“ (православіє) національною вірою та на Українців-уніятів насилає в своїх повістях горлорізів з ножами і хвалить тих, що різали уніятів...

Нині кождий Українець без огляду на свої партійні чи навіть релігійні переконання повинен милосердним оком дивитися на давну релігійну братовбийчу боротьбу, яка виснажувала наші національні сили. Над тим роздором у народі боліли колись такі великі уми як Мелетій Смотрицький, правосл. митрополит Петро Могила і ин. Вони намагалися „годити Україну з Україною“. Тож супроти того можна собі уявити, який се нонсенс н и н і популяризувати в красному письменстві стару шкідливу боротьбу на ножі тай передавати давні фальшиві світогляди без словечка тверезої рефлексії!...

Це великий нерозум без всякого критицизму виводити на арену сучасности історичні постаті з фанатично нетерпимими кличами, які лунали в давнині і які в історичній перспективі показалися траґічною помилкою. Такого власне історіософічного змислу не вмів витягнути з давних подій п. Чайковський. Про це ми йому вже говорили. Однак п. Ч-ий завзятий. У своїй репліці хоче себе ратувати дістинкцією між „історичною“ Унією та „галицькою“ Унією (теперішною).

Одначе представляти православя як остою національних ідеалів і рівночасно відмовляти історичній (то значить: давній) Унії національного змісту й обмежувати її віковий дорібок лиш до галицького греко-католицизму — се смішний дивогляд, давний пережиток, якого місце хіба в музеї між лахміттям давно зужитих теорій.

Переведім коротеньку паралелю, як українське православя, а як історична Унія ставилися до національних інтересів. Таке питання ставлять нині історіографи й історики літератури.

Се вже незбитий, історією стверджений аксіом, що п р а в о с л а в я з а в е л о У к р а ї н у в м о с к о в с ь к е я р м о. У статті: „Боротьба московського світогляду з українським“ у „Новій Зорі“ виказали ми історичними фактами, як представники укр. православя все тяготіли до Москви і як вони безнастанно слали поклони в сторону рос. самодержців зі всіми послідовностями того. В тім часі як укр. владики-уніяти (яких Ч-ий зве стало „єпископами-зрадниками“ (!) — До слави, ст. 243) клали на національно-рел. полі демаркаційні лінії між московщиною та польським латинством, лінії, між котрими було місце власне для кристалізації української нації, — православні єрархи і письменники вели пропаґанду російської „опіки“ над Україною. Прецінь вже 1622 р. Ісая Копинський заговорив про піддачу України Москві. Ту саму думку висловив і Йов Борецький 1624 р. А це була доба, в якій козацтво доходило до зеніту своєї сили й слави!... Чи проте здивує нас обурення Петра Могили, котрий висказався, що варт вбити на паль Андрія, брата Йова Борецького, за поширювання поглядів про можливість злуки України з Москвою. А яку сумну обєднуючу ролю зглядом укр. нації відограла київська академія — всупереч замірам її основника — хіба не згадувати! Вона стала колискою обмосковлення України. Академики вже систематично викорінюють почування нашої живої — або як вони говорили — „грубої“ і „простої“ мови, а заступають її „чистою“ російською... Та академія рівнож „діє підроблення до Московщини“ — після висказу Ефремова[1]) — і на політично-національнім полі. Ніхто мабуть не буде посуджувати Грушівського у тенденційности, коли він після докладної перевірки ідеольоґії і трудів київських академиків, зробив таке заключення: „Могилянська доба... поза чисто церковними конфесійними інтересами має досить сумнівну вартість“. Проте не диво, що на такім ідеольоґічнім підложжі, приготованім заздалегідь укр. п р а в о с л а в н и м и письменниками, виросла і дозріла ідея персональної Унії з Москвою, а потому й повного злиття.

Коли таке діялося у православю, Унія втолочена між польсько-рос. ножиці не тільки намагалася засвоїти собі рівень европейської культури, але рівночасно серед двобічного ворожого натиску гейби самозаховавчим інстинктом снувала також золоту нитку національної самосвідомости. Бо вже саме поняття Унії як церковної спільноти, відчахненої від православного сходу та зединеної з західним католицтвом, при рівночасному збереженні інших форм — дає нашому греко-католицтву специфічний, виріжнюючий характер тай витворює немов природне тло, на якому автоматично мусіло кристалізуватися почуття нашої національної окремішности. Се можуть не бачити хіба сліпі. Вже великі творці церковного зединення Потій, Рутський, Смотрицький і др. витичили границі між московщиною та польським латинством, які остаточно запетрифікував Замойський Синод.

І тут власне жерело тої ніколи невгасаючої, патольоґічної ненависти Москви до Унії. Московський імперіялізм, якому легко вдалося при помочі самих українців знищити самостійність укр. православної церкви, добре зрозумів небезпеку Унії не лише для рос. православя, але також для державницького панрусизму. Влучно очеркнув се відношення Москви до Унії польський політик Роман Скірмунт, застановляючись над справою Унії в Польщі:

„Московська церква завжди бачила в католицтві свого грізного противника, одначе в певній ступені не могла йому відмовити права буття, хоч-не-хоч годилася з його істнуванням. Навпаки в унії, якої повстання значно зменшило обсяг її впливів, бачила зраду і відступництво, виродка, метиса, не маючого права до життя. Коли переслідування Поляків і катол. Церкви викликало у лінших осередках рос. інтеліґенції певного рода спротив, то драконські зарядження Миколи І. й Александра II, спрямовані проти Унії, викликали загальне одобрення“[2]).

Чиж не виглядає це на непонятний парадокс, що Павло І. царським указом 1801 р. оповіщує в російській мові бреве папи Пія VII про реституцію єзуїтського Ордену в Росії, дозволяючи Єзуїтам свобідно поселюватися і працювати в російській імперії, а р і в н о ч а с н о примінює до уніятів екстермінаційні укази Катерини II.?

Може історія вже в найблищому часі запрезентує докази, що зовсім не помиляються ті, котрі добачують русифікаційний відгомін цареславного православя і в нинішнім напрямку Унії, що її пропаґують на Западі, на Закарпаттю і в Польщі батюшки-еміґранти посполу з деяким латинським духовенством під гаслами „древности“ обряду, візантинізму і ревізії нашої Берестейської Унії.

На такі речі повинні Українці мати бачне око. Тимчасом їх письменники, котрі повинні вміти дивитися, — сліпі, а їх пресові орґани в руках настільки наївних людий, що ті дають місце на пропаґанду ідей крайно ворожих нашій Церкві й нашій нації...

*

Та помалу наша суспільність отрясається з гіпнози рос. духа. І в нас вже є автори, що мають сміліcть признати Унії заслуги для національної ідеї. Нпр. годиться піднести заслугу Д-ра Щурата, який вже перед літами вказав на Бере-

[1]) Сергій Єфремов, Історія Укр. Письменства, Київ-Ляйпціґ 1924, стр. 185.

[2]) Roman Skirmuntt, Zawile zagadnienia, Slowo, № 166. Wilno 1929.

стейську Унію, як на великий і позитивний чинник розвою національної культури. На великий жаль той письменник зійшов з дороги, на якій міг віддати дуже велику прислугу своїй Церкві і нації. Зате невіджалуваної памяти вок. проф. С. Томашівський відбув інакшу путь ніж Щурат: Томашівський зачав від лібералізму й радикалізму а в зрілім віці найвисшого свого розвитку став на шлях католицизму і на строго науковій історичній підставі збудував погляд, що колиб Росія не була знищила Унії ми малиби нині свою самостійну державу.

На доказ цего, як богато неуцтва і злої тенденції міститься в твердженню п. Андрія Чайковського будьтоби щойно в тзв. галицькій Унії проявилася наша національність, наведемо два свідоцтва.

Д-р Іларіон Свенціцкий пишучи про книгопечатні на Україні[3]), так висловлюється про почаївську друкарню, засновану вже в 1618 р.:

Почаївська печатня ...„розвинула дійсно небувалу на землях України книгопечатну діяльність. За час від 1733—1800 дав Почаїв більше 100 видань (в одному Національному Музеєви 96)... Проповіди, практична Литургика і катехизми (печатані) чистою народною мовою... Виразно місійно-практичний характер значної частини сих видань, а все те дуже гарними різномаїтними вповні оригінальними черепками — є дійсним здобутком західно-українського книгопечатання за останні 60 літ XVIII в. Видавнича практичність і меткість почаївських „законників“ виявилася найкраще в уживанню народної мови в книжках призначених для широких мас, чим вони стали предтечами національного відродження західно укр. земель. Паралельними текстами польськими, доданими до деяких словянських і укр. текстів (Псалтир... Богословія... Катехизм..., Книжица для господарства — Książka lekarstw końskich 1788)[4]) робили укр. книжку доступною ополяченим членам гр. кат. Церкви... Із львівським Успенским Брацтвом почаївські монахи станули відразу до видавничого змагання, побиваючи його... Змагалися почаївські ченці і з Київською Лаврою, — щоби згодом стати поруч Київа, Москви і Петербурга, багатим продукційним осередком богослужебної книги...“

Треба памятати, що Почаїв був тоді в руках уніятів. Знову Мих. Возняк закінчує II. том своєї „Історії Укр. Літератури“[5]) ось так затитулованим уступом: „Православія, Унія і укр. нац. інтереси“. І пише:

...„Унія була більше толерантна від православія для народної освіти, бо не витискала народної мови з проповіди і початкової шкільної науки, як це робила Москва на Україні зі своїм обєднюючим православєм. Під впливом релігійної полеміки й ще більше козацьких війн, а далі й загально-европейських течій серед уніятів-українців зявилася довга низка єрархів і визначних духовників, що зводили довгу й завзяту боротьбу проти польщення і латинщення Українців. Словом — чим далі йдемо у XVIII. вік, тим швидче можна шукати ознак національної церкви не під московським патріярхом, а в уніятській церкві. Вимовне ствердження сих слів дають памятники укр. письменства, що вийшли зпід пера православного й уніятського духовенства протягом 18. ст.“.

Ту саму тему ширше обробляє Возняк в III. ч. „Історії Літ.“ на стор. 96 і слід. під наголовком: „Унія як національний чинник у Зах. Україні“.

А як обійшовся з сими питаннями укр. письменник Андрій Чайковський? Вже знаємо. У своїх нехлюйних „історичних“ повістях зґільотинував історичну Унію й відмовив їй усяких національних заслуг і рації буття, а „благочестіє“ проголосив як національну віру... Зробив се всупереч вислідам студій наших найповажніших учених і знайшов на се неуцтво видавців між „національно свідомими“ Українцями тай ще місце в національних (!) ґазетах на оборону свого шкідництва й неуцтва. Яке світло кидає се на освітний рівень тих „національних“ редакцій, котрі дають свої орґани до диспозиції на такі річи, хіба не треба вияснювати.

Сумна то річ, але зараз розвеселимо шан. читачів. Бо наш автор пустився на дуже смілу іграшку навіть з історією галицької Унії, яку укр. суспільність повинна знати, бо дивиться на неї і живе нею. Треба нам ще раз поглянути на думки п. Ч-ого, поставлені в наголовку нашої статті. З них довідуємося, що греко-кат. Церква се народна Церква і що вона стримала спольщення нації. Але Ч-ий зараз поквапно обмежує її правовірність менче-більше до території львівської епархії, за якою істнує „сектанський“ Станиславів і Перемишль... Це дійсно занадто грубими нитками шита „інтенція“, бо всі знають, що тут діло пр. не в сектанстві — а в одній... відозві... Після п. Ч-ого, щонебудь є хвалигідного в галицькій унії, це не походить з її нутра, з її власних сил, але повстало під „натиском“ зовні, під натиском укр. інтеліґенції. Ось така ґенеза націоналізму гр.-кат. Церкви: Були собі „попівські“ ненародовецькі роди; з них „стала виходити“ укр. інтелігенція навіяна духом Шевченкової музи; та інтеліґенція „натиснула“ на своїх родителів і під тою пресою „переродилось“ гр.-кат. духовенство в — народовецьке. Не знаємо, чи сей процес взаїмного „натискання“ зрозуміють і видавці „Укр. Голосу“. Але таку карколомну льоґіку п. Ч-ого можна гарно зілюстровати віршом польського письменника — епископа Ігната Красіцького: Розправляв мудрий про природу духа, А глупий слухав; Як скінчив, мудрий ся здивував, що глупий не поняв. Розправляв глупий про природу духа, А мудрий слухав. Як скінчив, глупий ся здивував, що мудрий не поняв ..

Дамо щиросердечну раду п. Ч-ому: не кінчити повісти „До слави“, бо нікому з неї не буде слави. А коли не скінчить своєї „славної“ повісти „До слави“, тоді все таки знайдуться люди, котрі подумають: Хто знає, до чого буввби дійшов наш автор, але годі, не міг скінчити. А там у його голові ще могли бути скарби, не менші від скарбів Монтезуми, або отамана Семйонова. Хто знає!...

Далеко ліпше зробивби п. Чайковський, якби замість кінчити ту повість, спробував радше ратувати імена тих інтеліґентів, що то „натискали“ на гр. католицтво, аби їх память не потонула в нірвані забуття. Це булаб інтересна історія довідатися, хто то „натискав“ пр. на Снігурського, котрий, як відомо, закладав укр. школи; хто „натискав“ на Василіян, котрі між іншими наганяли розуму до голови і молодого Франка; хто „натискав“ на Шашкевича, Устіяновича, Могильницького, Вербицького і других „попів“, що здвигали і піддержували просвітно-економічні інституції в нашім народі... Інституції, котрі згодом під впливом таких „свідомих патріотів“ як п. Чайковський, зверталися потому часто проти Церкви і віри...

К. П.

---

[3]) І. Свенціцкий: Початки книгопечатання на Землях України, Жовква 1924, стр. 45—46.

[4]) Гл. Зап. Наук. Т-ва ім. Ш-ка, т. 122, 37 до 78 про „Укр. господарський порадник 1788 р.“.

[5]) М. Возняк, Історія Укр. Літ., II., Львів 1921.

Маленький фейлетон

ЗНАЧІННЯ ЗАГАРТУВАННЯ

Чим загартування добре? — Як і коли зачинати?

Загартування людського орґанізму се найлучша забезпека перед тим, щоб заразитися інфлюенцою, діфтеритом, пневмонією і т. д. Загартування важне не так на селі як у місті. Бо в місті воздух далеко більше переповнений заразками ніж на селі. Заразки ріжних хоріб не зносять свіжого воздуха і сонця. Тому перебування на свіжім воздусі й на сонці таке важне. Одначе ніколи не треба зачинати гартуватися в студеній або дощистій порі року. Гартування зачинати все тільки в літі. Від тоді треба перебувати часто і як найдовше на свіжім воздусі, бо інакше можна набавитися хороби. Часте перебування на свіжім воздусі забезпечує перед катарами, котрі викликають загальне ослаблення орґанізму й піднесену температуру, через що роблять орґанізм податним для розвитку ріжних хоріб.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Апостольський Нунцій на нашім богослуженні. Українська гр. кат. громада у Варшаві вже другий раз мала щастя витати у своїй церкві Представника Апост. Престола, нашого приятеля й опікуна, Є. Ексц. Апостольського Нунція Архіеп. Мармаджія. Перший раз у перший день різдвяних свят з нагоди першої Служби Божої вже як католика о. Протоєр. Табінського, а вдруге дня 27 березня ц. р. на Великдень, котрий, як відомо, святкується у Варшаві ізза специфічних причин по новому стилі. Сего року відправлено торжественно у гр. кат. варшавській церкві всі богослуження великого тижня, отже в четвер співану Сл. Божу з вечірнею і вечером Страсти (12 Євангелій), в пятницю царські часи, положення плащаниці, вечером єрусалимську утреню з особлившими жидівськими напівами, в суботу Сл. Божу св. Василія з вечірнею, вечером воскресну утреню (резурекцію). Всі ці богослуження збирали не лише гр. католиків, але спів і краса наших відправ стягали також численних вірних латинського обряду. Завершенням цих богослужень була торжественна Служба Божа з діяконами, на якій співав взірцево вишколений хор при тамошній церкві. На цю Службу Божу прибув також Є. Ексц. Апостольський Нунцій в тій цили, щоби справити потіху нашій гр. кат. громаді у Варшаві і своєю присутністю причинитися до піднесення блеску наших відправ. Після Євангелії, яку відспівано у чотирох мовах: старословянській, грецькій, латинській і еврейській, головний целебрант і б. перший варшавський гр. кат. душпастир, о. Стефан Решетило, зложив присутним святочні воскресні бажання, відтак у латинській мові в імени нашої громади привитав Апостольського Нунція, зложив йому святочні бажання і прохав о благословення для всіх приявних. По цій промові Є. Ексц. Апост. Нунцій уділив зібраним благословення і з великою увагою та заінтересованням слідив дальше за відправою й любувався нашими великодними співами. Приявність достойного Гостя зробила незвичайно миле враження на вірних обох обрядів, що зібралися в нашій церкві. Поважна, побожна і повна любови постать Представника Апост. Престола глибоко вписалася в памяти всіх учасників цього торжества. Є. Ексц. Апост. Нунцій зволив заповісти свою участь у нашій відправі також на Зелені Свята. Ось перед нами новий доказ щирої прихильности і неуданої любови Апостольського Нунція до гр. кат. варшавської громади.

Навернення православних. На католицизм навернулися православні парохи сіл Городла, Грабович і Гнидави. Їх відвідав Апостольський Візитатор Преосв. Еп. Чарнецький.

Доля еспанських Єзуїтів. Число Єзуїтів, котрі покинули Еспанію, виносить около 3000. Більшість становлять клирики і їх професори. Решта Єзуїтів остає в Еспанії, приневолена здобувати засоби до життя власними силами. Значна їх часть користає з гостинности еспанських католиків, в характері вчителів або капелянів. Ті, котрі покинули край, виїхали до Бельґії, Голяндії, на Сицилію, до Піємонту й Полудневої Америки.

Не вільно надуживати титулу „католицький“. Апостольська Столиця проголосила розпорядження, яке забороняє уживати прикметника „католицький“ в назвах інституцій фінансових і банкирських. Рівночасно заборонено вживати в тій самій цили імен святих.

Кому відпустите гріхи, будуть відпущені, а кому задержите, будуть задержані. (Слова Спасителя, Йоан, 20, 23).

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ДРУГА КОНФЕРЕНЦІЯ помаєвих б. премієрів під проводом президента РП відбудеться 20 квітня б. р.

НЕДУГА СТАЛІНА. (Троцкісти підносять голову). З Москви доносять: Розійшлися поголоски, що спроваджений з Берліна лікар узнав стан здоровля Сталіна за безнадійний. Недуга рака так уже поступила, що хірурґічна операція не вратує життя Сталіна. Вістка про недугу Сталіна осмілила троцкістів. В робітничих дільницях уряджують вони віча, на котрих накликують робітників до повалення правління Сталіна і його заушників. Аґітація приклонників Троцького шириться також і на Україні. Опозиційна акція проявляється там у виді поборювання московського централізму, що зазначилося також у пресі. Центральний орґан Українських Професійних Союзів „Харківський Пролетар“ піддано стислій контролі. Йому закинено ведення опозиції. Загально думають, що смерть Сталіна може потягнути за собою далеко йдучі зміни в дотеперішній політиці.

ПРЕЗИДЕНТ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ Т. Масарик заявив у розмові з анґл. журналістом, що европейський мир залежить від німецько-французької співпраці при співучасти Італії й Анґлії.

ГІТЛЕР промовляв на передвиборчих вічах у многих містах. Його промов слухали величезні маси народу. В Дрезні підчас його промови було 50.000 людий.

ВЖЕ В ПЕРШІМ ДНІ ДРУГОЇ ВИБОРЧОЇ БОРОТЬБИ в Німеччині були кроваві сутички між комуністами, гітлерівцями і поліцією. У висліді 16 осіб ранених, один комуніст застрілений, один поліціянт побитий товпою до непритомности.

Б. НІМЕЦЬКИЙ КРОНПРІНЦ заявив, що голосуватиме на Гітлера. У звязку з тим панує переконання, що він зробив це на домагання б. цісаря Вільгельма, котрий має фінансувати гітлерівський рух. (ПАТ).

В ЛОНДОНІ відбулася конференція премієра Тардіє і мін. фінансів Фляндена з анґлійськими відповідальними політиками. Предмет нарад конференції такий: справа проєктованої наддунайської федерації, воєнних відшкодувань і розброєння. Тардіє жадав, щоби Німеччина й Італія не вмішувалася у справи згаданої конференції.

МІЖНАРОДНА ГОСПОДАРСЬКА НАРАДА представників промислово-торговельних палат відбудеться в днях 16—24 б. м. в Інсбруку. Предметом нарад буде: господарське положення середущої Европи. Участь у конференції візьмуть: Австрія, Чехословаччина, Німеччина, Анґлія, Угорщина, Франція, Італія, Польща, Румунія і Югославія.

ЯПОНСЬКО-КИТАЙСЬКЕ ПОРОЗУМІННЯ осягнено на таких умовах: Японці опустять значну частину Чапеї (передмістя Шангаю) східну частину Кіянґвану, село Вусунґ й округу Янсуну, найдальше до місяця. На ті місця не може ввійти китайське військо, лише спеціяльно зорґанізована китайська поліція.

ЯПОНСЬКА ПОЛІЦІЯ орґанізує поліційну службу в Манджурії. З Токіо прибуло 600 Японців, які займуть урядові місця в уряді реґента Пуї.

КОМІСІЯ СОЮЗА НАРОДІВ для полагоди японсько-китайського спору їздить по Китаю. На її честь Китайці всюди уладжують торжества і маніфестації. Члени Комісії виголошують успокоючі промови і безнастанно бенкетують.

В КОРЕЇ вибухло повстання проти нового японського уряду. Повстанці получилися з комуністичними відділами.

НОВИНКИ

Правда про страйк в „Бібльосі“. Під таким заголовком одержали ми в середу більше пояснення від фабрики й друкарні „Бібльос“. З причини свята Благовіщення в четвер, коли ми все ломимо недільне число, мусіли ми зломати число вже в середу. Отже те письмо буде поміщене в слідуючім числі.

Твір Богдана Лепкого „Мазепа“ видає в чеському перекладі вид-во Р. Ребек в Празі. Там викінчать незабаром і фільму „Мазепа“.

Станиславівська міська рада ухвалила буджет: видатки 3,042.425 зол., доходи 3,042.433 зол.

Рада міська в Коломиї обнизила оплату за електричний ток з 1 зол. за кільоват на 85 сот.

При Голов. Команді Поліції в Варшаві утворено окремий реферат летунської поліції. В найблищім часі поліціянти-летуни мають дістати літаки і зачнуть робити службу.

3.181 торговців відпадками і старими річами заробляє в Чехословаччині 44,120.000 чеських корон. Це дає на особу 13.877 річного доходу. Натомість 852 артистів заробляє 11,035.000 корон. На одного випадає лише 12.952 корон. З того виходить, що ганделеси заробляють більше ніж артисти. Таке не лише в Чехословаччині.

Два хмародери будують у Варшаві. Перший на розі вул. Свентокшиской і пл. Наполеона матиме 16 поверхів, другий в Єрусалимських Алеях недалеко нового центрального двірця. Це мавби бути готель, найбільший в Польщі.

400 осіб напали на поїзд з углем між стаціями Пьотрків-Баби. Напасники задержали поїзд, вдерлися до ваґонів і викинути частину вугля.

Картель продуцентів дріжджа підвисшив ціну цего продукту.

Розійшлися поголоски, що мають випустити нову серію дрібних грошей (більону) на суму 80 міліонів.

З голоду вигинули масово олені в гірській частині дрогобицького повіту в околиці Мальменсталю.

Автобусовий рух на Покуттю припинений свого часу ізза сніговій, знов відновлено.

На кару смерти засудив суд у Львові 28-літну Розалію Рос за те, що вкинула в керницю свою неслюбну дитину.

Ліндберґ дістав відомість від трьох мешканців Нордфольку, що вони вже навязали контакт з тими, що викрали його дитину. Від них довідалися, що дитина жива і здорова.

У звязку з захопленням дитини Ліндберґа переслухано увязненого Мурина. Він заявив, що бандити захопили дитину тому, щоби примусити власти випустити відомого бандита Аль Капона.

Пиво у водотягах. Американські пачкарі перекупили водотягових робітників і при помочі водотягів доставляли своїм клієнтам пиво, доки не відкрили цего інші робітники, що напрявляли підземні водотяги коло міста Лейцестер.

Американські власти дістали вістку, що дитина Ліндберґа, захоплена бандитами, здорова і знаходиться на кораблі, який кружляє коло берегів Америки.

Стодванацять літ треває ненависть двох родів у малім місті Джава, у стейті Міссурі. На днях убито 201-у жертву тої ненависти. Ніхто вже не памятає причини тої ненависти. Люди знають тільки те, що дві родини (Флітвудів й Алсупсів) з якої небудь причини або й без причини хапають за ножі, сокири, стрільби, револьвери й масакрують себе час до часу. (ТК).

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш **меблі** всілякого рода у **ГЕШЕЛЄСА** у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 26-50

РІК ОСНОВАННЯ 1878.

На зимовий і весняний сезон.

КАПЕЛЮХИ і ШАПКИ

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! **Вибір великий!**

2 8—?

МЕБЛІ люксусові і звичайні в наймодніших фасонах поручає ФАБРИКА МЕБЛІВ

КАЗИМИРА ХОЛЄВИ

Львів, Жовківська 127. — Тел. 94—63.

Спеціяльність спальні французькі

1043 **ясні і теплі.** 24—25

СВІЙ ДО СВОГО! СВІЙ ДО СВОГО!

ПЕРЕПЛЕТНЯ

ПЕТРА ПОДОЛЯКА

ПОБІЛЬШЕНА І ПЕРЕНЕСЕНА з вулиці Третього Мая на вулицю

ЖОВКІВСЬКУ Ч. 28.

Виконує всілякі переплетн. вироби, як оправи Євангелій, Служебників, книжок до бібліотек, канцелярійні книги, та приймає всякі наклади :-:-: до брошурування. :-:-:

Поручається ласкавій дальшій увазі. 22 2-?

КІНА

ПАЛЯС: „Князь Бубуль“.
КАСІНО: „Опір Парижа“.
СТИЛЕВЕ: „Сірий дім“.
КОПЕРНИК: „Хай живе свобода!“
ЛЕВ: „Дикі поля“.
МІРАЖ: „Натхнення“.
МАРУСЕНЬКА: „Хай живе свобода!“
УТІХА: „Поворот“.
ОАЗА: „Мараду“.

Редакція рукописів не звертає і з того приводу в ніяку переписку не входить.

Одинока найліпша й своєрідна паста до взуття

„ЕЛЕҐАНТ“ КОНСЕРВУЄ ШКІРУ

Жадайте лише сю пасту. — Адреса: Львів, Кордецького 51.

1 **Телефон ч. 60-04.** 13—?

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Панталеймон Хитра. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Porto zapłacone ryczałtem.

Ч. 28 (526). Львів, четвер, 14 квітня 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст. АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Станіцка ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., цілорічно 2 зол. Закордоном чверть-річно 1 ам. доляр. Ціна числа 25 сот. Конто П. Щ. Краків 405.867.

Гінденбурґ президентом Німеччини

Мимо сильного зросту гітлерівських голосів.

Остаточний вислід голосування такий: Голосувало 36,588.140 осіб. Гінденбурґ одержав 19,367.688 голосів, Гітлер 13,419.603, Тельман (комуніст) 3,705.898. Уневажнено 94.951 голосів. У всіх 35 виборчих округах скількість голосів на Гінденбурґа зросла, з виїмком одного Гамбурґа, де Гінденбурґ утратив 5.000 голосів. Гінденбурґ одержав около міліона голосів більше ніж попереднім разом, а Гітлер поверх 2 міліони більше ніж попереднім разом. На Гітлера голосували сим разом також ті, що 13 березня голосували на Дістерберґа і частина комуністів, бо Тельман сим разом одержав коло 1,200.000 голосів менше. Заінтересування виборами було сим разом слабше, до полудня навіть дуже слабе, хоч аґітація, особливо гітлерівська, була шалена. Бійки були численні. Є убиті й богато ранених. Орґани гітлерівців заповідають дальшу боротьбу.

Філіпіни одержали самостійність

Навіть Маляйці матимуть самоуправу.

З Ню Йорку доносять: Вашинґтонська палата представників по горячій дискусії признала Філіпінським Островам незалежність. Ліквідація американської державности на Філіпінах поступатиме постепенно і потриває до 1940 р. Американська преса остро осуджує сю ухвалу Палати репрезентантів. Цей крок уважає вона капітуляцією перед Японією, яка послідовно зміряє до опанування Філіпін. — Острови Філіпіни мають коло 10 міл. мешканців, з того $^{9}/_{10}$ католиків. Їх столиця Маніля. Ті острови відкрив Маґелян в 1521 р. Вони були кольонією Еспанії аж до 1898 р., в котрім Еспанія програла війну з Америкою і мусіла їй відступити ті посілости. Проти Еспанії підносили Філіпінці три рази сильні повстання: в рр. 1823, 1872 і 1896. Філіпінці належать до маляйської раси. Таким чином навіть Маляйці матимуть повну самоуправу.

Заповідаються основні зміни

у внутрішній політиці Польщі.

„Хвіля" принесла велику й цікаву депешу з Варшави. Зміст: Лянсування поголосок про те, що санація хоче позискати правицю (консерватистів), мало на ціли тільки відвернути увагу від властивої цілі санації: позискання лівиці, зокрема ППС. з огляду на те, що найблизші вибори у Франції заповідають побіду радикальної лівиці, котра має контакт з ППС. Свідчилоби про се м. ін. приняття в сальонах Александра Ледніцкого, відомого представника санації, котрий, приймаючи французького сенатора, запросив також голову клюбу ППС., Недзялковского, і лідера давного „Визволеня" Ст. Труґута.

Дальша ліквідація міністерств у Польщі

З Варшави доносять: В урядових кругах розглядають проєкт знесення мін-ва почт і телеґрафів та мін-ва праці й суспільної опіки. Аґенди тих міністерств булиби приділені иншим міністерствам.

Сензаційне увязнення

начальника Найвисшої Контрольної Палати.

З Варшави доносять: Велику сензацію викликало тут увязнення ем. начальника Виділу Найвисшої Контрольної Палати, полк. Ромуальда Зенкевича. В часі ревізії забрано з його помешкання три скрині листів, записок і книжок. Здається, що ходить о надужиття при доставах. Інж. Зенкевич, жонатий з ґр. Бніньскою, був професором білоруського письменства у Сх. Інституті та членом богатьох наукових Товариств. Се увязнення зробило велике враження.

Арґентина лише для високих

Особливий клопіт має тепер п. Лельонґ, що постійно живе в Буенос Айрес. Він вернув на кілька місяців до Франції, своєї давної батьківщини. Коли опісля хотів вернути до Арґентини, конзулят не дав йому візи, бо в міжчасі почав обовязувати новий закон для еміґрантів, який означує мінімум росту для тих, що хочуть поселитися в Арґентині. П. Лельонґ наперекір свому назвиську, має лише 145 цм. висоти, що для Арґентини рішучо замало. Тепер п. Лельонґ в розпуці, бо не може вернути до свого постійного місця осідку. Лишилося йому лиш одно, пожалуватися у французькій пресі, яка очевидно потрактувала „ростовий" закон Арґентини з гумористичного боку.

Wyciąg z protokułu wspólnego z dnia 4 kwietnia 1932 r. Sąd okręgowy Wydział VI karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 24 czasopisma pt. „Nowa Zorja" z daty Lwów dnia 31 marca 1932 r. do Sygn VI. 1 Pr. 190/32 na posiedzeniu niejawnem w dniu 4 kwietnia 1932 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 30 marca 1932 r. przez Starostwo grodzkie we Lwowie, konfiskatę czasopisma „Nowa Zorja" Nr. 24 z daty Lwów, dnia 31 marca 1932 r. zawierającego: w artykule pt. „Polityczni Wisty" w ustępie od słów „zjizd stwerdżuje" i w ustępie od słów „poperednych zjizdach" i w ustępie od słów „zjizd wykazuje" do słów „ukr. narodu" znamiona występku z § 24 ust pras. zarządzić zniszczenie całego nakładu, i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII. 1862 Dzpp. Nr 6 ex 1863 tj. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie. Ogłoszenie drukiem wymienionego wyżej artykułu ma na celu świadome podanie do wiadomości ogółu treści pisma skonfiskowanego. (Diło Nr. 68 z 29/III. 1932) Według §§ 487. 489, 493 pk. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione. Przewodniczący: W. Medyński w r. Protokulant: Dr. F. Kanner w. r. Za zgodność: Lipanowicz starszy sekretarz.

НІХТО ВАМ НЕ ПОМОЖЕ, коли самі не поможете, тому складайте свої ощадности

в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР"

4 **у Львові, вул. Руська ч. 20.** 27-х

„O Małopolsce Wschodniej"

Відчит вшехпольського проф. Ст. Грабского в Ярославі

З Ярослава пишуть нам: В неділю 10. м. м. в полудне відбувся в будинку польського „Сокола" в Ярославі відчит ид. проф. Стан. Ґрабского зі Львова „Про Малопольску Всходню". Оповістка про те була заздалегідь розліплена напечатаними афішами. Вступ на відчит безплатно за реєстрованими запрошеннями. Запрошення легко можна було дістати. Публика зі сфер міщанської та урядничої щільно обсіла велику салю, до котрої впровадив гостя при оплесках презес „Сокола" і привитав коротко промовою. З черги станув за катедрою високий, вже шпакуватий чоловік, повнолицький, румяний, з обвислим вусом, років десь 65. Говорив виключно про Галичину, голосом свобідним, здоровим, вживаючи всеї сили своєї вимови. Місцями видержував вдумчиву мовчанку, напинаючи увагу слухачів. Бо не був то відчит в роді нудних наукових відчитів, перевантажених датами і цифрами. Була це аґітаційна промова на живу тему, обладована матеріялом особистих міркувань і передуманих спостережень, на тлі ширшого світогляду. Передаємо зміст тої *промови в головних рисах*, задержуючи навіть автентичну номенклятуру, за виїмком назви „Малопольска Всходня", яку заступаємо далі дійсною назвою „Галичина".

Небезпека та її причини.

Моглоби здаватися дивним, що справа Галичини все ще запрятує нашу увагу, якби щось окреме, непевне, сумнівне. Адже питання Галичини полагоджене мировими договорами і країна та поділена на 3 воєвідства: Львівське, Станиславівське і Тернопільське, воєвідства таксамо наші, як Варшавське, Познанське чи Краківське. При виборах до сойму вийшло навіть звідси польських послів більше, ніж українських. З того виходилоби, що все на добрій дорозі, а всеж таки ми не повинні себе дурити. Непораховані голоси при виборах не доказують, що нема ворога, або що він став нашим приятелем. Питання Галичини істнує далі і то навіть більше ніж колинебудь доси. Справа дуже поважна. Вона вимагає великої застанови і чуйности всіх Поляків, а в першій мірі самого правительства.

Розвій Українців.

В чімже річ?

Річ в тім, що розвій Українців прибирає в Галичині з кожним днем на силі. Він росте і розгортається широко на всі галузи життя. Він поступає з таким розгоном, якого не було тут до світової війни. Передвоєнні орґанізації збільшилися числом і значно скріпилися. Їх Кооперативи, Маслосоюзи, Банки, Сільські Господарі, Народні Доми, Просвіти, Луги і „Соколи" та много інших розводять не абияку діяльність і можуть повеличатися поважним дорібком. По містах і селах Українці викуплюють доми і нові будують, закріплюють свої реальні позиції, котрі становлять про характер країни. І діється воно в той час, коли подібна діяльність серед Поляків паде цілковито, навіть там, де перед війною вона процвітала, виявляла захоплення до праці й запал, як нпр. в „Кулках Рольничих", Домах Людових, Читальнях польских і т. п. Сьогодня нема там колишнього духа, ні ідеї, а якась

сонність, охлялість, притуплення енергії. Порівнуючи ту відсталість Поляків з розмахом Українців, можемо мати поважну притоку до побоювань за дальшу долю тої країни. І в тім перша причина небезпеки.

Небезпечне сусідство.

Друга причина небезпеки це факт, що з нами на сході сусідує Радянський Союз. Радянська держава не одностайна, це спілка держав. Одною з тих держав (?) є Україна — „держава в 40 міліонів людности“. Безпосередно з Галичиною сусідує отже здовж Збруча Українська держава (?). Її уряд (?) тільки чигає на те, щоби пригорнути до себе Галичину. Тут є 3 міліони Українців, а там 40 міліонів. Звідси ясно кождому, що коли ходить о якесь прилучення, то тільки таке, що більшість прилучить до себе меншість, а не навпаки. Три міліони Українців в Галичині не притягне хіба до себе сорок міліонів за Збручем. І тут не можна себе дурити. Чого хочуть наші Українці, вони це кажуть зовсім виразно та ясно. Вони не роблять ніякої тайни з того, що хочуть злуки всіх т. зв. українських земель — отже і Галичини — в одну велику Українську державу. Що якийсь нарід змагає до свого і хоче бути собою, не можна йому цього брати за зле, бо кождий живий нарід має право бути самостійним. Ходить лиш, аби змагати до свого своїм, не чужим коштом. Нашим натомісць правом є боронити себе. Чуже шануємо, але свого не дамо. Тому не можна вірити нікому з них, коли вдає перед нами „льояльного“, бо то брехня й обман. Він хоче лиш користати, а свого держатися, як зрештою всі користають аж до того хлопа, що від Польщі набуває землю, а до Польщі має крайну ненависть.

„Засліплення“ Варшави Українцями.

На всі ті прояви польський уряд сліпий і глухий. Він тільки безнастанно накладає (?) з Українцями та побивається, чимби то їх до себе прихилити, чим задобрити. Скликає конференції і довгими вечерами радить з українськими кооператорами та діячами. А чи чув хто, щоб польський уряд скликав хочби одну конференцію з польськими „Кулками Рольнічими“ або з польськими діячами, щоби скріпити їх стан на тій землі, яку вони недавно оборонили? Того ніхто не чув! На те польський уряд не має часу. Він тільки „возиться“ з Русинами. І скільки я вже не писав, не говорив, щоби дали спокій з Русинами, тай годі! Не слухають! І доти буде Галичина питанням невирішеним, роздряпаним у смертельну рану для Польщі, доки Варшава не покине своєї політики, доки не забуде про „українське питання“ в Польщі. Всі Ви Панове пригадайте Варшаві і скажіть, щоб перестала гризтися Українцями, а занялася більше Вами. В хвилі, коли Німеччина призначує зі свого буджету міліони на скріплення своїх границь на сході, коли те саме робить Італія в Тиролі, в країні суто німецькій, Югославія та інші, ми Поляки в Галичині не можемо добитися навіть піддержки моральної. Як правительство не схаменеться і не заверне з блудної дороги, то рано чи пізно, але напевно втратимо Галичину на користь України. Тоді і Ви Панове, Громадяне міста Ярослава, перейдете з Галичиною під панування Гайдамаків. А яке воно буде, не хочу пророкувати!...

Масова „самооборона“

До цього ніколи не прийшлоб, якби Поляки в Галичині були вивіновані у відповідні права, якби мали змогу становити про долю сеї країни. Один спаситель, хочби не знати який великий, не вратує народу. Зрештою і спаситель не вічний. І що буде, як він минеться, а другий не зявиться? Краще, як нарід сам себе спасає. Кромі цього хочемо бути народом Заходу, а не Сходу. (Оплески). Ріжниця в тім така, що на Сході рішала все одиниця, а на Заході нарід. Коли Францію затопили анґлійські війська і французький король був безпомічний і безрадний, тоді зявилася з сірої маси дівчина, яка підняла Французів і повела їх до визволення Батьківщини. А коли Польщу заняв чеський король Вячеслав II і коронувався на польського короля, тоді Мазури підперли свого князя-ізгоя (за голову котрого Чехи назначили високу нагороду), вигнали Чехів і свого Локетка посадили на престолі.

Міркування старого ендека.

Сили двох народів, Поляків та Українців (проф. Грабский не бере тут під увагу Жидів), майже рівні. Доволі однак кільканацяць років напруженої праці, щоби при допомозі правительства спричинити далекосяглий зворот і дати рішучу перевагу Полякам. Та покищо Поляків переважають в Галичині Українці своїм числом; їх тут значно більше. Всюди по містах і селах мають свої Товариства і Кооперативи, про які я вже згадав. Всюди є церкви, а польські костели тільки зрідка де. При церквах сидять парохи. То велика їх остоя ті парохії, бо розумний парох і розумна попадя провадять нарід, дають пораду у всьому і приходство буває прибіжищем на всяку обставину. Подібно і діти священика. Живуть і бавляться разом з селянськими тай завязують межи собою першу дружбу, до якої потому легко дочіпитися дорослим і вишколеним поповичам, коли треба зорґанізувати односельчан і станути на їх чолі. В дечому натомість мають перевагу Поляки. Кромі почування політичної зверхности, перевисшають Русинів культурою і продукують доволі інтеліґенції, навіть з селян. Признаюся, що немає для мене більшої розради, як бачити на університетській лавці синів польських селян з тої дільниці Польщі, бо їх праця на місцях заважить найбільше. Української інтеліґенції менше, зате її значіння велике, бо вся вона виросла з села і своїми впливами сягає глибоко в маси. Те саме їх література. Не мають великих поетів, оден Шевченко, ні письменників, ні ґеніїв мистецтва. Вся їх література влізлаби осьде до тої шафи, коли польської не змістивби в осьтаких кількох салях! Та не в тім річ. Їх література зрозуміла і приступна для мас, а польська ні! Відрадне явище се мішані супружества, яких маємо доволі богато. І вони стають щораз частіші. В тих супружествах сильніша сторона бере верх, а сильніша сторона се звичайно сторона пануючої нації й обряду і по тій лінії виховується молоде потомство.

Чи можливий ратунок?

А всеж таки цього ще за мало, щоб усунути грозу, яка нависла над тою землею. На те потрібно збірної, найвисшої напруги всього польського народу, треба „максімум“ енерґії і посвяти доладно і зорґанізовано повернути на цей відтинок Річипосполитої, щоби було можна його спасти й оборонити. Треба тямити, що за край сей, званий „Червенськими Городами“, сягаючий звідси, від Ярослава аж поза Теребовлю, де Поляки живуть здавен-давна, ще мабуть перед Українцями (!!!), як це згадує навіть сам їх літописець Нестор (?), кровавимося вже тисячу років! Адже всі ми бачили на власні очі, що сей край опанували ми і недавно перед 13 роками, рівнож тільки після кровавих і завзятих боїв з українськими військами. І якеж диво? Інвалідам тих українських військ ухвалює польське правительство виплачувати щомісячні ренти на рівні з польськими інвалідами... Гарно є бути щедрим, але з власної, а не з чужої кишені. (Оплески!). Тому се й кажу, в безконечній низці змагань за ту польську волость прийшла хвиля на останній змаг, до якого мусить станути весь польський нарід орґанізованою і могутньою лавою. Або, або. Або ми дамо доказ культурної та горожанської висшости, „суммум“ посвяти і витревалости і здобудемо ту землю раз на все для Польщі, — або її раз на все втратимо. На змагання Українців ще не пізно відповісти збірними зусиллями з нашої сторони і поставити їх перед доконані факти, бо тільки се зможе їх переконати про безуспішність їх заходів. Коли побачать своє безвихідне становище, піддадуться, бо змушені будуть до цього...

(Докладчик замовк, якби збирався щось важного сказати. Далі говорив так):

Як винародовити українських селян?

Я вже казав і щераз повторюю, що своєї сили не годиться будувати на чужій кривді! (Оплески). Ми однак чужого не хочемо, тільки свого не можемо дати. Одначе цього не розуміє Варшава і в справі аґрарній поступає без ніякого толку. Польську землю, ту першу і головну нашу основу в Галичині, роздає без розбору на право і на ліво. Дістає її на рівні хлоп польський і хлоп руський, її скровавлений оборонець і її вражий син, який лише мріє про злуку з Україною у велику самостійну Державу. Доси міг купити собі ту землю і щирий Поляк і той, що хоче її викрасти і винести до сусіда. Чиж може бути більша безтолковість і кривда в розподілі найважнішої підстави народу, якою є земля? — На далі повинно бути так, що до землі в Галичині не повинен мати права ніхто другий, тільки Поляк. Я далекий від гадки, щоб ми приноровлювали до Українців пруську „Гакату“, яка далася нам в знаки в Познанщині. Хрань Боже! Гаката відбирала Полякам їх власну землю і давала Німцям. А я не кажу відбирати від Русинів їх власну землю і давати Полякам. Я кажу тільки, щоби Русини не мали права купувати землю при парцеляції дворів і фільварків польських дідичів в Галичині, бо те право повинно бути по правді застережне лише для Поляків. — По друге, Поляк цей не конче мусить бути римо-католицького обряду, ані не конче потрібує говорити по польськи. Може він бути навіть руської віри і мови, але Поляк! Малож то польських селян в Галичині говорить вдома по руськи? Малож то з них є греко-католиками? Коли костелів було за мало, вони пристали до церкви... Людність в Альзації французька, а говорить по німецьки!... Коли 1871 р. Німці забрали Французам Альзацію, то тамошня людність не погодилася з тим і не хотіла належати до Німеччини. На своє визволення вона ждала аж до кінця великої війни 1918 р., коли знов вернула до Франції. Подібно і людність в Галичині зрослася з Польщею на протязі віків, ще від Казимира, коли то остаточно відпав Шлеськ від Польщі. У війнах Хмельницького людність Галичини стояла на боці Польщі, що показалося при облозі Львова!... Духовенство навіть проповіди говорило в церквах по польськи аж до другої половини XIX століття. В нашім інтересі лежить ті традиції піддержати і відновити. Нагоду до цього дає нам нарізка панської землі. Задля того і кажу признати право до землі тільки Полякам, хочби були вони сьогодня руської мови і віри. Ну, а якжеж визнатися, чия заява буде правдива, а чия брехлива? Річ дуже проста! Нехай запишеться до польських орґанізацій, нехай працює в польських товариствах, в „Кулках Рольнічих, Млечарнях, Чительнях, Соколах“ і т. п., а одночасно нехай відпекається від українських товариств, Кооператив, Маслосоюзів, Інституцій фінансово-кредитових, Просвіт, Лугів і „Соколів“. Згідно з тим він повинен заявитися й за польською школою.

Що п. Ґрабский зробив і що радить зробити.

Крайна пора, аби уряд перестав двоїти школами людність в тій части держави та виховувати у двох окремих національних таборах. Аджеж це свідоме наставлення до злого (!), явна підготовка державної зради (!). Ріжниці племінні треба затирати, а не плекати! Уявім собі, як воно є. Діти разом ростуть і разом бавляться. Нараз їх розділюють і посилають до окремих шкіл. Їх діточу дружбу насильно розбивають і тільки згодом вони дізнаються про те, про що зразу не знали, що їх розділило і кинуто проти себе. Тому то, виходячи з цього заложення, частину то є 1.800 українських шкіл в Галичині перемінив я на школи „утраквістичні“, коли я був міністром освіти і віроісповідання. В тих школах лишилася українська мова тільки як оден з предметів науки. Потому мої приятелі закидували мені, що зробив я не добре, бо треба було всі українські школи перемінити відразу на школи чисто польські. Тоді однак се не було ще на часі. Я рахувався з тим, що навчання рідної мови піде серед Українців у підпілля і буде відбуватися потайки по ріжних гуртках, як се було у нас в Конґресівці...

Потрібна кольонізація.

Понад все однак тямити треба, що плуг рішає всюди, до кого якась країна належить. Земля належить все до тої нації, котра її в більшости оре своїми плугами. В Галичині Полякам до тої більшости ще не близько. Вправді є тут полоси, де відсоток польської людности доходить до 40%. Так нпр. є на Поділлі здовж Збруча. Там іще найшвидше можемо осягнути бажану більшість. З хвилею, коли до цього дійде, відгородимо Галичину від України живим муром і від тоді можемо бути спокійні за приналежність Галицької землі до Польщі. решта тої землі відгороджена і замкнена внутрі Польщі, творилаб тільки етноґрафічну енкляву, а згодом і та щезлаби з овиду.

Якого закона про самоуправу треба польським ендекам.

Окрім устави аґрарної та шкільної, важна ще устава про громадську самоуправу. Ходить о те, щоби змінити проєкт, виготовлений у Варшаві, що лишній раз доказує, як Варшава систематично кривдить (!) Поляків в Галичині на користь Українців. При такій уставі, якби вона увійшла в життя, близько півтретя тисячі громад в Галичині віддасться на поталу Українцям. Всюди по тим громадам українська більшість задавить польську меншість. Цілісеньке воєвідство станиславівське опиниться в руках Русинів. Поляки прийдуть до впливу хіба тільки в другій половині галицьких громад. Отже всюди там, де польське населення буде в меншости, лишиться воно поза управою і впливом на справи в громаді. А не входячи до заряду громадського, не буде воно могло вироблюватися під оглядом політично-адміністраційним. Треба знати, що громадська рада се перша школа суспільно-державного виховання. Спосібніші одиниці дістаються звідси до ради повітової і далі, до воєвідської. Від сельських Читалень, від Кулек Рольнічих, Домів Людових і т. п. починало свою карієру чимало перворядних польських політиків і то найбільше творчих та заслужених для відродженої Річипосполитої. Знаю їх богато. Одним з них є Вінценти Вітос. Його суспільне вироблення, набутий досвід, високо розвинену національну амбіцію і притім здоровий „хлопський“ розум мав я нагоду пізнати, коли я входив до кабінету міністрів, котрого премієром був Вітос. Ніхто другий, а хлоп Вітос, коли зістав премієром, сказав так до польських селян: „Міркуйте люде і запамятайте собі кріпко, що не Польща для польських хлопів, але польські хлопи для Польщі!“ Тими словами Вітос зробив для молодої Польської держави більше, ніж цілі фіри книжок і віч!

Останній зов старого шовініста.

Нині я вже старий і політикою не займаюся!... Роздумуючи однак над майбутнім тої землі, обильно насиченої польською кровю і культурою, над якою зависло марево чужосторонніх впливів і небезпека розвою Українців, посвятив я цій справі кілька слів. І повторяю, що польське громадянство мусить викресати з себе останній засіб енерґії й посвяти, щоб повести в Галичині рішаючу працю, пляново зорґанізовану і замуровану на всіх полях та у всіх ділянках, та подбати за приплив польської крови. А Варшаву заклинаємо не розчиняти „української проблеми“ в Польщі і не журитися Українцями. Ми красше знаємо місцеві відносини і з ними дамо собі самі раду. Нехай тільки правительство не возиться і не конферує з Українцями, як це робив „нещасний“ Голувко, котрого вони (хто саме?) замордували!... Нехай красше правительство займеться Поляками, нехай поможе їм скріпитися і побільшити число польських плугів. Нарешті кличемо, щоби правительство забезпечило законом належне місце Полякам у громадських самоуправах по цілій Галичині незалежно від скількости польських душ в селі. Добре зрозумілий інтерес держави вимагає, щоби Поляки мали відповідний вплив на господарку і на справи громадські навіть там, де їх буде 18, 15 і навіть 12 відсотків всеї людности в громаді. — Дискусії не було.

Примітка Редакції „Нової Зорі“: Такі річи проголошує засліплений шовіністом, старий ендецький професор, проголошує в часах, коли наймогутніші держави світа, як Англія й Америка, дають автономію навіть неграмотним племенам у своїх кольоніях! Якже той чоловік і його партія відстали від життя! Якже непотрібно роблять вони нерозумний дикий шум по країні. Річ ясна, що одинока ціль таких виступів ендеків — з пімсти за те, що їх пілсудчики викинули з правительства, викликувати ненависть до свого власного правительства і то викликувати ненависть за те, чого те правительство зовсім не робить... Іншої цілі в таких виступах ендеків мабуть нема, бо прецінь навіть вони не вірять, щоби в сих часах можна було винародовити міліонові маси людий. Сего не годна зробити навіть держава 10 разів богатша і сильніша від Польщі. Пан Ґрабский домагається виїмкових законів проти міліонів українського народу. А якже він кричавби, якби так появився виїмковий декрет про здержання пенсії тим панкам, котрі безцільно викликають ненависть серед міліонів співгорожан? Здається, що тоді зачавби виголошувати повні любови виклади і до „Русінуф“ і до ще більше зненавиджених ним помаєвих правительств... Гарна то публика, ті ендецькі професори.

Катастрофа польського корабля

ПАТ доносить: Від польського корабля „Тешин“ наспіла отся радіо-депеша: Півтора милі на захід від Утое (коло берегів Фінляндії) корабель „Тешин“ осів на скелі. Дно корабля зірване. 15 людий знаходиться на островах, решта на корабли. Машини й акомулятори під водою. Тому радіо нечинне. (Радіо-депеша надана з Гельсінґфорсу). Вся залога вратована.

СПЕЦИ ВТІКАЮТЬ З СССР

З Москви доносять: В найблищих тижнях чужинці почнуть масово виїзджати з СССР, особливо американські інжиніри і техніки. Радянський уряд не відновив з ними контрактів і перестав їм платити долярами. Вже від довшого часу в большевицьких касах не стає долярів для оплачування заграничних спеців. Совітських рублів специ не хочуть приймати.

Цікаве віче ББ

З Самбора пишуть нам: Дня 20 березня с. р. відбулося в Самборі польське віче, скликане за запрошеннями місцевим комітетом ББ. На деннім порядку була головно одна справа — українська. Референтом був сенатор з ґрупи ББ. п. Соболевский. З його реферату виходило, що уряд вправді здає собі справу з ваги сего питання, одначе сам ще не опреділив точно і ясно ні програми, ні засад, на яких думає се питання розвязати. Навіть останну в сій справі промову міністра внутр. справ Перацкого не можна уважати за декларацію уряду, бо її виголосив міністр одного ресорту, а не премієр. Референт зазначив, що уряд не думає в сій справі станути на скрайно неґативнім становищі польських народових демократів але і з другої сторони уряд уважає засаду національно-територіяльної автономії зі становища інтересів польської держави і польського населення за неприємливу. Поза тим чисто неґативним змістом були в промові сен. Соболевского досить цікаві уступи. І так: Референт признав, що українська справа дуже важна, одначе до неї не можна так підходити як се робилося дотепер. Всякі штучні твори, як се було з Ільковим, Даниловичом (У. Н. С.) і т. п., не можуть повтоповторятися, бо вони показалися цілком нездарні і полишили по собі тільки несмак. Рівнож ті два панове, які сегодня засідають в посольській репрезентації ґрупи ББ. зі Східної Галичини, не надаються до навязання яких таких відносин з українським населенням. Супроти засадничо-неґативного становища репрезентованих в соймі і сенаті українських політичних партій до якоїбудь співпраці з урядом в напрямі злагіднення неприязних взаємим обох народностей на терені Сх. Галичини — уряд рішився увійти в безпосередний контакт з українською суспільністю через навязання зносин з українськими освітними, економічними і гуманітарними інституціями на терені їх діяльности. Спроби такого навязання зносин розпочав уже львівський воєвода і деякі повітові старости. — Се зміст реферату.

В дискусії забрав голос чільніший діяч проурядової ґрупи на самбірськім терені проф. Екерт. (Не пос. Екерт, який з ґрупи ББ. є послом самбірського округа і який на тім вічу не був присутний). Його виводи й історичні арґументи на узасаднення прав Польщі до Сх. Галичини цілком нецікаві, бо ограничилися до одного вирваного цитату з літописи Нестора (той цитат вже від довгого часу блукається по ріжних менше серьозних польських публікаціях на сю тему). Цікавіше було те, що бесідник сказав про засади, на яких повинно бути рішене українське питання. Він ту засаду опреділив дуже коротко але й дуже рішучо. Ми — казав — боролися з Українцями за сю територію. Ми побідники, отож ми рішаємо про се, який лад має тут бути впроваджений. А кому се не подобається, той може забратися. Уряд не думає про згоду з Українцями, бо зі своїми горожанами уряд не може робити жадної угоди. Що уряд згідно з польською конституцією уважає вказаним зробити в відношенні до Українців, те зробить. Уряд занадто сильний, щоб питати о згоду Українців. Уряд зуміє свої пляни перевести навіть проти їх волі і згоди.

Ся промова викликала бурю оплесків. Головний референт не уважав за відповідне хочби в дечім скориґувати промову дискутанта.

Оспалість і брак відваги це слабість волі, чеснота терпеливости се найвисша сила волі. (Кардинал Фавльгабер).

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

„УКРАЇНСЬКЕ ЖИТТЯ“, безпартійний орґан, що виходить у Станиславові, принесло в ч. 4 (27) з 31. м. м. отсей звіт:

Дня 19. ц. м. відбувся в салі Зем. Банку Гіпотечного в Станиславові виклад Д-ра О. Назарука зі Львова на актуальні політичні теми. Супроти того, що цей виклад виголосив відомий ідеольоґ Укр. Катол. Нар. Партії, власне з рамени місцевого орґанізаційного комітету тої партії, а далі, що факт оснування цього комітету викликав між малокритичним громадянством Станиславова певного рода нетактовні і некультурні випади в сторону цьогож комітету, уважаємо за відповідне подати можливо докладний зміст цього реферату. Робимо се ще й тому, що всеж таки цей реферат, проголошений перед численною інтеліґентною авдиторією, був ревеляційним запереченням тих татарських чуток, що мовляв, на Липовій робиться якась „угода“ з Поляками, яка має довести ні більше ні менше, як лиш до „продажі“ України. Тому саме й наша Редакція ставлячися обєктивно до громадянських подій уважала за відповідне вислати на згаданий виклад свого представника, щоби передати вірно його перебіг. Зачинаючи свій виклад, Д-р Назарук представив наше положення в Радсоюзі, в Чехословаччині, Румунії і Польщі. Обговорив докладно упадок нашого політичного життя й думки, застрашуючий занепад нашого культурного життя, вкінці й економічного, та виказав численними примірами, що наше положення тут гіршає з кождим днем не так із вини зовнішнього положення, як радше з нашої власної вини. Навязуючи до цього референт висказав думку, що причиною цього нашого упадку і положення є нездоровий дух провідної верстви нашого народу, спричинений однобічним лівим наставленням всіх українських партій. Потім вказав на те, що ми мусимо найти вихід із цього грізного положення, яке кінець кінців стане нашою загладою. І власне шлях до цього рятунку хоче вказати нова партія, а саме Укр. Катол. Нар. Партія, до якої повстання йдуть ідеольоґічні підготування вже пятий рік. Тут розказав дуже докладно про ідеольоґію цієї партії, вказуючи на те, що власне її стремлінням є уздоровлення духа провідної верстви нашого народа на основах Католицької Церкви. При цьому заперечив рішучо всі поголоски, немовби та партія стреміла до якої будь угоди з Поляками, виказуючи абсурдність такої угоди. Навпаки, треба нам, признанням істнуючого факту належання до Польщі, заявити свою льояльність супроти неї, та цим способом добиватися признання нам належних тут прав та в дальшій консеквенції осягнення територіяльної автономії на области Галичини та Володимирії, заселених компактною масою українського населення, яка забезпечилаб нам культурний, економічний, та політичний розвиток та дальше наше існування. Арґументуючи цю ідеольоґію Укр. Катол. Нар. Партії доказав фактами, чим саме сильна анґльо-саська раса, яка заволоділа майже цілим світом, а іменно, що вона власне й сильна своїм тисячлітним католицьким вихованням, дарма, що вона тепер протестантська. Звернув рівнож увагу на те, що далеко менші чисельно і територіяльно народці в роді Естонців чи Литовців здобули і захистили свою державність завдяки пануючому колись через тисячліття у них католицизмови і вихованню в католицькій дисципліні. Значить, одинокою раціональною дорогою до піднесення укр. народу та до уздоровлення хорого духа у нас є власне зворот до католицизму, а одинока наша поміч не в Антанті чи в якім иншім добрім сусіді, лише в Бозі, у Його Католицькій Церкві. І цею власне дорогою хоче український народ повести Укр. Катол. Нар. Партія. Виклад був незвичайно цікавий і в багатьох місцях прямо ревеляційний і вповні виправдав те зацікавлення, з яким прийшло на нього велике число громадянства Станиславова й околиці. Були заступлені на ньому майже всі верстви: священства, урядництва, учительства, міщанства, ремісників та вільних звань, як лікарів і адвокатів, які з увагою вислухали цього цікавого викладу. Виклад тревав півтора години. Р.

До сего солідно написаного звіту зробимо лиш одну замітку: в нім пропущене виразне застереження прелеґента, що релігії не можна вживати до політичних цілий, бо се річ висша від усякої політики, але без релігійної основи жадна політична праця не може бути ні трівка, ні здорова.

МАРШ. ПІЛСУДСКИЙ вертає вже з Єгипту до Польщі. Аґенція Райтера доносить, що марш. Пілсудский мав вступити по дорозі до Лондону. ПАТ заперечує сю вістку.

ПРЕЗИДЕНТ ФРАНЦІЇ Думер підписав декрет про вибори до французького парляменту. Вибори відбудуться 1 і 8 травня б. р.

Правда про страйк в „Бібльосі“

Ми одержали слідуюче письмо з просьбою о поміщення: У виконанні санаційного пляну фабрики, виготовленого Надзірною Радою Спілки і затвердженого її власниками, Надзірна Рада С-ки поручила Дирекції фабрики перевести редукцію платень всіх урядовців і робітників в цілій фабриці. У відділі переплетничім і центральнім бюрі переведено цю справу без ніяких трудностей. Тяще було це до переведення у відділі друкарні, та все таки наконець 15. лютня 1932 робітники друкарні підписали індивідуальні умови, в яких приняли між іншим обнижку платні, згідно з предложенням тодішнього управителя друкарні і погодилися на контролю при виході з фабрики, як це від початку існування фабрики було впроваджено для всіх робітників. Мимо цього, коли в суботу 12 березня завідуючий директор фабрики переводив контролю робітників, чотирьох складачів відмовилося під цеї контролі. Хоч на запит Дирекції Інспектор Праці заявив, що це достаточна причина до негайного звільнення їх з праці, Дирекція фабрики на засіданні в цій справі порішила зовсім не рушати тої справи, не переводити дальше контролі робітників друкарні, поки небуде щодо того рішення Надзірної Ради та власників фабрики. По порозумінні з Надзірною Радою виготовила Дирекція фабрики письма до чотирьох згаданих складачів з просьбою, щоб вони подали причини, чому саме не хотіли 12. III. ц. р. піддатися особистій контролі, та чи думають надальше їй не піддаватися. Такі письма доручила Дирекція адресатам 17. III. ц. р., одначе вони не хотіли тих письм приняти, а *у відповідь на них почали всі робітники друкарні 18. III. год. 8.05 рано т. зв. „італійський страйк“*. Дня 19. III. ц. р. відбулося засідання Надзірної Ради. Хотячи з уст самих страйкуючих довідатися про причини страйку і бажання робітників запрошено також делеґацію страйкуючих. Ця делеґація предложила Надзірній Раді слідуючі жадання: 1) Підвижка платні о 25 процент, 2) усунення завідуючого директора, 3) цілковита автономія друкарського відділу без права голосу Дирекції фабрики, 4) знесення особистої контролі, 5) знесення контрольних марок в фабриці. Надзірна Рада по основнім провіренню цілої справи винесла слідуючі рішення, які ще того самого дня вечером подано до відома страйкуючим робітникам: 1) Надзірна Рада не бачить ні правних ані моральних причин до страйку, 2) започаткований страйк дня 18. ц. м. о год. 8.05 уважає Надзірна Рада за самовільне покинення праці і зірвання договору праці, 3) внаслідок того уважається умову праці за розвязану зі сторони дотеперішних працівників друкарні без виповідження і взивається їх опустити негайно льокаль фабрики, 4) доручається Дирекції з днем 21. ц. м. приймати нових працівників друкарні з тим, що можуть старатися про працю звільнені тепер працівники, однак лише ті, котрі опустять льокаль фабрики сьогодня, себто 19. ц. м. до год. 10. вечером. Мимо того робітники остали в комнаті фабричній. Дня 22. III. ц. р. відбулося ще раз засідання Надзірної Ради, на котрім розважувано можливості порозуміння та вирішено ще раз звернутися до страйкуючих, щоби вони опустили фабричний льокаль. Та і цим разом робітники зіґнорували письмо Надзірної Ради а тим самим відпала всяка можливість порозуміння. Робітники розташувалися в комнаті, з котрої винесено всі варстати праці, спровадили собі радійо, карти до гри, доміно, постіль, прімуси і т. д. родини приносили їм харчі без ніяких перепон, а самі робітники на зміну виходили собі до міста. Такий стан тревав до дня 29. березня ц. р., в котрім то дні Поліція випровадила всіх робітників з фабрики і поручила їм розійтися домів.

Дирекція фабрики „Бібльос“.

Христова Мати була ранною зорею над християнською стариною, була полудневим світлом над християнським середновіччам, — чи вона не вечірня зоря й над новим часом? Над постарілою культурою нового часу, що западається в темряву... (Кардинал Фавльгабер).

Редакція рукописів не звертає і з того приводу в ніяку переписку не входить.

НОВИНКИ

Видавці шкільних книжок рішили обнизити ціни шкільних підручників о 10—20 процент. Нові ціни обовязують від 10. квітня бр.

Доплата до почтових оплат знесена. З днем 15. IV. с. р. польська почта перестала побирати доплати для безробітних від почтових оплат, уведених перед 6 місяцями.

В Золочеві валиться гр. кат. парохіяльна церква. По виході людий з церкви зі стелі відпав тинк, відтак появилася щілина широка на 2 цм. Права сторона склепіння осунулася на кілька центиметрів. Наслідком того довжина щілини збільшилася до 8 метрів. Стеля кождої хвилі може завалитися. Церква походить з XVI ст. Вибудував її Яків Собеский, батько короля Яна Собеского.

В домівці пожарничо-ґімнастичного Т-ва „Луг“ у Львові відбувся 9. б. м. відчит д-ра Осипа Назарука на тему „Загранична політика та її значіння“. На відчиті було присутних коло 50 луговиків (чок).

Помер ґр. Чернін, останній австро-угорський міністр загран. справ. Він підписав в імени Австро-Угорщини берестейський мир з большевиками й Україною.

Весняний сезон у Трускавці вже почався і триватиме через квітень і май. Ціни за мешкання, купелі і в пенсіонатах та реставраціях обнижено від 20 до 50 процент у відношенні до нормальних цін, плачених в головнім сезоні.

Доплати до зелізничих особових білетів і товарових посилок на безробітних будуть задержані до 15-го жовтня б. р.

Спростування. В „Новій Зорі“ появилася нотатка, в якій названо друкарню „Бібльос“ власністю видавничої кооперативи „Мета“. Отсим стверджуємо, що друкарня „Бібльос“ є окремим підприємством, яке має з Видавничою Кооперативою „Мета“ спільне хіба те, що кооператива в ній звичайно друкує свої часописи. Власністю Кооперативи „Мета“ друкарня „Бібльос“ ніколи не була і не є.—Видавнича Кооператива „Мета“.

Жертви

Гр. кат. Уряд парох. в Острові, п. Красне, зол. 10 на голодуючих Гуцулів. — Гр. кат. Уряд парох. в Добротворі, зол. 7 на голодуючих Гуцулів.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

ВДОВА, літ 37, роботяща, інтеліґентна, глядає місця господині у вдівця. Ласкаві зголошення слати: Бриньска, Cuculin p Matyjowce 28—1-1.

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, з переконаєшся, що найдешевше купиш меблі всілякого рода у **ГЕШЕЛЄСА** у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 27-50

НА СВЯТА!

„НАРОДНА ТОРГОВЛЯ“

Склепи у Львові: Ринок 36 — Личаківська 155, — Більчевського 3, — Городецька 23.

Споживчі і кольоніяльні товари — вина — насіння господарських ростин — городовини і квітів продає у своїх складах а саме:

у Львові, Станиславові, Перемишли, Тернополі, Дрогобичі, Коломиї, Стрию, Самборі, Рогатині, Бродах, Сяноці, Городенці, Борщеві, Золочеві, Збаражі, Косові, Мостиськах, Снятині, Сокалі, Турці н/Стр., Луцьку й Олиці (Волинь).

29 1—2

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Панталеймон Хитра. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Porto zapłacone ryczałtem.

Ч. 29 (527). Львів, неділя, 17 квітня 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст. АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Сташіца ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., цілорічно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам. доляр. Ціна числа 25 сот. Конто П. Щ. Краків 405.867.

„Вигаслі" вулькани вибухають

Загрожені дві великі держави. — Получення зірвані. — Затроєння від ґазів.

З Чіле доносять: Несподівано зачали вибухати три вулькани, котрі від століть уважалося вигаслими, а саме: Дескабесадо, Ляс Еґанс і Тінґвіріка. Вони викидають величезну масу каміння і попелу. Земля трясеться в проміні 700 км. довкруги. Поїзди й авта грязнуть у глибокій верстві попелу. Темрява така, що в містах треба весь день світити ліхтарні. Телеґрафи й телефони знищені. Літаки також не приносять вістий, бо ізза густої хмари попелу нічого не видно. Є численні жертви в людях. Зачинає вибухати також ряд менших вульканів. — З Буенос Айрес, столиці Арґентини, доносять: В провінції Мендоза сильний землетрус. Попіл з вульканів долітає аж до Буенос Айрес і покриває всю околицю. Декуди його верства доходить до 80 цтнм. грубости. Богато людий затроєних вульканічними ґазами. Паніка опановує нарід на великих просторах.

Враження з виборів у Німеччині

Мимо вибору Гінденбурґа президентом Німеччини великий зріст голосів, відданих на Гітлера, викликав у Франції прикре враження. „Тан" пише, що канцлер Брінінґ або мусітиме передати владу Гітлерови або бодай приняти його до правительства. „Фіґаро" пише, що заграничка програма Гітлера коротка: знищити верзайський договір і плян Янґа та відобрати Польщі Горішний Шлеськ і Поморе. Італійська преса бачить у висліді погром соціялістів.

Німеччина перед катастрофою

Податки перестали напливати.

До недавна французька преса писала, що Німці вдають банкроцтво. Тепер уже признає, що з Німеччиною зле і доносить таке: В Німеччині податки перестали напливати до кас державних і самоуправних. Богато заможних міст уже збанкротувало, м. і. навіть Франкфурт над Майном. Около 50 процент рухомого майна німецьких горожан засеквестровано, та нема його кому продати. Заборона вивозу капіталів за границю показалася безплодна, бо великі промисловці вже давно вивезли свої капітали за границю. Держава буде примушена оповістити мораторію, а наслідки того не дадуться предвидіти.

Важний чеський голос

про рідну мову Підкарпаття.

Чеський часопис „Народні Освобозені" приніс в ч. 89 передовицю п. з. „Школа на Підкарпаттю". В ній м. ін. читаємо: „Язикове питання на Підкарпатті довше не сміє бути невирішене. Чеський режім на Підкарпатті міг вже пересвідчитися, що всі спроби заводити там великоруську мову засуджені на остаточну невдачу і що вони належать до імперіялістичних фантазій, які можуть нам лиш відчужити підкарпатський нарід. Колиб це питання не замотували політичними боротьбами і короткозорим гандлем ріжних демаґоґів, воно могло вже бути остаточно вирішене". Таких голосів досі не було там богато.

Як почта доложила до підвишки оплат

Як відомо, почтові оплати підвисшено від половини жовтня м. р. Тепер появилася статистика, котра доказує, як вийшла почта на тій підвишці. Отже в жовтні виносив загальний оборот львівської почти 14,900.000 зол., а в листопаді вже тільки 9 і пів міл. зол. Що на се не вплинула кріза, свідчить оборот чековий, котрий у листопаді навіть зріс, бо на чеки не наложено підвишки.

Як сходить посів радикалізму

Пишуть нам: Дня 7. IV. 1932 р. між 19—20-ою год. якась злочинна рука вдерлася до Церкви в Попельниках (пов. Снятин) через двері в закристії, виваживши двері, розбила дверці в кивоті, виймала Найсв .Тайни, розкинула по степенях Престола, забрала дарохранильницю і переломила напрестольний крест. Щоб надолужити хоч в части тій зневазі, дня 10. IV. 1932 р. вся Церква від найменьших, шкільних дітий до сивих голов відбула цілогодинну адорацію перед Евхаристійним Ісусом і відмовила 5 Отче наш, 5 Богородице Діво за засліплених братів: „Господи, не постави їм гріха сего!" — Страшно сходить посів радикалізму. На жаль, у провідній верстві суспільности, хоч вона мусить уже бачити наслідки того посіву, не видно охоти до рішучої боротьби зі струєю, котра дальше не зрікається свого неґативного становища.

Конкурс на співробітників

Отсим оповіщується конкурс на одного співробітника „Правди" й одного співробітника „Нової Зорі". Петентів проситься прислати власноручно писаний життєпис, а зокрема такі дані: 1) Місце, день, місяць і рік уродження. 2) Віроісповідання. 3) Де, коли і які школи скінчив. 4) Чи, яку і де редакторську практику відбув? 5) Які чужі мови знає? 6) Подати 2—3 улюблених авторів і 2—3 заголовки їх творів. 7) Висоту жаданої платні. — „Правда" й „Нова Зоря" се орґани к а т о л и ц ь к і, перший призначений для народа, другий для інтеліґенції. — Документів (свідоцтв і т. п.) жадних не присилати, але проситься написати, які документи може петент прислати. Писемні поручення бажані, але не конечні. Неприняті оферти остануть без відповіди. Адресувати: Редакція „Нової Зорі", Львів, ул. Сташіца, 8. — Зголошення слати по змозі рекомендовані.

СТАРІСТЬ МУСИТЬ ПРИЙТИ

— а з нею Ваша неспосібність до праці, тож складайте на чорну годину свої ощадности в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.

4 28-х

Наше духовенство

й обезпечення майна від огню.

Одною з важних ділянок орґанізованого народнього життя є обезпечення взагалі, а обезпечення від огню зокрема. Це останнє обезпечення у нас, селянського народу, де небезпека вогню на селі надзвичайно велика, відіграє чималу ролю. Тому вже в р. 1892, отже рівно 40 літ тому, основано наше одиноке Товариство Взаїмних Обезпечень „Дністер" у Львові, яке занялося в першу чергу обезпеченням майна наших громадян від огню. На протязі десяток літ своєї праці вспів „Дністер" розбудувати обезпеченеву ділянку, а в передвоєнних роках дійшла вартість обезпечень від огню до близько 370 міліонів австр. корон та обнимала близько 200 тисяч наших, головно селянських, господарств.

Однак нове законодавство в ділянці обезпечень від огню, закон з р. 1921 і розпорядки з рр. 1924 і 1927 здержали розвиток обезпеченевої праці у нас, бо заведено примусове обезпечення будинків від огню в Державнім Заведенні Взаїмних Обезпечень (П. З. У. В.), а дозволено і то тільки на виразне бажання обезпечуючого обезпечувати $^1/_3$ частину вартости будинків в добровільних обезпеченевих товариствах, у нашому випадку в „Дністрі". До того закон каже, що вартість обезпечення означує П. З. У. В., а не обезпечуючий, при чому однак розпорядки міністра скарбу в останному часі обнизили цю вартість в наших східно-галицьких повітах ще о дальших 10—40%. Через те у випадку пожежі напевно не можна буде дістати такої квоти, якої треба для відбудування згорілих будинків. Треба однак підкреслити, що наша суспільність зрозуміла вагу власної обезпеченевої установи, бо сьогоднішний стан поліс у „Дністрі" (тих, які обезпечують тільки решту $^1/_3$ частину) виносить більше чим 100 тисяч на загальну вартість обезпечення близько 340 міліонів золотих.

Треба тут однак зазначити, що не всі виповнили цей народній обовязок та обезпечили $^1/_3$ часть своїх будинків від огню в „Дністрі". Бо на терені Східної Галичини маємо близько міліон наших господарств по селах, а тільки одна десята з них обезпечує дозволену частину їх вартости в „Дністрі". Дещо краще виглядає справа обезпечень $^1/_3$ части церков, приходств і парохіяльних забудовань, одначе все таки ще далеко невистарчаючо. Бо коли на терені праці „Дністра" нараховували в 1928 р. 3581 церков, то в 1928 р. було обезпечених в „Дністрі" церков 1779 (44,09%), в 1929 р. 2060 (57,52%), в 1930 р. 2154 (60,15%), а в 1931 р. 2155 (60,15%). З того виходить, що є ще близько 40% церков необезпечених на $^1/_3$ частину в „Дністрі", а приріст обезпечування церков в останних двох роках цілком не змінився. Таксамо є зі справою обезпечення від огню в „Дністрі" приходств.

В р. 1928 начислювано на терені праці „Дністра“ 1936 будинків, а було обезпечених в „Дністрі“ 1112 (57,43%), в 1929 р. 1322 (68,28%), в 1930 р. 1368 (71,69%), в р. 1931 також 1368 (71,69%). З того видно ясно, що також в обезпеченню приходств у „Дністрі“ за остачні два роки нема ніякого приросту і ця справа стоїть на мертвій точці. Наше Духовенство повинно звернути на цю справу пильнішу увагу та повинно без винятку обезпечити всі церкви і парохіяльні будинки на $^{1}/_{3}$ часть від огню в „Дністрі“ і тим поперти наше одиноке обезпеченеве товариство. Буде це також добрий примір для наших селян, що обезпечення $^{1}/_{3}$ части будинків від огню треба власне переводити обовязково в „Дністрі“ та що це треба вважати також одним з наших народніх обовязків.

Однак небезпека огню не обнимає тільки небезпеки згорення будинків. Вона не менше страшна також для мертвого і навіть живого інвентаря, який в цих будинках находиться. Для церков має спеціяльно велике значіння обезпечення церковних движимостей від огню, які, головно в деревляних церквах, виставлені все на таку-ж небезпеку, як і сама будівля. Знова-ж при обезпечуванню господарських парохіяльних будинків треба звернути увагу на те, що з огнем може піти дорогий мертвий та живий інвентар священика, як запаси збіжжа, соломи, паші, дерева, господарські машини і приладдя, вкінці тварини всіх родів. Одначе й тут справа також в деякому занедбанні, бо на усіх 3581 церков на терені праці „Дністра“ обезпечувало церковну утвар й уладження в 1928 р. 1112 церков, в 1929 р. 1322, в 1930 р. 1388 і в 1931 р. 697 церков. Виходить з того, що це обезпечення церковного майна не находить належної уваги і тим самим наражує церковне майно на діймаючі і нічим неоправдані втрати. Таксамо обезпечення живого і мертвого інвентаря наших приходств заступлене в дуже маленькій скількости.

Треба надіятися, що наше Духовенство приглянеться ближче цій справі та буде старатися обовязково обезпечувати так $^{1}/_{3}$ часть церков і приходських будинків від огню, як також окремо церковні движимості крім цього власний господарський мертвий і живий інвентар від огню в „Дністрі“. Це тим більше, що поза сповненням свого національного обовязку супроти цеї одинокої нашої обезпеченевої установи може наше Духовенство сильно піддержати цю нашу народню установу, яка ніколи не забувала також за попирання справ, які близькі нашому Духовенству. І так Преосв. Ординаріятам, на церкви, Товариству св. Петра, на вдови та сироти по священиках і т. д. уділено допомоги 74.564 зол., СС. Служебницям і Василіянкам і товариствам добродійним 168.549 зол., а загалом на всі публичні добродійні цілі за 39 літ своєї праці уділив „Дністер“ 621.826 зол. З того виходить, що доходи, які має „Дністер“ приносять хосен також і потребуючим нашим установам. Противно, хто не обезпечує дозволеної части будинків і повної вартости мертвого та живого інвентаря в „Дністрі“, той не причинюється до громадження народнього добра та до помочи нашим народнім цілям. Отсю важну справу ставимо під розвагу нашого Всч. Духовенства.

Бог тільки так довго спомагає нас своєю ласкою, як довго вправляємося в покуті. (Св. Авґустин).

*

Заслуга терпіння не лежить у величині терпіння, тільки в способі, в який зносимо терпіння. (Св. Франц Салез).

о. М. КАРОВЕЦЬ ЧСВВ.

Велика Реформа Чина СВВ 1882 р.

16. Історична роля Чина Єзуітів на Руси-Україні.

Коли ходить о якесь важне діло з церковної ділянки і як лише в те діло вмішані Єзуіти, то весь світ і розуміється наша суспільність також приписує ОО. Єзуітам зараз якусь „інтриґу і то „напевно“ в злій ціли. А в нас вітриться зараз якийсь „проєкт на знищення Руси“. Підсувається Єзуітам гадку латинізації й польонізації, хоч се незгідне з правдою і т. п.

Я відбув під Єзуітами від червня 1891 р. новіціят і кромі того під їх проводом 8 літ студій гуманістичних, фільософічних і теольоґічних, а й потому хоч уже наші отці Василіяни були ігуменами поодиноких монастирів, то протоігуменами були ще Єзуіти, о. Михаіл ґраф Мицельский і о. Петро Бапст. Та можу з чистою совістю посвідчити перед Богом і народом моїм, що мене ніхто не пробував ні латинізувати ні польонізувати. Моїм маґістром і ректором в новіціятті був Єзуіт і Поляк о. Ґаспар Щепковский, світлий ум і праведна душа. Відтак коли він в зимі 1892 р., по місячних реколекціях, які давав нам у новіціяті, виїхав до Еспанії на вибір ґенерала Єзуітів, заступав його о. Адальберт Бавдіс, також Єзуіт і Поляк і також дуже праведний чоловік. Студії гуманістичні й фільософічні відбував я вже під нашими професорами, як оо. Веселий, Давида, Філяс, Ортинський (пізніший Епископ), Малицький і Озимкевич, лиш історію викладав нам о. Бавдіс понімецьки, а розмовляв з нами по українськи. На теольоґії були на половину професори наші і Єзуіти як оо. Верціньский[81]), Закшевский і Біштиґа і всі вчили дуже добре. Ректором в Лаврові був о. Василєвский, Поляк з України, в Кристинополі був о. Ліц, пізніше о. Вароль, також Поляки. Оба перші (Василєвский і Ліц) говорили по українськи і що дивне, далеко ліпше як деякі наші старі Василіяне, бо ті переважно були москвофіли, подібно як той, що писав згадувану висше лаврівську хроніку.

Ніякої шкоди під оглядом національним ті Єзуіти нам не зробили. Правда, був у нас оден молодий Єзуіт, о. Александер барон Моль, здається з Інфлянт, котрий говорив з нами виключно по польськи, перебув кілька днів як гість у Лаврові й відразу менторським тоном зачав нам робити ріжні уваги, хоч не був до того покликаний. Оставив по собі настрій неприхильний. Опісля написав він по польськи брошурку, дуже неприхильну нашій Церкві та Єрархії. Одначе Чин оо. Єзуітів потягнув його за те до відповідальности, що о. Моль так собі взяв це до серця, що — як оповідають — з журп незабаром помер, бо мав бути дуже амбітний. Річ ясна, що таких інцидентів не можна брати на рахунок Чина оо. Єзуітів. Подібні випадки нетакту лучалися і з іншими одиницями, але Чин оо. Єзуітів зараз від нас їх забирав так, що Чинови в тих справах закидів робити не можна.

В нашій історії культури стрічаємося часто з Єзуітами. І так в 1582 р. переведено на руське катехізм Єзуіта св. Петра Канізія[82]), за старанням другого Єзуіта Антонія Поссевіно, як: „Сумма наука христіанского частнаго научителіа богослова Петра Канисіє тоумачена изъ латинского язика оу словенски, оутищена лѣто Господнє 1582“ — мабуть в Римі. Переводчиком був „попъ Шимоунь Буденего Задранинъ“[83]). Згаданий висше Поссевіно знаний у нас і славний зі своїх унійних заходів і що до переводів на руське теольоґічних творів[84]). Отже оо. Єзуіти від давна заслужені також в области нашої літератури.

До приготування діла св. унії богато причинився Преп. Петро Скарґа. В своїй книжці: O jedności Kościoła Bożego 1577 р. представляє як Греки зірвали ту єдність і що вони повинні на ново про неї подумати та до неї вернути. Вказує їм занепад релігійного духа, в який попали всі схизматики відлучені від католицької Церкви, отже й тодішні наші батьки. Характеристика православія, пише Скарґа, се здеревіння, закостенілість і пуста обрядова формалістика. Слова і думки висказані в тім творі Скарґи очевидно правдиві. Коли наші Владики рішилися приступити до унії на Берестейськім Соборі 1596 р., секретарював на нім Петро Скарґа. Коли схизматики зачали виступати проти Берестейського Собору, Скарґа видав твір п. з. Оборона Синоду Берестейського[85]). За митрополита Потія, 1603 р., вступив до Василіянського Чина Іван Кунцевич. Архімандритом монастиря св. Тройці був Самуіл Сінчило, але він сприяв схизмі. Ще як Кунцевич був субєктом у крамниці, ходив до Єзуітського костела св. Йоана слухати проповідий, бо по наших церквах проповідий не говорив ніхто. У Єзуітів також сповідався. Коли 1607 р. вступив до нашого Чина Йоан Рутський та до них прилучився ще Василіянин Варцевич — а пізніше вступило їх більше — то провідниками духовного життя були для них Єзуіти: о. Петро Фабриций (Ковальский)[86])

---

[81]) о. Верціньский Т. І. викладав перше в Яссах в семинарі, на Бесарабії, і знав східний обряд але нам викладав не в „восточнім“ дусі, тільки в католицькім.

[82]) Св. Петро Канізій * 8. V. 1521 р. в Німеґу, в Нідерляндах. 1540 р. став маґістром фільософії університету в Кольонії, в 1543 р. вступив до Єзуітів і віддався студіям теольоґічним, відтак став славним проповідником. Кард. Отто Трухзес фон Вальдбурґ бере його як свого теольоґа на Тридентський Собор. В 1549 р. зробив докторат теольоґії і став професором теольоґії в Інґольштадті. Цісар Фердинанд І покликав його до Відня, де він високо підніс теольоґічні студії на університеті. На поручення цісаря уложив славний катехізм в 1554 р. Був він і в Польщі, але виніс звідти погане враження, про що пише таки польська Енциклопедія Церковна. 1565 р. вибраний провінціялом німецької провінції Єзуітів, працював в Баварії й Тиролю. В Авґсбурґу навернув протестантів, в Швайцарії основував Колеґію; працював письмом і словом. † 1597 р. спочиває у Фрайбурзі, 1864 р. беатифікований, канонізований за Папи Пія XI.

[83]) Пор. Записки ЧСВВ. том III, ст. 544.

[84]) Тамже ст. 537—552.

[85]) Пор.: Історія Руси-України, М. Грушевського, том V, ст. 542 і др. Грушевський — хоч православний — пише, що книжка П. Скарги: O jedności Kościoła Bożego pod jednym pasterzem y o greckim od tej jedności odstąpieniu z przestrogą y upominaniem do narodów ruskich przy Grekach stojących“ — здобула собі безперечно великий вплив.

[86]) о. Петро (Ковальский) * 1556 р., вступив до Єзуітів в Брунсберґу 1570 р. Був першим провінціялом Єзуітів в Польщі. Уділяв св. Йосафатови науки фільософії й теольоґії та проводу в справах духовних гл. Reforma XX. Bazylianów w Polsce w XVII. w. przez ks. Stanisława Załęskiego T. J., Lwów, 1883, ст. 16.

На конфесіоналах давнішого стилю видно було часто рожу з пятьма листками: бо той квіт має терня, але посідає милий запах і тому се фіґура (образ) сповіди. Рожа представляє також таємницю сповіди, яка обовязує сповідника. Вже у Римлян був звичай, при пирах завішувати на стелі рожу, котра мала пригадувати гостям, аби не робили ужитку з довірочних розмов, проваджених при столі. Пять платків рожі пригадує пять частий тайни покути і пять ран Спасителя, котрим завдячуємо ласку відпущення гріхів. (Шпіраґо, III, Про тайну покути).

і о. Ґружевский. В 1609 р. в монастири у Вильні було вже 14 монахів Василіян, професів. Єзуїти були дальше учителями і провідниками тих наших молодих монахів. Учив також наших монахів, особливо св. Йосафата, учений і побожний Єзуїт о. Николай Ленчицкий[87]). Таксамо Єзуїт Теофіль Рутка, родом з Київщини, працював дуже богато між нашим народом. Він головно своїми творами так вплинув на православного львівського епископа Йосифа Шумлянського, що той з цілою дієцезією перейшов на унію[88]).

Коли на початку XVII ст. наш навернений з православія Чин відновився через Єзуїтів, розвивався щораз більше власне під впливом тої віднови. В XVIII ст. наш Чин вже дорівнував Єзуїтам.

Бреве Папи Павла V з грудня 1615 р. позволяє на утворення шкіл на Україні та василіянським ученикам надає привілей установляти брацтва Марійської Дружини так як позволено клерикам Товариства Ісусового. Василіяни дорівнували тоді найревнішим місіонарам латинським. По розвязанню Чина Єзуїтів Климентом XIV, Василіяне були вже в силі окрім своїх шкіл обняти нараз 14 великих шкіл по Єзуїтах і вели ті школи аж до 1831 р. на Україні і Білій Русі. Через 200 літ, коли наш Чин був в блискучім стані, не було Єзуїтів в нашім Чині, бо не заходила потреба їх помочи. Аж упадок нашого Чина зближив до нас наново Єзуїтів. Католицька Церква має великі засоби духовної сили і в разі потреби ті сили використовує для підкріплення своєї слабшої частини. Католицизм універсальний; він підноситься понад нації й мови та ділає духово. В часі розвязання Чина Єзуїтів 1773 р. Василіянський Чин дорівнував йому і наукою і святістю життя, мав таких світлих людей як протоархімандрити: Лев Кишка 1703—1713, Корнель Столповицький - Лебецький 1728—1730, Василій Політило 1739—1743, Полікарп Міґуневич 1743—1747, Гієраклій Лисянський 1752—1759 (відтак архієпископ Смоленський), Іпатій Білинський 1759—1771, Порфірій Важинський 1772—1780 (пізніший епископ Холмський), Гієраклій Костецький ректор шкіл в Умані і славний місіонар, опісля з другими отцями мученик в часі різні гайдамаків. По сто літах слава нашого Чина затемнилася. Чин Василіянський запотрібував помочи сильнішого тоді духом Чина Єзуїтів. *Перший крок зближення зробив* наш протоігумен Климент Сарницький, просячи у провінціяла Єзуїтів Яцковского поради для обнови свого Чина. Тодішний провінціял Єзуїтів був отже першим, що навязав давну традицію й уділив поради нашому протоігуменови Сарницькому в так важнім ділі, яким була віднова нашого Чина. Провінціял Яцковский своїми письмами до Риму приспішив бажане діло реформи нашого Чина і призначив від себе перших отців, що зачали віднову нашого Чина. А дав нам під кождим оглядом людей найліпших, яких тоді мав Чин Єзуїтів. У всіх подробицях видно особлившу опіку Божу над Чином Василіянським і ту велику печаливість католицької Церкви над своєю духовною рідною. Ту опіку переводила Катол. Церква головно при помочи Чина Єзуїтів, найбільше зі всіх Чинів переслідуваного і високо заслуженого.

Зі становища чисто людського дивним видається, чому той Чин тільки терпів. Та віруючі люди розуміють, що той Чин терпів і терпить як ґвардія Христової Церкви, терпів і терпить по взірцеви самого Спасителя. І тому власне, що той Чин се головна ґвардія катол. Церкви, кидаються на нього з такою ненавистю всі пекольні сили, почавши від атеїстів і масонів, скінчивши на всяких радикалах і лібералах.

З великою і наскрізь чесною працею Чина оо. Єзуїтів також для добра нашої Церкви зустрінемося ще нераз.

(Дальше буде).

Коррігенда:

В ч. 27 „Н. Зорі“ з 10. 4. 1932 в статті: Велика Реформа Чина св. В. В. 1882 р. на ст. 5 в половині шпальти подано мильно назвисько Півлковського — а має бути Шпаковського.

[87]) о. Николай Ленчицкий великий праведник, * 10. II. 1574 р., Кальвін, перейшов на катол. віру 1590 р. В рр. 1608—1620 вчив в Вильні фільософії й теольоґії як також еврейської мови. Був опісля ректором Колеґії Єзуїтів в Каліши відтак провінціялом. Приймав наших василіянських клериків на науку. Гл. Reforma XX. Bazylianów w Polsce w XVII. w. Ks. Stan. Załęskiego T. J.. Lwów 1883, ст. 17. В 1632 р. о. Ленчицкий вручив королеви меморіял в обороні загроженої Унії (тамже ст. 17 в замітці).

[88]) Теофіль Рутка, теольоґ і полеміст, вступив до Єзуїтів 1643 р., по укінчені студій був професором теольоґії в Люблині, у Львові й Луцьку. Був місіонарем в Царгороді. Працював відтак у гетьмана Станислава Яблоновского. Лишив по собі велику спадщину богословську і полемічну, бо брав визначну участь у релігійній полеміці. Гл. Михайло Возняк: Історія Української Літератури, том II, ст. 293.

Як дзвонять восточні „Дзвони“

Стаття з кругів духовенства*).

Кождий католик повинен тішитися зростом католицької преси, бо преса се могучий середник поглиблення і поширення католицької ідеї й тим самим ідеї правди та правдивої культури, котрої так бракує суспільности, перенятій соціялістичними, радикальними та ліберальними партіями. В церкву, ту скалу Христову, бють зі всіх сторін грізні филі: одні хотять її як не цілком знищити, то бодай захитати, другі, більше ворожі, хотять цілком її повалити. Тому католицькі часописи повинні вести борбу з ворогами Церкви і боронити її правди, її засад і її науки. Але щоб се успішно робити, мусять ті катол. часописи, про ту Церкву і її віру мати ясне поняття і мусять дорожити нею.

Та коли розглянутися в нашій католицькій пресі, то мусимо зробити не одно сумне помічення. Деякі католицькі часописи чи журнали пишуть в неприхильнім і навіть ворожім дусі про католицьку віру і про католицьких діячів. І так у статті: „З далека і з близька, критичні завваги і рефлексії“ в 1 числі „Дзвонів“ за 1932 р., літературно-наукового журналу, порученого комітетом „Доброї Преси“ у Львові, написано на ст. 65 ось що. (Автор укрився під криптонімом X):

„Охльократія ніколи у Польщі не була сильна[1]). Польську шляхоцьку демократію намагався побороти нпр. Єзуїт Скарга, а пізніше Костюшко. Перший хотів обєднати механічно розложену польську націю одною фанатичною, католицькою вірою: винищити (!) при помочі „католицького народу“ свободолюбивих і анархічних „панів ріжновірців“ та в той спосіб, збудувати сильну централістичну, бюрократично-військово-духовну охльократичну державу. Другий старався усунути шляхоцьку демократію при помочі „народу“. Одначе всі ті спроби були даремні. Класократія в Польщі була розложена, охльократії сильної не було[2]) і шляхотська демократія довела Польщу до упадку.“

Кождому, хто знає трохи історію XVI ст. ясно, які страшні спустошення в Европі робив тодішний протестантизм і кальвінізм в моральнім світі. Лютеранізм — сеж був свого рода тодішний большевизм і анархізм. Він филею докотився і до Польщі і тут знайшов добрий ґрунт. Та Поляки розмірно скоро очуняли. Великий проповідник Скарга станув в обороні передовсім католицької ідеї і Церкви та вратував католицьку віру в Польщі. Ми були тоді православні і наша шляхта, жадна новаторств, переходила масово на кальвінізм. А що не було у нас Скаргів, то й шляхта пропала: вона потому перейшла на католицизм лат. обряду і спольщилася, в части ще до унії, а друга часть (як сини Острожського) вже по унії.

Автор тої статті називає католицьку віру „фанатичною“. Се зневага католицької віри, бо католицька віра не є і не може бути фанатична, а були і є нею досі фанатичними протестанти і православні. Фанатичною вірою уважається таку віру, яка більше уваги звертає на зовнішні форми, не тримається правди й уперто її противиться та воює ложю, насильством і ненавистю. Так було в Німеччині XVI і XVII ст., так було в Росії, котра насильством знесла унію. Бути фанатичним, значить бути впертим у своїм релігійнім блуді і силою змушувати других до приняття того блуду. Не перечу, що були й деякі католики фанатиками. Тим шкодили вони передовсім катол. вірі і Церкві, бо фанатизм — се явище нездорове і противне духови Христовому. Одначе католицьку віру називають фанатичною тільки її ворогі. Автор статті: „З далека і з близька“ видно стоїть з далека від католицької віри, а з близька до якоїсь інакшої „віри“, коли католицьку віру називає фанатичною. Які фанатичні нпр. схизматики, видимо на Лемківщині, хочби з гарних і цікавих описів о. В. Породка, Чина оо. Редемптористів у „Н. Зорі“.

Чи Скарга був фанатиком? Ні! Рішучо ні. Сего не видно ні в його проповідях, ні в його письмах. Що він поборював кальвінізм і лютеранізм, се його заслуга. Виполювати сектарський бурян — се тільки обовязок доброго господаря чи робітника. Автор називає панів іновірців „свободолюбивими“. Добра то свобода, нападати на когось або поширювати фальшиву віру, якою викликували страшні наслідки. Як добрий місіонар і проповідник викорінював Скарга ту релігійну і народну заразу, яка нищила католицьку Церкву і вводила анархію в нарід, та ще єдналася зі схизматиками і загрожувала кат. Церкві. *Сеж річ не тільки священика, але* й кождого розумного і доброго чоловіка, виступати проти зла. І так власне робив Скарга. Якби ми були згідно пішли його слідами проти схизматицьких аґітацій, проти Віктора Садковського, проти Сімашка, проти Попеля, то на Україні булаб уніятська Церква, а не схизматицька. І не булаб тепер Україна большевицька, бо лише православіє могло зродити большевизм. Якби ми уміли були боронити католицьку Церкву, то не малиб тепер тілько православних навіть у Галичині, на Лемківщині, в слід за тим не малиб тілько сельробів і штундів.

Скарга як знаменитий католицький священик, член нового Чина, заснованого для оборони католицької Церкви й Апостольського Престола, поборював єресі іновірців і тим дуже прислужився катол. Церкві тай тим самим уратував моральне здоровля свого народу на стільки, що той нарід вмів перетрівати тяжку неволю. Якби ми були мали своїх Скаргів в 1860—1882 рр. або і пізніше, ми уратувалиби були Холмщину перед схизмою. Але таких Скаргів треба було передовсім для галицького духовенства (нарід тримався там добре), бо значна часть духовенства зробила тоді нашій Церкві велику шкоду. Якби унія була упала лиш під напором куль і штиків, страта Холмщини не булаби такою болючою для нас. А закидати Скарзі, що він хотів винищити (!) свободолюби-

*) Впр. Автор статтий п. з. „Що пише восточна Католицька Преса“ продовжає отсим дальше свої критичні статті. Про ті його статті і про голоси преси з приводу їх висказемо свій погляд по скінченні цілої серії статтий. — Ред. „Н. Зорі“.

[1]) Чи теперішне правління уважає може автор за аристократію?

[2]) Чи сильна охльократія так ідеально править державою?

вих (!) панів ріжновірців, се вже звичайна клевета, кинена на чоловіка, котрий богато літ тяжкої праці присвятив для морального і культурного піднесення нашого власного народу.

Про Скаргу говорять зовсім інакше правдиві історики, як пишуть „Дзвони“. Наведу нашого історика Михайла Грушівського, православного і до того ліберала. Згадавши про Єзуїта Бенедикта Гербеста, одного з видніших учених богословів, що вже 1567 р. підносив гадку про унію[3]), про працю Скарги пише так:

„Далеко більший розголос і безперечний вплив мала книжка виленського Єзуїта Петра Скарги, що вийшла десять літ пізніше п. т.: O jedności Kościoła Bożego pod jednym pasterzem y o greckim od tej jedności odstąpieniu z przestrogą y upominaniem do narodów ruskich przy Grekach stojących. В передмові до сеї книги Скарга каже, що сю тему він нераз вибирав для своїх проповідей в Вильні й вони викликали увагу православних, тому йому раджено аби він свої гадки в сій справі оголосив друком, а перегляд руських друків, звернених проти латинської церкви, наповнив його бажання, збити неправдиві їх закиди. Він починає доґматичними виводами про єдність церкви й старшинство папи, переходить історію розлуки східньої й західньої церкви й сполучення їх на Фльорентійськім соборі а вкінці звертається до православних Литви й Польщі з зазивом до унії. Він виступає проти погляду, що віра грецька і римська і так властиво одна та доказує, що ріжниці між ними дуже важні й для спасення людей грецької віри дуже небезпечні, підносить, що обряд східний при унії зістається непорушним, треба тільки признати доґми римської церкви й зірвавши з патріярхом царгородським, піддатися папі...“ (Ст. 542).

На слідуючій стороні 543 так далі пише Грушевський:

„Ся чимала книжка, написана талановитим пером чоловіка, що здобув славу найліпшого проповідника в Польщі, зручно присвячено особі, котру уважали головою Руси — князю Константину Острожському, мала безперечний вплив на учасників.“

Про Скаргу згадує М. Грушевський аж 11 разів у V. томі своєї історії Руси-України і ніде не пише, що Скарга „хотів обєднати польську націю одною фанатичною, католицькою вірою та винищити свободолюбивих ріжновірців“ — аж написав це „католицький“ орґан „Дзвони“, які одним махом бють і по Скарзі і по католицькій вірі, називаючи ту віру фанатичною! Таких річий не помістивби жаден католицький журнал, хіба він такий католицький як „Дзвони“.

[3]) В книжці: Chrześcijańska porządna odpowiedź na tę konfesyę, która pod tytułem braciey Zakonu Christusowego niedawno jest wydana 1567.

До назви католицького орґану бракує ще богато і „Дзвонам“ і їх редакторам тай очевидно й комітетови „Доброї Преси“, котрий ті „Дзвони“ поручає як катол. орґан. Така робота довела і далі буде доводити наш нарід якраз до такого „католицизму“, який описує плястичний виразний „Лист з Америки“, котрий зачала печатати „Н. Зоря“ в 26 ч. з 7 квітня 1932 р.

Підчеркую ще раз, що навіть Грушевський, чоловік православний, котрий проти католицької Церкви написав цілу книжку на замовлення протестантів, у своїй Історії ніде не називає Скарги фанатиком і ніде не закидає ширення „фанатичної“ катол. віри.

Наведу ще в ориґіналі свідоцтво Німця про Скаргу і його діяльність. Великий історик Людвіґ Пастор, вихований у протестантизмі, у своїй довшій історії Пап в XII томі пише так:

„An Feinden fehlte es der Gesellschaft Jesu auch in Polen nicht... Als Anwalt seines so schwer bedrohten und arg verleumdeten Ordens trat kein Geringerer auf als der Hofprediger Sigismunds III., Peter Skarga. Zu den vielen Verdiensten, welche dieser ausgezeichnete Mann sich um die Kirche und sein Vaterland erworben, fügte er ein neues, indem er in seiner berühmten Predigt vom 17. September 1606 zu Wisliza vor dem König und vielen Senatoren die Gesellschaft Jesu in glänzender Weise rechtvertigte... Der Tod Skargas wurde in ganz Polen tief betrauert. Die Nation verlor in ihm nicht bloß ihren größten Prediger, sondern auch einen ihrer treuesten Söhne. Der Dominikaner Birkowski, welcher ihm die Leichenrede hielt, bezeichnete ihn als zweiten Elias. In der Tat hatte dieser einfache Ordensmann in seinen berühmten Reichstagspredigten vor dem König und den polnischen Großen mit bewunderungswürdiger Unerschrockenheit und seltenem Scharfblick die politischen und sozialen Schäden aufgedeckt und bei deren Fortdauer den Untergang des möchtigen Staates vorausgesagt. „Wenn ihr euch nicht bessert, werden die mit dem Königreich vereinigten Länder abfallen und euer Reich wird erobert werden. Ihr werdet keinen König vom eigenen Blute mehr haben, ihr werdet viel mehr aus euerem eigenen Lande vertrieben werden und den Feinden, welche über euch herrschen, zum Hohne gereichen... Das Andenken des als Prediger, Missionär und Schriftsteller wie als Patriot gleich ausgezeichneten Mannes ist im polnischen Volke bis auf die Gegenwart lebendig geblieben. Er besitzt für die gefährdete Kirche Polens eine ähnliche Bedeutung, wie Kanisius für Deutschland und Coton für Frankreich.“[4])

Так пишуть про Скаргу Українець Грушевський і Німець Пастор, православний і католик. Ні один з них не називає Скарги фанатиком. Та здобулися на се наші восточні „Дзвони“. Ой далеко декому в нас, дуже далеко до католицизму! Боронять у „Дзвонах“ анархію, яка може обурити кождого думаючого католика — і кажуть, що то католицька робота!

Та це ще не все.

[4]) Geschichte der Päpste — von Ludwig Freiherrn von Pastor 12 Band, ст. 489—491.

Комічна пригода

Підчас роздавання піврічних свідоцтв в одній ґімназії на Мадярщині, 17-літний ученик Дадей кинув свідоцтвом в лице господаря кляси. Учитель втік до конференційної салі. За ним побіг Дадей, витягнув револьвер і спрямував дуло до зібраних учителів. Кілька учительок влізло зі страху під стіл, а вчителі втікли з перестраху. Тоді Дадей опустив узброєну руку і крикнув: „Труси! Та це лиш страшак“! Один з перестрашених педаґоґів вибіг на вулицю. Стрінув його один з учеників. Думаючи, що учитель збожеволів, хотів його затримати. Та втікаючому здавалося, що ученик хоче виконати на нього замах. Тому вирвався і втікаючи, верещав під небеса. За ним бігла товпа прохожих і хотіла його зловити, вважаючи його божевільним. Найкомічніша була сцена, коли вкінці зловлено втікача, а цей все ще оглядався вистрашеним зором, чи не грозить йому куля ученика.

Італійські жінки і війна

В урядовім дневнику Італії появився закон про загальну дисципліну в часі війни. Цей закон передбачує, що в разі мобілізації будуть покликані до оборони краю всі горожани від 16 літ до 60 і то мущини і жінки. В законі передбачені дуже строгі кари на випадок непослуху (ПАТ).

Редакція рукописів не звертає і з того приводу в ніяку переписку не входить.

о. В. ПОРОДКО, Чина ОО. Редемптористів.

СЕРЕД ПРАВОСЛАВНИХ ЛЕМКІВ

З записок місіонара.

X.

— Нам дали знати, — кажу — що тут у вас якийсь хорий чоловік хоче сповідатися.

— Ніт! кричить злісно молодий господар, — тут нікого нема до сповіди!

— Як нема?... — відповідає йому о. парох — а от старенький хорий батько лежить на печи!

Приступаємо блище. Підходжу до старця.

— То ви здається хочете сповідатися, — питаю.

— Ніт, він не буде сповідатися! — верещить його син Максим, — я не позволяю!

— Такого права, чоловіче, ви не маєте, кажу, заборонити хорому батькови висповідатися. — Скажіть отже, татуню, чи бажаєте собі сповіди?

— Я тут господар в хаті, — щораз голосніше кричить зухвалий Лемко. — Я не позволю!

Не звертаючи уваги на фанатика, що прискакує вимахуючи кулаками, підступаю ближче до дідуся, щоби почути що він говорить, бо на хаті такий вереск, що аж в ухах лящить.

— Так, каже старенький, я хочу висповідатися у вас. Бо я читав у своїм молитвеннику, що великий це гріх, покидати свою віру. Тому бажаю вмерти в тій вірі, яку мали мій тато і моя мати.

— Ніт, ніт, перебиває захриплим голосом впертий крикун, — його буде сповідати і причащати тільки православний священик! І лише православний його поховає на православнім кладовищі! Так я хочу і так буде!

Аж тепер я побачив, що між Лемками сидить за столом також батюшка. Сидить і чигає на бідну душу.

Коли вже Максим утомився безперервним криком, виступає на арену батюшка і починає пописуватися своїми мудрощами, що їх вичитав у варшавському православному „Слові“. Пробує увійти зі мною в диспуту. А що брак йому стійних арґументів, заповняє ту недостачу клеветами на св. Йосафата та наклепами на св. Вітця і наше духовенство.

Бачучи, що шкода тратити час на таку диспуту, відходжу до хорого, якому тимчасом о. парох поміг перенестися на ліжко та приготовитися до сповіди.

— Сповідайте мене, Отче, — просить старенький, — бо не знаю чи діжду ранка.

— Люди добрі, звертаюся до присутних, вийдіть на хвильку з кімнати, бо хорий хоче сповідатись, а добре не дочуває.

— Ніт, ніт! — аж скаче зі злости Максим. Я не вийду звідси, тепер вже пізно, пора спати, а не сповідатися!

— Не вийдете, то будемо сповідати і так...

Закладаю епітрахіль на шию.

Максим попадає в шал:

— Ах ви шатани, ви антихристи! Не позволю на се в моїй хижі!

Прискакує до мене з затисненими пястуками. Чую, як піна з його уст скроплює моє лице.

— Сповідайтеся, кажу до старенького, не зважаючи на божевільні виступи його сина.

— Не позволю! Шатани! Я вас тут всіх побю! — Кричить немов біснуватий.

Хапає якусь подушку і кидає між мене та немічного батька-каяника.

— Нічого не бійтеся, сповідайтеся, заохочую хорого.

— Ах ви антихристи! Я вас зараз навчу! — верещить фанатик і біжить в кут кімнати та шукає за чимсь, мабуть за сокирою або яким иншим знарядом.

В кімнаті знявся проразливий жіночий крик:

— Максиме, Максиме, бійся Бога, що робиш! Ах нещастя буде, нещастя!

(Далі буде).

—o—

УКС І ПОЛІТИКА

В „Меті“ з 10. IV. с. р. появилася вступна стаття Ексц. Митрополита А. Шептицького п. з. „Український Католицький Союз і політика“. В тій статті ВПреосв. Митрополит пробує означити відношення УКС'а до політики і в кінцевім висновку робить се як слідує: „Укр. Кат. Союз це орґанізація українців-католиків, заснована на поклик Галицького Митрополита. Вона не має ніякої політичної програми і ніякої політичної програми приняти не може так довго, як довго політичні програми ділять поміж собою Українців. Зате Український Католицький Союз може приймати такі основні тези, якілишедля чужинцівєполітичними, аякі для насталкиминеє, бо на них весь український нарід годиться, ось нпр. теза, що „будемо на всіх ділянках народнього і політичного життя законними засобами здобувати для нашого народу щораз то більшу культуру, добробут і права“ і що до того будемо змагати „в політичному життю“. Тому не буде противитися вгорі наведеним словам те, коли скажу, що Укр. Кат. Союз не має і не може мати своїх партійних політичних програм і цілей та що його ціллю і програмою є зєднати всіх в одній праці для добра українського народу в християнсько-католицькому розумінні.“

Ту статтю Ексц. Митрополита використали ліберальні ундівські орґани, особливож „Діло“, в такий шмоківський спосіб проти Української Католицької Народної Партії, що після такого використання ледви чи в тій політичній орґанізації знайдеться така шануюча себе людина, хочби була найбільше згідлива, яка схоче заявитися за тим, аби спільно з УНДО'м засідати в одній Міжпартійній Раді, котру останній зїзд УНДА поручив створити тій партії. Супроти такого поведення орґанів УНДА понесе УНДО само відповідальність за ту політику, якою доводить весь наш національний дорібок до катастрофи і то не тільки на полі політичнім: бо є границі в політичній боротьбі супроти кождого противника, яких переступати не вільно. Тепер вже треба почекати на те, до якого кінця доведуть свою політику „екстремісти“ в роді Палієвих і „прінціпіялісти“ в роді Кедриних. Про те, який се буде кінець, не має вже сумніву жадна думаюча людина на всій Земли Галицькій.

ДО КАТОЛИЦЬКОЇ ПРЕСИ

Прошу ласкаво помістити у цінних часописях „Правда“ і „Нова Зоря“ отсю заяву зложену двома бувшими сектарами: Ми низше підписані заявляємо, що будучи під впливом сектанських течій, стали самі членами секти „біблійників“. Перебуваючи 9 місяців у секті „біблійників“, прийшли ми до переконання, що та секта як і інші, розкинені по нашій Галицькій Землі, стремлять до розлому і руїни Кат. Церкви та нашого народу. Оглянувши зблизька руїнницьку працю несовісних торговців душами наших селян, перестерігаємо всіх, щоби не далися зловити у сіти „біблійників“ та инших сект. У каянню вертаємо назад у свою Кат. Церкву та під провід свого душпастира.

Космирин, 27. III. 1932.

Михайло Гнятківський, Михайло Бучинський; свідок: отець Александер Крижанівський — місц. душпастир.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

Впр. о. Дмитро Кулик. Просимо ласкаво подати нам теперішну адресу, бо з Пустомит одержуємо звороти з дописскою „виїхав“.

Наддунайський бльок

(Від нашого кореспондента).

Великої ваги політична справа, котра під теперішню хвилю займає уми політиків чотирох найбільших европейських держав, се справа наддунайського бльоку. Ходить не про щось менше, як створення нової Австро-Угорщини на разі в рамах фінансово-економічних. Розуміється, на першу скрипку хоче в тім грати Франція. Вона тепер набухана золотом бажає забезпечити собі економічну силу на континенті Европи, хоче своїм золотом запанувати над Европою і не допустити, щоб Льондон став капіталістичним осередком Европи, до котрого належать вже три скандинавські держави. Надто Франція має замір створити протинімецький економічний фронт і на довгий час унеможливити між Австрією та Німеччиною митну унію. Вкінці старається так зорґанізувати наддунайські держави, щоб їх столицю та осередок становила Прага, а не Відень. Тим пояснюється великодушна позичка Франції для Чехословаччини в сумі 600 міліонів. Се відоме, що коли Франція дає своє золото, то ніколи не робить сего в ціли чисто економічній, але щоби своїм золотом створити собі нові політичні впливи. Та сей плян Франції натрафляє на поважні труднощі зі сторони Анґлії, Італії й Німеччини. Особенно Німеччина відчуває, що для неї виконання французького пляну се просто катастрофа: повна економічна залежність від Франції. Крім того Франція піднесла проблему наддунайського бльоку в найтяжчий для Німеччини час, бо в часі бурливої виборчої боротьби та замішання. Тому й у конференції в Льондоні не може брати участи канцлер Бріннінґ. Він як свого відпоручника вислав Більова.

Франція числиться з труднощами й уживає всіх способів, щоби мати по своїй стороні Анґлію. В тій цілі премієр Франції Тардіє вибрався на відвідини до Льондону. Про сі дипльоматичні відвідини так пише лондонський „Дейли Геральд“: „За вісткою про візиту Тардіє криється особлива дипльоматична кампанія. Її підняв французький премієр в тій цілі, щоб на силу втягнути Велику Британію в стисле порозуміння з Францією та послужитися допомогою Анґлії, щоби предкладаним наддунайським бльоком опанувати також східну Европу і притім створити анґльо-французький фронт проти Німеччини“.

На тій основі дипльоматичний співробітник „Дейли Геральду“ заключає, що Тардіє намагався втягнути Сір Джон Сімона, секретаря Форейн Офісу, в свої пляни дійсно махіявельським способом в тім намірі, щоб весь зиск одержала Франція, а кошти понесла Анґлія. Оскільки премієрови Франції булоби вдалося втягнути Анґлію до свого пляну, тоді Італія осталаб на боці. Тому зараз по візиті Тардіє в Льондоні італійський амбасадор мав довшу розмову з Мек Доналдом. Впливовий італійський щоденник „Іль Пополо ді Рома“ в ч. 82 доносить, що Муссоліні приняв 4. IV. рано на послуханню міністра закордонних справ Італії Ґрандія, котрий сейчас має відїхати до Льондону й там взяти участь в конференції. Які пляни має Італія, часописи не подають. Певна одначе річ, що Італія зовсім не бажає собі скріплення політичних впливів Франції в наддунайських землях. Тому й Анґлія заняла вичікуюче становище.

Так отже справа наддунайського бльоку се тепер найважніша політична подія. Се велика дипльоматична гра між чотирма найбільшими державами Европи. Франція покищо має за собою лиш Малу Антанту. Польща бажалаб також мати участь у тій грі, та сего не желають собі ні Франція, ні Мала Антанта.

Міляно, в квітні 1932. (Н)

ЛИСТ З АМЕРИКИ

3)

Такі тут тяжкі відносини. Значить, кождого місяця треба на процент і сплату довгу (пропускаємо)... Платня священика 150 дол., дяка приблизно тілько, сторожа церковного коло половини того, опал, електрика, ґаз, телефон і т. д. А поправа будинків Отже разом треба зібрати суму (пропускаємо — Ред.), щоби місяць перетягнути! Се значить треба вижебрати денно (пропускаємо — Ред.). Се звичайні видатки. А часто приходять видатки надзвичайні, міські як поправа вулиць, водотягів і тим подібне, за що наша Церков грубо платить, бо має землі (пропускаємо — Ред.). За мого побуту тут церква заплатила до каси міста около (пропускаємо — Ред.). Отже коли священик не збере тут около (пропускаємо — Ред.) долярів річно, не має чого тут попасати. Треба ходити і ходити, шукати своїх парохіян, щоб від них дістати жертви на церкву, та висилюватися в неділю, щоб кождої неділі зібрати (пропускаємо). У мене в неділю Служби Божі (число пропускаємо). Розуміється, є проповіди, Утреня, Вечірня також з проповідю. Є брацтва молодечі, марійські й апостольства молитви. (Вичислювання дальших брацтв пропускаємо, бо тоді можнаб відкрити автора листа. — Ред.). Се чисто парохіяльні. Вони часто приступають всі до сповіди і св. Причастія, так, що кождої неділі є до св. Причастія около (число пропускаємо — Ред.) самої молодежи. Сповідь (в днях від год..... до год.....). Се ціла надія будучої парохії. До того парохіяльна вечірна школа від год... до..., котру провадить... На правильну цілодневу школу ми Українці ще з винятком Філядельфії, (де є наш Епископ), ніде не стягнулися, бо не ма за що школи збудувати, а що важніше, не маємо ще межи нашими Сестрами більшого числа фахових учительських сил, щоб могли провадити школу з правом публичности. Покликань дуже мало і щойно тепер по двітри молоденькі Сестри щорічно виходять з іспитами. (Дальший цікавий опис діяльности в парохії мусимо пропустити, бо се напевно зрадилоб автора опису — Ред.). До того там парохія тягнеться на просторі (пропускаємо — Ред.). Отже є куди махати. А шпиталі закликають звичайно рано, але часто і в ночі, бо тут при такім промислі богато випадків каліцтва.

Позатим ще й українська політика, ріжні клюби і патріотичні виступи, в котрих священик мусить брати участь. Ось Вам наше положення! А місячна платня, яку я Вам представив, здається на краєві гроші богато, але в Америці з того тяжко вижити. Життя дуже дороге. Набіл у мене кождого місяця виносить около 20 долярів, пральня до 12, обслуга, то значить раз на тиждень приходить жінка хату обчистити, денно бере 4 дол. і харч, значить місячно 16 дол., а мясо і решта віктуалів на скромний вікт около 80 дол. на ..., осіб., то значить ..... дол. місячно. А одягнутися і заплатити всюда по клюбах і товариствах вкладки, а дати жертву і на свою церкву і на краєві ціли і заплатити асекурацію, — то кінці не зійдуться! Я за останних кілька літ зробив пожичку на мої поліси 4000 дол., що значить, що з моєї асекурації беру річну пожичку по 500 долярів. Якби я ще прожив з 8 літ, то навіть на мій похорон не лишиться. Тепер в Америці дуже тяжкі часи і тільки засобами з ліпших часів люди дають собі раду.

(Кінець буде).

Тільки той виріжся зовсім злих учинків, хто виріжся також всякої злої нагоди. (Св. Ізидор).

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

ТРИ ЗНАКИ ЧАСУ

Дадаізм в літературі*).

Др. Іван Копач: Мої виклади мають товариський характер. Ціль їх, перевести годинку, дві, на милій, думаю, розмові. Більше претенсій я не маю і не мав. Та коли п. редактор „Н. Зорі“ удостоїв мене того, що оповістив зміст моїх дотеперішних викладів і тоді рушилася й инша преса, що в наслідках принесло мені м. і. й ріжні інвективи, — я мушу тепер видати окрему брошуру для докладного представлення всего того, чого в пресових звітах зробити не можна. Тепер приступаю до теми: Італієць Марінетті, що уродився в Александрії, в Єгипті, видав в 1911 р. по французьки книжку про футуризм. Була це свого рода програма перестрою не тільки політичного, але й літературного та мистецького. Він був тої думки, що його ідеї доперва в будуччині побідять. Одним з родів того футуризму є й дадаізм. Перший конґрес дадаістів відбувся в 1916 р., підчас війни, а перші книжки й маніфести дадаістів появилися потому, нпр. перша німецька книжка про дадаізм в 1920 р. Отже се нові річи. Звертаю увагу, що нові терміни, які приніс весь той рух, помішані в ріжних областях творчости. Нпр. малярського терміну „імпрессіонізм“ уживають в літературі, а літератського поняття „дадаізм“ уживають і в малярстві. Повстала маса нових технічних висловів на означення нових проявів, нової штуки. Пан Гординський, котрий вернув з Парижа, отже з центра нової штуки, в своїм альманаху, що недавно появився, вичисляє кільканацять нових термінів і подає дефініцію нових понять у мистецтві. (Прелеґент відчитує з альманаха ріжні дефініції імпрессіонізму, сюрреалізм і його предтеча дадаізм, „автоматизація думки без контролі розуму“ і т. д.). Не знаю, чи самому авторови було ясне те, що він написав, але трудно, буду вживати тих термінів. (Тут прелеґент показує шість малюнків фляшки, як її малюють: імпрессіоніст, експрессіоніст і т. д.). Я обмежу тут дадаізм до проявів у письменстві. Всі ті напрямки — пише п. Г. — змагають до якнайповнішого „визволення духа“... Та що значить автоматизація думки без контролі розуму? Чи думка взагалі можлива без контролі розуму? Бо як без контролі розуму, то властиво без розуму. Та чи се думка, коли нема в ній розуму? А коли думка, то чи варт такою „думкою“ зайнятися? Тут для ілюстрації того, що говорю, наведу дещо з мого життя. Коли мене 1909 р. покликали на інспектора, я не палився до того. Та пок. Олесницький сказав мені: „Беріть, бо не знати кого дадуть“. А нашим ґімназіям бракувало тоді 15 учебників! Наші посли у Відні внесли в тій справі інтерпеляцію в парляменті. Міністр освіти прислав ту інтерпеляцію до намісника і я тут дістав ту справу до зреферування. Я вияснював у рефераті причини, чому нема українських учебників. І написав я, що за мало наших ґімназій. Я написав „geringe Zahl“ (ґімназій). А президент Дембовский змінив на „ґерінґере“. Зразу я дивувався тій зміні, та потому зрозумів: бо „мале число“ се поняття не таке релятивне як „менше число“. І тоді я застановлявся, кілько ми мали таких державних мужів, що змінилиби в тім місци так зручно реферат, навіть не фальшуючи його. А вироблений польський політик змінив реферат у тім місци двома буквами так, що навіть не потребував порозуміватися з референтом, бо ніякої неправди він не написав. А яку велику зміну враження викликав своєю невеликою зміною... — Другий приклад: У вересні 1908 р. написав я в „Ділі“ статтю, на яку в „Народнім Слові“ появилася відповідь Козоріса. Він оцінював вартість і мотиви моєї статті призначеної для абітурієнтів, і дійшов до погляду, що стаття почавши від титулу нічого не варт, бо вже титул повинен звучати „Бувшим і будучим інтеліґентам“ (не абітурієнтам!). Я відповів на ту відповідь, що не маю потреби розбирати його твір, бо вже по зміні титулу бачу з пазура, що то за лев. Бо що значить „бувшим інтеліґентам“? Хіба помершим. А до таких нема що писати. Що п. Козоріс опісля мусів змінитися, припускаю по тім, що в Укр. Енциклопедії попав між українських письменників. (Веселість). А недавно в „Ділі“ помістив я статтю про потребу скорочення йорданського водосвяття. Мою статтю покерешовано пів на пів, за що не маю претенсії, бо се редакторови вільно робити. Коректу робив я. Моє домагання, щоби водосвяття тревало 20 до 30 мінут, змінено на „20 до 30 хвилин“. Я знов змінив на „мінут“. Бо сеж поняття не тотожні. Мінута й секунда це поняття на всім світі точно, навіть астрономічно, означені для всіх, навіть для Японців і Кафрів. Назви „мінута“ й „секунда“ походять від того, що по зменшенні більшого протягу часу означено двократні зменшення так: Primae minutae partes і secundae minutae partes. Віки працювали на те, щоб усталити ті поняття. І чомуж ми Українці маємо вносити хаос у те, що устійнили віки і великі уми культурного людства! Се дрібниця, але дуже характеристична!... — На сих трьох прикладах з життя можна бачити, де нема „автоматизації думки без контролі розуму“, і де така автоматизація думки без контролі розуму появляється та як вона виглядає. Кромі редактора „Н. Зорі“ ні один з редакторів, котрі потому пускали ганьбу на мене в своїх орґанах, не зволив потрудитися на мої виклади, хоч я особисто ходив просити нпр. редактора усопшого „Часу“, п. Голубця. Не прийшов і нікого зі своїх співробітників не прислав. Та се не перешкодило йому помістити аж два лайливі фейлетони на мене. Якеж се характеристичне! (Тут прелеґент відчитує більше соковиті частинки криптонімного нападу в „Часі“). І коби автор був бодай підписався, а то ні! І в ЛНВістнику якийсь господин, схований за ініціяли М. Л., „поучує“ мене й розуміється публику. І дивує його, що я „під словом шукаю поняття а в реченню думки“. Се цитує М. Л. за „Н. Зорею“. Признаюся, що я дійсно так сказав і що се місце мого викладу записано точно, хоч з усего викладу „Н. Зоря“ подала тільки скрут. (Тут прелеґент читає з ЛНВ., як з ним полемізує М. Л. — На салі веселість). М. Л. оперує німецьким фільософом Зімлем в однім ряді з Лагутенком. Зімля знаю навіть особисто ще зперед війни, — та не можу думати інакше, як думаю, а саме, що коли хто до мене говорить, то я маю право запитати: Що ти властиво говориш? „Автоматизація думки без контролі розуму“ для мене незрозуміла. — Ми маємо вже три літературно-наукові місячники. Обмежуся до них, щоб вибрати дещо для ілюстрації своєї теми. Тішуся, що маємо аж три такі журнали. Тішуся й тим, що вони спорять між собою, часом навіть ненависно, — бо тільки в боротьбі виробляється сила. Зачну від „Н. Шляхів“ і то від поета лявреата, Івана Крушельницького. Він у Харкові одержав першу надгороду, як написали „Н. Шляхи“. Вправді він одержав там другу надгороду, ну, але одержав. Нехай вас Бог боронить перед тим, аби я Вам відчитував цілу його нагороджену в Харкові драму „Каверна ч. 16“. Особи там безіменні, лиш числами означені. Капраль має нпр. ч. 1, оберляйтнант ч. 12. Жовніри в тій драмі мусять щось говорити, отже говорять. Зачинає ч. 1 і говорить до ч. 2. (Прелеґент читає, зазначивши, що сцен у тій драмі нема, тільки відзначені розмови). Не знаю, чи п. І. Крушельницький був на війні. Здається, що ні, бо був тоді за молодий. А позитивно знаю, що й батько його не був. Він представляє таку розмову жовнірів у „Каверні“, з такими висловами, що подібну розмову в деяких місцях міґби вести хіба ґенеральний штаб. Розуміється, у п. Крушельницького молиться жовнір у каверні, але якраз той, що гроші вкрав... Розуміється, знаємо, чому так. Потому жовніри бунтуються, ну й велике сонце сходить... Не диво, що в Харкові дали йому надгороду. Я тішуся тим, бо молодий чоловік потребує гроший, ну й дістав. (На салі веселість). Та не можу признати, щоби в тій драмі була якась природність. Не можу. Таке „мистецтво“ відпихає, відтручує вже своєю неприродною манерою, своєю штучністю. Коли там аж надгороджують такі „твори мистецтва“, то можна собі уявити, що там розуміють під мистецтвом. Та всі й без того знають, що під обухом душі там відкрити не можна, як ніде.—Тут прелеґент відчитує з ЛНВістника „поезію“ з циклю „Камінь“, котра зачинається словами „Напинайте рогожі вітрил“... Скінчивши питає публику, чи хто розуміє ту „поезію“. На салі велика веселість. Прелеґент каже: Щож інвольвує сам факт поміщення такої „поезії“ в журналі з такою поважною назвою як ЛНВістник? (На салі веселість).

А знов „Дзвони“ ч. 3. містять таку поезію п. з. Життя. „Як буйний хміль життя моє пружиться, мусує бючко як чистий шампан, йому не жаль сконати хочби завтра, для нього я байдужо-гордий пан. Моє життя це світ палкий окремий, у нього Бог велике сильне „я“ (на салі веселість), зросло в степу, де вихор сивоусий прикув його до кріса і коня“. Автор Я. Курдидик. (Веселість).

„Автоматизація думки без контролі розуму“ — се дійсно есенція таких річей й есенція дадаізму. На тім кінчу. (Оплески).

В дискусії перший промовляв Др. Дзерович: Коли я говорив з сеніором п. Романчуком, котрий має 92 роки, я подивляв його. Він льоґічно вживає кождого слова. Його речення мають сенс і то глибокий. Коли поставимо коло нього нинішних ґімназістів, бачимо, що вони в 8 кл. ще неортоґрафічно пишуть. Прогалина між тими поколіннями така велика, що моста між ними не можна перекинути. Маю нагоду часто говорити з такими молодими людьми. І стверджую, що у них одинокий авторитет їх „я“ і його вигода. Чому? Бо такі молоді люди невиховані на клясичних взорах, пливуть без усякої керми, се повоєнна молодь. Надмір раціоналізму й матеріялізму йшов на неї в тім порядку, що запанував на світі. Розклад і занепад ідуть що раз далі. Ми медики від останних 30 літ запримічуємо нові роди психопатичних забурень у людий. Ідемо в якусь невідому, нашу форму, витворену очевидно матеріялістичним наставленням психіки. Се викликає велике напруження нервів і не дає змоги сконцентруватися. Упадок щораз більший, неминучий. І будемо падати далі, поки не опинимося на самім дні. Щойно тоді може зачатися реакція. Так буде і з літературою і з малярством і з усяким мистецтвом. Ніяка надбудова духа не можлива серед такого напруження, яке витворює матеріялізм. Отже мусимо дійти до абсурду в усім, від духової надбудови почавши, на економіці й фінансах скінчивши.

*) Під заголовком „Три знаки часу“ виголосив Др. Іван Копач чотири виклади у львівській „Бесіді“. Зміст трьох перших подали ми в чч. 493, 498 і 499 „Нової Зорі“. Тут подаємо зміст четвертого викладу. При тій нагоді замітимо, що в рефераті про третий виклад очевидно через помилку напечатано „Атонізм в музиці“ замість „Атоналізм в музиці“. — Ред.

Нема що дивуватися, що дадаїзм се напрям „без контролі розуму“. Бо який же розум може бути серед того всего, на що дивимося і що переживаємо? Се загальний упадок тай тільки. Люди метушаться серед страшних обставин. — о. д-р Застирець: Виклад треба було зачати від сецесії, котра на яких 10 літ випередила всі ті модерні рухи. Та мимо всего що слушно підчеркнено я думаю, що і п. прелеґент і перший п. дискутант трохи за песимістично дивляться на те все. По великих катаклізмах все буває подібно. По 30-літній війні Німеччина зійшла до того, що стратила форму, язик і поняття. Нпр. „ніс“ зачали називати „Löschhorn“!... А передтим Німеччина стояла вже високо. Не дивімся песимістично на такі прояви, бо вони переходові. — о. кан. Дзерович: Відчит п. візитатора мав спеціяльну форму. Відступав від теми й оповідав ріжні переживання, які не конче вяжуться з темою. Та на загал доказав, що дадаїзм дійсно не має контролі розуму. Шкода тільки, що п. прелеґент занадто зійшов на український ґрунт а не сказав навіть, відки походить слово „дадаїзм“. Признаюся, що не знаю, хоч не уважаю себе за неінтелігентного чоловіка. — Др. Ів. Копач: Відновім на кінці. — Проф. Віленький: Мені пригадується вірш Франка п. з. Декадент. Нема чого лякатися таких „страшних“ слів, як дадаїзм, імпрессіонізм і т. д. Се шукання нових засобів і шляхів до совершенства. А що по дорозі до того совершенства люди сходять на бездоріжжа, то се звичайна річ, на те вони люди. Сто років тому Европа переживала подібну кризу моралі, гроша і всего. Та рівночасно творилися нові цінности. Правда, тепер Европа мчиться вперед так скоро, що нема часу навіть оглянути якенебудь явище: за хвилю воно вже минуле. Одно з тих явищ — дадаїзм. Се форма мистецтва, яка в Европі належить уже до чогось давного. Повстають уже нові форми. До того замічу, що прикладів на нові форми треба шукати в европейських журналах, а не в тих, що їх тут відчитував п. прелеґент. Зрештою виклад уважаю гарним. Тільки ми забуваємо, як ми були молоді. І не можемо не забувати. Чим в 60 рр. являлися українські автори знад Дніпра в очах нашого громадянства? А як зверталося громадянство проти Франка нашть за його річи, які нас нині нічим не дражнять! — Др Ів. Копач: Дадаїзм походить з французького, „Дада“ взяте з діточої мови. У Французів значить „дада“ той патик, на котрім дитина їздить, те, що у Німців „штекенпферд“, „улюблена ідея“ в дальшім значінні. Кождий з нас має свого коника. Ніколи молоде покоління не жило і не буде жити світоглядом попереднього. Так є й інакше не може бути. Отже „дада“ означає: Можеш собі їхати на своїм коньку, хоч се не є дійсний кінь. Та прошу собі ту справу не представляти такою невинною, як її представляє п. проф. Віленький. Бо хоч є очевидна ріжниця між 92-літним п. Романчуком та 18-літним молодцем, то є також річи спільні їм. І тут сук справи, що дехто думає, що можна оправдати й тих, котрі не признають засади, що $2 \times 2 = 4$. Згадував п. професор Біленький, що Плятон хотів витпати зі своєї держави Гомера. Не треба забувати, що Плятон був великий математик. Математик, котрий має до діла з лініями і т. п. формами, має нахил в житті недоцінювати все, що не підходить під ті поняття. Памятаю, як раз розходилося в Раді Шкільній о обсаду посади директора і предсідатель, історик, на моє тодішнє здивування виступив проти математика... Автор Іліяди приписує весь твір інспірації згори „свише“, автор Одиссеї таксамо, найбільші музики таксамо думали, як от пр. Гайдн. Від Бога походило те, що вони давали і тому зворушувало людські серця. А те, що я Вам тут читав з тих журналів, чи воно зворушило серце в когось з Вас? Лож і забріхання не зворушує ні того чоловіка, що бреше, ні тих людий, котрих забріхують. Та найгидкіше те, що такий брехун один з другим ще кричить, що вже недалеко його ювилей! Думаю, що хтось повинен таким брехунам сказати правду про той фальш, бо інакше фальш буде все більше ширитися... Тішуся, що на сей мій виклад були ласкаві прийти й молоді люди тай вислухати моїх слів про той фальш. Ректифікація виступає розмірно скоро і легко тільки в такій королівській науці як математика. В життю виступає ректифікація аж на людській шкірі. Виступає по тяжких і болючих досвідах, по тортурах, які нераз тревають дуже довго. Серед бездонної брехні і фальшу неможливо жити без спротиву і протесту. Хто привикне на однім полі робити якбудь, у того се переходить в диспозицію душевну і проявиться на всіх областях — до релігії й війни включно. Коли провідники виростуть в такій атмосфері, яку витворюють ті, що дають такі зразки, які я тут представляв, то що з того буде? Як люди, що виростуть в такій атмосфері хаосу, можуть потому льоґічно рішати, чи йти на Київ чи на Одессу? І се потому кінчиться тяжко і кріваво! Коли не виховаємо людий з почуттям одвічальности за своє слово, то довго будемо ждати на ректифікацію.

(Відчит і дискусія були мимо діґресій дуже цікаві й робили очевидне враження на зібраних). А. Ч.

Поки воля не відірветься від гріха, доти не може бути відпущений ні гріх смертельний, ні повседневний. (Св. Тома з Аквіну).

НА РЕЛІҐІЙНІ ТЕМИ

Сніг.*)

Сніг це проповідник невинности, чистоти. Своєю біленькою краскою нагадує нам непорочність чистої, невинної душі. Краса такої душі причаровує серце самого Бога. В книзі Премудрости (IV. 7.) св. Дух ось-так висказується: „Який гарний рід чистих душ!“ Найблищої приязни І. Христа удостоїлися тільки такі душі, що зберегли цілковиту чистоту. Його Мати, св. Йосиф, Його Предтеча та улюблений ученик — се були душі чисті, невинні.

Сніг учить нас, яке конечне услівя невинности. Він зимний і покриває звичайно височини. Щоб отже остатись завсіди білими й чистими, душі повинні бути холодні і непривязані до сотворінь, повинні умертвляти тілесні пожадання та своїми думками й серцем линути вгору. Бо привязуватися до земських річей, що є тільки болотом, значить брукати і тратити чистоту. Ґорі імієм сердца!

Коли воздух спокійний, усі сніжні платочки мають чарівний вид шестикутних звіздочок, досконало правильних і дуже гарних. Таксамо від чистих душ походять гарні і святі думки, святі слова, будуючі приміри, що блестять немов зорі серед ночи світа і сіятимуть у їх небесному вінці слави. „Щасливі чисті серцем“, каже Спаситель, „бо вони бачитимуть Бога“.

Великі морози поубивалиби богато ніжних ростин, колиб не хоронив їх сніжний плащ. Це добродійна студінь, що захоронює їх перед другою шкідливою студінью.

Таке діється також і з душами. Студінь умертвлення, святої обоятности, яку відчувають зглядом сотворінь праведні душі, захоронює добрим приміром слабші душі ближніх перед смертельним морозом тяжкого гріха.

Сніг, падаючи на дуже високі горп, остається там аж до літних спек. Та коли приходять довгі, горячі дні, ті сніги стають обильними жерелами води для рівнин. І так Єгипет наводнений кождого літа водами, що випливають з високих гір, де Ніль має своє жерело; і тим більша приходить повінь, чим горячіші настають спеки. Так-то чим горячішою полумінню любови до Бога розпалюються душі, ледяні зглядом сотворінь, тим обильнішим жерелом ласк стають вони для ближніх уже в сім життю, а передовсім у довгім дні вічности.

Навіть шкідливе ділання снігу має тобі бути наукою. Сніг нераз засипає дороги так, що ділає їх прямо непроходимими. Так і тисячі малих привязань, що немов тисячі сніжних платочків є холодні зглядом Бога, ділають повільнішим і труднішим хід по дорозі обовязку. Що більше! Наслідком цих привязань, що немов той мокрий сніг прилипають до ніг, християнин може легко поховзнутися і впасти.

У високих горах мала снігова грудка, що котиться в діл набирає на себе чимраз більше снігу і спадаючи заєдно більшає та вкінці перемінюється у великанську, страшну брилу, що зсуваючись засипає нераз цілі села і валить, нищить все по дорозі.

Подібно буває зі святими, праведними душами. Мале надужиття ласки може провадити їх до провин щораз тяжчих та по чимраз гірших упадках стягнути їх на дно пропасти. Тож бійся навіть найменшого надужиття ласки.

Коли глибокі сніги покриють дороги, подорожні, що заблукаються, відчувають наслідком перемучення й вичерпання велику охоту до відпочинку, до спання. Коли вони піддаються снови і на час не наспіє їм поміч, вони пропащі! Таке саме може бути і з твоєю душею.

Подорожні, що замерзають серед снігу, се образ таких душ, що знеохочуються зусиллями, яких треба піднятися, щоби поступали дорогою святости. Коли вони не покріпляються молитвою і св. тайнами, попадають у розгнуздання й остиглість. А остиглість це немов сон, з якого непомітно переходиться у гріховну смерть.

Коли хтось серед ревного життя впадає несподівано в тяжкий гріх, він пробуджується ізза такого наглого болючого упадку і звичайно скоро встає. Та коли упадок приготований літами остиглости, тоді спадається на діл без потрясень і там вже остається, хіба що з неба вислана якась надзвичайна поміч. Всі ви, що хочете спастися, бійтеся такого повільного замерзнення, себто духовної остиглости.

*) Впр. о. Володимир Породко, Чина оо. Редемптористів, був ласкав з приводу великого посту прислати нам кілька зразків модерного французького проповідництва, котрі тут печатаємо, дякуючи ВПр. Авторови за гарний добір і переклад. — Ред. „Н. Зорі“.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

У ЗВЯЗКУ З ПРИСПІШЕНИМ ПОВОРОТОМ марш. Пілсудского з Єгипту кружляють ріжні поголоски про далекойдучі зміни у внутрішнім політичнім житті Польщі. У другій конференції помаєвих премієрів 25 квітня б. р. має взяти участь також марш. Пілсудский. Мимо заперечень ПАТ-а дальше говорять, що марш. Пілсудский вступить по дорозі до Лондону, який тепер став осередком політичного життя Европи. Ще більш сензаційно виглядає поголоска, що президент Р. П. висунув концепцію коаліційного уряду. В його склад увійшлиби представники ендеції та хлопської партії. За тою концепцією мали висловитися Славек голова ББ, і премієр Пристор. Проти неї мін. Перацкий і марш. Світальский.

„ҐАЗЕТА ПОЛЬСКА“, головний орґан проурядових кругів, остро простує всі поголоски про позискування лівиці урядом. Помаєвий табор — пише „Ґ. П.“ — не шукає і не буде шукати опертя в ґрупі збанкрутованих партійних політиків.

ОРҐАН ФРАНЦУЗЬКИХ РАДИКАЛІВ „Ля Репіблік“, відповідаючи проурядовій „Ґазеті Польській“ стверджує, що французькі радикали не бажають собі віднови польсько-французького союзу. Треба зазначити, що ця партія сподіється при найблизших виборах здобути абсолютну більшість голосів і тимсамим владу в державі.

МІНІСТЕР СКАРБУ Ян Пілсудский оповістив через аґенцію „Іскра“, що буджетовий дефіцит Польщі виносить 200 міліонів зол. Супроти того можливі тільки податкові пільги, а податкова амнестія неможлива.

В МОСКВІ скінчився політичний процес проти Штерна і Василева. Акт обвинувачення закидав їм, що вони виконали замах на радника німецького посольства в Москві, Твардовского. Обох засуджено на кару смерти. В узасадненні вироку сказано, що оба засуджені були виконавцями рішення контрреволюційної орґанізації, утвореної ґрупою польських горожан з Любарским, польським урядником на чолі.

НА ПРЕЗИДЕНТА НІМЕЦЬКОГО БАНКУ д-ра Лютера виконано револьверовий замах на почдамськім двірці у хвилі, коли всідав до поїзду, яким мав відїхати до Женеви. (ПАТ).

ЛОНДОНСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ представників чотирьох держав (Франції, Анґлії, Німеччини й Італії) у справі господарської наддунайської федерації скінчилася невдачею через засадничу ріжницю поглядів між представниками Німечини й Італії з одної сторони і Франції та Анґлії з другої.

НОВИНКИ

До церкви в Микуличині вломилися злодії, перешукали цілу церкву і нічо не знайшовши, відійшли неспостережені.

Два безробітні з ґрупи коло 100 осіб, яка демонструвала під львівським маґістратом, домагаючись праці, кинулися на будки з хлібом і забрали кільканацять бохонців. Поліція увязнила двох аґітаторів.

Скількість безробітних в Польщі зменшилася за останній тиждень о 3.216 осіб. Це перший раз від 31. жовтня мин. року занотовано спадок числа безробітних. Урядова статистика подає, що тепер є в Польщі 352.754 безробітних. Се відноситься до фізичних робітників. Число безробітних умових робітників дальше росте і виносить 40.158 осіб.

Скількість безробітних у Львові зросла і доходить тепер до 10.260 родин. Комітет для безробітних у Львові видав цеї зими 564.690 зол.

Школи тільки для богатих. Під таким заголовком оцінює „Ґаз. Поранна“ проєкт шкільної реформи в Польщі. Середні школи будуть тільки в більших містах і будуть такі дорогі, що тільки заможні люди могтимуть посилати до них дітий. („Г. П.“ ч. 9903).

Дороги в Сх. Галичині постійно погіршуються. Польська преса пише, що пр. між Львовом і Перемишлем та між Львовом і Радимном неможливо переїхати автом, бо трясавиці на дорогах тягнуться вже кільометрами.

Убили священика. В селі Ґіжиці, пов. Каліш, 4 бандити напали на дім р. кат. пароха о. Журавского, стероризували службу, смертельно поранили священика, спіндрували дім і втекли. Парох помер в муках. Бандитів мимо облави не зловили.

В Бориславі невідомі вломники в білий день отворили склеп кооперативи і забрали товари на 1600 зол. готівкою.

Посольські дієти виплачено на 1-го квітня більоном (дрібною монетою). До сойму привезено тягаровим автом 150 мішків більону. Декотрі посли дістали по 6 кґ. більону. Дехто уважав це прімаапрілісовим жартом.

В Шкільній Кураторії у Львові отворено окремий виділ під назвою „Персональне Бюро“. Це бюро полагоджує особові справи учителів усіх катеґорій, урядників і низших функціонарів Кураторії як також підляглих її властий, урядів та інституцій. Начальником бюра іменований д-р Ян Вериньский.

В приватній ґімназії „Рідної Школи“ в Рогатині ведеться акція доживлювання молоді. Для найбідніших дітий видається 45 дарових сніданків. Заможніші платять за сніданки дуже дешево. Діти радо користають з цеї акції.

В Бродах урядники акциз і монополів викрили з поліцією в р. 1931 140 тайних горалень.

Велика пожежа вибухла в Завадові, пов. Калуш. Згоріло 48 домів, 31 стаєн, 38 стоділ і живий та мертвий інвентар.

Пожежа знищила 16 господарств в с. Тишівници, пов. Стрий.

Д-р Вільгельм Оствальд один з найвизначніших умів в области хемії, лавреат Нобля, помер у 79 році життя. У фільософії був покійний приклонником матеріялістичного монізму.

Зїзд учителів танців з цілої Польщі відбувся в Варшаві. На зїзді ухвалили м. ін. вислати до мін-ва освіти просьбу, щоби в середних і в народних школах введено навчання танців і віддано його членам союза учителів танців.

Нову лазню отвирає маґістрат Львова при вул. Арцішевського. Лазня має бути уряджена після найновіших вимог ґіґієни.

В Румунії великі повені. У многих місцях комунікація перервана. Міста Чернівці і Кішинів відтяті. Поїзди, що йшли до Польщі, задержалися в Чернівцях.

Гаракірі. Почтовий урядник у Варшаві 46-літний І. Шиманьский хотів зробити собі гаракірі. В тій цілі в кількох місцях розтяв собі живіт. Діти, почувши стогін батька, поспішили з поміччю. Шиманьский був завішений в урядуванні в звязку з крадіжжю почтових значків.

На пошукування дитини Лінберґа видано вже коло 200.000 долярів. Хлопець має находитися на кораблі пачкарів, які домагаються виплачення окупу згори, заки віддадуть дитину.

В Будапешті уладжено концерт сліпців. В концерті взяли участь дорослі мущини і жінки, хлопці і дівчата. Крім фортепянових точок були також хорові. Концерт сліпців своїм мистецьким рівнем зробив на слухачів сильне враження.

В долині ріки Інд відкопали велике місто зперед 5.000 літ.

НОВІ ВИДАННЯ

О. Теодозій Галущинський ЧСВВ. **Недільний Дзвін.** Розважання і Науки на євангелія і неділі цілого року. Львів, Р. Б. 1932. Накладом Української Католицької Орґанізації. Мал. 8°, ст. 258.

Та книжка замітна передовсім тим, що се перша спроба коротеньких проповідий (5—10 мінутових), яких у нас досі не було. Спосіб їх писання оригінальний, живий і цікавий. (Гл. пр. проповіди 38-а, 40-ва і ін.). А. Ч.

КУПУЙТЕ НОВУ КНИЖКУ!

Ділимося з читачами „Нової Зорі“ радісною вісткою. В области нашого проповідницького письменства появилася в нас гарна і дуже потрібна новина: **Пять до десять мінутові проповіди** о. Теодозія Галущинського ЧСВВ на кожду неділю в році. Се не тільки знаменитий підручник для проповідників, але й будуюча книжка до читання для людий, що задля недуги чи з иншої важної причини не могли бути на Службі Божій. Перед кождою проповіддю поданий текст Євангелія. Книжка апробована Духовними Властями. Видана Українською Католицькою Орґанізацією. Має сторін 258, гарний папір і коштує тільки 2 зол., з почтовою пересилкою 2.30 зол. Замовляти в Адміністрації „Нової Зорі“, Львів, ул. Сташіца, 8. Спішіться з замовленнями, бо наклад невеликий.

Біржа

ГРОШІ: Ам. доляр 8.88, фунт стерлінґів 33.90, нім. марка 2.11, чеська корона 0.26, канад. доляр 8.00 зол.

ЗБІЖЖА: (Ціна в золотих за 100 кґ. льоко стація навантаження, віддаль від Львова 200 км.). Сел. пшениця 26.25—26.75, жито сел. 24.25—24.50, ячмінь на мливо 18.50—19, овес гал. 22.50—23, кукурудза ром. 25.50—26.50, просо 23—23.50, гречка 20.50—21, лубин 15—16, житний ґрис 14—14.25, пшеничний 13.50—13.75, прас. сіно 9—10, прас. солома 5—5.50. Ціни збіжжа сильні, просо сильно подорожіло.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

ВДОВА. літ 37, роботяща, інтелігентна, глядає місця господині у вдівця. Ласкаві зголошення слати: Бринська, Cuculin, p. Mayjowce 28—2-2

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш **меблі всілякого рода у ГЕШЕЛЄСА** у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 29-50

НАСІННЯ
ГОСПОДАРЧІ ОГОРОДОВІ І НАСІННЯ КВІТІВ
ПОРУЧАЄ
Ф-ма Е. ФРЕЕҐЕ
Львів, Трибунальська 3.
30—1—1

МЕБЛІ люксусові і звичайні в наймодніших фасонах поручає ФАБРИКА МЕБЛІВ
КАЗИМИРА ХОЛЄВИ
Львів, Жовківська 127. — Тел. 94—63.
Спеціяльність спальні французькі
1043 **ясні і теплі.** 25—25

КІНА

ПАЛЯС: „Князь Бубуль“.
КАСІНО: „Вільні душі“.
СТИЛЕВЕ: „Севілля“ (Рамон Новаро).
КОПЕРНИК: „Хай живе свобода!“
ЛЕВ: „Король Швейків“.
МІРАЖ: „Натхнення“.
МАРУСЕНЬКА: „Хай живе свобода!“
УТІХА: „Летун“ (Джек Голт), і Пат і Паташон як „Королі моди“.
ОАЗА: „Мараду“.

Одинока найліпша й своєрідна паста до взуття
„ЕЛЄҐАНТ“ КОНСЕРВУЄ ШКІРУ
Жадайте лише сю пасту. — Адреса: Львів, Кордецького 51.
1 Телефон ч. 60-04. 14—?

НА СВЯТА!
„НАРОДНА ТОРГОВЛЯ“
Склепи у Львові: Ринок 36 — Личаківська 155, — Більчевського 3, — Городецька 23.
Споживчі і кольоніяльні товари — вина — насіння господарських ростин — городовини і квітів
продає у своїх складах а саме:
у Львові, Станиславові, Перемишли, Тернополі, Дрогобичі, Коломиї, Стрию, Самборі, Рогатині, Бродах, Сяноці, Городенці, Борщеві, Золочеві, Збаражі, Косові, Мостиськах, Снятині, Сокалі, Турці н/Стр., Луцьку й Олиці (Волинь).
29 2—2

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Панталеймон Хитра. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Porto zapłacone ryczałtem.

Ч. 30 (528). Львів, четвер, 21 квітня 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст. АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Станіца ч. 8. 1. п. - Тел. 105-72.

Передплата в праю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам. доляр. Ціна числа 25 сот. Конто П. Щ. Краків 405.867.

Гінденбурґ став рішучий

Розвязав гітлерівські штурмові відділи.

Велике враження в політичному світі викликав декрет президент. Гінденбурґа про розвязання гітлерівських штурмових відділів, котрі мали 400.000 членів. В Брунатнім Домі в Мінхені опечатано весь матеріял, що відноситься до діяльности ударних гітлерівських відділів. В Дармштаді сконфісковано великі запаси зброї. „Берлінер Таґблят" пише, що декрет Гінденбурґа се акт державної самооборони. Соціялістичний „Форвертс" жалує, що розвязання наступило так пізно. Гуґенберґівський „Дер Таґ" з притиском вказує на відємні наслідки того декрету для заграничної політики Німеччини. „Берзен Цтґ" перестерігає Гінденбурґа і Брінінґа перед наслідками розвязання гітлерівських військових відділів. Гітлер видав відозву до штурмових відділів, в якій м. ін. пише: „Не тратьте віри в нашу справу. Відповімо їм 24 квітня (день виборів до пруського сойму). Це буде день нашого порахунку". В женевських кругах Союза Народів крок Гінденбурґа зробив добре враження.

Ситуація стає все грізніша

За кулісами Німеччини вже чути як звенить зброя.

З приводу розвязання гітлерівських боївок в Німеччині французька преса сильно нервується. „Тан" пише, що се виглядає на свідоме впроваджування в блуд европейської опінії та що Брінінґ пустився на політику шантажу і грозить полученням Німеччини з Москвою, про людське око порадив Гінденбурґови розвязати боївки Гітлера, а тимчасом осередок діяльности тих боївок завчасу перенесено до Ґданська. Все те може викликати грізні комплікації. „Парі Міді" пише, що за кулісами берлінської політики вже чути як звенить зброя, тільки загал не здає собі ще справи з грізної ситуації — для всеї Европи. Німеччина змагає до зміни мирових договорів навіть всупереч Женеві.

Пятилітка „для вигнання Бога"...

Безбожна аґітація кріпне в СССР і в Галичині.

У звязку з надходячим Великоднем большевицькі безбожники скріпили свою „діяльність". Під проводом провідника безбожницького руху Ярославського відбувся в Москві зїзд радянських учителів. На тім зїзді виступив Ярославський проти мнимого безділля учителів, котрі на його думку замало поборюють релігію. Опісля заповів, що найдальше до 5 літ, т. зн. до 1937 р. СССР має бути цілком „свобідний від Бога". В тім часі мають бути замкнені всі церкви і знищені всі релігійно-церковні предмети й уладження від Збруча аж до Камчатки. — Безбожницька аґітація кріпшає також в Галичині.

Вибухає найгрізніший вулькан

Страшні описи очевидців.

З Лондону депешують: Квізапо, найгрізніший вулькан Андів по чілійськім боці знов зачав страшно вибухати. Американський атташе бачив великі струї ляви, що спливають по боках Квізапа. — З Парижа доносять: Інж. Діффі у м. Малярґ був свідком катастрофи, котру описує так: В понеділок рано дивна гроза зависла в воздусі. Небо темніло з мінути на мінуту аж його краска стала чорна як атрамент. Земля тряслася й добувалися з неї отруйні сіркові ґази. Електровня перестала функціонувати і місто, на котре падав жаркий попіл, потонуло в темряві. Душна і горяча атмосфера н а г л о так остудилася, що температура впала низше зера. Люди зразу пробували автами втікати в чисте поле, та потому завертали, бо небезпека була скрізь однакова. Ві второк наступив обрив хмари і сильний дощ очистив атмосферу.

І в Европі зачав вибухати вулькан.

З Москви доносять: На острові Свіной, на Каспійському Морі, 30 миль від міста Баку, вибух вулькан. Корабель, що знаходився біля того острова, вратував 18 його мешканців, сильно попарених. Пять осіб погибло в огні.

Схизматицький епископ і УНДО

„Будуючий" вид для католицького народу.

Ред. „Діла" в ч. 86 оповіщує, що одержала отсей лист: „До Укр. Парлямент. Репрезентації. Сердечно дякую Українській Парляментарній Репрезентації за привітання з приводу моєї хиротонії на Епископа луцького. Молю Бога, щоб Він Милосердний послав сили та здоровля всім тим, хто посвятив себе для праці на користь Рідного Народу й призиваю Благословенство Боже. 16. IV. 1932. † П о л і к а р п, Епископ луцький.

Примітка: Нема сумніву, що новий православний епископ, котрий засів на престолі в місті, до якого не допущено нашого гр. катол. Епископа Боцяна, уважатиме своїм головним завданням, по можности параліжувати акцію нашого гр. кат. Епископа, Преосв. Николая Чарнецького. І тому се дуже „будуюче" для нашого народу, коли Парляментарна Репрезентація, вибрана працею й голосами нашого гр. катол. духовенства і народу, складає щирі побажання еп. Полікарпови. Цікаво, як до того побажання поставляться визначні члени УНДА, котрі рівночасно працюють в Катол. Союзі, редаґують „Мету", „Неділю", „Дзвони", виступають остро проти „Н. Зорі й т. д. А з другої сторони „Діло", в контрольній комісії котрого засідає сам голова Катол. Союза, стає плятформою, на котрій можуть сходитися і зійтися найріжніші чинники.

ГРОШІ КРУГЛІ — КОТЯТЬСЯ, але не розкотяться, коли їх вложите на вкладкову книжку в Коопер. Банку „Д Н І С Т Е Р" у Львові, вул. Руська ч. 20.

ВЕСНЯНІ СОБОРЧИКИ

Незабаром коли весняне сонечко стопить рештки снігу і нашу Галицьку землю прибере зеленю і квітами, тоді деканальні обіжники будуть скликати нас на весняні соборчики. По кілька і кільканацять а то і кількадесять кільометрів не один з нас їхати-ме скалистими доріжками на означене місце то з рефератом, то з иншими функціями. З нагоди весняних соборчиків слід нам застановитися над справою щоденника.

Загально признаємо пресі велике значіння. Вміємо оцінити її добрі та ще більше її злі наслідки. Коли так, то перестаньмо отже оперувати гарними (високопарними) кличами про кат. пресу а зачнім говорити ділами.

При обговорюванні біжучих справ на деканальних соборчиках, поставмо рубом і справу щоденника „Н. Зорі".

Вже від довшого часу П. Т. Дописувачі апелювали до Хв. Видавництва і Редакції „Н. Зорі", щоб „Н. Зорю" зробити щоденником.

Редакція відповіла П. Т. Дописувачам, що радо перемінять „Н. Зорю" на щоденник, лиш та переміна залежить від жертвенности читачів „Н. Зорі" і більшого числа її передплатників.

Тому, з нагоди весняних соборчиків сповнім свій святий обовязок зглядом кат. преси а зокрема зглядом „Н. Зорі" і нашою матеріяльною допомогою двигнім „Н. Зорю" на щоденник.

Впарі з допомогою матеріяльною, мусимо помочи „Н. Зорі" і морально т. є. поаґітувати за нею і приєднати „Н. Зорі" більше передплатників. Бо є ще між нами Отці, що не читають „Н. Зорі" бо один „Курієр" і т. п. припав до вподоби а иншим ті укр. часописи, що з католицизмом не мають нічо спільного.

Є одначе між нами Отці, що одушевляються „Н. Зорею" та на фонд „Н. Зорі" не переслали буквально ні одного сотика а може ще і з передплатою залягають.

Дійсно велика тема до дискусії на деканальних весняних соборчиках!

Гадаю, що такий підхід до справи буде для всіх користний, бо може висвітлити фактичний стан католицької преси по деканатах і усунути упередження до катол. преси у тих Отців, що досі з ріжних причин такі упередження ще мають. З нагоди весняних соборчиків не забудьмо також звернути пильну увагу на способи масового ширення популярного кат. орґану між народом, а саме тижневика „Правда".

Х м і л и н с ь к и й.

Примітка Редакції: До видавання щоденника нам ще дуже далеко, бо на се треба значних гроший. Наше видавництво булоб задоволене, якби бодай ті, що платять за „Н. Зорю" платили правильно як дійсні передплатники, а не як посліплатники. Правильним передплатником можна уважати того, хто має заплачену передплату бодай на пів року наперед, то значить 12 зол., бо видавництво має піврічні зобовязання. Отже вже вплата 12 зол. наперед може, виконувана тими, що платять, дуже скріпити наше видавництво. Просимо всіх П. Т. Передплатників не забувати сего.

QUI TACET

consentire videtur.

„Неділя“ в своїх статтях досить яскраво представила голод на Гуцульщині і безперечно спробувала порушити своїх читачів до ратункової акції.

Дивно однак і направду прикро, що „Неділя“ аж два рази (а може й більше, я читав два рази) мусіла чомусь з притиском зазначити, що Станиславівщина „нічого не робить“, щоби прийти з допомогою голодуючим. Так і видно, що „Неділя“ навіть голод використовує, щоб тільки допечи Станиславівському дієцезальному духовенству. Треба бути дуже наївним, щоб не бачити сего злого наміру „Неділі“, бож закидається прямо неробство і недбальство Епархіяльному Комітетови, в якім і з яким в злуці працює все Станиславівське духовенство з Епископами включно.

Зміст статтей „Неділі“ приблизно такий: „Дивіть Гуцули ви голодуєте, ми приїхали аж зі Львова подивитися до вас, ходимо по ваших хатах, їздимо по селах, сваримося з властими, ми навіть роздали вам дещо харчів, а дивіть, дивіть, Станиславівщина блисна вам як ми і нічого для вас не робить!“ До сего пригадаймо собі притчу про митаря і фарисея, й анальогія готова, по чиїй стороні фарисейство.

Що закиди „Неділі“ проти Станиславівщини неслушні й оперті на непоінформованости або і злій волі і що Станиславівщина таки щось робить, нехай доказує слідуюче: В переїзді задержався в Делятині о. Бабуняк занятий часово в помічнім душпастирстві в Стопчатові. Питаю: „Чи є у Вас Парох. Комітет Допомоги?“ — „Є“. — „А чи робить він що?“ — „Та робить що може“. — А по инших парохіях є також Комітети?“ — „Є, особливо в горах“. — „Будьте такі добрі — прошу — як будете вдома пришліть мені короткий звіт з діяльности Вашого Комітету. І ще одно прошу, вступіть по дорозі в Коломиї до парох. канцелярії і попросіть, нехай пришлють також звіт Католицького Комітету“. — Ті звіти я дістав і подаю з них важніші дані. Зі звіту Коломийського: „...Комітет має звязь з Парохіяльними Комітетами повітів Коломийського і Косівського. Жертв зібрано доси до 2.000 зол., за що закуплено провіянти головно кукурудзяну муку. Космач коло Коломиї одержав провіянту на 1.200 зол. а решту, т. є. 800 зол. Криворівня. В Коломиї, подібно як у Станиславові істнує Тов. св. Івана Милостивого, котре крім допомог несталих постійно уділяє з нагоди свят Різдвяних і Великодних допомоги бідним членам. Головою Комітету Допомоги голодуючій Гуцульщині є о. канонік Олександер Русин“.

З Комітету стопчатівського: „Ще 25 січня с. р. основано в парохії Стопчатів „Укр. Парох. Ком. Помочи безробітним і вбогим“. Переведено збірку в натурі поверх 10 кірців. Зібране збіжже розділено між найбільше потребуючих, около 50 хат (150 осіб). Більше сего не може дати й очікує помочи Епарх. Ком. Накінець нехай буде вільно додати дещо і з Парох. Ком. в Делятині. Парох. Ком. Допомоги в Делятині зорґанізувано ще 27. XII. 1931 р. Зі зібраних постійно жертв улаштовано для бідаків св. Вечер і видано 41 вечер, в день Різдва Христового видано 44 обідів. Кромі сего роздано до кінця березня 1932 р.: (Тут слідує подрібне вичислення розданих засобів поживи і одягів).

Треба тямити ще й се, що першу вістку про голод на Гуцульщині подала „Нова Зоря“ за ініціятивою о. Амброзяка, котрий в товаристві місцевого учителя звидів голодуючі родини. Отже ініціятива вийшла таки з „Неділею“ так ревно обстрілюваної Станиславівщини.

Чи то вже всьо? Певно що ні. Можнаби попросити всі Парох. Комітети о звіти, а тоді ще наглядніше ми переконалибся, що Станиславівщина таки робить від самого початку, з тою хіба ріжницею (в противенстві до „Неділі“), що робить се після засади Христа Спасителя: „Коли ти даєш милостиню, нехай ліва рука не знає, що робить права. Милостиня твоя нехай буде в тайні, а Отець твій, що видить в тайні, нагородить тобі на яві“.

А що „Неділя“ своїми нападами на Станиславівське духовенство, в першій мірі, розуміється, на Преосв. Владику, помогла сельробам в понижуванні Станиславівщини, вказує факт, що сельробівська преса вже коментує з утіхою інсинуації „Неділі“*).

І ще одно! В подібних случаях не вільно мовчати, але треба реаґувати, давати спростування і вияснення, бо пословиця qui tacet consentire videtur може тут мати своє злобне і дуже шкідливе використання.

о. Захар Золотий
в Делятині.

*) Не можна забувати, що „Неділя“ і „Мета“ се орґани властиво ідентичні: обидва виходять в тім самім льокалю, обидва дають той сам додаток, обидва визначаються тим самим духом.

Гріх подібний до нестравного корму. Як нестравний корм поти давить жолудок, поки його не викинемо, так і гріх поти мучить нашу душу, поки його не позбудемося через признання до нього. (Оріґін).

ГОЛОВА ББ СЛАВЕК

про актуальні політичні справи.

На засіданню клюбу послів і сенаторів ББ голова клюбу ББ, полк. В. Славек виголосив більшу промову на актуальні політичні теми. Він сказав (зміст): З повновластий, уділених соймом, уряд не думає користати похопливо. В тих справах уряд питатиме про думку ББ. Одначе опінія ББ у справі декретів президента РП матиме характер дорадний. Незалежно від того скликано конференцію б. премієрів потравневих урядів в цілях інформаційних і дорадних. Найважніша справа це справа конституції. Реферати поодиноких ділів конституції в більшости вже викінчені, інші треба як найскорше викінчити, щоб належно приготовитися до важних рішень. Друга справа це проєкт закону про самоврядування. Це справа дуже замотана і трудна до вирішення. Третя це закон про уодностайнення (комасацію) суспільних обезпечень. Тут входять у гру суперечні інтереси поодиноких суспільних ґруп. І тому власне, що ті інтереси суперечні, треба їх основно розглянути й узгіднити. Теперішна економічна криза має головно дві причини: 1) Надмірне зужиткування дібр в повоєнній добі в часі інфляції і надмірна розбудова богатьох інституцій, без огляду на те, як все те опісля сплатити. Словом життя понад стан. Це приневолило світ зменшувати свої видатки. 2) Друга причина — заломання структури капіталістичного лібералізму. Здається, що не легко буде знайти дорогу до виздоровлення. В Польщі форми господарського життя більше примітивні і незамотані, тому можемо сподіватися, що лекше перетріваємо крізу. Кріза це певного рода економічна війна. Її мусимо виграти. У тих тяжких змаганнях треба великих жертв. Пригадую собі факт зперед війни, що коли революційний рух все більшав, коли крівавилися боївки, інші люди зазначували свій патріотизм лише складаючи 3 крейцарі на Т-во Школи Людової. Пригадую собі й інший момент. 1912 р. збирав я гроші на військовий скарб. Всюди сподівалися війни, яка і нас захопить. Коли я просив о датки на стрілецьку орґанізацію, мені казали, що то нісенітниця. Нераз мусів людий через 3 години переконувати. Вкінці переконав я їх. Тоді виймав я квітар і такий недовірок вписував жертву в висоті одної корони. Ті жертви мусять стидом палити лиця тих, що на такі „жертви“ могли спромогтися. Хотівби я, щоб у змаганнях з економічною крізою люди спромагались не лиш на 3 крейцарі й одну корону. До жертв мусить бути покликана вся суспільність. Знаємо, що й рільництво в тяжких обставинах, що податкові залеглости і проценти від позичок лягли на нього тяжким тягарем. Одначе крім того прийшла ще психічна зараза, що можна не платити. Такий уряд, що по узглядненню признаних полекш, не здобувбися на вимушення залеглостий, від котрих залежить передержання крізи, бувби нездарний. А це не вийшлоб на здоровля ні державі ні горожанинови. Вкінці п. Славек схарактеризувавши розєднаність опозиції, заявив, що нема іншої ґрупи в Польщі, яка моглаб заступити теперішний правлячий табор.

ТВЕРЕЗИЙ ПОЛЬСЬКИЙ ГОЛОС

Пос. Мацкевич (ББ), головний редактор виленського „Слова“, доказує на шпальтах того часопису, що польсько-німецьке порозуміння не лиш можливе але й конечне. Польща повинна бути посередником у французько-німецькім замиренні а не перешкодою, бо німецько-французьке порозуміння це мир Европи а польсько-німецьке порозуміння це оборона Европи.

КОНФЕРЕНЦІЯ

нашого студенства.

Цілу низку краєвих зїздів в березні ц. р. розпочала III. Краєва Студ. Конференція у Львові 20. і 21. III. Участь в конференції взяло 320 делеґатів (-ок), що репрезентували около 3000 укр. студенства в Польщі з усіх університетських осередків. Досі ще не переведено докладної статистики укр. студенства в Польщі. По обчисленням орґанізаційного референта у Львові студіює понад 1600 укр. студ., у Кракові 500, в Познані 200, у Варшаві 150, у Вильні 80. Звичайно, статистика ця неповна. У Львові істнує 39 студ. товариств, в Кракові 13. По повітах є 53 студ. секцій, з яких тільки дві (!), в Сокалі та в Бережанах, розвинули на минулорічних феріях зразкову діяльність, 17 секцій працювало вдоволяючо, — а решта — не прислала звітів, бо мабуть не було про що згадати. Загалом — як каже звіт — виголошено 167 рефератів, уряджено 77 амат. вистав, 56 концертів, 46 люстрацій, 4 курси і т. д. Як на 3000 студентів — сердешно мало! (гл. „Студ. Шлях“ ч. 2—3 1932). На зразок зах. европ. корпорацій, істнує серед укр. студенства 15 корпорацій (Чорноморе, Сян, Хортиця, Запороже, Дніпро, Чигирин, Заграва і ін.). Цікаво, що повстали теж і 2 жіночі корпорації: „„Чорноморе“ в Познані та „Заграва“ в Кракові. Про ті корпорації напишемо пізніше. З ідеольоґічного реферату виходить, що загал нашого студенства се націоналісти, що завзято поборюють всіх угодовців, радянофілів, УНРівців та автономістів. Але й між націоналістами нема згоди. Останніми часами зарисувався скрізь, по всіх унів. осередках, яскравий поділ на скрайних та поміркованих. Перших називають „популярно“ анархістами або провокаторами (у Варшаві!), других — хрунями. Але мимо цього всі: сторонники Унда, УКС. і радикали, Вол. Укр. Обєд. УНРівці — уважають себе також націоналістами. Загальна психоза обвинувачень у хруніяді, що панує тепер серед нашого старшого громадянства, не оминула й студенства. У Львові панує розбиття між групою студ., що живе в Акад. Домі (120 студ.), що є радикальною, а рештою студ., краще ситуованою, більш поміркованою.

Дискусія висвітлила богато справ та розвіяла зовсім леґенду про єдність націоналістів. Богато тут „віруючих“, але мало практикуючих. У звязку з цим розбиттям, підносить голову радянофільський табор, що затих в 1929 р. Підчас карнавалу студенство поділилося на „гуляючих“ та „негуляючих“, що взаїмно поборювали себе. Доходило до бійок. Якось так склалося, що „гуляючі“ не мали щастя в доборі членів почесних комітетів (це діялося в часі конференцій!) — „негуляючі“ всі їх помилки називали прямо — хруніядою! В цій „балевій“ справі були аж два віча (!), що поглибили роздор у націоналістичнім фронті, досі одноцілім. Культурно-освітний референт підніс брак освітних робітників і продуманої, плянової праці на місцях та візвав до праці по містах і на зах. та північних окраїнах. Освітний Інститут у Львові і Робітничий Університет у Львові — це два пекучі завдання нашого часу. В дискусії деякі бесідники висловлювалися за нац. політ. освітою. Спортовий референт нарікав на мале число членів УССК (Укр. Студ. Спорт. Клюб), котрий має 100 членів на 1600 студ. у Львові). 1935 року укр. студ-во повинно взяти участь в студ. Олімпіяді. На ферії утвориться інструкторський табор для студентів. Клич „спорт на села“ повинен стати дійсністю. Референт підчеркнув велику духову вартість спорту, вироблення карности, дисципліни, солідарности, від-

ваги, яких нам так бракує. — По зміні статута та виборі нової екзекутиви ухвалено цілий ряд ідеольоґічних, орґанізаційних, культ.-освітних та спортових резолюцій. Основний мотив всіх резолюцій се осягнення найвищого ідеалу Нації. Внесення за ухваленням привіту для Митр. Шептицького перепало з огляду, — мовляв — „нікому особисто привітів не висилається.“

Конференція не розвязала богато пекучих питань, як відношення старшого, більше поміркованого громадянства, до Т-ва Прихильників Освіти і т. п.

Як бачимо, наше студенство, мимо своїх численних орґанізацій (39 у самім Львові!) доволі слабо зорганізоване, а ще менше здисципліноване. Замість, щоби свій вільний від науки час посвячувати самоосвіті та культ.-освітній праці хочби по львівських читальнях, — стало тепер „модним“ між студенством називати себе взаїмно ...хрунями або анархістами. „Міле злего почонткі— леч конец — жалосни!“*) Студент.

Примітка Ред.: Хоч від тої конференції минуло вже досить часу, ні один з українських пресових орґанів навіть не згадав про сю будьщобудь важну подію з життя нашої молоді.

*) Статті про нашу молодь гл. в „Новій Зорі“ чч.: 411, 442, 444, 445, 446, 450, 459, 462, 473, 482, 498 і 499.

На всякий випадок...

Дальше кривдять скривджену Україну.

З Москви доносять: Комісарі Орджонікідзе і Куйбишев заявили, що новий 5-літний плян кладе головний натиск на упромисловлення Сибірі. Плян передбачує розбудову промислу на західн. Сибірі при рівночаснім зменшенні інвестицій на Україні. Нові фабрики амуніції повстануть у надволжанськім й уральськім краю. Зелізнича сітка буде розбудована на Далекому Сході згідно зі стратеґічним пляном. Хемічний промисл буде зосереджений також на Уралі і Сибірі. Інвестиції на Україні будуть обмежені до мінімум. Радянський уряд рішив під оглядом економічним постепенно вицофуватися з неспокійного українського терену.

НА РЕЛІҐІЙНІ ТЕМИ

З нових зразків проповідництва.

Дорога.

Нині буде нам проповідати проповідник, якого допчемо ногами. За це він не гнівається. Навпаки, дає дуже мудрі ради тим, що по нім ходять. Сей проповідник це шлях, дорога.

Всі ми на цім світі подорожні. В кождій хвилі, в кождій секунді, в кождій сотній части секунди віддаляємося від колиски і зближаємося до могили. Неможливо нам задержатися. То час несе нас зі собою, а час не спиняється ніколи. Даремно пробуємо вхопитися чогось трівкого. Все, чого хапаємося, минає, втікає з нами.

Вибрати в тій подорожі добру дорогу, щоб дійти до мети, осягнути нашу ціль, се для нас найважніша справа.

Маємо до вибору: небо або пекло, вічне життя або смерть, безмежне щастя або безмірне горе.

А у виборі свого шляху легко можна помилитися та зійти на манівці. Бо дорога, що веде до неба, на перший погляд видається прикра і не приманює нас, а радше відстрашує. Це вузенька, стрімка доріжка, вкрита острим камінням, обросла терням. Спинається понад край пропасти до вершка, оповитого хмарами. Йти нею видається дуже тяжко, майже неможливо.

Навпаки, друга дорога, що веде до пекла, представляється дуже приманчиво: широка, рівненька, без вибоїв, лагідно спускається в діл так, що йти по ній дуже легко. По обох її боках тягнуться цвитучі луги, поля, свіжі гаї, роскішні огороди, а в них скрізь розставлені столи, що аж угинаються під усякими присмаками. Ті, що йдуть нею, прибрані в богаті одяги, увінчані рожами, співають, танцюють, бавляться.

Не диво отже, що коли хтось не приглянеться добре, куди ведуть ті дві дороги, чує богато більше охоти йти другою ніж першою. Мало є таких, що відважаться вибрати собі доріжку до неба. І неоден, що зразу вступив на неї, скоро втомиться і знеохочується. Велика більшість людей біжить мов та череда овець, призначених на зарізь, широкою дорогою, з якої мало хто завертається. Діяволи, що над ними тепер верховодять, тягнуть їх по ній через лихі товариства, через грішні налоги, через пристрасти, чимраз більше вимагаючі й безпощадні. Вкінці ті нещасні опинюються на такім спадистім і ховзькім склоні, що їм без чуда Божої ласки неможливо видістатися з поворотом.

Дорога, що по ній ідеш, моглаб тобі богато дечого оповісти немов досвідчений, бувалий свідок.

Слухай, християнине, що вона тобі каже:

— Я бачила, як переходили сюди многі, засліплені своїми пристрастями, та незабаром вертали ошукані, розчаровані.

— Я бачила, як перебігали сюди ріжні гріхи, пороки, злочини, та незабаром слідувала за ними й кара.

— Я бачила, як ішов сюди гордий, зухвалий, але в короткім часі видно було його упокореного в домовині.

— Я бачила, як спішився сюди богач, капіталіст, захланний лихвар, що гонив за новими зисками, новими доходами, що на бік відкладав справу Бога, думаючи тільки про свої гроші, про золото. Та трохи пізніше я бачила його з порожними руками, як несли його на кладовище.

— Я бачила, як переходила сюди безстидно одягнена розпусниця, що бігла на грішну забаву, заставляти сіти на недосвідченого молодця. Я чула її плюгаві бесіди, її неприличні співанки. Та я бачила також, як вона знов ішла сюди знеславленою дівкою, як на неї показували пальцями й оминали її мов вуличну грязь. Вкінці як безобразний, гниючий, грижений черваками труп, вона відбувала сюди останню свою подорож в домовині.

А бідні душі грішників, що їх тіла я бачила несені на кладовище, деж вони? Може там, де вічно, вічно повтаряється отсе жалісне слово: „Ми зблудили!“ (Прем. V. 6.).

Ах, не наражуймося на те, щоб і ми мусіли так говорити! Коли ідемо широкою дорогою гріха, покиньмо її як найскорше та відважно слідуймо за Христом вузенькою доріжкою, що веде до неба. — Подав о. В. Породко Ч. Р.

о. В. ПОРОДКО, Чина ОО. Редемптористів.

СЕРЕД ПРАВОСЛАВНИХ ЛЕМКІВ

З записок місіонара.

XI.

Кілька жінок кинулося до нього, щоби його зловити за руки.

— Люди ратуйте! — кричать. — Держіть його! Буде нещастя в хаті!

— Пустіть! Пустіть! — чути захриплий голос Максима.

Його жінка прибігає до мене з плачем:

— Отче, благає вона зі слезами, — отче, змилуйтеся, перестаньте тепер сповідати. Не допустіть, щоби сталося нещастя в моїй хижі. Він себе не памятає зі злости. Прошу вас, покиньте ту сповідь.

Вволяю її волю. Щоб не допустити до непотрібного проливу крови, виходимо з о. парохом з хижі, маючи намір зажадати сейчас поліційної охорони і бодай так докінчити перервану сповідь тяжко хорого чоловіка.

До такого засліплення, до такого фанатизму доводить ложна віра!

Ще ніколи в моїм місіонарськім життю не стрічав я такої релігійної ненависти! Ще ніколи ні між комуністами, ні між радикалами, ні між протестантами не прийшлося мені звертатися до світської власти, щоб під її охороною ратувати душу вмираючого батька перед скаженістю його власного сина!...

Деякі православні жінки також найшли нагоду підчас місії пописатися своєю ревністю.

Це було в день сповіди дітей. Ми оба місіонарі сиділи в сповідальницях і сповідали школярів, що тупаючи ногами з зимна ждали на свою чергу. О. парох правив Службу Божу. Люди якраз клякали до причастя, коли до церкви увійшли дві, немолоді вже, православні баби. Видно було по них, що не в добрім намірі переступили поріг Божого дому. Хитрими, непевними очима водять на право й на ліво, немов ті хижі кані, що шукають добичі. Аж ось і найшли! Кидаються в юрбу школярів та наглим рухом рук хватають свої жертви: двох малих хлопчиків, що прочуваючи небезпеку ховалися за своїх товаришів. Діти не даються, опираються. Та люті баби силоміць тягнуть їх і прямо виволікають з церкви, щоб не дати їм змоги висповідатися в уніятського ксьондза.

Мимоволі нагадуються строгі слова Христові про тих, що й самі не хочуть увійти до неба і другим не дають.

Пополудні, як тільки православні дізналися, що їх діти посповідалися в місіонарів, підняли крик на цілі Поляни. Яким правом?! Як вони сміли забрати дітей зі школи до церкви!

Збирається делеґація батьків та йде до школи сваритися за це з директором. Многі грозять, що „будуть скаржити“, бо діти буцім-то перестудилися в зимній церкві; кажуть, що поведуть їх до лікарських оглядин.

Та учитель не злякався зухвалої напасти, а дав старим перевертням сміливу відправу.

— Що дітям нічого злого не сталося, цего я певний — сказав. — А привести їх до церкви я мав право, бо вони не православні, а греко-католики. Дивує мене тільки ваша незвичайна дбайливість про них. Коли діти біжать на вечерниці й весілля, де можуть понаучуватися всякої розпусти, тоді ніхто з родичів не прийде їх витягнути звідти. А що нині вони пішли висповідатися, очиститись з гріхів, то це вас так заболіло, що аж деякі прибігли до церкви за ними! Встид, ганьба вам, таким родичам! Тяжка відповідальність жде вас за це перед Богом.

Засоромлені, похнюпивши носа, відходили фарисеї домів. Почули щиру правду, хоч не дуже милу. Та щоби бодай почасти задоволити свою подразнену амбіцію, не пустили дітей на другий день до св. Причастя.

Тимчасом летіли місійні дні оден по другім.

Наші люди ходили на місію не зле. Не тільки з Полян, але і з сусідних сіл горнулося їх чимало на проповіди, до сповіди й до св. Причастя. Ми подивляли найбільше Кремпнян (людей із села Кремпни), що мимо досить далекої дороги, мимо тріскучих морозів і доскульних вітрів спішили кождого дня на науки, даючи своїм сусідам гарний примір побожности й ревности в Божій службі. (Кінець буде).

—o—

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

МАРШ. ПІЛСУДСКИЙ повертаючи з Єгипту відбув в Румунії кілька довших конференцій з премієром Йорґою. Предметом конференцій мали бути найважніші справи спільні Польщі і Румунії. Крім того марш. Пілсудский зложив візиту королеви Карлови, котрий ревізитував його в польськім посольстві.

ПІД ПРОТЕКТОРАТОМ ПРЕЗИДЕНТА Р. П. відбудеться 26 квітня б. р. зїзд представників господарських установ, господарський сойм. У зїзді возьмуть участь 50 представників Промислово-Торговельних Палат, 50 Ремісничих Палат і 50 представників Рільничих Палат. На зїзді виголосять цілий ряд рефератів. У зїзді возьмуть участь міністри, посли, сенатори і торговельні атташе посольств і конзулятів чужих держав.

ЗІ „СТРОННІЦТВА ЛЮДОВ-ого“, на чолі котрого стоїть Вітос, виступили 4 посли й утворили нову політичну партію. Вона має стояти на становищі співпраці з урядом і ББ.

НА МІСЦЕ КОМУНІСТИЧНОГО ПОСЛА до варшав. сойму Бужинського увійшла до сойму перша комуністка в польськім соймі 26-літна робітниця Йоанна Іґнасяк.

КІНЕЦЬ РЕПАРАЦІЙ? Велике враження викликали в Лондоні інформації подані в „Дейли Експресі“ про те, що зі сторони анґлійських дипльоматів мали впасти слова, що конференція в Льозанні принесе остаточний кінець репараційних сплат. Урядового заперечення тої вістки досі нема. („Кур. Льв.“).

РАДА НІМЕЧЧИНИ (сенат) розглядала справу продовження німецько-радянського договору заключеного в Рапалльо. По горячій дискусії, в якій представники Віртемберґії й Баденії заявилися проти продовження обовязуючої сили сего договору, остаточно договір з СССР продовжено.

ГІТЛЄР закинув канцлерови Брінінґови, що він розвязав гітлерівські військові орґанізації під натиском Франції.

У ЗВЯЗКУ З ДЕКРЕТОМ ПРО РОЗВЯЗАННЯ штурмових гітлерівських відділів Гітлерівці у многих містах уладили на знак протесту вуличні походи і демонстрації. У сутичках з поліцією були ранені. З переведених ревізій виходить, що гітлерівський штаб вже кілька днів наперед знав про те зарядження. Наміри уряду зрадили висші урядники, симпатизуючі з гітлерівським рухом.

ГІНДЕНБУРҐ домагається в листі до канцлера Брінінґа, щоб він примінив такі самі міри до боєвих орґанізацій інших партій, як це зроблено у відношенні до гітлерівських боєвих орґанізацій.

КОМАНДАНТ ГІТЛЄРІВСЬКОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ ТА ЙОГО АДЮТАНТ в Баден-Бадені (Баварія) виконали бомбовий замах на будинок поліції. Жертв у людях не було.

МІНІСТР ТРЕВІРАНУС заявив журналістам, що провід гітлерівської партії в грунті річи дуже вдоволений розвязанням відділів, бо це усуває неспокій у самій партії та відтяжує її під оглядом фінансовим.

ФРАНЦУЗЬКИЙ ЧАСОПИС „МАТЕН“ взиває до бойкоту виробів німецького промислу, бо на думку „Матена“ цей промисл фінансує акцію Гітлера і його штурмові відділи. Француз, що купує німецькі товари, пише „Матен“, тимсамим оплачує німецький мілітаризм.

З РАДЯНСЬКИХ ЖЕРЕЛ повідомляють, що Японці під Шангаєм знов зачали офензиву. Китайці з початку відступили, потому стали й відбили наступ.

Редакція рукописів не звертає і з того приводу в ніяку переписку не входить.

НОВИНКИ

Реколекції у Вислоці Долішнім відбулися під проводом Впр. Отця Ігумена Повха від 27 марта до 2 квітня. Це не новина у Великім Вислоці; недавно, бо в 1926 році відбулася тут місія, а тому рік у Вислоці Гор. Завдяки старанню о. Пароха Я. Телепа відбуваються тут і великі празники. Бо де ходить о славу Божу і добро душ, там о. Парох не жалує труду і видатків. Цілий тиждень майже голосив о. Місіонар по 2 науки денно. Розважно і глибоко промовляв до розуму і серця людей. В церкві все повно людей. Погода і вільний час від праці давали змогу користати з духовних наук і селянам з Горішного Вислока та з Чистогорба. — Щоденно по вечірній науці відправлювано суплікацію і благословення Нсв. Тайнами. — Сусідні оо. з Королика, з Гор. Вислока, Яселка, о. Декан з Волиці, о. парох з Радошиць помагали при священодійствіях в часі реколекцій. Особливо о. Пристай з Гор. Вислока приїзджав щоденно до слухання сповідей. Тому й успіх з реколекцій при такій праці був очевидний. — Висповідалося понад 1050 люда; в тім около 140 дітей шкільних і трохи з сусідних сіл. Зворушуюча була хвиля прощання, коли о. Парох зі слезами прощав від парохіян Отця Місіонара. Слова о. Пароха сказані до Отця Місіонара: „Може одна душа навернеться і спасеться...“ побудили до загального плачу. — Учасник: о. Евген Усцкий у Яселку.

Д-р Степан Балей, відомий український вчений, тепер професор психольоґії варшавського університету, почав на днях психольоґічні студії у міському звіринці в Варшаві. Проф. Балей написав богато студій з области психольоґії, розкинених по фахових польських і заграничних журналах. Писав також по українськи підручники психольоґії й льоґіки. Остання його праця носить заголовок „Психольоґія віку дозрівання“.

Оплати за пашпорти заграничні мають бути в Польщі підвисшені о 100%. Підвишка має на ціли запевнити поміч для безробітних й обмежити виїзд за границю в літній порі.

Деякі будинки фабрики Бачевського у Львові на Знесінню залила вода зі ставу „Кісельки“.

Грізна пожежа вибухла в Руді Котловській, пов. Золочів. Згоріло 5 господарств з мертвим і частиною живого інвентаря. В Двірцях, пов. Жовква, згоріло одно господарство, в Мостах Великих 2, в Крехові 3 господарства.

Завалилася стіна будинку в Стрию при вул. Івашкевича. Румовища стіни засипали цілу вулицю. Жертв у людях не було.

Знаний варшавський купець, Вячеслав Пакульський, власник богатьох кольоніяльних складів і крамниць вискочив з 5 поверха і погиб на місци. Оставив листи, в котрих пише, що не може видержати фінансової скрути.

„Від вдячних льокаторів“. Такий надпис виднів на шарфі одного з вінків зложених на каравані, що віз на місце вічного спочинку тіло Марії Визнанської, 72-літної властительки камениці в Варшаві. В її домі не було ні одної ексмісії, хоч більшість льокаторів залягала з чиншом. В похороні взяли участь всі льокатори, навіть жиди.

Одномісячну дитину, завинену в подушку, знайшла селянка Катерина С. в рові при дорозі з Германова до Львова. Привізши дитину до Львова, віддала до комісаріяту VI-тої дільниці.

Скількість безробітних в Польщі, як подає держав. уряд посередництва праці, зменшилася за один тиждень о 4.005 осіб. Тепер Польща має 348.749 безробітних.

Велика пожежа вибухла в Бурчі пов. Рудки. Згоріло 37 мешкальних домів, в тім будинок громадського уряду і школа. Загалом згоріло 81 будинків, разом з живим і мертвим інвентарем. Причина пожежі неосторожність з огнем.

Жертви

Гр. кат. уряд парох. в Худиківцях, п. Мельниця н/Дн., зол. 6 на голодуючих Гуцулів.

Біржа

ГРОШІ: Доляр амер. в приватних оборотах 8.88½ зол.

ЗБІЖЖА: Ціни в золотих за 100 кґ. льоко ваґон Львів. Пшениця двір. 30—30.50; селянська 28.50—29; жито двір. 27—27.50; жито сел. 26.25—26.50; ячмінь на мливо 19.50—20; овес не замоклий 29—30. Ціни за 100 кґ. льоко стація заладовання, парітас Підволочиська (200 км.): кукурудза краєва 21—22; промисл. бараболі 2.80—3; біла фасоля 19—21; краса 36—38; горох Вікторія 32—34; ½ Вікторія 27—28; полевий 23—24; бобик 19—20; чорна вика 26—27; сіра 24.50—25; сїмя конопляне 28—30; гречана каша 38—40; краєве просо 22.50—23; синій мак 100—110. Пшениця, жито, пшцак подорожіли, гречка, ґрис, гречана каша, конюшина впали в ціні. Тенденція вдержана.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш меблі всілякого рода у **ГЕШЕЛЄСА** у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 30-50

КІНА

ПАЛЯС: „Гори в полумях“.
КАСІНО: „Вільні душі“.
СТИЛЕВЕ: „Нібелюнги і Крімгільда“.
КОПЕРНИК: „Мала Жанетка“.
ЛЕВ: „Король Швейків“.
МІРАЖ: „Два хлопчики“.
МАРУСЕНЬКА: „Мала Жанетка“.
УТІХА: „Чорний Перро“ і весела комедія.
ОАЗА: „Держись Гаральде Льойде!“

НА СВЯТА!

„НАРОДНА ТОРГОВЛЯ“

Склепи у Львові: Ринок 36 — Личаківська 155, — Більчевського 3, — Городецька 23.

Споживчі і кольоніяльні товари — вина — насіння господарських ростин — городовини і квітів продає у своїх складах а саме:

у Львові, Станиславові, Перемишли, Тернополі, Дрогобичі, Коломиї, Стрию, Самборі, Рогатині, Бродах, Сяноці, Городенці, Борщеві, Золочеві, Збаражі, Косові, Мостиськах, Снятині, Сокалі, Турці н/Стр., Луцьку й Олиці (Волинь).

29 3—3

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Панталеймон Хитра. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Porto zapłacone ryczałtem.

Ч. 31 (529). Львів, неділя, 24 квітня 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст. АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Станіцка ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам. долар. Ціна числа 25 сот. Конто П. Щ. Краків 405.867.

Японсько-совітський конфлікт

Війна висить на волоску.

З Лондону доносять: Японці закидають большевикам, що вони урядили замах на японський поїзд, котрий їхав по манджурській землі й зажадали від правительства Манджурії увязнення совітських горожан. Правительство Манджурії увязнило в Харбіні кільканацять большевиків, між ними секретаря сх.-китайської зелізниці. Се викликало велике обурення в Москві.

Комунікат японського міністерства.

Японське міністерство заграничних справ оповіщує, що Японія не може замикати очий на незадоволення сов. Росії з діяльности Японії в Манджурії. Росія стягнула коло Владивостока 70.000 військ і скріпила залогу на Сахаліні, щоб опанувати японські копальні нафти. Тепер совіти стягають війська здовж границь Манджурії. На випадок війни між Росією й Манджурією Японія стане по стороні Манджурії. — Сей комунікат японського міністерства уважають в Лондоні рівнозначним з заповідженням совітсько-японського конфлікту.

В Токіо вилетів у воздух арсенал

З Токія надійшла депеша, що там вилетіла у воздух велика порохівня, в котрій були запаси амуніції для ґарнізону Токія. Люди думали, що це землетрус. Від вибуху потріскали вітрини, з вікон повилітали шиби. Скількість вбитих подають на 40 осіб. 50 будинків побіч порохівні зрівнані з землею. Є поголоски, що сей вибух то робота аґентів чужої держави. Увязнено двох Корейців, які дають суперечні зізнання. За співвиновниками шукають.

Оживлення будівельного руху в Польщі

Урядові круги в Польщі приготовляють плян великої будівельної акції в сім сезоні. Мають бути використані всі кредити на сю ціль і має бути утворена Будівельна Рада при центральному уряді. В тій ціли переведено також 10% знижку цін зеліза. Ведуться також переговори з заграничними капіталістами в справі фінансування в Польщі будівництва з дерева.

15 сот. за 1 кґ. цукру але заграницею

В часі останньої дискусії в польськім соймі над бюджетом сен. Тромпчинський (нд) заявив, що фабриканти цукру діставали за тону цукру вивоженого за границю 150 зол., т. зн. 15 сотиків за 1 кґ. Отже Анґлія, Голяндія, Данія платять за польський цукор льоко границя по 15 сотиків. А в Польщі навіть гуртівник цукру платить коло 1 зол. 45 сот.!

Комуністи переходять до Гітлєра

Поважна Аґенція ТК доносить з Бравншвайґу: В Блянкенбурґу більшість комуністичних провідників і функціонарів ком. партії зголосилася до партії Гітлєра з просьбою о приняття. Їх принято з отвертими раменами. Те саме наступило в 5 інших містах, між ними в Бравншвайґу. — Ся утеча комуністів зі своєї партії звертає загальну увагу. Рівночасно доносять, що на місце головного провідника комуністів в Німеччині, Тельмана, призначить Москва посла Гайнца-Наймана. Цікаво, що робітника хочуть заступити „білоручкою“.

Згоріла палата короля Румунії

Знищені дорогоцінні твори штуки.

З Букарешту доносять: В гірській місцевости Сіная згорів замок Фойшор, улюблена літна резиденція короля Румунії, збудована в цілости з дерева. В нім згоріли й дорогоцінні образи та инші твори мистецтва. Спричинила пожежу неувага робітника, котрий забув загасити папіроску.

Новий український музей

Святочне відкриття Музею „Бойківщина“ відбулося 10. б. м. в Самборі, в новім льокалі при вул. Тихій, подарованім п. Стахурою. Свято відкрив др. Гуркевич в присутности делеґатів всіх укр. товариств. Музей міститься в чотирьох кімнатах. В першій розміщена бібліотека, в другій збірки монет, зброї, образів і т. п., в третій церковні річи, в четвертій археольоґічні знахідки.

Комунікат

Отсим подаю до відома, що назву УКНП (Української Католицької Народної Партії) змінено на „Українська Народна Обнова“ (УНО), щоб уникнути ріжних підозрінь, немовби та політична орґанізація хотіла надуживати католицької назви і катол. Церкви для політичних цілей. Підчеркую, що зі зміною назви не зміняється нічого ні в ідеольоґії, ні в політичних змаганнях тої орґанізації. Вона остає на дальше орґанізацією політичною, яка стоїть на засадах католицьких і консервативних та має на лиці оборону катол. Церкви, віри і моралі, переняти тими засадами політичне і суспільне життя української нації, обстоює родину, побудовану на католицькім принципі нерозривности подружжа, приватну власність як одну з основ цивілізації й культури, ідею співпраці кляс а не ненависти кляс й ідею національно-територіяльної автономії в межах Польщі на підставі льояльного відношення до тої держави, не зрікаючись найвисших національних ідеалів, властивих кождій нації. — 17. IV. 1932. — Олексій Саляк, голова Орґанізаційного Комітету УКНП (УНО).

НАЙБІЛЬШИМ ВОРОГОМ себе самого є той, хто тримає свої ощадности дома, а не зложить їх на добрі відсотки в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР“ у Львові, вул. Руська ч. 20.

4 30—х

СУТЬ КРІЗИ

Три великі ліквідації*).

Вже понад 10 літ приглядаємося розвиткови економічної й фінансової скрути в нашім світі. І вже бувби великий час, щоб ми мали хоч сяке-таке стисле й усталене поняття про її суть. Тимчасом власне в краях найсильніше крізою захоплених панує сьогодня під тим оглядом майже така сама сліпота і хаос понять, як перед 10 роками.

Видається мені це неімовірне, щоби люди, управляючі великими світовими інтересами, які тримають нитки торговельного і фінансового життя у своїх руках, не розуміли, що діється. Щоправда, в тій крізі велику ролю відграють явища, які лежать далеко поза торговельним і фінансовим життям, з котрих пани не мають обовязку здавати собі справи. Одначе ся кріза у своїх найбільше наглядних проявах це кріза господарська. Господарські чинники, які її викликали, не заховані десь глибоко. Коли їх належно пізнати і зрозуміти, вповні вистарчають, щоби окреслити її суть.

Не хочеться вірити, щоби та сліпота бодай на фінансових верхах, була дійсна і щира. Накидається здогад, що там знають, що твориться. Одначе істнує якась змова, якась команда, щоби те цінне знання тримати в тайні перед широким загалом. Бо усвідомлення загалу перешкодить робленню богатьох інтересів, які ще нині можна робити, перешкодить у ловленню гроший, які ще нині можна зловити. Впрочім може там люди знаходяться під таким тягарем наслідків крізи, що це відбирає їм здібність розумовання, або просто — не мають часу думати про ті речі.

На мою думку, звичайний чоловік, що не має голови забитої формулками, що не дає легко щось вмовити в себе і вміє дивитися та застановлятися над тим, що бачить, — вже без нічиєї помочи може ствердити, що в економічнім життю нашого світа відбувається велика ліквідація. Коли приглянеться близше тій ліквідації, зауважить, що вона обіймає передовсім три ділянки. І якраз ті три великі ліквідації це власне й суть теперішної крізи.

Перша з них — то ліквідація частини великого промислу. Сьогодня не дасться обчислити — а колиб навіть було можна, я чувби себе непокликаним до того, — яка це буде велика частина, кілько з того великого промислу залишиться, особливо в краях, що його у себе зосередили.

Весь господарський устрій світа, що дійшов до вершка свого успішного роз-

*) Роман Дмовский, одинокий з теоретиків польської народової демократії, котрого треба уважати великим умом (хоч той ум засліплений ненавистю до нас Українців), оповіщує в польській пресі ряд статтей про крізу. Ті статті варт пізнати й роздумати, бо се тепер найбільше пекуча справа. Тому й передаємо їх в „Н. Зорі“.

витку в кінці минулого століття, опирався на тім, що було кілька великопромислових держав, які визискували решту поверхні нашої планети. Коли великий промисл почав виростати у щораз більшій скількости країв, цей устрій почав псуватися у своїх підставах. А коли цей процес зайшов так далеко, що сьогодня можна говорити про промислову децентралізацію світа (сей термін помалу здобуває собі право горожанства на Заході, але свідомість факту далека ще від того, щоби вбитися в мозки), мусіло показатися, що промислу забогато, передовсім у державах, котрі до тепер головно скупчують його у своїх руках.

Говорено собі довший час, та ще й тепер говориться, що се така кріза, як інші знані економістам, періодичні, що впливають з хвилевої надпродукції. Помилка була і є в тім, що тут надпродукція виступила не як хвилеве явище, але як вислід тривалого процесу, і то такого, що чимраз більше кріпшає, іменно: народин і розвитку великого промислу у щораз більшій скількости країв у всіх частях світа.

Ся кріза, якої початків треба шукати вже довго перед великою війною, вибухла по ній в дуже острім виді, з одної сторони тому, що війна з одної сторони страшенно збіднила европейських споживачів, з другої — прискорила розвиток промислу поза Европою.

Про те писав я давніше, тому розводитися ширше тут не буду. Додам лише пару слів про ролю Америки в крізі.

Просто катастрофально збільшив надпродукцію майже наглий виступ Америки на полі світового суперництва в ролі першорядної сили, яка має нечувано пригожі умовини промислового розвитку передовсім в богацтві своїх сирівців і яка працює в промислі методами, що дають їй висшість над Европою. Ся роля Америки в господарській крізі щораз більше далекосягла. Треба завважити, що вона згідна з загальною ролею, яку Америка відограє в сучаснім світі. Її треба очеркнути, як ролю чинника, що нагло прискорює хід історії.

Той чинник, не маючи давної традиції, відтятий від минувшини, не розуміючий її значіння для народів, свобідний від інстинктів, почувань, понять, звичаїв, налогів, які своїми корінням сторчать в далекій минувшині. І тому той чинник позбавлений усякого консерватизму. З другої сторони сам нечувано скоро ростучий, розвиваючий свою підприємчивість і богатіючий і тому певний себе та сміливий, цей нарід, можна сказати нетерпеливиться, що історія занадто повільно йде вперед. Отже інстинктовно і свідомо приспішує її хід. Не кажучи вже про часи французької революції і визволення латинської Америки зпід влади Еспанії й Портуґалії, треба ствердити, що енерґійний виступ Злучених Держав на Тихім Океані, при повнім нерозумінні людий, що живуть по другій стороні, прискорив пробудження чинних сил на азійськім сході; потягнув за собою появу на світовім терені Японії як першорядної політичної й господарської могутности. Дальша робота Американців довела до пробудження і зреволюціонізування дрімаючого до недавна Китаю, котрий, хоч політично ще не зорґанізований, економічно і мілітарно так себе веде, що про його могутню ролю в будучности годі сумніватися. Вже сей один чин є нечуваним приспішенням ходу історії світа.

Підчас великої війни і по війні Америка внесла на міжнародний терен нові, свої ідеї і політичні програми, котрі вважала поняттями майбутности. Своїм впливом довела до втілення в чин значної їх частини, викликуючи тим немалий заколот в европейському життю. Заноситься на те, що богато з тих річий — все одно чи передчасних, чи цілком нереальних — зникне і що навіть найважніший з тих винаходів, Союз Народів, довго не вдержиться. Наслідок все остане той, що тими спробами насильного приспішення історії Америка дуже богато причинилася до занархізування нашого світа. Таксамо по війні вона знаменито прискорила катастрофу великого промислу в світі.

Все те помагає нам зрозуміти, чому хід історії на нашій землі набрав в останніх часах скорости, про яку говориться: „на зломання карку“.

Ліквідація значної частини великого промислу, яка нас тут цікавить, потягає за собою далекосяглі наслідки. Найстрашніший з них це ті міліони безробітних, котрі скоро ростуть, особливо в найбільше промислових краях. Се лихо, на яке нема ратунку. Не можна сказати, щоби довго ще можна було боротися з безробіттям тими способами, котрих нині вживається. Та інших доріг не видко.

Друга ліквідація, якої конечність від початку крізи ставала щораз більше наглядна, випливає з того, що економічна скрута відбилася на фінансах держав і тимсамим на їх орґанізації. Ростучі всюди бюджетові дефіцити виявили, що держава на теперішні доходи за коштовна: а державні й інші податки дійшли до такої висоти, що стали перепоною у розвитку господарського життя..

Одначе в політичній области людська воля і розум, або його брак, мають богато більше значіння, ніж в господарськім життю. Хоч отже неминучість зменшення державної машини і тимсамим зменшення коштів її утримання, накидається як справа дуже пильна, ніде ще не відважилися на поважні в тім напрямі кроки. Навпаки, повоєнні літа, літа крізи, були часом дальшого розросту державної машини. Вистарчить один примір. Передвоєнна Німеччина була чи не найліпше зорґанізована держава в Европі. Мусіла отже мати вистарчаючу скількість урядників. Тимчасом сьогодня, по значнім зменшенню простору держави в користь Польщі, Франції і Данії, Німеччина має 30% більше урядників ніж перед війною!

Отже ся ліквідація неминуча. Найболючіший наслідок позбавлення хліба множества людий, котрих кормлять держава і звязані з нею установи, виступить в тим траґічнішім виді, чим пізніше зачнеться та ліквідація.

Вкінці трета ліквідація, найменше траґічна у своїх безпосередних наслідках, за те найбільше далекосягка для економічної будучности народів і для всеї нашої цивілізації. Вона тісно звязана з першою, з ліквідацією значної частини великого промислу. Се ліквідація на велику міру величезної орґанізації посередництва і кредиту, які виросли в дотеперішнім господарськім устрою світа. Вона вже зачалася і нині скоро йде вперед. Її поступи бачимо в численних банкроцтвах торговельних підприємств і банків.

Над тим процесом, котрий досі належно не звернув на себе уваги і значіння котрого ще належно не оцінено, треба блище застановитися.

ЛИСТ З АМЕРИКИ

4)

Колиб не родина, особливо жінка, то я вертавби до старого краю, щоб десь у якімсь закутку спокійно віку дожити, бо вже мені того всего тартасу забогато! Таж і на найслабшій голодівці там ще можна жити, мало працюючи,—а тут послідню іскру свого здоровля і життя треба дати і ніколи не вдоволиш... А як не можеш вже робити, викидають на вулицю і гинь. Покищо сего в краю ще нема.

Завертаю ще раз до загальних справ. Тішуся, що в краю зачинає йти католицька акція. Я читаю „Н. Зорю“ а тепер зачали присилати мені „Ниву“. Не знаю ще, що то за зілля. Тут у нас найбільшу кириню для справи народної і церковної спричинив Д-р Л. Мишуґа. Се була борба і ще дальше йде за верховодство. Покищо церква в Америці ще головна опора всякої орґанізації. Тому Д-р Мишуґа хотів і Церквам і Епископови розказувати. Епископ не піддався і Мишуґа почав (пропускаємо — Ред.) демаґоґічну борбу (пропускаємо — Ред.) способами з темними масами проти Епископа і тих священиків, що стали при Епископі.[3]) На жаль богато священиків стало або явно при Мишудзі або грали дволичну політику. Та мишуґівщина страшно розбила нашу католицьку Церкву і наплодила цілу купу автокефальних „церков“ і їх священиків, переважно наших дячків. Ліпший елемент народу став при Епископі Константині а всякі тромтадрати, крикуни, демаґоґи стали при Мишудзі. Боротьба та трохи прочистила нашу дієцезію але ще не цілком. Слово католик вже втерлося в нашім народі і всіх тих, що стоять при Епископі, називають вже католиками. В тій борбі гетьманські „Січи“ сильні на „Вестах“, то значить в західній части Америки, як Клівленд, Детройт, Шікаґо стали по стороні Епископа і їм треба завдячити, що в тих трох великих промислових центрах гетьманці зломили мишуґізм. Дивно мені, чому гетьманська ідея не знайшла більше приклонників в Галичині. Се партія більше здисциплінована, консервативна, в Америці на пів військова — дуже добре надається до оборони віри, Церкви і суспільного ладу. Гетьманська „Січ“ — де вона є — то головна опора парохії. Без неї пр. я бувби тут пропав і церков булаби пропала. Тому мені дивно, чому духовенство такої сили, що стремить до карности і ладу не підтримує.

Далобся ще богато дечого Вам написати, але я не знаю, чи знайдеться у Вас терпеливість і сей лист до кінця прочитати. З него вносіть, чи варт їхати до Америки чи ні. Бо, як то кажуть, всюда добре, де нас нема. Поздоровляю щиро Вас і маму Добродійку (слідують ще вичислення). Дай Вам Боже всего добра, а в молитві Вашій мене не забувайте. (Підпис).

Примітка Редакції: Ідеольоґічному й орґанізаційному вкоріненню гетьманської струї в Галичині перешкодили самі гетьманці з берлінського центра, а саме: 1) Пок. В. Липинський своїм нервозним виступом проти Гетьмана і ще передтим унеможливленням співпраці пок. О. Томашівському та крайним зраженням ще інших робучих приклонників того табора. 2) Д-р В. Залозецький своїм віддавна веденим ширенням незгоди (про се писалося в Н. Зорі“). 3) Сам офіціяльний центр своїм поведенням, не вагаючись оповіщувати засуджуючі „вироки“ не тільки без переслухання „винних“ але навіть без спрецизування їм закидів, а Галичане таких азійських метод „рішаний“ очевидно ніколи не стерплять. 4) Неймовірна кирпня В. Кучабського і 4 інших козаків, котрі оперуючи покликуванням на свого рода передсмертний заповіт помершого (якого не оповістили!), зачали в галицькій пресі нівечити повагу Гетьмана і всего Гетьманського руху і т. п. факти, такі прикрі, що подібних їм не виказала досі навіть жадна з лівих ні найлівіших груп.

[3]) Остру хоч справедливу характеристику тої боротьби і способів Мишуґи пропускаємо, щоб не наразити „Н. Зорі“ на довгий судовий процес і получену з процесом страту часу, хоч не маємо сумніву, що правдивість тої характеристики Впр. Автора можна вповні доказати, бо боротьбу, яку там веде п. Мишуґа з Виткова Нового, знаємо з особистої обсервації на місци. Його демаґоґія оперта на такім пустім націоналізмі, що навіть з большевизмом приємніше вести боротьбу ніж з тим націоналістичним мишуґізмом чи мишуґівським націоналізмом. — Ред. „Н. Зорі“.

Редакція рукописів не звертає і з того приводу в ніяку переписку не входить.

СПРАВА КАЛЕНДАРЯ

Хто має сказати останне і рішаюче слово про його зміну?

Започаткована недавно на сторінках преси послом п. Др. Олесницьким дискусія в справі зміни календаря наглядно виявила погляди ріжних категорій суспільности на сю справу. Переважаюча більшість голосів є за зміною календаря і то в найкоротшому часі. Найясніше в тій справі сказала свій погляд катол. „Нова Зоря“. І можна певно сказати, що наша суспільність побачила, що настав останний час, справу календаря остаточно рішити і покінчити раз на все! Чи було краще рішити цю справу за часів Австрії, коли започаткував її Ексц. Преосвящ. Григорій, чи нині, це вже знає телеп і та частина преси, що тоді підняла демонічний крик і повела між народом шалену проти-акцію й аґітацію. Нині по страшних для нас із-за цего стратах ті самі, що передше кричали „распни“, говорять зовсім інакше. Згадую минуле тому, бо й тепер ще не підходиться до справи так, як повинно ся підходити. А саме: Забувається, хто компетентний до остаточного рішення справи зміни календаря. Маю на думці деякі голоси в „Ділі“ й „Новому Часі“. Одинокий поза „Н. Зорею“, що висказуючи погляди певної катеґорії людий, котру добре знає і в їх інтересі говорить, і що вказав на одинокий в цій справі компетентний чинник — себ-то на наших Владик — був п. Др. Ол. Бариляк (в „Ділі“ ч. 45 в статті „Спільні — чи окремі свята?“).

Хочу сказати ясніше. Вся наша суспільність повинна знати, що тим чинником, котрий скаже останне слово в справі календаря, є наші Впреосв. Владики всеї галицької провінції. „Конґрес представників усіх національних чинників: церква гр.-кат. і православна (?); політичні партії, господарські установи, професійні і станові орґанізації...“ („Н. Час“, стаття п. Д Паліїва: „Чи і яким шляхом змінювати календар?“)—тут при нічому! Представники громадянства галицької землі сказали своє слово в пресі. Православну „церкву“ не ма що згадувати, бо по 1) ґіерархія тої церкви вже впровадила насильно новий календар — по 2) члени тієї церкви ідучи за потребою часу і приміром Галичан, повинні погодитися зі зміною календаря — хоч і насильно введеного, бо годі думати, щоби православна ґіерархія, маючи за собою силу (хоч і не своїх вірних) була така уступчива, щоби „по засягненню думки свойого вірного стада“ — другий раз повторяла розпорядок. Там рішити можуть лише вірні. Інакше у нас, в гр.-катол. Церкві, де наші Владики терпеливо чекають на хвилю, коли справа зміни календаря дозріє в масах вірних і ті вірні виявивши свої погляди, попросять своїх Владик рішити справу, але лише після Їх думки і досвіду. Суспільности, що належить до католицької Церкви гр. обряду, лишається приняти рішення своїх Пастирів, а провідникам цеї суспільности і нашій пресі припадає обовязок справу рішення дух. Влади пояснити народові і вказати на користи такого рішення. Наше духовенство виповнить лише приказ своїх Епископів. Такий а не інакший порядок у католицькій Церкві і в катол. народі.

Конкретно справа представляється отже так: Суспільність пізнавши шкоди залишення старого календаря на дальше і користи для Церкви українського народу по принятті нового календаря у святкованні наших свят, сказала свою думку публичну в пресі. Представники Парляментарної Репрезентації, передові діячі духовні і світські, представники установ і преси підуть в делеґації з проšенням до наших Владик і представлять справу Їх остаточному рішенню. А наш духовний Провід поладнає тоді справу так, як буде уважати за найкраще. Бо справу святкування свят мають право рішати лише наші Владики. За Їх рішенням піде напевно все вірне стадо! Киринити будуть тільки ті, що не доросли до катол. дисципліни.

о. Н. Марків (Княже).

Пресова нарада

В справі віддовження „Просвіти“.

Нарада відбулася 19. с. м. в присутности коло 20 учасників. Отворив її ред. „Діла“ п. Мудрий. Реферував п. Коберський: Причини лихого стану загально відомі. Отже говорім більше про те, як оздоровити той стан. Предкладаю панам на письмі свій реферат, а устно подам тільки деякі цифри й коментар до них. Білянсово представляється майно „Просвіти“ не зле. Фахівці з уряду оцінили вартість камяниці в ринку на 1,200.000 зол. тому півтора року. Головну вартість представляє площа, котра має три фронти. Від того часу кріза поглибилася, все впало на вартости, отже приймім, що вартість камяниці впала до половини. Значить вона варт 600.000 зол. Два фільварки по 240 морґів варті разом 400.000 зол. Посілість у Грабівци 30.000 зол. Запаси книжок варті поверх міліона зол. Приймім одну третину, 320.000 зол. Разом має „Просвіта“ 1,350.000 зол. активів. — Довги „Просвіти“ виносили 8 квітня с. р. 705.000 зол., з того найменше пекучі гіпотечні (Оренштайн 206.000, Акц. Банк Гіп. 176.000). Більше пекучі короткотермінові 182.000 зол. Стипендійні фонди і фонд „Учітеся“ 131.000 зол. Пересічно має Т-во річно 160.000 зол., а саме з продажі книжок брутто 70.000 зол., з вкладок 25.000 зол., з „Дару“ 50.000 зол., з чиншів нетто 15.000 зол. Розходи будуть мінімально такі: Адміністрація 70.000 зол., поїздки і пропаґанда 16.000 зол., гіпотечні рати 45.600 зол., частина сплати капіталу 35.000 зол., відсотки 8.000 зол., відсотки від стипендійних фондів 7.500 зол., докінчення зачатих видань 6.000 зол. Разом 188.000 зол. Річний дефіцит виносивби кругло 28 до 30.000 зол. Покрити сей недобір можливо шляхом ударних кампаній. Доказ, що внутрішна позичка принесла досі майже 50.000 зол. Та головна акція в справі віддовження має полягати на продажі книжок, приймаючи приходу з сего жерела річно 87.000 зол. Друге жерело: стягання залеглостий. Приймаємо тільки $2^1/_2$ процент. З того слідує, що навіть без надзвичайних зусиль, коли буде прихильність преси всіх напрямів, що почувають себе приналежними до національного табору, маємо реальну можливість уратувати „Просвіту“. Можливі ріжні способи пропаґанди, мандрівні книгарні, упрошення жіноцтва, молоді, кооператорів і ин. Про зменшення числа персоналу нема мови, бо з канцелярії витягається сили для поїздок, котрі приносять гроші. Сануючи „Просвіту“ наводнимо край книжкою. Значить, цілій акції треба надати не характер жертвенности, лиш характер офензивний. „Просвіта“ хоче не лише брати але й давати. Оздоровлення розраховане найменше на 5 літ. Тільки при помочи преси можна се перевести. Головний Виділ сподівається, що наша преса не допустить до того, щоб національне майно пішло на бубен. Успіхи вже зачинаються, творяться нові бібліотеки і т. п. — Відтак відбулася коротка дискусія, в котрій промовляли пп. Корчинський, Ющишин, Назарук, Паліїв, Шкрумеляк, Маґаляс, Кульчицький і ин. Учасники дискусії застановлялися головно над можливостями пропаґанди і піднесення чиншів з великої камяниці „Просвіти“, котра приносить всего 2.872 зол. місячно, хоч має 16 льокаторів. Чинші передвоєнні, отже надзвичайно низькі. Нпр. Дейнека за льокаль на крамницю платить 63 зол. чиншу, редакція „Діла“ за 3 великі убікації 126 зол., овочар 74 зол., Полянський також 74 зол., Зінґер, Зіхер, Т-во „Праця“ і Повіт. Т-во Кредитове по 52 зол. (останне від ряду місяців зовсім не платить!), Центробанк 357 зол. хоч повинен платити бодай 1000 зол., друкарня „Діла“, що найбільше нищить будинок, платить всего 682 зол. + 20 за склад паперу, Книгарня Н. Т. ім. Шевченка, хоч конкурує з книгарнею „Просвіти“, платить 669 зол., Маслосоюз 246 зол. і т. п. В часі, коли „Просвіта“ стоїть дослівно перед руїною, українські установи, які мають там своє приміщення, повинні самі підвисшити чинш, бо колиб упала „Просвіта“, то камяниця перейде в чужі руки, а чужі люди вже знайдуть способи, як підвисшити чинші або й зовсім викинути українських льокаторів.

Клеветникам

Кілька слів правди.

В 73 ч. ліберального „Діла“ появилася виразно клеветнича допись, підписана псевдонімом „Ґльоссатор“. Клевети того дописувача полягають на тім, що автор нападаючи на „Нову Зорю“, пише ехидно у звязку з тим про — „занепад етики“ і про те, буцімто „розиузданість у тім напрямі замітна передовсім у тих „католиків“, що взяли собі за ціль своїх нападів працю та особу нашого Митрополита, вже нині постать безсумнівно історичну“.

Отже в „Н. Зорі“ за близько сім літ її істнування ніхто не знайде нападу на працю та особу нашого Митрополита, може знайти позитивні статті про діяльність Митрополита. Зате в розмірно недавній „Меті“, котрої Редакція уважала вказаним перепечатати в 15 ч. ту клевету псевдоніма, появлялися напади на нашого Владику Преосв. Григорія, навіть зі схизматицького органу, без жадного застереження, що ми свого часу притвилили.

Дальша клевета полягає на закиді, що наш орган („Н. Зоря“) „видумує (!) найзвичайніші брехні, щоби атакувати нібито о. Бандеру, а на ділі церковну та загально-національну установу, Богословську Академію, каже о. Бандері мати сина, якого у нього немає, каже тому синови бути глашатаєм якогось (!) византійства“ і т. д. Отже се лож і клевета, немовби наш орган видумав (!) те все. А правдою є, що ми одержали допис про те від особисто нам знаного священика, правдою є, що можемо се доказати кождої хвилі перед ким слід, і правдою є, що ми нічого не видумували. І правдою є, що ми містячи той допис, зазначили, що се допис. І правдою є, що треба бути свідомим клеветником, аби підсувати редакції „видумання“ допису. І правдою є, що ніякий редактор на світі не може їздити до кождої місцевости, про котру пише допис до того знакомий редакції чоловік, щоб переконатися, чи все до подробиць в дописі відповідає дійсности. Зрештою, коли навіть дописувач помилився що до того богослова, який у о. Бандери подвизався, коли той богослов не син а стояв в иншім відношенні до о. Бандери, то чи се зміняє факт, що через аґітацію за вводженням інакших форм у церкві, ніж були досі, наша Церква і наш нарід утратили 300 душ? А прецінь о сей важний факт ходить, а не о те, чи о. Бандера мав там сина, чи внука, чи зятя, чи будучого зятя свого або когось зі своєї родини. Редакція органу в тім прецінь цілковито невинна і між культурними людьми навіть виясняти того не треба. Таксамо смішний закид, що ми в той спосіб хотіли „атакувати“ нібито (!) о. Бандеру, а на ділі Академію... Смішний тому, бо хто як хто, а ми чейже зложили доволі доказів, що маємо цивільну відвагу атакувати отверто все, що уважаємо потрібним атакувати в пресі.

Редакції „Мети“ закидаємо отсим свідому участь у поширюванні неправд і клевет, висше наведених. Свідому длятого, бо нема такої редакції, яка не відріжнялаби допису (при котрім зазначено, що се допис) від редакційної статті. Се відріжняє навіть такий редактор, який ніколи передтим не був занятий у жадній редакції тай відразу став шефом-редактором, як у данім випадку п. редактор „Мети“. Не булаб ніяким оправданням замітка, що той пан має рівночасно кілька занять, тай тому не має часу уважати на те, що містить, бо коли поширюється в органі такий тяжкий закид, як закид про напади на Митрополита в катол. органі, то треба наперед переконатися, чи можна се доказати бодай одною статтею, бодай одним уступом статті, бодай одним реченням — за близько сім літ появи „Н. Зорі“! Ми розуміємо, що хто редагує такий масою запечатаного паперу великий орган як „Мета“ і при тім учив в одній школі, вчив у другій школі, до того виїздить на про-

вінцію, і ще піклується з милосердя поменшуванням наслідків безробіття і ще в УНДІ з патріотизму займається націоналістичною політикою а в Катол. Союзі опікується католицькою справою і двома „Неділями“ на тиждень, і до того всего піде не вчився редаґувати ґазети — той двигає на собі такі тягарі, що вистарчилоб їх на чотирох добрих хлопів, рівних йому благородністю серця,любовю до народу й запалом до праці. Ба, але при такім надмірнім обтяженні треба доконче розложити той тягар на кількох (не платню, борони Боже, тільки тягар!). В той спосіб також у практиці можна зменшити безробіття між нашими інтеліґентами. Платню не радимо вменшати такому навіть у нас рідкому типови, що вміє рівночасно належати до партії, котра виразно в програмі пропаґує рабунок чужого добра (забирати землю другим без ніякого винагородження!) — і до Катол. Союза, котрий шанує заповіди Божі, які вчать, навіть не пожелати жадної річи ближнього свого. Таких двох противних становищ не годен получити ніхто. А п. редактор головного орґану Катол. Союза годен! І благородність і спрт першої кляси. Та який се хаос вносить не тільки в одну частину краю але в цілий край, хіба сліпі не бачать.

Без відтяження п. редактора „Мети“ мусять лучатися такі куріози, як пускання в „Меті“ статтий з зазивами, щоби „зліквідувати“ і то до кількох днів „Н. Зорю“ а рівночасно, розуміється, не ліквідувати тих орґанів, котрі називають себе католицькими і — містять оповідання, в яких викидається сповідь, називається Сином Божим такого типа, що дає другій людині їсти мясо в велику пятницю, прозивається католицьку віру „фанатичною“ і т. д. і т. д. Річ ясна, що в разі зліквідування „Н. Зорі“ малиб ті орґани монополь у представництві католицизму й поглядів на сповідь, на піст, на Божого Сина і т. д. Словом, панувалаби „єдність“ у світогляді, яку очевидно розбиває „Н. Зоря“ і — що найгірше — ані не думає перестати розбивати. Так єсть! Отже деленда ест — клеветниками і клеветами. Картина первородної справедливости, благородности, етики і національної краси... Ми думаємо, що п. редактор „Мети“ крім усіх своїх дотеперішних занять повинен одержати ще посаду судді, бо має почуття справедливости, як рідко, ну й любов до правди. А що прекрасно опанував редакторську область, отже й судейську опанує прекрасно. Пишіть, Пане Колеґо, ще подання на суддю.

о. М. КАРОВЕЦЬ ЧСВВ.

Велика Реформа Чина СВВ 1882 р.

17. Перші праці над проєктом реформи в Римі.

Коли в останних днях грудня 1881 р. наспіли до Риму листи о. протоігумена Сарницького до св. Отця та провінціяла о. Яцковского до кардиналів з просьбою о реформу, ту справу принято в Римі дуже прихильно. Зразу передано її до блисшого провірення Конґреґації Пропаґанди, котра у своїм складі мала тоді осібну комісію для східних обрядів. В тій комісії засідали кардинали, знавці обрядів, секретар і конзультори як в інших римських Конґреґаціях. З комісії Конґреґації Пропаґанди для східних обрядів вийшла перед кількома літами Конґреґація для Східної Церкви, а при Пропаґанді лишилися головно церковні справи позаевропейських місій латинського обряду.

В василіянській справі роздумували насамперід над питанням: чи потреба цілковитої реформи, чи може буде досить завести лише зміни і заострення[89]).

Чи який Чин в добрім і цвитучім стані, можна пізнати з того, як в нім зберігається законні обіти чистоти, убожества і послуху; як монахи придержуються правил і уставів Чина, як віддаються духовній праці в церкві і як поводяться з людьми. Є й дрібні на око річи, які свідчать про лад в монастирі. Отже: чи панує порядок і чистота в церкві, чи виходять точно на богослуження; чи є чистота на коридорах; чи в монастирях й у захристіях панують тиша і мовчання, такі для тих святих обителий властиві і чи перестерігається. клявзура, щоби світські люде не мали так легко доступу до монастиря.

З канонічної візити, яку на порученя Апостольської Столиці відбув митр. Сембратович, та зі звіту протоігумена о. Сарницького як також з листів приватних ріжних осіб прийшли в Римі до переконання, що треба конечно основної реформи Чина.

Найбільше здається болів св. Отця Льва XIII, брак щиро католицького духа в Чині і взагалі в нашім духовенстві. Саме тоді мав зачатися процес Ольги Грабар і о. Наумовича, в котрім відбилися схизмофільські тенденції нашого духовенства, бодай в значній його частині. Не було тоді правдиво католицького і духовного виховання по духовних семинаріях. Про молитву, про аскезу, про життя духовне, про реколекції не мали тоді майже ніякого поняття не лише в семинаріях, але і в монастирях, де вся молитва, було правило церковне в хорі[90]).

Порядок дня в життю Василіян монахів як також клериків в монастирях не ріжнився від порядку дня по семинаріях духовних, хіба тим, що Василіяни відправляли щодня цілий хор і мешкали в монастирі та ходили в монаших одягах. Про якусь інтеллектуальну працю, зокрема богословську й аскетичну, чи проповідничу у тодішних Василіян не було чути. А були між ними і таланти та знавці клясичних мов як директор ґімназії в Бучачи, о. Яворський, математик о. Осміловський, о. Яким Березовський, знавець математики, фільософії, історії й літератури, котрими займався до глибокої старости. Навіть коли осліп, окремий лектор читав йому твори з тих областий. З нами молодшими часто любив дискутувати на теми з повисших областий, коли ми часом заїздили до нереформованого монастиря в Гошові. Один о. Сарницький як професор і двократний ректор університету занимався науковою працею, видав еврейську граматику, толковання псальмів і інше.

Як лише св. Отець в Римі дізнався про зміст листу о. Сарницького, поручив Конґреґації Пропаґанди, під власть котрої належала тоді наша Церква, перестудіювати загальний начерк пляну реформи Чина, присланий о. Сарницьким. І зараз над важною справою, якою мала бути реформа Чина, зачалися дискусії на довгих засіданнях поважних, учених кардиналів римських Конґреґацій і конзульторів навіть споза самої Конґреґації. Св. Отець казав предложити собі особисто вислід праць над проєктом реформи. Все те діялося вже в місяці січні 1882 р. Для докладного обговорення пляну введення в життя реформи треба було вислухати самих ОО. Єзуїтів і їм подати деякі вказівки. Реформа Василіянського Чина, отже Чина іншого обряду як були Єзуїти, й іншої народности, серед якої були зовсім інші відносини так церковні як і культурні, була для Єзуїтів річ нелегка. Як нація і як Чин в католицькій Церкві, стояли Василіяне в тім часі культурою богато нисше від Єзуїтів. Національно були вони тоді або нерішені, або явні русофіли. Наміром реформи було відновити щиро католицького духа св. Василія. Вже той святий серед замішань і хаосу у Східній Церкві шукав у папи Дамаза I (366—384) помочи і розради в тодішних сумних відносинах і вже св. Василія Великого називали тодішні грецькі хаотики „західником“ та закидали йому змагання до латинізації. Треба знати, що на столиці епископа в Царгороді засідав тоді еретик Демофіль, аріянець (370—380) і майже цілий Схід був аріянський[91]). Тамошній епископ не вживав ще тоді навіть титулу патріярха, бо була се одна з молодих епископських столиць.

[89]) Пор. цитовану брошуру о. Яцковского: Bazylianie i reforma Dobromilska. ст. 6.

[90]) Треба признати старим, нереформованим Василіянам, що вони щодня, літом і зимою, відправляли все церковне правило, літом в церкві, зимою в рефектари, рано і вечером. Таксамо приказ настоятеля виповняли. Інших законних практик їх не вчили, хіба що самі дещо собі доповняли з духовних книжок. Се замітив я особисто, коли мене приділено на помічника ігумена о. Тибінки Мелетія в останнім нереформованім монастири в Гошові, де я пережив з нереформованими оо. Василіянами недовго до самої великої війни.

[91]) В листі до св. Атанаазія пише св. Василій В. 371 р.:

„Ἐφάνη δὲ ἡμῖν ἀκόλουθον ἐπιστεῖλαι τῷ ἐπισκόπῳ Ῥώμης, ἐπισκέψασθαι τὰ ἐνταῦθα, καὶ δοῦναι γνώμην, ἵν' ἐπειδὴ ἀπὸ κοινοῦ καὶ συνοδικοῦ δόγματος ἀποσταλῆναί τινας δύσκολον τῶν ἐκεῖθεν, αὐτὸν αὐθεντῆσαι περὶ τὸ πράγμα, ἐκλεξάμενον ἄνδρας ἱκανοὺς μὲν ὁδοιπορίας πόνους ὑπενεγκεῖν, ἱκανοὺς δε πραότητι καὶ εὐτονίᾳ ἤθους τοὺς ἐνδιαστρόφους τῶν παρ' ἡμῖν νουθετῆσαι· ...Καὶ τοῦτο μηδενὸς εἰδότος, ἀψοφητὶ διὰ θαλάσσης ἐπιστῆναι τοῖς ὧδε, ὑπὲρ τοῦ φθάσαι τὴν αἴσθησιν τῶν ἐχθρῶν τῆς εἰρήνης.“ — Переклад:

Видалося нам вказаним написати до епископа Риму, щоби вглянув в наші справи і зарядив, щоби, коли тяжко вислати когось звідтам за збірним і синодальним декретом, сам на свою руку полагодив сю річ вибравши людей готових до зношення трудів подорожі і спосібних до того, щоби лагідністю і рішучістю поправили тих, що в нас є переворотні і вони нехай прийдуть сюда морем, без розголосу, щоби ніхто не знав, аби випередити наміри ворогів мира. — Твори св. Василія, том IV, ст. 431, видання Ґарнієра, Париж 1886 р. Гл.: також лист 70 до папи Дамоза I (або CCXX з 371 р. той сам том, ст. 433—435). Св. Василій дбав дуже про згоду між епископами; поширював єдність Східної Церкви з Західною. На його просьбу скликав папа Дамазій синоди в Римі 368 і 374 рр., де осуджено еретиків Македонія і Аполлінарія. Замітна у нього наука про щоденне св. Причастя. Гл.: Лист до Патриція (93). — Аскетичні Твори св. Василія, переклад митр. А. Шептицького, Львів 1929, ст. 434.

(Далі буде).

З римського гумору

Жиє тепер в Римі знаний і загально люблений поет-сатирик, Карло Альберт Салюстрі, котрого поезії виходять під загально знаним псевдонімом „Трілюс“. Недавно видав він досить великий збірник сатиричних віршів, звернених проти провідних людей між фашистами п. з. „Джове е ле бестіє“ („Юпітер і звірі“). Ті сатири напсували крови деяким фашистівським лідерам. Вони постановили отже пімститися. І зробили се на „пріма апріліс“ в такий спосіб: „Іль Пополо ді Рома“ з 1. IV. б. р. ч. 79 оголосив, що в Ню Йорку помер мультіміліонер, інжінер Йосиф Салюстрі та свому дальшому кревному, поетові в Римі, Карлови Альбертови Салюстрі, полишив у спадщині 5 міліонів долярів. Наслідок того оголошення був такий, що поет-сатирик дістав того дня 300 кондоленційних телеґрам по причині смерти „невіджалованого“ кревняка в Америці; кілька автомобілевих фірм оферувало йому зараз свої авта; одна фірма прислала йому до розпорядження служачого, кухара й шофера; важніші римські склепи телефонували безнастанно й оферували свої товари; двері помешкання поета не замикалися від напливу ґратулюючих „приятелів“ та знакомих.

Се так доскулило бідному поетови, що він зараз по полудни втік до Фраскаті. На другий день „Іль Пополо ді Рома“ оголосив, що на основі інформації, засягненої в американській амбасаді, вістка про міліоновий запис римському поетови показалася неправдива. Карло Альберто Салюстрі вправді роздав того дня даром кількадесять примірників своїх творів, але зискав зате велику рекляму і ще більшу популярність у Римі.

Нерозумне твердження, що то священики завели сповідь. Бо яку вони ціль малиб у тім, щоб заводити річ, котра дає їм найбільші тягарі а не приносить найменшої користи і найбільше нищить їх здоровля. (Шпірато).

ЦЕРКОВНІ СВІЧКИ
3 ІНЖ. К. КОТЕЦЬКИЙ і С-КА 7—12
Спілка з обмеженою порукою.
ВСЯКОГО РОДА ПОРУЧАЄ ФАБРИКА
Львів 15, вул. Окружна (бічна Кульпарківська) ч. 108 а.
Телефон 57-48.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Церковний піст у старині. Др. мед. Карло Ґранінґер (Ґрац) пише в катол. пресі: Перші християни постили строго, по тодішному жидівському звичаєви. То значить, вони приймали лиш одноразове поживлення. Крім того не вільно було споживати ніякої страви ні напитку. Цей строгий старохристіянський звичай панував до 3 століття. В 4 і 5 ст. введено малі полекші: Вільно було також у першій половині дня приймати якусь поживу. Як виглядали ті поживи, видко з того, що було заборонене споживання не лиш мяса й вина, але навіть мясо холоднокровних сотворінь. Довгий час було заборонено першим християнам споживати в піст також набіл. В деяких церквах довго зберігався звичай не споживати в часі посту нічого вареного. Навіть богаті в товщ і білковину овочі (горіхи, міґдали) як занадто поживні були заборонені. — В Італії зберігся цей звичай до 16 століття. Лиш у трьох днях тижня були дозволені варені страви. Впрочім люди живилися овочами і яриною. В Німеччині щойно в 14 і 15 століттю за папською диспензою було дозволене в деяких Епархіях уживати набіл. З часом витворилося з того звичаєве право, яке Церква, не спротивляючись, толерувала. Від того часу стала заходити ріжниця в церковній практиці відносно посту між північними краями й полудневими. Диспензи стають щораз частіші. З часом практику відносно посту так злагіднено, що нині істнують ледви останки колишніх постних приписів. Істнують ще тепер деякі секти, які відріжняються строгістю, а ще більше односторонністю. Так прм. істнує секта „молоканів“, котрі в часі посту живляться виключно молоком. Подібно строгі, споріднені з ними „духоборці“ й инші. Також визнавці ісляму переняли в деякій мірі старохристіянський піст, зберігаючи його в місяці рамазані. Це ще й нині строгий, своєрідний піст. Від сходу до заходу сонця заборонене мослемам не лише споживання страв, але й курення, пиття й тілесні зносини. Не вільно навіть цвітів нюхати. Пророк хоче, щоби в тім часі здержуватися від усякого уживання роскоші. В ночі вільно їм їсти до самого сходу сонця. Та позірно легка форма посту належить до найтяжших.

Хто гляне навіть поверховно, бачить ясно, що між старохристіянським і нинішним церковним постом заходить велика ріжниця. Лиш деякі монаші чини (прм. Трапісти, Картезіяни) нині зберігають піст подібно, як це було в старині. Від кінця середньовіччя постні приписи стають щораз лагідніші й нині, беручи практично, на них майже не зважають, головно по містах. Церква в уділюванні диспенз іде так далеко, що навіть від істнуючих постних приписів може бути звільнений той, „кому збереження посту ставляє тілесну недогоду“ (Мезер). В давнину погляди були далеко більше строгі. Так прм. св. Василій твердить, що абсолютно кождий вік зобовязує до зберігання посту. Також Нікейський Собор не знає й не терпить ніяких виїмків, навіть для дітий. Щоб тяжко працюючим улекшити піст, признано їм право, в головних днях залишити працю, щоб могли цілковито віддатися постови й релігійним практикам. Таке становище стрічаємо також у магометан, де в часі рамазану в усіх „правовірних“ місцевостях устає всяка праця й комунікація.

Між християнськими Церквами лиш евангелицька не признає посту з релігійних мотивів. Однак цікаво знати, що якраз у протестантських краях в найновіших часах питання посту студіюють з ріжних точок погляду й інавґурують впровадження посту; вправді не з релігійних, але світських мотивів, в цілі захоронення перед недугами й лучшої боротьби з ними.

На авдієнції у Папи було недавно понад 120 анґлійських моряків.

У Франції помер славний кат. учений о. Адольф Танкерей в 78 р. життя.

Ненависть до Єзуїтів між протестантами помалу уступає. В Осльо (Норвеґія) один великий щоденник висказується про них дуже прихильно.

Меморіял священиків з України

Демаскують совітських миротворців.

Предсідник конференції для розброєння Гендерсон одержав меморіял підписаний духовенством Радянської України, який стверджує, що радянський уряд веде жорстоку боротьбу з релігією і намагається защіпити населенню України ненависть до европейських держав і приготовити населення до війни з Захід. Европою. Меморіял докладно вичисляє ріжні форми переслідування релігії й большевицькі методи мілітарного виховання. В меморіялі є ліста православних духовних висланих большевиками на примусові роботи. Поборювання релігії осягнуло нечувані форми. В одній місцевости на Київщині безбожники розсадили лід на ріці підчас водосвяття Йордану. Процесія зі священиком мало що не затонула. Меморіял кінчиться зазивом до европейської опінії, щоб не давала віри совітським предложенням розброєння, бо СССР не хоче мира, але війни і знищення европейської цивілізації та християнства.

На світових збіжевих ринках

Телеґрами доносять, що від 11-го квітня с. р. в Шикаґу, світовій біржі на збіжжа, ціна збіжжа сильно підскочила і постійно дальше росте. Досі ціни зросли о 11%. Ту сильну тенденцію цін збіжжа пояснюють передбачуванням зменшення зборів озимини о 30%. Запаси збіжжа в Ферм Борді змаліли о $^2/_3$. На тім тлі біржеві круги очікують також звижки цін інших рільничих продуктів. Звижка цін збіжжа, яка здається буде постійна, збудила нові надії й на інших світових біржах. І це викликало оживлення м. ін. також на парижській біржі. Оптимісти припускають, що се зворотна точка у світовій крізі і що филя звижки цін американського збіжжа причиниться до уздоровлення світового господарства.

——o——

о. В. ПОРОДКО, Чина ОО. Редемптористів.

СЕРЕД ПРАВОСЛАВНИХ ЛЕМКІВ

З записок місіонара.

XII.

Лемківський нарід, не лише в цих околицях, але взагалі має богато даних, щоб релігійне життя серед нього дійшло до повного розквіту. Вже з природи Лемки склонні до релігійности, може навіть більше як наші прочі верховинці. Крім того й зовнішні обставини тепер до цего доволі сприятливі. Під напором православної аґітації піднялася тут проти неї сильна католицька реакція; почалися численні місії, реколекції, архієрейські посіщення. На Лемківщину від кількох літ напливають щораз то нові молоді сили, ревні священики, що з самопосвятою, безкорисно „non propter esum, sed propter Jesum“ трудяться над спасенням душ. Ця до недавна така забута й занедбана країна стоїть на передодні великого релігійного відродження та буде ще колись правдивою окрасою, перлиною нашої греко-католицької Церкви.

На сам празник Апостола Єдности св. священомученика Йосафата відбувся в Полянах величавий похід з місійним хрестом. Розвиваючись у найкращому порядку через цілу православну часть села, похід зробив на відступників величезне враження. Бліді, дрожачи зі зворушення, стояли вони при дорозі і приглядалися нашій могутній релігійній маніфестації.

По переду з процесійним хрестом ішов найбільший колись в селі православний аґітатор, що тепер навернувся і цим прилюдним виступом хотів направити давніше заподіяні згіршення. За хоругвами й образами, співаючи побожні пісні, поступали білою, сніжною дорогою одні за другими: шкільні діти, дівчата, жінки, молодці й господарі. Вкінці при звуках побідної пісні: Съ нами Богъ — несено в окруженню духовенства дубовий місійний хрест.

Похід переходив попри подвіря, на якім видно було якесь численне збіговиско. Там лежав труп одного православного, що помер нагло без сповіди, без св. Причастя, в сам день хресного походу. Це в Полянах вже другий випадок такої нещасливої смерти православного підчас місії. Многі уважали це строгим напімненням з неба, бачучи в тім палець Божий.

Тож не дивниця, що відступники з трівогою гляділи тепер на несений в поході великий образ страшенно пораненого, розпятого Спасителя, що немов з болючим докором дивився на них, пригадуючи їм їх невдячність — зраду.

Великої чести удостоїлися Поляни на закінчення місії. Загостив до них ВПреосв. Владика Йосафат, справляючи їм своїм приїздом милу несподіванку.

Хоч день був будний і при тім дуже студений, Лемків на повитання достойного Гостя зійшлося богато, як на велике свято. І не жалували того. Прегарна архієрейська відправа, зворушаюча проповідь Владики й апостольське благословення стократно нагородили їх за невеличкий труд, який собі завдали.

Хто бачив з яким захопленням вони слухали науки про едино-спасаючу віру, з якою вдячністю потім горнулися до гр. кат. Епископа, щоби з ним попращатися, той мусів напевно сказати собі:

— Ніколи, ніколи ці люди не покинуть своєї правдивої віри, не зрадять своєї матери, катол. Церкви!

А коли прийде на них небезпека, покуса, вони матимуть відвагу повторити ті слова, що їх сказала одна молода Лемкиня:

— Тепер по місії я радше дам себе порубати на кусні, а на православіє не пристану!

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Г. ДОМНИЦЬКИЙ.

CENTRUM

Католицька політична партія в Німеччині*)

Що таке політична партія?

Знання чужих політичних партій збільшує розуміння своїх партій. Так доводиться мені сказати на основі мого скромного досвіду. По прочитанню сеї праці може читач признає мені рацію.

Я досі дивився на наші українські „партії“ скоса, завдяки їх „партійности“ тай тому, що вони причинилися до втрати нашої недавньої української державної самостійности. Все це й виробило було в мені неувагу до партій взагалі, а українських зокрема. Таку неувагу до партій і такий погляд на наші українські партії, які до мого переконання мало промовляють, уважаю тепер за велику помилку свою і тих, хто так на партії дивився байдуже, як я. Бо коли ми докладно пригадаємо собі всю українську політику і недавне минуле, в якому творилася наша українська самостійність, то мусимо признати, що до її упадку причинилися не партії, бо партій в нас тоді ще не було, за винятком хіба двох в Галичині, завдяки австрійському парляментаризмові, — але гуртки безклясових і безбожних українських інтеліґентів, які звали себе ріжно: українські соціял-демократи, українські соціял-революціонери, українські соціял-радикали й т. д. Зву їх гуртками, а не партіями тому, що вони не мали за собою відповідно зорґанізованої маси, от хочби робітничої кляси на Україні та взагалі маси не орґанізували. Вони, ті гуртки, були на Україні не політичними орґанізаторами, але пропаґаторами чужих для України ідей — соціялістичних та кормителями нинішнього зла серед українського народу.

Не гурт, але зорґанізована партія має велике значіння для політичного життя свого народу — будь вона клерикальна, будь вона хліборобська або робітнича, — коли вона, побіч орґанізації, посідає відповідну продуману ідеольоґію, яка пасує їй до обличча й душі. До такого переконання про розуміння партії дійшов я вже по прочитанню „Листів до братів-хліборобів“ Вячеслава Липинського, яке зміцнив ще тим, що простудіював історію й теперішній вираз католицької політичної партії в Німеччині, „Центрум“. Тому я висше й висловився, що знання чужих політичних партій збільшує також розуміння своїх партій.

Підходячи блище до теми, цебто до зясування католицької політичної партії в Німеччині в її минулому й теперішньому життю, вважаю необхідним передовсім сказати дещо про партію взагалі, відтак — про політичні партії в Німеччині зокрема, які істнують тут побіч „центра“. Літературу до сеї теми наведу при кінці даної студії.

Поняттю партії властиві дві головні ознаки: а) частковість і відокремлювання одної ґрупи народу від решти народної маси та б) внутрішня обєднаність і спільна приналежність членів сеї групи. Отже під партією треба розуміти частину одного цілого, але ніколи те ціле. Партії ніколи не можна утотожнювати з цілим народом, з державою. Партія має лише частину свідомости нації, до якої вона приналежна. В одну якусь партію обєднюються люди, які відчувають між собою спільність на підставі їх релігійних або духових, економічних або соціяльних умов життя. Істнування якоїсь партії можливе очевидно при істнуванні инших партій. Коли якась партія виказує свою волю до панування в державі або в якійсь частині держави, тоді вона стає партією політичною.

Політична партія се дуже стара форма людського ґрупування. Партія панує в історії, розуміється не в теперішнім очевидно її виді, вже з часів античности, партія далеко старша ніж демократія.

Дефініція (означення поняття) політичної партії, в німецькій науці не має одностайности. Одні вчені пишуть, що політична партія се обєднання, яке хоче мати вплив на хід державного життя, щоб таким чином переводити в ньому свою волю. Другі кажуть, що партія се ґрупа, яка стремить до панування в державі, щоби в силу спільного переконання її членів здійснювати в ній свої намічені цілі. Треті, до яких і я приєднююся, твердить, що політична партія се на спільному переконанні оперта і трівко обєднана орґанізація, яка до осягнення своїх політичних цілей стремить активно, то значить боротьбою хоче осягнути владу над державою. З огляду на національні меншости в чужій державі політична партія може бути також така орґанізація, яка в тій чужій державі бореться за права своєї нації й таким чином стоїть до пори — до часу на сторожі її самобутного істнування.

Політична партія посідає свої внутрішні й зовнішні характеристичні властивости.

I. Внутрішні: 1) спільне переконання членів, 2) проґрамовість або означення ідей та 3) спільну активність партії, охоту до боротьби за свої погляди і цілі. II. Зовнішні: 1) орґанізованість, 2) участь у парляменті або иншім анальоґічнім тілі і 3) волю ділати в загальному політичному життю, розуміється, волю на зовні проявлювану.

Що до творення партій то в ньому відограють ролю: 1) погляд одиниці (або одиниць) на форму, змисл і ціль нації й держави та на їх завдання; 2) суспільна і станова приналежність творців партії та 3) неприхильність до противника або противників.

Дуже часто творяться партії на основі світогляду віроісповідно-релігійного або консервативного чи ліберального та соціялістичного. Певна річ, що світогляд консерватизму й католицизму противний світоглядові лібералізму й соціялізму. На творення партій впливають також істнуючі слої певного населення або його становий чи клясовий характер, як рівнож причини господарського характеру. Тому й бувають в політичному життю народів партії селянські, робітничі, пролетарські, аґраріїв, промисловців, купців і т. д. Очевидно, господарський інтерес втискається також в партії, які повстали зразу тільки на основі світогляду. В політичній практиці вони примушені підпорядкувати себе істнуючим формам господарського життя.

Повстають також партії на основі народности (меншости), наслідування (партія Мусолінія — фашисти, Гітлера — націон.-соціялісти й т. д.), де особиста перевага провідника стає підставою для творення партії. Між иншим розбіжність в погляді на державну форму даного народу причинюється також до творення партій,—монархістів, республиканців, прихильників демократії чи диктатури. Істнує рівнож партія так зв. пацифістів.

Майже кожна партія вважає себе заступницею всего народу. Його іменем вона часто проголошує або й викрикує свої партійні „ідеали“, обіцянки й т. д. Ті „ідеали“ деколи міняються, як тіні. Рівнож основи, на яких створилася якась партія, ґублять своє значіння. Як учить досвід, революціонери дійшовши до влади, стають реакціонерами; соціялдемократи вчора — вигідними міщанами нині; прихильники й борці за визволення поневолених народів перед війною — стають ворогами і гнобителями того визволення по війні... Своє оправдання в таких змінах знаходять вони в істнуванні здобутого ними правопорядку в істнуванні своєї держави, мовляв, її забезпека вимагає удержання чужої землі, про що наївні „партії“ українські в часи революції не мали жадного розуміння.

Щоб „ідеали“ якоїсь партії не мали характеру тимчасовости, але були довготривалі, в її цілях до певної міри прямолінійні й загальні для всего народу, партія мусить будувати свої основи на універсальних вартостях людства, якими в першу чергу є християнська віра й мораль, та на національній самобутности свого народу, на його обєктивному дусі й традиції. Тоді тимчасові політичні чи й соціяльні цілі, які досі для партії були головні, займуть в її діяльности місце другорядне, бо першорядними в ній стануть цілі ідейні: християнсько-людські й національно-патріотичні — як великодержавні, так і велико-культурні. Вони відповідають всім: хліборобам, робітникам, промисловцям, купцям, військовим і духовним, словом — кождій клясі й кождому станови всего народу.

В абсолютній монархії й у диктатурі (пр. у комуністів) нема инших політичних партій, окрім політичних прихильників абсолютної монархії або диктатури, які панують в державі й над народом самовільно. І навпаки, ріжні партії істнують лише там, де в державній орґанізації даного народу знайшла свій відгук і вираз конституційна, себто демократична думка, яку той народ собі здобув. Ту думку в першу міру характеризує народне представництво в державі — рада — парлямент — сойм (або „ляндтаґ“). Його творять, чи то в державі з монархічною формою, чи з республиканською, політичні партії. Їх історія дуже тісно звязана з історією парляментаризму, бо його основу творять партії, а партії в державі творять політику дня і становлять звичайно дійсну силу (в республиках) через своє правительство.

Поминаючи те зло, яке роблять для всего народу деякі партії тим, що ширять серед нього атеїзм — безбожництво, та своєю демаґоґією викликують ненависть одної кляси супроти другої, на загал партії се позитивне явище політичного життя народу й держави. Те позитивне явище полягає на тім, що партії як засіб якогось народного представництва чи демократії, активізують маси певної верстви, орґанізують їх, дисциплінують і виховують. В цьому й їх заслуга. Розуміється, кожда партія робить се на свій лад.

Зло для народу й держави становить велика кількість малих партій побіч великих. Наочним прикладом такого ненормального стану може служити Німеччина, та недавно сильна конституційна монархія, мілітарна й парляментарна держава. Нині в ній 33 партій! З того 8 великих, 25 малих. Перед війною були в Німеччині лише чотири партії: 1) консервативно-протестантська, 2) консервативно-католицька (центрум), 3) ліберальна й 4) соціялістична.

*) Від одного з українських учених, що студіює в Берліні, одержали ми на днях цікаву й поучаючу студію про „Центрум“, найбільшу католицьку політичну партію в сучасній Европі. Студія та зложена з цілої серії статтий. Тут печатаємо на разі вступ до тих статтий, у котрім представлене теоретичне розуміння партії взагалі та коротко згадані всі більші політичні партії Німеччини. — Ред. „Н. Зорі“.

Велику кількість партій в нинішній Німеччині викликав передовсім її ненормальний стан, в якому під впливом версайського договору опинилася Німеччина та її помірковані політики. З усуненням згаданого договору й залежної від нього опозиції супроти уряду, якась кількість тих малих партій перестане істнувати або влиється в відповідні великі партії, до котрих належать: 1) Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei (NSDAP), 2) Deutschnationale Volkspartei (DNVP) і Stalhelm, 3) Deutsche Volkspartei (DVP), 4) Deutsche Zentrumspartei (DZP), 5) Beyerische Volkspartei (BVP), 6) Wirtschaftspartei, 7) Sozialdemokratische Partei Deutschlands (SPD) і 8) Kommunistische Partei Deutschlands (KPD). З цих великих партій стоять в виразній опозиції до уряду три радикальні партії: дві праві (NSDAP і DNVP) й одна ліва (KPD). Перші дві виступають як виразники демократичної системи.

Всі великі партії з малими творять нині з Німеччини майже партійну державу. Парлямент („райхстаґ“) се нині цілковито партійне представництво. Те саме можна сказати й про уряд за першу половину істнування демократичної республики. Бо в другу половину, коли на чолі німецької держави став президентом ґенерал-фельдмаршал Гінденбурґ, то уряд німецький, хоч і творений правительственними партіями, був у своїй діяльности як внутрішній, так і зовнішній залежний від президента, особливо в останні роки, про що свідчать так зв. „Нотферорднунґен“ і заява канцлера, що Німеччина не може вже більше платити трибутів Франції й т. д. У внутрішній і зовнішній політиці Німеччини не-аби-яку ролю відограла німецька партія центрум, яка кермувалася не злобою дня (опозицією), але поміркованою доцільністю — реальною поступовою політикою, про що буде мова далі. Для нас ся партія дуже інтересна під кождим оглядом, а не лише тому, що вона католицька. Про неї довідатися не завадить також і нашим братам, Українцям православним. По свому християнському суспільному й соціяльному світоглядові вона дуже близько підходить до нашої української консервативної душі та до наших національно-патріотичних бажань, що зрештою виказує історія й нинішний стан тої партії. Про се й буде мова в дальших уступах сеї студії.

Хто хоче поправитися, а не вирікається нагоди до гріха, той подібний до чоловіка, котрий змітає павутиння, але не вбиває павука: отже павутиння зявляється все на ново. (Шпіраго).

Маленький фейлетон

Гиґієна спорту

Головні правила спорту такі: 1) Зачинати спорт не пристрастно але дуже уважно. 2) Особливо в початках треба дуже помалу призвичаювати серце, леґені та мязи до напруження, якого вимагає спорт. 3) Перед вправою і в часі виконування спорту абсолютно уникати алькоголю. 4) Спортовці мусять порядно їсти, бо спорт зуживає енерґію, яку треба орґанізмови звернути добрим харчем. Одначе харч спортовця мусить бути легкий. Жолудка не вільно йому ні переладовувати, ні дразнити. Їсти все, що смакує, тільки уважати, щоб воно було свіже і добре приготоване. Хоч твердження веґетаріян, що ростинний харч „найлучший“, очевидно неправдиве, то правдою є, що за богато мяса для спортовців шкідливе. Правдою є, що веґетаріяни відграють велику ролю в усіх областях спорту, але причина сього не в тім, що вони зовсім не їдять мяса, тільки в тім, що їх харч лекший і що вони звичайно не вживають алькоголю. (З німецького).

Ліквідація неграмотности

Гумореска М. Зощенка.

Тепер, громадяне, зовсім не можливо визнатися в тім, хто грамотний, а хто ні.

Приміром, декотрий громадянин може підписатися, навіть з ріжними викрутасами, але прочитати того, що написав, не може. І не лише він сам не може прочитати, але дайте ученому професорови і той учений професор — ані в зуб! То нічо, що професор. Так написано, якби курка надрапала.

А тепер, будьте ласкаві, скажіть мені, товариші, куди таких громадян зачислити? Грамотні ці громадяне, чи неграмотні? Одні твердять: певно, що грамотні. Инші знову: певно, що ні! А ти ломи собі голову.

На той примір Василь Іванович Головешечкин. Він сам, уважаєте, не знає, чи він грамотний, чи ні. Можна сказати, що зовсім згубився чоловік в тій освітній заверусі.

Предсідник за це якось недавно мало що не побив його. Головне — раптом два дні остало до повної ліквідації неграмотности. До першого, на той примір, травня, наказано в цілій ґубернії основно зліквідувати неграмотність. А на два дни перед тим речинчем біжить Василь Іванович до сільської ради і задихавшись голосить: — Я, вважаєте, неграмотний.

Предсідник трохи не вбив його.

— А щож ти собі, говорить, сучий сину, гадаєш? Як смієш, говорить, незліквідований ходити, коли раптом всего два дні зістало!

Василь Іванович оправдується, що то, вважаєте, він неспосібний до такої науки, вона йому ніяк не лізе в голову. А предсідник йому на це:

— Щож я зроблю з таким туманом, як ти?! Кругом, говорить, все документально зліквідоване, лиш ти один декрети нарушуєш. Гони, що сили до „тройки“, там проси і моли, може за тих два дні потрафлять яким чудом обтесати тебе. Нехай хоч тих голосівок навчилиб.

Василь Іванович відповідає:

— Голосівки, говорить, я потрафлю. На що їх показувати. Від того лише голова болить!

Предсідник, знаєте, знову трохи не побив Василя Івановича.

— То ти, говорить, голосівки потрафиш? А може ти потрафиш і прізвище своє нашкрабати?

— Так, говорить, прізвище також потрафлю.

— Отже ти, сучий сину, грамотний?

— Та ніби грамотний, відповідає Василь Іванович — але який-же я грамотний, то звичайні кпини.

По тих словах предсідник знову, знаєте, трохи не побив Василя Івановича.

— Я, говорить, не маю інструкції ритися в ваших ученостях, ви, говорить, тумани останні! Страху, говорить, наганяєте людям перед святом. І в додатку чоловік грамотний!

І знов мало що не збив Василя Івановича.

А тепер Василь Іванович дере ніс і твердить, що він грамотний. І взагалі з висшою освітою. Мігби навіть в Вузах*) викладати, лише не має охоти — жінка не пускає, ну і діти, вважаєте, плачуть — бояться, щоби в тих Вузах тата їм не вбили.

І живе собі тепер чоловік з висшою освітою. Чудо! Ще тиждень передтим твердив, що неграмотний, а тепер в такій великій учености плаває.

Просто якби на льотерії виграв.

*) Вуз — Висше Наукове Заведення.

Коли не будете покутувати, всі згинете. (Слова Спасителя, Лук. 13, 5).

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ЗАСІДАННЯ УНО (Української Народної Обнови) відбудеться 16 травня с. р. (другий день лат. Зелених Свят) о год. 11 перед полуднем, у Львові, в льокалі „Нової Зорі“, при вул. Сташіца, 8. 1 пов. На дневнім порядку важні біжучі справи й ухвалення реґуляміну орґанізації. — Ол. Саляк.

РЕДАКТОР ВИЛЕНСЬКОГО „СЛОВА“, посол Мацкевич (ББ) заявив в розмові зі співробітником жидівського „Моменту“, що Жиди в Польщі повинні дістати широку автономію і власний університет, щоб „запевнити їм можність свобідно вижитися у власній культурі“.

ФРАНЦУЗЬКА ПРЕСА доносить, що Німеччина має предложити утворення митного союзу, який обіймавби всі наддунайські держави, Німеччину, Італію й Польщу. Колиб цей проєкт відкинено, Німеччина готова признати згаданим державам преференційні мита, з виїмком Чехословаччини, котра на думку Німеччини не потребує преференцій.

АНГЛІЙСЬКИЙ УРЯД обіцяв випустити з тюрми Ґандія, коли він поручить індійському конґресови відкликати цивільний непослух. Ґанді відповів, що доки істнуватимуть причини, які викликали рух цивільного непослуху, він уважатиме дальше своїм святим обовязком кермувати тим рухом.

БОЛЬШЕВИЦЬКІ ВЛАСТИ випустили нову „добровільну“ внутрішну позичку у висоті 50 міліонів рублів. Вона має бути сплачена по 10 літах.

СТАЛІН, МОЛОТОВ І КАЛІНІН видали відозви, в яких пятнують бюрократизм і бездушність радянської адміністрації супроти працюючих верств і навіть супроти партійних людий.

ТРОЦЬКИЙ звернувся до естонського уряду з просьбою о дозвіл на тримісячний побут в лічничій місцевости Парнаві, в Естонії.

МАНДЖУРІЯ зірвала дипльоматичні взаємини з нанкінським урядом. Той уряд злегковажив сю ноту, як таку, що походить від „неістнуючого“ уряду.

В МАНДЖУРІЇ поширюється повстання проти уряду реґента Пу-Ї. На чолі китайських повстанців став ґен. Маа, котрий свого часу перейшов був на сторону Японців.

КИТАЙСЬКА ПРЕСА в Шангаю і Нанкіні щодня печатає звістки про військову активність Японців у районі Шангаю. Преса доносить, що японські війська заосмотрюються воєнними припасами й укріплюють лінію на захід від Цянвану і Ченджу.

КИТАЙСЬКО-ЯПОНСЬКІ ПЕРЕГОВОРИ в справі завішення зброї перервано аж до приходу інструкцій від Комітету 19-ти, вибраного Зборами Союзу Народів.

КИТАЙСЬКО-ЯПОНСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ для полагоди конфлікту відложена, бо справа усунення японських військ не посунулася ні крок наперед. Аґенція ТАСС доносить, що загрожує зірвання переговорів і відновлення боротьби.

НЕВІДОМІ СПРАВНИКИ збещестили в Пекіні гріб матери князя Пу-Ї у відплату за те, що він обняв гідність реґента Манджурії. З домовини вкрадено брилянти і перли.

В НОВІЙ ФУНЛЯНДІЇ (великий остров Північ. Америки) вибухла революція. Товпа напала на палату уряду, знищила внутрішне уладження і спалила архіви парляменту. Премієр уряду втік. Вулицями волочилася товпа і рабувала склепи та приватні мешкання. Вкінці вдалося опанувати положення за допомогою на швидку руку змобілізованих жовнірів.

НОВИНКИ

Слідуюче число „Нової Зорі“ буде вже святочне. Воно вийде в збільшенім обємі на 16 ст. друку з датою 1 травня (мая) 1932 р. Святочне число буде особливо надаватися до поширення і можна його вже тепер замовляти в Адміністрації в більшій скількости для кольпортажі.

Впр. о. Рафаіл Криницький, довголітний місіонар в Бразилії, виголосить в понеділок 25 квітня о год. 6 веч. виклад на тему „Еміґрація“ в Бразилії“ в Еміґр. Домі у Львові, вул. Вишневецьких. 4. І пов. Вступ за добровільними датками на еміґрантів.

Великі повіні на Україні. З Великої України наспіли вістки про великі повіні. Дністер, Бог, Рось, Припеть, Тетерев, Ірпень й інші ріки залили великі простори. Могилів Подільський майже цілий залитий водою. В одеській окрузі залила вода 3 міста і 70 сіл. На Київщині 30 сіл під водою. В цілім краю під напором води завалилися мости. Все те головно наслідки винищення лісів.

4 селяни і 17-літний ученик Іван Малков перекралися з „раю“ до Польщі коло Суходовщини на Виленщині. В часі переходу через границю брата цего ученика і матір застрілила большевицька стежа. Ранена мати хотіла приволіктися до граничного стовпа, одначе наслідком упливу крови вмерла.

Перший конґрес українських інжинірів відбудеться у Львові в днях 15 і 16 травня. Конґрес має орґанізаційно-наукові завдання. На нім має бути утворена Федерація Українських Інжинірів. Вона має обєднувати всіх інжинірів українців, розкинених по всьому світу.

Військовий податок мусітимуть платити всі, котрих військова поборова комісія узнала здібними служити в загальнім ополченню („посполите рушенє“) зі зброєю і без зброї та всі неспосібні до військової служби. Цей податок мусітимуть платити всі зачислені до тих катеґорій, котрі скінчили 24 роки життя.

Дирекція „Маслосоюзу“ повідомляє, що на її адресу вплинуло 219 подань о посаду в склепах і бюрах „Маслосоюзу“. З тих зголошень принято лише 7 практиканток виключно на літний сезон. Інших подань не узгляднено, бо нема вільних місць.

Представники польського гутництва згодилися знизити ціни зеліза о 10%. Знижка цін обовязує вже від тепер в гуртовній і роздрібній продажі.

Згоріло 17 домів, 8 стоділ і 10 стаєн в Хоцімю, пов. Каліш. Підчас ратункової акції 3 особи попеклися. Причина пожежі кепська будова комина.

Коло Славська в Скільщині осунулася гора Хатка наслідком таяння снігів і засипала вузьку громадську дорогу.

Маґістрат в Чорткові обнизив ціну електричного току о 20%.

Редактор монархістичного виленського „Слова“, Мацкевич, ворожо настроєний до большевиків, мав забавний випадок в Женеві. Швайцарська поліція перевела у нього о 3 год. в ночі докладну ревізію, бо уважала його комуністичним аґентом, що перевозив нелеґальну бібулу.

В зоольоґічнім городі в Варшаві вродилися 4 львятка. Тепер варшав. зоольоґічний город має 15 львів.

Большевицький суд в м. Альма Ата (Туркестан) засудив на смерть 6 інженірів-техніків нової туркестансько-совітської зелізниці („Турксіб“), обвинувачених в саботажі і контрреволюційній пропаґанді. Присуд виконано.

В Югославії настали великі спеки. В Білгороді горяч доходить до 28 степ. в тіни.

В центрі Будапешту на місці, де була палата мін-ва внутр. справ відкопано кладовище з часів династії Арпадів, що панувала на Мадярщині від X-го до поч. XIV ст. При кістяках знайдено перстені, гроші з латинськими написами, ножі і т. п.

На посаду ката в Мадярщині зголосилося 100 кандидатів. Між ними переважають безробітні. Зголосилися також люди з високою освітою і... три жінки.

Податкові полекші

На нараді представників міністерств скарбу, рільних реформ і рільництва обговорювано справу податкових полекш і платностий рільників. На підставі закона про сплату податкових залеглостий і розпорядку мін. скарбу рільники, котрих податкові залеглости до 31 жовтня 1931 р. не повстали наслідком злої волі, дістануть відложення платности до 15 серпня 1933 р. Щодо залеглостий ґрунтового податку з другої рати на 1931 р., то полекші, які передбачує розпорядок, могтимуть дістати лиш ті рільники, котрі негайно заплатять першу рату ґрунтового податку за 1932 р. В противному разі залеглости будуть стягнені зараз.

Що діється в краю

З Косівщини пишуть нам: Дня 18. III. с. р. мала відбутися демонстрація безробітних в річницю Парижської комуни. Аґітатори з Кобак хотіли звербувати на те гуцулів з гір. Однак гори не дописали і не зявилися. Того дня зійшлася тільки молодь з Кобак, Рибна, Слобідки і Рожнова до Косова і коло суду зачали співати інтернаціонал і кричати: Дайте хліба! А кричали й такі, які мають поверх 10 морґів орного поля; навіть хліб продають та цілком певно не є голодні. Поліція їх розігнала, кількох арештувала. За те, що гуцули не прийшли демонструвати, аґітатори були дуже злі та кричали, що їм не належиться допомога.

Жертви

Впов. Василь Юречко с. Теодора, Мельниця п/Дн., 2 зол. на катол. пресу.

В кождій українській хаті повинен бути

католицький народній тижневик „ПРАВДА“ часопис ілюстрований на 12 сторінок

МАЄ на ціли ширення правдивої освіти й освідомлювання своїх читачів про біжучі справи, про події в Церкві, світі та рідному краю.

МІСТИТЬ популярні статті на теми суспільні й політичні з католицького становища, а також статті на господарські теми.

ДАЄ найбільший з усіх наших часописів огляд біржевих цін.

ПРИНОСИТЬ у кождому числі богато цікавої всячини в коротких статейках, які популяризують ріжні ділянки знання, а також цікаві нариси та оповідання в книжковій або фейлетоновій формі. В рубриці „Церковний Календар“ подає м. ін. церковний устав на найближчу неділю і свята.

НАДАЄТЬСЯ до масового поширення через передплату і кольпортажу.

Ціна тільки 3 зол. на 1/4 року.

Оказові примірники безплатно.

Замовляти на адресу:

АДМІНІСТРАЦІЯ „ПРАВДИ“

Львів, ул. Сташіца 8.

Переписка Редакції

Впр. о. Л. С. в К.: Засадничо не містимо жадних відозв, підписаних тими, що залягають з передплатою. — ВП. Авторови допису: „25-літний Ювилей Священика-патріота“: Допис гарний, але присланий так пізно від часу відсвяткування ювилею, що помістити його не можна, бо одна з засад редаґування це актуальність обговорюваних справ.

КУПУЙТЕ НОВУ КНИЖКУ!

Ділимося з читачами „Нової Зорі“ радісною вісткою. В области нашого проповідницького письменства появилася в нас гарна і дуже потрібна новина: **Пять до десять мінутові проповіди** о. Теодозія Галущинського ЧСВВ на кожду неділю в році. Се не тільки знаменитий підручник для проповідників, але й будуюча книжка до читання для людий, що задля недуги чи з иншої важної причини не могли бути на Службі Божій. Перед кождою проповіддю поданий текст Євангелія. Книжка апробована Духовними Властями. Видана Українською Католицькою Орґанізацією. Має сторін 258, гарний папір і коштує тільки 2 зол., з почтовою пересилкою 2.30 зол. Замовляти в Адміністрації „Нової Зорі“, Львів, ул. Сташіца, 8. Спішіться з замовленнями, бо наклад невеликий.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

РІК ОСНОВАННЯ 1878

На зимовий і весняний сезон. КАПЕЛЮХИ і ШАПКИ

Фірма АНТІН КАФКА

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! Вибір великий!

2 8-?

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, з переконаєшся, що найдешевше купиш **меблі** всілякого рода у **ГЕШЕЛЄСА** у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 31-50

КІНА

ПАЛЯС: „Шангай-Експрес“.
КАСІНО: „Ц. к. резервіст“.
СТИЛЕВЕ: „Нібелюнги і Крімгільда“.
КОПЕРНИК: „Мала Жанетка“.
ЛЕВ: „Король Швейків“.
МІРАЖ: „Два хлопчики“.
МАРУСЕНЬКА: „Мала Жанетка“.
УТІХА: „Чорний Перро“ і весела комедія.
ОАЗА: „В пустині“.

Одинока найліпша й своєрідна паста до взуття „ЕЛЕҐАНТ“ КОНСЕРВУЄ ШКІРУ

Жадайте лише сю пасту. — Адреса: Львів, Кордецького 51.

1 Телефон ч. 60-04. 16—?

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Панталеймон Хитра. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Porto zapłacone ryczałtem.

Ч. 32 (530). Львів, неділя, 1 травня 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст. АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Станіцка ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам. долар. Ціна числа 25 сот. Конто П. Щ. Краків 405.867.

Христос Воскрес!

ВАСИЛЬ ЛІМНИЧЕНКО

Лунає гомін воскресних дзвонів

По сірім полі блукає смута,
Снується тиха, сріберна нута,
Снується нута дальних обріїв
По канвах вітру, що злегка віє...

А десь здалека, зза довгих гонів,
Лунає гомін воскресних дзвонів...

На сірім полі, де блудить смута,
Стоїть капличка, людьми забута...
І кажуть люде, що в сніговію
Хтось при капличці зузрів Марію...

А десь здалека, зза довгих гонів,
Лунає гомін воскресних дзвонів...

І кажуть люде, що в сніговію
Коло каплички видно Марію,
Коло каплички, в сірому полі,
Де йду шукати і сонця й волі...

А десь здалека, зза довгих гонів,
Лунає гомін воскресних дзвонів...

Коло каплички, в сірому полі,
Де вітер шепче казки тополі,
Здіймаю шапку в ніжній задумі,
В щирій покорі, в ясному сумі...

А десь здалека, зза довгих гонів,
Лунає гомін воскресних дзвонів...

Німеччину заливає гітлєризм

Республиканська більшість у Прусії перестала істнувати.

Бюро Вольфа доносить: Урядово оповіщений отсей вислід виборів до пруського сойму: Гітлер здобув 162 мандатів, соц. демократи 93, катол. Центр 67, комуністи 57, народна партія 7, державна партія 2, християнські суспільнкии 2, гановерчик 1. Всіх послів 422. — Таким чином республиканська більшість перестала істнувати. Правління буде надзвичайно трудне.

Який буде новий сойм Баварії.

Новий сой Баварії матиме на 128 послів 45 гітлєрівців, також 45 послів баварської народної партії, 20 соц. дем., комуністів 9, послів селянського союза 8, демократ 1. Зріст послів гітлєрівців несподівано великий.

Який буде новий сойм Віртемберґії.

Новий сойм Віртемберґії матиме на 80 послів 23 гітлєрівців, 17 катол. Центра, 14 соц. дем., 9 Селянського Союза, 7 комуністів, 4 демократів, 3 нім. народовців, 3 християнських соціялістів.

Помер Юліян Романчук

*** 24. II. 1842 † 22. IV. 1932.**

В 91 році свого трудолюбивого життя помер у Львові сеніор українських діячів, професор Юліян Романчук, довголітний керманич української політики за старої Австрії. Покійний уродився в Крилосі коло Галича. Його батько Семен, син збаражського міщанина, був там народним учителем. Його мати Марія з Глинських, дочка священика, походила з Теребовельщини. Школи скінчив Юліян Романчук у Станиславові і Львові. Був учителем в німецькій ґімназії у Львові, від 1868 в українській академічній ґімназії. При його діяльній співучасти виростали наші культурні установи, від „Просвіти" почавши. Покійний мав великі заслуги на полі української преси. Редаґована ним від 1879 р. „Батьківщина" була першорядним орґаном для народа. Старі складачі в друкарнях оповідають, що покійний Романчук писав дрібненько мов мачком сіяв, але кожда його буква була виразна і каліґрафічно викінчена та весь скрипт дуже старанний. Від 1883 р. аж до розпаду Австрії був послом. Романчук се найзамітніший з діячів т. зв. народовецького напряму. Заслужився також зредаґуванням і виданням українських клясиків. Не оставив по собі своїх замітних творів, бо вся його велика робучість зужилася в пресі, в парляментарній політиці та в масі всяких віч, нарад, засідань і конференцій. Належав до типу політиків чистого серця і чистих рук. Мав великий життєвий і політичний та орґанізаційний досвід. На жаль, невідомо, чи хто з молодших знакомих покійного подбав, щоби списати спомини покійного, котрі моглиб належати до найбільше поучаючих.

Похорон відбувся 25 квітня 1932 р. В похороні взяло участь 22 священиків під проводом Преосв. Будки, шкільна молодь державних і приватних шкіл і численні маси народу. Співали на переміну хори „Бандурист" і „Сурма" та приґравала орхестра Т-ва „Зоря". З балькону дому прощав Покійного д-р Кость Левицький. Над могилою промовляли д-р Дмитро Левицький від УНДА і Парляментарного Представництва, ред. Вол. Целевич від Т-ва „Просвіта" й інших культурних установ, посол Сергій Хруцький від північно-західних українських земель, студ. Вітошинський від студентства й інж. Романенко від укр. наддніпрянської еміґрації.

Замість тоастів і довгих промов в часі свят скажім собі при спільнім столі: Зложім що хто може на безробітних й убогих!

ЧИ ДУМАЄТЕ ПРО СВОЮ БУДУЧНІСТЬ?

Якщо так, то складайте свої ощадности в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.

4 31-х

ДУМКИ ПІД СВЯТА

Як чоловік огородник безмірно висший навіть від найкрасших квітів, котрі він приходить плекати, так безмірно висший від людий Бог, що зійшов на землю в людській постаті, щоби приміром свого св. життя і своєю наукою плекати людські душі. І як без помочи огородника неможливе ублагороднення квітів, так без помочи Бога неможливе ублагороднення людий. Се особливо виразно показується в наших часах, коли над людьми, над нашими ближніми на сході, запанувала страшна струя, що не признає Бога і релігійних підвалин моралі.

Та страшна струя зявилася як остання консеквенція, як овоч лібералізму. Отже в її обличчі з тим більшою вірою повинні горнутися до Христової Церкви всі люди, котрих ласка Божа зберегла до сеї пори перед тортурами духа і тіла, яких зазнають ті, що коротають свій вік під владою слуг Антихриста. Бо стукає вже до дверий всіх народів страшний дух розвалу і ломляться на очах основи порядку і культурного життя, в якім не стає віри в Бога і пошани для Церкви Його.

Кріза моралі й ідеольоґії йде в парі з великою, ще небувалою крізою в господарці й публичнім життю.

Як далеко поступила руїна, свідчить факт, що в найбогатшім місті світа маса безробітних іде наступом на маґістрат...

Се було ще тому пять літ не тільки неможливе, але й немислиме...

Ратунок перед руїною є тільки один: Віра і випливаючі з неї добрі діла. Віра, яку проповідується від віків з Петрової Скелі, з місця, де безперервно сидять Намісники Того, що воскрес з гробу в світлий день побіди.

Се той звязок, що може вратувати людство. І нема иншого ратунку.

В життєвій практиці се особисте і збірне очищення від усего того, що довело до страшних наслідків. Се міцна звязь нерозривного подружжа. Се відгородження віруючих людий від співпраці з ліберальними струями. Се допомога ближнім своїм, що попали в скруту і нужду. Се підпирання всего, що скріпляє католицьку думку і культуру.

В світлий день Христового Воскресення присвятім одну хвилю задуми над тим, що кождий з нас зробив за минулий рік для скріплення себе і свого народу.

Поки життя в нас бється ще час до високого змагання, але вже останній.

Бо чути приспішений віддих руїни і ніхто не знає, чи в тім самім стані ще застане сей світ слідуючий день Воскресення.

І ніхто не знає, чи почує ще раз в спокою гомін воскресних дзвонів, чи може за рік почує гриміт гармат і сичіння бомб з отруйними ґазами, символом й апоґеєм матеріялістичної „культури" сучасного людства.

ВЕСНА

Радо витаємо поворот того проповідника по снігах, по морозах зими. А проповідник той це весна, що приносить нам зелень, квіти.

I. Весна це символ молодої Церкви. Вона застає природу мертвою, дерева без листя, поля без зелені, без життя. Пташки не співають в лісі... Аж ось весняне сонце починає чимраз вище підноситися на небосклоні та зсилає щораз то більше світла і тепла. Сніг тає, паде теплий дощ. Ростини відзискують життя і красу, птички вертають з вирею та своїм щебетом веселять ліси й гаї; хлібороби починають свою весняну працю.

Подібно було в часах Ісуса Христа й Апостолів. Перед ними всюди царювала смерть, холод був у серцях, навіть серед вибраного народу, з якого мав вийти Месія. Люди по більшій части вже ані не знали ані не любили Бога. Прихід Сонця Правди був щойно заповіджений патріярхами і пророками.

Родиться Ісус. Це те сонічко, що починає сходити. Коли Його підносять на хресті, Він немов горяче, полудневе сонце розпалює застиглі серця: „А коли я буду піднесений із землі, потягну все до себе“ (Йоан XII, 32) — так заповів Він сам. Апостоли проповідають Христа розпятого, любов до Бога оживає в людських серцях, буйним квітом розцвитаються християнські чесноти, що видають овочі добрих діл. По всій землі лунають похвальні пісні вдячности в честь Всевишнього. Від тепер буде вже вічна весна в світі душ: Церква продовжатиме працю Апостолів аж до кінця світа: Вона буде родити до Божого життя ті душі, що його ще не мають та відроджувати до нього такі, що те життя втратили. Славаж Тобі, Христе Спасителю, за ту чудову весну!

II. Весна це образ християнської парохії на Великдень. Перед Великоднем у парохіях піст. А піст се зима, се холод великих і страшних правд, се жалоба покути, поклонів, а в душах праця над умертвленням пристрастей.

Та на Великдень воскресний Христос це сонце Правди, що блестить і гріє. У Великий Четвер і Страстну Пятницю Він проникнув нас найгорячішим промінням любови з Пресв. Евхаристії і свого Хреста, лід сердець розтопився, життя повернуло до них через віру й розкаяння. Пасхальне Причастя влило в них нового життєвого соку, нової сили до сповнення обовязків. Добрі постанови немов та многонадійна зелень красуються, звіщаючи гарне жниво. І коли на дворі птички літаючи виспівують свої пісні, душі також співають своє радісне Алилуя.

III. Весна це образ молодости. Весна це пора краси, зелені, квітів. Се час, коли в природі все усміхається. Таксамо молодість се найкраща пора в життю. Вона є, або бодай повинна бути віком чистоти, невинности, отже і правдивої краси. Се також час золотих мрій і надій.

Та все те минає, втікає дуже скоро. Весна зникає, щоби вступитися літови. Так і свіжа краса молодости скоро вяне і блідне, її мрії уступають перед строгою дійсністю. Вони розлітаються, як ті миляні баньки, що ними забавляються діти.

Та молодість як і весна має свою поважну сторону. На весну не лише зривається квіточки й співається веселі пісоньки. Це також пора праці: Тоді треба приготовити жниво на полі і в огороді. Тоді справляється землю, щіпиться, відчищується, обтинається деревцята.

Так, молодіже, має бути також із твоєю молодістю. Ужити треба її на працю! В молодім віці відчищувати треба деревце твоєї душі, щоб воно могло ліпше родити. Треба обтяти в ній ті дикі парости і галузки, що забиралиб тільки сок, а не видавалиб овочів, т. зн. треба витяти з твоєї душі головно самолюбство. Воно якраз у многих причина того, що бажаючи задоволити й шукати у всім себе самих, не приносять плодів для неба... Весна це також час очкування, щіплення. Щіплення для твоєї душі се тісна злука з Ісусом Христом, що є немов тим пнем, який вливає в тебе сок свого Духа. Це здійснення Христового бажання: „Перебувайте в мені, а Я у вас, щоб ви принесли плід“. (Йоан XV. 4).

З французького подав
о. Володимир Породко
Чина оо. Редемптористів.

о. М. КАРОВЕЦЬ ЧСВВ.

Велика Реформа Чина СВВ 1882 р.

18. Провінціял Єзуїтів о. Яцковский в Римі.

Св. Отець Лев XIII пильно слідив за поступом праці над проєктом реформи нашого Чина, котрий опрацьовували кардинали і конзультори в Пропаґанді. І незабаром казав собі предложити вислід тих праць. Завізвав також до Риму провінціяла Єзуїтів о. Генрика Яцковского з Кракова, щоби й від нього особисто довідатися, як він задумує перевести цілу реформу почавши від новіціяту.

До Риму виїхав о. Яцковский в першій половині місяця лютого 1882 р., поступивши на два дні до свого ґенерала у Фієзоле в Італії, як сам о тім пише[92]). Єзуїтським ґенералом був тоді о. Бекс, бельґієць[93]). Коли о. Яцковский просив його о інструкцію, сказав до нього о. Бекс дотично наміреної реформи Василіянського Чина: „Коли би я завізвав котрого з підвладних тобі отців до себе, яку давби ти йому інструкцію, як йому заховатися супроти мене?“ — „Я відповів, що думав, що очевидно не дававби йому ніяких начерків в якій небудь справі бувби він завізваний через о. ґенерала, бо коли о. ґенерал завізвавби кого з моєї провінції до себе, то певно не по те, щоби від нього почути мою гадку але його власну“. — „От і маєш, каже ґенерал; ти жадав від мене інструкції, що і як маєш говорити або не говорити св. Отцеви. Колиби св. Отець в справі реформи Василіян хотів був знати, що я думаю, бувби мене до себе завізвав; коли тобі казав сюди приїхати, то очевидно тому, щоби ужити твоєї праці почути твою гадку. Св. Отець є таксамо моїм як і твоїм настоятелем і таксамо ти як і я обовязаний до однакового послуху й отвертости для нього. Отже говори і поступай в Римі так, як тобі твоя совість і розум каже“[94]).

Коли о. Яцковский прибув до Риму, застав вже готовий матеріял книжок і рукописів, які відносилися до історії нашого Чина. Поручено і йому подати свої гадки до начерку пляну цілої реформи.

Зараз на другий день по засіданні кардиналів завізвав св. Отець до себе о. Яцковского. Авдієнція була дуже довга, бо св. Отець докладно розпитував про релігійні відносини в Галичині. О. Яцковский, що від давна вже займався справами унії в Галичині і в Холмщині, міг дати вичерпуючий звіт про стан унії в Галичині і про Чин Василіянський, якого реформи мав піднятися він зі своїми призначеними до того отцями. Загальний проєкт реформи, опрацьований кардиналами на підставі письма о. Сарницького, затвердив св. Отець ще перед авдієнцією о. Яцковского і видав зарядження, щоби спішно виготовлено начерк папського Письма. Св. Отець висказав свою радість і вдоволення з постанови в справі реформи. В розмові з о. Яцковским входив у подробиці переводження реформи новіціяту і розпитував про прикмети тих священиків, яких мав о. Яцковский призначити до ведення василіянського новіціяту. Дуже характеристичною ціхою Папи Льва XIII при обговорюванню пляну ведення новіціяту було те, що, як підносить о. Яцковский, св. Отець кілька разів і з великим натиском поручав і майже просив, щоби ОО. Єзуїти будучи у Василіян шанували обряд руський, не щоби самі його приймали, але щоби мали його в пошані і в той спосіб виховували і самих Василіян в любови до руського обряду. Також поручив св. Отець о. Яцковскому, тим самим і тим Отцям, що будуть призначені до ведення новіціяту, щоб оскілько се буде можливим, відновлено давні василіянські звичаї, усвячені приміром св. Йосафата й інших мучеників по нім. Була також бесіда і про мову, якою говорив і писав св. Йосафат як близький до нас Галичан сусід з Володимира Волинського, себто про мову українську, при згадці про давні звичаї василіянські, усвячені приміром св. Йосафата і тільки по нім мучеників, в Полоцьку 1705 р., в Гумані і Лисянці 1768 р. як також за Николая I, за Сімашка і Жарського, коли Василіян і світських вірних та священиків, що не хотіли виречися катол. віри, тримали ті вороги правди Божої по арештах і замикали в хлівах, де вони в холоді і голоді терпіли за імя Христове і свою Церкву.

Вистане прочитати сторінки історії еп. Ліковського, спомини Геленіюша, монографії ученого Домініканця, кс. Садока Баронча, вірменина, щоби переконатися, що Василіянський Чин має чим повеличатися. Не знають того, чи не хотять знати деякі наші греко-католицькі священики і прилюдно не признають навіть цілим світом за святого признаного і Апостольською повагою 1867 р. в церкві св. Петра оголошеного св. Йосафата[95]); такі є ще й нині, що так як схизматики в Вітебську — 1623 р. наставали не лише на честь святого — але і зі світа його згладили. Та тамтим можна менше дивуватися, бо вони були схизматики, як нашим греко-татолицьким (з імени) священикам. Тамті може й не знали що роблять, а може належали до числа тих, про котрих каже Ісус Христос: „Прийде година, що кождий, хто

[92]) Bazylianie i reforma Dobromilska, ст. 6.

[93]) Жан Пієр Бекс * 1795 р., вступив вже священиком до Чина Єзуїтів, працював у Гамбурґу, в Гільдесгаймі, у Відні; був ректором в Левен'і, 1852 р. провінціялом у Відні, 1853 р. ґенералом аж до смерти. Для глибокого віку 1884 р. відступив всі чинности свому заступникови о. Андерлєдієви. Кермував Чином в найтрудніших часах, коли одну провінцію за другою розвязувано. Вів свій Чин розумно, дбав о добро духа. За нього зросло число Єзуїтів з 5209 до 11.480 членів. Окрім письм свого уряду написав книжочку: Місяць Марії. Помер 1887 р. Kirchenlexicon. I. 534.

[94]) Преповіджено після слів о. Яцковского, цит. брош. ст. 7.

[95]) Латинська Церква обходить 14 листопада: S. Josaphat, Episcopi, Martyris і сего дня є у них festum duplex, а згадка про св. Йосафата є в молитві: Excita quaesumus Domine, in Ecclesia tua Spiritum, quo repletus beatus Josaphat Martyr et Pontifex tuus animam suam pro ovibus posuit: ut eo intercedente, nos quoque eodem Spiritu moti ac roborati, animam nostram pro fratribus ponere non vereamur. Per Dominum nostrum Jesum Christum, qui tecum vivit et regnat in unitate ejusdem Spiritus Sancti Deus per omnia saecula seculorum Amen. (Horae Diurnae Breviarii Romani.) Збуди, благаємо Тебе Господи, в Церкві Твоїй Духа, котрим наповнений святий Йосафат мученик і епископ Твій, положив душу свою за вівці, щоби за його заступництвом і ми тимже Духом ведені і скріплені, не боялися віддати нашого життя за братів. Через Господа нашого Ісуса Христа, котрий з Тобою жиє і царює в єдності тогож Духа святого по всі віки віків. Амінь.

убє вас, думати буде, що службу приносить Богу“[96]). Про священиків, ще до того греко-католицьких, в XX ст., сказати сего не можна. Тут нема витолкування, що вони з „твердої“, російської партії й тому мають інші погляди на святого. Тут очевидне засліплення, спротив св. вірі, гріх проти св. Духа, бо страшна гордість, як у самого сатани. Ту видно й заперечення доґмату непомильности Христового Намісника, бо в оголошенні Папа виступає іменем самого Христа; тому теольоґічно певна думка, що Церква в своїх канонізаційних декретах непомильна. То значить, що коли Апостольська Столиця публично і торжественно проголосила Йосафата святим, то се дійсний і правдивий святий. „Непризнавання“ його святим (як се на жаль ще доси лучається почути навіть між нашими священиками „твердого“ напрямку) рівнозначне з непризнаванням доґми катол. Церкви і тим самим рівнозначне з тяжким гріхом проти св. віри[97]).

Коли кінчилася авдієнція у св. Отця, каже о. Яцковский, маючи вже відходити від св. Отця, зачав я йому дякувати за новий доказ довіря, який показав нам. Св. Отець Лев XIII встав і положивши мені руку на голову, сказав менше більше тими словами: „Так я завірив тобі і вам. І сподіюся, що не заведете мого довіря, але доложите всіх старань, щоби виховати нове покоління монахів, оживлених правдивим духом св. Василія і Йосафата, мужів молитви, великої посвяти та ще більшої любови, священиків ревних, які любили би свій нарід, серед котрого мають працювати в Бозі і по Божому. Так, повторив, в Бозі і по Божому! Нехай уміють шукати передовсім царства Божого і тим самим приєднають найбільше і найпевніше всіх інших дібр дорогим мені Українцям (в ориґіналі — Русинам)“[98]).

Отсе повні любови до нашої Церкви, до нашого Чина і до всіх Українців слова Христового Намісника Льва XIII. Якже відбивають вони від поступовання з нашими владиками і з нашим народом царгородських патріярхів, Теофанів, чи Єреміїв або Піґасів, тому 350 літ, коли наша Церква була православна! Від них не чули наші батьки таких слів, як чуємо їх від Намісників Христових, так поодинокі з нас, що мали нагоду бути в Римі як і весь наш нарід, котрий у своїм серцю обнимають св. Отці. Якіж безпідставні, марні й негідні напасти наших „критиків“, так світських як і духовних, котрі вмовляли в наш нарід, що через реформу, як і взагалі з Риму йде латинізація й польонізація... Тимчасом звідти іде жива моральна сила.

(Далі буде).

[96]) Йоан 16. 2.

[97]) Nach theologischer gewissen Meinung ist die Kirche in ihren Kanonisationsurtheilen unfehlbar. Kirchenlex, I. ст. 528.

[98]) Bazylianie, о. Яцковского, ст. 9.

Коли хочеш знати, що випадає робити, то питай тільки благородних жінок. (Ґете).

*

Тільки один час робить делікатний розчин сильним. (Ґете).

*

Жінка повинна вчасно вчитися служити, бо се її призначіння. (Ґете).

*

Мистець показується щойно в обмеженні. (Ґете).

*

Що блистить, се вродилося тільки на хвилину. (Ґете).

*

Добрий чоловік має свідомість доброго шляху. (Ґете).

*

Життя, яке нікому не приносить пожитку, рівнозначне з вчасною смертю. (Ґете).

о. Т. ГАЛУЩИНСЬКИЙ ЧСВВ.

Великдень в Галичині 1916 р.

Спомин.

Було се 1916 р.

Великодні свята припадали дня 23 квітня, разом з латинськими. Весна була тепла й гарна. Тоді я по повороті з Риму в осени 1915 р. перебував стало у Львові. У страстну пятницю прибув післанець до О. Ігумена з листом від одного з підльвівських священиків, щоб О. Ігумен вислав котрого з монахів, заступити його на Великдень, бо сам лежить тяжко хорий.

О. Ігумен призначив мене. Радо піднявся я того обовязку, бо Великдень на селі все манив мене своєрідним настроєм, коли у Львові робив на мене досить прикре враження. Можливо, що се діялося під враженням ще дитячих споминів.

Зараз слідуючого дня в страстну суботу прийшли підводи й о 2 год. по полудні вибрався я до близького села на заступство. Повних чотири роки не бачив я нашого галицького села. Ще 1912 р. висланий до Риму на уряд духовника при українській папській Колеґії, оставав я там до мая 1915 р., поки Італія не виповіла війни центральним державам, що примусило нас всіх опустити Італію. Зогляду на се, що Східна Галичина була тоді під російською інвазією, ми Василіяне найшли дуже щиру гостину в монастирі ОО. місіонарів Божого Слова в Медлінґу під Віднем. Питомців приміщено в тимчасовім духовнім семинари в Кромєрижі, котрого Ректором був теперішний Преосвящений Йосафат Коциловський. По звільненню Львова в липні 1915 р. я сейчас робив старання вернути до Галичини. В серпні я вже був у Перемишлі. Звідтам, на завізвання львівського університету, щоб обняти деякі виклади на богословськім факультеті, в листопаді перенісся я до Львова.

Так чотири роки не бачив я галицького села. Тому коли ми минули жовківську рогачку й показалися зелені ниви наших сіл, огорнуло мене якесь дивне почування; віджили нараз всі спомини давних, гарних дитячих літ та першої моєї дишпастирської праці на селі. А тепер враження на загал були пригноблюючі. Всюда видніли сліди великої війни. Попалені й розвалені доми, особливо поміщиків, поля пориті окопами, тут і там покинені звої кільчастих дротів, все те нагадувало, що ось тут перед кількома місяцями лилася людська кров, було чути рев армат, стони конаючих і ранених та дикі оклики хвилевих побідників.

Ще сумніше виглядало село. Плоти понищені, — ні одної загороди. Якась мертва тиша залягала хати. Найприкріше було се, що ніде не видно було молодих, дужих людей. Лише старці, жінки та діти. Ні пісні не завів ніхто, не чути ні накликувань по городах, ні реву худібки, ні веселого весняного сміху хлопців. Тільки жайворонок заводив свою жалібну пісню, неначе скаржився Всевишньому, що жажда золота і власти викликала братовбийчу війну та кровю забагрила землю.

По дорозі мій візник, вже старший господар оповідав про останні воєнні події. Досить прихильно висказувався про москалів, бо „вони були добрі люде“, не знущалися, в біді помагали й їсти було що. Зате менше прихильно говорив про австрійську армію. Забирали все, що попало й людей тягали по судах, богато наших невинно сиділо в тюрмах, а було й так, що неодного повісили на перший лучший донос! Притім я хотів дещо довідатися про священика, бо зовсім не знав його. Тому питаю:

— Ваш Отець Парох тяжко хорий?

— Та вони не так хорі, каже мені мій візник, тільки забанували за дітьми й хочуть умирати.

— Або що сталося? — питаю.

— Та ось сеї зими померло їм двоє діточок. Першу дитину якось переболіли, та як поховали другу, то так зачали банувати, що аж жалко було дивитися. Ниділи з дня на день, та вже від двох тижнів лежуть, лиш у неділю та свята приходять до церкви, щоб бодай Службу Божу відчитати людям. Коли прийде похорон або треба до хорого йти, то мусимо їхати до сусідного села по священика, бо наші Отець не здужають. До великодної сповіди ходили ми до Львова до Отців, а слабих і дуже старих висповідав сусідний священик. Ми боялися, що ось і на Великдень не буде в нас відправи, та добре, що Отець приїхали, бо дуже булоби прикро людям, як не булоби повної відправи.

Так розмовляючи заїхали ми на приходство.

Ще не вспів я злізти з воза, як вийшла на зустріч жінка священика. По привитанню увійшов я в світлицю.

Приходський дім старий, низький, з малими вікнами. Через те досить темно було в кімнаті, хоч на дворі світило ясне, весняне сонце. Під стіною на софі лежав в одягу священик, парох того села. Видно ще відпочивав по полудні, бо лиш подушка була під головою. Я привитався тай питаю на позір веселим тоном:

— Щож вам бракує Отче?

Він звівся з софи, відітхнув тяжко, беззвучним голосом подякував за приїзд і додав: От звалило мене моє нещастя. Від двох тижнів ледви ходити можу, але більше лежу як ходжу. Може тепер на весну стане лекше, та сил уже зовсім не маю. Навіть співаної Служби Божої не в силі я відслужити, ледви прочитаю. Тому просив я О. Ігумена, щоби прислав кого з Отців відправити тут на Великдень. Добре, що Ви приїхали.

Був се чоловік молодий; щойно трицять літ життя. По голосі й тяжкім віддиху я зрозумів, що в нього горляні сухоти і то в найвисшім степені. Надії на життя не було.

Коли ми так розмовляли, запросили на підвечірок до сусідної комнати. Пані дому, жінка пароха, попросила сідати, а побіч неї стояла маленька дівчинка, остання їх дитина. — Се остання, що нам лишилася, сказала з болем мати. Мали ми троє, та двоє старших забрав нам Господь. Парох схилив голову й видно було, що спомин про смерть двоїх дітей справляє йому велику тугу.

Я як міг потішав, старався звернути бесіду на інші теми, на війну, котра ще тревала на східних окраїнах Галичини; розповідав троха про Рим та Італію, але годі було розвіяти сумний настрій.

По підвечірку сказав я, що хочу піти до церкви, щоб розглянутися, і з дяком та провізорами уложити порядок Богослужень. О. парох встав, щоб попровадити мене.

— Може Вам за тяжко, — кажу до нього, — останьте вдома, я сам трафлю до церкви і все полагоджу.

— Ні, — відповів сухим, беззвучним голосом, я піду з Вами, Отче, бо хочу ще висповідатися. На дворі гарно й тепло, то се мені не зашкодить тим більше, що церква дуже близько, зараз за моїм садом.

І дійсно, того дня був прегарний весняний теплий вечір. Черемхи вже розцвили та своїм острим запахом неначе аромою наповняли воздух. Перейшли ми через сад, напів знищений і по-

збавлений всякої огорожі, де видніли не засипані воєнні окопи. Відтак увійшли ми на церковне подвіря і до малої деревляної церкви. По середині стояла плащениця, а на престолі виставлені Найсв. Тайни. Людей було коло трицять, майже самі жінки й діти. Провізор крутився коло престола й як умів так прибирав його на завтрішний празник.

По адорації перед Найсв. Тайнами, перейшов я до захристії. Там я висповідав хорого пароха. Здається, се була остання його сповідь. Відтак з провізором і дяком уложили ми, що о год. третій досвіта зачнемо Богослуження.

Коли ми вийшли з церкви, заходило сонце й золотою смугою прикрасило небо. Здається, ціла природа приготовлялася на найбільший празник Христового Воскресення. Я звернув до приходства, та парох взяв мене за руку й каже: Ходіть, підемо ще на цвинтар, помолюся на гробі моїх ангелів, може лекше стане. — Я пішов. Посеред деревляних, похилених і мохом порослих хрестів, стояли два камяні хрести, оден попри другий, біленькі, мов ті душі невинних малих діточок, на котрих гробах вони стояли. По надписах пізнав я, що похоронені були: пятьлітна дівчинка й семилітний хлопчик. Між смертю одної дитини і другої минули тільки два тижні. Парох молився хвильку і дві тяжкі слези покотилися по його змарнілім обличчі. — По хвилі встав. Помалу пішли ми до хати.

По дорозі питаю: Що се була за причина, що так нагло померла одна дитина по другій. Тоді він розповів мені свою траґедію. Було се в грудні минулого року. Пошесть шкарлятини кинулася по селі. Лікаря дуже тяжко було дістати, бо се був час інвазії й діти мерли одно по другім. Аж одного дня захоріла моя пятьлітна донечка. Поїхав я до Львова, відки за великі гроші привіз лікаря; помимо всіх заходів хороба змагалася щораз більше і вкінці смерть скосила ту, ще нерозвинену квітку. Ви, Отче, не розумієте, що то значить ховати свою малу дитину. Та ще не переболіли ми смерти нашої маленької, аж тут захорував мій найстарший синок. Коли я побачив, що се знов шкарлятина, острий біль неначе ніж прошив моє серце. Ратували ми його як лиш могли, та недуга змагалася щораз більше. Вкінці я знов вибрався до Львова по лікаря. Ледви я умолив його, щоб він поїхав зі мною на село. І тілько ми виїхали за рогачку, аж тут дивлюся, оден з моїх парохіян летить на кони. Страшне прочуття проймило мене. Коли наблизився до нас, сказав, щоб не трудити лікаря, бо синок вже помер. Лікар сейчас зліз з фіри й пішки пішов до недалекої трамваєвої стації, а я мов мертвий вертав домів. Була четверта по полудні, і зовсім стемнилося. Якась глуха розпука обняла мене, і так здусило в горлі, що дихати було тяжко. Я тоді з досади розіпняв кожух і реверенду і якось лекше мені стало, коли острий морозний вітер обвіяв мене. І так з обнаженими грудьми приїхав я до хати й хоч того вечера був сильний мороз, я не чув зимна. Що було зі мною, коли я приїхав до хати й застав мого синка на марах, сего я не в силі оповісти. Та по похоронах зачав я сам хорувати. Видно перестудив сильно горло, бо стало маю хрипку, щей до того все більше трачу сили. Лікарі радять мені їхати десь на полудне. Але де се мені можливо, тепер в часі війни.

Так розмовляючи прийшли ми на приходство. Подали скромну вечеру. Розмова не клеїлася. По вечері я попращався і відійшов до призначеної мені кімнати.

Довго, довго я роздумував те все: Не одна тиха траґедія розгривається між людьми, а люде не знають, не відчувають і видіти її не хочуть. Лиш оден Бог знає біль людської душі, числить слези горя та лиш Він оден знає подати лік на зболілу душу, лиш Він оден може й хоче надгородити всіх тих, що в терпеливости й підданню Його волі несуть свій тяжкий хрест. Ось та смертельна недуга священика, се жертва батьківської любови, — зломаного батьківського серця. Заразом прийшла мені рефлексія, як се нераз гірко жонатому священикови належно вести душпастирський уряд. Ось тут священик зломаний родинним нещастям вже не в силі задоситьучинити своїм обовязкам. Якже більше, гарніше й шляхотніше булоб терпіння аж до смерти з апостольської любови до людських душ; геройська смерть зі знищення себе у душпастирській праці. Коли любов земського батька така сильна як смерть, то якже сильніша мусить бути надприродна, апостольська, духовна любов.

О год. третій рано відправив я Воскресну Утреню й Службу Божу. По Службі Божій вийшли ми з процесією на церковний цвинтар, посвятити паски. Довкола віночком стояли головно жінки, дівчата й діти коло своїх пасок. Скромне того року було їх свячене, бо війна не дозволила приготовити все так, як це був звичай перше. По благословенні промовив я кілька слів потіхи до зібраних людей. Та коли я згадав на їх мужів, батьків і синів, що ген далеко по чужих краях святкують серед реву гармат, тої пекольної музики страшної війни, — голосний плач рознісся по цілім цвинтарі. Й мені самому тяжко і сумно стало.

По Службі Божій прийшов я на приходство й там посвятив дуже скромненьке свячене також серед тихих сліз приявних. Потім треба було пожелати моїм господарям. Щось я говорив, але чув, що не клеїться. По Вечірній відправі вернув я до Львова, до монастиря.

Коли питали мене при вечері, як там відбулася моя місія, я відповів коротко: Сумний се був Великдень, якого я ще не переживав.

В кілька днів пізніше прийшла вістка, що той парох помер і полишив жінку й наймолодшу дитину.

ЯК МУЧИТЬСЯ СССР.

Нова книжка німецького міністра справедливости про большевію.

Недавно появилася нова книжка п. з. „Russland von heute“. Написав її Еріх Кох-Везер, старий німецький міністр справедливости, котрий обїхав большевію. А має він уже вправу в обсервації, бо як подорожник обїхав досі чотири части світа.

Зміст тої праці такий:

Над Росією змагаються тепер три сили. Але ця трійця не триєдина, тільки дуже противна собі в нутрі і не легко її схарактеризувати. Можна сказати, що ті сили представляє релігія, економіка і політика. Або: почування, рахунок і мрія. Або: Азія, Европа й утопія. Або: консерватизм, еволюція й революція.

Влада нещасного рос. народа замикала його край перед кождим свіжим подихом воздуха і котел експльодував тай у шаленім кипінню розлітається...

Величезну ріжницю представляє для обсерватора Ню-Йорк і Москва. Нпр. у театрі в Ню-Йорку видно жінок у брилянтах і пишних одягах, мужчин у прекрасних фраках. У Москві жінки в яскравих блюзах, часто без фризури, з простими хустками на головах, мущини без білої білизни, часто в чоботях з холявами. В Ню-Йорку гладкі обличча без журби, задоволені, здорові. В Москві обличча людей вижиті, запрацьовані, міни квасно-розїхані. Доля очевидно не сприяла комунізмови, коли вибрала Росію як поле для його експериментів, бо головні хиби Москалів не тільки в тім, що в них не витворено здорового розуму, але ще більше в їх національнім характері: се нарід, котрий всего хоче, багато може, але нічого не кінчить. У нього бракує змислу до видержливости в якімсь ділі і до порядку. Він не цінить часу а господарські справи для нього се „побічні справи“. Москалі знаменито вміють обходитися з людьми, але не вміють обходитися з річами. Москаль звичайно добрий політик і злий господар — якраз противенство Німця.

Широкі маси населення большевії наслідком війни, розрухів і голоду фізично занепали. Та ще гірший їх душевний занепад, котрий наступив по страшних розчаруваннях. Уявіть собі душевний стан тих Німців у Німеччині, котрі були твердо переконані, що виграють велику війну й заберуть чужі краї. Уявіть собі розчарування німецьких фанатиків марксизму по революції, коли їм не вдалося нічого зробити після своїх теорій. Помножіть се стократно — і будете мати перед собою образ душі Росіян у большевії. Та хоч який страшний той образ, то мабуть таки ще страшнійший образ їх опущення — чисто зовнішного, образ їх помешкань, заняття і взагалі їх теперішного життя. Дуже мало є там таких, котрі чуються добре, а ніхто не чується певним того, що має і що є. Все перевернене до гори ногами. Навіть ті, що на верху, можуть бути кождої хвилі скинені — без розрухів, тільки так собі, по фантазії власної партії, від ласки котрої всі вони залежні. А хто там паде, той паде вже на саме дно, чи радше, там пропасть упадку взагалі без дна. Родини розірвані. Мужі погубили жінок, жінки чоловіків. Діти покинені й без опіки, самотні, опущені. Мужики мандрують з одної области в другу, а всюди голод! Мужицькі сили напливають до міст, де і без них повно безробітних. Он якийсь пастух пасе свиней. Запитайте його, хто він, а почуєте, що він був колись торговцем шовку першої ґільдії... Йдете попри стайню зі знакомим і питаєте його за щось по німецьки, а вам у добрій німецькій мові відповідає жінка, що сидить там на землі й латає старі міхи. То вдова по застріленім ґубернаторі і т. д.

Нужда безгранична, небувала й нечувана, якої Европеєць навіть представити собі не годен. І притім помиляється кождий, хто думає побачити там рівність у способі життя. Є тільки така рівність, що ніхто не є спокійний за своє життя, але соціяльні ріжниці зовсім не менші ніж в инших краях, бо є в Росії верстви, котрим безконечно гірше живеться, ніж найбіднішим в Европі. Такої маси голодних, обдертих і безробітних як в Росії, не бачив я ніде, хоч світ переїхав. А треба знати, що нужда в Росії, де клімат холодний і суворий, далеко тяжша ніж пр. в Італії або Еспанії, де золоте сонце все позолочує і робить лекшим життя навіть в біді.

Одно можна напевно сказати: Російська спроба, захитати всемогутність гроша, розбита. Гріш у большевії ще важніший, ніж деинде. Там за гроші можете дістати все. Та урядово там заборонено заробляти гроші. Хто має гроші або заробляє їх, той уже тим самим підозрілий і одною ногою вже в тюрмі. Але всі заборони на ніщо непридатні. Є такі, що сидять в операх на дорогих місцях по 10 рублів і їздять автами та спальними ваґонами — а инші дусяться в тяжкім воздусі, голодують і дивляться, як совітські буржуї на їх очах заїдають смачні паштети та овочі...

Так виглядає умираюча Росія, котра дуже мучиться.

ОСИП НАЗАРУК

В столиці жовтого діявола

З моїх подорожних записок.

Nonum prematur in annum.

Якже скоро йде час! Сего року вже 10 літ минає від часу, коли я вперве побачив „Столицю жовтого діявола“. А коли перечитую отсі мої записки, зроблені там, на місци, то здається, якби се було вчера... Ось ті записки:

Перейшовши пішки великий, зелізний міст на ріці Нягарі, знайшовся я в американській граничній митниці, в місточку Нягара-Фолс. На небі було темно, на землі холодно, бо був вечір і пізна осінь була. Мимо того моє перше враження на американській землі було приємне, бо в ясно освітленій митниці зустрів я чемного й веселого урядника. Був се Грек, який одначе не мав нічого „грецького“ у своїм вигляді: грубий, товстий, широко усміхнений. Почувши, що я з Европи, запитав, чи не зустрічав я Греків. — „Так, кажу, на Великій Україні, над Чорним Морем, в Одессі говорив я з Греками“. Зацікавився. Бесіда зійшла й на Гомера, старогрецького поета, якого він одначе не розумів уже, хоч я деклямував йому як міг найвиразніше, бо мої папери не зовсім були в порядку... На щастя пригадав я собі з Кримського й уривок з якоїсь новогрецької пісоньки, що зачинається словами:

„Харо то кейна стома су
То мосхомиродато!...“

Се зрозумів відразу. Усміхнувся.

Папери полагоджені. Я вийшов з митниці й пішов на зелізничий дворець з одним зі своїх старих знакомих, котрих доволі часто зустрічаю на широкому світі.

Точно о год. 8.5 вечером поїзд рушив знад берегів Нягари й о год. 8 рано опинився я на головнім двірці в Ню-Йорку. За ніч — майже 400 анґлійських миль.

Поїзд переїхав якусь довгу греблю і став. Дворець — імпонує рухом і величиною. Я вийшов на світ і — розчарувався: Ні камяниці не були такі високі, ні місто таке чорне від диму, як я уявляв собі. Стоять собі великі скринки, звані камяницями, без стилю, без смаку, а поміж ними снуються трамваї та люди й бігають авта. Тай тільки. Прямо треба собі прикликати до памяти, що ти в місті, де найбільше золота, в „столиці жовтого діявола“, в новочаснім Вавилоні, на головнім ринку гроша.

Мій товариш, що всадив мене до поїзду біля Нягари, помилився й задепешував до знакомих у Ню-Йорку, що я приїду о год. 9. Отож на дворець ніхто по мене не вийшов. Я мав при собі одно число американської „Свободи“ і міг зараз зателефонувати до редакції, щоби прийшли „визволяти з біди“. За пів години мій старий товариш, Омелян Ревюк, котрий все ще добре держиться, бо рано встає — був уже коло мене. І ми поїхали до Джерзи Сити, до редакції „Свободи“.

Вже по дорозі (верхом і під землею) міг я ствердити стару правду, що ніколи не треба судити нічого після першого погляду. Мене обняв рух просто шалений, як і повинно бути в „столиці жовтого діявола“. Аж дух запирає. Навіть Берлін се передмістя в порівнанню з Ню-Йорком. Рух дійсно — пекольний!

Трохи лекше відітхнув я, коли ми доїхали до спокійної вулиці сусідного міста, при якій стоїть невеличкий дім „Укр. Нар. Союза“, де видається й наш одинокий в Америці щоденник „Свобода“. Входжу як входив колись у Львові до „Діла“. Тим більше, що в тім самім домі є й наша книгарня і друкарня — зовсім як у Львові, Ринок, 10. Повіяло чимсь рідним. Подібне враження мусіли мати ті наші люде з княжих часів, що вперве приїхали до Царгорода й заходили до нашої купецької факторії, яка там постійно істнувала.[1])

Познакомився я передовсім з урядниками „Союза“ і з його головою п. С. Ядловським (вже покійний).

Незабаром поїхав я до Філядельфії на конґрес представників українських орґанізацій і щойно з поворотом оглянув докладніше Ню-Йорк. Але щоб не переривати опису Ню-Йорку, опишу відразу свої враження з сього міста, лишаючи Філядельфію на пізніше.

Як кожна грабіжна звірюка, так і Ню-Йорк будиться до властивого життя щойно вечером. А до грабіжних звірюк зачисляю його тому, бо се місто найбогатшої „грошевої аристократії“ світа. Отож вийшов я його оглядати вечером в товаристві своїх старих знакомих Волод. Лотоцького й Омеляна Ревюка, редакторів „Свободи“, та свіжого знакомого п. Дембіцкого.

Зачинаємо від „Вулворда“ (імя власне), найвищої будівлі Ню-Йорку — 56 поверхів! Треба повторити: пятьдесять і шість поверхів! І се приватна власність одної людини хоч міліони не мають де голови склонити! О, могутні царі Ассура й Вавилону! Чи мали ви такий будинок?

Входимо до передсінка. Мармор і мозаїка, мосяж і зелізо з гнутими прикрасами — і 30 вінд свистить... А одна стає вперве аж на 36 поверсі! Стою серед того казочного богацтва — зовсім як мужик з гір перед намісництвом у Львові. Правду вам пишу. Сором у нутрі бере... В душі будиться щось дивне. Будинок збудувала людина, яка колись продавала пятьцентові річи. Що се? Припадок? Устрій? Ґеній?

Оглядаюся на всі боки серед тих мозаїк і марморів, чи не побачу чогось менше блискучого а більше артистичного. Є образи. Великі, величезні. Щож представляють? Працю і Торговлю. Розуміється — те, що приносить доляри... Виходжу, бо на сам верх у сій порі вже не їдуть. Не знаю, чому сей золотом на крови збудований велитень імпонував мені, поки я був у середині. Знадвору ні. Може тому, що зараз опинився я біля маленької, ще не збуреної церковці Того, котрий учив: „Роздай імініє своє“... Тут останки початків старого Ню-Йорку. Ось старий ратуш — сильно подібний до бережанського в Галичині. Смішний він тепер між тими велитнями. А колись був високий...

Ідемо пішки далі.

Як міраж, як нічний привид стоїть передо мною місто „Жовтого Діявола“. Стоїть і стогне. Ох, як тяжко стогне Ню-Йорк! Гріхи його мусять бути великі, во істину великі. Порох у нім страшний. І все димить. І все в мраці, в брудній від диму мраці! Хоч Ню-Йорк дуже дбає про чистоту...

Дивлюся я на се місто й не знаю, як його схарактеризувати. Стогін, порох, дим і метушня. Привид велитнів, які на мозок налягають. І маса світла — в противенстві до морального бруду й до удосконаленого грабіжництва, які розсілися в сій столици світа.

Каже т. В. Лотоцький, що варт піти до найбільшого кіна „Капітоль“.[2]) Ідемо. Там може зміститися 5.000 людей. На горі чудова галя до проходів—поруччя мосяжне, сходи з білого мармору. Сцена прекрасна. Завіса синя як небо. Світла! Колюмни! Одяги! Канделябри! Музика! А представлення — тяжко глупе: в одній і тій самій штуці середновічні королі й замки зі зводженими мостами і — поїзди і. кляси з модерними льокомотивами їдуть, бо їдуть! Публика знаменито бавиться. Кіно заступає їй природу в сій камяній пустині, де душиться й тоне людство. Дійсно, тоне як „Титанік“ — серед звуків музики! Се ще момент, коли воно не здає собі справи з того, що тоне, хоч чути вже крики тих, що на долі. На ясно освітленій сцені танцює ще російський балет... Але, як відомо: „Штукою можна назвати далеко не все, що голе по сцені бігає.“

Уявляю собі, що я в однім з наших галицьких сел, де дають представлення в стодолі. Більшого контрасту годі собі уявити.

Виходимо з „Капітолю“ і йдемо на полудне, в напрямі до височезного будинку щоденної газети „Таймс“. Дивлюся й очам своїм не вірю.

— „Що се таке?“ — питаю.

— „Вулиця Бродвей, довга на 30 кільометрів“, — відповідає Лотоцький.

Як ми заходили до кіна, то ся вулиця не виглядала ще так, як тепер.

А тепер (була година 8. вечером) виглядала вона так, що я на правду не знаю, від чого зачинати її опис, як не знав я там, на що наперед звернути увагу. І звернув я увагу на — своє нутро, щоби знайти в нім щось, на чім мігби стати мій дух як обсерватор. Бо інакше розсипавсяб, розгубивсяб. За пунктом опору шукав я живо, бо здавалося мені, що як не знайду його, буду подібний до пса, який загубився на великім ярмарку і бігає поміж вози, шукаючи свого воза, що відїхав.

Знайшов.

В чарівнім блиску сходу стали переді мною всі казки з Тисяч і одної ночі, з палатами султанів, з їх прекрасними садами і жінками, з одягами, що блистять золотом і перлами, з чарівниками й чорними невольниками... Та ні! Того за мало! за мало! за мало! Навіть у тих казках, що виросли як квіти під горячим сонцем, нема того, що тут! Думка знов поскакала — аж до Самарканду. І до далекої Індії, до мармурових палат магараджів, різьблених як коронка.

Не те, не те, не те!

Вертаю, знов блукаючи.

Вже маю! Вже знаю, що бачу: Я бачу ніким незаписану казку Шегеразади!*)

Чи опишу я її своїм пером, пером галицького публіциста з убогої країни? Та спробую зробити се як умію, хочби тому, що в нас ще ніхто не пробував описати Ню-Йорк, хоч уже тисячі наших інтеліґентів оглядали се місто і його дивну вулицю Бродвей вечірною порою.

Уявіть собі довгий-довгий яр між двома рядами височезних „драпачів хмар“, залитий морем світла — так, що

---

[1]) Коли я писав цей опис, не сподівався я, що мені по кількох літах побуту за морем прийдеться розійтися і зі „Свободою“ і з її редакторами — на тлі завзятої релігійної й політичної боротьби.

[2]) В Новім Світі реклама не стає в назвах перед нічим. Такі імена приватних підприємств як „Королівська компанія (імярек)“, або „Ліцей (імярек)“ — над звичайним кіном — нікого не дивують. Все „ол райт!“ Все добре!

*) Шегеразада, розумна і дуже спритна жінка страшного царя Шегріяра, котра досвіта оповідала йому цікаві казки, якими віддаляла від себе страчення, що зустрічало кожду попередну жінку того царя. Так мали повстати славні на весь світ казки з „Тисяч і одної ночи“. „Хезар-Ефсанс“ (Тисяча казок). Наука досі не дослідила певного походження тих казок. На основі замітки Массудія († 956) твердить учений Гаммер, що ті казки походження індійського і перського, точніше: ахаменідського, арзакідського і сассанідського, переведені при Аббасядах на арабську мову. А знов учений Лен твердить, що стиль тих казок се стиль Єгиптянина з часів Мамелюків (15—16 ст.) та що топоґрафія міст, згадуваних у тих казках, се топоґрафія Каіра, отже се перерібка з давніших річий. Неустійнено також, чи автор був один, чи було їх більше і як довго тревало творення тих казок.

нічим найяркіше освітлена церква за Великдень, на всеночнім. А долом у тім глибокім, як пекло яснім, ярі пливуть, — зовсім як филі Няґари, — безконечні маси людей. У такій глоті й натовпі як у нас при обносі плащенниці, коли виходять з церкви або входять до неї в часі обходу. А серединою сунуть блискучі авта непереглядною юрбою...

Часом усе те стає.

То поліція сього Вавилона здержує сей дивовижний натовп-похід, щоб перепустити инших з боку.

Тоді я віддихав. Відітхніть і ви, пригадайте собі, що описано досі, бо інакше не матимете ніякого враження — і дивіться зі мною дальше.

Наперед на світла.

Світла, світла, світла — по обох стінах височезного яру від самого долу і високо над ними, у хмарах, на тлі темного неба. Світла, світла, світла!... Вимовте собі це слово богато разів у своїй думці й уяві, так богато разів, аж зачадитеся ним, бо інакше не зможу вам представити вулиці Бродвей в Ню-Йорку, новітнім Вавилоні світа.

Світла всіх красок дуги без ніякого виїмку і ще таких красок, яких нема в дузі. Ті світла найріжнішої величини, форми й укладу — стоять, дріжать, рухаються, пливуть, їдуть, скачуть, бігають, мигають, плигають, гуляють і танцюють. Може пригадуєте собі ще які дієслова на означення руху? Допишіть їх — всі вставки будуть добрі, які лише придумаєте.

А тепер дивіться на ті світла! Вони творять усякі ґеометричні фіґури: чотирокутники, трикутники, ромби, ромбоїди, кола, еліпси, далі величезні, чудові пави з хвостами на цілий дах, що міняться краще, ніж природні; люди, водограї ріжних красок... Чого тут нема?!...

Котрий султан — від Гарун-аль-Рашіда почавши, міг собі позволити на таке освітлення своєї столиці? Так може освітлювати тільки оден, жовтий діявол. Бо все те — рекляма, що хоче золота.

Онде скачуть по „драпачах хмар“ величезні анонси з надписами. Цілі речення блистять і зникають, блистять і зникають, блистять і зникають... То „жовтий діявол“ хапає за очі безконечні маси людей ріжних племен і народів, що пливуть як повінь найбільшою з улиць новочасного Вавилона.

Придивімся їм! Тим людям.

Зачинаймо від жінок.

Так, жінки. В історії людства є тільки два народи, що зрозуміли й оцінили значіння жінки для сили племени: Жиди[3]) й Анґлосакси. Се одна з головних причин, чому перші перетревали всі народи, з якими вступали на арену історії як ровесники і чому другі завоювали світ і правлять ним; вийшовши з малого острова і навіть того не посідаючи в цілости, заняли найбільші землі, цілі континенти! В відношенні до релігії і до жінки головні їх сили на сім континенті, — поки жінка моральна.

Тут править жінка! Тут її право! Тут вона має рацію, чогоб не захотіла. Вилайте тут жінку, а можете дістати навіть 3 і 4 роки криміналу, хочби ви пальцем її не діткнули. Або не здоймітe перед нею капелюха, коли вступаєте в вінду (ліфт), — то перший лучший мужчина зідре вам його з голови і ще вилає, на чім світ стоїть. Захоче жінка розводу за те, що чоловік на неї покричав, — одержить розвід. Таксамо одержить розвід, коли скаже, що хоче розводу, „бо чоловік скучний“. Ніякі рекурси нічо йому не поможуть. Коло дітей ходить чоловік, варить переважно чоловік (і до бюра ходить), підлоги миє чоловік[4]). Жінка має тільки оден обовязок: бути матірю. Всі инші тягарі обходять її тут тільки тоді, коли вона сама хоче їх нести, бо подобається їй чоловік. Позатим вона абсолютно свобідна. За свобідна. Бо розвід може одержати навіть тоді, коли подає за „причину“, що чоловік не любить її песика. До такого розвезення й руїни родинного життя довів тут протестантизм, його страшне сектарство. Щойно тут бачиться яскраву ріжницю між умірковaним розумом католицизму і дивними крайностями, які криються в протестантизмі.

(Далі буде).

[3]) Гл. численні вказівки й поради в „Талмуді“ про користи, які має муж, коли лагідно обходиться з жінкою.

[4]) Бо за прислугу тут тяжко.

КАТОЛИЦЬКИЙ ЛЕКСИКОН

DER GROSSE HERDER, Nachschlagewerk für Wissen und Leben. Vierte, völlig umarbeitete Auflage von Herders Konversationslexikon. — Ось коротка історія одного видавництва, яке отсим правдивим репрезентаційним твором робить дуже велику прислугу всім, що знають німецьку мову: Перед 130 роками, т. зн. 1801 р. заложив Б. Гердер своє видавництво в Меерсбурґу над Боденським Озером, в часах наполеонівських війн і роздріблення тодішної Німеччини на маленькі ворогуючі держави. Це було діло скромних розмірів. Та вже 1808 р. цей енерґійний книгар почав шукати ширшого поля праці і перенісся до університетського міста Фрайбурґу в Шварцвальді. По короткій інтермедії як полевий друкар у війні за висвободження почав плянову розбудову. Її новітними стовпами став цілий ряд обемистих лексиконів і збірних праць: Лексикон про Державу, Лексикон Педаґоґіки, Церковний Лексикон, Реальна Енциклопедія християнських старинностий і т. п. В 1813 р. перший раз появився Конверзаційний Лексикон Гердера. Заохоту до видання цеї збірної книги знання всіх часів і країв дало не лише видання многих спеціяльних лексиконів. Книжки цеї накладні промовляли майже всіма язиками — і не було ні одного континенту, якого імени не можна було відчитати з пакетів у станиці великої будівлі в Фрайбурґу. За першим виданням слідувало 1875 р. друге, 1910 р. трете. Отже „Великий Гердер“, котрий саме тепер появляється і про котрий власне пишемо, має трьох предтеч. Та з ними майже нічо його не лучить, хіба спільне походження. Чому?

Придивімся вперед його величині: обем цего твору 12 томів з одним атлясом. А тут видавнича будівля Гердера — дім, що обіймає 7 поверхів і займає площу 30.630 квадр. метрів. Для „Великого Гердера“ працює 60 редакторів. З ними співробітничає 350 учених. Має бути опрацюваних 180.000 гасел і 20.000 ілюстрацій! Щоб цю духову працю утревалити чорно на білім, треба зложити 17,462.000 словних складів, на 14 великих поспішних машинах, треба напечатати 64,800.000 аркушів, 144.000 квадр. цтм. крискових кліш і 264.000 сіткових кліш — не кажучи про технічну працю коло мап, колірових образків, глибокодруків й офсетових таблиць.

Нащо цей наклад праці? Само лише видавництво Гердера друкує коло 20.000 ріжних книжок. Один лише рік приносить в Німеччині 30.000 нових книжок! Яке велике мусить бути число випечатаних томів книжок у всіх культурних краях, хочби лише від світової війни? Безсумніву незміриме. І тому власне, що ніодин чоловік не може вже зорієнтуватися в тім, приходять йому в підмогу лексикони. Та в який спосіб укладається лексикон з цеї незмірнимої маси поодиноких галузей знання, на основі якої засади і в якій цілі? Давніше такий збірний твір опрацьовувано з огляду на вимоги „конверзації“. В Лексиконі було те, що „необразований чоловік мусів знати“ — і лексикон припадав порохом. Бо не ходило тут ні про наукові дані для спеціялістів, ні також про щось, що свідомо булоби примінене до практичного життя, для чоловіка близького сучасности і зобовязаного супроти дійсности.

„Великий Гердер“ се вже не конверзаційний лексикон. На його заголовку написано „Настільна книга знання і життя“. І він нею є. Се щось нове, се річ необхідна людині в практичнім життю. Великий скок від накопичування знання колись до дорадника в життю тепер вповні вдався. Маємо перед собою дійсно новий тип лексикону. Головне завдання твору: спрямування одиничної волі на практичне і дійсне. Звідки це прийшло? В який спосіб він відділовує? Видавництво, що може про себе сказати: „Світ це моє поле!“ — скорше ніж хто другий доходить до погляду, що в сім часі необхідне. Бо до остаточного заключення: „Творити нове!“ може дійти лиш цей, що виробив собі ясний і трівкий світогляд і в своїм поступованні твердо його держиться, наче угольного каменя серед круговороту явищ і поглядів. Гердер взявся до свого лексикону як католик, щоби з ним увійти в теперішне життя як практичний дорадник, помічник і вияснювач.

Технічно виглядає це так: Кождому редакторови, кождому співробітникови ставиться все вертаюче питання: „Що робить теперішний чоловік з тим чи з тамтим?“ Від відповіди залежить таке або інакше підчеркнення предмету, оцінка його ваги в цілости явищ і його трактування в подробицях. У висліді з усего напряму твору виростають три кермуючі кличі: „Коротко і ясно і заразом докладно! Прозоро упорядкувати! Видвигнути те, що підходить до теперішного часу і сказати, що про се треба думати!“

Докази на це: опрацювання гасел, рамові статті, власний том атлясу і примінення ілюстрацій. Текст усіх важних гасел поділений на три части: 1) Характеристика поняття. 2) Дані для фахівця. 3) Примінення в практичнім життю. Рамові статті це окремі розвідочки про сучасні питання духового, технічного і суспільного життя. (Пр. „Abstammungslehre“, „Alkoholismus“, „Amerikanismus“, „Angestellte“, „Arbeit“, „Auswärtige Politik“, „Baden“, („Bäder“), „Banken“), за якими слідує представлення предмету чи проблеми, вияснення його значіння і становища до нього. Власний том атлясу має на обгортці надпис: Наймодерніший і також наймолодший атляс світа взагалі, робить злишнім довге пошукування в 12 томах тоді, коли треба якоїсь мапи, чи пізнати господарські відносини світа або якесь ґеоґрафічне питання. В ілюстраціях використані всі уліпшення модерної фототехніки: фотоґрафії лету, ілюстрації зі спорту і з подорожий, репродукції славних образів і технічні подробиці. Крім того треба підчеркнути також взаїмне доповнювання образу і тексту, які хоч не стоять побіч себе, одначе доповняють себе. Часто також побіч представленої знимки є вияснюючі рисунки.

Історія визначних людий все зачинається (або кінчиться!): „Він ніколи не переставав учитися“. Та правильно вчитися не значить нагромаджувати знання, але мати його все на поготівлі — треба „мати його в пальцях“. „Великий Гердер“ є власне тим збірником людського знання і стремлінь, який у великій мірі влекшує се.

Одиниця повинна мати свободу займатися тим, що їй подобається, але властивий предмет студій для людства — тільки чоловік. (Ґете).

СПРАВА САМОУПРАВИ

УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ В ПОЛЬЩІ.

Сучасний стан політики УНДО в освітленні „Діла“ й „Н. Часу“.

Хоч українські землі вже більше ніж 10 літ належать до Польщі, то Українці в Польщі як цілість і досі не виступили з домаганням самоуправи для себе.

Таке становище посторонній обсерватор може зрозуміти тільки двояко. Або Українцям в Польщі живеться так добре, що вони не бажають ніяких змін теперішнього режіму на своїх землях, або Українці в Польщі ще політично такі недозрілі, що не розуміють ваги і користи самоуправи.

Дивоглядність і шкідливість такого становища зрозуміли нарешті Президія і Центральний Комітет найбільшої української партії, УНДО. Тому на останнім Зїзді УНДО пробували змінити то становище. В тій цілі предложили вони Зїздови УНДО автономістичну резолюцію. Та Зїзд УНДО тої резолюції не ухвалив. Він відіслав її назад Президії й Центральному Комітетови УНДО, щоби вони разом з повітовими комітетами УНДО взяли ту справу ще раз під наради та прийшли з нею знов на слідуючий Зїзд УНДО.

Отсе здезавуовання Президії й Центрального Комітету УНДО краєвим Зїздом УНДО було прямим наслідком двох фактів, що мали місце перед Зїздом. Перший факт се дотеперішнє неґативне становище УНДО до справи самоуправи; другий — се занедбання підготовки зміни того становища.

Хоч пізно, то підготовка така нарешті почалася. Свідчать про се статті посла дра Ст. Барана, поміщені в чч. 77 і 78 „Діла“.

Пригляньмося тим статтям.

В першій статті п. з. За політичний реалізм др. Баран обговорює автономістичну резолюцію, яку від Президії і Центрального Комітету УНДО предложив на останнім Зїзді УНДО редактор „Діла“ п. В. Мудрий.

„Підчеркуючи живучість найвищого ідеалу української нації, звернув референт увагу членів Народного Зїзду — і то в мужний і ясний спосіб — на потребу висунути партією практичні політичні домагання українського народу перед Польщею і закордоном щодо етноґрафічних українських земель в теперішніх польських державних границях. Ними є територіяльна автономія тих земель в Польщі з управненнями, що відповідалиби приблизно проєктови статуту, який виготовлено свого часу на паризькій Мировій Конференції в листопаді 1919 року, що до автономії Східної Галичини. Висунення цієї справи як реального домагання поставить перед українське громадянство переходово конкретну мету, до якої воно повинно прямувати для ратування тих надбань на ріжнородніх ділянках життя, що їх маємо — і для витворення нових цінностей, що творитимуть капітал для наших дальших майбутніх досягнень.“

Згадавши про виступ п. Д. Паліїва проти автономістичної резолюції, п. Баран пише далі:

„У практичній політиці рішає про успіхи якогось клича його тогочасна доцільність і можність його здійснення. Автори т. зв. автономістичної резолюції, як і сам референт на Зїзді, здавали собі справу з того, що у сучасній польській дійсности згаданий клич не є реальний. Доказом хочби доля проєкту послів Польської Соціялістичної Партії на цю тему в соймі м. р. До такої розвязки українського питання в межах Польщі польська політична ментальність є сьогодні непригожа. Може це статися щойно під впливом деяких зовнішних причин, і клич, нині нереальний, може серед деяких обставин стати реальним.

„Одною з тих причин, але не одинокою, є і становище до проблеми територіяльної автономії і самого українського громадянства. Національно-територіяльної автономії українських земель в межах Польщі воно досі послідовно не висувало. Вправді на Зїзді Української Трудової Партії у Львові в травні 1923 р. перейшла відповідна автономістична резолюція, але викликала вона спротив у ширших кругах нашого громадянства і її знято з політичного овиду. Не відкинула вона і серед членів утвореної літом 1925 р. нової партії УНДО. Не взяла її за свою і вибрана в березні 1928 р. Українська Парляментарна Репрезентація. Як клич практичної політики появилася вона щойно на останньому Зїзді УНДО. Видвигнено її без належного підготування в пресі і в політичних нарадах в краю і тому доля, що її стрінула, є вповні зрозуміла. За великий скок нараз від політичного максималізму до кличів буденної, реальної політики!“

Переповівши далі перебіг дискусії над автономістичною резолюцією і ще раз підчеркнувши, що ніхто з тих, що видвигають серед нашого громадянства справу національно-територіяльної автономії як клич нашої реальної політики в Польщі, не дурить себе ні на одну хвилинку, що ся справа легка до переведення — зовсім навпаки! — тут матимемо проти себе майже все польське громадянство і — очевидно — теперішній польський уряд, п. Баран кінчить свою першу статтю словами:

„Тепер пасується питання, чи супроти того всього є доцільно висувати цю справу? Думаю, що так. Робимо це у власному інтересі. Наше громадянство привчиться думати і ділати реальними політичними катеґоріями і коло реального клича зможе згуртувати всі наші здорові, творчі елементи. Прочиститься атмосферу від радянофільства і демагогії і серед несприятливих відносин, в яких у Польщі живемо, вдасться з часом творити нову силу і нові національні цінности, що будуть потрібні не лише нам, але і нашим коннаціоналам за Збручем, що загибають сьогодні під большевицькою кормигою.“

Друга стаття п. Барана має заголовок: „Нічого нового під сонцем“. Навязуючи до автономістичної резолюції на останнім Зїзді УНДО, автор оповідає історію змагань галицьких Українців за національно-територіяльну автономію, починаючи від 1848 р.

„Коли тільки упали окови абсолютизму з австрійських народів у 1848 р., перша політична орґанізація галицьких Українців, Головна Руська Рада у Львові, вже у першій своїй відозві до українського народу з 10 травня 1848 р. (тоді уживано назви Русин — руський) підчеркнула виразно свою національну єдність з Українцями над Дніпром, як колишню історично-державну єдність. У дальшій відозві з 17 липня 1848 р. видвигнула рішуче домагання поділу Галичини і утворення зі Східної Галичини окремої української провінції в межах Австрії, висилаючи окрему петицію у цій справі до центрального правительства та взиваючи українське населення до масової висилки подібних петицій. На нашому політичному небозводі появилася замітна політична трійця — голова Головної Руської Ради епископ Григорій Яхимович (пізн. митрополит) і його заступники: святоюрський крилошанин о. Михайло Куземський (пізн. холмський епископ) і правник Іван Борисикевич, котрих знаменував великий український патріотизм і чималий політичний хист. Видвигаючи національно-територіяльну автономію Східної Галичини бажали вони створити основи під всесторонній розвій цієї української землі, що моглаб стати базою до дальшого розвитку цілого українського народу.

„Не забуто тоді і про пропаґанду — так сказатиб про теперішню Женеву з її Ліґою Націй. Була це Прага зі Славянським Конґресом у червні 1848 р. Головна Руська Рада вислала там своїх відпоручників: Івана Борисикевича, о. Григорія Гинилевича й Олексія Заклинського, що видвигнули і там наше домагання поділу Галичини.

„Не заспала вона справи і в першому австрійському державному соймі, де внесла петицію з пятнацяти тисячами підписів за поділом Галичини на дві провінції і депутацію до цісаря Фердинанда з тим самим домаганням. На конституційній комісії кромержиського сойму заступав повищу справу посол епископ Яхимович і богато з його тодішньої промови не стратило ще й нині свого значіння..“

Так поставилися до справи самоуправи галицькі Українці в 1848 р. Як жеж інакше ставляться до неї Українці нині!

„Після програної нами визвольної війни і усталення теперішніх державних кордонів, що перерізують наші землі — пише п. Баран — виринуло знову питання національно-територіяльної автономії. Виринула вона в Польщі, де опинилася найсвідоміша частина українських земель — Східна Галичина. Головними її речниками були нежиючі нині д-р Володимир Охримович, д-р Степан Томашівський і д-р Володимир Бачинський. Фільософ-політик Охримович, вчений історик і видний політичний публіцист Томашівський та політик з визначним практичним хистом Бачинський підняли цю справу — головно після відомого рішення Ради Амбасадорів з 14 березня 1923 р. щодо приналежности Східної Галичини. Охримович і Бачинський переперли відповідну автономістичну резолюцію на Зїзді Укр. Трудової Партії у Львові в травні 1923 р.

„Започатковано еру політичного реалізму, але передчасно. Наше громадянство виховане поколіннями в політичному неґативізмі, загіпнотизоване недавніми максималістичними кличами не богато мало зрозуміння для твердої політичної лійсности. І травнева резолюція з 1923 р. не стала постулятом нашої практичної політики в Польщі.

„Відкинула вона у цілій повноті в проєкті президії УНДО на останньому зїзді цієї партії. Не стрінулася вона з таким спротивом, як її попередниця зперед 6 літ. Одержавши „шібера“, не стала вона покищо формальним постулятом партії. Її щойно будуть розжовувати по провінціональних закутках. На верхи верне вона тільки згодом.

„І я сподіюся — кінчить п. Баран — що вона верне й українське національне громадянство в Польщі обєднається для її здійснення. Чим скорше це станеться, тим краще, бо боюся, щоби у нас не повторився занепад — очевидно мутатіс мутандіс — що його у політичній ділянці переживало галицько-українське громадянство після 1867 р. на протязі около четвертини століття.“

Такий зміст двох статтей дра Ст. Барана в справі самоуправи, що досі появилися в „Ділі“. Як бачимо, статті ті тверезі політично і покриваються з становищем, яке в справі самоуправи займає від 1928 р. „Н. Зоря“. Зокрема слід зазначити позитивне відношення автора до пок. проф. Ст. Томашівського як речника самоуправи. Як жеж інакше, зовсім інакше, писало „Діло“ ще недавно і про самоуправу і про її головного світського речника в нас, пок. проф. Ст. Томашівського! Тепер також час, пригадати нашій суспільности, як орґани того самого УНДА накинулися були на Лист Преосв. Григорія Хомишина про політичне положення українського народу в Польщі, в котрім той Владика вказував нашій політиці одиноко можливий напрям, вказував на се зі становища чисто релігійного. І час запитати провідників УНДА: А хто мав рацію?

Статті дра Ст. Барана в „Ділі“ викликали відгомін у „Новім Часі“. У відповідь їм в чч. 81—83 згаданого щоденника помістив п. Д. Паліїв аж три статті п. з. „На манівцях“. В тих статтях п. Паліїв намагається боронити політичний максималізм. Як? Се видно нпр. з отсего уступу його статті:

„Наших дідів з 1848 року Др. Баран хвалить за це, що вони видвигнули клич національно-територіяльної автономії. Приписує їм немалий політичний хист і великий патріотизм. Годимося! Але чимжеж були ті наші діди, як не політичними максималістами?! (підчерк. п. П.). Власне з огляду на „інші політичні відносини“. Бо якіж були тоді ті „політичні відносини“? Українські маси щойно освободжувалися з панщини! Вони навіть не були ще етноґрафічною масою в теперішнім розумінні того слова, вони взагалі не були будьяким політичним чинником! Такими самими були й верхи тодішної маси — інтеліґентна верства, дуже нечисленна і без виробленого національно-політичного світогляду. А при цьому: Східна Галичина не творила з Великою Україною одного тіла під оглядом національних і політичних аспірацій. Словом: Української нації в нинішнім розумінні ще не було. Вона щойно накльовувалася.

„Серед таких умовин славна трійця (митроп. Яхимович, о. Куземський і Борисикевич) видвигає домагання національно-територіяльної автономії. Скажіть же: Чи не був це політичний максималізм, куди більший, як в теперішніх умовинах розвитку української нації — найбільш максимальні кличі, які видвигає українська нація? (підчеркнення п. П.). Без ніякого сумніву — так. Але разом з тим це був політичний реалізм, який признає й Др. Баран, але тільки тому, що тут розходиться о ідею національно-територіяльної автономії. Тепер він признає це політичним реалізмом. Але з своїм підходом до справи Др. Баран в 1848 р. належавби був до того табору, який славну трійцю називав „хорими головами“, чи як тепер це називається „загіпнотизованими максималістичними кличами.“

Ми нарочно навели також міркування п. Д. Паліїва про 1848 р. дослівно, бо в них, як у зеркалі, відбивається постать п. Д. Паліїва у всій її політичній і публіцистичній дрібноті. Ті міркування свідчать наглядно, що в п. Паліїва брак усякої льоґіки — до тої міри, що брати його серіозно абсолютно неможливо. Бо тільки просимо читати міркування п. Д. Паліїва уважно:

Пан Д. Паліїв годиться з д-ром Ст. Бараном, що наші діди, котрі в 1848 р. видвигнули домагання національно-територіяльної автономії в Австрії, мали „немалий політичний хист і великий патріотизм“. Він називає їх навіть „політичними максималістами“, більшими, ніж ними є теперішні наші політичні максималісти з п. Д. Паліївом на чолі... Та одночасно (!) він відмовляє тодішньому українському громадянству (масам і верхам) всякого політичного і національного вироблення!... „Українські маси, каже п. Д. Паліїв дослівно, не були ще навіть етноґрафічною масою в теперішнім розумінні того слова, вони взагалі не були будьяким політичним чинником! Такими самими були й верхи тодішної маси — інтеліґентна верства, дуже нечисленна і без виробленого національно-політичного світогляду“... Навіть більше: самої „української нації в нинішнім розумінні ще не було“...

Виходить, що українська нація зачинається доперва від появи п. Дмитра Паліїва, бо від 1848 р. до часу, коли п. Паліїв написав і підписав свою першу статтю не лучився прецінь жаден визначніший факт, котрий з наших мас зробивби бодай етноґрафічні маси. І якимже чином з таких мас, котрі ще навіть (!) етноґрафічними масами не були, могли вискочити люди „не малого політичного хисту і великого патріотизму“?

Кождий, хто перечитає міркування п. Д. Паліїва, мусить поставити собі питання: Щож властиво відповідає дійсности? Чи наші діди з 1848 р. були „максималістами“ з причини свого немалого політичного хисту і великого патріотизму, чи були ними з причини свого національно-політичного примітивізму? Зі слів п. Д. Паліїва виходить, що з одної і з другої причини... рівночасно!

Така сама „льоґіка“ ціхує цілу статтю п. Д. Паліїва. Се й звільняє нас від дальшого її розгляду.

Ми тільки стверджуємо, що тепер проти самоуправи українських земель у Польщі стоять в однім ряді: все польське громадянство, польський уряд і п. Дмитро Паліїв, редактор „Нового Часу“.

ВЕСНА І ВЕЛИКДЕНЬ НА УКРАЇНІ 1919 Р.

Спомин*).

„Ідемо визволяти селян від гетьманського бука!“ Так сказав на зібрці отаман куріня ім. Янка Кармелюка, коли виступали розброювати гетьманські частини в Харкові. Радість селян була дуже велика. Приводили з сіл гетьманських жандармів і прирікали, що всі як один будуть боронити укр. „демократичну республику“. Та скоро і то дуже скоро селяни, що помагали валити гетьманську владу, не додержали свого приречення. Несподівано, за пару неділь укр. селяни кинулися на зади укр. армії Директорії. Вони в страшний спосіб розправлялися поодиноко з укр. старшинами і козаками. Що злого заподіяла їм влада демократичної республики за такий короткий час? Повстання селян весною 1919 р. на Україні нанесло більший удар укр. армії як китайські і лотишські відділи большевиків, котрі під охороною броневиків ішли з Курська на Харків. Цілий відворот укр. армії з півночи, з Волчанська на Харковом аж до Бендер, мусіли деякі частини укр. армії боронити проти узброєних ватаг укр. селян і промощувати дорогу до відвороту; і се на спомин по 13-ох роках як учасник хочу пригадати.

Курінь, пізнійше полк ім. Янка Кармелюка, був перший з тих частин, що сформувався ще за Центральної Ради і боровся аж до кінця укр.-большевицьких воєн. Перший виступ проти селян зробив той наш курінь в однім місточку над рікою Донцем (назвиско я вже забув), 70 верств за Харковом тому, що селяни розбили там наш обоз й убили коменданта міста Харкова Гаврищенка, котрий вибрався разом з обозом при відступі. Убили його в звіряцький спосіб, порубали на куски і викинули на сміття перед сахарний завод. Розігнали узброєний відділ до 60 люда і розправившися з ними також остро. Червоний прапор з надписом „Да здравствуеть советская власть на Україні!“ залишили в заводській харчівні, де мали вечеряти і не вспіли. Дальше наш курінь мав вже проти себе большевицьку силу, якийсь „анархо-повстанческий полк“, з котрим дуже легко справлявся, бо се були самі не обучені в воєнім ремеслі робітники шахтярі. Дальше відступ нашої частини був тяжкий через місто Харків, бо виступали проти нього робітники всіх заводів. А треба знати, що харківські робітники були в великій мірі чужинці, як Лотиші, Німці і Поляки, котрі були евакуовані з західної Росії, з Польщі і Лотви (Риґи). Ми частинно обминули Харків. Але велика частина укр. військ, нир. полки піхоти при відступі з великого бою Дергачі на лінії Харків—Білгород, розігнали робітників і дуже потурбовали „Паровозно-строітельний Завод“, звідки робітники стріляли з полевої батерії. За Харковом сталася в місточку Люботин немила пригода, бо цілий Слобідський полк новобранців покинув кріси одної ночі і розбігся до дому. Треба було не мало труду і підвод, щоби те все зібрати в одно місце. За Люботином приїхав на наш підтинок полковник Болбочан, тоді ще комендант Запоріжського корпусу на Лівобережній Україні і замінив наш курінь полком „Чорних козаків“ Дяченка. Ми поїхали до Полтави і там в селі Гончарівка розташувалися на відпочинок. Відпочинок був дуже короткий, бо большевицькі Китайці за кілька днів були під Полтавою. Там відбувся бій. В сім бою погибли наші 2 сотні Січових Стрільців (Галичан), що приїхали з Київа на підмогу. Курінь Янка Кармелюка виїхав зараз на стацію Кобиляки, бо в місті Кобиляки повстанці грабили наші обози. Вигрузилися на стації й кіннотчики поїхали в город. Селяни розійшлися по селах. Та коли пізніше притягнули більші сили і вдарили в ночі на город, наші кіннотчики неодіті на конях утікали з города до стації. Було кількох убитих і ранених. Мені доручено відпровадити ранених до Кременчуга. Саме тоді сталась велика траґедія в Запоріжськім корпусі. На стації у Кременчузі отаман Волох арештув доброго полководця Болбочана. Закидали йому, що хотів поєднатися з Денікіном на Дону. Кременчуг наші евакували, треба було дальше їхати з раненими, до Київа. І до Київа ми не доїхали бо большевики вже були заняли Київ. Прибули ми на стацію Знаменку. Лінію Бобринськ—Цьвіткову заняли повстанці, орґанізовані якимсь цілком кривим робітником. Стація Знаменка була забита евакуованими ешелонами з господарськими частинами, що сунули з Лівобережної України.

Тоді збунтований отаман Григоріїв, котрий стояв під Миколаєвом проти Німців, зневірений в побіду над Німцями звернувся проти своїх й одної ночі зачав стріляти по Знаменці. Кіннотчики відогнали його і привели кільканацять полонених, які сказали, що стріляли по Знаменці, „бо на стацію приїхали буржуї“, як сказав Григоріїв. Сам Григоріїв повалявся у крові у своїм півкожуху, щоби надати собі більше „геройський вид“. З цим „героєм“ розправився пізніше Махно, що забив його власноручно. „Батько“ Махно оперував тоді проти укр. військ на лінії Харків—Лозова—Сінельниково—Катеринослав. В Катеринославі панував 2 неділі з кільканацятьтисячною патагою.

Махно заняв Катеринослав хитрістю. Приїздить велика валка мужиків зі сіном на повозках а в сіні були загребані кулемети і повстанці. Вони наробили стрілянини і переполоху та й заняли город.

Атаман Григоріїв не задоволився стрілянин-

*) Сей спомин звертає на себе увагу тим, що він писаний таким первозним стилем, якби його автор пишучи його ще по 13 літах переживав ту велику первозність, якої зазнали всі, що були тоді на Великій Україні. Містимо сей спомин як цікавий зразок спомнинів про тяжкі часи

Редакція.

Виразна ідеольоґія

Гумореска М. Зощенка.

Власне кінчилося зібрання. Писар з торговельного відділу, Сергій Блохін, довго відкашлював, переступав з ноги на ногу, бо чув як душа утікає йому в пяти, і врешті попросив слова.

— Товариш Блохін має слово, — торжественно заявив голова зібрання.

Сергій вийшов на трибуну і зі страхом оглянув зібраних. Щока йому почала трястися, ніби дзвонив зубами. Вважаєте, дістав трему.

— Те є то — товариші — сказав Сергій Блохін дзвонячи зубами — те є то, е-е-е-теє... Я товариші... мого передбесідника е-е-е...

Одним словом писар Сергій Блохін хотів пояснити зібраним, що його передбесідник безпідставно закидає зібраним нестійність в поглядах і брак послідовної та виразної ідеольоґії. Сергій хотів сказати, що не святі горшки ліплять і що кождий має виразну ідеольоґію. Він хотів додати дещо про колективізацію, але дуже змішався, зо три рази під ряд сказав „теє то“ і зійшов з трибуни.

Щож! Не кождий має талант красномовности і не кождий є трибуном.

Сергій також не був трибуном, тому обтер піт з чола, вийшов з зібрання, легко зворушений своїм смілим виступом, як рівнож почуттям участи в громадській роботі. Ішов улицею, вимахував руками і в думці громив своїх противників.

— Так! — в дусі кричав Сергій. Мій передбесідник закидував нам нестійність, а ми, товариші, готові життя зложити на жертвеннику вітчини. Передбесідник атакував нас особисто... Бийте його, товариші! Тримайте передбесідника! Тягніть з трибуни!...

Сергій Блохін прийшов до дому пізно. І між одним і другим ликом зимної зупи ділився з жінкою враженнями дня.

— Так, розумієш, Луша, я їм сказав, — говорив Блохін. Свинство, кажу, закидати нам нестійність. Життя своє, кажу, ми готові зложити на жертвеннику вітчини, коли інтерес нашої держави буде загрожений. А ви твердите, що ми не маємо ідеольоґії! Гов, товариші... Бігме, я так говорив...

Жінка стревожено слухала оповідання мужа і з докором хитала головою.

— Ти, Луша, головою похитуєш, — сказав Сергій, — жах тебе проймає, а я працюю на громадській ниві та виголошую обжаловуючі промови. Хтось мусить відважитися... Хтось мусить дбати про інтерес загалу. Так, власне, я говорив: Ви нам голови не морочте. Ми вже повнолітні, маємо свій розум...

— Що мене обходять ці історії, — нетерпеливо перервала жінка. Ти краще піди до управ-дому*). Знаєш який нам чинш вліпили: чотирнацять рублів...

— Якже це так? — запитав Сергій. З якої рації чотирнацять. Чейже я якийсь урядник? Чи ти з перестраху щось не перепутала?

— Не перепутала, каже жінка. Виказ на брамі висить...

— Го, го! — каже Сергій, хапаючись за голову. — Чотирнацять рублів! Щож це? Так довше не може бути! Я, Луша, так власне на зібранню говорив: Так, кажу, товариші, довше не може бути. Якби, кажу, було за що життя класти на жертвеннику вітчини. А так, кажу, нема за що складати...

Жінка з перестрахом глянула на мужа і каже:

— Побачиш, що за такі слова тебе ще замкнуть.

— Нехай! — каже Сергій. Нехай замикають. Нехай на каторгу засилають. Вже довше не витримаю. Справедливість передовсім! Нема, кажу, моєї згоди на такий суспільний устрій, тьфу! А чи ти, Луша, часом не помилилася? Знаєш, побіжу до управ-дому.

Вложив шапку на голову і вибіг з хати.

По пятьох хвилинах вернув назад затираючи руки з вдоволення.

— Помилився, лайдак, — каже Сергій. — Помилився, каже. То ми за вас, лайдаків, кажу, на зібраннях свою голову надставляємо, колективізм заводимо. А ви, шановний товаришу, що тут виправляєте?...

— А він що на це? — байдуже спитала жінка.

— А він викрутився. Помилка, говорить. Девять, каже, рублів припадає на вашу хату. А бачите, кажу.

Сергій лекше відітнув і кінчив перерваний обід.

*) Управ-дому — завідуючий (адміністратор) домом.

—o—

ною по стації, але ще виставив піхотинців з кулеметами при самій зелізній дорозі; укрив їх в шопах. Один поїзд попався під кулеметний огонь і за двома потягненями по поїзді було убитих і ранених до 100 кільканацять людий. Тепер мусіли ми ще пробити собі дорогу до Київа. Броневик висланий на київську лінію загнав повстанців до одної економії і полонив їх 70 мужа. Тепер вже наші війська могли свобідно відступати по київській дорозі на Звенигород і Хрестинівку, на Єлисаветгород і Бірзулю.

Війська Запоріжського корпусу на Хрестинівці під Уманем і під Голтою коло Єлисаветграду стали очікувати большевицьких наступів. Та в січні і лютні були великі заверухи й операції були припинені. Коли прийшли тепліші дні, большевики повели сильний наступ на Винницю і Жмиренку і перервали нам злуку з Галичиною. Тепер настали критичні дні для Запоріжців. На стації Вапнярка головна рада військова вирішила переіменовати Укр. Нар. Республику на Радянську Республику. Вислали від Хрестинівку делеґацію до большевиків, але большевики її не приняли. Один ще ратунок був: переїхати до Румунії і здати все майно та зброю. Так і сталося.

Тепер весною прийшов ще один внутрішний ворог: тиф. Число хорих по угоді з Румунами чим раз більшало. Всі поїзди направлено через Бірзулю і Роздільну до Бендер бо міст коло Рибниці на Дністрі був зірваний. Большевики дальше наступали на пяти. На свято Благовіщення прийшло до останної битви на стації Роздільна. Цілий день курява уносилася над тим місточком. Визначився в тім бою „отряд Козубова“. Сам Козубов був машиніст з фаху, дуже кремезний чоловік, всі його боялися бо був чи старшин чи козаків. При його поїзді були найсильніші машини. З Роздільної через Тираспіль завезли наші все добро до Бендер в Румунії. Була субота перед Великоднем. Большевики підтягнули батерії над Дністер і сильним огнем почали обстрілювати стацію. Повстав великий переполох. Румуни і сотня чорних Бенґальців опустили Дністер і зачали втікати. Укр. війська на скору руку зібралися і відперли большевицьку кінноту знова за Дністер. В тім переполосі всі хорі втікали перед большевиками. Я також, хоч мав 39 степенів горячки, в тифі, скочив утікати, та не міг далеко скритися, лише поліз під паровіз, де одержав від машиністів котелок води з паровоза густої як борщ. Настала тишина під вечер, тож я рішив дальше утікати, щоб мене большевики не захопили живого. І так зібрав я всі сили і заморочений ішов поміж паркан, то падав то вставав. Потому я вже нічого не памятав, аж ранком пробудився, а я лежу коло будки з собакою. З хати вийшов господар з діточками, гарно убраними. Се був Великдень, про що звіщали дзвони недалекого собору. Господар угостив мене чаєм без сахару і дав мені великий костур. Підпираючися ним та падаючи дійшов я до стації, де мене примістили в ваґонах між тифозними, з котрих не один ще до вечера віддав Богові духа. Так переїхали ми цілу Бесарабію і Буковину до Заліщик. Тут у скоро улаштованім шпиталі, в нинішнім „Соколі“, перенесли нас і розмістили по причах. Велику подяку можна ще і сегодня скласти ВП. пані Долинській і ВП. п. Стефановичевій та Др. Долинському, що з посвятою і без страху паразитися на ту саму хоробу кормили хорих й услугували їм.

Так там наші люди і марно бо безуспішно гинули, винищувані своїми і чужими. Чому? З двох причин: українська інтеліґенція не мала в собі того, що становить вартість інтеліґенції: виробленої ідеольоґії. Тому вона так легко переіменовувала свою державу на „радянську“, що розуміється не спасло її перед винищуванням. І тому наш селянин перед 13-ти роками бив всіх, що його не вміли бити і приготовляв дорогу для тих, що вміють того селянина бити і не знати ще як і коли они скінчать його бити.

Подивившися на те все, вернув я до Галичини і став католицьким священиком. — *Бувший козак Запоріжського корпусу, тепер гр. катол. священик о. С. П.*

Ґете про доказ безсмертности душі: „Es ist einem denkenden Wesen durchaus unmöglich, sich ein Nichtsein, ein Aufhören des Denkens und Lebens zu denken. Insofern trägt jeder den Beweis der Unsterblichkeit in sich.“ (Goethe an v. Müller in J. 1823).

Ґете про позагробове життя: „Denn so gewiss nach überstandenem Winter ein Frühling zurückkehrt, so gewiss werden sich Freunde, Gatten, Verwandte in allen Graden wiedersehen. Sie werden sich in der Gegenwart eines alliebenden Vaters wiederfinden und alsdann erst unter sich und mit all dem Guten ein Ganzes bilden, wonach sie in dem Stückewerk der Welt nur vergebens hinstrebten. (Goethe in der Jenaischen „Allgemeinen Zeitung“).

*

Що ти одержав в спадку по своїх батьках, мусиш ще здобути, щоб посідати. (Ґете).

ЙОГАН ҐЕТЕ

В СТОЛІТТЯ ЙОГО СМЕРТИ.

Дня 22. III. 1832 помер у Ваймарі в глибокій старости найбільший поет Німеччини й найбільше впливовий письменник Европи, Йоган Вольфґанґ Ґете. Його твори переложені в великій скількости на всі культурні мови, розуміється з виїмком української, хоч значна часть українського народу була поверх сто літ під владою німецької Австрії (з більших творів є в нас тільки переклад „Фавста“). З огляду на те, що вплив того письменника наляг на всі культурні народи протягом століть 18, 19 і 20-го, в столітні роковини його смерти преса всіх цивілізованих народів присвячує його творчости велику увагу. Треба ту творчість бодай коротко представити й нам.

Ґете був дитиною щастя. Уродився 28. VIII. 1749 у Франкфурті над Майном, в домі богатих родичів і ціле своє життя не знав, що значить журба за хліб насущний. Його батько, Йоган Каспар Ґете, цісарський радник і визначний патрицій Франкфурта (* 1710 † 1780) був чоловік високо інтеліґентний й освічений. Його мати, Катерина Єлисавета з дому Текстор, звана „пані Ая“, значно молодша від свого мужа (* 1731 † 1808), була веселої й погідної вдачі, любила оповідати й ту охоту до „фабулювання“ — як пише сам Ґете — перелила на сина. Інтеліґентні родичі подбали за те, що молодий Ґете вже у вчасній молодости навчився кількох чужих мов. А визначався він великими здібностями, великою охотою до науки, великою працьовитістю і пильністю та зелізною волею. Тому всі свої здібности розвинув до совершенства, яке тільки може осягнути людина. А що жив довго, ніколи не перестаючи працювати над собою, отже міг дати велику скількість надзвичайних творів. Европейську славу осягнув розмірно скоро і тому прибували до його дому визначні люди з цілої Европи немов у паломництвах вже за його життя та ще більше по його смерти. Таким чином Ґете і за життя і по смерти був немов великим мотором духа і праці найбільшого з народів на континенті Европи. Його всесторонність дійсно достойна подиву. Він займався не тільки всіма родами поезії від чистої лірики почавши, на епіці й драматурґії скінчивши, не тільки всіми родами прозового письменства, від новелі й роману почавши, на великих споминах скінчивши, не тільки ріжними родами строгої науки, — але також справами збірного практичного життя. Ґете як міністер здібного ваймарського герцоґа Карла Авґуста пізнав основно державну адміністрацію, скарбовість, комунікацію і т. д. І на всіх тих областях осягав дуже визначні успіхи. Ґете приготовлявся до фаху адвоката, зробив всі потрібні до того іспити, зложив адвокатську присягу в Франкфурті н. М. 1771 р., практикував кілька місяців в суді у Вецлярі, — але потому займався всім іншим, тільки не адвокатурою. Правничі студії придалися йому як адміністраторови. В р. 1782 одержав шляхоцтво. Займався також політикою, але не в нашім того слова значінні, тільки як перший міністр держави й адміністратор. Релігія, фільософія, історія, військовість, — словом все, чим людський ум займається на висоті самостійного збірного життя, було богатою участю Ґетого. А що він жив в епосі небувалих змін і потрясень (Велика Революція, походи Наполеона, котрого особисто знав), отже в його творах можна знайти розумні науки про народ і його правителів та розсудну критику слабих сторін старої системи правління й ріжні уваги про Анґлію, Францію, Грецію, Італію, особливож про світове значіння французької революції, котрої не любив всім єством свого упорядкованого духа. В революції разила його її непогамована пристрасть, котра з природи річи загрожує самому ідеалови людської особистости. І він тому власне високо цінив Наполеона як чоловіка, що тяжкою рукою своєю поставив край революційній пристрасти і революційному хаосові[1]). А Наполеон не говорив про Ґетого інакше як: „То великий чоловік“. І читав його твори богато разів та возив їх з собою в походах. Річ дуже цікава, що при всім своїм знанню політики Ґете політики не любив, але працював в політиці, бо уважав се потрібним. Та ні один з богатьох творів Ґетого не написаний в першій мірі з політичних мотивів, навіть ті його твори, в котрих він описує правлячі круги. Не зважаючи на свою неохоту до політики, розсипає Ґете свої політичні замітки скрізь: у драмах (пр. „Ґец“, „Еґмонт“), в любовних повістях („Вертер“) і навіть у поезії („Фавст“ і ін.).

Рівно богате було чисто особисте життя Ґетого: маса знакомств, любов у найріжніших нюансах аж до огненної пристрасти включно, приязнь з Шіллером, котра здається вратувала Ґетого від мізантропії і т. д.

Найвиразніший доказ дуже високої культурности Ґетого полягає очевидно не на його інтересних творах, бо й дикун-людоїд може інтересно оповідати; і не на його глибоко розумних увагах про ріжні справи, бо й анальфабет може бути з природи дуже розумний; і не на його великім знанню, бо се не велика штука, осягнути всесторонне знання, коли хто не потребує працювати на хліб насущний та має природну охоту до праці і довго живе; і не на його бібліотеці, збірках, подорожах, бо на все те може собі позволити кождий обманець або згінник безрог, що має гроші (розуміється, сим не думаю дотикати всіх згінників безрог, між котрими лучаються люди далеко культурніші і від т. зв. „високо поставлених осіб“). Висока культурність Ґетого полягає на двох річах: На тім, що він систематично оставляв по собі документи про себе і свою діяльність, немов кажучи ними: Дивіться в нутро варстату мого духа і в нутро мого серця. Контролюйте мене. Все вам покажу — і добре і недобре. Вчіться! А друге: постійні взаємини з сильними індивідуальностями, котрих боїться й уникає тільки слаба духом людина.

Сей рис можна запримітити при появі кождої сильнішої й культурнішої особистости в історії, почавши від найдавніших часів. Бачимо сю появу і в нашій історії. Доказує се прегарне поучення дітям Володимира Мономаха, доказує дуже численна переписка нашого Богдана. І наш ґеніяльний Тарас писав свій дневник: рідка поява серед модерних Українців... Згадані висше риси високої культурности бачимо у поодиноких діячів ріжних часів і народів, у Рамзеса II і Перікля, в Марка Аврелія й Карла Великого, в Петра й у Наполеона

---

[1]) Ґете знаменито розумів, що революції вибухають тільки там, де скорумпована до шпіку костий провідна верства. (Гл. особливо його твір „Натірліхе Тохтер“). І тому бичує висші стани взагалі (гл. „Ґросскофта“) та хапчивість міщанських ворохобників (гл. „Ді Ауфґреґтен“). Тому й ідеалізує природне підпорядкування людий і станів у своїм творі „Герман і Доротея“, де представляє характер Німців з нахилом до порядку. Дивним дивом якраз той твір Ґетого спонукав Міцкевича написати епопею „Пан Тадей“, в котрім він — очевидно несвідомо — зідеалізував давну польську шляхту зі всім її анархізмом („заїздами“ і т. п.).

(що, розуміється, не виключає проривів жорстокости у таких одиниць, але рішає загальне тло їх духа). І навпаки, всякі фальшиві величі не люблять оставляти по собі своїх власних документів, хоч понад все люблять кадило від инших. І не терплять постійних взаємин з жадною сильнішою індивідуальністю, бо відчувають свою низшість у таких взаєминах.

Дбання про змагання до увіковічнення правдивого образу свого і своєї діяльности (оскільки таке увіковічнення у людий взагалі можливе) — се один з очевидних доказів, що людський дух створений на образ і подобіє вічного Бога. Та подібність тим більша, чим більше те дбання. Одначе чим те дбання більше безпосереднє, тим воно більше небезпечне для памяти того, котрий се робить. Бо документи, що походять з чужої руки, все можуть викликати сумнів. Мовляв, хто знає, як то було. Та документи власноручні (або такі, про котрі нема сумніву, що вони виконані по наказу й під контролею дотичної людини) — се підстава до її оцінки, яка не дасться основно перекрутити (хоч ріжні насвітлення і тут можливі). І се власне інстинктом відчувають усякі людські мірноти й марноти. Розуміється, нема правила без виїмків: є й такі великі діячі, що при навалі своїх занять просто не мали часу оставити свої документи про себе; заспокоювалися внутрі тим, що Бог лучше збереже память їх діл ніж їх власні зусилля.

Отже Ґете ріжнився від усіх відомих нам визначних людий найбільшою систематичністю у свідомім оставлюванні по собі слідів своєї діяльности. Від його молодечих літ аж до глибокої старости знаємо про нього все, майже кождий його день. Словом, перед нами повний образ чоловіка, від голови до стіп: від його найглибших фільософічних думок аж до його домашних рахунків (між котрими не хибує навіть рахунку з дрібних гроший, які він давав старенькім жінкам, пильнуючим публичних виходків). Другого такого систематика нема. Се чоловік у весь ріст. Чоловік з великим духом, великим серцем, великою робучістю, великою культурою і — великими блудами.

При розгляді всеї творчости Ґетого пригадуються відомі слова ґеніяльного литовсько-польського поета Міцкевича, котрий сказав:

„Wielkie serca, Aldono,
Są jak ule zbyt wielkie:
Miód ich zapełnić nie zdoła —
Stają się gniazdem jaszczurek“.

При всій величі Ґетого, при всіх його здібностях, добрих замірах і високій культурі — творів його не можна поручити як чистого жерела сили. Не можна поручити ні суспільности, ні тим більше молоді. Чому? Власне тому, що в його величезній спадщині є все: що серед великих скарбів золота його знання і брилянтів його ідеальних змагань і поривів повзуть також їдовиті ящірки й гадди з отруєю, яка може запоморочити навіть сильний ум. Ті скарби й ті отруйні ґази, що уносяться над ними, розложені в творчости Ґетого нерівномірно, бо Ґете жив поверх 80 літ а працював і творив поверх 60 літ. Отже се річ природна, що на такім великім протязі часу мусіло бути всіляко з тим блукаючим і правди шукаючи великим духом і серцем Німеччини й Европи. А що був се чоловік дуже живий умом і правдомовний, отже в кождім періоді свого розвитку говорив і писав те, що в тім часі уважав за правду. Тому в його творах можна зустріти всячину.

І якраз тому, що у творах Ґетого можна знайти ріжні думки, беруть його за свого також соціялісти, подібно як Шевченка і подібно не без причини („явленими піч топити!“). Правда, не всі соціялісти. Нпр. Карло Маркс у „Дайтше Бріссельєр Цайтунґ“ з 28. XI. 1847 пише, що Ґете часом величезний ґеній, часом маленький філістер. А знов соціялдемократичний реформіст Макс Ґрунвальд пише, що погляди Ґетого покриваються з модерним робітничим рухом і розумним інтернаціоналізмом[2]).

В своїй молодости Ґете радикальствує і звертається проти всякого Авторитету. Не признає „вязання“ людської особовости. Відтак наступає в нім щораз більше умірковання в непризнаванні авторитету. Студіюючи природу, доходить Ґете й до переконання, що мусить бути також висший моральний закон, якому мусить бути підпорядковане людство. В справах релігійних панує у нього хаос. Він місцями признається до протестантизму, місцями остро його критикує, місцями тепло хвалить католицизм (гл. нпр. великий уступ в „Діхтунґ унд Варгайт“, де Ґете займається наукою катол. Церкви про св. Тайни), місцями остро виступає проти католицизму; Церкву як таку і духовенство він все заперечував і поборював[3]). А що був се письменник великого впливу, отже моральні шкоди, які він тим викликав і досі викликає, просто необчислимі для всего цивілізованого людства. Ваги сего факту не ослаблюють ні своєрідна релігійність Ґетого, ні його віра в позагробове життя, ні спорадичні похвали католицизму, ні його пошана для Христового воскресення, котрій дав вираз у своїм найбільшім творі („Фавст“).

І коли дух інтеліґенції всеї сучасної нам Европи тяжко хорий, коли через те на наших очах ломиться сила й культура навіть найбільше цивілізованих народів, то се в дуже значній мірі наслідок впливу творів Ґетого. Оцінюючи неґативні сторони творчости Ґетого, треба брати під увагу те, що він жив в часі, коли т. зв. „Ауфклєрунґ“ з її атеїзмом заливала всю Европу. І се властиво диво, що Ґете зовсім не стратив віри. Його сильний ум таки не дався опанувати атеїзмови й навіть поступав в напрямі проти загальної струї.

Головному його творови, „Фавстови“, сподіємося присвятити в „Новій Зорі“ окрему статтю. А. Ч.

Ріжнородність все приємна. (Еврипід, 480—406 перед Христом).

*

Радість і любов се крила до великих діл. (Ґете).

*

Щаслива тільки та душа, котра любить. (Ґете).

*

Щастя є все коло тебе, тільки навчися схопити його. (Ґете).

---

[2]) Abhandlungen u. Vorträge zur Sozialistischen Bildung, 1912. Гл. большев. AJZ, ч. 12. з 1932. Остра стаття Йоганни Шав, звернена проти буржуазних і соц. дем. коментаторів Ґетого.

[3]) Гл. Prof. Dr. Günther Müller: „Goethe und der Katholizismus“. Schön. Zukunft, Nr. 28, 10. IV. 1932.

Хто віддається самоті, той незабаром сам остане. (Ґете).

*

Талант виростає в спокою, а характер серед світової метушні. (Ґете).

*

Ґете про післанництво людини з волі Провидіння: Jeder ausserordentliche Mensch hat eine Sendung, die er zu vollführen berufen ist. Hat er sie vollbracht, so ist er auf Erden in dieser Gestalt nicht weiter vonnöten und die Vorsehung verwendet ihn wieder zu etwas anderem.“ (Goethe an Eckermann).

Ґете про позагробове життя: „Ich möchte keineswegs das Glück entbehren, an eine künftige Fortdauer zu glauben, ja, ich möchte mit Lorenzo von Medici sagen, dass alle diejenigen auch für dieses Leben tot sind, die kein anderes hoffen.“ (Goethe zu Eckermann).

СУТЬ КРІЗИ

Неволя продуцента*).

Чим дальше лежить ринок від місця продукції, тим більша ріжниця між ціною товару, яку дістає продуцент і ціною, яку платить споживач. Сю ріжницю витворюють не лиш кошти перевозу і не вони її головна частина. При обміні на більшу віддаль споживач, особливо більше первісний або ріжний цивілізаційно, не має поняття про те, як також витворюється і кілько коштує його витворення; продуцент знова не знає, як виглядає його споживач, не знає навіть, хто він такий і кілько платить за товар. Пан положення, що знає ті обидві річи, це посередник, який часто знаходиться в таких для себе догідних умовинах, що може довільно диктувати ціни одному і другому[1]).

Тому в економічнім устрою світа, що виріс до таких могутних розмірів в минулім столітті, при величезнім розрості світової торговлі, посередники в тій торговлі стали сферою, що згортає найбільші доходи з господарського розцвіту.

Одночасно, при скорім на величезну скалю розрості промислових і торговельних підприємств, чимраз більше значіння здобував кредит. Множилися скоро і виростали до нечуваних розмірів банки, які немалу частину зисків продукції згортали для себе. Ті дві сфери, не продукуючі лиш посередничаючі у виміні товарів і доставі капіталів, нечувано розрослися, зорґанізувалися й осягнули пануючий вплив в економічнім життю, щораз більше брали продуцента у свої руки і робили з нього виконавця їх плянів. Вони віддавали йому великі прислуги, але за ті прислуги він платив щораз дорожче і чимраз більше затрачував свою незалежність.

Крім того, що так скажемо, природного поступу, випливаючого з господарського устрою світа, той устрій отвирав чимраз ширше поле для нездорової спекуляції грошевої й товарової. Спритніші і без скрупулів „люди інтересів“, підглядаючи слабі сторони того ладу, щораз ліпше вчилися використовувати їх для операцій, які частіше кінчилися здирством інших за одним махом на міліони, а рідше тюрмою. Ся сфера спекулянтів своїми операціями не робила вже ніяких прислуг, ні продуцентови ні споживачеви, але данину побирала з них велику.

Так між продуцентом і споживачем, докладніше кажучи, між продуцентами промислових товарів і продуцентами сирівців та засобів поживи, розрісся величезний світ посередників і спекулянтів, що запанував над господарським устроєм світа і приневолив їх головно на них працювати.

Підчас великої війни торговельні

---

*) Гл. статтю тогож автора, Р. Дмовского, на сю тему в 31 ч. „Н. Зорі“.

[1]) Ярку ілюстрацію тої правди, що виглядає на карикатуру, беру з дуже близького нам у просторі, хоч дуже далекого нам цивілізаційного світа. Перед світовою війною на Налевках у Варшаві виріс жидівський виключно галянтерійний і т. зв. норимберський промисл (ґузики, спінки, спряжки, шнурівки, гребінці, зеркальця і т. п.) обчислений на російські ринки. Часом в однім домі було трийцять фабричок того товару. Отож в тій торговлі Налевок з Росією ріжниця ціни товару в фабриці з торговою ціною в Росії переходила часом 1000 (тисяч) процентів. Торговельний аґент Жид брав від власника такої маленької фабрички, також Жида, тандитні дамські скіряні пояски по 3 рублі 75 коп. за тузин, і десь там в Саратові продавав по 3 руб. 75 коп. за штуку. Тому то власник фабрички був останнім нуждарем тоді, коли доходи підрядного аґента, який вивозив його товар до Росії, сміло могло суперничати з доходами директорів найбільших промислових підприємств.

операції, особливо на терені воюючих держав, вийшли з нормальних торів. Брак ріжних продуктів витворив широке поле до спекуляції. Найбільшими споживачами стали уряди воюючих держав — найменше ощадний і найбільше легкодушний споживач! — які у заспокоюванні необхідних потреб армій віддавали достави майже виключно в руки спекулянтів. Тому війна була часом, в котрім верства спекулянтів дуже розрослася, і дух спекуляції проникав в области господарського життя, передтим від нього вільні. Довге тривання війни спричинило, що той дух запанував. Можна сказати, що по війні майже кождий посередник і навіть неодин продуцент став спекулянтом. З тою хвилиною дотеперішний господарський устрій світа, що вже проявляв перед тим чимраз більші недомагання, запав на тяжку, смертельну недугу.

Зменшування обсягу торговельних операцій, — тоді коли скількість людий, що жиють з усякого рода посередництва, не зменшилася, але росла, — спричинило, що бариші посередника в товаровім і грошевім обороті мусіли ставати чимраз більші. Крім інших причин, це безсумніву вплинуло на таке нагле піднесення процентової стопи по війні і на заник довгоречинцевого кредиту. З другої сторони, посередник, відступаючи з широких теренів, ізза занепаду великої світової торговлі, примушений чимраз частіше вдоволятися операціями в нутрі держави, переносить на внутрішну торговлю свої вимоги і налоги, витворені в торговлі на велику віддаль, передовсім вимоги такого зиску, який мав у тамтій торговлі. Зиск продуцента маліє чимраз більше і, щоби жити, він мусить скоро збільшати скількість витворюваного товару.

Наслідок всего того такий, що горожанин теперішного світа, чи то як продуцент, чи як споживач, платить таку страшну данину за посередництво, що вже не може дихати. Продуцент, чи промисловий, чи рільничий, мусить сьогодня *удержати своїм коштом:* 1) нерозмірно розрослу, без жадного відношення до потреб життя, верству торговельних посередників, зрікаючися на їх користь придавляючо великої частини доходу зі своєї праці; 2) за велику на сьогоднішні потреби орґанізацію банковости, що затруднює за богато людий, якій платить лихварські проценти за кредит; вкінці 3) нечувано розрослу державну машину з її прибудівками, з жахом проймаючою безліччю державних, самоурядних й обезпеченевих урядників, *платячи небувалі податки*, з додатком до них ріжних чинитьб.

Вислід такий, що продуцент стає в скорім темпі щораз гіршим споживачем і в щораз більшім числі вигибає.

Подивімся на відносини в рільничих краях. Що сьогодня купує, що може дозволити собі купити рільник, більший або менший?... А коли рільник не купує, промисловець чи ремісник не продає і скорше чи пізніше замикає варстат своєї праці, наслідком чого рільник ще менше продає і ще менше може купувати. Відбувається сьогодня процес, який можна висловити у короткім реченню: Посередник зїдає продуцента, рільничого і промислового та знищивши їх сам погибає.

І це може головна причина того, що теперішна, неминуча господарська кріза посувається наперед з такою шаленою скорістю і прибирає такий острий характер. Цю скорість приспішує ще держава своєю дорогою орґанізацією і приспішують випливаючі з неї тягарі.

Я назвав недугу нинішного економічного устрою — с м е р т е л ь н о ю. Нехай покаже мені хтось средства, які привернулиб тому устроєви здібність до життя. Він сам себе вбиває й тому його провал неминучий.

Який це устрій? Капіталістичний?... Це назва, дана йому тими, котрі протиставили йому колективістичну програму, соціялістами, тими, що послідовно йдучи репрезентують сьогодня комунізм і тих, що в тім устрою приютилися та разом з ними падуть.

Той устрій, що довів Европу до небувалого матеріяльного розквіту, від самих початків мав у собі анархічні первні, що дезорґанізували нашу цивілізацію і вели його до скорого звиродніння. Й о г о г о л о в н а р и с а н е р о л я к а п і т а л у в економічнім життю, а л е а н а р х і я, яка скорше, чи пізніше мусить видати людські суспільности на добич витвореного ним типу людий, для котрих не істнує нічо поза їх особистим життям і ніякі способи осягнення зиску не є злі, коб лиш не вели до тюрми.

Марксівський комунізм, який виріс з того устрою й оперує його засадничими поняттями, не лиш не має виглядів, щоб заняти його місце, але хто зна чи не мусітиме його випередити в дорозі до гробу.

Як найскорше треба здобутися на зрозуміння сути кризи, щоб думка могла належно працювати над найбільшим питанням завтрішного дня: На яких підставах має опертися матеріяльне істнування суспільностий і духовий розвиток нашої цивілізації?...

ЖІНКА
в доарійській добі.

Циклі підйому й упадку. — Ідеї Бахофена. — Жінка в доарійському і в досемітському світі. — У Піктів, Кантабрів й Етрусків. — В західній Азії. — Амазонки. — Жінка в Сумері. По 2000 літах. — Становище старинної Єгиптянки. — Кретянки й Мікенки в догеленській добі.)*

Один історик висказався, що рівень цивілізації міримо степенем свободи і прав, які має жінка в даному громадянстві. В тій мірі, в якій цей висказ справедливий, поступ у житті народів і людства повинен іти враз з постійним підвищенням жінки в громадянському й політичному правному ладі. Становище жінки се барометр висоти культури громадянства в означеній добі його історії.

Щож показує цей соціяльний барометер? Він потверджує, що історичний процес далеко не являється безперервним рухом наперед, а складається з первнів поступу, нерухомости й занепаду. Становище жінки то кращало, то гіршало, не виявляючи постійности напрямку. Мало цього! Підвищення жінки в історичній добі далеко не все відповідає лінії соціяльного поступу. Історія знає факти деґрадування правного становища жінки рівночасно з занепадом громадянства — і навпаки, також і погіршення його в добах соціяльного підйому громадянства.

Початок історичній науці про розвиток семї та правне становище жінки дав у 1861 р. Б а х о ф е н у книжці про „Материнське право“. Розбираючи пильно клясичне письменство, Бахофен доказував, що сучасна моноґамічна семя це тільки останнє кільце в ланцюзі розвитку семейного укладу племен і соціяльних ґруп. У найранішій стадії розвитку — каже він — панували безладні полові взаємини. Тоді, при неможности означити вітцівства дитини рідність означувалося виключно по жіночій лінії, по материнському праву або по матріярхаті. Як одинокі признані родителі дітей — жінки мусіли користуватися спеціяльною честю й поважанням. Вони тоді панували над чоловіками. Се була доба влади жінок або ґ і н а й к о к р а т і я. Перехід до одноподружности нарушував старинну традицію, освячену тодішною релігією, і це нарушування викуплювалося часовим гетеризмом кожної жінки з будьяким мужчиною. Заміна материнства вітцівством означала перехід жінки в підвладне становище.

Та по правді, материнське право не доконче означає владу жінок. Не одна з основних точок історичної схеми Бахофена міститься в висказі, що був час, коли жінка в старинному громадянстві займала вище становище, як те, на яке зведено її опісля.

Розвиток становища жінки в культурних народів можна було зясувати на основі безпосередніх даних, що містилися в історичних памятках, або при вивченні пережитків у пізніших формаціях старинніших законів й обичаїв. Посередно рисувалася тасама картина при виучуванні семейного права в диких або півдиких племен, що живуть іще сьогодні, при чому допускається, що формула еволюції відношень — одна й тасама для відсталих культур і цивілізацій, що проявили дуже велику енерґію в свойому поступовому русі. Цілий ряд дослідників, між ними М е к Л е н а н і М о р ґ а н, користуючися цею останньою методою, на основі вивчення побуту американсько-індіянських племен і народів Азії, Африки й Австралії, могли накреслити картину еволюції первісної семї. Бахофенова ідея про істнування материнського права в відомій добі громадянського розвитку осягнуло потвердження.

З другого боку пильне вивчення історичних памятників (— як писаних документів так і даних, одержаних у висліді археольоґічних розкопок —) виявило, що в ріжних країнах довкруги Середземного Моря, в Мезопотамії й Ірані, тому два або три тисячліття до нашої ери (до Р. Хр.), жінка займала вище становище як те, до якого зведено її потому. Зокрема жінка користувалася правами та свободою в Сумері (полуднева часть Мезопотамії), в Єгипті, на острові Креті й загалом в еґейському світі. Потім наспів час, коли в ріжних країнах культурного тоді світа, жінка втратила своє свобідне й незалежне становище і денеде стала навіть поневолена.

Дослідники звязують отсю переміну з етнічним переворотом, що стався в відомий момент на середземноморських землях. Тоді з півночі вдерлися на полудневі землі арійські (індоґерманські, індоарійські) племена: Індійці, Хети, Іранці, Гелени, Італьці, Кельти, що підбили землі, заселені доси неарійськими народами. В тій добі також семіти здобули перевагу в країнах, де дотепер панувало несемітське населення, пр. Вавилонці й Асирійці на сумерійських землях. В деяких країнах доарійське й досемітське населення стояло культурно вище від завойовників і згідно з тим жінка користувалася більшими правами. З другого боку тому, що правний рівень жінки не завсіди згідний з рівнем культури населення, могло статися, що в культурніших завойовників жінка займала підвладне становище й вислідом завоювання було на загал пониження становища жінки в підбитій країні.

Порівнуюче мовознавство приходить у підмогу історичному й археольоґічному розслідови. О. Ш р е д е р думає, що заки в полудневій і полуднево-

*) Тут подаємо одну з цікавих студій Ю. Д е л е в с ь к о г о — про найновіші висліди науки в справі становища жінки в давних часах. Наука доходить до вислідів, що хоч рівноправність жінки не все йшла в парі з поступом цивілізації, одначе ті народи, у котрих т. зв. еманципація жінок доводила аж до упадку чистоти обичаїв, ніколи не задержували довго своєї самостійности і взагалі щезали з поверхні історичного життя. — Р е д.

східній Европі закріпилися Індоґерманці жило там населення, в якому користувалися признанням материнське право й панування жінок, а не вітцівське право й поневолення жінки, як було в Індоґерманців.

Судячи по деяких ірляндських переказах, можна прийти до висновку, що й серед останків старшого доарійського (докельтійського) населення Британії й Ірляндії панувало материнське право. Воно управильнювало спадкові відносини, в виді пережитку, ще на протязі століть потому, як Піктів навернено на християнство, аж до упадку піктійської держави в IX ст. Споріднення означувалося по родженні від матери. По смерти вожда Піктів і його братів, влада переходила не на сина старшого з братів, а на сина сестри. Вказівки на це знаходимо також у давніх авторів. І так Страбон пише про існування влади жінок (ґінайкократії) в Кантабрів, давних жителів Еспанії. У них право до спадку мали тільки дочки.

Материнське право існувало в давніших часах і в Етрусків, раси не індоґерманської, що прибула в Італію зі сходу — без сумніву морським шляхом. У давних істориків зустрічаємо згадки про спільність жінок у Теренців. Що жінка займала високий степень у Етрусків, видно зі стінних малюнків, відкритих при археольоґічних розкопках, памятників Етрурії.

Материнське право існувало й серед старинних народів, що заселювали Малу Азію. Геродот пише про Лікійців, в котрих був звичай, незнаний другим народам, на підставі якого вони носили імя по матери, а не по батьку. Стверджує се й Николай Дамаський: „Лікійці поважають жінок більше, як мужчин і носять імя по матери. Спадщину лишають дочкам, а не синам...“ Подібні річи стрічаються таксамо щодо Фриґійців та Льокрів.

Леґенда про Амазонок містить у собі відай зерно історичної правди. Се думка Тепфера й проф. Ростовцева. Леґенда відбиває хаотичні спомини про суспільний лад, коли пануюча роля належала до жінок, пр. на землях Малої Азії або Понту. „Амазони — пише Тепфер — реальні люди, одначе люди, що мали інші звичаї й обичаї як геленські роди. Тоді як в історичній добі у всіх геленських народів мужчина панував дома, управляв державою й вів війну, в Амазонів робили те все жінки... Боротьба, така плідна в наслідки, що відбувалася на протязі всеї історії між сильним і слабим полом, завершилася в Амазонів перемогою жінок, мужчини піддалися жінкам і стали їх рабами.“

(Кінець буде).

Здобудете собі велику славу, коли не покажетеся слабшими, ніж вас створила природа і коли мущини будуть про вас якнайменше говорити так злого як і доброго. (Тукидид, 454—396 перед Христом, пише, що ті слова сказав Перікль до вдів погибших на війні Атенців).

*

В нутро природи не увійде жаден сотворений дух. Щасливий уже той, кому вона покаже хочби тільки свою зовнішну шкаралущу. (Альберт фон Галлер, 1708—1777 рр.).

*

Половина більша ніж цілість. (Слова Гезіода, грецького поета з 9 ст. перед Христом, сказані з такого приводу: По смерти його батька судді присудили, щоб він половину спадку дав свому марнотравному братови Перзесови. Розуміється, той скоро змарнував маєток, коли майно Гезіода росло і перевисшило батьківське).

*

Є й такі люди, за котрих не треба боятися: вони напевно перебються в життю, своєю глупотою. (Хрістіян Геллерт, 1715—1769 рр.).

ВСТУПАЙМО В ПАРТІЮ

основану на католицьких засадах.

Був час, коли на сторінках „Н. З.“ (ч. 4 з 1927 р.) закликав я до основування у нашому народі кружків УХО. Від того часу, бо за 5 літ, УХО, зглядно УКО розрослася в могутнє дерево.

Та коли УКО се орґанізація аполітична, хоч також її завданням було й є дбати, щоби провідники і рядові члени політичних партій у своїй практичній діяльности все і скрізь виступали згідно з духом і наукою катол. Церкви, то як така політичними справами — ні в теорії, — ні в практиці займатися не могла. Ними мусіла занятися спеціяльно створена орґанізація, партія.

І таку політичну орґанізацію, яка велаб у нашому народі політику по лінії катол. засад, у нас створено 24. IX. 1930 р. під іменем Укр. Катол. Народ. Партії.

Потреба оснування в нашому народі такої виразної політичної партії вже давно давалася відчувати. Такої, котра ясно сказалаби нашому народови, що вона політична партія, основана на католицьких засадах. А тепер назріли в політичній ділянці нашого народу такі скомпліковані справи, що їх взагалі, а ще більше доцільно жадна инша укр. політична партія розвязати не може. Се показалося виразно на сегорічньому краєвому зїзді партії УНДО, яка має претенсії до назви загально національної партії. Впрочім, хочби й не се, то віруючому чоловікові ще й священикові справді не знати було досі, до якої укр. партії мав пристати. УНДО любить нас тільки тоді, коли нас потрібує. В додатку з нього рекрутуються такі панове посли, які кажуть, що Церква річ непродуктивна (гляди „Нову Зорю“, ч. 98 з 1931 р. і ч. 22 з 1932 р.). А інші укр. партії стало на нас плюють. І жий тут, християнине католику, також життям політичним! А жити ним треба, бо політика аж надто дібралася до престола. Конечно треба її від престола відбити.

З цего невідрадного положення в справах політичного характеру, виратував нас комітет, що в вище згаданому часі заклав політичну партію народньо-катол. характеру.

Поява укр. політич. партії на катол. основах щаслива з двох причин — одної, що в її ряди можуть стати віруючі люди й священики, — другої, що ця партія могтиме розвязати такі політичні проблеми, які не могла розвязати інша укр. партія й так розвязати, як це потрібно для нашого народа.

Про самоуправу укр. земель в Польщі не подбає інша укр. партія, тільки політична партія, основана на католицьких засадах. Вправді й деякі інші укр. партії хотять вже цеї самоуправи, та виразне жадання її не може перелізти їм через горло, бо вони досі на ту самоуправу плювали. Тепер треба її перепросити й запросити у свої хороми. А деж булаб, думають, послідовність? Нехай ще друге стільки укр. урядництва ріжних дикастерій сидить без посад і примирає з голоду, нехай священики дальше тисячами золотих платять гривни за писання статистичних виказів по українськи, а ми будемо дальше „послідовні“ й не хочемо „куцохвостої“ автономії, але „відразу“ самостійної України від Кавказу по Сян і ще дальше. Словом, максималісти.

Та для людий желаючих дійсно добра українському народови, та волі його землі, — послідовність УНДО-ня й подібних партій мусить бути чужа. Близькою тим людям мусить бути добра воля партії, основаної на катол. засадах, помогти українському народови в Польщі через виборення для нього якнайширшої автономії, то значить через спонукання польської держави до сповнення взятих на себе зобовязань супроти Українців. Дальший розвиток залежить від Бога й нашого розуму та нашої праці.

А до своїх найвисших ідеалів дійдем, коли матимем довіря до партії на катол. засадах і коли з неї створимо партію сильну, відповідаючу повищому завданню.

Тому все духовенство і всі віруючі світські, інтеліґенти, селяни й робітники ставайте в ряди своєї політичної партії, котра боронить катол. віру, Церкву й мораль.

Ставайте! Зірвіть з пересудом, що укр. катол. партія се нібито назадницька партія, а побачите, що укр. катол. партія правдива й більш поступова та ідейніща, як ті, що себе такими називають.

Тільки укр. катол. партія може принести волю й долю нашому Народови а катол. Церкві вплив і славу, чого Їм з Воскресенням Христа желаю.

В квітні, 1932 р.

о. М. Вовчик.

МАРКСИЗМ

Животіння 170 міл. людий на руїнах.

Б. угорський посол Олександер Гойош пише: Большевизм се ніщо инше тільки здійснення науки Маркса. Щож він дає? Сегоднішна Росія совітів складається з двох чинників: 1) Зі страшної боротьби проти всего, що людство шанувало досі як найвисші добра: проти релігії, родини, посідання, добробуту й особистої свободи та 2) з формального влому механічного світа (машин), що становить останний степень розвитку атеістично-раціоналістичного думання. Те, що діється там, се кінець культури, яка для білої раси отворила більшу часть Азії. Там скинена навіть маска людяности. Се означає смерть людства. Час придивитися тому, оскільки по сім боці Збруча істнують подібні передумовини такого траґічного „розвитку“.

Християнство і його культура збудовані на пошані Бога та на любови ближнього. Віра каже нам, що Бог знає навіть про кожду птичку, тим більше про людську одиницю. Сему світоглядови протиставився колективістичний світогляд большевизму. Тут одиниця не має ніякої вартости, тільки змеханізована маса. Соціяльне питання хоче большевизм розвязати через знищення свободи й підпорядкування людий машинам. Тому нищить передовсім усе, що забезпечує людині внутрішну незалежність думки: отже нищить віру в Бога й бесмертність душі, розкладає родину, відриває хліборобів від власної землі. Ціль большевизму: зосередити всю ініціятиву й владу в партії, яка має мати абсолютну власть над сірою, одностайною масою.

Вся Европа й Америка помагає тому „переродженню“ Росії. Західні інженіри й фінансісти суперечничають у помаганні большевикам в цілі здійснення їх пляну. Промисл шукає там відшкодування страт, які йому нанесла світова криза. Се факт. Такий сам як те, що можливість переміни в щось на подобу держави термітів ніде не є більша ніж у Росії. Там на руїнах животіє 170 міліонів голодних людий, котрі становлять масу, з якої можна виліпити все, що завгодно. Всі, що розуміють весь жах того, що загрожує від сходу, повинні зорґанізуватися для оборони. Бо тут ходить о таку ставку, що ніяке напруження й ніяка жертва не будуть завеликі: ходить о свободу душі, для котрої навіть життям пожертвувати не є за богато.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

ПРОҐНОСТИК ЮРІЯ ДРОГОБИЧА

НАША НАЙСТАРША ПЕЧАТАНА КНИЖКА ПОЯВИЛАСЯ 1483 Р. В РИМІ І ПРИСВЯЧЕНА ПАПІ.

Її автор: Галичанин. — Вона відома тільки в 1 примірнику.

Аж майже до самого кінця XIX ст. книжка Юрія Дрогобича не була відома навіть з заголовку. Її не знала навіть найповніша бібліоґрафія т. зв. інкунабулів, себто перводруків XV ст.

Відомий нині примірник книжки Юрія Дрогобича виринув на денне світло щойно около 1898 р. Подав його в своїм катальозі рідких і цінних друків оден антиквар у Німеччині. Там заголовок книжки такий:

Drohobicz de Russia. Iudicum prenosticon Anni M.cccc l xxxiii. currentis Magistri Ge|orgii drohobicz de russia almi studii Bononiensis artiuz & medecine docto|ris. Feliciter incipit. (In fine:) Impressum Rome. etc. Anno dni M. cccc. l xxxiii. Die veneris septima.| Februarii Sedente Sixto quarto Pontifice Maximo Anno eius. xii| 10 ff. 4.

Після наведеного вище заголовку антиквар подав у своїм катальозі про книжку Юрія Дрогобича ще таку замітку французькою мовою:

„Отся перша книжка руського автора, досі невідома, се замітна рідкість; правдоподібно сей томик є унікатом (підчеркнення в катальозі). Вона невідома Hain'нови ні жадному іншому бібліоґрафови. Вона особливо важна для північних країв не тільки з огляду на автора, але також з огляду на свій зміст.“

За книжку Юрія Дрогобича (оправлену разом з другою також з 1483 р.) антиквар жадав 480 нім. марок, — тоді се були значні гроші.

Згаданий антикварський катальоґ звернув увагу на Юрія Дрогобича і його книжку передовсім у Росії. Деякі рос. наукові видавництва перепечатали замітку з антикварського катальоґу дослівно. Вкінці Юрій Дрогобич увійшов до великого „Русского Біографич. Словаря“, де йому присвячено 9 малих стрічок. А перша українська замітка про першого автора Українця, що вже 1483 р. напечатав книжку, появилася зпід пера В. З. на основі згаданого „Р. Б. Сл.“ щойно в „Новій Зорі“ ч. 91 з 1929 р. На підставі тої замітки появилася згадка про Дрогобича вже і в Українській Енциклопедії.

Антикварський катальоґ з книжкою Юрія Дрогобича мав я в руках іще 20 літ тому. І тоді звернув я увагу на згадану книжку. Та занятися нею й її автором ближче рішився я щойно після появи замітки в „Н. Зорі“. На протязі останніх 2 літ я відшукав книжку Юрія Дрогобича (вона ще в 1899 р. продана, на жаль, не на Україну), зробив з неї відпис, опис і знимки, зібрав про її автора ряд цікавих вісток і навіть попав на інші його праці в рукописах. Відкладаючи оповіщення докладніших даних про Юрія Дрогобича та про його книжку до окремої розвідки, яку приготовляю, тут подам лише кілька загальних уваг.

Передовсім про його печатану книжку:

Та книжка має 10 непаґінованих карток формату 18,25 × 13 цм. Вона печатана двояким письмом: перша картка по обох боках більшим письмом 2 міліметровим, вся решта дрібним 1,5 міліметровим. Висота складу першої сторінки 14,2 цм., другої 10,25 цм.; дальших: 14,6 × 9,4 цм.; 2 останніх: 9,6 цм.

Ціла книжка написана в латинській мові.

Перша картка починається віршованою присвятою П а п і, яка виглядає так:

Ad sanctissimũ dominũ nostrum D. Sixtum papam quartum Pontificem maximum.

¶ Exponunt sua scripta pater sanctissime plures
Quęstus & ambitio quos agitare solent:
At ego quę mea sunt deprono legēda quotānis
Humano generi contulisse putans:
Non sunt vana quidē turpi nec danda cachinno
Deflbita superis sta Kimenia locis:
Astrorum nosti sit quanta potentia: Reum
Quem caulas omnes te docuisse fecam:
Et si remota est oculis dimensio cœli
Non tamen humano dissiat ab ingenio:
Scimus ab effectu caulas: effectus ab illem
Cognitur eternum sic aperitur iter:
Omnia celestis mortalia lege fruuntur
Quis negat: ergo astris inferiora regi:
Non cogunt licet ipsa regant si sorte uiuantur
Obuerti possunt hac ratione mine:
Sidere precipuo sumus es virtute potentis
Qua duce nunc dici iure mereere deus:
Ad tantas se tolit opes: crescit & ocsi
Astrictus veneris Sol & amore iouis:
Cuncta regis nutu quid decet nisi proroget annos
Sed tamen supplex Roma precatur idem:
Hoc igitur dignare precor nec inutile credas
Si precibus iuuat nolcere: tempus adest
Hic meliora quibus faueant tibi fata diebus
Et mox si qua manent pernitiosa leges:
Hic quos mars animat: quos pax alit alma uidebis
Et quibus imminent pestis acerba locis:
Defectus lune fratrisq; ablata potestas
Qua portenta ferant inuicare patent:

На обороті першої картки:

Ad laudem igitur & honorem omnipotentis dei ac gloriose virginis m(at)ris Marie: Pro gloria quoq(ue) Sanctissimi d(omi)ni n(ost)ri D. Sixti pape Quarti Pontificis maximi: & sue gloriosissime curie felici gubernatio(n)e. Iudicium prognosticon. Anni. M. cccc. l xxxiii. currentis expositurus: in decem particulas distinguere decrevi.

In quarum prima de d(omi)no anni & eius generali: & quartarum dispositione dicetur.

In secu(n)da de dispositione fidei & sectar(um).

In tertia de statu summi Pon. & suor(um) cardi(n)aliu(m).

In quarta de statu Imperatoris Regnorum & Urbium famosarum.

In quinta de bellis & guerris & iudicio duarum eclipsim lune.

In sexta de exitu seu fine belli Venetoru(m) & Ferrariensium.

In septima de fertilitate & caristia rerum in generali & speciali.

In octava de statu pestis & mortalitatis.

In nona de statu hominu(m) singulis planetis subiectorum.

In decima de dispositione mensium & dierum totius anni.

Друга картка (ст. 3) починається трирядковим з а г о л о в к о м 4 мм коротшим від решти складу, одначе тим самим, що й далі, письмом:

Iudicium prenosticon Anni M. cccc. l xxx iii currentis Magistri Ge|orgii drohobicz de russia almi studii Bononiensis artiuz & medecine docto|ris. Feliciter incipit.

Як бачимо, заголовок книжки Юрія Дрогобича в антикварськім катальозі і в інших замітках про нього (російських і в „Н. З.“ ч. 91 з 1929 р.) поданий недокладно. Вірний заголовок нашої найстаршої печатаної книжки вперше наведений вище.

Безпосередно після заголовку йде текст книжки:

Отже: Particula prima — перший уступ, в якім поданий поділ світа по ґеоґрафічній довжині; далі уступи: Prima conclusio, Secunda conclusio, Tertio conclusio.

Текст виглядає так:

Secunda conclusio.

In omnibus regionibus (et) urbibus quarum longitudo ab occidente quadraginta sex gradibus minor: (et) trigintaocto maior fuerit Sol duranni erit cum maxima martis admixtione, ut in Cracouia Posnania urbibus incliti regni Polonie Leopoli Drohobicz Russie Buda Cassouia Ungarie Bratislauia Nissa Slesie. Neapoli Tarento Apulie. (et) generaliter per totam Siciliam (et) Calabriam. (et) aliis regionibus (et) urbibus vicinis...

Як бачимо, в наведенім уступі наш автор згадує між ін. також свої рідні міста: Л ь в і в і Д р о г о б и ч і при тім зазначує, що вони належать до Руси, так як Краків і Познань до Польщі, Буда до Угорщини і т. д. Свій рідний край згадує він і пізніше, нпр. в уступі пятім: Russia Podolia.

Годі переповідати в отсій статті весь зміст книжки Юрія Дрогобича. Загальний погляд на нього дав сам автор на початку своєї книжки і дотичний уступ, наведений вище дослівно, нехай покищо вистарчить.

Книжка кінчиться словами:

Impressum Rome. etc. Anno d(omi)ni Mcccc l xxxiii. Die veneris septima Februarii Sedente Sixto quarto Pontifice Maximo Anno eius. xii.

Та хто такий Юрій Дрогобич?

На своїй книжці він підписався: Magister Georgius drohobicz de russia almi studii Bononiensis artium & medecine doctor. Себто: маґістер Юрій Дрогобич з Руси, доктор фільософії й медицини університету в Больонії. В інших сучасних актах він називається: Georgius de Drohobycz. de Leopoli. de Lemberg. або просто de Russia. Себто: Юрій з Дрогобича, зі Львова, з Руси. Правдиве його назвисько було: К о т е р м а к.

Як бачимо, се наш земляк з Галичини, докладніше з Д р о г о б и ч а, бо так с а м підписався. Назва: зі Львова, що також приходить (навіть частіше), свідчить, що він жив також у Львові.

Першу згадку про Юрія Дрогобича подибуємо в актах краківського університету під роком 1468, коли він записався на той університет під іменем: Georgius Michaelis Donati de Drohobycz. В 1470 р. став там бакаларем, а в 1473 р. маґістром. Відтак виїхав з Кракова до Італії, до Больонії, де осягнув докторат фільософії і медицини. Відтак став професором больонського університету, де викладав астрономію. В 1481/2 р. став навіть ректором університету в Больонії*). Був також профес. і віцеканцлером Істрополітанської Академії (першого університету на Угорщині, в Прешбурзі, перенесеного опісля до Будапешту). Між 1485—88 рр. вернув до Кракова, де обняв на університеті катедру на лікарськім виділі. Помер в лютім 1494 р. у Кракові, де й похоронений.

Юрій Дрогобич се передовсім визначний учений, астроном. Він стояв у звязку з цілим рядом сучасних йому учених астрономів в Европі, які цінили його високо. Він написав кілька наукових праць з ділянки астрономії з узглядненням астрольоґії, яку тоді ототожнювали з астрономією. До тої ділянки належить якраз його, згадана вище, печатана книжка. Крім тої книжки зберіглися деякі його ще старші праці в рукописних відписах в Німеччині і Франції.

Особа Юрія Дрогобича, його наукова діяльність, зокрема його книжка се незвичайно цікава сторінка в нашім минулім. Се дуже наглядне свідоцтво нашої високої культури в XV ст. Зокрема: наших звязків з Заходом взагалі і з Римом та з Апостольською Столицею спеціяльно.

І. К р е в е ц ь к и й.

*) Bologna (вимовляється: Больонія), кельт. назва: Bononia, місто в Італії. Осідок найстаршого в Европі університету, заснованого 1119 р. В сер. віках було там 12.000 студентів.

ЦЕРКОВНІ СВІЧКИ
ІНЖ. К. КОТЕЦЬКИЙ і С-КА
Спілка з обмеженою порукою.
3 8–12
ВСЯКОГО РОДА
ПОРУЧАЄ ФАБРИКА
Львів 15, вул. Окружна (бічна Кульпарківська) ч. 108 а.
Телефон 57-48.

ПАРТИКУЛЯРНЕ ПРАВО
СХІДНИХ ЦЕРКОВ.

В органі „Аполлінаріс“, що виходить в Римі, знаходимо м. ін. цікаву для нас статтю: „Notae historicae circa fontes iuris particularis Orientalium Catholicorum“ (De Clerq): На 13 східних кат. обрядів є якесь писане католицьке право тільки в Церквах девятьох обрядів. Автор коротко згадує про важніші Церкви з окрема та про історичний розвій їх права аж до тепер і доходить до отсих пятьох висновків:

1) Італьо-Греки мають як власне писане право лише папські декрети. Інші Церкви вісьмох обрядів мають, крім конституції Бенедикта XIV, передовсім постанови своїх партикулярних соборів.

2) Власть вірменського патріярха й українського митрополита не розтягається на всі епархії того самого обряду, але розтягається власть патріярхів коптійського, маронітського, мелхітського й сирійського та румунського митрополита. Українці не мали ще дотепер пленарного собору, лише собори провінціяльні.

3) Щоби постанови провінціяльних соборів мали правну силу, рішив папа Сикст V у конституції „Іммензa“ (1588), що мусить їх вперід затвердити Ап. Престол бодай „ін форма коммуні“. Першим східним собором, який потверджено на основі сеї конституції, був Замойський собор 1720 р. Від того часу після інтерпретації й практики Св. Конґреґації конституція „Іммензa“ розтягається також на всі Східні кат. Церкви. Часто лучається, що Рим деякі східні собори виразно осуджує або їх не потверджує.

4) В поодиноких случаях Апостольські делеґати помагають у скликанні собору й беруть участь у засіданнях. Рідше самі скликують і предсідають на соборі.

5) В конституції „Орієнталіюм діґнітас“ (1894) рішив папа Лев XIII, що декрети, які видав був папа Бенедикт XIV для Мелхітів, обовязують вірних всіх східних католицьких обрядів. Кодекс упорядкував відношення між східними обрядами й лат., але не відношення ріжних східних обрядів між собою. Подав І. Луб ЧСВВ.

Часопис се велика школа для дорослих. (Преосв. Григорій Хомишин).

*

В нинішних умовинах без доброї й католицької преси неможливо працювати над поширенням, обороною та скріпленням Божого царства на землі. (Преосв. Григорій Хомишин).

*

Часопис це скорий і дуже впливовий реґулятор політичної думки, суспільних рухів, духово-релігійного життя та господарських стремлінь. (Преосв. Григорій Хомишин).

*

Про мову рішає звичай, він надає їй право і правило. (Горац).

НЕЧУВАНИЙ БРАК ПОШАНИ
Звиродніла молодь.

Під такими заголовками приносить німецька преса листи з кругів німецької молоді, які оповістила „Фоссіше Цайтунґ“ у святочнім числі, присвяченім столітним роковинам смерти Ґетого. Цікаво, що в наших умовах ті листи зовсім не є такі острі.

Ученик, літ 18, пише:

Я в школі мусів богато займатися Ґете'м, але з власної волі, в моїм свобіднім часі я того ніколи не робив. Чому? Бо коли я щось читаю, то роблю се на те, щоби ліпше зорієнтуватися в своїм оточенню, зрозуміло й відповідно до моїх почувань. В тім Ґете не може мені помогти, бо він жив в інакшім часі ніж ми, життя ставило перед ним інакші проблеми. Певно, Ґете був великий поет, і мені також цікаво, пізнати з його творів його самого і його час. Одначе я остаю при тім студеним обсерватором, майже ніколи не лучається, щоб мене Ґете внутрі захопив і привязав мою увагу.

Учениця зі школи танців, літ 20, пише:

Відколи я скінчила публичні школи, не читала вже Ґетого, бо не маю на се часу. В шкільнім році, коли нам по ложці вливали 6 глав з його твору „Поезія і правда“ та дві поеми з його молодечих літ, перегодували нас тим — і я внутрі зовсім відвернулася від нього. В моїм останнім шкільнім році я знов навернулася була до Ґетого, бо я зміркувала, що в його творах за формою, яка для мене дуже чужа, криються часто зовсім актуальні проблеми.

Студент хемії, літ 22, пише:

Дайте мені спокій з Ґете'м! Атже той чоловік може докучити. Він уже лізе мені горлом, і я думаю, що і з більшістю людий діється те саме, тільки вони не хочуть того сказати. Кому в його молодости так набивали голову клясиками, як мені, той їх не возьме більше до руки, поки жити буде. Навіть якби Ґете дійсно був такий великий чоловік, яким ви його хочете робити, то й тоді не думаю, що він (значить його слава) може перетрівати сей „ювілейний рік“. Коби нарешті минув сей рік!...

Німецька преса страшенно обурена на сі листи. І пише: Молоді, до тої міри позбавленої пошани для світового духа Ґетого, ми не сподівалися. Та властиво нема чому дивуватися: ідеали тої молоді — спорт, джесбендова музика, воєнна література з описами страхіть і найдурніші детективні романи, марксизм або чорна реакція. Бідне покоління! Коли дивитися на таке покоління, то горе, яке переживаємо через світову крізу господарки, видається нам діточою забавкою супроти страшного духового й душевного зубожіння того покоління.

Замість присилати до свого орґану „горячі“ зазиви в справі поширення катол. преси — пришліть Самі цілорічну передплату (24 зол.) наперед і заохотіть до того знакомих!

НОВІ ВИДАННЯ

Добрий пастир. Станиславів—Перемишль. Ч. 1, 1932, ст. 80. Сими днями появилося 1 число Доброго Пастиря за 1 чвертьрічча 1932 р. Вступна стаття: о. Т. Галущинського ЧСВВ. Унійні стремління св. Отця Пія XI (зі світлиною). — Діякон Володимир Голинський: Величаве діло Понтифікату Пія XI. — о. Т. Галущинський ЧСВВ. Апостольські покликання в евангеліях. — о. Др. В. Василик. Правдивість католицької Церкви. — На вибрані теми: Кольпортажа часописів і книжок на услугах Католицької Акції. — Боротьба о приличність і обичайність. — Думки теперішнього світського чоловіка про вічність пекла. о. В. Я. — Церковний огляд. З нашого церковного і релігійного житя. Вісти з католицького світу. — Сей журнал дальше вдержується на розмірно високім рівені. Він повний дійсно цікавого і ріжнородного змісту.

Іван Крипякевич: **Історичні проходи по Львові.** З богатьома ілюстраціями. Львів, 1932. Ст. 165 + 3. Це 771 з черги книжка, видана „Просвітою“. Праця дуже гарна і дуже потрібна. Повинна послужити взірцем для видання подібних праць про всі наші старі міста, покищо бодай у Галичині.

Мистецтво. Весна 1932. Річник I, зошит 1. Сторін 32 ін кварто, з ілюстраціями. Ціна 6 зол. — Сей новий журнал має виходити 4 рази на рік. Видає його АНУМ (Асоціяція Незалежних Українських Мистців). На змість першого числа зложилися статті отсих авторів: Іванця, Осінчука, В. Січинського, Десбурґа, Хмелика, М. Дольницької, Ярослави Музики, Бутовича й Ковжуна. Заповів участь у працях „Мистецтва“ ряд инших авторів. Для оцінки статтий й ілюстрацій поміщених мистецьких творів треба пера знавця. Ми можемо висказати тільки загальне враження ляіка. Журнал представляється гарно. Між ілюстраціями розмірно небогато таких образків, яких значіння второпати нам неможливо, а саме образки Пікасса (ст. 5), Архіпенка і Брака (ст. 6), Файнінґера і Клее (ст. 8), Карра і Боччіонія (ст. 9). Є й дуже гарні ілюстрації, нпр. Ємця Спячий Лев і Глущенка Портрет. Адреса: „Мистецтво“, Львів, Вроновских, 20.

Grafika. Organ Związku Polskich Artystów Grafików zakładów graficznych. Rocznik 2, zeszyt 1. Warszawa, St. 52 in quarto.

Се число „Ґрафіки“ в значній мірі присвячене творам української ґрафіки. 41 українських репродукцій віддано бездоганно (з нашими надписами). Поміщена також стаття В. Січинського п. з. „Українські артисти ґрафіки у Львові“. Адреса: „Ґрафіка“, Варшава, Трембацка, 10.

Богатьом часопис заступає учителя, священика і техніка. (Преосв. Григорій Хомишин).

В усій католицькій публіцисті нема лучшої книжки про Релігію й політику як праця Коплера на ту тему. Її можна набути в Адм. „Н. Зорі“.

Майже живловою силою ділає преса на думки чоловіка. Можна сказати, що в поодиноких випадках змушує індивідуальне думання до мовчання. (Преосв. Григорій Хомишин).

Редакція рукописів не звертає і з того приводу в ніяку переписку не входить.

СУКНА
на убрання мужеські, візитові і спортові, костюми і плащі жіночі, на реверенди для Всеч. Духовенства в великім виборі. — Товарі добірні. — Ціни низькі. — Поручає фабричний склад сукна
ЛЬВІВ, вул. РУТОВСЬКОГО ч. 7. (напроти катедри).
36 1–?
ЛЮДВИК РАЛЬСКИЙ

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Помер архиепископ Відня, кардинал др. Піфль.

У Львові під протекторатом лат. і вірм. Епископату уряджено в усіх костелах тих обрядів „День християнського милосердя“ 24 квітня с. р. По Службах Божих у всіх костелах від год. 15 до 20 уряджено складання дарів в означених місцях, одягів, обуви, білизни, постелі, гроший і т. д.

Кардинал Маркетті Сельваджіяні, ґенер. вікарій св. Отця, видав розпорядження в справі уживання електр. світла по церквах. По думці того розпорядження невільно вживати електричности на престолах перед Нсв. Тайнами, мощами святих, внутрі кивота, довкола голови І. Христа, Матери Божої і святих. Невільно вживати автоматів освітлюючих, по вкиненню відповідної монети до фіґур святих. Натомість вказане уживання електричности при освітлюванні цілости церков, але лиш у формі жерел світла укритих. Форма та може бути вживана також при освітлюванні образів і різьб.

З приводу намірених основних реконструкцій у Ватиканських палатах, ходять чутки, що св. Отець виїде до своєї літної палати в Кастель Ґандольфо, де перебуде кілька місяців.

У Фльоренції видано збірку історичних праць теперішного Св. Вітця, якому вручено перший примірник.

На Конґрес Евхаристійний у Дублині, який відбудеться в червні 1932 р., зголосило досі свій приїзд 167 епископів. Будуть там заступлені 44 держави або народи, кожда народність буде мати визначену окрему церкву, в якій могтиме вести наради в рідній мові. Сподіються приїзду на Конґрес около пів міліона людий.

Адміністратором лат. дієцезії пінської, на місце бл. п. еп. Лозинського призначений на час до нової обсади еп. престола, пралат др. Витовд Івицкий, б. ґенер. вікарій.

Чудо при мощах св. Франца Ксавера сталося в м. Ґоа. Спаралізований 17-літний молодець відзискав чудесно здоровля. Факт сей подає „Оссерваторе Романо“.

Навернення визначного масона. В Тріхінополісі, в Індії, помер недавно начальний управитель полудн.-індійських залізниць, Ровботам, б. великий майстер індійської масонерії. Перед смертю навернувся на католицизм завдяки впливови свого приятеля, Єзуїта о. Лейґа. Померший відзначався особлившим набожеством до Пр. Д. Марії.

ПОРЯДОК БОГОСЛУЖЕНЬ

у Страстний Тиждень і Воскресення Христове в Церкві св. О. Николая у Львові.

Великий Четвер 28 квітня о год. 8 рано Служба Божа св. Василія Вел. з Вечернею; о год. 5 вечером Утреня св. Страстей Хр. Читання 12 Євангелій. — Велика Пятниця 29 квітня о год. 7 рано Царські Часи з Обідницею; о год. 9 Вечерня, Винос Плащаниці, Обхід, Проповідь; о год. 5 пополудні Утреня надгробна єрусалимська. — Велика Субота 30 квітня о год. 8 рано Служба Божа св. Василія Вел. з Вечірнею, від 12—6 вечером свячення пасок по домах парохіян; о год. 6 вечером Надгробне, Обхід з Плащаницею, Утреня воскресна. — *Неділя Пасхи, Воскресення Хр. дня 1 мая.* О год. 8 рано Служба Божа співана, читання св. Євангелія в літурґійних мовах, проповідь, свячення пасок коло Церкви; о год. 3½ пополудні Вечірня, Акафист Воскресенню і початок маєвого Богослуження Молебен до Матери Божої з проповіддю, цілування св. Креста. — *Понеділок Світлий 2 мая і Второк 3 мая 1932* о год. 5.30 Утреня воскресна; о год. 6 і 8 читані Служби Божі; о год. 10 рано торж. співана Служба Божа з проповіддю; о год. 3.30 пополудні Вечірня, Молебен до Прч. Д. Марії, Наука, суплікація, цілування св. Креста. — Маєве Богослуження в честь Прч. Д. Марії щодня о год. 6 рано і в вечер з 10 мінут. наукою, слухання св. сповіди від 5 до 8 рано щодня.

о. Василій Ломчина, настоятель парохії.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

МАРШ. ПІЛСУДСКИЙ вернув уже з Єгипту через Ромунію до Польщі. У Варшаві відбув ряд конференцій з міністрами поодиноких ресортів і з президентом Р. П. В звязку з тим знов появилися в пресі поголоски про далекойдучі зміни в політичнім життю Польщі.

В РОМУНСЬКІМ СЕНАТІ вніс сенатор Маєр-Михальський (Українець) інтерпеляцію в справі втікачів з Радянщини через Дністер. Він просив міністра внутр. справ, щоби влада не передавала втікачів назад большевицьким пограничникам, бо се рівнозначне з засудом на смерть. Виводи сенатора стрінулися з загальним признанням всіх сенаторів, без огляду на партійну приналежність.

ПОЛК. КОНОВАЛЕЦЬ вислав до Мусолінія депешу, в якій іменем українських націоналістів дякує головній фашистівській Раді за резолюцію, яка домагається ревізії договорів. Коновалець сподіється, що фашистівська політика ревізії договорів узглядить також домагання Українців щодо створення незалежної України. („Час“).

ГРЕЦІЯ покинула золоту валюту.

В БЕЛЬҐІЇ кільком міністрам закинено в парляменті корупцію при будові великого каналу ім. короля Альберта. Цікаво, що міністр праці Канеґен і кілька його товаришів признались до того без жадних викрутів.

СЕНЗАЦІЙНУ ДЕПЕШУ приносить за німецькою пресою „Курер Варшавскі“. В ній сказано, що Гітлер заключив з б. цісарем Вільгельмом тайну умову, якою зобовязався допомогти Гогенцолернам відзискати престіл. Зате Вільгельм мав дати Гітлерови на виборчу кампанію в Прусії пів міліона марок. Кронпрінц й инші князі мали також призначити на ту ціль сотки тисяч марок.

ПРИГОТУВАННЯ ДО ВІЙНИ з СССР Японія вже закінчила. Нема також сумніву, що між ґенеральним штабом японської армії та штабами армій інших держав панує повне порозуміння. Так сказав премієр совітів, комісар Молотов.

НА СОВІТСЬКО-МАНДЖУРСЬКІМ ПОГРАНИЧЧІ команда большевицьких військ проголосила стан облоги (АТЕ).

ЧЕХОСЛОВАЦЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ухвалив закон, яким скорочено військову службу з 18 місяців на 14.

В ІНДІЇ увязнили Анґлійці таку масу політичних переступників, що перед часом випускають звичайних злочинців, бо нема місця в тюрмах.

В НЮ-ЙОРКУ НАПАЛИ НА РАТУШ. З Ню-Йорку доносять: Товпа, зложена з 5.000 безробітних, під проводом комуністичних аґітаторів пробувала напасти на ратуш. Товпа несла червоні прапори з надписами. Один з надписів: „Нехай Морґан платить на безробітних!“ Змобілізована поліція розігнала демонстрантів. Є 25 ранених і богато увязнених. Подібна демонстрація відбулася в Філядельфії.

КИТАЙ стає добичю большевиків. З Шангаю доносять: Комуністична китайська армія постійно посувається вперед і займає все нові міста й околиці. Війська китайського правительства ставляють їй тільки слабий опір і часто переходять на сторону комуністів. Між Европейцями й Американцями паніка. Анґлійські кораблі спішать повною силою пари до берегів Китаю, щоб вивезти анґлійських горожан. — Коли большевикам удасться захопити весь Китай, кінець европейської цівілізації певний.

Можна пити за богато, але ніколи не напешся досить. (Ґотфрід Лессінґ, 1729—1781 рр.).

НОВИНКИ

Веселих Свят желаємо всім нашим П. Т. Читачам, прихильникам і противникам.

Слідуюче число „Нової Зорі“ вийде по Святах з датою 8 травня 1932.

Працівники Центросоюзу і його фабрик бажають усім Кооператорам та їхнім членам **веселих і щасливих свят!**

„Правда“, католицький часопис для народа, повинен бути в кождій хаті.

Ендецький „Курієр Львовскі“ пустив „качку“, що ВПреосв. Митрополит Шептицький купує нововибудовану санаторію Каси Хорих у Львові. „Слово Польске“ пише, що це неправда, й алярм „Курієра“ має тільки на ціли ятрити публичну опінію.

Історичними памятками узнано: Церкву св. Трійці в Жовкві з 1601 р., колеґіяту з 1604 р., костел оо. Домініканів з 1655 р., синаґогу з 1687 р. та монастир оо. Василіян у Крехові. Вони підлягають охороні на основі приписів про охорону історичних памяток.

В Станиславові буде незабаром отворена Міська Бібліотека для публичного вжитку. Бібліотека тимчасово приміщена в І. ґімназії коло укр. катедри.

В Сокалі посвячено й відкрито нововибудований будинок зелізничого двірця. Будинок коштував 386.000 зол.

Минулого року заключено в Польщі 273.332 супруж. В порівнанню з 1930 роком скількість заключених супруж зменшилася о 27.089. Найбільше супруж бо 26.034 заключено в львівськім воєвідстві, найменше бо 8.647 в новоґродзкім.

Потопа в Пінщині. Полуднева частина пінського повіту під водою. 60% засівів знищених. Телеґрафічна й телефонічна лучба перервана. В Давидгородку вода залила 23 вулиць і богато домів.

Коло 100 фахівців-інжинірів переїхало через Столпці, вертаючи з СССР до Парижа.

Білгород, столиця Югославії, залитий повіню зі всіх сторін. Його зелізничі получення зірвані.

В судовій салі в місті Бастія на Корсиці завалилася стеля в часі розправи. З руїн добуто 15 трупів, між ними кількох судових функціонарів, двох адвокатів і заступника бурмистра. Богато осіб ранених.

При університеті у Львові покликало мін-во освіти комісію державних іспитів для вчителів середних шкіл. Це відноситься головно до тих, що мають наукові або маґістерські іспити, відбули дволітну практику і думають здавати т. зв. педаґоґічний іспит.

В Арґентині було кілька випадків чуми. Шпиталі і доми, в котрих були зачумлені, замкнено.

В Ню-Йорку голодує 200.00 людий. Предвиджують можливість голодових розрухів. (ПАТ).

Податкові полекші для хліборобів. Скарбова палата подає до відома хліборобів, що їх залеглости в доходовім податку, які повстали по 30 вересня м. р. і рати спадкового податку, платні по 30 вересня м. р., мусять бути негайно сплачені і будуть примусово стягнені екзекуційною дорогою. Залеглости ґрунтового податку другої рати за 1931 р. можуть бути розложені на рати на особисте прохання платників тільки тим рільникам, що вплатять біжучу першу рату ґрунтового податку за 1932 р. негайно перед екзекуційною акцією. Скарбова палата звертає увагу на конечність задержання речинця платности першої рати ґрунтового податку за 1932 р. і добровільної негайної заплати залеглостий, інакше приступить до стягнення шляхом примусової екзекуції.

НЕ ЗАБУВАЙТЕ про писанку для Рідної Школи.

Переписка Редакції

Отсею дорогою уважаємо вказаним зложити сердечну подяку нашому дійсному поетови, котрий присилає нам дуже гарні вірші під псевдонімом „Василь Лімниченко“. Відзначається раз, найбільше два рази до року, під велике свято. Спасибіг і за те! При сій нагоді щиро дякуємо всім ВП. Дописувачам, що були ласкаві допомогти в зложенні сего святочного числа.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† о. **Евстахій Качмарський**, б. декан і парох Славська, пов. Сколе, помер 23 квітня 1932 р. в 71 році життя і 46 священства. В. Й. П.

Жертви

Впр. о. Іван Колода з Заболотова замість святочних желань 10 зол. на кат. пресу і 5 зол. на укр. інвалідів.

Біржа

ГРОШІ: Ам. доляр 8.88 зол.

ЗБІЖЖА: Пшениця сел. 27.75—28.25, жито сел. 26—26.25, ячмінь на мливо 18.75—19.25, овес 22—22.50, краєва кукурудза 21—22, гречка на мливо ша 38—40, просо 22.50—23.

Комунікат

Греко-кат. Академічне Душпастирство подає до відома, що в церкві св. Духа при вул. Коперника у Львові відправляться:

1) Страстні й Воскресні Богослуження по порядку оголошення Ректорату Духовної Семинарії. — 2) В неділю, дня 1 травня ц. р. одна лише Служба Божа читана о год. 8-ій рано. — 3) В понеділок і второк, дня 2 і 3 травня Служба Божа у звичайній порі як в неділі й свята о год. 11.45. — 4) Майські Богослуження з проповідями щодня, почавши від второка дня 3 травня до кінця того місяця о год. 18.15. — 5) Св. сповідь можна відбути в тійже церкві: а) кождої суботи і в навечеря греко-кат. свят від 19—20 год.; б) кождої неділі й свята від 8.30 до 9.30.

У Львові, дня 22 квітня 1932.

Греко-кат. Академічне Душпастирство у Львові.

о. Др. Микола Конрад.

В Адміністрації „Нової Зорі“

можна дістати отсі видання:

Бібліотеки Укр. Катол. Організації:

(Ціни в зл.):

Ч. 1. **Основи соціольогії**	3.—
Ч. 3. **Спіритизм**	2.—
Ч. 4. **Життя св. Кирила і Методія**	0.80
Ч. 5. **Я. Л. Секти й сектанти**	0.60
Ч. 6. С. Томашівський: **Петро, перший уніятський митрополит України-Руси**	1.50
Ч. 7. **Греко-катол. Церква** (історія)	0.95
Ч. 8. Д-р О. Назарук: **Преса**	3.40
Ч. 9. **Борці за Церкву Часть І. св. Павло**	2.—
Ч. 11. Д-р О. Назарук: **Вчасна весна в північній Алберті**	0.50
Ч. 12. о. Т. Галущинський: **Найвищий Пастирський Уряд в Хр. Церкві**	0.60
Ч. 13. **Зброя до оборони і наступу.** Начерк проповіди про пресу (добр. даток).	
Ч. 14. о. Т. Галущинський: **Царство сатани наступає на нас**	0.80
Ч. 15. **Борці за Церкву Ч. II.**	2.—
Ч. 16. **Християнське виховання молоді** (пров. думки Енцикліки)	0.40
Ч. 17. **Еп. Гр. Хомишин.** Пастирський Лист про політ. положення	0.40
Ч. 18. О. Назарук: **Галицька делеґація в Ризі**	1.80
Ч. 19. Борис Колодій: **Галицька Соціялістична Радянська Республика**	0.50

ИНШІ ВИДАННЯ:

Д-р О. Назарук: **Гр.-катол. Церква і укр. ліберальна інтеліґенція**	3.00
о. Д-р Т. Галущинський: **Думка і наука Церкви в питанню літург. мови**	0.20
Д-р С. Томашівський: **Десять літ українського питання в Польщі**	1.50
Д-р С. Томашівський: **Наша чільна партія у власнім зеркалі.** Критичні замітки.	1.00
Д-р Ст. Томашівський: **Про ідеї, героїв і політику**	2.00
О. Назарук: **Роксоляна** (повість).	12.00
О. Н.: **Ідеольогічні основи Укр. Катол. Нар. Партії**	0.50
Проф. Л. Коплер: **Релігія й політика**	1.80

РЕКОЛЕКЦІЇ ДЛЯ ПАНЬ

Під проводом Всч. ОО. Редемптористів в монастирі бельґійських Сестер у Станиславові при вул. Ґолуховського відбудуться в днях від 4. V. (вечером того дня год. 6 перша наука) — до 8. V. (неділя рано спільне св. Причастіє). Кошти удержання за добу 4 зол. Постіль і ручник взяти з собою. Зголошення приймає о. А. Тимків у Станиславові, вул. Смольки 3.

Загальні збори Братства св. Ольги у Станиславові відбудуться дня 9. V. 1932 р. в кімнаті при Катедрі о год. 3 пополудні. Зачнуться Службою Божою о год. 8. Проситься о численну участь. Виділ.

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Кліші друкарські і літоґрафічні друки,
одно й більше барвні
виконують скоро, совісно і дешево одинокі Українські Літо-цинкоґрафічні Заведення
„УНІЯ“
у Львові, вул. Мілковського ч. 5.
Тел.: 92-37.
34 1 1

ПЯНІНА
найсолідніщої і першорядної фабрики „BETTING“ від зл. 1850 f-со дім поручає лише
„ДІМ ШОПЕНА“
Львів, Сикстуська 11.
Продажа на многомісячні сплати, евент. без додатку.
31 1 1

КАМІННУ ДОЛІВКУ ДО ЦЕРКОВ
з прегарних шліфованих плит
поручає
BRATTEL DE CET
Фабрика цементових виробів
Львів, ул. Шевченка 11 а.
Телефон 20-78.
Рік заснування 1909.
32 1—14

РІК ОСНОВАННЯ 1878
На зимовий і весняний сезон.
КАПЕЛЮХИ і ШАПКИ
Фірма АНТІН КАФКА
Львів, ул. Галицька ч. 4.
Ціни знижені! Вибір великий!
2 9—?

СВІЙ ДО СВОГО! СВІЙ ДО СВОГО!
ПЕРЕПЛЕТНЯ
ПЕТРА ПОДОЛЯКА
ПОБІЛЬШЕНА І ПЕРЕНЕСЕНА з вулиці Третього Мая на вулицю
ЖОВКІВСЬКУ Ч. 28
Виконує всілякі переплетн. вироби, як оправи Євангелій, Служебників, книжок до бібліотек, канцелярійні книги, та приймає всякі наклади :-:-: до брошурування. :-:-:
Поручається ласкавій дальшій увазі.
22 3-?

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, з переконаєшся, що найдешевше купиш меблі всілякого рода у ГЕШЕЛЄСА у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 32-50

КІНА

ПАЛЯС: „Шангай-Експрес“.
КАСІНО: „Ц. к. резервіст“.
СТИЛЕВЕ: „Нібелюнґи і Крімгільда“.
МІРАЖ: „Два хлопчики“.
УТІХА: „Чорний Перро“ і весела комедія.
ОАЗА: „В пустині“.

ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК ГІПОТЕЧНИЙ
АКЦІЙНА СПІЛКА
Львів, ул. Словацького ч. 14.
Телефон ч. 3-82, 52-92 і 75-32. Телеґр. адреса: Землебанк — Львів.
Конто в П. К. О. ч. 149.000. Жировий рахунок в Банку Польськім.
АКЦІЙНИЙ КАПІТАЛ Зл. 5,000.000. — ВЛАСНА КАМЕНИЦЯ.
ВИКОНУЄ всякі банкові чинности,
ПОЛАГОДЖУЄ перекази заграницю до всіх місцевостей світа,
ПЕРЕВОДИТЬ інкасо у всіх місцевостях краю і заграницею,
ПРИЙМАЄ й ВИПЛАЧУЄ вклади в золотих і долярах,
КУПУЄ й ПРОДАЄ цінні папері, девізи, валюти, по курсі дня, на найкорисніших умовинах.
У ВСІХ КРАЯХ ЕВРОПИ Й АМЕРИКИ ВЛАСНІ КОРЕСПОНДЕНТИ.
40 1 9

Одинока найліпша й своєрідна паста до взуття
„ЕЛЄҐАНТ“ КОНСЕРВУЄ ШКІРУ
Жадайте лише сю пасту. — Адреса: Львів, Кордецького 51.
1 Телефон ч. 60-04. 17—?

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Панталеймон Хитра. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Porto zapłacone ryczałtem.

Ч. 33 (531). Львів, неділя, 8 травня 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст. АДРЕСА: Нова Зоря. Львів, ул. Станіцка ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. Закордоном чверть-річно 1 ам. доляр. Ціна числа 25 сот. Конто П. Щ. Краків 405.867.

Перед інфляцією доляра?

З Варшави доносять: Конґрес у Вашинґтоні ухвалив законопроєкт, котрий має обнизити купну силу доляра до рівеня в рр. 1921—1929, бо вартість доляра виносить тепер в Америці в порівнанні з його вартістю в рр. 1921—9 аж 160 центів. Коли сенат не відкине сего законопроєкту, то наслідки його можуть бути необчислимі. В Лондоні курс доляра вже впав о дві точки, та потому знов піднісся. Поза тим ні одна з бірж не реаґувала на ту вістку.

9 міліярдів нових паперових долярів?

З Берліна доносять: Провідник опозиції в Вашинґтоні, Мек Федден, заявив, що новий законопроєкт уповажняє до емісії 9 міліярдів паперових долярів, що означалоби подвоєння банкнотів.

Чи є причини до паніки?

Вправді тепер кожда льоката капіталу непевна, отже непевна також льоката капіталу в долярах. Та з другої сторони тут нема причини до паніки, поки тої паніки нема в Америці. Також всі европейські біржі приняли спокійно повисшу вістку. Не можна забувати й того, що президент Америки має право „вета" супроти законопреєктів, які уважає шкідливими.

В Еспанії цензурують проповіди

З Мадриду доносять: Ґубернатор провінції Торуель зажадав писемно від місцевого епископа, щоби священики перед виголошенням проповіди складали йому теми проповідий до затвердження. Без попередного дозволу цивільних властий жадних проповідий не вільно буде виголошувати (КАП).

Хто вбив комісаря Чеховского

Польська преса доносить: Доходження в справі убийства ком. Чеховского скінчені. Вони мали виказати, що убийником є студ. техніки Роман Барановський, член УОН (Укр. Орґ. Націоналістів), замешк. при вул. Ґроховскій, 19. Він недавно скінчив відсиджувати кару 3-літної тяжкої вязниці за участь у нападі на почту в Долині. Крім того підозрівають його в убийстві бл. п. Голуфка й у нападі на почту в Трускавці. Барановського вже доставлено слідчому судді п. Скочиньскому. „Хвіля" принесла заперечення тої сензації.

Тайний італійсько-німецький договір

В цілі підпертя СССР. — Вістря договору звернене проти Франції.

„Ехо де Парі" доносить з Женеви: Підчас побуту Брінінґа і Курціюса в Римі у вересні мин. року заключено тайний італійсько-німецький договір про взаїмну допомогу. В тім договорі означено справу взаїмного поступовання в таких справах: виміни інформацій і протиділання французько-югословянському союзови, спільної політики в полудневo-західній Европі, акції в напрямі зменшення французьких зброєнь і підпертя СССР в його стараннях для одержання постійного місця в проєктах загально-европейських союзів. Що спонукало Французів саме тепер се оповістити? На те, як каже крак. „Час", зложився вислід німецьких і пруських виборів і виборчий час у Франції. Противники теперішного режіму у Франції закидають йому, що він унеможливив загальне розброєння і не довів до порозуміння з Німеччиною. Тому теперішні правячі круги у Фрації хотіли показати своїм противникам а радше своїм виборцям, як виглядає теперішний політичний фронт.

Терористичний замах в Шангаю

З Шангаю доносять: В парку Гонґкю на терені міжнародної концесії відбувалася військова парада з приводу свята уродин цісаря Японії. Підчас того торжества Кореєць Інгокітсу кинув бомбу в гурт зібраних військових і цивільних японських достойників. Наслідком вибуху бомби кільканацять осіб ранених. Між ними ґен. Шірокава, Миеда, адмірал Номура, адм. Шімада і конзулі Шіґемітсу та Мураї. Увязнено 7 Китайців, мнимих спільників замаховця. Стан декотрих жертв замаху грізний. Присутні на святі европейські військові атташе опустили трибуну ще перед замахом. Сподіються, що той випадок поважно вплине на дальший розвиток подій на Далекім Сході, бо Японці на нього остро зареаґують. Отже загострення ще збільшиться.

Банк Ротшільдів незахитаний

На днях появилися в Варшаві поголоски, що захитався навіть великий банк Ротшільдів в Парижі. Супроти того кореспондент Гайнта доносить: Поголоски про захитання банку Ротшільдів смішні тому, бо той банк уже від кількадесятьох літ не працює чужим капіталом, то значить взагалі не приймає чужих депозитів і тому не має жадних платничих зобовязань супроти публики та служить виключно фінансовим операціям дому Ротшільдів, котрими кермує старий і повний розваги фінансіст, барон Едмунд Ротшільд.

Водопад Няґари схопив 500 лебедів

З м. Няґара-Фолс доносять: Поверх 500 лебедів, котрі пливали вгорі ріки Няґари, схопила сильна струя і кинула на водопад. Лебеді цілу ніч розпучливо боролися за своє життя. Поки сприяв їм легкий вітер, вони вдержувалися, а як вітер устав, рвуча струя Няґари таки пхнула їх на великий водопад. На добавок рікою плили ще кусні криги. Вони в часі, коли лебеді злітали вділ водопаду, падали на них. Люди, що весь час стояли на березі й намагалися ратувати птиць, начислили 150 убитих лебедів крім ранених.

ОЩАДНІСТЬ — дорога до добробуту одиниці й народу, тому складайте хочби найдрібнішу готівку в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР", у Львові, вул. Руська ч. 20. 4 32—х

НОВА НІМЕЧЧИНА

Значіння католицької партії.

Останні вибори до пятьох німецьких соймів (Прусії, Баварії, Віртемберґії, Ангальту й Гамбурґа) створили в квітні с. р. зовсім нові політичні відносини в Німеччині, хоч в Баварії й Віртемберґії остав при власти попередний союз католиків і аґраріїв при піддержці соціялдемократії. Нові відносини полягають на отсих фактах:

1) Наступив погром обох крил марксизму: в порівнанні з виборами в вересні 1930 р. соціялдемократи стратили 6% голосів, комуністи стратили 15% голосів, у найбільшій з німецьких держав, у Прусії.

2) Гітлерівці зросли на силах майже вдвоє. Таким чином обі „марксівські" партії разом взяті рівні тепер у Прусії чисельно одній партії Гітлера.

3) Зі всіх „буржуазних" партій тільки католицька партія Центра майже вповні удержала свої позиції, а в Віртемберґії навіть скріпилася. Інші Гітлер страшенно ослабив у всіх 5 згаданих німецьких державах. Притім треба памятати, що Баварська народня партія своїми засадами й політичними цілями ідентична з Центром.

З того приводу особливо цікаві голоси французької преси. І так „Парі Міді" пише: Сотки тисяч робітників перейшли від II і III-го Інтернаціоналу в Гітлерівський табор. Розуміється, се не перешкодить соціялістам і комуністам, заперечувати всім очевидні факти. Атже так уже роблять німецькі ліві демократичні ґазети, хоч їх табор має тепер у пруськім соймі всего 2 (двох) послів на поверх 400. Мимо того вони пишуть, що „Гітлер побитий", бо — не одержав абсолютної більшости... А „Пті Парізієн" пише: „Гітлерівці мають підставу, бути задоволеними. Особливо жорстока доля зустріла в виборчій боротьбі соціялістів. Страти комуністів се другий характеристичний факт, котрий доказує, що гітлерівська пропаґанда зробила враження також на маси, настроєні по большевицьки. Католицький Центр остав одинокою партією, котра видержала натиск національних соціялістів". — Парижський „Журналь" стверджує, що гітлерівці тепер найсильніша партія не тільки в Прусії, але в цілій Німеччині.

Отже загальний вислід такий: Протестантська Німеччина розколена на дві рівні половини, гітлерівську і марксистичну: в пруськім соймі стоїть 162 гітлерівців проти 160 соціялдемократів і комуністів, в ангальтськім соймі 15 гітлерівців проти 15 соціялдемократів і комуністів і т. д. Отже рішати-муть католицькі політичні партії: Центр і Баварська Народна Партія. Без них можна правити тільки в таких маленьких державах, котрі не мають значіння.

Щож зробить католицький Центр? Його провідник, пралат Каас, заявив ще в навечеря виборів, що Центр не звязаний ні з лівими, ні з правими та

що він готов до порозуміння зі всіми, хто буде йому помагати, здійснювати його програму. Основні услівя Центра такі: Партія, з котрою катол. Центр може порозумітися, мусить: 1) Виречися претенсії на монополь влади. 2) Виречися всяких спроб внести партійні зміни в складі адміністрації. 3) Виречися необдуманих загранично-політичних авантур. — Колиб Гітлер приняв ті услівя Центра, се унеможливилоб йому в $^{9}/_{10}$ частях переведення його програми й обіцянок. А коли тих передумов не прийме, то співвлади в леґальний спосіб не одержить.

Як виясниться та цікава але замотана ситуація в Німеччині, покажуть уже мабуть найблищі тижні. Для нас в тій ситуації найцікавіше й найважніше те, що католицька політична партія найздоровіша зі всіх старих партій Німеччини і що та партія рішає про те, хто матиме владу, хоч тій партії числом далеко до найсильнішої, бо в Німеччині католики становлять лише третину населення.

о. М. КАРОВЕЦЬ ЧСВВ.

Велика Реформа Чина СВВ 1882 р.

19. Св. Отець Лев XIII, відновитель нашого Чина і Церкви та основник станиславівської дієцезії.

Папа Лев XIII, знавець історії Василіянського Чина, знав, що той Чин був колись найсильнішою підпорою унії. Тож його бажанням було воскресити той Чин до нового життя і тим приспорити нових сил нашій Церкві та св. унії.

Св. Отець Лев XIII найбільше причинився до реформи нашого Чина, отже треба бодай коротко подати деякі риси його характеристики. Сей великий Папа, фільософ, політик і соціольоґ, визначний і всесторонний учений, уродився в м. Карпінето 2 марта 1810 р. Батько його був ґраф Людвік Печчі, мати Анна з дому Проспері. На крещенні одержав їх син імя Вінкентій Йоакім. Освіту одержав зразу у Єзуїтів в м. Вітербо, відтак в римській колеґії в академії шляхти. В 1837 р. висвячений на пресвитера став папським домовим пралатом. Потому сповняв уряд папського леґата, то в Беневенті, то в Сполеті, то в Перуджії. В р. 1843 став тит. архієпископом і нунцієм у Брукселі, де піддержував епископів в боротьбі за свободу релігії. Коли в папській державі були неспокої, покликав його Папа Григорій XVI на епископський престіл в Перуджії. Тут розвинув широку діяльність. Навіть буря римської революції не захитала його становищем. Вже Григорій XVI призначив його кардиналом in petto (в душі) а Пій IX 1853 р. іменував його дійсним кардиналом. Ще й як кардинал мешкав в Перуджії, займав епископську столицю і був канцлером тамошнього університету. До курії кардиналів покликано його аж по смерти кард. Антонеллія в 1876 р., бо Антонеллі був йому неприхильний боячися здається його впливу на папу[99]). В 1877 р. іменований Камерленґом Церкви[100]). В його руках була управа Церкви в часі конкляве (зібрання кардиналів для вибору Папи). На конкляве 20 лютого в 1878 р. при третім голосованні вибрано його на папський Престіл. Він прибрав імя Льва XIII. Коронований 3 марта 1878 р.

Ще як епископ Перуджії перевів 1848 р. реформу духовної семинарії, а працював там на епископській столиці 32 роки.

Як папа Лев XIII не змінив церковно-політичних засад свого попередника Пія IX, але в приміненні тих засад був поміркованим. Лев XIII був першим Папою, вибраним у зєдиненій Італії, й хоч в дечім був лагіднішим в відносинах до італійського двора, то потвердив ухвалений конклявом протест проти заняття Риму Італійцями і в своїй першій енцикліці домагався привернення Папі світської власти в церковній державі. Папа Лев XIII старався піднести значіння папства скріпленням і поширенням впливу католицької Церкви не лише на заході але й на Сході. Уважав себе не за позбавленого власти світського князя, але головою богатьох міліонів католиків. Уступчивий в політиці, в церковних питаннях був непохитний, як се знаємо з його становища до „культуркампфу“ в Німеччині, що осягнув найвисшу точку саме перед вибором на папу Льва XIII. Зараз в перших місяцях його правління в „культуркампфі“ наступає зворот до ліпшого. Сам Бісмарк подав змушений руку до помирення й усунення системи переслідування католиків законом мира з 14. VII. 1880 р. В 1882 р. відновлено між Німеччиною і Ватиканом політичні взаємини, зірвані ще 1872 р. В справі відновлення тих взаємин вели особисто переговори з канцлером Бісмарком нунцій Альойзі-Мазелля в Кіссінґені 1878 р. і Якобіні в Ґаштайні 1879 р. Дозволено отвирати конвікти і студії теольоґії в дух. семинаріях, дозволено на відправу Служб Божих і уділювання св. Тайн і позволено вернути більшій части Чинів.

Як лиш Лев XIII вступив на папський Престіл, повідомив про свій вибір всі пануючі двори і правительства, навіть не католицькі і зі всіма навязав взаємини, лиш одного італійського короля поминув, не хотячи входити з ним як наїздником церковної держави і Риму в ніякі зносини. Волів остати дальше таксамо як його попередник Пій IX вязнем Ватиканським і не приняв ґваранційних законів з рр. 1870 і 1871, котрі на підставі закона Кавура опрацював Панталеоні та котрі признавали Папі цивільну лісту в сумі 3 міл. 250 тис. лір річно і спокійне уживання Ватикану[101]). Св. Отець Лев XIII постійно не приймав згаданої висше суми. Який бистрий змисл політичний мав Папа Лев XIII, видно з того, що непобідимий канцлер Німеччини Бісмарк підписав умову з папством. Бісмарк, хоч протестант, титулував Папу сувереном (Сіре), хоч Італійці забрали були вже всю папську державу. Що більше, Бісмарк вибрав Папу Льва XIII як розємного суддю в спорі Німеччини з Еспанією за острови Кароліни. Знані заходи того Папи в справі знесення невільництва в Африці.

На полі церковнім положив Папа Лев XIII великі заслуги. За нього поширилася католицька місійна акція в Азії, Африці й Австралії, навязав також зносини зі Сходом. За того великого Папи побільшилася католицька ерархія о 248 нових епископів і архієпископів. За нього повстало й наше Станиславівське епископство[102]).

Крім того установлено 48 Апостольських вікаріятів і Префектур.

Високо освічений в фільософії й теольоґії мав той Папа велике зрозуміння для історично-критичних дослідів. Він підніс схолястичні студії на основі св. Томи й отворив перший раз для учених Ватиканський архів у 1881 р. та покликав до праці в тім архіві німецьких учених Деніфля і Герґенретера. Клясичною латиною писані енцикліки того Папи на всі потреби часу зєднали йому безсмертну славу.

Ще як кардинал і епископ Перуджії видав пастирський лист про дочасну власть Папи, протестуючи проти касати монаших конґреґацій в Італії, а 1861 р. запротестував проти заведення цивільних супружеств у листі до короля Віктора-Емануїла і проти виконування „екзекватур“ через цивільну власть.

Заслужився той Папа богато і на полі соціяльнім. В р. 1874 заснував стоваришення християнських робітників. Поручив пануючим придержуватися християнських засад в управі державами[103]), оповістив науку про правдиву свободу[104]), про державно-горожанські обовязки[105]) і видав безсмертної слави енцикліку: „Рерум новарум“ про соціяльне положення робітництва, за що одержав титул Папи робітників, бо став в обороні використовуваних робітників[106]). Неменше славна його енцикліка про християнську демократію[107]). Опікувався дуже біблійними студіями, поправив і зреформував церковне правило для римо-катол. духовенства[108]).

Св. Отець Лев XIII займався також письменницькою працею, поезією та мистецтвом. Вже старцем написав по латинськи і по італійськи — Карміна; видали Брунеллі, Удіне 1883 і Е. Валле, Рим 1886. Клясичною латиною написані поезії того Папи та його спомини з часів молодости, 1887 р.

Проти „Життя Ісуса“, написаного Ренаном видав 1863 р. пастирський лист ще в Перуджії. Відтак 1864 р. пастирське посланіє про блуди проти релігії про права катол. Церкви 1866, про права Папи 1868 р., про сучасні протирелігійні змагання світа 1874 р., про Церкву католицьку і XIX століття 1876 р.; два листи, п. з. Церква й цивілізація, 1877 і 1878 рр.

За св. Отця Льва XIII розпочалися й наші місії в Канаді та Бразилії. А найважніша річ се реформа нашого Чина, переведена при дуже живій особистій участи сего великого Папи. Про його працю в тій справі, про справді Апостольське діло, будемо часто згадувати в дальших уступах нашої монографії. Одною з перших постанов, які поставив собі той великий Папа для скріплення загроженої серед Українців католицької віри, було, піднести до жит-

[99]) Кард. діякон Джакомо Антонеллі, секретар стану за Пія IX, ур. 1806 р. в м. Сонніно. Скінчив права на університеті Сапієнца і став доктором обох прав. Покликаний до Конґреґації „Буон Ґоверно“ став референтом при найвисшім карнім суді. Показав великі адміністраційні здібности, і Папа Григорій XVI покликав його до міністерства внутрішних справ, а 1845 р. став міністром скарбу Апостольської Камери. Ставши каноніком у св. Петра, приняв діяконат, за пресвітерат не старався. Пій IX іменував його кардиналом і президентом міністрів та заразом секретарем стану. Відносився неприхильно до кард. Печчі, бо чув в нім свого суперника. Помер 1876 р.

[100]) Кардинал Камерленґо (Camerarius S. Romanae Ecclesiae) це Кардинал скарбник папського двора. Від XII ст. управляли Камерленґі маєтком папства і мали зверхну юрисдикцію в римській дієцезії. В часі опорожнення папського престола припадає кардиналови (подібно як ґенеральному вікарієви чи вікарієви капітулярному при столицях епископських) управа цілою Церквою аж до вибору нового Папи.

[101]) Пор. мою рецензію, на брошурку „Pakta Lateranenskie“. проф. Гальбана в журналі „Добрий Пастир“, ч. 3 з 1931, ст. 238—239.

[102]) Пор. буллю: De universo Dominico з 26 марта 1885 і Апостольське Письмо до вірного народа Станиславівської дієцезії з 27. III. 1885. (Архів монастиря св. Онуфрія ЧСВВ. у Львові, відділ: Пастирські Листи).

[103]) Гл. булля Immortale Dei 1885 р.

[104]) Гл. булля Libertas 1888 р.

[105]) Гл. булля Sapientiae Christianae 1890 р.

[106]) Гл. булля Rerum Novarum 1891 р.

[107]) Гл. Graves de communi 1901.

[108]) Гл. Horae diurnae breviarii Romani ex decreto SS. Concilii Trid. restituti S. Pii V. Pontificis Maximi jussu editi, Clementis VIII., Urbani VIII. et Leonis XIII. auctoritate recogniti. Editio sexta post typicam. Ratisbonae, Neoeboraci et Cinei nati. Sumptibus et typis Friderici Pustet, S. Sedis Apost. et S. Rit. Congr. typogr. MDCCCXCVIII. — Є вже й новійші видання.

тя наш Чин до високої культури, яка випливає з католицької віри.

За того Папи внесли Українці 1902 р. пропамятне письмо в справі потреб нашої Церкви в Америці й Канаді — з просьбою про оснування окремого грек.-катол. епископства[109]). При своїх спосібностях, котрі виявляв як дипльомат і правитель, був по дитинячому побожний; слабої будови тіла, відзначався залізною силою волі й робучістю. Була загальна думка, що сей Папа ізза дуже слабого здоровля не видержить довго тяжкої праці, яка звязана з обовязками Голови Церкви. Тимчасом Бог для добра Церкви держав його при здоровлю на папськім Престолі ще повних 25 літ (до 93 року життя). Так довго на папськім Престолі видержали досі тільки три Христові Намісники: св. Петро, Пій IX і Лев XIII.

Добро і розвій нашої Церкви лежали тому Папі дуже на серці. Для її віднови занявся реформою нашого Чина, писав в тій справі до цісаря Франца Йосифа й переговорював про сю справу з австрійським амбасадором при Ватикані та з австрійським правительством у Відні через свого нунція Ванутелія. Робив також заходи щодо ревізії і поправи наших книг літурґічних, в котрих є богато блудів, навіть теольоґічних. Ту справу поручив бувшому митрополитови Йосифови Сембратовичови, коли той по своїй резиґнації з митрополії замешкав в Римі. В тій справі писав Папа Лев XIII лист до цісаря Франца Йосифа. Наведу конець того листу св. Отця до цісаря:

„In sul chiudere questa Nostra lettera crediamo sia per riuscir gradito alla Maesta Vostra il cognoscere che Monsignor Giuseppe Sembratowicz gia Arcivescovo di Leopoli ed ora da circa una mese in Roma, ha volontieri et di buon animo assunto l' incarico da Noi affidatogli di rivedere e di emendare iusieme con altri i libri che sono in uso nella Chiesa ruthena.“ (На закінчення сего Нашого письма думаємо, що буде приємно Вашій Величности дізнатися, що Монсіньор Йосиф Сембратович, бувший архієпископ львівський, тепер близько від місяця в Римі, приймив добровільно й охотно повірений йому Нами обовязок переглянення і поправлення разом з другими книг, котрі є в ужиттю в українській (руській) Церкві)[110]). Для надання нашій Церкві блеску і для піднесення її поваги — та зрівнання її з латинською св. Отець Лев XIII іменував нашого митрополита Сильвестра Сембратовича кардиналом св. Римської Церкви. Був се другий кардинал в нашій Церкві в XIX ст.[111]).

[109]) Пор. Litterae promemoriales exhibitae Suae Sanctitati Leoni XIII. Summo Pontifici nomine Rutheni populi provinciae Haliciensis in Austria in causa Ecclesiae Rutheno-catholicae. A. D. 1902. Архів монастиря св. Онуфрія ЧСВВ. у Львові.

[110]) Копія листу Папи Льва XIII. до цісаря Франц-Йосифа I з дати Dal Vaticano 27 Dicembre 1882. підпис Leo PP. XIII. (Abschrift eines Briefes Seiner Heiligkeit Papstes, Leo XIII. an Seine Kaiserliche und Königliche Apostolische Majestät. Haus-Hof und Staats Archiv in Wien. — На сім місці мило мені зложити щиру подяку Впр. о. Докторови Миронови Горникевичеви, парохови Церкви св. Варвари у Відні, за ласкавий відпис ріжних актів у справі реформи нашого Чина з архіву цісарського Дому і Двора та державного, як також з міністерства просвіти у Відні. На жаль переписувач італійських документів був неуважний в відписуванні і через перекручення деяких слів, особливо в зацитованім листі, з котрого я подав лиш кінцевий уступ, незрозумілий для мене зміст деяких речень.

[111]) Сильвестер Сембратович, кардинал-пресвитер, архієпископ львівський, митрополит галицький, * 1836 р., учився в Тарнові в ґімназії. На фільософію ходив в Відні, теольоґію студіював в Римі, де й докторизувався. В 1861 р. як священик вернув до краю. Був зразу сотрудником, відтак префектом дух. семинарії по тому професором доґматики на львівськім університеті. В 1879 р. став епископом помічником. По резиґнації митр. Йосифа через 3 роки був адміністратором львівської архієпархії. Папа Лев XIII повірив йому в 1885 р. митрополію. В р. 1891 відбувся за митр. Сильвестра Львівський Синод провінціяльний. В р. 1895 покликав його Папа до колеґії кардиналів. В часі його правління митрополією, зачалася протицерковна аґітація соціялістів в Галичині. Митрополит Сильвестер відзначався глибокою побожністю і щирим патріотизмом. Будучи ще професором університету видавав місячник „Рускій Сіонъ“, при співпраці Дра Юліяна Пелеша, о. Дра Кл. Сарницького, проф. о. Ал. Торонського і о. Дра Йосифа Мільницького. Редаґований був знаменито. Кардинал Сембратович був дуже прихильний нашому Чинови. В нашій Церкві має він великі заслуги. Помер 1898 р.

ДНІСТЕР

Інтересна й основна дискусія в 40-ліття його істнування.

Сорокліття свого істнування розпочав „Дністер“ пресовою конференцією, котра відбулася 20. IV. с. р. Зібрання отворив п. дир. Децикевич. Управляючий директор п. Колтунюк виголосив короткий реферат: „Дністер“ обходить тепер 40-ліття свого істнування, бо 29. VI. 1882 р. відбулося його уконституовання. Отже сего року переведе „Дністер“ окрему кампанію в справі обезпечення. Референт подав історію тої справи у нас. Заходи над оснуванням „Дністра“ відбулися ще під егідою митрополита Сембратовича. Коли по довгих заходах одержано дозвіл на впровадження в життя того Т-ва, наша суспільність у скорім часі зложила велику як на ті часи суму. Референт представив коротко сучасне законодавство в справі обезпечення від огню. „Дністер“ досі не має права обезпечення на Волині і на Поліссі. Т-во „Дністер“ веде крім ділу обезпечення будинків від огню, котре законом обмежене до $^{1}/_{3}$, ще 2 роди обезпечень: 1) движимостий від огню і 2) від крадежий та вломів. Ті два роди обезпечень законом необмежені для нас. Хоч вартість живого і мертвого інвентаря перевисшає звичайно половину партости будівель, то справа тих обезпечень не тільки занедбана, але ще паде ізза кризи. Кооперативи одна по другій звертають поліси з тим, що не мають змоги платити. „Дністер“ звертається до нашої преси з просьбою підперти його, бо без тої допомоги годі обійтися. При кінці зазначу, що „Дністер“ має 90 службовиків. Се число в літних місяцях доходить до 120. Аґентів має Т-во 1267. — Почалися запити й дискусія. Перший промовляв п. В. Целевич: Причини слабих успіхів є двоякі, незалежні від Т-ва і залежні. До останних належить м. ін. те, що в деяких місцях аґенти се люди, що стоять осторонь від життя. Тому треба сю справу переорґанізувати. Цікаво булоби знати вік аґентів і як довго вони заняті. Мабуть треба відмолодити аґентуру і може звязати її з иншими нац. установами. — Дир. Колтунюк: Ми мали в сім році дефіцит тільки в ділі обезпечень від огню. Одначе се загальне явище в цілій Европі, що ризико побільшилося. Крім того кропнули нам величезний податок і знижено законом премії. А се останнє головна річ. І в тій власне ділянці ми спутані через ПЗУВ. Отже ясна річ, що „Дністер“ не може істнувати, коли обмежиться до обезпечення від огню. Ратунок може бути тільки в обезпеченні движимостий, бо тут ПЗУВ має дуже високу тарифу. Обезпечення від життя розтягається тільки на інтеліґенцію. Що до аґентів то їх можна змінити, але се не легка річ. Ми се робимо на підставі автопсії наших людий та інформації місцевих. Установи до того не надаються. Далі, аґент мусить мати забезпечення в маєтку. Перед війною деякі наші аґенти мали і по 500 кор. місячно. Тепер інтерес аґентів невеликий, часом всего кільканацять зол. річно. — Дир. Децикевич: Ситуація „Дністра“ ще Богу дякувати така, що сапувати тут нема що. Правдою є, що якби „Дністер“ був польською установою, то переставби істнувати, але він істнує, дякуючи патріотизмови нашого селянства. ПЗВ в дуже тяжких обставинах і стоїть перед змінами. — Др. О. Назарук: Реферат був зовсім ясний. З нього виходить, що коли „Дністер“ обмежиться до обезпечення будинків, від огню, то вмре. Значить, треба поширити його діяльність і на инші области обезпечень. Остають обезпечення живого і мертвого інвентара та обезпечення на життя (Дир. Колтунюк: Останнє законом виключене для нас!). Значить, остає обезпечення движимостий. Тут освідомлення загалу через пресу може дещо принести, але не богато, а то зі слідуючих причин: Коли горить велика каменниця і потріскають винди та сходи, то нема змоги виносити движимостий. Длятого в великих містах доволі живо розвивається обезпечення движимостий. Та селянин, котрий має партерову хату, може звичайно винести свої движимости, коли зачинає горіти в сусідстві. Отже того селянина при теперішнім браку гроша не легко буде спонукати до обезпечення движимостий. Розуміється, дещо при відповідній пропаґанді можна осягнути. Та щоби преса з чистою совістю могла вести пропаґанду за „Дністром“, мусить знати, що діється в „Дністрі“. В суспільности поширені вісти про величезні платні пп. директорів і про кумуляцію платень, що в часах безробіття мусять викликати негодування. Коли се не урядова тайна „Дністра“, то просимо пояснити ту справу. Тоді й пропаґанда буде можлива. Кумуляція кількох платень се річ неможлива особливо в інституціях такої суспільности як ми, де богато родин не має що їсти. Що до справи аґентів, то я годжуся з п. дир. Колтунюком, що аґентів установами заступити не можна. — Дир. Колтунюк: Річ мається так: З дир. Федаком зроблено писемну умову ще тоді, коли до „Дністра“ вливало поверх 3 міліони корон з премій. Тепер дир. Федак на емеритурі й бере від „Дністра“ 1153 зол. місячно. Се мусимо йому платити, бо він має на се умову на письмі. Що до мене то до квітня с. р. брав я місячно поверх 1.000 зол., тепер беру 771 зол. 19 сотиків. Жадних ремунерацій. Помешкання не маю даром. Гадаю, що се невисока платня. Остають директори з Ради Надзірної. — Преа. Децикевич: Мої місячні доходи з „Дністра“ доходять найвисше до 250 зол. За те мушу сюди що дня приходити і то рано та підписувати ріжні папери, що прецінь займає час. — Ред. Шкрумеляк: Треба нових способів пропаґанди, в малих книжочках з ілюстраціями. Аґенти на мою думку на загал добрі. Чим старший аґент, тим більшу практику має. — Ред. Коберський: Треба зробити дві річи. Першу, вияснити недобір. Другу не кумулювати платень, то значить, уникати того, щоб одна людина мала кілька платень, бо се викликає загальне негодування, особливо тепер, коли нпр. в однім яворівськім повіті поверх 80 українських інтеліґентів безробітних. Супроти того не можна оправдати кумуляцію платень. Чому нпр. не дати синдикатуру иншому, коли синдик „Дністра“ п. Федак бере вже від „Дністра“ поверх 1153 зол. емеритури місячно! Чомуж того, що він крім тих гроший бере від „Дністра“ ще як синдик, не має заробити инший чоловік? Таж ми живемо в часах, коли цілі родини без хліба. — Ред. Целевич: Для повітових аґентів треба уряджувати окремі курси, бо вплив живого слова в аґітації рішає. А щоб успішно уживати живого слова, треба вміти його уживати. — Дир. Колтунюк пояснює докладно недобір „Дністра“ і представляє, що дальше обмежування платень неможливе, бо вони й так голодові. Коштом банку не можна підсилювати справи обезпечень. Банк „Дністра“ розвивається знаменито. Що до синдика, то треба взяти під увагу, що той синдик був основником Т-ва, що працює вже 40 літ при Т-ві з чого 27 літ був директором. Я досить енерґійний чоловік, але не підіймуся того, щоб такому чоловікови, котрий 40 літ працює тут, сказати: „Йди собі, ми возьмемо иншого синдика!“ — Ред. Паліїв: Платні директорів не є за великі, але за малі. Та маркамент у тім, що приходять тут директори підписувати. Пан дир. Децикевич сам заявив, що Т-во стоїть на патріотизмі. Тимчасом Т-во стратило кругло 1000 громад. Чому? Бо між його аґентами є люди анаціональні, які нікого не приєднають, або — на горі є якесь недомагання. Був час, коли Т-во правильно поставило орґанізаційну справу. Се було тоді, коли заанґажовано пок. Дра Володимира Бачинського. Хоч я політично з ним не годився, але мушу признати його орґанізаційні здібности. Підставова причина недостач у Т-ві се те, що оден чоловік працює в двох інституціях й обидві інституції на тім терплять. Далі кредитове Т-во, отже банкове, маючи ту саму фірму, шкодить обезпеченню, бо з природи річи мусить робити деякі непопулярні кроки. Пр. Дібринів. Пригадую, як Дирекція Т-ва стала на становищі, що льокаль в „Дністрі“ треба відступити приватній людині а не „Молодій Громаді“. Тимчасом та приватна людина судовою дорогою зменшила собі чинш, чого орґанізація булаб не зробила. А тепер Дирекція „Дністра“ приходить до преси о поміч, хоч у тій „Молодій Громаді“ є богато людий, що працюють у пресі. Все те робить злу кров, а Т-во від його Дирекції відділити не можна. Нема сумніву, що коли без законного примусу можна було зібрати 100.000 поліс, то при законнім примусі і зрості патріотизму можна се число потроїти. Тільки треба відповідно поступати й основно переорґанізувати управу „Дністра“. — Дир. Колтунюк: Добре булоб, якби п. Паліїв поінформувався, як стоїть справа. Тоді не страшивби людий ліквідацією в пресі. Чому ми стратили тільки громад? Закон властиво ліквідував всі приватні товариства обезпечень від огню. Вратував нас пок. Пашковский з Кракова. В переходовім часі, заки ми зробили умову з ПЗВУ, люди позражувалися. Тепер треба перероблювати всю психіку людську. Кооперативний Банк „Дністер“ помагає нам, а не шкодить, бо хто хоче позички, мусить бути в нас обезпечений. Краківське Т-во, хоч мало 16 міліонів кор. з премії, вже зліквідувалося. Таксамо зникла „Вісла“. А ми держимося. Що до аґентів „анаціональних“, то ми не знаємо таких. Кого більшість села хоче, того установляємо. Що до дра В. Бачинського то він уже тоді був хорий. Ми просто хліб йому давали, а про орґанізаційну його роботу вже тоді й мови не було. (Дир. Децикевич: Се був дійсно смішний закид!). Орґанізаційної праці ми не занедбували (Читає дані). Пояснює справу Дібринова. Кооп. Банк „Дністер“ стоїть під контролею Ревізійного Союза й нічого такого не робить, нащо не має дозволу від нього. Справу з „Мол. Громадою“ не рішала Дирекція, тільки Надзірна Рада, де справу перепер пок. Др. Куровець. Правдою є, що ми на тім зле вийшли, але на те нема ради.

Нарада тревала від год. 6 до чверть на десяту.

Папа Лев XIII належить до найбільших покровителів нашого Чина і память його остане на все дорога в нашім Чині. Це співреформатор Чина і його відновитель. Лев XIII помер в 1903 р.

(Далі буде).

ОСИП НАЗАРУК

В столиці жовтого діявола

2) **З моїх подорожних записок.**

Пригляньмося на мить жінці, пані нового світа і його дійсної столиці. Її скоро можна відріжнити від Европейки — по смілішім поведенні. Не треба думати, що вона без такту. Зовсім ні. Вона тільки — сміліша. Но, ні. Вона цілковито свобідна — як дитина. А мущини виглядають тут звичайно при жінках так, якби забули розумну раду великого Христового апостола, котрий учив, що муж голова жені. Зате памятають знаменито ті місця зі св. Письма, котрі дуже високо цінять жінку й дуже опікуються нею[5]).

Та наперед киньмо очима по товпі, чи не побачимо де жінки червоної раси, тої раси, котра первісно посідала сей край і від котрої „бліді лиця“ купили землю, що на ній стоїть Ню-Йорк, — купили за річи вартости 25 долярів!...

Не видно ні одної. Ні жінки того племени, ні мужчини. Чому? Смійтеся зі всіх теорій про висшість европейської зброї, про безоглядність у винищуванні Індіян. Правда. І та висшість була і та безоглядність була. Та все те не булоб помогло „блідим лицям“ до тої міри, як помогло їм — поведення Індіян супроти своїх жінок: воно було якраз противне поведенню Анґлосасів на сій землі. Індіяне безумовно всю роботу аж до двиганя тяжких наметів включно вкладали на своїх жінок, а самі займалися тільки ловами і забавами, до котрих належала й війна. І жінка рішила про долю їх раси, на загал чесної й хороброї. Страшно рішила. Вже два місяці минули, як їзджу по Канаді й Америці. В тім часі зробив я дорогу таку довгу як від Лісбони по Владивосток, але зустрів всего на всего 3 (три) індіянські семії і то спеціяльно шукаючи (що колись опишу). І тому хотівби я крикнути з сеї вулиці, з Бродвею, так крикнути, щоби всі почули в моїм ріднім краю:

— „Чи дали ви що в своїм життю на виховання нашого жіноцтва? І чому так мало жіночих шкіл у нас? І чи тими, що є, цікавитеся Ви? І чи основано які сиротинці спеціяльно для сиріток: дівчат? Бо хлопці скорше дадуть собі раду в світі...“

Здається мені, що я не скінчу опису Бродвею, коли попав на тему жінки. Не скінчу, бо не маю часу: зараз знов треба їхати далі. А поїзд трясе і писати в нім годі. А потім як верну з нової подорожі, старі враження затруться так, що годі вже писати про них. Та мушу ще сказати ось що про жінок: „Пані“, питаю раз одну молоду Американку. „Про що Ви мрієте в життю?“ Довго думала й відповіла:

— „Аби ще бути колись у школі!“

— „Так Вам там було приємно?“

— „Oh yes, Sir !“ відповіла, а очі їй світилися радісним огнем.

І ще раз мав я подібну розмову з Американкою.

Чи роблять у нас заходи, аби й наші дівчата такі враження виносили зі шкіл? І з домів своїх мужів? Застерігаюся вже тут: Я не пропаґую того, аби наша жінка перестала працювати вдома. Ні. Але нехай вона має таке життя й відносини, щоби працювала з радости а не з мусу. Бо інакше буде зле з нами як з расою і нацією.

Та — я маю описувати Ню-Йорк. А тут їхати треба, бо віча ждуть. Отже читач мусить вибачити, коли я дальше тільки „штрихами“ нарисую, що бачив.

Отож: Люде пливуть. Жінки пливуть. В чорних одягах. Чисті. Богато гарних між ними! Процентово українське племя має може й більше гарних жінок. Та в сій масі видно таку безліч ріжнородної краси, що раджу тобі читачу: на пів години стати на Бродвею й дивитися на жінок. Коли ти любився колись нещасливо й думав, що більше ніколи не побачиш уже такої жінки, як була та, котру ти любив, то тут переконаєшся, що се не так. Побачиш! Одну, другу, третю і — ще кращі, ще привабніші в тім самім напрямі, в якім розвивалася твоя уява. Тут і моє серце мабуть востаннє глибоко задріжало від спомину сильної любови — і в очах мені на хвилю затьмилася великим світлом залита вулиця Бродвею... Дивно подібний хід і рухи...

Та сміху в сім місті так мало. Майже не видно. Хоч в Америці дуже люблять гумор і веселість. Добрим редакторам й ілюстраторам гумористичних орґанів платять неймовірні суми. А в судах, на столах, перед трибуналами можна побачити таблички з надписом:

Keep smiling![6])

Питаю одного Американця, з котрим розговорився:

— „Пане, чому в вашім місті люде так мало сміються?“

— „Бо мають менше часу ніж Европейці“, відповідає поважно.

А Ню-Йорк стогне. Йому за тяжко від сили й богацтва. Дивуюся, як могли Німці дальше воювати, коли сей велитень виповів їм війну. Чи жаден з німецьких дипльоматів не був вечером на Бродвею і не відчув сили сього Вавилона? Чи може — було їм уже „все одно“?

Ми зайшли до ресторану й утомлений пішов я спати. А слідуючого дня поїхав я з т. Ревюком „басом“ (омнібусом) знов оглядати силу сього міста.

Драпачі хмар чи „хмародери“.

Зелізні (огневі) сходи ведуть з верхів тих діявольських скринок. Думаю, що заки збіг би ними на долину, то 10 разів мігби всмажитися в часі пожежі.

Гук мов від Няґари в підземних зелізницях, де формально запихають людей — таке переповнення!

Найбільший костел.

Щераз найбільший будинок („Вулворд“)—з самого шпилю. З нього трамваї виглядають як пуделочка сірників, церкви як діточі забавки, люде як мурашки — ген в долі, далеко.

А найцікавіще: як тут будують! Бо Ню-Йорк росте! Машини копають землю величезними рискалями з кольосальними зелізними зубами. Копають разом з камінням. То вже не будує людина, тільки ціла раса. Біла раса, що запрягла до роботи чорну і жовту, крім пари й електрики.

Пригадуються мені поезії Немоєвского, який хотів описати поетично фабричне місто. Смішний, коли взявся до сеї праці, не знаючи Ню-Йорку.

А вулиця Бродвей нічною порою не сходить мені з тямки. Бо там і тоді найвиразніше показується весь блиск і вся сила найбогатшої столиці світа. Стоячи там, не повірите, щоби знайшлася, щоб могла знайтися якась людська міць на знищення її...

Та — людський ум як червак: усе підточить. Я вдруге на Бродвею в ночи. Столиця світа шумить-гуде, з надмірної сили в переверти йде і світлом заливається. Блідий місяць на небі засоромлено глянув у залитий людським блеском глибокий яр Бродвею. Такий бідний той місяць — при тій орґії світла нового Вавилону!...

Маю враження, що місяць вийшов подивитися на Бродвей. Не на Европу й не на Америку, тільки на одну вулицю Бродвей.

„І ти блідолиций по синьому небу
Вийдеш погулять,
Вийдеш подивиться...
Як над Вавилоном, над його садами
І над тим, що буде з нашими синами...“

Тарасе, ой Тарасе! Блідолиций якраз дивиться на те, що сталося з синами покоління, до котрого Ти належав. Ось нпр. на мене. Знаєш, чого я сюди приїхав і лажу як мурашка між хмародерами Бродвею? Бо свої завалили державу і я приїхав сюди збирати гроші, щоб мати чим вести прапаґанду між чужими, аби нам помогли відбудувати те, що ми завалили. І чи не комічна то ситуація, Тарасе? Та, знаєш Батьку, Ти не мало причинився до неї. Бо писав Ти так, що Твоїх огненних писань можуть тепер уживати і ті, що люблять Україну і ті, що її продають, — за шмат гнилої ковбаси: Памятаєш місце: „явленими піч топити“? Вже топлять і на своє оправдання покликаються на Тебе (аби й посади не стратити у тих, що кажуть явленими піч топити, й охоронитися в совісти своїй...). Памятаєш, як у Тебе Ґонта ріже дітий своїх. За що? За те, що вони виховані в католицькій школі, до котрої він сам їх віддав...

Сини тої раси, що збудувала Бродвей, взяли з вірою в руки книгу Божу і пішли з нею в світ і завоювали його і тепер мають силу ще навіть в розпусті своїй... А українські покоління взяли з вірою в руки книгу Твою і навіть своєї землі не відвоювали і сегодня розсипані по світі як кленове листя осінною порою... І тому й я лажу по Бродвею — дуже втомлений.

Якби так наш старий Тарас міг побачити Бродвей в ночи... Але лишивби нам тоді поезію!...

Сим разом не звертаю вже такої уваги на своєрідну красу сього міста, як на його — силу. Відки береться та непереглядна лявіна людей, котра пливе Бродвеєм? Маєте враження, що найсильніше племя білої раси зі страху перед утратою сього континенту поти скликало сюди людей і давало їм можність широкого життя, аж само здивувалося. І на що мені їх тілько?... А над Бродвеєм в ночи уноситься демон Див: ходить по ярко освітлених „драпачах хмар“ і моргає міліонами очей і дивується силі міста сего. А там десь далеко в подертих шатрах, в грязюці й осіннім болоті лежать на голій землі перетяжені працею жінки останків червоної раси, що була панею сих земель... Нужденні останки жінок сього племени... І дивляться на бідних дітей, що мають утому в очах і ревматизм в кісточках. Я бачив їх, як сушили на вітрі кістки знайдені на смітниках „блідих лиць“ і тельбухи, дарованi їм у ятках... Бідні. Дуже бідні.

А Ню-Йорк кипить як вулькан!

Блистить як вулькан!

Шумить як вулькан!

Гей! Адже був час, коли сей Ню-Йорк родився на пустім побережжі надморськім! Був час, коли перша сокира першого білого чоловіка обробляла тут крокви для малої хати, — тут, де тепер стоять велитні з зеліза і цементу! Значить — буде й час, коли здійсняться слова:

„Горе тобі, Вавилоне, городе кріпкий!...“

Та хто йому годен щось злого зробити? Шукаю ще довше в умі за тим, як

---

[5]) Гл. пр. 42 гл. „Книги Йова“, уст. 13—15, де автор згадуючи сім синів і три дочки Йова (як найвищу надгороду йому від Бога) називає тільки імена дочок, а синів ні. Гл. також 7-ий уступ 3 глави „Соборного посланія св. Апостола Петра“, де виразно наказується „віддавати честь“ жінкам „яко спільним наслідницям благодатного життя“. — Часто й докладно читати св .Письмо навчився я в Америці, де воно стоїть у кождій кімнаті кождого готелю при кожнім ліжку; в готелях для біднішої публики часто приковане ланьцюшком. Коли на далекій чужині ностальґія мов кліщами стискає серце і груди, то нема книжки, котрої читання так улекшувалоб життя як св. Письмо.

[6]) Чит. „Кіп смайлінґ“. Дослівно значить: „Держи сміх“ або просто: смійся, будь веселий.

ЦЕРКОВНІ СВІЧКИ
ІНЖ. К. КОТЕЦЬКИЙ і С-КА
Спілка з обмеженою порукою.
ВСЯКОГО РОДА ПОРУЧАЄ ФАБРИКА
Львів 15, вул. Окружна (бічна Кульпарківська) ч. 108 а.
Телефон 57-48.

розвязати сю трудну загадку, ніж шукав за точкою до оглядання сього міста. І не можу знайти.

Европа вже знемощіла бабуся супроти сього найміцнішого сина. І сила її супроти нього не вернеться вже ніколи, як не вернулася сила Єгипту і сила Ассура, як не зацвив царський сад на пісках, що завіяли землю Вавилона, як не заблистів на скелях Геляди такий ум як Перікля... Бо — все йде, все минає... На завше минає.

Азія вже спізнилася, очевидно спізнилася. Якраз тому спізнилася, що їй блисше було сягнути жовтими руками по сей континент. А тепер тут уже зорко дивляться на неї. І може ще будуть бої з жовтими полками, може навіть на сій землі висяде знебачки полк японський і залунає колись японська команда коло Сан-Франціска! І може блиснуть ряди бомб японських над великим Каналом Панамським.

„Бо далеко стремить в небо
Височезний верх Мікане —
Там дощі ідуть без впину,
Вічно сніг паде і тане...“

Там на тих височинах годі жити й розвиватися. А на долах тісно. Так тісно, що муситься йти з дому. А великий континент Америки аж немов проситься, щоб сюди звернувся японський „бушідо“... Але хто бачив розвиток „блідих лиць“ на сім континенті, тому трудно припустити, щоб вони не викинули ворога зі своєї землі.

Чорна раса матиме доволі поводження, коли їй удасться колинебудь, опанувати с в і й континент.

(Далі буде).

Проєкт нової церкви у Львові

Сестри Василіянки, котрі мають при вул. Потоцького ч. 95 велике виховуюче заведення, беруться до будови церкви. Церква в тій околиці дуже потрібна не тільки для них, але й для тисячів наших людий на Вульці, при вул. Потоцького, Листопада та в околиці Кульпаркова. Дотепер найблищою церквою був для них св. Юр — зовсім таксамо як 200 літ тому, коли ціла нинішна околиця Новий Світ була мочариськом. Нині Львів розбудований аж поза зелізничий шлях, а нашого народу там тисячі. Вже до війни був зовсім реальний плян здвигнути в околиці вул. Білінських церкву св. Воскресення та виділити її в окрему парохію. Та якось плян упав мимо цього, що й посвячена площа була й збірка велася вже доволі інтензивно. Гроші здевальвувалися, а площа на жаль стоїть пуста. Частинно заступити так пекучо потрібну церкву зможе проєктована церква СС. Василіянок. Пляни нової церкви в гарнім народнім стилю приміненім до монастирського будинку опрацював вже арх. Грицай. Ігуменат монастиря спрошує в Томину неділю сходини під протекторатом Преосв. Кир Івана до монастирських забудовань, де мають вибрати ширший громадянський комітет і намітити плян праці, що успішно вівби до зреалізування Богу милого діла. До тих заміток „Мети“ слід додати, що будова нових церков у Львові дійсно пекуча справа, бо в останніх десятиліттях наше населення у Львові більше ніж подвоїлося, а будова нових церков не стоїть буквально в жадній пропорції до того факту. Тому все наше громадянство повинно з якнайбільшим зусиллям допомогти перевести в діло згаданий висше проєкт.

СПАРАЛІЖУВАННЯ

великої української террористичної акції у Сх. Галичині.

Під таким наголовком приніс краківський „Іл. Курер Цодзенни“ а за ним „Діло“ в ч. 94 вістку слідуючого змісту:

„Власти безпеки впали на слід приготувань команди О. У. Н. (Орґанізації Українських Націоналістів) до широко задуманої террористичної акції, яка мала розпочатися в оцю весну на терені Сх. Галичини (в ориґ. „Малопольщі“ — Прим. Ред.). Політична поліція дістала звістку, що польсько-чехословацький кордон кілька днів тому нелеґально перейшов визначний боевик давнішої УВО, Петро Сайкевич, відомий із львівських процесів у справі террористичних замахів м. ін. за бомбовий замах на Східні Торги. Його приїзд поставив політичну поліцію на ноги. Небавком стверджено, що Сайкевич замешкав конспіративно в домі греко-католицького священика в Дерневі. Після збереження засобів обережности — арештовано його й переведено ревізію його баґажу. Ревізія дала сензаційні висліди. Оце на підставі найдених паперів стверджено, що Сайкевича делеґував до Галичини (Малопольщі — Ред.) „Провід“ (головна команда орґанізацій українських націоналістів), якого осідок находиться в Чехословаччині, з метою зорґанізувати і сфінансувати низку атентатів при помочі вибухових матеріялів і вогнестрільної зброї, при чому ті атентати мали бути звернені проти державних установ, урядових осіб, які займають визначні становища в державній ерархії і проти кількох осіб зпосеред українського громадянства, заанґажованих в угодовій акції на плятформі польської державности. Здобуті дальше поліцією матеріяли достарчили їй списку всіх осіб разом з їх адресами, які входили в рахубу „Проводу“ ОУН. Функції звязкового поміж Сайкевичем та виконавцями поодиноких доручень виконували д-р Богдан Гнатевич, урядовець кооперативи „Сільський Господар“, що живе при вул. Домбчанської 9 у Львові, та інж. Кравців у Стрию. Серед арештованих близько 20-ти осіб находяться відомі призвища. М. ін. арештовано студента теольоґії в Перемишлі Миколу Сенева, уч. 7 ґімн. кл. Миколу Мотику, замешкалого у Трускавці, одного з найближчих співробітників Сайкевича, вчителя музики з Дрогобича Степана Оґродніка, вчительку школи в Бориславі Анастазію Герниківну і численних здогадних „рільників“ з Тустанович, Унятича і т. д. Усіх арештованих перетранспортовано до Львова й у вівторок віддано до диспозиції судових влад. Слідство заточує щораз ширші кола і не є виключене, що в найближчім часі прийме сензаційний оборот. У звязку зі справою приїхав до Львова з Варшави суддя для справ особливої ваги п. Скуржевський.“

Масові арештування серед Українців.

„ПОЗНАНЬ, 26 квітня (III.) 24. і 25. ц. м. місцева влада перевела ряд ревізій в осіб зі Сх. Галичини (в ориґ. Малопольщі Сх.) і тих, які є переважно на студіях, а то в звязку з матеріялами, якими розпоряджала поліційна влада. Відомо, що діяльність переворотових орґанізацій, які ділають у С. Галичні, у великій мірі перекинуто на інші терени держави, щоби змилити чуйність влади.

Вислід ревізії навіть для самої влади був несподіванкою з огляду на дуже обильний матеріял, який компромітує місцевих діячів і разом з ними українські орґанізації, відомі досі лише зі своєї діяльности на терені Львова.

Виявляється, що Познань став тепер осередком української диверсійної акції. Подробиці слідства держать покищо в тайні. Відомо лише, що арештовано ок. 30 осіб, переважно студентів, серед яких деякі відомі теж львівській слідчій владі з визначної діяльности в українських орґанізаціях. Довідуємося в останній хвилині, що слідчий суддя приноровив до всіх 30 арештованих слідчий арешт.“

До поданої тут вістки уважаємо своїм обовязком замітити що слідує: Кождому хоч трохи поінформованому в політичних справах, відомо, що ніякої угодової акції буквально ніхто не веде, вже тому, що нема жадних передумов до ведення такої акції. Тому устали навіть всякі переговори, які свого часу вели з Поляками о. Лопатинський, Кедрин, Пеленський і инші діячі УНДО. А що до УКНП (УНО) то ся політична орґанізація не має свого парляментарного представництва, бо знаходиться в стадії ідеольоґічного й початково-орґанізаційного творення, в стадії, яка ще довго потреває. Отже як політичний контрагент не може взагалі входити в рахубу навіть тоді, якби з польської сторони був нахил до заключення якої небудь угоди. Пишемо се зовсім не тому, мовби ми були того погляду, що якась шануюча себе політична ґрупа чи одиниця малаби моральне право, випиратися „угодової акції“, колиб таку акцію вела. Як відомо всім культурним людям, ніяка серіозна політична ґрупа не може заявити, що не заключить „угоди“ навіть з найбільшим ворогом, бо правдива політика не знає „непримиримих ворогів“. Н е т і л ь к и у г о д и а л е й с о ю з и заключається навіть по довгих, крівавих війнах, як учить історія безліч разів. Отже коли правдива висше подана вістка про замахи, приготовлювані м. ін. на „осіб з українського громадянства, заанґажованих в угодовій акції“, — то се знак, що це приготовлювано хіба тільки полагоджування убийствами особистих „порахунків“, осягання особистих честилюбивих цілий або особистої пімсти, — бо ніякої політичної угодової акції серед української суспільности в Галичині нема. Знаємо позитивно, що нема навіть виглядів на передумови для заключування якоїсь угоди. Отже підчеркуємо: Коли висше подана вістка про приготовлювані убийства правдива, то відповідальність за приготовлювані злочини впаде на тих, котрі чим небудь причинилися до обманювання нашої недосвідченої молодіжи, злочинно вмовляючи в неї неправдиві річи. Розуміється, кожде вмішування в політику підпольних орґанізацій, над котрими громадянство з природи річи не може мати контролі, уважаємо крайно нездоровим обявом, який загрожує нації необчислимими шкодами, як кождий террор.

—o—

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Г. ДОМНИЦЬКИЙ

Історія католицької партії Центра

(1815—1848).

Зясування всеї історії католицької партії Центра в Німеччині передаю в загальних рисах на основі докладних студій політика й історика католицького руху в Німеччині, Карла Бахема (урод. в Кельні 22. IX. 1858 р.). Досі написав він про ту катол. партію вісім великих томів під заголовком: „Vorgeschichte, Geschichte und Politik der Deutschen Zentrumspartei“, видані недавно в Кельні на протязі 1927—1931 рр. Ті томи обіймають історію Центра від 1815 аж до 1914 р., з додатком короткого її перегляду й від 1914 до 1930 року, що представляє друга половина восьмого тому. М. ін. Карло Бахем заповідає, що випустить ще девятий, останній том своєї праці. Два останні томи використаю для зясування партії Центра в її теперішньому життю, побіч иншої важнішої літератури про неї. Свою працю про ту партію написав Карло Бахем очевидно як переконаний німецький католик. „Я не пишу історію так — каже він, — щоби лише історію писати... Я пишу історію на велику хвалу Бога та щоби служити свому народови для його вищих цілей. Я пишу як католик і пересвідчений приклонник ідей політики Центра“ (т. I, с.5).

Ще й досі панує в німецькій науці про партії такий погляд, що німецька партія Центра веде свій початок щойно від повстання фракції Центра в пруському соймі й німецькому парляменті на переломі 1870 і 1871 рр. Такий погляд безосновний, бо партія Центра вродилася очевидно раніше: ще серед тих обставин, які витворилися в Німеччині по скінченні визвольних війн, на початку XIX ст. На переломі згаданих років вона повстала вже як політична орґанізація — зі своєю передісторією до того часу та властивою історією від того часу.

Весь католицький рух в Німеччині, *який репрезентує нині партія Центра*, є: а) частиною непорозумінь між державою й церквою, які створив політичний новотвір Німеччини на віденському конґресі 1815 року; б) також частиною непримирення між католицизмом і протестантизмом в тій же Німеччині, де католицизмови доводилося виборювати політичну рівноправність з протестантизмом; та в) частиною оживлення й оздоровлення католицизму в цілій Европі, який терпів від часів французької революції й Наполеона через униження папства та знищення його держави (1798).

Правовий порядок в Німеччині, а саме в тогочасних її союзних державах-штатах, які творили так зв. Німецький Союз, установився був несприятливий для католицької Церкви по визвольних війнах з Францією, особливо від 1815 р. На основі постанови Reichsdeputation з 25 лютого 1803 р. пригнічено всі католицькі духовні державні стани, духовні курфірстівства, (Майнц, Кельн, Тріер), князівсько-епископські заведення (Hochstifte), державні аббатства й т. д. Їх теріторії й посілости секулярізовано *й передано під світську протестантську* владу Прусії, Віртемберґа, Бадена, Гессена, Нассав, Ганновера, Ольденбурґа й Саксонії-Ваймару. В силу такого стану, особливо в силу секулярізації, католицька Церква була дуже пригнічена й обідніла та примушена істнувати з жертвенности вірних. Та се м. ін. дало їй внутрішню свободу й релігійну підойму до апостольського чину. Рік 1803 доповнив 1806, який пригнітив був також католицькі світські стани, герцоґства і князівства. Всі вони були медіятизовані (покасовані). Їх розділено між протестантські штати. Таким робом спільне життя католицизму в Німеччині було сильно обмежене. Він був розшматований, за винятком в Баварії, де згадані обидва роки не діткнули ні католицького виразу, ні католицької традиції. Віденський конґрес з 1815 р. такого стану католицької Церкви й католиків в „Німецькому Союзі“ не змінив, але ще затвердив, зрівнявши їх, правда в горожанських і політичних правах з протестантами (артик. 16), що одначе лишалося довго на папері. Стара засада — „cuius regio, illius religio“ — брала верх своїми законами, цензурою й поліцією. Звичайна річ, ті часи були для католицької Церкви й народу в Німеччині без порівнання далеко лекші ніж часи реформації. Бо незабаром за Віденським конґресом та Церква й народ розпочали боротьбу за своє право — з початку в південно-німецьких, відтак і в инших державах. Боротьбу підживлював дух традиції католицизму, що відродився був до нового життя в Німеччині особливо під впливом політичної романтики, батьком якої був Joseph Görres (1776—1848). Над його впливом треба трохи застановитися.

Перші проблиски того політичного духу, який пізніше став також життєвим для німецької партії Центра, переконує передовсім „Rheinischer Merkur“ — предвістник пізнішої преси Центра. Його заснував Йоз. Ґеррес в Кобленці, на початку 1814 р. а припинив пруський уряд на початку 1816 р. Ґеррес пропаґував в ньому свої думки: з одного боку про здорове відродження Німеччини в старій її формі й величі на чолі з цісаром з дому Габсбурґів, а з другого — про утворення в Німеччині народного представництва. В цьому й полягає велика історична заслуга Ґерреса, що він для німецьких католиків накреслив у свій час шлях, по якому мали вони йти в виборенні для себе церковних і політичних прав в Німеччині. Його статті в „Р. М.“ богато причинилися до розбудження самосвідомости в німецьких католиках, яка пізніше в них розвинулася з великим успіхом. В подібному змислі впливали на німецьке католицьке оточення також пізніші політичні праці Ґерреса, в яких він заступався за політичну свободу народу й права католицької Церкви. М. ін. вже на ті часи радив він німецьким католикам притримуватися у внутрішній політиці твердої розсудливости або обережної поміркованости, яка завжди вишукує правдиву середину й вирівнання протилежностей. В цьому відношенні Бахем уважає Ґерреса прототипом для пізнішої політики німецької партії Центра.

Що не зміг був Ґеррес у свому „Р. М.“ докінчити, те перебрали инші католицькі журналісти й таким чином продовжували дальший розвій ідеольоґії пізнішого Центра, яка почала вже тоді в Німеччині кільчитися та сходити. Ту ідеольоґію пропаґували й ширили: „Der Katholik“ в Гессені, у місті Майнці — з 1821; „Eos“ в Мюнхені — з 1828; „Staatsmann, Zeitschrift für Politik und Tagesgeschichte“ в Оффенбасі — з 1822, а з його припиненням почав виходити „Zuschauer am Main, Zeitschrift für Politik und Geschichte“ — з 1831 (обидва видавав Johann Pfeilschifter); „Kirchenzeitung für das katholische Deutschland“ в Мюнхені — від 1830 р. й т. д. Йог. Пфайльшіфтер трохи відріжнявся вже від Йоз. Ґерреса своїм способом думання. В своїй пресі боровся він лише за свободу католицької Церкви. За політичну свободу він не обставав і стояв від неї здалека, що привело його до доктринерської однобічности й підтримування леґітимістичної засади як у католицькій політиці, так і в істнуючому державному монархічному ладі Австрії та Прусії. Подібний політичний світогляд заступав також Фридрих Шлеґель у своїй „Concordia“, що виходила в Відні в рр. 1820—23. Для католицизму пропаґував він теж консервативну політику й стояв в обороні австрійської монархії. Між иншим він противився конституційній формі в ній, зате обставав за становий поділ держави. Цей становий поділ держави обстоював у свій час також німецький фільософ Ґеорґ Геґель.

Розуміється „правий“ відхил Йог. Пфайльшіфтера не знайшов поширення в німецькому католицькому русі. Той рух пішов шляхом, який вказав Ґеррес, що був приклонником держави в конституційному змислі, як прихильник народних прав.

Кельнський випадок з 1837 р. спонукав Ґерреса накреслити німецьким католикам навіть програму для їх політичних стремлінь. В тім році в Кельні дня 20 листопада арештувала пруська влада архіепископа Клеменса Авґуста й посадила в кріпость Мінден за те, що він не хотів дати свого благословення тій владі на мішане католицько-протестантське подружжя. Цей випадок дуже розворушив німецьких католиків та причинився до появи великої кількости летючок, найбільше в Баварії. Серед них найважніша була летючка Ґерреса, під заголовком „Athanasius“, яка появилася в січні 1838 р. в Мюнхені. В ній Ґеррес привітав випадок з архіепископом як появу *великої ваги в некористь* Прусії, появу, що всіх німецьких католиків зворушила і пробудила. При кінці летючки поміщені два відзиви Ґерреса до райнляндців і вестфальців. В тих відзивах і є згадана програма. З них наведу дещо, щоби зілюструвати, як Ґеррес звертався до своїх людей — а) райнляндців і б) вестфальців.

а) „Ваша віра, ви добре зробили, що зібралися навкруги него (архиепископа); нема жадної лучби, що єдналаб міцніше, певніше й нерозривніше, як цей (випадок)... Не дайтеся збаламутити в початому русі; бо ви в вашому доброму праві, й обсяг, в якому він ділає, неприступний і замкнутий кожному насильству, колиб такі були, які захотілиб ним скористатися. Не поборюйте чужої християнської віри й ненавистю до неї не засліплюйтеся!

б) Що говорилося висше, до ваших братів над Райном, відносно за великої надмірности, це сказано також до вас! Тримайтеся з ними близько й міцно, бо ви маєте всі одну і ту саму ціль, і та ціль: цілковите й повне здійснення святочно предоставленої релігійної свободи та обіцяної політичної й горожанської рівности віроісповідання в його цілому обсязі без підводження та засідки. Вам і їм удасться виграти, коли ви й вони будете разом ревно та вперто на цьому настоювати“.

Та летючка Ґерреса лишила по собі

великий вплив. Католицькі провідники з 1849 й наступних років черпали для себе нераз завзяття й сили з того твору, як також і при заснованні партії Центра на переломі 1870 і 1871 років.

Тут ще додам, що кельнський випадок і влучне зареаґовання на него Ґерреса причинилися до того, що в Мюнхені заснувалася в 1838 р. часопись під заголовком „Historisch-politische Blätter“, яка була очевидно під впливом герольда німецького національного відродження й політичної свободи католицької Церкви. Та часопись започаткувала м. ін. гасло, яке перебрала собі пізніше для боротьби партія Центра — „За правду, право й свободу!“

Здорові засади тверезої поміркованої політики та ідеї, які проголосив Ґеррес, а відтак продовжала тільки що згадана преса, скоро поширилися поміж німецькими католиками й опанували їх духом. З тими засадами вступили вони в вир 1848 року, вибуху якого Ґеррес вже не дочекався, бо помер 29 січня. (Далі буде).

НОВІ ВИДАННЯ

о. Володимир Породко Чина Пресв. Ізбав.: **Мартин Лютер батько евангеликів.** Станиславів 1932. Ст. 40, 16°. Зміст: Молоді літа. — „Нове“ евангеліє. — Виступ проти Церкви. — Крівава реформація. — Апостол розпусти. — Сумна старість. — Протестантський святий. — Про сю невелику, але талановито написану працю дамо рецензію пізніше.

Богословія. Науковий тримісячник. Кн. І. 1932 р., ст. 96. Зміст: Dr. Andreas Iščak. De Zachar'a Konystenskyj eiusque „Palinodia“. — о. Др. Лев Глинка. Становище католицької Церкви супроти цивільних супруж і розводів та новий проєкт польської кодифікаційної комісії. — Др. Ярослав Пастернак. Коротка археольоґія західно-українських земель. — Огляди й оцінки. — Всячина-хроніка. — Богословське Наук. Т-во. — Книжки й часописи. — Більшість книжки бо від ст. 38—79 + 11 карток з образками займає згадана археольоґічна стаття Д-ра Пастернака.

Нова українська партія

В тижневику „Нове Слово“ з 1-го травня с. р. появилися докладніші вісти про оснування нової „Української Селянської Партії“ (УСЕПЕ). Тимчасовий Орґанізац. Комітет тої нової партії оснувався ще 18. III. с. р. в Тисмениці. З тамошних діячів тої партії згадано Василя Сливінського, Олексу Волощука, Гриця Романчука, Олексу Бабія (голову Орґ. Ком.). І. Островського (секрет.) і ин. Гурток тої партії повстав також в Сокальщині, згадано імена Осипа Хруща, Микити Чопа, Трохима Латинника, М. Стасюка й ин. З проєкту програми нової партії цікавіші отсі постанови: 1) Партію мають творити тільки селяни. 2) „Інтеліґентів можна приймати лише таких, котрі прислужилися для добра укр. селянства“. 3) Не приймають дідичів, ні фабричних і міських робітників. 4) Землю мають дістати без викупу тільки укр. мало- і безземельні селяни. З останної точки видно, що нова партія в важній справі приватної власности не ріжниться від УНДО, котре також має в програмі точку, що землю вільно відбирати зовсім „забездурно“. Сей клич ліберальних, радикальних і соціялістичних партій очевидно противний декальоґови. Консеквентно переводить сей клич тільки одна большевицька партія, котра каже, що не тільки землю, але й доми, гроші й усякі инші капітали та річи вільно забирати без викупу. Докладніше оцінимо появу нової партії, коли буде оповіщена її повна програма.

ЖІНКА
в доарійській добі.

2)

Один арабський письменник говорить про існування жіночої держави на сході країни „Русь“. Згідно з китайськими джерелами в области Каспійського моря, існувала жіноча держава. Правила нею цариця, окружена радою й урядом з кількасот жінок, котрі відбували суд що пять днів. Найгарнішу жінку вибирали наслідницею цариці. Мужчини носили імя по матери. На початку VIII століття цариця тої держави з сином гостила на китайському дворі.

У славній комедії Арістофана жінки хитрощами захоплюють державну владу та заводять комунізм і свобідну любов. Думають, що Арістофан написав пародію на комуністичні струї, які тоді виринали в Греції. Та чи поет не наткнувся у свойому сюжеті на збереження традиції про старинне жінковластя, спільноту майна та „вільних“ подружих взаємин?

Хети належать до арійської раси. Одначе вчасно діставшися в країну, де мусіло панувати материнське право, вони підпали під вплив тамошніх обичаїв. Цариця займала в них високе становище. — Сильні були ще доарійські традиції та переживання в Вірменії. Сліди материнського права зберігаються довго й у Персії, в области Еляму.

Індоіранці підбили місцеві неарійські народности в Ірані та в Індії. Підбиті в Індії доарійські (дравідичні) племена довго не індійщилися та зберегли пережитки материнського права. Ще сьогодні в Малябарі, на полудневому заході Індії, існує народність Наяр, у котрої збереглася поліандрія, діти лишаються в семї матери, носять її імя й одержують спадок по матери. Відомо, що многомужа збереглося також у Тибеті.

Сліди материнського права замітні і в Арабів, мабуть як пережиток доарабського (досемітського) семейного уладу. Страбон писав про полудневих Арабів, що в них була спільність жінок і спільність власности та що внутрі роду всі вважалися братами.

Звичай вінчання братів з сестрами, що зберігався довго в пануючих родах ріжних народностей, треба уважати пережитком старинного семейного уладу. Той звичай існував у старинній Персії, в Ахаменідів, в Єгипті, Понті, Карії й Вірменії. Він перейшов до Птольомеїв і Селевкідів. Він зберігся в Партів і стрічався навіть у Сасанідів. Був навіть урядовий титул „сестра й жінка“. У Птольомеїв титул „сестри“ мали ще цариці, котрих чоловіки не були їх братами, як пр. Береніка, жінка Птольомея III. Еверґета. В таких подружжах відгравало очевидно ролю змагання зберегти чистоту крови, а серед підчинених верств зберегти спільну спадкову власність... Леґенда про Едипа відбиває спомин про інші неґеленські відносини. Цікаво зазначити, що згідно з Евансом археольоґічні відкриття в Беотії, які відносяться до р. 1450 до Хр., представляють сцени з леґенди про Едипа. Та леґенда, виходить, не чисто геленською, а мікенською і навіть мінійською, богато старшого походження. Вона зберегла традицію про період й обичаї, відділені тисячліттями від геленської й догеленської, себто доарійської доби в Греції. (Дальше буде).

Хто забрав чуже добро, тому сповідник наказує, звернути його або винагородити шкоду. Подібно хто зашкодить другому на чести, мусить відкликанням направити те зло і просити у зневаженого вибачення. (Св. Альфонс).

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Ап. Делеґат в Персії вручив шахови власноручний лист Св. Вітця. Кат. місії мають в Персії повну свободу.

Протест Угорщини проти переслідувань в Еспанії. В угорськім парляменті посол христ. ґрупи відчитав підписаний 134-ма послами протест проти переслідування Церкви в Еспанії.

В Болівії грозить небезпека ухвалення закону про розводи. Палата послів закон вже ухвалила мимо сильного протесту епископів і вірних. Епископи внесли протест до сенату.

Імпозантні збори. Ліґа катол. жінок у Канаді скликала на день 6 червня 1932 р. свої загальні збори, які відбудуться в Торонті. Дотепер зголосило свій приїзд 60 тисяч жінок.

Людендорф заскаржив катол. епископа за пастирський лист. Нім. б. квартирмайстер ґенерал Ерик Людендорф вніс позов до мінхенського суду проти катол. епископа з Ратісбони, д-ра Михайла Бухберґа за це, що той епископ у своїм пастирськім листі написав, що Людендорф своїми протирелігійними виступами збещещує Боже імя і нищить віру в серцях тисячів людий.

Смерть катол. діяча. В Тульоні помер адмірал Берґас-Пті-Туар, знаний орґанізатор апостольства серед французьких моряків. Бувший морський комендант Гавру й Марсилії, оборонець европейських конзулятів у Казаблянці в 1907 р., по переході 1930 р. в стан спочинку, посвятився апостольській праці серед моряків. Був предсідником Франц. Катол. Федерації Морського Діла. Його ділом був послідний конґрес морського апостольства в Бріє.

Світляні знаки в сповідальницях. В новій каплиці катол. університету в Нотр Дам в Савт Бенді, Інд. уставлено при сповідальницях червоне й зелене світло, з яких перше повідомляє вірних, що сповідник занятий сповіддю, а друге подає до відома, що він вільний і жде на другого пенітента. Згадані світла зміняються автоматично, коли пенітент на приготований для себе степень клякає і з него встає.

Кат. університет в Німезі (Голяндія) зложив телеґрафічно на руки Заморри й еспанського амбасадора в Газі енерґічний протест проти релігійного переслідування в Еспанії.

Кат. університет в Міляні має тепер 3 факультети: фільософічний, правничий і наук політичних, економічних та торговельних. Докторати осягнені на тім університеті узнає італійська держава.

Уздоровлення в Люрді. По 20 літах тяжкої недуги виздоровіла в чудесний спосіб в дорозі з Люрду Лідія Брос з м. Сен-Рафаель.

Учительство й катол. акція. „Вестнік Католіцкего Учітельства“ подає статтю К. Гроха п. з. „Катол. учителі й кат. акція“. В ній автор вказує на потребу участи вчительства в католицькій акції, а як услівя тої участи подає поглиблення релігійного знання. Головний терен співпраці бачить автор у товариствах молоді як також в діяльности харитативній, місійній і т. д.

Найвища Конґр. св. Офіції осудила твір Льва Доде п. з. „Ле Бакхан“.

В бельґійськім Конґу ходить до кат. шкіл 2356 дітий.

Не вір тому, хто осуджує покуту, хочби мав дар робити чуда. (Св. Йоан від хреста).

*

Нема більшого болю як в недолі згадувати долю. (Данте Аліґері, 1265—1321 рр.).

Редакція рукописів не звертає і з того приводу в ніяку переписку не входить.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

НОВІ УКРАЇНСЬКІ СКАРГИ розглядатиме Рада Союза Народів у Женеві дня 10 травня б. р. Скарги говорять про лихе поведення з Українцями в Галичині і про биття поліцією. („Ґазета Поранна“ ч. 9926).

У ЗВЯЗКУ З КОНФЕРЕНЦІЯМИ б. помаєвих премієрів у Президента Р. П. на перший плян щораз більше висувається проф. К. Бартель, б. кількоразовий премієр. В політичних кругах говорять, що п. Бартель має бути наслідником прем. Пристора і в звязку з тим має наступити злагіднення курсу супроти опозиції й може навіть спроба співпраці бодай з її частиною.

ПЕРШИЙ ВИСЛІД ВИБОРІВ ДО ФРАНЦУЗЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ такий: На загальне число 611 мандатів абсолютну більшість одержало і тимсамим зістало вибраних 249 послів. В неділю 8 травня відбудуться стисліші вибори, які вирішать долю 362 кандидатів. З 249 мандатів республиканськодемократична унія дістала 44 мандатів, ґрупа Тардіє (республ. лівиця) 35 мандатів, соціяльні радикали (ґрупа Еріота) 63 мандати, соціялісти 40 мандатів, радикали (незалежна лівиця) 24 мандати. На загал преса стверджує легке пересунення на ліво. Остаточну оцінку виборів можна буде дати в слідуючім тижни.

„РЕВІЗІЯ МИРОВИХ ДОГОВОРІВ ЦЕ ІСТОРИЧНА КОНЕЧНІСТЬ“. Так заявив у пресі італійський посол Польвереллі, шеф пресового бюра Мусолінія. Істнуючі мирові договори, на його думку, причиняються лиш до піддержування атмосфери неспокою і недовіря.

НОВУ КОНФЕРЕНЦІЮ ЧОТИРЬОХ ВЕЛИКОДЕРЖАВ хоче скликати Мек Доналд ще в травні б. р. Він невдоволений вислідом попередних женевських розмов і хотівби, щоб ся нова конференція ще раз розглянула неполагоджені в Женеві справи а саме: справу розброєння, репарацій, наддунайської федерації, відновлення конференції для розброєнь і підготовку льозанської конференції.

ПАТ доносить з Ессену: Епископови Йоганнесови в Мінстері надіслано сокиру й лист, в котрім анонімовий автор виясняє значіння тої пересилки, а саме: заповідає, що гітлерівці стинатимуть голови Епископам. Першим Епископом, котрого голова впаде під ударами тої сокири, буде кардинал Пфавльгабер з Монахії.

БЕЗРОБІТТЯ В НІМЕЧЧИНІ помітно зменшується. Від половини березня до половини квітня б. р. безробіття в Німеччині змаліло кругло о 200.000 осіб. В половині квітня було в Німеччині 5,934.000 безробітних.

ЛОНДОНСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ в справі воєнних довгів і відшкодувань має відбутися 16 червня б. р.

В МАНДЖУРІЇ боротьба манджурських і японських військ з китайськими повстанцями триває дальше. Повстанці нападають на поїзди східно-китайської зелізниці. Японські літаки бомбардують китайських партизан. На східній віднозі цеї зелізниці і тимсамим з Владивостоком зелізнича і телеґрафічнотелефонічна комунікація була якийсь час перервана.

ЙОШІЗАВА, япон. міністр загран. справ, заявив кореспондентови „Пті Парізієну“, що Японія, маючи в Манджурії копальні, зелізниці, металюрґічні, рільні і торговельні підприємства, не може їх покинути. „Не перестанемо також — казав Йошізава — інтересуватися долею японських горожан в Манджурії, числом 220.000, і 380.000 Корейців“.

НОВИНКИ

Наглий суд в Тернополі засудив на кару смерти через повішення Олексу Метельського літ 21, Якова Пришляка літ 35, обох селян з Вікна, пов. Скалат і Павля Голояда літ 26 рільника в Теклівці, пов. Скалат. Засуджено їх за те, що перший по словам мотивів вироку намагався вбити револьверовим вистрілом Василя Затирку, який мав бути конфідентом поліції; двох останніх за те, що намовили Метельського до того вчинку і зорґанізували гурток ОУН у Вікні. Президент Р. П. помилував лише Метельського, на двох інших присуд виконано у Страстний Четвер. Родина і засуджені приняли вирок спокійно.

Поборові, котрі самі удержують родину, можуть вносити прохання о відрочення військової служби на 1 рік. Подання треба внести найдальше до 14 днів від часу бранки. До подання треба долучити: 1) витяг живучих і померших членів родини, 2) посвідку працедавця з зазначенням висоти зарібку чи доходу, 3) посвідку про маєтковий стан згл. свідоцтво незаможности.

На полевій дорозі з Золочева до Городилова застрілив хтось ученика VI-ої кл. укр. ґімназії „Рідної Школи“, Познаховського, родом зі Зборова.

Радник К. Івахів, фаховець в українських справах з відділу безпеки у Львові, перенесений на рівнорядне становище до варшавського воєвідства. На його місце прийшов Й. Хорилко з мін-ва внутр. справ.

В роздільні „Центросоюзу“ в Глинянах поліція перевела ревізію, одначе нічого не знайшла. За чим шукала, невідомо.

Парохія Попельники і Тучапи-Драгасимів переслали збірку чегез Епархіяльний Комітет в Станиславові по 10 зол., разом 20 зол, на голодуючих Гуцулів.

Директором укр. державної ґімназії в Перемишлі іменувало мін-во освіти проф. Степана Шаха, дотеперішного ґімназ. учителя держав. академіч. ґімназії у Львові.

Весняний сезон в Черчі зачинається 20 травня с. р. Ціни купелів і ціни удержання в пансіонах з огляду на загальну крізу зменшені. Інформації: Управа Мінерального Живця, Черче, п. Рогатин. Для Львовян: Р. Пашківський, вул. Підвалля 7/III, тел. 57-79, між 10—1 год.

Безробітний К. Братковский кинувся під поїзд на голов. двірці у Львові. Братковский, 19-літний хлопець, приїхав до Львова з Крехович, пов. Долина, шукати праці. Стративши все і не знайшовши праці, з роспуки скінчив самогубством.

З голоду зімліли і впали на львівськім бруку безробітний слюсар Закшевский і безробітний Лев Банах.

Помер від серцевого удару шеф політичної поліції у Львові Тадей Шимчук, що обняв уряд по вбитім на політичнім тлі ком. Чеховскім.

КІНА

ПАЛЯС: „Шангай-Експрес“.
КАСІНО: „Цвіт Гавани“.
КОПЕРНИК: „Клятва роду Мандаринів“.
МІРАЖ: „Дафніс і Хльої“.
ОАЗА: „Ц. К. фельдмаршал“.
СТИЛЕВЕ: „Мадам Сатана“.
УТІХА: „Огонь“ обі серії разом.
МАРУСЕНЬКА: „Клятва роду Мандаринів“.
ЛЕВ: „Хам“.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

РІК ОСНОВАННЯ 1878.

На зимовий і весняний сезон.
КАПЕЛЮХИ і ШАПКИ

Фірма АНТІН КАФКА
Львів, ул. Галицька ч. 4.
Ціни знижені! Вибір великий!
2 10—?

КАМІННУ ДОЛІВКУ ДО ЦЕРКОВ
з прегарних шліфованих плит
поручає
BRATTEL DE CET
Фабрика цементових виробів
Львів, ул. Шевченка 11 а.
Телефон 20-78.
Рік заснування 1909.
32 2—14

СВІЙ ДО СВОГО! СВІЙ ДО СВОГО!
ПЕРЕПЛЕТНЯ
ПЕТРА ПОДОЛЯКА
ПОБІЛЬШЕНА І ПЕРЕНЕСЕНА з вулиці Третього Мая на вулицю
ЖОВКІВСЬКУ Ч. 28
Виконує всілякі переплетн. вироби, як оправи Євангелій, Служебників, книжок до бібліотек, канцелярійні книги, та приймає всякі наклади :-:-: до брошурування. :-:-:
Поручається ласкавій дальшій увазі. 23 5-?

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш меблі всілякого рода у ГЕШЕЛЄСА у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 33-50

Одинока найліпша й своєрідна паста до взуття
„ЕЛЄҐАНТ“ КОНСЕРВУЄ ШКІРУ
Жадайте лише сю пасту. — Адреса: Львів, Кордецького 51.
1 Телефон ч. 60-04. 18—?

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Панталеймон Хитра. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Porto zapłacone ryczałtem.

Ч. 34 (532). Львів, четвер, 12 травня 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст. АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ставіца ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., цілочно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам. доляр. Ціна числа 25 сот. Конто П. Щ. Краків 405.867.

Щоденник на Закарпаттю

Видають його в великоруській мові.

„Карпаторусскій Голос", независимая ежедневная ґазета, виходить як щоденник від 8 травня с. р. в Ужгороді, вул. Берчені, 1, в російській (великоруській) мові. Редактор Др. Йосиф Камінський, адвокат в Ужгороді, видавець Др. Степан А. Фенцик, проф. дух. семинарії. В числі з 1 травня, в котрім заповідається, що той орґан стає щоденником, вступну статтю написав Др. С. Фенцик, статтю „Від редакції" Др. Камінський, статтю „Народ і ґазета" Павло С. Федор, відозву до „Карпаторусского учительства" в справі підпирання того щоденника підписали В. В. Шпеник, інспектор шкіл і М. І. Василенко, оба іменем Учит. Т-ва Підк. Руси, — статтю п. з. „До голоду не можна привикнути" Др. К. П. Мачик, предсід. суду в Кошицях. В анкеті п. з. „Нужнали намъ русская независимая ежедневная ґазета?" взяли участь пп.: А. Бескид, ґубернатор Підк. Руси, Др. Е. Бачинський, сенатор, А. Бродій, ред. „Русск. Вѣстника" (орґану автономістів), Я. Гаваш, ред. мадяр. орґану „Уй Кезлєнь", К. Грабар, городський староста (бурмістер) Ужгорода, М. Василенков, ред. „Нар. Школи", М. Гайни, ред. чеської ґазети „Подк. Гляси".

Японсько-китайський договір

про завішення зброї підписаний.

Китайсько-японські переговори про завішення зброї скінчилися підписанням договору. Договір складається з 5 точок: 1) Воєнні кроки припиняється з 5 травня. 2) Китайські війська залишаться на теперішних позиціях. 3) Японські війська відступлять на позиції зперед 28 січня б. р. 4) Для нагляду над рухом військ і заступлення японських військ китайською поліцією установляється комісію з 12 членів, по двох представників Японії, Китаю, Америки, Анґлії, Франції й Італії. 5) Договір входить в життя зараз.

Нова буря на Далекому Сході

Вона має вибухнути вже незабаром.

Один з найповажніших часописів „Ґазет де Люзан" твердить, що японсько-радянська війна це питання недалекого часу і вибухне сейчас, як лиш атмосферичні умовини і стан доріг позволить на це. Японські сили числить сей часопис на 400.000 людий. Ворошилов ствердив на Раді Політбюра, що большевицькі сили в Азії виносять 150.000 червоної армії, 50.000 монґольських охотників, 20.000 китай. добровольців, 40.000 стрільців і 550 літаків.

Гетьман Павло в Лондоні й Америці

Преса доносить: В Лондоні був недавно Гетьман Павло Скоропадський. Ціль його прибуття до Лондону — позискати в анґлійських сферах підпертя своїх плянів засісти на українськім престолі. Гетьман мав одержати якусь допомогу. В звязку з тим зачало в Лондоні функціонувати українське інформаційне бюро під проводом п. Коростовця, одного з визначніших членів старої царської дипльоматії. З Лондону мав Гетьман Скоропадський виїхати в Америку, де сподівається одержати фонди на боротьбу за відірвання України від сов. Росії. — Про інсинуації в тій справі „Н. Часу" ч. 100. поговоримо пізніше.

Важна пересторога для Польщі

„Хвіля" доносить: В „Ґазет де Льозан" появилася характеристична стаття проф. Моріса а Мюррета. Ся стаття присвячена Польщі у звязку з ґданськими подіями. Мюррет м. ін. пише: „Приятелі Польщі вважають за свій обовязок остеречи її тим більше, що завтрішний уряд Франції небогато зробить, щоб допомогти Польщі на випадок злого обороту річий. Польська преса нарікала, що Тардіє знехтував інтереси Польщі в наддунайських переговорах. На жаль, завтра буде ще гірше. Французький лівий уряд нерадий союзникам, особливо військовим союзникам".

Заграничний пашпорт коштує 400 зл.

Вийшов новий декрет президента Р. П. і розпорядок мін. скарбу та мін. внутр. справ у справі оплат за пашпорти. Одноразовий пашпорт коштує 400 зол., многоразовий 1.600 зол., пільговий промисловий 100 зол., пільговий промисл. многоразовий 400 зол., пільговий в цілях лічничих, наукових і т. п. 80 зол., многоразовий 320 зол. — Нема сумніву, що піднесення оплат за пашпорти не принесе скарбови сподіваних доходів, бо люди перестануть їздити. Повториться історія з піднесенням оплат почтових, зелізничих, судових.

Вискочила з вікна на вид револьвера

жінка радника православної консисторії.

З Варшави доносять: В домі при вул. Інжинірський 9 мешкає на 2 поверсі радник православної консисторії Анатоль Іванов. Перед несповна 2 роками оженився він з молодшою від себе на яких 20 літ еміґранткою Ксенею, дуже гарною особою. Подружне щастя тревало недовго. Православний достойник зачав молоду жінку підозрівати, що вона невірна. Нарешті дійшло до сварки, котра скінчилася траґічно. Коли Іванов хотів застрілити свою жінку, вона на вид револьвера вискочила з вікна 2-го поверху на подвіря. Її в безнадійнім стані відвезли до шпиталю, а православ. достойника до тюрми.

Лише економічно сильні нації є сильні політично, тому кожний Українець повинен щадити, щоб скріпити економічно себе і свою націю. Свої ощадности повинен вкладати до Кооперативного Банку

„ДНІСТЕР"

у Львові, вул. Руська ч. 20.

4 33 х

ВОЄННІ СИЛИ

на території Манджурії.

Бої відбуваються кождого дня.

Найважнішу вістку з области міжнародної політики принесла на днях японська аґенція Ренґо. Та вістка коротка. Вона звучить так: Анкетна комісія Союза Народів зложила офіціяльну візиту правительству Манджурії.

Майже рівночасно оповіщено в Женеві повний текст звітів згаданої комісії під проводом льорда Літтона. Комісія повідомляє Союз Народів, що відвідала Токіо, Оссаку, Шангай, Нанкін, Ганьков, Тяньцзінь і Пекін, скрізь збираючи вісти про воєнні сили, які знаходяться на території нової держави, Манджурії. Вісти про силу військ японських і манджурських в Манджурії одержала комісія з японських і манджурських жерел, а про силу військ китайських в Манджурії з жерел китайських і японських. Контролювала ті вісти інформаціями людий з ріжних кругів населення. На тій підставі подає до відома Союзови Народів що слідує:

1. Японські реґулярні війська виносили на території Манджурі 18. IX. 1931 р. 10.590 людий, а тепер виносять 22.400 людий. Вони пильнують головно зелізниць.

2. Манджурська армія, набрана головно з китайських жовнірів, які знаходилися на території Манджурії до 18. IX. 1931, має 85.000 людий, але та цифра непевна. Зорґанізували ту армію Японці своїми інструкторами, котрі й доповняють її новобранцями. (Се свідчить, як там Японці скоро творять армію для нової держави з місцевого населення. Коли з тим порівнати поведення Німців на Великій Україні в 1918 р., то порівнання не вийде на користь Німців).

3. Кромі того зреорґанізували Японці місцеву поліцію в силі 119.000 людий.

4. Сили ворожі японським і манджурським військам доволі ріжноманітні. І так Чан-Сю-Лян повідомив комісію, що дня 18. IX. 1931 р. мав він на території Манджурії 180.000 своїх військ, але 50.000 їх відпровадив за великий мур. Японці потверджують, що тих військ було 110.000, але 60.000 з того перейшло до манджурської армії, 30.000 ведуть бої з Японцями на північнім сході від Гирина, а 20.000 прилучилося до т. зв. добровольчого корпусу, котрий вже передтим мав також 20.000 людий в районі на полудне від Кінчав, коло границі Внутрішного Китаю, де знаходиться головна сила т. зв. „Національної (китайської) добровольчої армії" Ву-Чін-Сана. Крім тих сил, що стоять коло Кінчав, має та армія менші відділи, які оперують в ріжних кінцях Манджурії. Це сили нереґулярні. Головні ґрупи противників манджурського правительства сконцентровані на пів-

нічний схід від Харбіна в силі 30.000 людий, на північний захід від Мукдену коло монґольської границі в силі 10.000 людий і коло корейської границі, де зібрані останки девятьох китайських кавалерійських бриґад.

5. Число бандитів значно збільшилося з огляду на анархію, яка панує в краю. Вони розсіяні малими ґрупами по цілій Манджурії. Японці кажуть, що бандитів є в Манджурії коло 40.000 людий, кромі найбільшого їх відділу в силі 12.000 людий, котрий одначе получився з китайськими військами в районі на схід від Гирина й Харбіна.

Всі ті ріжноманітні сили — пише звіт комісії — бються з собою буквально день-у-день. Вислід: нищення людий і майна та почування загальної непевности. Супроти того Японці заявляють, що не можуть вивезти з Манджурії своїх військ.

Сей звіт комісії Союза Народів поучаючий під богатьома оглядами. Він поучає передовсім про те, як китайський, мнимо „миролюбивий“ народ, навіть у своїм крайнім розвалі не хоче випустити окупованої колись Манджурії зі своїх рук. Далі поучає сей звіт, що анархія в часі творення нових держав се поява не тільки українська та що та поява виступає на Далекому Сході далеко сильніше ніж виступала на Україні в рр. 1917—1921. Дальше, з того звіту видно, що японська влада раз рішившися творити в Манджурії щось в роді держави чи автономної области, переводить сей плян далеко солідніше ніж се робили Німці на Великій Україні, хоч трудности Японців значно більші і з огляду на величину Манджурії (близько міліон кв. км. простору!) і з огляду на її бездоріжжа, острий клімат і цілковито занархізовону людність, котру дальше свідомо анархізують з одної сторони большевики, з другої сторони китайські отамани з властивого Китаю. До того Японці всі свої сили мусять до Манджурії везти морем. А що значить висадити на сушу хочби тільки один баталіон війська, се наглядно показала велика війна. І мимо всіх тих трудностий Японія витревало виконує свій плян. Німці не мали на Україні й десятої частини тих трудностий. Отже: або вони були нездари в порівнанні з Японцями, або просто не хотіли створити української держави, в першій мірі армії, тільки удавали, що творять. Іншого висновку зробити не можна, коли тепер розгортається перед нами цікава картина надзвичайно тяжкої творчої й порядкуючої праці Японії на Далекому Сході, нехай і в своїм власнім інтересі.

Події на Далекому Сході такі важні й такі інтересні, що присвятимо їм у „Н. Зорі“ більшу увагу.

Найбільший рільничий край

купує пшеницю.

Лондонська преса доносить: СССР купує на лондонській збіжевій біржі значні припаси пшениці. Недавно представництво „внешторгу“ купило 40.000 тон пшениці канадійської і 7.000 тон австралійської пшениці. Загалом Совіти мають купити 100.000 тон пшениці, яка має бути заладована в канадійських й австралійських портах та відвезена до Владивостока. Пшениця призначена для населення Сибірі, якому загрожує голод. (ПАТ). — Нема то як „плянова“ соціялістична господарка! Вперед силоміць видерли селянам збіжжа, щоби за півдурно продати його „гнилій буржуазії“, а тепер купують по значно дорозшій ціні пшеницю в тої саміської „гнилої буржуазії“ тай кажуть, що це „соціялістична господарка“.

Присилайте передплату!

Треба політики

але розумної.

В ч. 16 тижневика „Свобода“, урядового орґану УНДО, напечатана на вступі стаття начального редактора тої часописи п. В. Целевича п. з. Необхідність політики. В тій статті читаємо:

„Серед широких шарів українського народу, а найбільше серед української інтеліґенції поширюється мов пошесть зневіра в успіх політичної боротьби, а в слід за тим відраза до політики. На кожному кроці можна почути думки, що політика це переливання з пустого в порожнє і що краще махнути рукою на політику, себто стояти від неї осторонь, а працювати на освітньому, кооперативному чи рідношкільному полі. Як зразок безвиглядности політичної праці подається часто працю українських послів, які не можуть осягнути нічого корисного своїми промовами в соймі, не можуть виборoти для українського народу політичних прав, ба навіть самі себе не можуть охоронити перед арештуваннями, як це виявилось наглядно в часі останніх соймових виборів в 1930 році. Серед українського населення здобуває собі право горожанства погляд, що політичною працею повинні займатися посли і тільки посли. Такі погляди на політику, таке недоцінювання значіння політичної орґанізації, таке відцурання загалу від участи в політичній боротьбі може стати грізним для майбутньости українського народу, а вже тепер наносить українському народови великі шкоди. Поправді кажучи, ніхто інший лише наші вороги намагаються всіми засобами відвернути українські народні маси й українську інтеліґенцію від політичної боротьби і це їм, як досі, почасти вдається.“

„В звязку з відразою до політики і політичної праці поширюється у нас дуже язва безпартійности. Найменше ²/₃ української інтеліґенції це безпартійні. Громадяни не хочуть належати до українських політичних партій і кажуть, що краще не належати до партії, а бути добрим українцем. Це явище є не менше шкідливе від попереднього.“

Далі п. В. Целевич говорить про закон вічної боротьби. Він стверджує, що в природі істнує вічна боротьба за життя, за істнування. Вічна невмолима боротьба йде і в ростинному і в звіринному світі і між людьми. Так було все, так є сьогодні. Життя і розвиток — се боротьба. Смерть і занепад се спокій. Хто не признає закону вічної боротьби, сей засуджений на смерть, сей живцем кладеться в домовину. Народи, які втратили охоту до боротьби, є неспосібні до життя, вони можуть бути тільки гноєм завойовницьких народів. Отже політична боротьба є невідкличною конечністю і хіба найбільший ворог народу може підшепнути йому держатися осторонь від політики.

„Одною з головних причин безуспішности політичної боротьби українського народу в межах польської держави — наводимо далі статтю п. В. Целевича — є саме відраза до політики і безпартійність великої кількости української інтеліґенції й частини народніх мас. Політичну боротьбу можна вести тільки в рямцях партії і тому безпартійність є таксамо шкідливою, як відраза до політики. Не можемо погодитися з поглядом, що наша політична боротьба є зовсім безуспішною. Колиб український народ не був пішов одною лавою при послідних виборах до сойму і сенату, колиби не було боротьби українських послів в соймі і на міжнародній арені, то напевно ми вже булиб досі втратили ті рештки прав, які ще маємо...“

Свою статтю кінчить п. В. Целевич так:

„Значиться — політика, політична праця, політична боротьба не є непотрібною річчю, не є, як то кажуть, пятим колесом у возі, лише вона є конечністю, потрібною до всебічного розвитку українського народу таксамо, як „Просвіта“, „Рідна Школа“, чи кооперація. Одним словом, загинемо марно, коли не викрешемо з себе стільки сили, щоби побороти серед українського народу відразу до політики і язву безпартійности. Тому проч з безпартійністю! Проч зі зневірою в політичну працю і боротьбу!“ (Підчеркнення В. Ц.).

Ми нарочно передали статтю п. В. Целевича так докладно, бо вона порушує справу дуже важну й одночасно дуже болючу для нашого народу: політику наших офіціяльних політиків, згл. наслідки їх політики. А зробили ми се в тій цілі, щоби про справу порушену п. В. Целевичем висловити кілька своїх уваг.

Отже передовсім ми вповні годимося з п. В. Целевичем, що українське громадянство ставиться до теперішньої нашої політики чимраз більше з відразою і що чимраз більше зневірюється в успіх політичної боротьби та сторонить від політичних партій. Се дійсно так.

Та яка причина того факту?

Громадянство каже, що причина тої його відрази до політики і тої його зневіри в успіх політичної боротьби та вслід за тим і сторонення від політичних партій се безуспішність і безвиглядність дотеперішньої нашої політики. П. Целевич, навпаки, причину безуспішности нашої політики бачить у відразі до політики, та в безпартійности громадянства. Та причини тої відрази і зневіри громадянства п. Целевич не подає. Не вжеж громадянство набрало відрази до політики і зневірилося в успіх політичної боротьби без причини? Громадянство, котре ще недавно поринало з головою в політику і політичну боротьбу! Громадянство, котре мало опінію аж надто розполітикованого! А тепер — відраза до політики і зневіра в політичну боротьбу... Чому? П. Целевич, очевидно, взяв наслідок за причину. Не відраза і зневіра громадянства до політики є причиною безуспішности і безвиглядности нашої політики, але як раз навпаки: безуспішність і безвиглядність нашої політики є причиною відрази і зневіри громадянства до політики. Що се дійсно так, свідчать слідуючі факти:

1) Коли розпалася Австро-Угорщина, наше громадянство виявило максімум політичного запалу і політичної енерґії. Воно переняло в свої руки край, зорґанізувало державу, виставило армію. Та політичний запал і політична енерґія громадянства 1918—19 рр. не принесли реальних користий. Чому? Бо тогочасна наша офіціяльна політика не вміла витягнути тих користий. Чи держави Антанти не предкладали нам тоді аж 2 рази таких користий? Раз — повну державну незалежність Сх. Галичини (Бертельмі) а другий раз — півсуверенність (Статут з 1919 р.)? І коли ми нині замість одного або другого маємо три польські воєвідства у Сх. Галичині, то се безперечний наслідок тодішньої нашої політики, котра до першого і до другого предложення Антанти поставилася різко неґативно. Поставилася так, хоч не було найменших виглядів, щоби ми виграли війну з Польщею, яку тоді вели. Бо ми не мали амуніції. Чи така очайдушна політика не може викликати відрази і зневіри в громадянстві?

2) Після заняття Сх. Галичини Польщею політичне напруження нашого громадянства вдержувалося далі. Воно сліпо піддержувало наших політиків і карно виконувало всі їх накази. Пригадаємо тільки 2 факти: бойкот перших виборів у Сх. Галичині до польського сойму і бойкот першої переписи населення Сх. Галичини, зарядженої польським урядом. Згадані бойкоти, наказані і переведені нашими політиками, принесли нашій нації тільки шкоду. Се нині вже загальна думка. Чи шкода може викликувати симпатії до шкідника?

3) Втретє наше громадянство кинулося у вир політичної боротьби підчас виборів до сойму і сенату в 1928 і 1930 рр. Тепер уже громадянство взяло участь у згаданих виборах і вибрало своїх послів та післало їх до польського парляменту. Та яку політику повели там наші посли? Вони й досі не видвигнули домагання, яке повинні були поставити негайно, коли тільки вступили до сойму і сенату: домагання національно-територіяльної самоуправи українських земель у Польщі. Замість того вони тільки нарікають і протестують проти кривд зі сторони тих, що

правлять. Отже з одної сторони самоуправи наші політики не хочуть, а з другої сторони не беруть під увагу того, що прецінь хтось країною мусить управляти. А хто управляє, той робить се так, як йому добре і вигідно. І тому, хто не хоче самоуправи, той сам собі повинен приписати вину, коли йому тяжко під іншою управою. Одначе наші офіціяльні політики не хочуть ні самоуправи, ні того, аби ними другі управляли. Чи така політика може настроїти наше громадянство до тої політики позитивно?

4) Взагалі наше громадянство весь час ставилося до наших політиків з повним довірям і підпирало їх без застережень. Та їх політика, пересякла наскрізь максималізмом і неґативізмом, вела наше громадянство від катастрофи до катастрофи. Се й зневірило його і зразило до політики взагалі.

5) Ще на одну причину відрази і зневіри нашого громадянства до політики і політичної боротьби треба вказати і підчеркнути з особливим натиском. Се велика нетерпимість нашої офіціяльної політики до кождого, хто ставився і ставиться до тої політики критично. Чи треба наводити богато доказів? Вистане згадати два з останніх років: 1) Пок. проф. Ст. Томашівського і 2) Преосв. Еп. Григорія Хомишина. Яку нагінку розвела наша офіціяльна політика проти обох, се наше громадянство має ще свіжо в памяти. І чи можна відтак дивуватися, що не кождий, хто не годився з нашою політикою, мав відвагу сказати се отверто та вказати нашій політиці інші шляхи? Звичайно він відвертався від нашої політики з відразою та переставав брати участь в нашім політичнім життю.

П. В. Целевич згадав у своїй статті про закон боротьби, що істнує в природі. Та п. Целевич не звернув уваги, що крім закону боротьби істнує в природі також інстинкт самозбереження. І тим інстинктом кермується в природі все, що бажає жити. Не має його тільки наша офіціяльна політика, котра веде нас до очевидної повної загибелі. Отже треба основно змінити політику, а тоді — по певнім часі — можна мати надію, що зміниться також відношення загалу до політики.

СКАНДАЛ

у православній церкві у Львові.

В православній парохії у Львові дійшло до великого скандалу ізза її пароха о. Онуфрія Сапіги. Він Галичанин, родом з Долини, пов. Рогатин. Богословські студії скінчив у давній Росії і там був спершу правосл. священиком. З приходом більшовицької влади зголосився до одного з католицьких достойників і перейшов там на унію. Вернувши до Галичини, старався тут одержати гр. кат. парохію. Коли се йому не вдалося, зголосився до православного митрополита Діонізія у Варшаві і затаївши перехід на унію, дістав парохію на Лемківщині, опісля у Львові. Одначе про се довідався митрополит Діонізій і приказав православному військовому деканові у Львові о. Яцишинові, щоби відобрав від о. Сапіги церковні ключі і парохіяльні акти та відправив на Великдень Богослуження в православній церкві. Розпорядку своєї влади о. Сапіга не послухав. Церковних ключів не було так, що церква від довшого часу замкнена і на Великдень Богослуження в ній не відправилося. Митрополит Діонізій рішив післати о. Сапігу до монастиря, а на випадок дальшого непослуху, загрозив йому екскомунікою. Вісти про сей скандал принесла вся преса.

Злочин у Франції

Убийник президента російський еміґрант др. Ґорґульов.

Коли президент Франції Павло Думер відвідував міжнародну виставу книжок в Парижі, виконав на нього револьверовий замах російський еміґрант лікар др. Ґорґульов. Він стріляв до президента 5 разів. Два стріли в голову були смертельні. Крім президента ранений французький письменник Кльод Фарер. Вбийника увязнено. Вістка про замах викликала величезне обурення у Франції.

Хто такий убийник?

Підчас особистої ревізії у Ґорґульова найдено книжочку з написом: „Павло Ґорґульов, б. провідник російських фашистів“. Ґорґульов уродився 1905 р. На допитах заявив, що рішив убити президента, бо Франція помагає большевикам, а Европа й Америка дають Совітам гроші. Ґорґульов мущина дуже високого росту, одягнений в чорний одяг, говорить монотонним голосом і робить враження, начеб виголошував вивчену лекцію. Він перебував два роки в Празі, тепер жив у Монаку, де вів політичну діяльність і мав ґрупу прихильників. Ґорґульов є також літератом, написав кілька книжок про Росію. На тій підставі дістав карту вступу на виставу книжок. По увязненню сказав: „Знаю, що мене вбєте, але я вважав своїм обовязком зробити те, що зробив. Я обожаю Гітлера і Мусолінія, одначе гроший від них я не дістав“. Урядовий комунікат твердить, що президент Думер впав жертвою замаху російського анархіста, який здається не є сповна розуму.

Президент Думер умер.

Слідуючого дня о год. 4.40 над раном президент Думер скінчив життя. Дружина президента з дочками була при його ліжку цілу ніч. Вона така прибита горем, що дочки мусіли її майже знести до самоходу. Тлінні останки президента перевезено до Елізейської Палати. В Парижі й по інших містах Франції були маніфестації Французів проти російської еміґрації. Часописи висловлюють переконання, що замах не потягне за собою ніяких політичних наслідків для російської еміґрації.

Ґорґульов висланник чрезвичайки?

Парижський „Матен“ пише, що убиття президента Франції се правдоподібно діло комуністів. „Амі ді Пепль“ розпочав остру пропаґанду проти совітів. Він пише, що французька поліція має докази, що Ґорґульов стояв на услугах чрезвичайки. Совіти дуже остро заперечують сю вістку.

ВИСЛІДИ ВИБОРІВ У ФРАНЦІЇ

Париж, 9. 5. (ПАТ). Кінцеві висліди вчорашніх виборів до цілої Палати виглядають так: Консерватисти одержали 5 мандатів, республиканці 130, ліві республиканці 63, радикальні республиканці 61, суспільні радикали 150, суспільні республиканці 50, соціялісти 130, комуністи, 10, комуністи дисиденти 11, разом 610 мандатів. До повного числа бракує ще 5 мандатів. Пересунення на ліво, котре можна було завважити підчас перших виборів, не лише удержалося, але показалося ще виразніше. Не рахуючи комуністів, такий стан річий запевняє виборчому картелеви лівиці 71 голосів більшости. Отже опозиція попередного парляменту перемінилася тепер у більшість.

Редакція рукописів не звертає і з того приводу в ніяку переписку не входить.

Великдень у Відні

Що Віденці спожили сего року і кілько за те заплатили.

Ніяке свято не приспорює господині тілько клопотів, що Великдень. Цілий ряд днів вимагає спеціяльних страв. Та в теперішних тяжких часах не так то легко вдоволити традицію і смак членів родини. Вже три дні перед Великоднем вимагають окремих страв на столі і щойно 5 днів пізніше будний день вертає до своїх прав. Неписане право кухні приписує Віденцям на Страстний Четвер шпінак, на Велику Пятницю коропа, на Велику Суботу по резурекції шинку. Слідуючі два дні присвячені властивій святочній карті страв. І тут господиня мусить пописатися найдобірнішими витворами її штуки.

Хоч варення спричинює богато труду, то ще тяжша справа з купованням, бо за відносно невелику скількість гроший треба богато накупити. Це було в сім році тим тяжче, що сегорічні ціни на загал були вищі ніж перед минулорічним Великоднем. Хоч на ринку були величезні маси всякого добра, та воно не знаходило збуту. Щоб могти дати хоч побіжний образ великодного апетиту Відня, треба навести трохи чисел. Хоч мяса на ринку було менше майже о 1 міліон кільоґрамів ніж попереднього року, то все таки розпродано щось 5 міліонів кґ., вартости менше-більше 10 міліонів шілінґів.

„Голод на риби“ заспокоєно у Відні кругло 200.000 кґ-ми ріжного рода риб (так солодководних як і морських), за які заплачено кругло 600.000 шілінґів. Всякого рода ярини, переважно шпінаку і салати, як також ріжних овочів, продано коло 40.000 кґ., вартости кругло 50.000 шілінґів. 8000 кґ. масла, які зужито, коштувало коло 40.000 шил., за приблизно 1,500.000 штук яєць заплачено 170.000 шілін. Крім того закуплено на ринку велику скількість муки, цукру й інших додатків для великодного печива і ріжні коріння для приладження ріжнородних страв. Все те можна скромно оцінити на 1 міліон шіл.

Одначе тут не узгляднено ще всего добра спожитого для заспокоєння великодного апетиту, хоч підрахована сума доходить уже близько до 12 міліонів шілінґів. Для повноти треба ще додати приблизно 8 до 7 міліонів шіл., які видано на ріжні напитки. Це сума, якої в сьогоднішних часах легковажити не можна.

„РАТУЙТЕ БО ГИНЕМО!“

Наша редакція мала нагоду бачити лист м. ін. слідуючого змісту: У нас в Криворівні біда ще гірша як була. Вимерзла вся бараболя у тих, що її мали й ні на їду ні на насіння нема. Спочатку, коли ми відгукнулися в часописах, діставали ми жертви і латали голод як могли. Наше громадянство почало основувати комітети для Гуцульщини. Та діяльність їх така, що досі ні один комітет не прислав ні одного кґ кукурудзи, ні одного гроша, а тут голод стукає до дверий. Двері у нас не замикаються, лиш голосять: „Ратуйте бо гинемо“. Староство дало 800 кґ кукурудзи і більше нічого. Тепер хоче використати голод на Гуцульщині в такий спосіб: Управитель заряду повітових доріг поручив оголосити, що хоче дати заробити Гуцулам і тому хоче направляти повітові дороги. За один день праці при дорозі хоче платити три кґ кукурудзи, себто 66 сотиків, а за воження шутру пять кґ кукурудзи! Ось такі в нас гаразди. Йдуть великодні свята. Під словом чести заявляю, що навіть господарі, котрі мають коровку — не куплять муки на паску, бо не мають за що. Що дальше буде не знаю. Стільки про Криворівню, по других селах те саме.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Українська Папська Колеґія перенеслася вже до нового будинку. Її дотеперішні помешкання при Піяцца Мадонна деі Монте 3 заняла Курія Архимандрії ЧСВВ., котра урядує там вже від 10 с. м.

„Аннуаріо Понтіфічо“ (шематизм кат. Церкви) на 1932 рік обіймає 1071 сторін. Кардиналів є тепер 55: кардепископів 4, кард.-пресвітерів 47, кард.-діяконів 4. Бракує отже до числа 70 ще 15 кардиналів. Кардинала Скрбенського іменував ще папа Лев XIII (15. 4. 1901), девятьох іменував Пій X, 14 Бенедикт XV, а 31 теперішний Св. Отець. Дійсних епархій має тепер кат. Церква 1609. Апост. Престіл має своїх дипльоматичних представників в 36 державах. Ап. Делеґатів (без дипльоматичного характеру) має 22. Своїх представників при Ватикані має 35 держав і лицарський мальтанський Орден. В св. Конґреґації для Сх. Церкви утворено осібну комісію для супружих справ й осібну літурґічну секцію.

Св. Конґр. обрядів розглядала в квітні справу беатифікації трьох замучених в Китаю епископів і їх тов. (всіх з Чина св. Франціска з Ассізі), провірювала достовірність чуд до 4 канонізацій (м. ін. блаж. Дон Боска) і справу інших беатифікацій.

В Римі обходжено недавно в квітні великі торжества в честь св. Альберта Великого, Учителя Церкви. Богослуження відбувалися в домініканській церкві св. Марії „сопра Мінерва“. В торжественній Службі Божій дня 10. 4. взяло участь 18 кардиналів, весь папський Двір, дуже богато епископів і священиків та чимало представників ріжних держав при Ап. Престолі. Преґарну проповідь на вечірні в честь святого виголосив кардинал Пачеллі, Державний Секретар Його Святости Пія XI.

Кардинал Бурн сказав у своїй великодній проповіди, що всьо сказане й написане дотепер про усунення кризи не має ніякої практичної вартости, бо теперішні політики й суспільні діячі звичайно не числяться з Церквою і моральними правами. Тимчасом одинокий ратунок це Христос і пошана Його законів. Як довго люди цего не зрозуміють, так довго даремна всяка їх праця над усуненням кризи.

Найвища Конґр. св. Офіції осудила франц. книжку: „Ф. Сартійо: Йосиф Тюрмель, священик і історик доґм“. Книжка на індексі.

В Америці велику прислугу віддає кат. справі двох визначних бесідників-конвертитів: б. пресвітеріянський пастор А. Лонґфелю Фіске і б. епископальний пастор Е. Бутг Юнґ, оба визначні письменники.

В Китаю було 1926 р. 6 тамошних катол. епископів, 1929 р. було їх 8, 1930 р. 12, тепер є вже 15 епископів Китайців, близько 6 тисяч священиків і понад 15 тисяч питомців.

Кат. вищих шкіл і академій є в Америці (після урядової статистики) 1648 (студентів 201.495); епископалісти мають їх 97, адвентисти 74, пресвітеріяни 71, анабаптисти 66, методисти 62 (разом 370). Кат. шкіл є там чотири пяті, всіх протестантських одня пята часть.

Покійний Бріян це головний творець розділу Церкви від держави у Франції. Кривду заподіяну Церкві старався опісля по можности направити. Славний о. Де ля Бріер Т. І. висказується в пастирських „Етюд“ про Бріяна „краще від тих, що говорять про нього зле і гірше від тих, що говорять про нього добре“ (слова о. Бріера).

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В ПОЛЬСЬКІМ ПРАВИТЕЛЬСТВІ заповідаються великі зміни у звязку зі зміною правительства у Франції на ліве. Премієром має стати проф. Бартель. Так твердить ендецька преса.

РЕДАКТОР „СЛОВА“ МАЦКЕВИЧ, посол ББ, дальше пропаґує на сторінках того часопису порозуміння Польщі з Німеччиною, наперекір більшости польської опінії. Його арґументи в тій справі досить ориґінальні. Польська публична опінія до того ще не підготована та називає їх наївними.

РАДЯНСЬКИЙ УРЯД вислав 8000 кґ золота до Німеччини як заплату за рільничі машини і зелізничий табор. Вже цілі літа чваняться товариші упромисловленням СССР — і все купують машини у „зогнилих буржуїв“.

НІМЕЦЬКИЙ УРЯД випрацьовує великий плян поселення кількадесять тисяч безробітних здовж польсько-німецького погранича. Має бути заселених 2 міліони морґів. Польська преса називає цей плян — провокаційним.

БОМБОВИЙ ЗАМАХ виконано в Єгипті на поїзд, яким їхав єгипетський президент й інші визначні особи. Бомба двох стражників убила і трьох ранила.

ПРЕЗИДЕНТ НІМЕЧЧИНИ видав декрет, яким віддає контролі міністра внутрішних справ усі військово-політичні орґанізації. Крім того оповіщено декрет, яким розвязано комуністичні орґанізації безбожників на терені цілої Німеччини.

В АНҐЛІЇ заноситься на димісію Мек Доналда з причини його лихого здоровля. Наслідником бувби Болдуїн (консерватист) або міністр торговлі Ронсімен.

АНҐЛІЙСЬКИЙ НАФТОВИЙ СИНДИКАТ підписав у Баґдаді умову з премієром Іраку в справі нафтової концесії. Концесія обіймає простори положені на західнім побережжі ріки Тигра величини 90 квадр. миль. Синдикат матиме право експльоатувати сі терени 75 літ.

СВІТОВИЙ ЗЇЗД ЖИДІВ відбудеться в Женеві в липні с. р. В нім возьмуть участь жидівські орґанізації з цілої кулі земної, м. ін. 100 орґанізацій з Ню-Йорку.

В ЕСПАНІЇ поліція викрила заговір. Заговірщики мали вбити президента республіки Заморру й опісля підчас його похорону міністра Азану й інших.

У ВИБОРАХ ДО КЛАЙПЕДСЬКОГО СОЙМИКУ побідили Німці. Вони здобули 19 мандатів, себто абсолютну більшість. Литовці дістали лише 7 мандатів.

ЕСТОНІЯ І СССР підписали договір про мирне полагоджування конфліктів.

В РЕСПУБЛИКАНСЬКІЙ НІМЕЧЧИНІ торжественно обходили 50-ту річницю уродин б. кронпрінца. У святі взяли участь представники пруського патріотичного союзу, б. цісарських полків, військових союзів і т. д.

БЕРЛІНСЬКИЙ УРЯД ДЛЯ СПРАВ БЕЗРОБІТТЯ і поліція видали зарядження, що 400 Жидів, родом з Польщі, мусить опустити Німеччину. Очевидно за сим можуть піти инші подібні зарядження.

Задля своєї форми, котра не має кінця, перстень став символом нерозривности подружжа. Перстень може бути тільки на однім пальци, а не рівночасно на двох, тому він представляє єдність подружжа. Щойно від 19-го століття вживають слюбних перстенів гладких, без камінів. (Шпіраго).

НОВИНКИ

Інфляція доляра належить уже до похоронених проєктів. Президент Гувер, котрий в тім напрямі натиснув на конґрес, одержав масу депеш з подяками. („Таймс“).

Новий розклад їзди поїздами в цілій Галичині буде обовязувати від 22 травня с. р.

Грошевий обіг в Польщі збільшився в квітні на 40 міл. зол. і виносив в порівнанні з березнем 1416,3 міл. зол. (в березні 1383,4 міл. зол.).

Надмір вод Стиру й інших доплив Припеті спричинив вилив в околиці Плотниці. Вода залила кілька сіл. У Звеногородку затонуло понад 200 штук коров і 1000 штук дробу. Всі господарські і мешкальні будинки стоять у воді.

Ґен. Людендорф програв справу з катол. Епископом, Преосв. Бухберґом. Суд станув на становищі, що катол. Владика має не лише право, але й обовязок перестерігати вірних перед тим, що уважає протиреліґійним. Такою пересторогою чести Людендорфа не нарушено.

Шкільний рік в середних і народних школах кінчиться 27 червня. Ферії зачинаються 28 червня.

Скількість безробітних в Польщі зменшилася в однім тижні о 10.120 осіб. Тепер в Польщі начислюють урядово 328.686 безробітних. Одначе безробіття серед умових робітників зросло в останнім тижни о 2.597 осіб.

Б. цісаря Вільгельма II запросила торговельна палата на островах Антилях, щоб він там поселився на постійний побут. Се предложення має на цілі скріпити туристичний рух на Антильських Островах.

Ц. р. минає 100 літ від смерти славного египтольоґа Шамполіона. Він помер з перепрацювання в 42 р. життя. Свій твір (про египетську азбуку й літературу) лишив недокінчений.

Вашинґтон Юрій лишив у спадщині 25 томів своїх листів і свій дневник, який може заняти 4 томи. Писав коротко, дипльоматично.

Біржа

ГРОШІ: Доляр 8.84 зол. Курс доляра впав на 4 пункти.

ЗБІЖЖА: (Ціна за 100 кґ. льоко стація навантаження, віддаль від Львова 200 км.). Селянська пшениця 27.75—28.25 зол., сел. жито 26—26.50 зол., ячмінь на мливо 17.25—17.75 зол., румунська кукурудза 25.50—26.50 зол., гречка 20—21 зол., гречана каша 37—39 зол., пшоно 36—38 зол., просо 22.50—23 зол. Ціни збіжжа майже незмінені.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш меблі всілякого рода у **ГЕШЕЛЄСА** у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 34-50

КІНА

ПАЛЯС: „Шангай-Експрес“.
КАСІНО: „Бастер Кітон жениться“.
КОПЕРНИК: „Клятва роду Мандаринів“.
МІРАЖ: „Вальс“.
ОАЗА: „Ц. К. Фельдмаршал“.
СТИЛЕВЕ: „Пісня про отамана“.
УТІХА: „Чорний туз“.
МАРУСЕНЬКА: „Клятва роду Мандаринів“.
ЛЕВ: „Хам“.

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Панталеймон Хитра. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Porto zapłacone ryczałtem.

Ч. 35 (533). Львів, неділя, 15 травня 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст. АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ставіца ч. 8. I. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам. доляр. Ціна числа 25 сот. Конто П. Щ. Краків 405.867.

Америка в обличчі революції

8 міліонів голодуючих робітників. — Коли так дальше буде, шлях до революції стане отвором.

ПАТ доносить з Вашінґтону: Злучені Держави Півн. Америки стоять в обличчі поважних розрухів 8-міліонової армії безробітних. Представник Амер. Федерації Праці, Мек Ґреді, заявив на засіданні комісії сенату, що коли голод треватиме дальше, шлях до революції стане отвором. Неспокій у промислових містах злегковажено, кажучи, що його зорґанізували комуністи. Одначе учасники неспокоїв стоять як найдальше від комунізму й хочуть тільки хліба... Промовець домагався більшої суми для безробітних.

В Пенсильвенії кріза, яка не дається описати.

Секретар Т-ва добродійности у стейті Пенсильвенія заявив, що той стейт стоїть в обличчі такої господарської й соціяльної кризи, яка не дасться описати. В тім однім стейті є три міліони безробітних, з чого міліон користає з добродійности, та вона не вистарчає. Ситуація дуже тяжка.

Що діється в Шікаґу.

Директор Добродійного Т-ва в Шікаґу оповістив, що в тім місті є 700.000 безробітних і що Т-во має засоби для помочи їм тільки до 15 липня.

Новий президент Франції

Ві второк 10 травня б. р. Національні Збори (палата депутованих і сенат разом) вибрали нового президента Франції по замордуванню попереднього, а саме Альберта Лебрена, предсідника сенату, члена партії республиканської унії. Перебіг виборів був такий: Присутних послів і сенаторів було 902, голосувало 826. Лебрен дістав 633 голосів, Поль Фор (соціяліст) 114 голосів, Пенлеве (соціяльний республиканець) 12 голосів, Кашен (комуніст) 8, інші разом 10 голосів. Новий президент попаде мабуть в конфлікт з новим парлям.

Інциденти і погрози під адресою Лебрена.

Президент Лебрен дістав перед виборами кілька анонімових листів, в яких автори грозять йому смертю, колиби приняв вибір. Тому поліція зарядила далекойдучі засоби безпеки підчас переїзду президента з Версалю до Парижа. Здовж улиць густі ряди поліції відмежовували публику, між котрою увихалися відділи тайної поліції. Та сцена пригадувала відбутий свого часу вїзд російського царя. Переїзд до Верзалю відбувся спокійно.

Заговір в Югославії

Король Олександер утік зі столиці?

Віденські часописи принесли сензаційну вістку про офіцирський заговір проти короля Югославії Олександра. Військова влада перевела численні арештування серед офіцирського корпусу в Маріборі та в інших ґарнізонах. Заговір сербських офіцирів має бути в звязку з орґанізацією „Чорної Руки", котру заложив полковник ґен. штабу Дмитрієвич. Заговірники хотіли повалити монархію і проголосити республіку, котра булаб федерацією югословянських народів. З Югославії надходять суперечні вістки; одні з них твердять що король Олександер утік зі столиці. Натомість уряд заперечує ті вісти.

Гітлерівці хочуть згоди з Брінінґом

Гітлерівський посол виголосив на засіданню райхстаґу промову, яка стала сензацією дня. Він звертаючись до Брінінґа сказав м. і., що канцлер виявив найліпшу волю у розвязуванню проблеми обниження проценту від приватних довгів, одначе його сили вичерпалися в тяжкій боротьбі з партіями о суперечних стремліннях. Закінчуючи промову промовець візвав канцлера, щоб він опер свій уряд о велику і карну партію гітлерівців, які здобули довіря більшости німецького народу. (ПАТ).

Голод на Сибірі

ПАТ доносить: Через Столпці переїздили подорожні з Сибірі. Вони оповідали, що там панує страшний голод. Тому не лиш цілі міста й фабричні оселі, але й сільські колективи вилюднюються. Людність втікає до середущої Росії або масово переходить через границю до Китаю. Сибірські поїзди переповнені людьми, що втікаючи перед голодом, покидають родинні місця.

Українська інтеліґенція в цифрах

„Діло" обговорюючи ролю поодиноких верств інтеліґенції в нашім суспільнім життю, дає приблизні цифри нашої інтеліґенції після професій. На основі тих даних найбільше в нас не священиків, але народних учителів, яких є около 4000 осіб. На другім місци стоїть духовенство, коло 2500 осіб, відтак інжиніри коло 1000 осіб, з чого в Галичині й на Волині перебуває понад 400. Учителів шкіл середних є зорґанізованих 420 осіб, адвокатів в Галичині коло 280, разом з Волиню і заграницею коло 350, лікарів 280 осіб. З того виходилоби, що в західних українських землях маємо лише понад 8000 осіб інтеліґенції. Цифра на 7 міліонів населення дуже незначна. Тому голоси про надмір інтеліґенції у нас не мають ніякого узасаднення. Коли й відчувається надмір у деяких професіях то причини тут інші — ненормальне політичне положення українського народу і невідповідний вибір звання.

НІХТО ВАМ НЕ ПОМОЖЕ, коли самі не поможете, тому складайте свої ощадности

в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР"

4 у Львові, вул. Руська ч. 20. 34-х

Мазепина вистава

в „Національнім Музею" з приводу 300-ліття уродин Гетьмана Івана Степановича Мазепи.

У звязку з 300-літтям уродин Гетьмана Івана Мазепи уладила Управа українського „Національного Музею" у Львові, при вул. Мохнацького, виставу історичних і мистецьких памяток, звязаних з особою і діяльністю цего великого сина України і борця за її незалежність. Виставу відкрив у неділю 8 травня б. р. директор цего музею д-р Іляріон Свєнціцький, вступною промовою. В ній змалював історичне тло доби Мазепи й опісля пояснював присутним експонати.

На відкриттю сеї цінної вистави було всего коло 50 осіб, разом із запрошеними гістьми Поляками, які причинилися до збогаченя виставки своїми експонатами. З прикрістю приходиться підчеркнути факт, що на відкриття сеї вистави зявилося таке дуже мале число українських львівських громадян. Це безумовно свідчить про брак любови до своєї славної минувшини і брак привязання до своєї історичної традиції. Особливо не видно було на виставці тих, що то по всіх вічах і зборах обносяться зі своїм крикливим „патріотизмом". Не було теж представників тої частини преси, що в кождім майже числі грімкими словами навчає словного патріотизму й без памяти вигукує про „неньку Україну".

А шкода, бо було що оглядати й була рідка нагода увійти бодай на кілька хвилин у безпосередний контакт з траґічною постаттю великого Гетьмана та перенестися думками в ті часи нерівних змагань Мазепи й „мазепинців" з північним велитнем й наїздником.

Орґанізатор вистави др. Свєнціцький розгорнув серед нашими очима велике богацтво ріжнородних предметів, що стоять у блищім і дальшім відношенні до Мазепи і його епохи.

І так в першій салі бачимо кілька ріжних портретів Мазепи, між ними й новіші композиції арт. Куриласа і Боровика, портрет матери Мазепи в поважнім шляхоцькім строю і портрети володарів України в часах Мазепи: Яна Казимира, Авґуста II, Петра I, Станислава Лещинського і Карла XII. Біля матери Гетьмана на образку малий делікатний хрест з Розпятим. З монахів аж три мають дуже характеристичний вигляд: різке і трохи грубе але енерґічне й розумне обличча царя Петра, — дуже інтеліґентне, делікатне і благородне лице шведського короля, Карла XII., союзника України, — та атлетична постать короля Авґуста, що в руках ломав кінські підкови. У тій самій салі розміщені також старі ґравюри гетьманів Хмельницького, Скоропадського, Самойловича, Юрася Хмельницького і Петра Дорошенка. У вітринах тої самої салі бачимо за склом величання

і присвяти Мазепі, все зперед двіста кількадесяти літ. На окремій стіні представлене будівництво в стилю Мазепи, т. зв. Мазепиний барок, бо відомо, що Мазепа був великим меценатом архитектурного, особливо церковного мистецтва. Слід замітити, що найкращий оказ того будівництва поміщено чомусь на самім долі шталюґи, замість на горі або в середині. В окремій вітрині видно медалі, вибиті коралями, Карлом XII й Авґустом II у звязку з тогочасними війнами і Петра Вел. на памятку Полтавського бою.

В другій салі у вітринах акти з часів Мазепи, „статті“ козацької старшини до шведського короля, дуже цінні з історичного боку, рахунки Мазепи з його видатків, як відповідь на демаґоґічні закиди, що він непотрібно „розтрачує“ гроші на свої потреби. З них виходить, що на свої цілі особисті Гетьман видавав як найменше. Тут розложено також інші оригінальні тогочасні документи з оригінальними печатками Війська Запорожського. На стінах цеї салі бачимо в образах історичне тло часів Мазепи. І так на одній стіні розміщені типи і строї української шляхти (мущин і жінок), козаків, міщан (нок), селян (нок) і Татар. В окремих вітринах за склом видно тогочасну зброю: шаблі, самопали, гаківниці, порохівниці і т. п. В другій частині скляне начиння на горівку і вино у виді фантастичних звіринних і людських постатей. Начиння походить з українських тогочасних гут Придніпрянщини і Галичини (скляні баранчики). З портретів й образів найзамітніші два: композиція К. Устіяновича, що зображує Гетьмана Мазепу й козацьку старшину в Бендерах над Дністром по полтавськім погромі 1709 в ночі при світлі ватри... Рідко можна стрінути картину, що робилаб таке глибоке враження на глядача як отся. Не знаєш, чи це почування і траґічний її зміст полонить твою увагу чи мистецьке виконання, чи все те разом. На всякий випадок на підставі того одного твору можна сміло сказати, що Устіяновича як мистця далеко не доцінюють у нас. Другий образ, гідний окремої згадки, це чудовий портрет української шляхтянки з Волині, мабуть з кінця XVII ст. Її клясично гарне і шляхотне лице намальоване в профілю. Вона читає український молитвослов з виразним текстом. Цікаво, що сей портрет незвичайної краси привіз до Львова в часі великої війни один з російських офіцирів і подарував його — польській інституції. Се твір очевидно надзвичайної цінности.

Переходимо до кімнат третої і четвертої. Тут в першу чергу впадають в очі на стінах 3 стародавні частинно знищені антимінси, на яких в долині виписані імена українських гетьманів. Між іменами бачимо на антимінсі одно замазене. Це імя Мазепи, пояснює нам п. дир. Свєнціцький, замазане по викляттю Мазепи православною Церквою, на чолі котрої стояли спроваджені Петром І з Київа православні єрархи-Малороси... На інших двох антимінсах це імя вже можна відчитати; його відчищено. Дальше за шибами вітрин літописи Величка, Самовидця, Історія Русов, польські і німецькі памятники й історії та інші жерела, що походять з тих часів. Всі вони отворені на сторінках, що відносяться до історії України за часів Мазепи.

Окремо треба навести цитат про Мазепу з памятника Яна Хризостома Паска, щоб дати зразок стилю тодішних писань. Про Мазепу з 1662 р., що тоді перебував на дворі короля Яна Казимира, Пасек пише так:

„Nie miało to chłopczysko ani mowy, ani obyczajów ludzkich, tylko zwierzęce. W tym to czasie podała mu królowa łupinę z gruszki, pocukrowawszy ją i on z wielką ochotą włożył do gęby, a posmakowawszy, wyplunął na rękę i z ślinami cisnął królowej w oczy...“

Чи се леґенда чи правда, трудно сказати. Коли правда, то річ ясна, що молодий темпераментний Мазепа почувся обидженим і тому зареаґував таким способом. Та видно, що такий спосіб реаґування не був тоді чимось надзвичайним, коли, — як пише далі той сам Пасек, — сам король сміявся при всіх з того реаґування.

В третій кімнаті є також цикль образів, що ілюструють відому леґенду про любовну пригоду Мазепи, привязання його до дикого коня і т. д.

В четвертій кімнаті розміщена красна і наукова література про Мазепу та „мазепинців“. Найбільше тут праць невтомного дослідника тих часів, п. Ілька Борщака.

Отсе бувби огляд цеї цікавої і дуже корисної вистави. Розуміється, на тій виставі находиться лише мала частина памяток, звязаних з особою й епохою Мазепи. Одначе й вони дають уже досить суцільний образ епохи. Треба лише прийти й оглянути. Особливо всі наші львівські школи та по можності і з провінції повинні відвідати сю виставу. Враження з тої вистави збереглаб наша молодь на ціле життя.

Тут треба з признанням піднести факт, як це й зробив уже в промові др. Свєнціцький, що управи польських львівських і навіть варшавських музеїв та бібліотек як також поодинокі польські громадяне пішли як найдальше на руку орґанізаторам нашої вистави і визичили велику скількість своїх цінних експонатів. І так Заклад Оссолінських і його частини Музей Любомірских і збірка Павліковских визичили 50 експонатів, Музей Народовий ім. короля Яна III у Львові 14, директор д-р А. Чоловский 6, Бібліотека Красіньских 3, Музей Народ., Бібліотека Ординації Замойских і Центральна Військова Бібліотека, всі у Варшаві, по 1 предметови. Університетська Бібліотека у Львові 10 предметів, Бібліотека та Музей Наук. Т-ва ім. Шевченка 25, Богдан Лепкий 6, Бібліотека „Народ. Дому“ у Львові 3, п. Іван Калитяк і Митрополичий Архів у Львові по 1. Решта предметів це власні збірки Національного Музею.

На кінці словечко до наших мистців. Досі лиш Устиянович, Курилас, Боровик і Луцик приложили рук до закріплення в памяти української нації вигляду, життя й ідеї великого Гетьмана Івана Степановича Мазепи. Значить, наше мистецтво присвятило одному з найлучших наших Гетьманів, великому бидівничому й відновителеви України та оборонцеви її волі — дивно мало уваги, далеко менше ніж чужі мистці, Німці і Французи... Чи не добре булоб, направити це занедбання?

Вистава, котру всім горячо поручаємо, потреває до кінця травня б. р.

Як судяться в Польщі

В часописах появилася статистика, яка дає сумне свідоцтво про нахил польських горожан до процесовичівства. Вона стверджує, що кождий двайцятий польський горожанин є в конфлікті з карним кодексом, кождий 12-тий горожанин веде процес за маєткові права. В 1929 р. ґродзкі й окружні суди розглянули 4,459.000 справ, в 1930 р. 4.824.000 справ! Найбільшу скількість справ становлять т. зв. „писківки“ т. зн. процеси „за образу гонору“. Зі судових справ мала держава такий дохід: у 1929 р. 48 міл. зол., у 1930 р. 47 міл., а на 1932/3 рік преліміновано аж 60 міліонів золотих. Скільки гроша видає на процеси українське населення, статистика не подає.

КООПЕРАТИВНІ ЛІЧНИЦІ

Загально відомий факт, що в порівнанні з іншими культурними краями, в нас рішучо замало лічниць. Нечисленні лічниці існуючі на наших землях, находяться переважно по більших містах. Вони призначені головно для міських пацієнтів. Для сільських пацієнтів в них стало брак місця. До того вони надзвичайно дорогі та все переповнені. Хто з нашої інтеліґенції чи селянства мусів в цих лічницях побути, той відчув болючо на своїй скірі неприхильне відношення до себе передовсім нищої обслуги. Наші люде почуваються в тих лічницях як громадяни третої або й ще гіршої кляси. Се може посвідчити богато наших пацієнтів. Наші люде з провінції вмирають часто лише тому, бо не принято їх до лічниці з браку місця чи відповідної суми на оплату. Один факт: З села Дунева (пов. Камінка Стр.) привезено до львівської загальної лічниці молодого парубка, що потребував негайної операції жолудка. До високої оплати за операцію, яку треба було згори зложити, бракувало тільки 50 зол. І через брак тих 50 зол. завезено його назад до дому, де він в ночи помер. Таких фактів можнаб навести з цілого краю доволі богато.

Отже який вихід з того? Будова своїх народних кооперативних лічниць по містах, місточках і більших селах, віддалених від міст. Всюди, де лише є можливість, повинні повстати місцеві комітети будови лічниці. Всі наші кооперативи, брацтва, читальні та інші товариства, духовенство, учительство та всі заможніші люде складалиб відповідні уділи. За те малиб відповідні знижки товариства для своїх членів, поодинокі люде для себе. Богато наших лікарів малоб запевнений варстат праці. Обслуга таких лічниць вимагалаб численних жіночих та мужеських сил і через це зменшилобся число нашої безробітної інтеліґенції. Такі лічниці малиб на меті не лише лічити хорих, але й уладжувати ріжні виставки, відчити, боротися з суспільними недугами: сухотами, венеризмом та алькоголізмом, дбалиби про гіґієну серед народу. Порадні для материй і дітей запобіглиб неодній хоробі, пануючій в нас через несвідомість наших селянок. Такі лічниці виперлиби вкінці зовсім безсовісних шарлятанів, знахорів та знахорок-шептух.

При належному спопуляризованні та орґанізації сеї справи рушилаб вона скоро з місця. Наше духовенство малоби вдячне завдання бути апостолами та піонірами сеї важної справи. Як члени основуючих комітетів духовні своїм авторитетом зєднаниби для неї своїх парохіян. Нехай нікого не відстрашує теперішна кріза. Майже всі почини великих діл повставали переважно в часах загальної біди. Чим більша біда, тим більше треба самодопомоги. Тому приступаймо до основування в цілому краю народних, кооперативних лічниць!

Священик з провінції.

Примітка Редакції: Переводження в життя представленої тут нової думки вже розпочато в однім нашім селі в повіті Камінка Струмилова. Про перебіг і вислід тої акції напишемо в своїм часі.

Се розпука, коли жінка стає для чоловіка хрестом замість допомогою. (Галюра).

*

Як клейнод для того, хто його має, становить в часі добробуту оздобу, а в часі потреби ратунок, так і добра жінка для чоловіка становить у щастю його славу, а в нещастю підпору. (Люд. Леон).

Моральні основи держави

Пастирський лист Й. Е. кардинала Гльонда.

Його Еміненція примас Польщі кардинал Гльонд видав знаменний пастирський лист, який на тлі польських внутрішних відносин став визначною політичною подією. В тім листі, що викликав уже широкий відгомін у пресі всіх політичних таборів, обговорює кардинал Гльонд основно й обширно моральні основи держави і її відношення до Церкви. Передбачуючи, що лист схочуть використовувати деякі політичні ґрупи для своїх партійних цілий, кардинал Гльонд пише про свій лист так: „Нехай ніхто не надуживає його до ширення непорозумінь і спорів, а священиків, письменників і людий знання нехай він спонукає до того, щоби вносили як найбільше світла в область державної етики, котра вимагає всесторонного опрацювання і спопуляризування“. А в кінцевім уступі листа виразно вказує, що має на думці: „Треба вистерігатися утотожнювання деяких напрямків і партійних інтересів з Церквою, надуживання її поваги для виборчих, партійних цілий і втягання її до спорів на користь того чи іншого політичного відламу. Це булоб дуже шкідливе викривлювання її місії. Церква не є на послугах політичних партій, не входить з ніким в політичний союз і лишає католикам свободу належати до партій, які не є противні католицькій етиці“.

Тому, що цей лист має загальне значіння та докладно вияснює відношення Церкви до проявів політичного і державного життя, передаємо найважніші його місця тимбільше, що в тих справах панує в нас хаос понять.

„Держава походить від Бога, одначе не є Богом“.

Держава походить від Бога, одначе не є Богом, отже не є жерелом обичаєвого права, не витворює моральности, ні не установляє їй норм, лиш бере етичні приписи і моральну відповідальність з того самого закону, з котрого пливе її власть й управнення. Природне моральне право і декальоґ обовязують державу в тій самій мірі, що одиницю й родину.

Отже держава не має права робити правними неетичні чини, т. зн. зло не стає моральне і дозволене тому, що його поповнює держава або що допускається його з рамени чи в користь держави. Тому державна рація і добро держави є найвищим правом не безглядно, лиш у границях і при збереженню Божого права. Те, що у відношенню до десять заповідий є злом, бо несправедливістю, брехнею, насильством, лишається гріхом також в публичнім життю, в монархії, в республиці, в часі війни і революції, у виборчім часі, в партійних взаєминах. Нема під сонцем такої власти, якій булоб вільно наказувати підвладним чини противні декальоґови. Католицька моральність наказує боронити державу перед підступом, інтриґою, безправством, одначе ніколи не признасть злочину за політичну конечність і ніколи не освятить ніякого неморального наказу.

Права одиниці супроти держави.

Людська одиниця істнувала скорше ніж держава і має свої природні права. Не можна її перекреслювати в державнім орґанізмі, бо держава се не самоціль, ані ціль людини, але ціль і призначення держави се добро одиниць або інакше: держава істнує для громадян а не громадяне для держави. Отже вищість держави над горожанином має свої границі там, де кінчаться дійсні потреби держави і необхідности загального добра.

Тому не можна погодити з природним правом деяких сучасних стремлінь до цілковитого підпорядкування горожан державним ціллям, до визначення горожанам якоїсь служебної ролі і до розтягання державної зверхности на всі области життя. Реґульовання кождого руху горожан, впихання в державні приписи кождого їх чину, механізування горожан в якійсь ґльобальній і безіменній масі противиться людській гідности й інтересам держави, бо вбиває в горожанах здорове державне почуття. Зведення горожанина до ролі пасивного свідка державного життя, до платника, що не має вгляду в те, що діється з публичним грошем, до невільника примусово запряженого до державного воза, мусить скінчитися провалом.

Незалежність Церкви.

Про те, як треба розуміти незалежність Церкви від держави, пише Папа Лев XIII в Енцикліці про християнський устрій тими словами: Бог розділив кермування людством між дві влади: церковну і державну. Одній поручив Бог божі, другій людські справи... Отже є стисле розмежування завдань Церкви від держави. Завдання держави — дочасні справи горожан, завдання Церкви — піклування про духові добра і про вічні цілі людства... Таким чином маємо на тім самім просторі дві влади. Обі походять від Бога, хоч у ріжний спосіб, отже вони не можуть бути собі суперечні, але навпаки, вони себе доповняють...

Не належить до Церкви стреміти до політичної власти, виконувати владу в державі і домагатися участи в її адміністрації. Ся ділянка в цілости підлягає державній власти. До неї належить також питання устроєвої політики або внутрішної орґанізації й державної техніки та широка ділянка політики економічної, промислової, військової, безпеки і т. д.

Коли одначе в тій области повстають моральні проблеми і коли державні справи входять в ділянку совісти..., тоді Церква має право й обовязок занятися етичною стороною політ. подій.

Відношення до інших держав.

Мимо своєї суверенности начальна влада обмежена на міжнароднім терені правами інших держав й оглядом на загальне добро людства.

Власний інтерес не рішає ще про слушність того чи іншого міжнародного відношення. Не має також ніяка держава повної моральної свободи у виборі средств і способів управильнювання свого відношення до інших держав. Нічим неузасаднена така еґоїстична міжнародна політика, яка без огляду на чужі права, моглаби для осягнення певних користей непокоїти інші держави, шантажувати їх, кривдити, завойовувати.

Послух для державної власти.

На чоло горожанських обовязків висувається послух і пошана, що основується на природнім праві, з якого державна влада бере свій початок. Католик обовязаний заховувати належне відношення до правної влади без огляду на приняту в державі форму правління і без огляду на се, в якій руці спочиває влада... Одначе вільно і треба леґальною дорогою старатися про чесне і католицьке правління.

Сильне правительство.

Державні власти мають обовязок жадати пошанування для справедливих прав і мають підпирати це жадання передбаченими в законодавстві середниками примусу. Т. зв. сильне правління— узасаднене і добре, коли воно справедливе. Бо кождий уряд повинен бути справедливий і сам перший повинен шанувати слушні права і навіть визначатися в їх зберіганню.

Іншу повинність висловив Божеський Спаситель знаним наказом: „Віддайте цісарське цісареві“, а відповів тими словами на питання, чи поневолений жидівський нарід має платити римським цісарям податок. Обовязок платити слушні податки випливає впрочім вже з природного права, бо держава, що служить горожанам і їх спільному добру, має з природи річи право до таких повинностий з їх сторони, які потрібні для її життя і належного виконування завдань. Католик буде і під тим оглядом приміром горожанського духа і навіть взором посвяти для державних цілий, особливо у хвилях, коли безпека вітчини й її потреби будуть вимагати данин і жертв.

Обовязок участи в публичнім життю.

Церква політикою не займається, бо се не її завдання. Одначе Церква не забороняє католикам участи в політиці, навпаки, заохочує і взиває їх до чинної участи в державнім життю. Чейже це немислиме, щоби особливо в католицьких краях публичне життя мало стати виключною або майже виключною ділянкою ліберальних і вільнодумних кругів і щоби та меншина мала постійно правити католиками в дусі їм чужім і противнім їх найглибшим переконанням. Повинні отже католики йти не лиш до виборчої урни, щоби до законодатних тіл вибирати людий чесних і католицького духа, але також входити в склад правительств, соймів і сенатів, до політичної і самоуправної адміністрації.

ДОПОМОГОВА АКЦІЯ

голодуючій Гуцульщині.

Прошу о поміщення в „Н. З.“ слідуючого: „В ч. 30 „Н. З.“ Всеч. о. Золотий з Делятина закидуючи парохіяльним комітетам шкідливу мовчаливість в допомоговій діяльности голодуючій Гуцульщині, подав м. ін. коротку і неповну інформацію щодо комітету в Коломиї. Доповнюю в загальнім очерканні. Комітет допомоги голодуючій Гуцульщині в Коломиї підчинений Епархіяльному Комітетови в Станиславові і туди пересилає свої звіти, рівночасно також до дневників, ділає в звязку з комітетом в Косові, веде як найправильнішу касовість, котра дотепер виказує присланих жертв у грошах = 4.450 зол. а в натураліях около 400 сот. метр. збіжжа, в тім 300 с. м. (2 ваґони) кукурудзи присланої Епархіяльним Комітетом у Станиславові. Роздано кукурудзяну муку в отсі голодуючі села: Космач, Уторопи, Дора, Яремче, дальше іде розділ в Шешорах, Акрешорах, Прокураві, Брустурах і Березові. Передано до диспозиції комітету в Косові 900 зол. а має до відібрання у нас 25 сот. метр. кукурудзи. На доживлення шкільних дітей в Космачи уділено 3 сот. метр. муки і 50 кґ. шкварків, для шк. дітей в Коломиї 200 зол., Тов. св. Йоана Милостивого 300 зол. Це лише як сказано, загальне очеркнення безупинної роботи комітету, в склад котрого входять дійсно активні одиниці. Розділ допомоги відбувається при участи парохіяльних комітетів, кооператив і делеґата коломийського комітету. Заявляю вкінці, що нам зовсім неважне, що може комусь не подобаємося, а важне одно: „Голодного накормити“.“

Коломия, 5 мая 1932.

З поважанням — о. Александер Русин, голова комітету.

о. М. КАРОВЕЦЬ ЧСВВ.

Велика Реформа Чина СВВ 1882 р.

20. Папа Лев XIII особисто переробляє конституцію „Singulare Praesidium“.

Висше згадували ми, як над проєктом реформи працювали кардинали з конзульторами і як тою їх працею інтересувався особисто папа Лев XIII. Коли його повідомлено, що на загальнім засіданні кардиналів принято однодушно опрацьований і поправлений проєкт декрету про реформу, казав Св. Отець предложити собі той начерк. Хоч тілько кардиналів і конзульторів працювало над тим проєктом і його по деяких змінах однодушно приняли, то послідну редакцію сего Апостольського письма[112]), котре називається конституцією або буллею, виконав Св. Отець Лев XIII.

Папа Лев XIII працював особисто скоро і дуже богато[113]). Хоч всякі енцикліки, конституції і інші важні письма приготовлювано в бюрах відносних Конґреґацій, то сам Папа їх потім переглядав, власноручно поправляв чи робив вставки, або й цілком перероблював. Так також переробив ту конституцію, котра відносилася до віднови нашого Чина. В тій буллі є богато зворотів і виразів лише йому властивих, через що є вона богато ясніша і коротша, як був первісний проєкт, випрацьований в Пропаґанді. Папа Лев XIII як знавець клясичної латини і при тім глибокий фільософ та знаменитий історик Церкви і нашого Чина, висказав глибоко аскетичні думки та навів історичні події у Східній Церкві в перших віках, як і пізніших та примінив їх до найновіших потреб часу і нашої Церкви так влучно і при тім такими природними, не вишуканими словами, що приємність справляє саме вчитування в текст тої знаменитої буллі. З цілої тої конституції бє повага Христового Намісника, любов Отця всього християнства і рішучість Пастиря вселенської Церкви так, що всякому, хто лише неупереджений до Папства, відразу впадає в очи, що Той, хто так говорить, має власть від Бога.

І в Конґреґації й поодинокі кардинали мали під руками загальні правила св. Василія і конституції Чина та після них вибрали проєкт конституції реформи. Мали також устави нашого Чина, уложені св. Йосафатом і Рутським та Суммарій правил св. Василія[114]). Св. Отець покликається в своїм Апостольськім письмі на ті правила і коституції законодателя св. Василія і Відновителя Чина св. Йосафата, кажучи, що по тій буллі, як зачнеться вже реформа, будуть списувані права і конституції, як найбільше зближені до правил і конституцій св. Василія і св. Йосафата[115]). Св. Отець каже, що бажанням його й Апостольської Столиці є, переглянути ті давні правила і затвердити доповнивши в дечім після потреб часу. На основі цего висказує Св. Отець свій погляд, що Василіянський Чин Українців в Галичині, віджиє при Божій помочи в надії давної слави і защепивши в собі всякі чесноти, легко здобуде се, що в душі своїй постановили так основатель Чина Василій як відновитель Йосафат, а саме, щоби католицьке імя в одних зберечи, до других занести і поширити, а прадідну звязь українського народу з римською Церквою зберігати, даючи українським католицьким епископам учених, діяльних і щирою католицькою ідеєю перенятих помічників. Се було бажанням Св. Отця й Апостольської Столиці, відновити того духа пошани для Христового Намісника і духа щирого віддання тій св. Столиці, яким відзначалися так св. Василій як і св. Йосафат.

Се бажання Св. Отця повторене при кінці Апостольського письма більше рішучо: „Того хочемо, се приказуємо і дозволяємо, обявляючи, що буде неважним і не дійсним все те, що проти сеї волі буде зроблено, від якої небудь поваги воно походилоби свідомо чи несвідомо“. Тут видно виразний натяк на всі протести, які передвиджував сей Великий Папа і які дійсно на жаль мали місце. Тут виступає Апостольський авторитет з цілою своєю силою і могучістю. Якіж пусті і марні були всі крики і протести своїх і чужих супроти Авторитету і волі Апостольської Столиці.

[112]) Письма Апостольської Столиці мають всякі назви відповідно до того, в якій справі і до кого їх видається. В торжественній формі видане рішення Папи називається булла; її писано на пергаменті а шнурочок шовковий або звичайний, який звисав, був запечатаний і то з одної сторони були на печатці голови св. Апостолів Петра і Павла, з другої імя Папи. Давніше писано буллі готикою, а від 1878 р. латинкою. Дальші назви є: бреве або коротке письмо: конституції, декреталії і енцикліки, рескрипти. Конституція се папський декрет, обовязуючий або цілу Церкву або її частину. Буллі се урядові письма папські, котрими є: конституції, декреталії, Апостольські листи. Зміст булль є: рішення в справах віри й обичаїв, Церковна дисципліна, оголошення беатифікації й канонізації, ювилей, ерекції епископату або їх знесення, надання паллія і др.

[113]) Bazylianie i Reforma Dobromilska: Яцковского, ст. 9.

[114]) Виданий в Почаєві 1751. р. гл. Пелеш Geschichte der Union II. т. ст. 1072.

[115]) В буллі Singulare praesidium — виразно говориться: „Diligens dabitur opera perscribendis vivendi legibus seu Constitutionibus, iisque ad ipsas illas propius accedentibus, quas Basilius et Josaphat tam praeclare condiderunt“. Слова буллі. Тому пізніше уложені Конституції Чина, мають такий титул: Constitutiones Congregationis Ruthenae Ordinis S. Basilii Magni, ad mentem Constitutionis SS. D. N. Leonis PP. XIII, „Singulare Praesidium“. Гл. ті устави видані в Жовкві, 1910 р. Витяг з уставів по українськи видано 1900 р., також в Жовкві.

Чоловік має право наказувати жінці, але повинен се робити чемно, лагідно й поблажливо. Повинен памятати, що жінка також сотворена на образ і подобу Бога. Не повстала вона з голови мущини, бо не є його панею, ні з ніг, бо не є його невільницею, тільки з ребра, бо вона йому рівнорядна. (Шпіраґо).

НОВІ ВИДАННЯ

Збірник фізіоґрафічної комісії. Випуск IV—V. Під ред. проф. Миколи Мельника. У Львові, 1932. Накладом Наукового Т-ва ім. Шевченка. Ст. 128, вел. 8°. Збірник цікавий. Є в нім 8 статтий з области нашого краєзнавства, пера сімох наших учених і молодих адептів науки: М. Мельника, В. Бриґідера, В. Левицького, С. Пастернака, Р. Єндика, Ю. Полянського (дві статті) й І. Крипякевича. Суспільність очікує також суцільної праці про наше краєзнавство, хоч і тим причинкам ніхто не відмовляє вартости.

Міжнародній корпус

Гумореска А. Ренніков).*

Видно, це вже річ цілком дозріла, коли в останнім тижні дістав я в даній справі два конкретні предложення.

Одно письменне, коротке:

„Вповажаний Пане! Коли ви маєте звязки з Союзом Народів, то не відмовте ласкаво наіщупати ґрунт, чи не моглиб мені дати начальну команду над міжнародним військом, яке тепер якраз формується. Мій степень — ґенерал-ляйтнант. Кваліфікації — пятьдесять літ перебування в офіцерськім корпусі. Учасник війни російсько-японської, великої і домашної. Годжуся на виїзд. Вдома можна мене застати від год. 12 до 2. Сторожихи не турбувати. — Ґенерал-ляйтнант Аркебузов.“

Друге предложення було устне, зроблене підчас інтимної розмови. Прийшов до мене в гості старий приятель, ґенерал Олексій Іванович Чурин, і цілий вечер розбирав питання, чи має він приняти командування військами Союза Народів, коли йому зроблять того рода предложення?

— Очевидно, в теперішних часах загальної крізи не треба відмовлятися від жадної роботи, — говорив він задумчиво. Та, заки взявби я це делікатне діло в свої руки, все таки поставивби ряд окреслених умов. По перше, жадного „совдепу“ (рада жовнірських депутатів) при головнокомандуючім. По друге: Можність безоглядної розправи з обома ворогуючими сторонами підчас полагоди конфлікту. По трете: Анкетні комісії будуть створені щойно тоді, коли оба вороги будуть або цілком розбиті, або примушені до панічної втечі. Вкінці четверте: дозвіл на користування всіма удосконаленими способами сучасної війни: ґазами, смертоносними лучами, воздушним бомбардуванням, кулями „думдум“ і т. п. Щоб оба противники наглядно бачили, що це не жарти і щоби сама лиш поява мого корпусу викликувала паніку.

Обговоривши загальні передвступні умови, на котрих можнаби починати діло, Алексій Іванович перейшов опісля до подробиць.

— Ви мене питаєте, як я уявляю собі склад боєвих відділів? — продовжував він. — Дуже просто. І весь штаб і весь склад корпуса повинен очевидно бути виключно російський. Та це не тому, що я сам Росіянин і тому хочу тут примістити лише своїх. Але ви подумайте лиш! Що з того вийшлоб, коли кожда держава пришле свою сотню? Команди люди не зрозуміють. Загріваючої бесіди перед фронтом — також ні. Крикнеш їм: „Вояки, сорок держав глядить на вас!“ А вони стануть перешіптуватися: „Що він сказав? Хто на кого глядить?“ Крім того при кождім конфлікті частини романських народів без сумніву будуть симпатизувати — з одною стороною, частини ґерманських народів — з другою. І кінець кінців може легко дійти до того, що сам корпус розпадеться й одна дивізія піде наступом на другу. А коли з кождої держави взяти лиш російських еміґрантів, що приняли горожанство даної держави, ніяких непорозумінь не буде. Команда всім зрозуміла. Мова одна. Уподобання у всіх однакові. Кого бити — їм все одно, бож все одно ні одна держава нічо не зробила для відбудови Росії. Кого боронити, також все одно, бо в кождій державі є наші други або свояки. Ну, а крім того ви ні в одній державі не найдете для Союза Народів такої скількости свобідних вояків, як у нашім середовищі. От пр. я особисто за команду корпусом нічого не взявби, нехай лиш залишуть мені платню нічного сторожа, 900 франків, яку тепер дістаю. А в професіональнім змислі того рода робота для спеціяліста це знахідка. До того часу у світовій воєнній науці зовсім не розроблювано стратеґії третої воюючої сторони, однаково рівнодушної для двох інших. А ви думаєте? От противники счіпилися не на життя а на смерть. Бій розгоряється. Барабанний огонь досяг крайних меж. Ось огорожа з колючих дротів вже

*) Як відомо, Франція виступила в Женеві з проєктом, щоби для Союза Народів створити міжнародний корпус зі всіх родів військ ріжних держав. Тут подаємо знамениту сатиру на той проєкт. — Ред.

ОСИП НАЗАРУК

В столиці жовтого діявола

3) **З моїх подорожних записок.**

Отож хто що зробить силі сього міста? Столиці жовтого діявола...

А прецінь — воно мало початок. Мати буде й кінець. Але де ворог його?

Коли і як справдяться слова „Екклезіяста“, якого з вірою читають в усіх святинях сього міста:

„Всьому під небом свій час і всякому ділу пора своя: Час родитись і час вмирати, час насаджувати і час виривати, час збирати каміння і час розкидати... Міркуйте про ту журбу, яку Бог дав людям!“

І тут міркують.

Ніде так не читають святого письма, як тут! Ніде його тілько не видно. Тут по ріжних містах побудовано цілком окремі камяниці виключно для ширення друком святого письма. І знають його докладно! І дарунки собі ним роблять. Мені вже двічи подаровано повне святе письмо на американській землі. Читаю сю дивну книгу натхнення й досвіду богатьох століть. Ах, як її тут знають! Навіть своїх поетів так не знають, як знають св. Письмо.

Маю і я його в подорожі з собою постійно. Бо досі зробив я тут дві великі подорожі: в одній подаровано мені оден примірник, у другій — другий, чудово оправлений. Відкриваю книгу пророка Наума й читаю:

„Горе тобі місто, повне крови й омани! Ось у тобі чути ляскання пуг, гуркотіння коліс, що обертаються, іржання коний, торохтіння возів, що підскакують... Отже я на тебе! говорить Господь Саваот. Закину на лице тобі подоли плаття твого... І закину тебе всякою поганю... І прийде до того, що всякий, хто тебе побачить, утече від тебе і скаже: Збурена Ниневія!... Хібаж ти лучший за Но-Аммон, що розложився був між ріками, обведений навкруги водою? Що валом йому море й море за мур йому служило?“

„Більше в тебе купців, ніж зір на небі стало! Та ся сарана розсіється, розлетиться хутко...“

„Отвором отворяться ворота твоєї землі ворогам твоїм і засуви твої огонь пожере...“

(Бо) „Пастирі твої поснули...“

Дивлюся я на се найбогатше місто анґлосаського племени й міркую: Чи воно лучше за Но-Аммон?

Думаю, що лучше, хоч доля вже закидує його всякою поганю. Та пастирі його ще не поснули. Як вони бороняться перед тою поганю! Почавши від подружжа. Як вони стараються чистим удержати своє племя! Як вони сміло воюють проти алькоголю, руйнуючи навіть великі предприємства! Не їх вина в тім, коли се воювання не вдасться, бо „всяка погань“ схоче жити і таке вироблятиме, що приневолить і порядніших, попустити їй. Та напрям і розмах розвитку сего племени — ще здоровий. Воно: дуже шанує релігію, не мішається з надто чужими народами в подружах і шанує жінок. І в тім сила його, на якій праця може доконувати чудес.

А прецінь мусять здійснитися слова Екклезіяста, які з вірою читають в усіх святинях сього міста. Але деж його майбутній ворог, де той, що мігби зломити його небувалу силу?

Він уже в місті.

І то в великій масі. Онде ходить по вулицях. І нічого йому не вільно сказати. Бо пильно береже його закон і звичай сеї міцної раси. Думаю, що читачі й особливо читачки вже злі на мене, що не кажу їм нарешті, кого уважаю тим майбутним ворогом.

Отеж треба сказати. Бо публіцист має обовязок, сказати те, що думає.

Тому й кажу:

Майбутній ворог сили сього міста і племени, який може їх колись зовсім ослабити і знищити, се жінка.

Так! Бо те, що не може бути збурене зовні, мусить бути збурене знутра, — таки тим нутром, своїм власним нутром. А жінка це серце і нутро кождої нації, кождої держави. І вона збурить кожду, коли переберетьcя мірка деморалізації — і кождій „закине на лице подоли плаття свого“ і кождий нарід „закине всякою поганю...“ Вона тут вже зачинає се робити...

Ох, якже бороніться проти того отся сильна і розумна раса! Якже тут переповнені церкви її! І які високі їх буджети! А як вони шанують своїх духовних, — навіть не конче добрих... А онде на велелюдних перехрестях улиць кричать їх проповідники зі св. Письмом в руці... То очевидно бороніться анґлосаська сильна і розумна раса. Бороніться перед зіпсуттям, яке вже бухає з нутра її. Бороніться публично, бороніться словом Спасителя і натхнених пророків Божих...

Бороніться перед Евою, перед жінкою своєю, котрій у початках протестантизму накинено за строгу дисципліну й тому та за строга дисципліна перейшла тепер у противенство своє...

Ох, як блистять на Бродвею гарні живі очи Американок, — блистять мов воєнні ракети... І якже плавно йдуть ті стрункі, благородні пуми, що тяжко драпають велику націю... А в яких вони одягах!...

А як тут все передумане й обчислене на вигоду для жінки. Від отоплювання помешкань і кухні почавши, на привітаннях скінчивши. Скрізь заводять центральні огрівання. Очевидно на те, щоб жінку освободити від клопотів, получених з отоплюванням, бо се неправда, що в домах середної величини центральне отоплювання дешевше. До тої роботи треба прецінь удержувати окремого чоловіка або платити окрему платню сторожеви. А коли возьметься під увагу, що виконання „бойлерів“ і рур тут оставляє звичайно богато до бажання й тому рури доволі часто тріскають і взагалі досить скоро псуються — то центральне огрівання в середновеликих домах належить до дуже дорогих. Та його все таки заводиться, очевидно для вигоди жінки. Кухні мають жінки прекрасні, з зеркалами, часто отоплювані електрикою. Мають, — але вживати їх для варення харчів Американки не люблять, хоч трудів получених з веденням дому мають без порівнання менше ніж европейські жінки: не ходять звичайно на закупна, все замовляють з крамниць телефонами і все їм доставляють, до молока в фляшках, до ярини і сірників включно. І мимо тих улекшень варити не люблять. Тому там маса всяких консерв. У бляшаних пушках доставляють все, навіть усякі зупи, помідорові, горохові й т. д. Розуміється, консерви, котрі стоять Бог знає як довго, не можуть бути такі здорові, як свіжо приготовані страви. Нпр. мясо стоїть нераз у великих ледівнях і по 15 літ і більше. З нього мимо замороження вивітрює всякий смак. До того тут навіть свіжі річи, і хліб і мясо й овочі, не мають ні того смаку, ні того аромату, що в Старім Краю. Причини того не знаю, але ріжниця велика. Колиж іще взяти під увагу те, що й ті, вже з природи мало смачні річи подається часто в законсервованім стані, то можна собі уявити тутейший пересічний харч (оскільки його не приправить жінка зі Старого Краю, котру тут цінять спеціяльно високо). І мимо всего звичай консервових харчів удержується тут всюди, бо він вигідний для американських жінок.

Тут взагалі все обчислене передовсім з огляду на вигоду жінки. Вулицею не йдеться з жінкою так, як в Европі, т. є. щоб жінка йшла праворуч, тільки так, щоб мущина все йшов від дороги: коли надїде якийсь зварйований шофер, нехай мущину шарпне автом або обхляпає. Висше згадував я, що коли мущина сідає в вінду (ліфт), де є хочби одна жінка, має зняти капелюх (і держати його в руці), бо інакше може наразитися на те, що йому той капелюх Американці здруть з голови так, що попамятає собі. Та на вулиці знакомій жінці не кланятися наперед, тільки треба ждати, поки вона не кивне головою на знак, що вільно їй уклонитися: бо коли вона йде зі своїм чоловіком або з ким іншим, їй може бути невигідно, щоб її „сопутник“ знав, що вона має знакомство з вами. Словом, усе до найменших подробиць обчислене для вигоди жінки, жінки і ще раз жінки. До недавна жінки не вільно було засудити на кару смерти навіть за найстрашніші злочини. Та з розвезенням обичаїв довело се до того, що деякі „стейти“ вже завели кару смерти й на жінок, хоч є ще й такі „стейти“, де тої кари на жінок таки нема, хоч діються річи, перед описом котрих здрігається рука. (Далі буде).

зметена. Ось вороги вже переходять в наступ на баґнети... Аж тут нараз я несподівано вриваюся зі своїм корпусом з боку і зачинаю бити на ліво і на право. Або, розділяю корпус на дві части. Одну кидаю на зади одного противника, другу на запілля другого та, в імя вдержання мира, починаю пражити картачами в спину!...

* * *

І так фантазували ми з Олексієм Івановичем довго, до пізної ночи. Очевидно, ні він ні я в глибині душі не вірили в здійснення подібної мрії. Зовсім ясно, що нас еміґрантів не приймуть, не лиш до міжнародного корпусу, але навіть до особистої охорони безборонних анкетних комісій, що самотою блукають по світі.

Та ось що досадно. Колиб мої ґенерали, досвідчені, чесні, — і той, що писав, і той, що приходив у гості, — безпосередно звернулися до Женеви, то Союз Народів принявби це за невмістний і гумористичний вискок. А колиб Літвінов з катедри предложив у розпорядження Союза свого Ворошилова чи Будьонного, щоби з їх допомогою захистити мир на землі, всі зробилиб поважні міни. І почалиб застановлятися над тим предложенням...

Ось, в чім ідіотизм!...

—o—

Слів „всемогучий доляр“ ужив вперве письменник Вашінґтон Ірвінґ (1783—1859) у своїм творі „Креольське Село“, висказуючи бажання, щоби погорджувати таким розумінням гроша.

СТРАШНИЙ ВИНАХІД

Палить всьо довкруги 1000 миль.

ПАТ доносить з Вашінґтону: Сенатор Френзир зажадав у конґресі зложення тайної комісії, котра розслідилаб винахід Американця Барлова, що нищить огнем на віддаль 1000 миль мости, воєнні кораблі, війська, словом все. До обслуги того апарату треба всего кількох людий. Винахідник хоче його продати Америці. Отже вартість того винаходу малаб оцінити проєктована комісія.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Г. ДОМНИЦЬКИЙ

Католицька партія Центра

Яке значіння мав для неї 1848-й рік.

Рік 1848 ділить передісторію партії Центра виразно на дві частини. Від того року доводиться вже писати про зріст того руху.

Як відомо, 1848 рік приніс для всего Німецького Союзу бурхливий народний рух з домаганням горожанської й політичної свободи для всіх його мешканців. Він кермувався ідеєю ліберального народоправства, яку породив абсолютизм поліційної держави. В Прусії та Австрії стремління того руху були сильніші, ніж в південній Німеччині. В той час, коли там стремління лібералів зводилися до того, щоби в своїх державах перевести конституційний устрій з необмеженим народним представництвом, тоді в південній Німеччині обмежувалися ті стремління на домаганню свободи преси, орґанізацій, прилюдних зібрань та на дальше йдучому бажанню доповнюючої реформи істнуючих державних устроїв. В цьому власне й ріжниця в ході революції тут супроти її ходу в Берліні та Відні.

Від загального народного руху німецькі католики не відстали. В ньому стреміли вони в першу чергу до церковної свободи, побіч політичної. В широких кругах тогочасного лібералізму панував тоді такий погляд, що горожанська свобода не може бути відокремлена від церковної і що свободу церкви необхідно задоволити для її властивого життя, побіч політичної свободи в державі. В цьому відношенні бажання католиків зійшлися з цілями лібералів. Також у виборенні народного представництва зійшлися цілі перших з цілями других, що очевидно сприяло тому, що вони відтак спільно й довго разом виступали в політичному життю.

Загальний народний рух 1848 року в Німеччині був успішний своїми наслідками. Він приніс її мешканцям, починаючи з Прусії, скасування цензури, свободу преси й зібрань, а далі устрій з народним представництвом і горожанською свободою. Таким чином католики в Німеччині позбулися вже були певних обмежень зі сторони поодиноких держав Німечини. Очевидна річ, без своєї праці попередних років вони таких успіхів для себе не осяглиб, бо без підготовки не зумілиби скористати з загального народного руху 1848 року. Провідниками католиків в тому році й русі були духові ученики Ґерреса стану духовного і світського. Народні маси слідували за ними.

Діяльність німецьких католиків в 1848 р. була досить жвава. Користуючись пруським законом з 6 квітня 1848 р. про загальне право зібрань, кельнський архієпископ Йоганнес Ґайсель при підтримці штрасбурського кардинала Шварценберґа відбув 10.—13. V. 1848 р. в Кельні синод епископів своєї церковної провінції. Від 28 жовтня до 16 листопада 1848 р. відбувся зїзд епископів у Вірцбурґу, по ініціятиві згаданого кельнського архієпископа в справі католицької Церкви. Він ухвалив цілий ряд постанов, у формі домагань, для її свободи й матеріяльного стану в цілій Німеччині та в поодиноких її державах. Вірцбурзький зїзд епископів був спонукою для дальших епископських зїздів, як ось в Прусії, відбутий в Кельні від 6 березня до 29 квітня 1848, в Баварії, відбутий 1 жовтня 1850 р. в Фрайзінґоні, та в горішнорайнській церковній провінції, відбутий 5 лютого 1851 р. в Фрайбурзі. Рівночасно з епископськими зїздами повставала орґанізація католицьких союзів з цілю заступати католицькі інтереси. Ті союзи найкраще ілюструють т. зв. „Піюсферайне“ з гаслом християнської свободи, рівности і братерства. Їх значіння для католицького руху велике. Вони відтак обєдналися в оден „Katholischer Verein Deutschlands“, з якого виросла також німецька партія Центра.

Обмежений вузькими рамцями статті, я на жаль не можу докладніше зупинятися над католицькою пресою й її діяльністю в той революційний для Німечини 1848 рік. Загально скажу, та католицька преса була занята тоді поширюванням католицького світогляду серед мас, головно проґрам і виборчих закликів, про які коротко оповім.

Перші вибори до національного зібрання в Франкфурті й пруського національного зібрання в Берліні відбулися в травні 1848 р. Певну скількість програм і виборчих летючок викликали вони також серед німецьких католиків

Першу таку програму, відповідаючу часові, оповістила часопись в Майнці, „Katholik“ дня 4 березня 1848 р. Від послів вимагала вона, побіч виборення церковної свободи, щоби дбати про скасування суспільного зла, з уведенням на його місце рівного права для всіх.

У відозві до католицьких райнляндців „Mainzer Journal“ з 30 березня 1848 р. пише так: „Щоби нашу віроісповідність в коротких словах охопити, то у всіх політичних справах є паніром прапор німецької свободи і єдности, довкруги того прапора збираємося й ми. В загально-людських і релігійних питаннях маємо прапор хреста, під яким боремося“.

Виборчий католицький комітет в Кельні у своїй програмі з 15 квітня домагався: вільного устрою для Німеччини й Прусії; загального німецького горожанського права; рівного права всіх горожан бути на державній і громадській службі, без ріжниці віроісповідання; необмеженої свободи для школи; свободи для преси і зібрань; скасування „суспільного зла“ й покращання стану бідних людей; приноровлення промислу, фабрик до потреб часу й т. д.

„Найкращою запорукою для цих вольностей — кажуть підписані під програмою — знаходимо в формі конституційної монархії. Побіч сильного королівства найбільша свобода народа! Домагаємося в цій монархії вільного, правдивого, народного представництва, прямих виборів послів, права ухвалення ними податків, з правом ініціятиви й установлювання всіх нових законів, відповідальности міністрів, загального народного озброєння до оборони від зовнішних ворогів та до охорони конституційних прав народа.“

Як видно, в цій проґрамі відбився той дух, який пізніше мав стати життєвим в німецькій партії Центра.

20 квітня 1848 р. звернувся кельнський архієпископ до своїх духовних, щоби вони взяли ревну участь у виборах:

„Церква сміє й мусить приймати уділ в новій громадянській будові й її слуги з нею. Вони можуть і повинні це робити як горожане й пастирі. Приналежні до держави як горожане, поділяють вони рівні інтереси, рівні права та обовязки.“

З погляду політичного духа заслуговує особливої ваги нарис програми з того часу, під заголовком „Programm zu der Frankfurter konstituirenden Versammlung“. В часи виборів та програма не була надрукована. Головна засада в ній — домагання свободи, рівности і братерства в політичному, суспільному, культурному й релігійному життю.

Дня 13 травня, по виборах, оголосила програму також часопись „Rheinische Volkshalle“, яка заступала ідею свободи з засадою — „свобода у всьому й для всіх“ та була властиво програмою для преси.

„Mainzer Journal“ подав 6 червня також свою проґраму.

„Ми боремося зі всею рішучістю за свободу тому, — так пише та проґрама — бо Бог найвища свобода, і людина, подібність Божа, також покликана цим до Богоподібности.“

Побіч свободи передаються в цій проґрамі також гасла — право, справедливість і братерство. А далі:

„Ті, які гадають, що питання республіка, чи монархія, взагалі чисто політичне питання, се життєве питання блищої майбутности, сильно помиляються. Народна маса бере часто живу участь в тих справах лише тому, бо вичікує від політичних змін покращання своєї долі, збільшення гараздy та зменшення бідности. До розвязки питання майбутности муситься виходити з християнства. Проти великої революції майбутности, яка виходить з ворожого християнству комунізму й яка можливо зможе короткий час насильством вдержатися, не в стані ніщо помогти, тільки дуже енерґійне поліпшення (людей) в морально-релігійному й матеріяльному відношенні. Засоби до поліпшення стану робітничої кляси повинні творити головний предмет обговорювань в „Майнцер Журналь“.

Кельнський „Piusblatt“, тижневик і орґан для католицьких союзів Німеччини, проголосив дня 5 липня, що його тенденція буде „католицька й християнсько - демократична“. „Все для народа й через народ“. Від инших демократичних часописів і подібних закликів сей тижневик суттєво відріжняється тим, „що він у всіх відношеннях приватного й прилюдного життя вважає за незмінливу основу християнство й Церкву та не визнає жадної політичної й соціяльної системи, яка цій основі заперечує“.

При кінці наведу ще варті уваги слова пароха барона Кеттелера (1811—1877), пізнішого епископа в Майнці, які він, як посол, сказав був на першому ґенеральному зібранні католицьких союзів в Німеччині, що відбувалося в Майнці від 3 до 6 жовтня 1848 р. Він сказав:

„Релігія не має побоюватися свободи; через неї вона богато більше проявиться знов у своїм правдивім блиску. Правда, через це вона позбудеться опіки людей, опіки держави й поліції. Та це не та, опіка, котра їй обітована. Вона має божественну опіку, і то власне тим більшу, чим менше в ній опіки людської. Релігія може лише радіти зі свободи, бо вона тоді розгорнеться в цілій своїй силі та правді. І омана обрушиться, як тільки вона лишиться повода світського насильства. Та як релігія потребує свободи, так свобода потребує також релігії. Хто поважно обміркував теперішний стан, той мусить признати, що коли народ до релігії не повертається, тоді він не може знести ніякої свободи. Лише церква, християнство робить людину здібною до найповнішої свободи. Ми не потребуємо лякатися перед жадною інституцією в державі, коли будуємо на релігії.“

Можна ще богато навести цікавих місць католицьких програмових заяв рр. 1849 і 1850, але це відвелоб нас задалеко від теми.

Св. Амврозій каже до чоловіка: „Ти не пан але муж своєї жінки. Маєш не служницю, але жінку. Бог хоче, щоб ти не давав їй відчувати своєї переваги“.

*

Чоловік голова родини, жінка немов її тіло. Як тіло улягає голові, так жінка повинна улягати чоловікови. (Св. Августин).

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Кардинал Піффль. (Допис з Відня). Нині пращав Відень в останнє свого улюбленого архипастиря-митрополита. Хто він був для Церкви і для католиків Відня, на те дали відповідь ті просто непроглядні маси, які його пращали. За три короткі дні публичного виставлення його тлінних останків, кругло 150.00 народа віддало йому останну прислугу в скорій, мовчазній дефіляді. Других тілько, коли не більше, ставилися на вулицях і площах, куди переходив сумний кондукт, щоби пращаючись віддати йому ще раз належну честь і шану. Се була зворушаюча хвиля, видіти, як збиті маси народу падали на коліна і набожно хилили голови, коли пурпурою вкрита домовина переходила попри них. Дзвони церкви св. Стефана загули, задзвеніли, їм у поміч поспішили сотки других дзвонів з усіх церков великого Відня, зливаючись в один могутний і в своїй величі ґрандіозний акорд. З лязурного, погідного неба весняне сонце слало лагідні, теплі проміння, а народ набожно склонив голови, немов в останнє приймаючи апостольське благословенство свого любого архипастиря. Відень, недавна цісарська столиця, не раз бачив великі обходи або похорони. Але такого імпозантного образу як отсей, треба шукати хіба в далеких днях минувшини. Аж хоронив Відень в тім безкняжім часі, свого єдиного, але загально признаного князя. Заслуги, які покійний кардинал Піффль положив для Церкви взагалі і католицького населення Відня зокрема, належно й обєктивно оцінить історія. Та по части можна вже і нині їх оцінити, коли згадати тілько те, що могло статися а не сталося — та що він ухиляв. Остання европейська війна потрясла основами цілого світа, не задержуючись очевидно і перед Церквою. Та остання мусіла видержати не один напір і то може найсильніший і найбільше завзятий. Не одну рану одержала Церква в сих часах. Поминувши Росію, вистарчить пригадати події в Мексику, в архикатолицькій Еспанії та навіть у вузшій вітчині Св. Отця, в Італії. І до Відня доходив шум розбурханих филь. Були й тут тяжкі хвилі. Поліція, одиноке тоді заборало якого такого ладу, побоювалася за життя Піффля. Буревійні хвилі напору не лишилися без впливів. Кардинал збагнув майбутні наслідки страшних потрясень і змінеим обставинам протиставив змінену тактику. В тяжкій і неустанній праці він кидав католицькій думці новий напрям, кладучи головний натиск на харитативну й соціяльну сторону діяльности. Він кладе основи під харитативну орґанізацію і дає приклад, чинної любови ближнього, бере живу участь у католицьких робітничих орґанізаціях і стає їх ґенеральним президентом. Особливу опіку присвячує молодому поколінню, поручаючи при кождій церкві закладання діточих садків, шкіл, ґімнастичних товариств і т. п., та за виховання наслідників клеру і пильну увагу звертає на к а т о л и ц ь к у п р е с у, яка при його діяльній помочи на очах росте і закріплюється. Коротко, він старається словом і ділом не тілько підтримати католицького духа але й пронизати його новими моральними вартостями. Так приміром засади останньої енцикліки Св. Отця Quadragesimo anno найшли вже на цілі роки перед її появою їх практичне приноровлення у віденській архідієцезії. Поступаючи по думці ним самим при консекрації вибраного мотта: Non honori sed labori. він особисто прикладав до всього руки, даючи для вірних і свого духовенства гідний наслідування приклад. Не було неділі ні свята, колиб покійний кардинал не промовляв чи то в церкві до вірних, чи на місії, чи на публичних зібранях католицьких орґанізацій, часто на кількох. На нім справдилися слова: Вмер в мозолях. Скромний до убогости, жертволюбивий, для всіх загально приступний, відзначався добродушним, хрустально чистим характером і великою добротою. Від його апостольської простоти сяяв маєстат достоїнства, перед яким з подивом клонили голову і його колишні вороги. А простий народ любив його дуже, надаючи йому почесне імя епископа народу. Завдяки його діяльности й особистим прикметам характеру гостра протирелігійна пропаґанда віденських соціялістів заломилася, релігійне життя поглибилося, церкви знова заповнялися, Відень покрився сіттю нових католицьких орґанізацій. Ряд новопобудованих святинь і ті сотки тисяч народу, що зі сльозами в очах його в останнє пращали — се свідки його діяльности і його заслуг. Кардинал, митрополит, князь Церкви, др. Фрідріх, Ґустав Піфль уродився 15 жовтня 1864 в Ляндскроні в північній Чехії, був іменований митрополитом Віденської архидієцезії 1 квітня 1913, вмер 21 квітня с. р. — Відень, у квітні 1932. — С. Т.

ЖІНКА
в доарійській добі.

3)

В старинному Єгипті займали жінки високе соціяльно-правне становище, що дивувало ще Геродота й інших грецьких письменників. На найстарших нагробниках в добі „старинної єгипетської держави“ жінку представляють все на рівному пляні з чоловіком. При III-ій династії закон формально проголосив дуже широкі права жінки, а в тім і право жінки до престола. Жінки в Єгипті мали ті самі громадянські права, що й мужчини. В спадщині дочки діставали таку саму пайку як і сини. Жінки відгравали велику ролю в адміністрації старого Єгипту. Були жінки-ґенерали й жінки намісниці. Було се на три тисячліття до Христа.

В слідуючій добі „середної держави“ соціяльноправне й семейне становище жінки понизилося. Вона стає господинею, панею дому, — та не має вже в адміністративній ділянці тих прав, що мужчина. Жінка, правда не втратила своїх спадкових прав, та вона здійснює їх за посередництвом мужчини, брата або чоловіка, пр. в обовязках, що випливають з наслідства.

В добі „нової держави“, головно при 18. династії Єгипту, опіка мужчини над жінкою припиняється. Жінка здобуває „реванж“ і завойовує собі права, які на протязі століть були прероґативою тільки мужчин. Жінки починають відгравати велику ролю в політичному житті Єгипту. Реакція прийшла при Рамзесах (19. династія). Та при слідуючій династії становище жінки знов покращало. Незалежно від своїх прав як „пані дому“ жінка може володіти й особистою власністю. Громадянські права молодої дівчини, жінки, вдовиці поширшали. З подружжам злучена спільність майна подругів на рівних правах. Жінки дуже часто полагоджують справи без жадної участи мужчини.

Нова реакція прийшла за фараона Амазіса, що перенявся був асирійським правом тої доби та грецьким статутом часів Сольона. Дівчина мусіла продавати себе на жінку й жінка ставала неначе купленою рабинею. Одначе Єгиптянка показалася сильніша від фараонового закону. З боротьби з протифемінистичною реакцією вона все виходила побідницею. По війні з Персами, вона постепенно знов осягнула рівноправність. Старі обичаї й семейні звичаї перемогли. Опісля поширився навіть звичай повної віддачі чоловіком свого майна жінці.

Єгиптянки були тоді зовсім еманциповані жінки. Геродот писав, що всі єгипетські жінки займалися справами, торговлею, тримали шинки тоді, як їх чоловіки лишалися дома „за ткацьким варстатом.“ Тесаме говорить і Софокль, що характеризує представників сильного полу як таких, що втратили образ мужчини. Д і о д о р твердить навіть, що при заключуванні шлюбних умов чоловіки обіцювали підчинятися в усьому власти своїх жінок.

Міжтим як в Єгипті, при всіх часових відмінах, жінка зберігала права і свободу на протязі тисячліть, у Мезопотамії її становище різко гіршало при зміні режіму сумеро-акадського на асиро-вавилонський.

Сумер, се полудне Мезопотамії. Сумерійці раса несемітська. Сумерійська цивілізація процвитала на 3 до 4 тисячліття до Христа. Сумерійська жінка користувалась щасливим становищем у найвчаснішій добі мезопотамської історії. Вона не була в заперті, могла свобідно виходити і займатись своїми справами. Дочка мала як і сини право до спадщини. Молода дівчина могла годитися або не годитися на „партію“, яку їй предкладав батько. Вона свобідно могла стати жрекинею при святині, при чому жрекині не давали обіту безмужжя. Сумерійка мала отвертий доступ до свобідних професій. У Сумері й Акаді були жінки-судді та писарки (уряднички, адвокатки). Жінки виступали на суді як свідки. Були жінки й на престолі.

Маєткові права й обовязки подругів означувано в подружому акті, який списували на глиняній пластинці. Коли Сумерійка віддавалася, діставала придане, яке передавали чоловікови, та воно лишалося власністю жінки до самої її смерти (по ній наслідували діти). Жінка не відповідала за чоловікові довги, які він мав до вінчання, коли в подружій пластинці не вписано відповідного застереження. Подруги відповідали солідарно за довжні зобовязання, які заключили в часі подружого життя. Жінка могла купувати й продавати майно, без жадного вмішування чоловіка та особисто орудувала тим, що належало до неї. Коли чоловік покидав жінку, вона відходила зі своїм приданим і закон віддавав виховання дітей жінці та забезпечував їй деякі права на чоловіковім майні. Вдовиця мала право до частини наслідства.

Словом, Сумерійка була свобідна жінка з правами, при строгому збереженні чистоти родинних обичаїв.

Все те змінилося в добі асирийсько-вавилонського панування, в останні століття першого тисячліття до Христа. Нема вже давнішої мягкости обичаїв, жорстокість панує в законах і в громадянських відношеннях. Жінка здеградована. Жінка не має вже права брати участи в якомунебудь підприємстві, з виїмком чоловікових, синових, або шуринових справ. Дівчина не може не згодитись на жениха, котрого накинув їй батько. На жінку є окремішні жорстокі кари за нарушення обичаїв. Многоженство узаконено. (Кінець буде)

Автобус шкільною салею

Заряд чеської громади Кральово Поле, який удержує захоронку для дітий-калік, купив для них великий автобус. Автобус уладжено як шкільну салю для 30 дітий й учителя. Таким чином уломні діти можуть відбувати випочинкові і краєзнавчі прогульки та рівночасно побирати науку. Вечером шкільна кімната перемінюється у спальню.

Редакція рукописів не звертає і з того приводу в ніяку переписку не входить.

СУКНА на убрання мужеські, візитові і спортові, костюми і плащі жіночі, на реверенди для Всеч. Духовенства в великім виборі. — Товарі добірні. — Ціни низькі. — Поручає фабричний склад сукна

ЛЮДВИК РАЛЬСКИЙ

ЛЬВІВ, вул. РУТОВСЬКОГО ч. 7. (напроти катедри).

39 2—10

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ВСЯ ПОЛЬСЬКА ПРЕСА підчеркує велику вагу висліду французьких виборів. Це мабуть головна причина частих конференцій помаєвих премієрів, довкола яких кружляють фантастичні поголоски і здогади. Повінь тих поголосок збільшується ще й тому, що урядові круги не видали чомусь ніякого комунікату про їх перебіг і зміст.

КОНҐРЕС НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН радитиме в сім році у Відні. Наради зачнуться в останніх днях червня.

АМЕРИКАНСЬКИМ АМБАСАДОРОМ у Варшаві має бути іменований б. фінансовий дорадник польського уряду Дюей.

ҐАБІНЕТ ТАРДІЄ У ФРАНЦІЇ подався до димісії, згідно з традицією, по нових виборах до парляменту. Хто буде наслідником Тардіє, ще не знати. Політичні круги здогадуються, що або Еріо, голова суспільних радикалів, або Кайо. Щодо складу нового кабінету, також не можна ще нічого передбачити. Він може бути або чисто лівий, або центролівий, залежно від міжпартійних торгів і комбінацій.

НОВИЙ ПРЕЗИДЕНТ ФРАНЦІЇ Альберт Лебрен походить з фармерської родини з Альзації. Він з фаху інжинір. Вибраний президентом голосами попередного Національного Зібрання. Про нього висказуються часописи, що це визначна індивідуальність.

ЗАЯВА ПРЕМІЄРА ТАРДІЄ, що Ґорґулов є членом комуністичної партії, викликала у Кремлі сильне враження. Радянський уряд поручив амбасадорови Довґалевському заперечити, начеб Ґорґулов належав до комуністичної партії. (АТЄ).

ОСОБОЮ ҐОРҐУЛОВА, ВБИЙНИКА ПРЕЗИДЕНТА ДУМЕРА дальше займається европейська преса, подаючи нові подробиці до його характеристики. Повторяються голоси, що Ґорґулов законспірований аґент ДПУ і з його доручення виконав замах. „Возрожденіе“ містить допис свого пражського кореспондента, який твердить, що Ґорґулов був большевицьким комісарем тай на еміґрації вів комуністичну пропаґанду.

„ОССЕРВАТОРЕ РОМАНО“, пишучи про вбивство Ґорґулова, пятнує політичні злочини, яким занадто поблажливо потурає теперішна опінія. Ті злочини належать до найбільш нелюдських і жорстоких. Такі методи боротьби загрожують цивілізації й культурі. (КАП).

ГІТЛЄРІВСЬКІ ПОСЛИ до райхстаґу зголосили внесок, який взиває уряд, щоби він виступив на міжнародній арені з жаданням ревізії східних границь Німеччини. Внесок узасаднений тим, що Польща хоче силою прилучити Ґданськ до своєї території.

В ЮГОСЛАВІЇ вибухли грізні заворушення селян проти надмірних податків. В Хорватії були в кількох місцевостях кріваві сутички селян з поліцією. В Банялюці селяне знищили кілька склепів і реставрацій.

ЯПОНСЬКЕ МІН-ВО ВІЙНИ вислало до Манджурії нові дивізії під претекстом поборювання зростаючого там бандитизму.

ДЕРЖАВИ МАЛОЇ АНТАНТИ, Румунія, Югославія й Чехословаччина, підписали новий військовий договір 10 травня с. р.

НОВИНКИ

Повітовий Союз Кружків „Рідної Школи“ у Львові влаштовує в хлопячій школі ім. Т. Шевченка, Львів, Супінського ч. 23, по думці постанови рідношкільної анкети приготовні курси до вищих кляс вселюдної школи (V, VI і VII). Навчання безплатне. Початок дня 23 травня ц. р. По змозі подбається рівнож і про дешеве приміщення курсантів. Зголошуватися в Управі школи в будні дні від 8—12.

Курс аматорської фотографії відбудеться заходом УФОТО в домівці Т-ва, Львів, ул. Ходоровського 15. Перші сходини учасників курсу в суботу, 14. V. о год. 19. Додаткові вписи кождого четверга й суботи між год. 17—20 в домівці Т-ва.

В гірських селах дрогобицького повіту Довге, Рибник й ін. вибухла пошесть тифу. Досі захоріло 40 осіб, з чого 2 особи вже вмерли.

Наслідком банкроцтва кушнірської фірми „Братів Банк“ у Львові, львівські кушнірі стратили 15.000 дол., а кушнірі в Раві Руській 40.000 дол.

Померла Евеліна Ґрін, голосна анґлійська письменниця. Писала також під псевдонімом „Сесил Адейр“. В останніх 13 літах була дуже продуктивна: видавала повість що 3 місяці. Свого часу подали ми в „Н. Зорі“ короткий зміст її найславнішої повісти.

Повінь в Югославії зробила великі спустошення. В долині Сави вода залила коло 6.000 домів; коло 600 зовсім знищила. Майже 15.000 людий позбавлені даху над головою.

Горячий дощ знищив засіви коло Неаполю. Метеорольоґи кажуть, що хмара огрілася переходом понад кратер Везувія.

На фінляндського військового аташе в Варшаві напали в ночі бандити в середмістю і зрабували йому плащ, портфель з грішми, капелюх та папіросницю. В кілька годин пізніше бандитів зловлено.

В селі Броніславка, золочівського повіту, згоріло 6 господарств.

Союз рільничих орґанізацій Польщі передбачує, що наслідком лихого стану озимини і спізненої весни буде сего року недобір озимого збіжжа.

Вкрадено скриню золота на стації Збоншинь. В скрині було 17 кґ і 120 ґр золотих рублів вартости 29.000 рублів золотом. Та посилка прийшла з Голяндії для варшавського банкового дому Сковронек і С-ка.

Переписка Редакції

Хв. „Украінішес Бюро“, Берлін, Вільмерсдорф, Мекленбурґіше Штрассе, 20. — Ваш лист до Редакції ніким непідписаний. Не можемо входити у взаємини, коли не знаємо, з ким маємо до діла.

Жертви

Гр. кат. Уряд парох. в Борщеві зол. 10 на Укр. краєве Т-во опіки над інвалідами.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш меблі всілякого рода у **ГЕШЕЛЄСА** у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 35-40

Др. М. ДЗЕРОВИЧ
спеціяліст внутрішних недуг 35 1-1
Львів, вул. Романовича ч. 10.,
виїхав як щорічно до Щавниці.

НА ЗЕЛЕНІ СВЯТА

поручаємо наші безконкуренційні комплети товарів мужеських і жіночих. Перечитайте уважно:

Ч. 1. Лиш за 14 зол.

висилаємо: 3 мтр. наймоднішого в теперішнім сезоні матеріялу мужеського на убрання, 1 сорочку спортову з ковнірцем і краваткою, 3 ручники білі вафлеві, 3 хустинки до носа, 1 пару скарпиток чорних з білим пасочком і 1 поясок замшовий наймоднішний в теперішнім сезоні. Оплату почтову 2.50 зол. платить відбираючий. Або

Ч. 2. Лиш за 15 зол. 50 ґр.

4 мтр. наймоднішого матеріялу „Tweed“ з шовком на сукню або костюм жіночий, 1 пульовер чисто-шовковий в наймоднішних взорах жакардових після найновіших моделів заграничних, 1 пару чисто шовкових реформ, 1 пару панчіх „Prima Waschseide“ з високою стопою і 3 хустинки батистові з мережкою до носа. Оплату почтову 2 зол. платить відбираючий.

Повисше наведені товарі висилаємо кождому за післяплатою почтовою по одержанні листовно замовлення, платиться при відборі. Без ризика! Єсли товар не сподобається, звертаємо гроші. Замовлення адресувати:

Фірма: M. SZYFFER — ŁÓDŹ
Ul. Nowomiejska 5. Skr. poczt. 459.

УВАГА! Купуючий одночасно 2 комплети одержує як премію 3 ручники білі, вафлеві даром.

38-1-1

КАМІННУ ДОЛІВКУ ДО ЦЕРКОВ
з прегарних шліфованих плит
поручає
BRATTEL DE CET
Фабрика цементових виробів
Львів, ул. Шевченка 11 а.
Телефон 20-78.
Рік заснування 1909.
32 3—14

КІНА

ПАЛЯС: „Жінка і шпіґун“.
КАСІНО: „Бастор Кітон жениться“.
КОПЕРНИК: „Проклін роду Мандаринів“ (Анна Мей Вонґ), „Інтейджі“ — екзотична фільма.
МАРУСЕНКА: „Проклін роду Мандаринів“ (Анна Мей Вонґ), „Інтейджі“ — екзотична фільма.
МІРАЖ: „Вальс“ (Ліліяна Горвей і Віллі Фріч).
ОАЗА: „Пісня про отамана“.
СТИЛЕВЕ: „Пісня про отамана““.
УТІХА: „Чорний ас“.
ЛЕВ: „Хам“ (на основі Ожешкової).

Одинока найліпша й своєрідна паста до взуття
„ЕЛЄҐАНТ“ КОНСЕРВУЄ ШКІРУ
Жадайте лише сю пасту. — Адреса: Львів, Кордецького 51.
1 **Телефон ч. 60-04.** 19—?

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Панталеймон Хитра. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Porto zapłacone ryczałtem.

Ч. 36 (534). Львів, четвер, 19 травня 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст. АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Станіца ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., півчично 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам. долар. Ціна числа 25 сот. Конто П. Щ. Краків 405.867.

Премієр Японії вбитий

Замах виконала ґрупа „Молодих офіцирів маринарки". — Бомби на вулицях Токія в домі канцлера, в поліції, в державнім банку і т. д.

З Токія доносять: О год. 2 по полудні ґрупа молодих людий, одягнених в однострої военної маринарки, увійшла до резиденції премієра Японії, Інукая. До нього двічи вистрілено з револьвера і трафлено в голову. Премієр Інукай помер наслідком одержаних ран. Рівночасно кинено 6 бомб в ріжних місцях столиці, м. ін. в дім канцлера Макіно, в будинок Японського Банку, в будинок поліції й т. д. Бомби тяжко ранили 7 осіб, між ними 5 поліцаїв.

Хто і чому виконав ті замахи.

По замахах роздавано летючки, підписані „Союзом Молодих Офіцирів Маринарки". В тих летючках скритиковано власти военної маринарки й дипльоматичні та справи господарки. Замахи відбулися „в імя цісаря".

„Нехай живе цісар Японії!"

З Токія доносять: Замах на премієра довершило 18 Японців, а саме 5 підпоручників маринарки і 13 учеників военної школи. Всі що до одного зголосилися до диспозиції властий. Між населенням розкинули вони летючки такого змісту: „Проч з оліґархією! Нехай живе цісар Японії! Скора акція конечна для уратовання краю. Ми націоналісти, не належимо ні до правиці, ні до лівиці. Хочемо передовсім привернення цісарської влади!" Підписано: Союз Молодих офіцирів армії й маринарки.

По небувалім замаху в Японії.

Рада міністрів подалася до димісії. Сесію парляменту завішено. Біржі в містах Токіо, Осака і Кобе замкнено. В цілім краю повний спокій.

Перед незвичайними подіями

Премієр Пристор скликав збори представників правительства, обох палат сойму і суспільних та фахових орґанізацій. На тих зборах референт Старжиньский представив конечність дальшого зменшення видатків на 200 міл. зол., бо вплив податків не вистарчає. Супроти того правдоподібна нова обнижка платень урядників від 5 до 10 процент. Нема сумніву, що коли се наступить, то консумція знов упаде й тимсамим кріза стане ще гірша. „Виторюється ґордійський ґудз, — пише проурядове „Слово Польске", — котрий треба перетяти сильним і рішучим, хочби навіть ризиковним ударом державного меча в господарський устрій, котрий розпадається... На згаданій нараді у премієра висунено ряд далеко йдучих внесків, м. ін. дуже ориґінальний проект американського економіста Філіпсона, опертий на досвідах американських і совітських, оповіщений в журналі „Дроґа"...

Великі закупна Совітів

„Ля Ліберте" доносить: Совітські аґенти торговельних місій закуповують в Анґлії велику скількість алюмінію, літаків, танків (ховзів), шовку на бальони, тягарових автобусів, паровозів і т. д. Вони жадають 6—18 місячного кредиту. В Німеччині замовили большевики 500.000 тон металю, у Франції спеціяльні літаки. Большевики роблять замовлення також в Бельґії та цілій середущій Европі. В Америці замовляють металі і военне приладдя. Ті закупна толкують напруженням російсько-японських взаємин.

Остання пересторога Брінінґа

Незабаром жадна держава не матиме виходу.

В одній з останніх промов у райхстаґу Брінінґ останній раз остерігав державних мужів цілого світа, щоб не зволікали довше з залагодженням справи военних відшкодувань і розброєння по думці німецького предложення. Кріза поступає скорою ходою і вже за пару тижнів або місяців не буде ні одної держави, яка моглаб найти для себе якийсь вихід. Брінінґ вказав при тім на Францію, яка також найшлася в тяжкім господарськім положенню. З цілим натиском, при бурхливих оплесках цілого райхстаґу, заявив канцлер, що підтверджує вповні заповідь висказану в січні б. р., що Німеччина не буде дальше платити репараційних рат. Правдивий мир, сказав Брінінґ, наступить щойно тоді, коли справа розброєнь і відшкодувань буде полагоджена по думці німецьких жадань. Інакше наступить катастрофа.

Голод в австрійськім Тиролі

В м. Ляндек відбувся зїзд Тирольського Селянського Союза. Зїзд ствердив, що в Тиролі панує такий голод, що одиноку поживу селян зі сх. Тиролю становить паша для худоби, яку правительство спровадило з Угорщини. Нужда небувала. Зїзд домагається, щоб найвисші платні урядників не виносили більше як 1000 шілінґів і щоб пачкарів девіз карати смертю.

У Львові подорожіли засоби поживи

Управа міста Львова підвисшила ціни на муку і хліб від половини травня с. р. І так 1 кґ пшеничної 65 проц. муки коштує в млині 45 гр., у гуртівника 46, у дрібній продажі 53 гр. Житна мука у млині й у гуртівника 43, хліб з темної житної муки в пекарні 33, у дрібній продажі 35. 1 кґ хліба з житної муки урядового типу в пекарні 46 гр. Ціни булок незмінені.

СТАРІСТЬ МУСИТЬ ПРИЙТИ — а з нею Ваша неспосібність до праці, тож складайте на чорну годину свої ощадности в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.

4 35 х

ХЛІБОРОБСТВО

і рільнича продукція в СССР.

Чи з нею можна видержати конкуренцію?*)

Про стан рільничої продукції в СССР. було тихо аж до 1928 р., тобто до часу коли большевики почали вводити в життя свій господарський плян, т. зв. „пятілетку". Ця „пятілетка" — тобто здійснення господарського пляну на протязі пяти років — мала за ціль поставити большевицьку державу під оглядом господарським на рівні з иншими культурними країнами Европи й Америки. Захоплені цим пляном большевики стали хвалитися, що в деяких галузях продукції вони мусять навіть випередити инші краї, опанувати світові ринки та засипати їх своїми виробами.

Минули три роки від започаткування „пятілетки" — а вже західноевропейські країни й Америка підняли страшний крик про большевицький збіжевий демпінґ, котрий в основі руйнує добробут рільництва инших країн. Преса ріжних напрямків стала широко розписуватися про цей большевицький демпінґ, коментувати його на ріжні лади і радити, в який спосіб збутися цеї нової загрози зі сторони большевиків. Ще перед кількома роками ця преса розписувалася про погром поміщиків, про знищення їх господарств, про знесення приватної власности, про великий голод в большевицькій державі, — то знов про цілковитий упадок сільського господарства в СССР. Були голоси, що Російська держава перестала бути експортером збіжжа і так довго не стане ним, як довго владу в ній матимуть большевики. Від 1928 р. преса розписувалася про насильне вивласнення селян, про колективізацію, — і нараз та сама преса підняла крик про большевицький збіжевий демпінґ. Що викликало цей демпінґ і як довго він буде загрожувати рільництву инших країн?...

Большевицька „пятілетка" в области сільського господарства мала за ціль неподільний колективізм, значить — знищення приватного господарства, знесення індивідуальних господарств в користь колективних. Але тому що велику більшість населення держави становило селянство, котре в загальному числі виносило 120,000.000

*) Сю статтю надіслану нам одним з наших інжинірів, що займається аґрономією, містимо з тої причини, що в „Слові Польськім" появилася стаття про конечність реформ у Польщі, опертих на совітських досвідах. З сеї статті, хоч вона оперта очевидно переважно на большевицьких жерелах, все таки доволі ясно виходить, до якого закріпощення доводять ті „совітські досвіди" тай чого можна сподіватися в країнах, котрі пішлиб за тим прикладом. Висновки автора сеї статті про те, що тут не треба продукувати ні одного сотнара збіжжа на продаж, падаються очевидно до дискусії. — Редакція.

з чого 110,000.000 було занято у своїх господарствах, працювало на власних ґрунтах, треба було зломити опір селянства і ріжними обіцянками перехилити на свій бік. Колиж переконування не помогли, большевики шляхом насильства вивласнили і спролетаризували селян, повернули їх в робітників, котрих примусили до праці в колективних господарствах, в цих державних фабриках хліба. Прямуючи до упромисловлення рільництва, большевики на ціли „пятілетки“ в рільництві (1928—1932 р.) призначили 23,200.000 рублів. Рільнича продукція в тім часі мала піднятися до величезних розмірів. І коли про рільничу продукцію в СССР. аж до 1928 р. включно в світовій пресі не було поважних згадок, то вже з кінцем 1929 р. ця преса занотовує, що большевики в згаданім році продали збіжжа в Гамбурґу за 8,12 міліонів рублів, в Кеніґсберґу за 1,62 міліонів рублів. В січни і лютім 1930 р. большевики вивезли за кордон 87,000 квартерів (1 К = 290,789 літер), а вже минувшої зими світова преса підняла загальний крик про большевицький збіжевий демпінґ. За гроші з першої продажі збіжжа большевики закупили в Америці богато тракторів і иншого знаряддя до управи ріллі. В тім самім часі большевики закупили в Німеччині 10.000 тракторів, богато тріерів, сівалок і т. п. Та вкінці большевики стали ограничуватися в цих закупах і потрібні машини стали виробляти на своїх заводах. Після звідомлень радянської преси в першім кварталі м. р. завод „Комунар“ на Запоріжжу випустив 811 комбайнів (комбінація жниварки й молотілки), 4.732 кінних і 1.900 штук тракторних машин до кошення збіжжа і паші. Завод „Серп і Молот“ у Харкові в червні м. р. випустив 1000 молотілок. Про подібну продукцію в инших заводах не маємо даних, але певним є це, що большевики що раз більше ограничуються в закупах машин і знаряддя та стараються виробляти їх у своїх заводах. Може вони гірші від заграничних, але дешевші.

Продукуючи власні машини для потреб рільної господарки, маючи дешевого робітника, большевики свої рільничі продукти можуть збувати по дуже низьких цінах.

Коли в центральних ґуберніях Росії, на Україні й инших землях переводиться сильна колективізація, то в степових районах большевицької держави, на Сибірі, в Туркестані, Бухарі, на Кавказі, на Криму, на великих просторах над Волгою большевики заводять нові величезні господарства, справжні фабрики збіжжа, нічим не подібні до давних фільварків. Великі простори землі в кількадесять тисяч гектарів обслуговують подвижні рільничі станиці, котрі в своїм складі мають потрібний технічний апарат (трактори, борони, сівалки, жниварки і т. п.) разом з відповідною обслугою до цих машин і знаряддя. Обслуга живе в возах-бараках, або просто під полевими шатрами, кормиться з полевої кухні, взагалі вивінувана так, щоб могла легко рухатися з місця на місце. Обслуга працює на зміну, день і ніч, при рефлекторах, щоб якнайлучше використати машини. Брак машиністів заступають звичайними робітниками, а тому, що працюють колюмнами, на 10 тракторів-машин призначують одного машиніста-механіка, котрий може обслуговувати ці машини і не тратить дорогого часу. Така подвижна станиця на одному місци затримується тиждень, два, а по скінченню роботи переїздить на друге місце. Вона постійно перебуває на полі від часу орки й сійби аж до покінчення збору. На зиму вертає до центральних забудовань такої збіжевої фабрики, де через зиму чистить і селекціонує збіжжа, чистить і справляє знаряддя й машини та слухає спеціяльних курсів призначених для робітників таких станиць. В той спосіб большевики виховують собі кваліфікованого і відносно дешевого робітника, котрий помалу звикає до свого кочівничого життя. При такім способі господарювання большевики свої рільничі продукти можуть збувати по низших цінах і на заграничних ринках успішно конкурувати з американським збіжжем. Ця збіжева конкуренція на слідуючі роки заповідається ще остріше, бо до кінця пятилітки большевики мають намір своїм збіжжем покрити 50% світового запотрібування.

Теперішна большевицька рільнича продукція з погляду аґрономічної науки має характер екстензивний. Управляють головно жито, пшеницю озиму й яру, без плодозміну, без навозів, без використання соломи, полови, без господарських будинків і т. п. акцесорій, які зустрічаємо в инших культурних господарствах. При такім способі господарювання навіть в часі найкращих урожаїв збір 10 сотнарів збіжжа з 1 гектара вважається рекордовим. Він що року буде меншати, бо рілля виснажується і без навозу не може давати більшого урожаю. По пару роках вона зовсім буде виснажена, але того часу вистане на це, щоб основно підорвати конкуренцію американського збіжжа.

Теперішна большевицька „пятілетка“ в области рільничої продукції має характер експериментальний. В дальших своїх плянах большевики мають на ціли інтенсифікацію рільничої продукції, щоби після побиття американської конкуренції СССР. став першим експортером збіжжа.

Большевики не погорджують здобутками аґротехнічних наук і нові досягнення аґрономії стараються примінити до реальних умов країни. На великій досвідній станиці „Експерименталь“ попри инші урядження є 40.000 гектарів землі для досвідів з управою ріжних збіжевих культур, трав, промислових рослин, годівлі худоби і т. п. Сільсько-Господарські Інститути рік річно випускають сотні нових аґрономів, котрі після відбуття практики стають управителями колективних господарств, інструкторами рільної господарки. В парі з тим розбудовується виробництво рільничих машин і т. п. знаряддя, орґанізується виробництво штучних погноїв, котрі мають бути застосовані при інтенсифікації рільничої продукції. До кінця 1932 р., отже до часу завершення пляну першої „пятилітки“ в области рільничої продукції большевики призначили під засів збіжжа нових 13,000.000 гектарів над Волгою і на Сибірі. Тут входять в рахубу т. зв. неужитки, котрі досі лежали облогом.

На протязі трох літ сколективізовано 60% всіх сільських господарств. Лівобережна Україна, Кавказ, Крим, стали районами суцільної колективізації. В цих землях колгоспи обєднують 80% сільських господарств і 90% засівів. Тому не дивниця, що Сталін у своїй промові з дня 6 лютого 1931 р. на засіданню Виконавчого Комітету Пятилітки ствердив, що плян рільничої пятилітки буде завершений на протязі трох літ. В наслідок того керуючі орґани большевицької політики стоять перед завданням нової пятилітки в области рільничої продукції, котра буде поглибленням здобутків першої і по своїм характері буде вже інтензивна.

(Кінець буде).

Богато людий в супружестві губить душу свою, бо або без причини відтягаються від сповнювання супружих обовязків, або переступають границі, положені змислам природою, достоїнством, умірковавням. (Св. Єронім).

ЮВИЛЕЙНА АКАДЕМІЯ
„РІДНОЇ ШКОЛИ“.

В неділю 15 травня б. р. відбулася у Львові в салі великого міського театру ювилейна академія-концерт з приводу 50-ліття істнування Українського Педаґоґічного Т-ва „Рідна Школа“. Саля Великого Театру виповнена по береги. Між присутними богато духовенства, є також кількох ОО. Василіян. О год. 12.15 підноситься занавіса. Очам глядачів представився пестрий вид рідношкільної дітвори в народних строях. Переважали дівчатка. Глядачі на вид дорогої дітвори на тлі обширної салі Великого Театру відрухово загреміли френетичними і довготриваючими оплесками. Діти від найменших до найстарших карно і жваво відспівали новоскомпонований гимн „Рідної Школи“, простенької але гарної мельодії. Особливо цікаво було бачити, як маленькі дівчатка і хлопчики зорко й уважно стежили за рукою діріґента проф. Гриневецького, котрий не мало труду мусів положити, щоб вишколити такий численний діточий хор. Відтак промовляв ред. В. Мудрий, як представник Т-ва „Просвіти“, котра підготовила ґрунт для „Рідної Школи“. Опісля слідували концертові точки мішаних хорів: просвітянського під орудою ради. Купчинського, мужеського хору питомців духовної семінарії, „Бандуриста“ і спів. Т-ва „Сурми“ під орудою п. І. Охримовича та мішаного хору львів. „Бояна“ під проводом молодого діріґента М. Колесси. В сольових точках виступали п. О. Бандрівська, котра з чуттям відспівала Бетовена „Аг перфідо“, відтак тенорове сольо п. др. В. Тисяка. На академію наспіли численні привітні письма і телеґрами. Академію закінчив кінцевим словом голова „Рідної Школи“ п. дир. І. Кокорудз. На початку промови привитав п. голова представників волинської України й американської еміґрації. Відтак підчеркнув, що на завершення ювилейних свят „Рідної Школи“ уладжено академію у Львові не лиш тому, що Львів осідок централі „Рідної Школи“, але передовсім тому, що Львів це столиця колишнього Галицько-Волинського Князівства, якого землі найшлися тепер у польській державі. Промовець пригадав також славну минувшину цего Князівства за Ярослава Осьмомисла, за Романа, Данила і Льва. В промові підчеркнув також значіння історичної традиції та християнського виховання й ролю шкіл „Рідної Школи“ в їх плеканню. Виховання молоді в рідній традиції, в любові до своєї минувшини і свого народу в християнсько-католицькому дусі це завдання „Рідної Школи“. Вона зможе це завдання сповнити, коли громадянство піддержить її морально і матеріяльно. Свято закінчено відспіванням національного гимну.

МАЗЕПИНА ВИСТАВА

В попереднім числі „Нової Зорі“ лучилася помилка в передовиці під заголовком „Мазепина вистава“. Цитат з Паска, котрий там наведено в польській мові, відноситься не до Мазепи, тільки до якогось чудовища, привезеного з литовських лісів. Помилка повстала в той спосіб: На виставі за склом вітрин розміщені твори в ріжних мовах, відкриті на тих сторонах, що відносяться до гетьмана Мазепи. Також згадані спомини польського мемуариста Паска були отворені за склом замкненої вітрини. Наш справоздавець не мав отже можности обернути попередної сторінки і переконатися, як виглядає початок опису сцени, з котрої навів цікавий цитат і думав, що як всі отворені книжки за склом так і ся відноситься до гетьмана Мазепи на отворенім місци. Так повстала помилка.

Зїзд Рідної Школи

16. V. ц. р. відбувся черговий загальний зїзд „Рідної Школи“ в салі Ремісничої Палати у Львові. Перед зїздом віправлено в Успенській церкві Богослуження за померших членів. Збори відкрив о год. 9.30 голова Головної Управи „Рідної Школи“ дир. І. Кокорудз короткою промовою, згадуючи померших діячів нашого приватного шкільництва. В зїзді брало участь 179 делеґатів кружків „Р. Ш.“. На салі переважають учителі шкіл „Р. Ш.“ та освітні діячі. Священиків-делеґатів незначне число. Також небогато делеґатів-селян. Секретар Гол. Управи „Р. Ш.“ д-р Мирон Коновалець здав звіт з діяльности Головної Управи за час від 1. IX. 1930 до 31. VIII. 1931 р. та подав деякі доповнення про стан „Р. Ш.“ в біжучому році. Цей звіт оголошено друком окремою брошурою. Пан І. Ющишин, скарбник Г. У., склав касовий звіт, підкреслюючи важніші позиції бюджету „Р. Ш.“. Член Контрольної Комісії поставив внесення на уділення абсолюторії уступаючій Головній Управі. В дискусії перший забрав голос д-р Т. Окуневський (Городенка), проф. Е. Яворовський (Яворів), о. Ганас (Збоїска), ред. В. Целевич, студ. Штикало проф. П. Коструба (Львів), д-р Ільницький (Дрогобич), о. Юхнович, п. Домбровський (Броди), студ. Кульчицький п. Воробець, д-р Скорик (Самбір), п. Будз (Бережани), п. Іванюш, селянин з Дрогобиччини, студ. Р. Мигаль (Львів), котрий виступив гостро проти Преосв. Еп. Григорія. Закиди його спростував мец. д-р І. Волянський, голова кружка „Р. Ш.“ в Станиславові. Справу ту представимо докладніше в подрібному звіті. Дальше промовляли: д-р О. Степанів-Дашкевичева, проф. А. Березовський (Львів), п. Водяний (Тернопіль), п. Ставчак (Львів-Богданівка), п. Масевич (Чортків). Дир. В. Кузьмович, д-р М. Коновалець та п. І. Ющишин відповідають на запити в дискусії. Потім зїзд приняв до відома одноголосно звіт Гол. Управи та висловив їй довіря. По перерві виголосив дир. Кузьмович реферат про завдання „Р. Ш.“ в звязку з новими шкільними законами. В дискусії над тим рефератом промовляли: д-р Ривюк, о. Юхнович, дир. Зубрей, учит. Ставчак, о. Бабюк, інж. Фицалович, проф. Бабяк, студ. Штикало, проф. Каменецький, п. Селезінкова, сен. О. Кисілевська. П. М. Струтинський зреферував зміну статуту „Р. Ш.“, який передбачує поширення діяльности „Р. Ш.“ на цілу державу. Опісля ухвалено ряд резолюцій референтів та промовців. Річну вкладку до „Р. Ш.“ на внесення ред. І. Герасимовича усталено на 2—10 зол., для незаможних 1 зол.

На внесення представника комісії-матки о. дек. Щербанюка Зїзд вибрав одноголосно головою „Р. Ш.“ знов радн. І. Кокорудза. Членами Управи вибрані: о. мітрат Ол. Базюк, проф. Г. Павлюх, дир. К. Малицька, д-р М. Коновалець, о. Г. Попель, д-р К. Левицький, посол Д. Великанович, о. М. Комарницький, проф. Ол. Степанів-Дашкевичева, о. Ю. Гірняк, проф. П. Коструба, дир. М. Терлецький, дир. В. Кузьмович, ред. М. Струтинський, д-р І. Федів, дир. М. Мороз, посол С. Хруцький і студ. Р. Мигаль. Заступники членів Головної Управи: І. Олексин, д-р Ю. Кордюк, сен. Ол. Кисілевська, М. Крилошанський, М. Кравчук, проф. Іл. Гриневецький. Контрольна Комісія: ред. І. Ющишин, дир. І. Филипович, інсп. І. Стернюк, п. М. Ґебус і дир. М. Кисілевський. Заступники: п. В. Кубаєвич і д-р П. Цимбалістий. Розємчий Суд: о. О. Бучацький, д-р В. Ривюк, д-р М. Стахів і п-і Ніна Селезінкова.

О год. 6.30 закрив зїзд голова „Р. Ш.“ дир. І. Кокорудз короткою промовою, дякуючи за поновний вибір. Відспіванням нац. гимну закінчився цей ювілейний зїзд „Р. Ш.“. Докладний звіт з дискусії подамо.

БІЙКИ В РАЙХСТАҐУ

В реставрації німецького парляменту кілька гітлерівських боївкарів напало на б. команданта німецької маринарки Кльотца і побили його до крови за те, що він перейшов від гітлерівців до республанського Райхсбаннеру. Кльоц стратив притомність. Президент парляменту Лебе замкнув з того приводу засідання Райхстаґу і виключив 4 гітлерівців з Райхстаґу на 30 днів. Виключені посли не хотіли опустити салі. Тоді на салю увійшла поліція. Поява поліції викликала велику бурю, потому поліція вийшла зі салі, увязнюючи в дверях посла Гайнеса, найбільш чинного в тій авантурі гітлерівця. Інші три гітлерівські посли сховалися в клюбовій салі. По авантурі один з гітлерівців зателефонував до жінки побитого посла, щоби прийшла до парляменту „позбирати кости свого чоловіка“. Опісля увязнено також трьох інших гітлерівців. Всі стануть перед доразовим судом.

Доля дитини Ліндберґа

З Ню-Йорку доносять: Недалеко посілости Ліндберґів Говпвел знайшов шофер Мурин Алена трупа дитини Ліндберґа. Пошукування за дитиною тривали 73 дні. Тотожність дитини стверджено на підставі останків її одягу. Також домашний лікар й оба лікарі, що були при народинах дитини, пізнають її по укладі костий і по зубках дитини. Розкладаючийся труп дитини був заритий лицем в землі, лице змасакроване, тіло прикрите зверха листям. На черепі дитини ствердили лікарі діру величини гроша й удари якимсь тупим приладом. Труп розкладається вже від 2 місяців. Поліція напружує тепер всі сили, щоб відшукати вбийників. Деякі особи, між ними сама мати, спочатку не вірили, що се тіло малого Ліндберґа. Віднайдення замордованої дитини популярного летуна Ліндберґа викликало в Америці сильне враження. В богатьох містах повстали відрухові демонстрації товпи, яка домагається кари смерти на бандитів. Вашинґтонський конґрес має сими днями ухвалити закон, який каравби смертю за викрадання дітий. Тіло дитини спалено в крематорії лише в присутности родичів і кількох представників властий.

Маленький фейлетон

Політичний гумор

Американські часописи принесли відповіди на анкету п. з.: „Винаходи, на які очікуємо“. У відповідях були також дотепи під адресою поодиноких держав. У відношенню до СССР були такі дотепи: В СССР очікують з тугою таких винаходів: 1) Лучів ХХЗ, які на довільну віддаль нищилиб кождий фашистівський і буржуазний уряд, 2) одної картки на всі споживчі артикули, 3) апарату до пересвітлювання мозкової ткані всіх товаришів і товаришок, чи нема там зародків усяких „ухилів“, 4) дріжджей на зріст... комунізму. Такі бажання мають комуністи. 95% населення бажає лиш одно: Винайдення ваґону (добре запльомбованого), який автоматично вивізби компанію з Кремля до Швайцарії. Більше нічого. Як бачимо бажання населення дуже скромні.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Новий гр. кат. Епископ. Ап. Престіл іменував мукачівським епископом дотеперішного капітулярного Вікарія в Ужгороді, крилошанина Впр. о. Александра Стойку.

Папським Леґатом на Евхар. Конґрес в Дубліні іменований кардинал Ляврі (б. Нунцій в Варшаві). Поїде з ним також трьох духовних і двох світських достойників, яких призначив сам Св. Отець. Вістка про цю номінацію викликала в Ірляндії загальне одушевлення. Кардинала витатиме Де Валера і весь ірляндський епископат. Евхар. Конґрес треватиме від 20—26 червня і, як сподіються, буде одним з найвеличавіших.

В Торіно почав виходити місячник „Іль Папа“ (8°, 12 сторін), що популяризує папські промови й декрети.

Тлінні останки о. Йоана Дженоккі перенесено недавно з цвинтаря на Кампо Верано в Римі до церкви М. Божої Найсв. Серця на пяцца Навона. Латинська напись на новім місці його вічного спочинку звучить так в укр. перекладі: „Йоан Дженоккі — Пресвітер місійного Тов. Найсв. Ісусового Серця — для котрого життям був Христос — 1860—1926“.

Париський кардинал Вердіє розписав позичку на 20 міліонів франків на будову церков (щоби в той спосіб дати заняття безробітним). Парижани зложили 20 міл. франків ще того самого дня.

ОО. Вербісти в Медлінґу коло Відня видали в нім. мові історичний атляс кат. місій. Зладив його о. Іван Таврен.

Д-р Драґомір Ліюлінов (православний) переклав і видав з поясненнями енцикліку „Рерум Новарум“ і „Квадраґезімо анно“ для Болгарів. До католицької суспільної науки відноситься він з великим подивом.

Анґлійські католики обходили недавно 100-ту річницю уродин кардинала Воґана (1832—1903), архіеп. Уестмінстеру. По смерти кард. Меннінґа 1892 р. Воґан став його наслідником в 60 р. життя. Дуже ревно працював над навернення Анґлії. В Уестмінстері побудував величаву катедру в візантійськім стилі.

Визначне навернення. Недавно приняв кат. віру в м. Айнзідель (в Нім.) протестантський фільософ і богослов Оскар Бангофер, що працював дотепер над зединенням всіх протестантів у Стокгольмі й Льозанні.

У Франції орґанізація кат. ремісничої молоді розвивається дуже гарно. Тепер займається вона передовсім безробітними. Для ремісників будуть улаштовані з кінцем літа осібні курси в цілій Франції. Орґанізація має самих лише секцій 430.

На місіях в 1931 р. працювало в Азії, Африці й на Алясці 201 священиків і сестер з Канади.

Кат. шпиталів є в Америці 358 (всіх є 655). Лічиться там 44% некатоликів (навертається пересічно кожний 250-ий). В 1930 р. відзискало там 22 тисячі католиків утрачену віру і погоджено понад 3 міліони супруж.

В Колюмбії в м. Боґота є монстранція, яку оцінюють на 3 міліони долярів. Походить з 1757 р. Три артисти працювали над нею 7 літ. Зроблена з чистого золота, прикрашена двома тисячами дорогих каменів і перел. Самих смараґдів є на ній 1484. Один лише смараґд (50 каратів) оцінюють на чверть міліона долярів. Висота монстранції 80 цм.

В Японії поганські учителі роблять великі трудности кат. місіонарям у своїх школах відстрашуючи дітий від приставання з католиками.

Кат. місії в Шангаю нащастя мало що потерпіли в часі теперішної війни.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ЗАПИТИ В УКРАЇНСЬКИХ СПРАВАХ звернено знов до мін. загр. справ Вел. Британії, а саме в справі, що сталося з українськими петиціями в Союзі Народів. Відповідь міністра звучала: Ті справи Союз Народів уважає тепер тайними й оповістить їх аж після розгляду в Комітеті Трьох.

РІШАЮЧІ ЧИННИКИ В ПОЛЬЩІ плянують дальші буджетові ощадности і компресії. Здається, що урядничі пенсії знов будуть обнижені від 5—10 проц. з днем 1-го червня б. р. Сим разом обнижать платню мабуть також офіцирам. На останній нараді міністрів і сенаторів ББ, маршалків і віцемаршалків сойму і сенату рішено зменшити буджет о дальших 200 міл. золотих. 100 міл. редукцій буджетових відноситиметься до персональних видатків, других 100 міл. до річевих видатків.

КОНФЕРЕНЦІЇ ПОМАЄВИХ ПРЕМІЄРІВ у президента Р. П., як пише крак. „Час“, мали лиш орієнтаційний характер і лише в малій степені відносилися до біжучої політики (? — Ред.). Що наступить у дальшій майбутности, того ніхто не може передбачити, бо рішення належить виключно до президента Р. П. і марш. Пілсудского.

ЕНДЕЦЬКИЙ СОЙМОВИЙ КЛЮБ на своїй нараді під проводом пос. Рибарського ухвалив між ін. резолюцію з домаганням уступлення теперішного уряду.

РАДЯНСЬКІ ВЛАСТИ, як доносить польська преса, рішили поселити на польськім пограниччі кілька тисяч б. військових комуністів.

ҐОРҐУЛОВ, убийник французького президента, заявив підчас допитів, що мав намір замордувати по черзі президента Масарика, Гінденбурґа і большевицького амбасадора Довґалевського.

АНҐЛІЙСЬКИЙ ЧАСОПИС „Івнінґ Стандард“ обчислив, кілько досі коштує конференція для розброєнь. Отже по його даним ся коштовна забава, яка досі не дала майже ніяких вислідів, зїла вже найменше 273.000 фунтів стерлінґів. Скількість осіб, що бере в ній участь, разом з технічним персоналом і знавцями виносить 1214 осіб.

МЕК ДОНАЛД тяжко хорий, м. ін. на розстрій нервів.

НІМЕЦЬКИЙ РАЙХСТАҐ відкинув внесок на заяву недовіря для уряду 287 голосами проти 257, при чому 30 послів здержалося від голосування.

АВСТРІЙСЬКИЙ УРЯД вислав до ґенер. секретаря Союза Народів письмо, в якім представив розпучливе фінансове положення Австрії. В тім письмі домагається від Ради Союза Народів негайної помочи і поради, що дальше робити.

В БЕОГРАДІ відбувся зїзд міністрів заграничних справ малої антанти. Румунський часопис „Курентуль“ пише, що зїзд займався також справою ревізії мирових договорів.

АМЕРИКАНСЬКИЙ УРЯД, як пише анґлійська преса, зажадав від держав довжників сплати разом з опроцентуванням на 4% у річних ратах довжних сум, обнятих мораторією Гувера. Те жадання викликало велике здивування, бо загально сподівалися, що Америка не буде жадати сум, обнятих мораторією Гувера.

ЯПОНСЬКИЙ УРЯД рішив до 30 днів забрати з Шангаю всі свої сухопутні війська і не ставляти при тім ніяких умов. Одначе ті війська будуть стояти в поготівлю в Японії, щоби в разі потреби можна їх знов вислати до Шангаю.

Редакція рукописів не звертає і з того приводу в ніяку переписку не входить.

НОВИНКИ

Звіт з першого Конґресу українських інжинірів у Львові подамо в слідуючім числі „Нової Зорі“.

Проти унійної акції на східних окраїнах виступила ґрупа землевласників слонімського повіту. В меморіялі, підписанім 47 землевласниками, адресованім до еп. Ялбжиковского, закидається ОО. Єзуїтам східного обряду, що вони навертаючи Білорусинів на східний обряд, ведуть русифікаційну роботу і роблять шкоду польській державі.

Місійна вистава отворена у Львові в салях Т-ва „Пшияцюл Штук Пенкних“ старанням львівських ОО. Домініканів. На виставі зібрано цікаві етноґрафічні експонати з місійних теренів з Індії, Африки, Китаю, Бразилії, Полудневої Америки, Японії, Нової Ґвінеї й ін.

Львівський архиепископ лат. обряду Твардовский посвятив недавно дзвони в костелі св. Мартина у Львові при величезнім здвизі народу.

Поліція заборонила відправити у провідну неділю панахиду на гробах повішених в Тернополі членів ОУН, Якова Пришляка і Павла Голояда, уважаючи це демонстрацією. („Век Нови“, ч. 9275).

Крівава селянська демонстрація відбулася в с. Люблі пов. Кросно 15. V. ц. р. Демонстранти, прихильники людової партії, обкидали поліцію камінням, піском та зранили трьох поліціянтів. Коли поліція дала сальву в гору, товпа розбіглася. Ранений один демонстрант.

Адміністраційні власти у Вильні увязнили кількох членів виділу Т-ва „Білоруська Школа“, припинили діяльність сего Товариства й опечатали його акти.

Російський письменник А. Амфітеатров обходить сего року 70-ліття свого життя і 50-ліття своєї творчости. Се письменник виразно протибольшевицький. Зпід влади „товаришів“ утік з Петрограду в 1922 р. з родиною на човні до Фінляндії. Відти переїхав до Італії, де постійно живе в Леванті.

Білянс заграничної торговлі Польщі був у квітні додатній. В тім місяці вивезено з Польщі товарів за 96 міл. зол., привезено за 79 міл. зол.

В автобусовій катастрофі під Грибовичами на гостинці між Львовом і Жовквою ранено 15 осіб, з чого 10 тяжко. Причина катастрофи зіпсуття керівниці.

В громадськім глиниску у Сверківцях, пов. Заліщики, присипала глина 18-літну Анну Бесяку і Дорку Годовецьку.

Підчас пожежі в Горах коло Дзібулок, пов. Жовква, згоріла живцем селянка Каролина Горечко, яка хотіла винести з горіючої хати машину до шиття.

Син короля Ємену Сейфуль Іслям Могамед втопився в Червоному Морі в часі купелі.

В Італії правительство виплатило 4 премії для родин, що мають найбільше дітий. Всіх кандидатів на премії було 82.

Італія має тепер 440 тисяч телефонів.

На Виленщині зловлено коло села Лубно двох большевицьких аґітаторів, висланих з СССР, які намовляли селян, виїздити до СССР на рільні роботи.

На радянській Білоруси появився „царевич“, який веде протибольшевицьку аґітацію і взиває до утворення самостійної білоруської держави. Його летючки розкинені по всіх селах і місточках Білоруси. За його зловлення большев. власти назначили нагороду.

Лотва впроваджує від 1 червня б. р. монополь на збіжжа. Від того часу на привіз жита, пшениці, ячменю і кукурудзи потрібний буде дозвіл мін-ва рільництва. Ціни збіжжа усталюватиме уряд. Доходи з монополю призначені на доплати до вивозу беконів і масла.

До Вашинґтону наспіла петиція підписана 5 міліонами людий. В ній підписані домагаються завішення прогібіційного закону. В цілій Америці йде тепер сильна аґітація проти прогібіції.

Зі статистики Цензусового Бюра Департаменту Торговлі у Вашинґтоні виходить, що лише 58.685 Українців в Америці подали українську мову як свою рідну. Крім того 9.800 подали мову руську, яких це бюро причислило теж до Українців. Те число відноситься лише до Українців уроджених в старім краю, які ще не натуралізувалися. Їх діти тут не вчислені.

Найбільша книжка в світі це один німецький анатомічний атляс. Він високий на 1.90 цм, широкий 90 цм. Друковано його в рр. 1823—1830. Атляс цей находиться в бібліотеці державної промислової школи у Відні.

Переписка Редакції

Впр. о. Н. К. — Кождий допис переходить наперед через Адміністрацію, котра дивиться в книги, чи автор допису залягає з передплатою. Коли залягає, Адміністрація має обовязок, взагалі не давати Редакції дописів таких авторів.

Переписка Адміністрації

Впр. о. М. Сулятицький, Заболотів. — Ваш рахунок вирівнаний лиш до 1 квітня с. р.

КУПУЙТЕ НОВУ КНИЖКУ!

Ділимося з читачами „Нової Зорі“ радісною вісткою. В области нашого проповідницького письменства появилася в нас гарна і дуже потрібна новина: **Пять до десять мінутові проповіди** о. Теодозія Галущинського ЧСВВ на кожду неділю в році. Се не тільки знаменитий підручник для проповідників, але й будуюча книжка до читання для людий, що задля недуги чи з иншої важної причини не могли бути на Службі Божій. Перед кождою проповіддю поданий текст Євангелія. Книжка апробована Духовними Властями. Видана Українською Католицькою Орґанізацією. Має сторін 258, гарний папір і коштує тільки 2 зол., з почтовою пересилкою 2.30 зол. Замовляти в Адміністрації „Нової Зорі“, Львів, ул. Сташіца, 8. Спішіться з замовленнями, бо наклад невеликий.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш **меблі** всілякого рода у **ГЕШЕЛЄСА** у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 36-5

КІНА

ПАЛЯС: „Жінка і шпіон“ (Бриґіда Гельм і Віллі Фріч).
КАСІНО: „Бастор Кітон жениться“.
КОПЕРНИК: „Д-р Джекиль і м-р Гайд“. „Вбивство през. Думера“.
МАРУСЕНЬКА: „Д-р Джекиль і м-р Гайд“. „Вбивство през. Думера“.
МІРАЖ: „Проф. Уирад“ (Е. Янінгс і Марлена Літріх)
ОАЗА: „Пісня про отамана“.
СТИЛЕВЕ: „Він і його сестра“ (Вл. Буріян і Анні Ондра).
УТІХА: „Зоряна ескадра“. Пат і Патахон.
ЛЕВ: „Хам“ (на основі Ожешкової).

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Панталеймон Хитра. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Porto zapłacone ryczałtem.

Ч. 37 (535). Львів, неділя, 22 травня 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст. АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Станіцка ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам. доляр. Ціна числа 25 сот. Конто П. Щ. Краків 405.867.

Велика катастрофа на морі

700 людий уратовано, 200 пропало. — Катастрофа діло террористів?

Великий модерний французький корабель „Жорж Філіппард", 20.745 тон поємности, заосмотрений в мотори з силою 5.800 коний, згорів на Червонім Морі, коло Ґвардафуі. Вратовано 700 пасажирів, 200 бракує, але докладно невідомо, кілько той корабель приняв пасажирів по дорозі. Той корабель був знаменито уладжений і заосмотрений, мав прекрасні салі, ґалерії, оранжерії, сальони гри, теннісові площі, басени до пливання і 20 ратункових човнів, з котрих два були заосмотрені в мотори й навіть в радієві апарати. Вдержується уперта поголоска, що корабель впав жертвою террористів, бо віз амуніцію для Японії. Вістку про приготування замаху одержала була портова поліція в Марсилії, але її збаґателізовано.

Жидівська кольонізація на Україні

ЖАТ (Жидів. Телеґр. Аґенція) доносить: Зі звітів про наради комуністичної партії большевиків України виходить, що чисто жидівська округа на Україні Калініндорф має бути скасована. Причина того така: З поселених в Калініндорфі 1916 жидівських родин, котрі мали займатися рільництвом, остало лише 350. Прочі втікли, мимо того, що большевицький уряд помагав усякими рільничими приладами, зерном і тяглом. Одначе ся поміч показалася недостаточна. КП(б)У і „Комзет" звернулися супроти того до центрального радянського уряду в Москві з домаганням о присилку до Калініндорфу 500 коний і 15 тракторів, інакше й більшість оставших 350 родин втече.

Задовження рільництва

По обчисленням мін-ва рільництва задовження рільництва в Польщі сягає 3.850,000.000 зол. З того на довгоречинцеві кредити припадає 2.350,000.000 зол., на короткоречинцеві 1.500,000.000 зол. Статистика узгляднює лише кредити державних, самоврядних інституцій та приватних банків.

Найбільш неморальний часопис в Польщі

У Варшаві відбувся сензаційний пресовий процес. Редактор і видавець краківського „Ілюстрованого Курієра Цодзенного" заскаржив „Ґазету Варшавську" за статтю др. Маріяна Моравского, в котрій др. Моравский написав, що ред. Маріян Домбровский це дневникар, що має сумну репутацію. Журналіст і письменник Адольф Новачиньский зізнав в суді так: „Від 1916 р. богато статтей написав я про „Ілюстр. Кур. Цодз.", який уважаю найнеморальнішим орґаном в Польщі". Відтак заявив А. Новачиньский, що Домбровский видає „Тайного Детектива", який розходиться в 200 тисячах примірників і має фатальний вплив на зріст злочинности. Сенатори Корфанти і Пшибильский зізнали, що „І. К. Ц." предкладав шлеському промислови, щоб цей підпомагав його фінансово. Коли це не сталося, „І. К. Ц." почав постійно нападати на горішношлеський промисл. Суд звільнив обвинувачених, д-ра Моравского і відвічаль. редактора „Ґ. В.", від вини і кари. — До того слід додати, що „Іл. Курієр Цодзенни" це найбільш поширений часопис в Польщі. Особливо пильно читають його Українці, хоч він найбрутальніше на них нападає. А своя преса веде сухітниче життя, бо замість передплатників має переважно „післяплатників" і „неплатників", котрі вміють „знаменито" критикувати свою пресу.

Хмаролім в Німеччині

Над середущою Німеччиною перейшов страшний буревій з хмароломом і градом. Особливо потерпіли околиці над долішною Мозелею. Води залили вулиці й дороги, підмили залізничі тори. В м. Ґільс коло Коблєнції вода залила доми і пивниці. Два доми завалилися. 5 осіб утонуло. Також в інших місцевостях були жертви в людях. В часі повені дзвони взивали до ратунку. Град величини курячого яйця поробив величезні шкоди.

Землетруси на обох півкулях

З Амстердаму доносять: Полудневo-східну часть острова Целебесу (Голяндська Індія) навістив великий землетрус. Поверх 1000 домів в руїнах. Є жертви в людях, 7 убитих, 150 ранених. — Рівночасно доносять з Арґентини, що в провінції Мендоза знов наступив землетрус, попереджений дивним феноменом: по небі перекотилася з полудня на північ величезна огниста куля, що тягнула за собою блискучу смугу. Між населенням паніка.

Релігійні бої в Бомбаю

64 осіб вбитих, 615 ранених.

З Бомбаю доносять: Між Гіндусами й магометанами прийшло до кривавої різні. Причина тої траґедії мала зачатися з того, що один Гіндус побив двох магометанських хлопців, котрі звернулися до нього о милостиню. Коли вістка про це дійшла до магометан, сфанатизовані маси кинулися на дільниці Гіндусів і почали їх масакрувати. Богато домів підпалено. Коли жінки і діти втікали з них, магометане мордували їх штилетами. У многих місцях йшла крівава боротьба на ножі, палиці і каміння. В боротьбі погибло 64 осіб і 615 ранено. Сотки склепів зрабовано. Поліція і військо мусіли вжити зброї. Ті заворушення дуже на руку Анґлійцям, бо скріпляють їх панування.

НАЙБІЛЬШИМ ВОРОГОМ себе самого є той, хто тримає свої ощадности дома, а не зложить їх на добрі відсотки в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.

4 36 х

Папська Семинарія

св. Свящ. Йосафата в Римі.

Царський дар Св. Отця Пія XI для русько-католицької Церкви.

Не проминули ще повні три роки, як в осени 1929 р. на узгірю Риму Джанікулюм відбулося торжественне заложення і благословення угольного каменя під будову Папського Семинара св. Йосафата, а вже пишається прегарний та величавий будинок, дійсно царський дарунок Св. Отця для нашої Церкви. Щоби зрозуміти велике значіння сеї перворядної церковної установи для нашого церковно-релігійного життя, подаємо тут наперед коротеньку історію Української Папської Колеґії в Римі; опис і значіння теперішного Семинара св. Йосафата й інавґураційне свято, котре відбулося в четвер дня 12 мая сего року.

I.

Ще 1577 р. Папа Григорій XIII оснував у Римі Папську Грецьку Колеґію „Понтіфічо Колледжо Ґреко", для виховування кандидатів духовного стану тих народів та країв, котрі мають східний обряд. Знова 1615 р. Папа Павло V при тій грецькій Колеґії застеріг 4 місця для питомців русько-католицької Церкви. Се перший скромний початок нашої духовної Установи в столиці св. Петра. Се те маленьке гірчичне зерно, котре тепер розвинулося в прегарне дерево. В часі французької революції, котра не була без впливу на Італію, грецька Колеґія від 1795 р. силою факту стояла замкнена. Доперва 1845 р наново отворено грецьку Колеґію, та знова прибули наші питомці, головно зі Львова й то в поважнішім числі так, що назву „Понтіфічо Колледжо Ґреко" змінено на „Коллеґіюм Ґрекорум ет Рутенорум". Коли відтак 1893 р. австрійський цісар Франц Йосиф I замкнув у Відні наш духовний семинар т. з. „Барбареум", наші Епископи звернули більшу увагу на Рим і зачали посилати більше число питомців до грецької Колеґії. Тодішний Митрополит Кардинал Сильвестер Сембратович, сам римський вихованок, зрозумів значіння Риму в вихованні молодих священиків і звернувся з прошенням до Папи й цісаря, оснувати осібну Колеґію для питомців наших трьох галицьких Епархій. До сеї справи приложив свою руку великий Папа Лев XIII. Він письмом з 17 грудня 1897 р. „Патернам беневоленціям" оснував „Потіфічо Колледжо Рутено" як самостійну виховавчу Установу. В порозумінні та співділанні з австрійським урядом, випосажив Колеґію відповідними фондами на удержання 18 питомців та передав провід Отцям Тов. Ісусового в залежности від св. Конґреґації для розширення віри. У названім бреве так пише Папа Лев XIII:

„Бажаючи се найпляхотніше діло довести до бажаного успіху, призначили Ми церкву св. мучеників Сергія і Вакха враз з приналежними будинками відповідно заадаптованими до вжит

ку руської Колеґії, та віддаємо їх тій Колеґії повне право уживання назавсіди. Вже блаженної памяти Папа Урбан VIII церкву св. муч. Сергія і Вакха враз з приналежними будинками призначив був на оснування руської Колеґії (Папське Бреве з 8. II. 1641). Та задля великих трудностей се діло не могло увінчатися успіхом і тоді на прошення Митрополита Рафаїла Корсака той сам названий Папа церкву й будинки передав монахам Василіянам, котрі там позіставали аж до початків сего століття. Попередник Наш Папа Венедикт XIV знов призначив се місце для ґенерального Прокуратора Русинів (Бреве: „Інтер плюрес“). Що більше, вже від двох століть на головнім престолі в церкві поставлена до почитання вірних ікона Богородиці Діви, чудесно явленої в Литовських лісах. Тому нашою апостольською властю для більшої слави Бога, для визначення і хісна Руського народу установляємо в сім місті Колеґію для виховання руських клириків і бажаємо, щоб та Колеґія мала ті самі права, що й інші Папські духовні Колеґії в Римі.“

Таким чином від 1897 р. Українці католики мали власну Папську Колеґію у вічнім місті. Як сказано, провід спершу обняли ОО. Єзуїти, але вже від 1904 р. Апостольська Столиця управу Колеґії передала ОО. Василіянам реформованої галицької провінції. Першим ректором був о. Арсеній Лозинський ЧСВВ. Він обняв провід в жовтні 1904 р. Та що був дуже слабого здоровля і не міг належно виповнити тяжкий уряд ректора, тому вже в 1905 р. пок. о. П. Філяс, тодішний Протоігумен ЧСВВ, призначив на ректора о. Андріяна Давиду ЧСВВ. Сей оставав на тім уряді до липня 1908 р., а по нім заіменовано о. Лазара Березовського ЧСВВ. Коли 1915 р. в маю Італія виступила до світової війни проти центральних держав, всі питомці враз з ОО. Настоятелями мусіли опустити Рим. Будинок переняв о. Монсіньор Бенедетті, як відпоручник св. Конґреґації для розширення віри. Так Колеґія стояла замкнена аж до покінчення польсько-української війни. Вправді будинок лишився, та фундація на 18 питомців з причини девальвації й розвалу австрійської монархії зовсім пропала. Тоді бл. п. Папа Венедикт XV бажаючи уможливити поворот нашим питомцям до Риму, сам призначив на їх удержання 1 міліон лірів й осібним дуже сердечним письмом завізвав на ново питомців до Риму з тим, щоб повернув також о. ректор Л. Березовський ЧСВВ. Се сталося в квітні 1921 р. Дня 4 липня 1925 р. на місце о. Л. Березовського Конґреґація для Схід. Церкви на предложення пок. о. Протоігумена А. Калиша заіменувала ректором о. Діонізія Головецького ЧСВВ, котрий провадить Колеґію по нинішний день. Якраз за останнього ректора, наступив рішучий зворот в історії Колеґії. Сей зворот спричинила обставина, що св. Конґреґація для Схід. Церкви поширила приняття питомців поза Галицьку церковну провінцію, на всі інші Епархії нашої руско-катол. Церкви так в Европі як і в Америці. Та незабаром показалося, що дотеперішний будинок за малий на подвоєне число питомців. Хоч місце було обчислене лиш на 18 питомців, то в останних літах тиснулося там 30—40 питомців крім настоятелів і обслуги. Треба було конечно нового дому. Та наші Епархії, по війні знищені й обдерті, не могли спромочися на міліонову будову. І знова прийшла несподівана ласка. Ото Св. Отець, наймилостивіше тепер управляючий Христовою Церквою, рішився дати нам царський дар і казав збудувати зовсім нову Семинарію, відповідну до потреб нашої Церкви. Угольний камінь заложено й посвячено в осени 1929 р., а 7 мая 1932 р. наші питомці перепровадилися до нового будинку на Джанікулюм. Так мрія стала дійсністю й те, що можна було назвати смілим бажанням, довершилося понад всяке сподівання.

II.

Нова будівля положена на найвисшій точці Риму, на узгірю „Джанікулюм“, звідки розтягається найгарніший вид на вічне місто й околицю. Попри саму будівлю тягнеться мійський город, на віч замиканий так, що тут не чується великомійського гамору, з усіх сторін окружає Колеґію зелень, а висота положення при завсіди свіжім провіві легенького вітру, не дозволяє відчувати сильної горячи італійського вітру.

Сама будівля, висока на три поверхи, обіймає три комплекси, злучені прегарними, ясними та богато осклеными хідниками. Середний комплекс призначений головно для ОО. Настоятелів та на гостинні й репрезентаційні покої. В середині вхід до церкви. Праве крило займають головно питомці; ліве в долині кухня, мешкання Сестер; на другім поверсі інфірмерія, уладжена після всіх вимог модерної гіґієни, а на третім знова мешкання для питомців. Кождий питомець має свою осібну кімнату, ясну й простору, уладжену після всіх теперішних вимог. Поміщення може тепер найти легко около 70 питомців. Крім того велика їдальня, саля для академій і концертів, бібліотека, три великі тераси й як на Рим обширне подвіря, де з часом повстане гарний тінистий огород. Те все враз з урядженням виносить понад 4 міліони лір.

Та се лиш матеряльна вартість царського дарунку Св. Отця. Без порівнання важніша моральна й духова цінність сеї установи. Треба побути оден рік в Римі, щоби зрозуміти, яку моральну й духову вартість дає перебування в тім місті, де імпонуючі руїни поганського Риму надають ще величавішого блеску християнському вічному місту; де памятники поганської культури й мистецтва натхнули християнських ґеніїв, створити недостижимі твори християнського й церковного мистецтва; де державні мужі старинного світа виховали цілий ряд великих церковних мужів; де герої поганського Риму никнуть перед безсмертним та вічним блиском християнських мучеників і святих. А щож казати про виховання молодих священиків в тім серці католицької Церкви, при боці самого Христового Намісника, при шляхотнім суперництві не лише професорів цілого католицького світа але й клириків. Тут дійсно бачиться квіт католицької Церкви: священиків всіх народностей, всіх земель і рас; місіонарів з найдальших країв; монаші й законні Чини та їх великанську працю. Тому горизонт кождого питомця росте тут поза загумінкові овиди батьківщини, поза дрібничковість місцевих змагань, поза плиткі, а крикливі льокальні спори.

Надто та обставина, що тут виховуються будучі священики всіх наших Епархій, не лише Галичини, Закарпаття, Румунії, Югославії, але й наших обох Епархій у Злучених Державах Північ. Америки як також Канади й Бразилії, має неоцінене значіння. Вони тут пізнають себе блисше; тут вони сильніше відчувають, що вони діти тої самої Церкви й того самого племени, хотяй ріжні вихованням та культурою; притім набирають однообразности в поглядах на релігійно-церковні справи й однообразности в обряді. Хоч, коли дивитися на умовини нашого церковно-релігійного життя чи в Европі чи Америці, часом вдирається до душі якась безнадійність і нераз опадають руки, то тут сей настрій зрівноважує переконання, що звідси, з сего осередка, вийде повна віднова й розвій нашої руско-католицької Церкви. Се здається й було мотивом, що Апостольська Столиця нашу попередню Колеґію піднесла тепер з перенесенням до нового будинку до степеня Папської Семинарії. Дай Боже дочекатися, щоб колись та Семинарія могла двигнутися до степеня Папського Богословського Інституту, а може з часом і до найвисшого степеня — Папської Академії. Та се наразі лише мрія будучности.

III.

Інавґурація й посвячення сеї нової Папської Семинарії св. Свщ. Йосафата відбулося в четвер дня 12 мая в дни Імянин Св. Отця. Довершив сего Й. Еміненція Кардинал Сінчеро, Секретар св. Конґреґації для Східної Церкви.

Точно о 12 год. в полудне Й. Еміненція Кардинал Сінчеро приїхав до Колеґії в товаристві Ексцеленції Монсіньора Чіконіянія. О. Ректор з настоятелями й питомцями очікував достойних гостей при вході до Семинарії. Кардинал, принявши ключі від будинку, передав їх о. ректорові Д. Головецькому й висказав при тім взнеслі слова желання й заохоти. О. Ректор відповів, що відчуває вагу хвилі та відповідальности за ведення сеї так важної Інституції. Свою надію покладає на опіку Христового Серця, на благословенні та заступництві Пр. Діви Марії й особлившій опіці патрона сеї Семинарії, великого нашого святого Свщ. Йосафата. Запевнив, що тут будуть виховуватися питомці в любови до св. Цекви й преданности Христовому Намісникови, Св. Отцю. Закінчив прошенням о Апостольське благословення, котрого Й. Ем. Кардинал уділив всім зібраним.

Відтак всі перейшли до провізорично уладженої каплиці, бо церква ще невикінчена. По адорації Найсв. Евхаристії сам Ем. Кардинал благословив більшу часть будинку, супроводжуваний о. Ректором і двома питомцями-діяконами. Решту благословення докінчив Ексц. Чіконіяні, теперішний Асесор св. Конґреґації, убраний в наш епітрахіль. Підчас благословення хор Семинарії співав наші літурґічні пісні. На се торжество явилися отсі гості: Преосв. Еп. Няраді з Загребу; урядники св. Конґреґації: Монс. Чезаріні, Монс. Терцаріоль і Монс. Ферреро; Апостольський протонотар Монс. Діні, Ректор Пропаґанди; Впреп. О. Архимандрит Діонізій Ткачук ЧСВВ, О. Секретар Заячківський ЧСВВ, О. Кандюк ЧСВВ; О. Джемс Рейлі, Американець, секретар „Кетолік Нір Іст Велфер Асосіейшен“; вкінці інжиніри: Командатори, Кастеллі і Момо й інж. Аліпранді й кавлієр Пуліні. Підчас обіду О. Ректор Головецький у промові до Й. Е. Кардинала ще раз подякував Св. Отцеві за царський дар як також Й. Еміненції за велику прихильність до нашої Колеґії й запевнив про щиру вдячність Українців католиків для Св. Отця за Його велику любов і правдиво царський дар. Й. Е. Кардинал з приємністю приняв ту заяву й зі своєї сторони в особі присутного Преосв. Ніярадого привитав наш русько-кат. Преосв. Епископат. Заразом поручив вислати в своїм імени телеґраму Ексц. Митрополитові з запрошенням Його та всіх наших Епископів на торжественне посвячення Папської Семинарії св. Йосафата в осени, в празник її Покровителя.

Рим, 14 мая 1932.

ПІЙ XI „ПАПА МІСІОНАРІВ“

ПАТ доносить: В новім осідку колеґії Пропаґанди на Джанікулюмі вмуровано пропамятну таблицю з приводу першої річниці відкриття палати цеї колеґії в прияві Пія XI. Як відомо, Св. Отець перед роком другий раз залишив територію Ватикану і взяв участь в інавґураційних торжествах. В колеґії серед богословів заступлені 34 народи. Розвиток католицької віри в останнім році серед нехристіян дуже значний. Скількість місіонарів зросла з 2500 на 4100 і ще більше зросте, бо в місійних катол. семинаріях вчиться коло 1500 представників кольорових рас. Скількість католиків на місійних теренах зросла з 9 на 16 міліонів. Тому Папу Пія XI справедливо називають „Папою місіонарів“.

Один „вожд“ українського націоналізму.*)

Четверта книжка „Літ.-Наук. Вістника“ за квітень 1932 р. принесла знов дві статті з нападами на „Нову Зорю“. Се вже третій з черги і раз-по-раз напад „Л.-Н. Вістника“ на „Нову Зорю“.

На оба перші напади „Л.-Н. Вістника“ відповіли ми статтями в чч. 13 і 21 „Н. Зорі“. У тих статтях зробили ми „Л.-Н. Вістникови“ ряд важких закидів. А саме: 1) препарування цитатів таким способом, що з тих „цитатів“ виходить щось зовсім противне, як написав цитований автор; 2) нападання на основі таких „цитатів“ на цитованого автора (в данім випадку на покійного, проф. С. Томашівського) в ціли його здискредитовання; 3) більше цінення неґації, ніж позитивної праці; 4) пропаґування „імпондерабілій“, себто вмовлювання в наше громадянство, зокрема в молодь, що позитивну працю для осягнення чогось заступить саме бажання того чогось. У висліді: ми запротестували проти такого анархізовання нашого громадянства „Л.-Н. Вістником“, котрий уважається українським національним орґаном, та зажадали припинення його руїнницької роботи.

На всі наші наведені вище й інші важкі закиди „Л.-Н. Вістник“ р і ч е в о не відповів н і ч о г о. Ясна річ: н е м а в щ о в і д п о в і с т и. Та замість річевої відповіди на зроблені закиди він знов напав на „Н. Зорю“. За що? — За становище „Н. Зорі“ — супроти Польщі.

Привід до того дала стаття в ч. 17 з б. р. „Н. Зорі“ п. з. „Україна і Польща“. В тій статті, як відомо, виступили ми проти політичної концепції вшехпольського теоретика й діяча, Р. Дмовского: союз Польщі і Росії коштом України, зазначивши, що історія і сучасність наказують Польщі вважати Україну за свого природного союзника.

Отся наша стаття дуже неподобалася передовсім всепольському „Курерови Львовскому“. Всепольський орґан виступив горячо в обороні концепції Р. Дмовского, себто союза Польщі і Росії коштом України. Крім всепольського „Курера Львовского“ згадана наша стаття неменше неподобалася також москвофільському „Русскому Голосови“.

На нашу статтю звернув увагу й „Л.-Н. Вістник“ у кн. IV за 1932 р. Також і йому вона неподобалася. Він взяв її за „о ф е р т у“ (!) Польщі і різко напав на „Н. Зорю“ аж у двох статтях. В одній О. В.: 2 × 2 = 5 напав словами всепольського „Курера Львовского“, а в другій М. Л. і С. З.: З пресового фільму напав уже своєю власною лайкою.

Що стаття „Н. Зорі“ не подобається всепольським шовіністам, се річ зовсім зрозуміла. Бо стаття „Н. Зорі“ ставить домагання до Польщі, щоби Польща уважала Україну не за предмет торгу між Польщею й Росією, але за свого союзника в обороні перед спільною небезпекою зі сторони Росії. А се значить, що Польща в консеквенції повинна відповідно змінити свою політику також супроти Українців у Польщі. А що всеполяки були й є сторонниками непризнавання Українцям прав, але їх знищення, тому й виступили проти статті „Н. Зорі“. Булоб навіть дивне, колиб вони поступили інакше. Таксамо зрозуміле становище москвофільського „Русского Голосу“.

Та чому проти становища „Н. Зорі“ виступив „Л.-Н. Вістник“? Чи і він стоїть за союзом Польщі і Росії коштом України? Чи і він не хоче, щоб Польща змінила свою дотеперішню політику супроти Українців в польській державі?

„Л.-Н. Вістник“ назвав згадану статтю „Н. Зорі“ о ф е р т о ю Польщі. Назвав так ту статтю часопис, котрого редактором є п. Дмитро Донцов, автор книжки п. з. „П і д с т а в и н а ш о ї п о л і т и к и“, що вийшла йогож таки накладом у Відні в 1921 р.

Чим цікава книжка „Підстави нашої політики“ д р а Д м и т р а Д о н ц о в а? Вона незвичайно цікава тим, що се одно велике і горяче переконування Українців, що „в н а ш и х і н т е р е с а х с и л ь н а Р о м у н і я, Угорщина і П о л ь щ а“ (ст. 95). Передовсім: П о л ь щ а. Яких тільки арґументів не наводить у тій своїй книжці теперішній редактор „Л.-Н. Вістника“, др. Д. Донцов, щоби з Українців зробити б е з з а с т е р е ж н и х п р и х и л ь н и к і в Польщі, с и л ь н о ї Польщі! Щоб се осягнути, він намагається всю дотеперішню політику Польщі супроти України представити як незначний конфлікт льокального характеру, на який не варта звертати особливої уваги. Щоб се осягнути п. Донцов переконує Українців про потребу зробити на користь Польщі навіть т е р и т о р і я л ь н і ж е р т в и, очевидно: західно-українськими землями.

„Політики з жіночою псіхольоґією (!) себто ті, для котрих льоґіка пасує (!) перед чувством — пише п. Д. Донцов — закинуть напевно односторонність сим поглядам. Як, бачити колективний ідеал нації тільки в боротьбі з Росією? Якуж ролю займає тоді в сій концепції Польща? Отже питаються: чи ідеал, в імя котрого полумям горіла Україна як довга і широка 270 літ тому, не лишився колективним ідеалом нації? Н і, н е л и ш и в с я (підч. „Н. З.“). Так, як ненависть (!) Голяндців до Еспанії перестала бути складовим чинником нідерляндської національної ідеї (п. Д. Донцов промовчує, що н и н і н е м а в ж е п р и ч и н давної ненависти Голяндців до Еспанців! — Ред. „Н. З.“). Чувства що одушевляли наших дідів проти Польщі, ввійшли лише яко дрібна частинка в політичний ідеал нації, будучи відновлені тепер, в своїй великій частині н і ч и м и н ш и м, як політичним а т а в і з м о м (!!! — так писав п. Д. Донцов в 1921 р., отже безпосередно після заняття Польщею західно-українських земель, зокрема Галичини! — Ред. Н. З.), хоч може і походячим з великої любові до рідного краю...“ (ст. 95—96).

„Т а к П о л ь щ а — пише далі п. Д. Донцов. Маємо з нею богато неполагоджених рахунків, і тут і там, та ще десь. Але все се конфлікти льокального значіння, може болючі і страшні, як питання Альзації та Льотарінґії для Німеччини зглядно Франції, але всеж льокального значіння, котрі мимо свого траґізма ніколи не зможуть наповнити собою поняття колективного ідеалу не лише частини, а цілої н а ц і ї.“ (ст. 96).

„Найзавзятіші ідеольоґи Яґельонської ідеї не мріють (? — Ред. „Н. З.“) і неможуть (? — Ред. „Н. З.“) мріяти далі, як по Збруч і Случ (а се для п. Д. Донцова очевидно дрібничка! — Ред. „Н. З.“), не підносячи претензій (? — Ред. „Н. З.“) на решту Волині, Поділля і Київщини, не кажучи вже про Херсонщину, Катеринославщину, або про дідизну Вишневецьких Полтавщину. Не значить се, що(б) зглядна скромність (! — Ред. „Н. З.“) їх претензій йшла в парі з їх оправданостю, але н а і в н о (слухайте укр. націоналісти, що говорить ваш вожд!—Ред. „Н. З.“) б у л о б р о б и т и з т и х а с п і р а ц і й ц е н т р н а ш о ї п о л і т и к и, тоді коли маємо під боком нарід, що підносить з сильнішим натиском права на цілу українську територію, навіть на ту її частину, котра, як Галичина, ніколи до него не належала.“ (ст. 96).

Пожертвувавши отак Польщі третину України, до того найважнішу, п. Д. Донцов навіть одним словом не торкає справи відношення Польщі до пожертвованих їй українських земель. Він відносно тих земель н е с т а в и т ь з о в с і м н і я к и х д о м а г а н ь!

І тут ключ до розвязки і зрозуміння дивного на перший погляд становища „Л.-Н. Вістника“ супроти статті „Н. Зорі“.

В чім жеж річ?

Річ у тім, що стаття „Н. Зорі“, промовляючи за союзом Польщі з Україною, ставить до Польщі у послідовности домагання з м і н и т и в і д п о в і д н о п о л і т и к у П о л ь щ і с у п р о т и у к р а ї н с ь к о г о н а р о д у в П о л ь щ і, тоді як редактор „Л.-Н. Вістника“, п. Донцов, обстоюючи в своїй книжці союз України з Польщею, пожертвував Польщі західно-українські землі б е з н і я к и х з а с т е р е ж е н ь.

І є ще одна ріжниця між становищем „Н. Зорі“ і становищем редактора „Л.-Н. Вістника“, п. Дмитра Донцова. „Нова Зоря“ звернулася з домаганням до П о л ь щ і, щоб вона стала с о ю з н и к о м У к р а ї н и і в консеквенції з м і н и л а с в о ю п о л і т и к у с у п р о т и У к р а ї н ц і в в польській державі, а редактор „Л.-Н. Вістника“ п. Д. Донцов звернувся з домаганням д о У к р а ї н ц і в, щоб вони стали с о ю з н и к а м и П о л ь щ і б е з н і я к и х з а с т е р е ж е н ь...

Становище „Н. Зорі“ назвав „Л.-Н. Вістник“ офертою Польщі. Мабуть тому, бо становище редактора „Л.-Н. Вістника“ п. Д. Донцова взагалі не заслугує на назву оферти, тільки с л у ж б и б е з н і я к о ї о ф е р т и. Хто ближче придивився книжці п. Донцова п. з. Підстави нашої політики, той мусів прийти до переконання, що той „вожд“ українського націоналізму посунувся в самоотверженій „любови до Заходу“ під гаслом „прийдіте поклонімся“ для Поляків так далеко, що ані Демянчук в „Рускім Селянині“, ані Ільків в Соймі, ані Данилович в УНС-і не посунулися аж так далеко і аж так безстережно. І се власне було причиною того, що книжка п. Донцова прогула безслідно. Поважно брати під розвагу таку „політику“ не міг очевидно ніхто з польської сторони, бо прецінь ніхто не бере поважно Заґлобу, котрий дарував Нідерлянди. Власне так п. Дмитро Донцов „дарує“ Полякам нашу Галичину, без ніяких застережень, без найменших домагань яких небудь прав для міліонів нашого народу на сій історичній українській землі, де виростав мозок і дух української нації і де він до нині найсильніший. На таке дарування східних Нідерляндів Польщі кождий польський політик, що перечитав книжку Донцова, мусів тільки усміхнутися, а неоден може подумав: „Wielki to artysta był Sienkiewicz, kiedy według jego kreacji Zagłoby, darującego Niederlandy, wytworzył się między Ukraińcami publicysta, który nam bez żadnych zastrzeżeń daruje Galicję“. Та розуміється, Поляки були й є за розумні, щоби з книжки українського Заґлоби навіть пробувати збивати для себе якийсь політичний капітал. Вони, що вміють використати навіть найменший відзив про свою землю, свою націю, свою культурну і політичну працю, не вдарили навіть у малі дзвоники з радости, що між Українцями знайшовся такий „оказ“ як п. Дмитро Донцов.

(Кінець буде).

*) В останній хвилі довідалися ми, що п. Дмитро Донцов відходить з ред. ЛНВістника. Супроти того повисша стаття може мати значіння для його наступника, як не належить вести того рода журналу. Думаємо, що тепер до співробітництва в ЛНВістнику можна буде позискати ріжні сили і можна буде з нього зробити орган, спосібний до конкуренції з большевицькими журналами. — Ред.

Кілько Жидів на світі

Д-р Савло Леннос опрацював статистику Жидів у цілому світі на підставі стану з 1931 р. По його даним жидівська людність, якої в 1830 р. було 3,400.000, доходить тепер до 15,750.000, т. зн. зросла 5-кратно. З тої цифри на Европу припадає 9,680.000, на Америку 4,875.000, Азію 597.000, Африку 572.000, Австралію 26.000. Перше місце в тій статистиці займає Північна Америка з 4,400.000 Жидів, відтак Польща з 3,150.000. Трете місце займає СССР з 2,672.398 Жидів, в тім Україна 1,574.428. Дальше йдуть Румунія 900.000, Німеччина ок. 580.000, Угорщина 480.000, Чехословаччина 400.000, Анґлія 300.000, Австрія 260.000, Франція 225.000, Литва 180.000. Щодо міст то на першім місці стоїть Ню-Йорк, в котрім є 1,765.000 Жидів, потім Варшава з 360 тис., дальше Будапешт 250.000, Відень 240.000, Лодзь 180.000, Москва 140.000 і т. д.

Перший конґрес

українських інжинірів у Львові.

В днях 15. і 16. V. ц. р. відбувся перший конґрес українських інжинірів з земель Західної України, в Польщі, Румунії й Чехословаччині та еміґрації з Наддніпрянської України як також зі Злучених Держав Півн. Америки. Зїзд заступав 970 зорґанізованих інжинірів на захід від рижської границі. Заступлені були: Українське Технічне Т-во у Львові 402 членів; Союз Орґанізацій Українських Інжинірів на еміґрації в Подєбрадах 372 членів; Т-во Українських Інжинірів в ЧСР в Празі 125 членів; Спілка Українських Інжинірів на Словаччині в Братиславі 32 членів; Спілка Інжинірів і Техніків при Т-ві „Руська Бесіда“ в Чернівцях 24 членів; Союз Українських Інжинірів і Техніків в Ню-Йорку 15 членів. Святочне відкриття конґресу відбулося 15. ц. м. о год. 10 в салі Муз. Інституту ім. Лисенка, наповненій делеґатами інжинірських орґанізацій, наукових, культурних і господарських установ, численними гостями та студентами-техніками. Хор студентів-техніків „Основи“ під орудою проф. Б. Вахнянина виконав удатно твір Ліста „Хор робітників“.

Голова Орґ. Комісії Конґресу інж. Андрій Мельник відкриває Конґрес і витає делеґатів і гостей. Завдання конґресу згуртувати всіх укр. інжинірів в пору загальної господарської скрути з вірою у власні сили для кращого завтра укр. народу. Світлу память перших піонірів нашого поступу та господарського відродження і всіх упавших на полі слави інжинірів вшанували присутні повстанням з місць. — Відтак вибрано почесну президію конґресу в складі: проф. інж. д-р Фещенко-Чопівський, декан доц. інж. Василь Іванис (представник Укр. Госп. Академії в Подєбрадах), проф. д-р В. Старосольський (представник укр. університету в Празі), о. мітрат Тит Войнаровський, президент „Сільського Господаря“ у Львові, проф. д-р Р. Цегельський, представник Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові. З черги виголосили привіти: доц. д-р Іванис від УГА в Подєбрадах і від Союзу Орґ. У. Інж. на еміґрації, д-р Старосольський від укр. унів. в Празі, д-р Р. Цегельський від НТШ у Львові. — Інж. Ю. Крохмалюк відчитав численні привіти від наукових установ в краю і на еміґрації, культурних, освітних і господарських, від редакцій та поодиноких осіб. — Опісля доц. В. Іванис прочитав письмо Професорської Ради УГА в Подєбрадах про те, що о. мітрата Т. Войнаровського, президента „Сіль. Господаря“, нестора нашої економіки в Галичині, на засіданні Ради 14. V. ц. р. іменовано доктором „гонорис кавза“ аґрономічних й економічних наук. Та почесть надана з приводу 10-ліття істнування УГА; її свято припадає на день 16. V. 1932 р. По довго невмовкаючих оплесках о. мітрат д-р г. к. Т. Войнаровський в зворушливих словах подякував за велику честь, котра його стрінула по 50-літах невтомної праці на полі господарського відродження укр. народу в Галичині. Тому 50 літ було в нас тільки кількох інжинірів, нині є близько 1000, з чого сама тільки УГА в Подєбрадах випустила 500 інжинірів. Свою промову закінчив о. д-р Т. Войнаровський окликом на славу УГА в Подєбрадах.

Бадьорою піснею І. Воробкевича: „Зазвенімо разом браття“ закінчив хор „Основи“ святочне засідання конґресу.

Перше пленарне засідання конґресу почалося о год. 11.30. Ділову президію конґресу вибрано в такому складі: інж. Ю. Павликовський, президент; голови: інж. О. Васюта (голова У. Т. Т.), інж. В. Іванис (голова Союза Орґ. Укр. Інж. на еміґрації); секретарі конґресу: інж. Ю. Крохмалюк, інж. А. Палій, інж. М. Хроновят. Президент конґресу, інж. Ю. Павликовський, підчеркнув радісний факт, що коли в 1880 р. було в нас тільки трьох діячів на полі техніки: Іван Левинський, проф. техніки, інж. Гр. Пежанський та інж. В. Нагірний, то сьогодні маємо вже коло 1000 укр. інжинірів поза СССР. Підчеркуючи велику вагу та завдання конґресу, предложив вислати від конґресу привіти: 1) Укр. Госп. Академії в Подєбрадах з приводу святкування в дні 16. V. 1932 її 10-ліття; 2) „Рідній Школі“ у Львові з приводу святкування її 50-ліття; 3) „Сільському Господареві“ з приводу „свята радости і творчої праці“ в дні 16. V. (знесення панщини). Конґрес приняв те предложення через аклямацію. По прочитанні ухвал правильникової та мандатової комісії закрито перше пленарне засідання конґресу.

Опісля члени конґресу оглянули технічну виставку, уладжену аґрономічно-технічним відділом Музею Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові в салях цього Музею, при співучасти господарських установ. Вступне слово виголосив директор Музею Н. Т. ім. Ш., др. Я. Пастернак, котрий пояснив ціль виставки. Присутні побачили тут осяги УГА в Подєбрадах, Укр. Техн. Т-ва у Львові, „Сільського Господаря“, „Маслосоюзу“ і „Центросоюзу“. Виставлено всю доступну у Львові укр. технічну літературу, з якої на перший плян вибивалися численні видання УГА в Подєбрадах. Дуже повчаюча була збірка „Від ломаки до машини“, або „Сільсько-господарська техніка за 10.000 літ“. Від мотики з рогів звірини з мезолітичної доби (коло 10.000 літ назад) через лупакову мотику з неоліту (тому 2.500 літ), і мотику з бронзової доби (1.000 літ тому) до деревляного плуга, з деревляною, кованою полицею і деревляним лемішем з XIX ст. та до сучасного двоскибового плуга останнього моделю — бачимо весь розвиток хліборобської техніки за 10.000 літ.

Ціле пополудне 15. V. та дополудня 16. V. велися праці в 9 комісіях конґресу: статутовій, орґанізаційній, фахової освіти, економічній, сільсько-господарській, загальній, фінансовій, пресовій та редакційній. Загалом прочитано 31 рефератів у всіх комісіях, переведено над ними основну дискусію та ухвалено відповідні резолюції й дезідерати. — На другому пленарному засіданні конґресу 16. V. ухвалено одноголосно статут Федерації Українських Інжинірів, опрацьований статутовою комісією.

З черги здавали звіти голови поодиноких комісій та предкладали резолюції, ухвалені тими комісіями.

Доц. д-р В. Іванис відчитав реферат про 10-ліття УГА в Подєбрадах, в якому представив історію УГА, її великі заслуги для укр. науки, кооперації, промислу та хліборобства, спроби еміґрації вратувати її від ліквідації, що повинен взяти на себе весь укр. народ по сей бік Збруча.

Конґрес закрив президент інж. Ю. Павликовський промовою, в якій коротко схарактеризував перебіг та висліди праць конґресу. Орґ. Комітет скличе другий конґрес, як тільки буде затверджений статут Федерації Укр. Інжинірів на Зах. Україні та еміґрації (поза СССР). В імени президії голова дякує всім членам конґресу за численну участь в його працях. Позитивним явищем є велике заінтересування суспільною аґрономією. Дякує Наук. Т-ву ім. Ш. та інж. С. Пастернакові за уладження технічної виставки й інж. А. Мельникові, голові Орґ. Комітету, за велику працю над підготуванням конґресу. З вірою, що другий конґрес буде ще кращий, замикає конґрес. Присутні відспівали на закінчення національний гимн.

Перший конґрес наших інжинірів мав головно орґанізаційний характер. Звіт з нарад конґресу, численні наукові реферати, відчитані та прислані на конґрес, всі резолюції й дезідерати будуть випечатані в Пропамятній Книзі конґресу.

КОМУНІКАТ УНО (УКНП)

Орґанізаційний Комітет Української Народної Обнови (Української Католицької Народної Партії) відбув засідання 16 травня 1932 р. і по вислуханні рефератів та переведенні дискусії ствердив що слідує:

1. Ізза що раз тяжшого економічного положення та браку всяких спроб якого небудь наладнання лучших умов для нашого національно-політичного розвитку настрої в цілім краю стають щораз тяжші, що дуже сприяє розвиткови большевизму.

2. Орґанізаційний Комітет УНО (УКНП) звертається з зазивом до членів і прихильників нашої орґанізації в цілім краю, щоб не уважаючи на ці дуже тяжкі обставини поширювали ідеольоґію нашої орґанізації та творили малі орґанізаційні гуртки з випробованих людий, приготованих на те, що наша політична орґанізація ще довгий час остане в стадії ідеольоґічної й орґанізаційної підготовки, бо політичні партії, обчислені на основне оздоровлення цілих суспільностий, ніде і ніколи не творяться в короткім часі.

3. Супроти того, що в пресі знов появляються голоси про те, немовби велася якась угодова акція, Орґанізаційний Комітет стверджує, що УНО (УКНП) не вела і не веде ніякої угодової акції, що не має до того навіть жадної можливости, що вважає таку акцію безвиглядною та недоцільною хочби з тої причини, що ні одна зі сторін до жадного порозуміння нерозположена. Тому Орґаніз. Комітет стверджує, що поголоски про „угодову акцію“ позбавлені всякої підстави та що ті поголоски ширять або люди зовсім незорієнтовані, або несовісні, або просто платні аґенти чужих сил, котрим залежить на викликуванні ненависти й вічного неспокою серед української суспільности. Орґанізаційний Комітет УНО (УКНП) все стояв і тепер стоїть на становищі, що тільки через широку національно-територіяльну автономію можна створити правно-державні підстави й ґарантії нашого національного всестороннього розвитку; одначе тому, що рішаючі політичні чинники обидвох сторін заняли й займають неґативне становище в справі розвязання українського питання в межах польської держави на засаді національно-територіяльної автономії, — нема й мови про яку небудь угодову акцію; а вже наша політична орґанізація, котра не розпоряджає парляментарним представництвом, справою угодової акції взагалі займатися не може. УНО (УКНП) се політичний табор будуччини, необчислений на хвилеві вигоди і користи, котрого цілі далеко висші.

4. Вкінці подається до відома нашим ґрупам в краю, що орґанізаційний статут (реґулямін) ухвалено розіслати місцевим ґрупам для передискутування й пороблення евентуальних уваг перед його випечатанням.

Коли чоловік недобрий, жінка повинна старатися, поправити його добротою, терпеливістю, лагідністю й молитвою, а не сваркою і закидами. Так св. Моніка, мати св. Авґустина, навернула свого чоловіка, Патріція: „Переконувала його радше святістю свого поведення ніж словами“. (Св. Авґустин). — Шпіраґо.

ЦЕРКОВНІ СВІЧКИ
ІНЖ. К. КОТЕЦЬКИЙ і С-КА
Спілка з обмеженою порукою.
ВСЯКОГО РОДА ПОРУЧАЄ ФАБРИКА
Львів 15, вул. Окружна (бічна Кульпарківська) ч. 108 а.
Телефон 57-48.

о. М. КАРОВЕЦЬ ЧСВВ.

Велика Реформа Чина СВВ 1882 р.

21. Документ, на котрім опираються інші важні документи.

HAUS-, HOF- UND STAATSARCHIV, WIEN.
(Oben, m. Bleistift — Vom Nunzius mitgeteilt — Abschrift dem Gr. Taaffe zur weiteren Veranlassung brevi manu übergeben — 10/4.82.)

L'ordine dei Monaci Basiliani è stato sempre una delle più ferme colonne della Santa Unione nella Chiesa Rutena di rito greco. — Quando il detto ordine fioriva anche la Unione prosperava, e il contrario avveniva quando i Monaci Basiliani erano in decadenza.

Massima è ora la decadenza in cui trovansi i Monaci Basiliani della Galizia. Tutti sono d'accordo nel riconoscere questo fatto. Dietro eccitamenti venuti dalla Santa Sede, il Metropolita Msgr. Sembratowicz visitó i quattordici monasterii dei Basiliani nelle Galizia, e nel rapporto che in viò in Roma conchiudeva che una riforma era dell tutto necessaria, e che per compierla era indispensabile di ricorrere a mezzi straordinarii.

Il padre Sarnicki, attualmente Superiore Provinciale di tutti Monaci Basiliani della Galizia, conoscendo ancor esso e confessando la somma decadenza del suo Instituto e vedendo dall' altro canto la impossibilità di risorgere con le sole sue forze, ha proposto alla Santa Sede la idea di affidare il Noviziato dell' ordine ai Padri della Compagnia di Gesù.

Il Santo Padre ha accolto con grande favore questa idea. Il Noviziato verrebbe aperto nel Monasterio di Dobromil presso Przemysl, una delle stazione della ferrovia che conduce dalla Galizia in Ungheria.

Il Noviziato verrebbe affidato ai Padri Gesuiti solamente per qualche periodo di anni.

Il progetto dovrebbe essere esequito il più presto possibile per molte ragioni, ma principalmente perchè il P. Sarnicki cesserà di essere Provinciale nel mese di Luglio e in suo luogo potrebbe essere eletto un Monaco di cattiva volonta[116])

Für die Richtigkeit dieser Abschrift.
Печатка: Griechisch Katholische Central-Pfarre zu St. Barbara in Wien.
Wien, am 8 März 1932.
Dr. Hornykewycz, Pfarrer.

Переклад.

Архів Цісарського Дому, Двірський і Державний у Відні.

(Вгорі олівцем: Уділено від Нунція. Відпис переданий в короткій дорозі ґр. Тааффе для дальшого зарядження. 10. 4. 82).

Чин монахів Василіян був завсіди одною з найміцніших підпор святого зединення в руській Церкві обряду грецького. Коли згаданий Чин був в розцвіті, розвивалася також Унія, а діялося навпаки, коли монахи Василіяне хилилися до упадку. Найбільший упадок є тепер, в якім знаходяться Василіяне монахи в Галичині. Всі згідно признають той факт. Після поручення даного Святою Столицею, митрополит Монс. Сембратович звидів чотирнацять Василіянських монастирів в Галичині і в звіті, який вислав до Риму, поставив внесення, що конечно треба цілковитої реформи, а щоби її перевести, було конечною річю взятися за надзвичайні середники. Отець Сарницький, теперішний настоятель Провінції всіх монахів Василіян в Галичині, пізнав також сам і признав найбільший упадок свого Чина а видячи з другої сторони, що неможливо піднестися з упадку лише своїми власними силами, представив Святій Столиці замір, віддати новіціят Чина Отцям з Товариства Ісусового.

Святіший Отець приймив з великою прихильністю сей намір. Новіціят мавби бути отворений в Добромильськім монастирі коло Перемишля при одній зі стацій зелізниці, яка провадить з Галичини на Угорщину. Новіціят мавби бути відданий Отцям Єзуїтам лише на якийсь період літ. Проєкт мавби бути переведений як найскорше для многих причин, головно тому, що о. Сарницький перестане бути Провінціялом в місяці липні, а на його місце мігби бути вибраний монах злої волі[117]).

За вірність відпису: Печатка Греко-католицької центральної парохії при св. Варварі у Відні.

Відень, 8 березня 1932 р.

Др. Горникевич, парох.

[116]) Сей документ печатається вперве.

[117]) Відпис зроблений машиновим письмом. Переписувач поповнив деякі незначні блуди: подав: ін Рома — а повинно бути: а Рома; верббе (2 рази) — а повинно бути верреббе; відбив: ді Падві (2 рази!) — а повинно бути аі Падві (третий відмінок). Сі малі похибки не зміняють однак сенсу. Тут замічу, що документ не має ні адреси, ні підпису, лише на горі олівцем зазначено, що походить від нунція. Що сей документ дійсно походить від нунція, видно з того, що дальші акти покликаються на сей документ і на нім опираються дальші документи. Чомуж такий важний документ не має ні адреси ні підпису? Думаю, що в тій справі Апостольський нунцій інтервеніював особисто у президента міністрів ґр. Тааффе, а відходячи, лишив йому ще записку. Кромі того був ще лист Св. Вітця Льва XIII до самого цісаря в тій справі, але того листа в архіві знайти не можна. Можливо, що Нунцій Ванутеллі звернувся зразу, як випадало, до міністерства справ заграничних, а відтак до міністра віроісповідань і просвіти або до ґр. Тааффе, а президент міністрів сам передав дальше.

ЮВИЛЕЙНИЙ ЗЇЗД „РІДНОЇ ШКОЛИ“.

В доповненні до звіту, напечатаного в попереднім числі „Н. Зорі“, подаємо перебіг нарад. — Секретар Головної Управи, др. М. Конопалець виголосив звіт з діяльности „Р. Ш.“, пояснюючи деякі місця і позиції видрукованого звіту та закінчив: „Р. Ш.“ зверне тепер пильну увагу на фахові і доповняючі школи, діточі садки та передшкільне виховання взагалі. В цей спосіб „Р. Ш.“ зближиться до громадянства. Жертвенність на „Р. Ш.“ не падає. Власне тоді, коли заборонено „коляду“ та „писанку“ на „Р. Ш.“, збільшилася значно жертвенність. Ординаріят допоміг видатно до збірок на „Р. Ш.“, як також американська еміґрація. Видавництво шкільних підручників „Р. Ш.“ находилося в тяжкому положенні, бо тепер у нас панує хаос в шкільних підручниках. Що року зміняються підручники, тому цілі наклади підручників марно пропадають. „Р. Ш.“ зачала видавати помічну літературу, повісти й оповідання, котрі все актуальні. По вимовленні нам книгарні на Руській з перенеслася наша книгарня на вул. Сикстуську 20 (дім „Нар. Гост.“). Вона приносить дохід „Р. Ш.“. Решта є видруковане в звіті. — п. І. Ющишин, скарбник „Р. Ш.“, здає касовий звіт: „Р. Ш.“ находиться в дуже тяжкій матеріяльній ситуації. Та ситуація не випливає з господарки в Т-ві, але з самого єства освітної праці. Колиб навіть не було кризи, булиб також матеріяльні недомагання, бо буджет „Р. Ш.“ консумційний. „Р. Ш.“ має своє певне майно і воно мусить бути підставою її діяльности: 2 камяниці, одна при вул. Мохнацького 12, вартости 100.000 зол. і друга на вул. Хшановського ч. 9, вартости 150.000 зол., разом 250.000 зол. До того ще площа при вул. Садівницькій, видавництва, книгарня. Разом майно „Р. Ш.“ виносить 405—410.000 зол. Але та підстава істнування „Р. Ш.“ ніколи засадничо не повинна бути нарушена. Та життя сильніше і „Р. Ш.“ мусіла обдовжити своє майно на 162.000 зол. Отже 1/3 часть майна обдовжена, а це поважна небезпека. Звідки прийшло до такого задовження? „Р. Ш.“ має свої щоденні виплати. Приходи не стоять в ніякому відношенні до видатків. Головні джерела доходів це: 1) жертви і 2) шкільні оплати. Інших джерел нема. Жертвенність суспільности треба ясно поставити. Вона не зменшилася мимо кризи. Є в нас вже певний гурт людей, що жертвують на „Р. Ш.“ й уважають це своїм національним обовязком. На протязі 8 літ жертвенність хиталася між 250—280.000 зол. Жертви ті складала: інтеліґенція, свідоміше селянство та робітництво. Одначе жертвенність не прибрала ще характеру масовости. Тому потрібна ударна кампанія за масовістю, що еволюційно повинна здійснитися. Як це станеться, покажуть найблищі літа. Всюди на світі закладають приватні школи або батьки або педаґоги, забезпечивши їх матеріяльно. У нас закладається рідні школи для ідеї, для національного ратування найнищих кляс нашого народу. Мусимо навчити загал, що дається дитину до „Р. Ш.“ на те, щоб виховали її в патріотичному дусі. Шкільні оплати мусять бути побільшені, бо вони дають дефіцит 20—30.000 зол. річно. Це довело до 152.000 зол. довгу за шкільні оплати. Тепер „Р. Ш.“ є в такому стані, що у Львові годі виплатити платень учительству. Учитель працює за 50—60 зол. місячно для ідеї „Р. Ш.“. У Львові було вже й таке, що зовсім не виплачувано платень учителям. „Р. Ш.“ має 67.000 зол. довгу за Пенсійний Інститут, Каси Хорих, податки і соціяльне забезпечення свого учительства. В 1925—6 рр., в тяжких економічних часах, державне учительство діставало додатки. „Р. Ш.“ за те обіцяла платити за своє учительство Каси Хорих і т. д. Кождої хвилі ті інституції можуть сягнути по майно „Р. Ш.“. Тому від імени Гол. Управи ми примушені сягнути до кишені наших службовиків. І так: зниження від 1. V. платень учителів о 2—5% дасть 9.000 зол. місячно. Від Захоронок стягнемо 10% річно 4.000 зол. На податках заощадимо 3.000 зол. Комасація деяких шкіл принесе 12.000 прибутку і т. д. Загалом зискаємо на цій болючій операції 62.000 зол. річно, хоч не сподіємося від того значнішої полекші. Велика полекша наступилаб тоді, колиб ми могли удержувати платних пропаґандистів-аґітаторів в цілому краю. Покищо всі наші службовики мають обовязок стати такими пропаґандистами. В тій цілі край поділено на райони. Край мусить собі усвідомити, що він мусить давати на „Р. Ш.“. Функціональний фонд „Р. Ш.“ консумційний. Мусимо мати фонд інвестиційний. З приводу 50-ліття „Р. Ш.“ мусимо сповнити ті всі завдання, що на ній тяжать. Інвестиційний фонд мусить якось здобути слідуюча Управа. Тому 10 літ „Р. Ш.“ вказала напрямні в справі народного

(Гляди продовження сеї статті на стороні семій).

Маленький фейлетон

Нова теорія

про ревматизм мязів.

Професор др. Адольф Шмідт викладає тепер на клініці в м. Бон над Райном нову теорію про ревматизм мязів (мускулів). Він уважає той ревматизм невральґією чуттєвих нервів у мязах й остро відріжняє ту недугу від хронічного ревматизму суставів, від запалення мязів і від властивої невральґії як також від т. зв. ґіхту. Проф. Шмідт каже, що простуда того ревматизму не викликає. Хоч хорі на той ревматизм постійно пригадують собі, що дістали ту недугу в часі означеної простуди, то се неправда, бо вони відчували тоді дрож тому, що тоді зачали хорувати на ту недугу. Також вогкість не викликає тої недуги. Одначе вогкість і студінь збільшають біль у тих, що вже мають ту недугу. Ту хоробу викликають заразливі осередки або довгі катари. Вона стає подібна до хронічного затроєння і до хоріб, які викликає кепська переміна матерії. Лічити ревматизм мязів найлучше в купелях у Піщанах, в Ґаштайні, в Тренчині, в Бадені, в Шалленбаху як також при помочи застриків соли. Притім треба тепло держатися й уживати масажів. (З німецького).

„РАДЖУ ПАНАМ ВЗЯТИ ТАКСІВКУ“...

Поліція в Берліні задержала самохід одного з гітлерівських провідників, д-ра Ґебельса, жадаючи, щоб він вилеґітимувався. Др. Ґебельс, користаючи з нагоди, почав виголошувати протестаційну промову. Тоді поліція забрала авто, списуючи протокол про нарушення публичного спокою. Коли Ґебельс і Гітлер інтервеніювали в тій справі у мін. Ґренера, запитуючи його, що він думає зробити, Ґренер відповів: „Раджу панам взяти таксівку“.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

ЗАКОН
про складки на Католицьку Церкву.

№ 35 „Dziennika Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej“ з дня 25 квітня 1932 р., поз. 358, приніс новий закон, котрий звучить так:

„На основі арт. 44 Конституції оповіщую закон слідуючого змісту:

Закон з дня 17 марта 1932 р. про складки на річ Католицької Церкви.

Арт. 1. Для покриття видатків на церковні потреби парохії можуть служити як помічний середник складки, що їх передбачить отсей закон.

Арт. 2. Складки є: а) звичайні і б) надзвичайні; їх можна визначувати і побирати незалежно одну від другої.

Арт. 3. Платити звичайні складки обовязані:

а) католики того самого обряду, що мешкають в области парохії, оскільки платять бодай оден з податків, котрі вичислені в арт. 4 точка 1;

б) католики того самого обряду без огляду на їх місце мешкання, оскільки посідають в области парохії нерухомість або промислове чи торговельне підприємство, згл. виконують промислове заняття і платять з того титулу бодай оден з податків, що вичислені в арт. 4 точка 2.

Арт. 4. Підставу обчислення звичайних складок в окрузі парохії становлять:

1) Для осіб, що названі в арт. 3 буква а):

а) державний доходовий податок і

б) державні податки: ґрунтовий без окремого додатку і деґресії; податок від нерухомостий в міських громадах та від деяких будинків у громадах сільських, і промисловий, побираний в формі промислових свідоцтв.

2) Для осіб, що названі в арт. 3 буква б), державні податки: ґрунтовий без окремого додатку і деґресії та податок від нерухомостий в міських громадах і від деяких будинків у громадах сільських, промисловий, побираний в формі промислових свідоцтв, — що припадають від положених в парохії ґрунтів і будинкових нерухомостей, або також від виконування в парохії підприємств чи промислових занять. — Підставу обчислення становить вимір згаданих вище податків за рік, що попереджає рік побору церковних складок. — Податок доходовий, вимірений від доходу зі службових упосажень, емеритур і заосмотрень осіб, що належать до військових парохій, не становить підстави обчислень церковних складок на річ парохій невійськових.

Арт. 5. Звичайна складка повинна бути означена в формі відсоткового додатку до підстави обчислення. — Всякі звільнення від податків, вичислених в арт. 4, що прислугують чи то певним особам, чи певним предметам на основі податкових законів, як також зміни в вимірі податків, котрі становлять підставу обчислення складок, мають анальоґічне примінення до тих складок.

Арт. 6. Для ухвали звичайних складок парохіяльні збори, що складаються з осіб, котрі по думці арт. 3 платять складки в парохії, вибирають представництво числом від 6 до 15 членів і стількиж заступників з тим, що парохії, котрі мають до 1000 парохіян, вибирають 6 членів, парохії від 1000 до 5000 парохіян — 12 членів, а парохії понад 5000 вибирають 15 членів.

В парохіях, що мають патрона, котрий обовязаний до подрібних чинитьб на церкву, число членів представництва збільшується о особу патрона або його заступника. Патрон або його заступник мусять відповідати умовам арт. 13 сего закону. — До представництва належить місцевий парох або його урядовий заступник. — Представництво вибирає з поміж себе провідника, його заступника, секретаря і скарбника. — Правильник вибору представництва означує розпорядок Міністра Віроісповідань і Публичної Освіти в порозумінні з Міністром Внутрішних Справ. — Парохіяльні збори скликує на внесення місцевої парохіяльної ради, утвореної згідно з канонічним правом, місцевий душпастир, котрий з уряду проводить на тих зборах. — Про речинець парохіяльних зборів оповіщує душпастир з поданням денного порядку зборів на два тижні перед речинцем через двократне оголошення підчас головного богослуження в неділю або в святочні дні з проповідниці, через вивішення повідомлення на церковних дверах, як також евентуально через двократне в тижневих відступах оголошення в місцевій часописи.

Арт. 7. Звичайні складки не можуть перевищати річно 5% підстави обчислення, можуть бути ухвалювані на час не довший як 5 літ, і призначені на скріплення фондів, котрими розпоряджає парохіяльна рада. — Наложення звичайної складки, вищої від предвидженої в попереднім уступі, може мати місце в випадках, що заслугують на особливе узглядненння, і, в разі ствердження конечности, вимагає затвердження, на внесення Ординарія, загальної воєвідської адміністраційної влади в порозумінні зі скарбовою палатою. — Парохіяльна рада повідомляє письмом кожду з осіб, відмічених в арт. 3, про висоту складки і про речинець її платности та переводить побір складки. — Складки, не вплачені в речинци, стягають примусово на внесення парохіяльної ради управи громад способом, передбаченим в розпорядку Президента Річипосполитої з дня 22 марта 1928 р. про примусове поступовання в адміністрації (Д. У. Р. П. № 36, поз. 342).

Арт. 8. Звичайними складками заряджує парохіяльна рада.

Арт. 9. До надзвичайних складок відносяться анальоґічні постанови арт. 3, 4 і 5 з тим, що тих складок можна вжити тільки на видатки, звязані з будовою, перебудовою і консервацією святинь й інших церковних будинків, як також на видатки, звязані з заложенням, урядженням і розширенням похоронних цвинтарів, коли звичайні призначені на те церковні доходи покажуться невистарчаючі. — Надзвичайну складку ухвалює представництво, покликане згідно з арт. 6 сего закону. — Надзвичайні складки можуть бути тільки одноразові, при чім їх побір можна розложити на ряд літ. — Від обовязку складання надзвичайної складки звільнений патрон й інші особи, обовязані на основі окремих приписів до спеціяльних постійних чинитьб на річ парохії, оскільки патронацький уділ або річна вартість тих чинитьб перевищає квоту складки, що припадає в данім році від згаданих осіб; в противнім разі ті особи обовязані зложити надвишку. — Патронацький уділ виносить усталену правними приписами частину надзвичайної складки.

Арт. 10. Парохіяльна рада, предкладаючи представництву внесення на ухвалення надзвичайної складки, має обовязок:

а) представити умотивовану потребу видатків і цілі, на котрі має бути вжита складка;

б) означити на основі представленого кошторису високість проєктованої складки і скількість літ, на протязі котрих складка має бути побрана.

Арт. 11. До виконання ухвали представництва про наложення надзвичайної складки покликаний виконавчий комітет. — Виконавчий комітет складається не менше ніж з 3 і не більше ніж з 6 членів, стількиж заступників і з місцевого душпастиря. — $^1/_3$ членів комітету іменує властивий Ординаріят, $^2/_3$ членів вибирає представництво зпоміж себе на час тривання ухвалених праць. Члени виконавчого комітету вибирають зпоміж себе провідника, його заступника, скарбника і секретаря. — Виконавчий комітет укладає буджет і плян робіт, котрі мають бути виконані і котрих кошти мають бути покриті з ухваленої надзвичайної складки. Виконавчий комітет предкладає проєкт буджету і пляну робіт Ординарієви, котрий звертається до властивих державних властий о їх затвердження і пильнує їх виконання. — Предвиджені роботи виконавчий комітет може перевести у власнім заряді або поручити виконати їх третій особі. — Виконавчий комітет уповажнений робити видатки тільки на ті цілі, які ухвалило представництво, заряджувати тільки тими сумами, котрі впливають з надзвичайної складки, як також евентуально тими, що їх перекаже парохіяльна рада на ті цілі. — У виїмкових випадках виконавчий комітет за дозволом скарбової палати в порозумінню з воєвідською владою загальної адміністрації, виданим на внесення властивого Ординарія, може затягати позички до висоти $^3/_4$ ухваленої надзвичайної складки. — Діяльність виконавчого комітету повинна бути згідна з уст. 2 і 3 арт. XIV Конкордату між Апостольською Столицею і Польською Річипосполитою, підписаного в Римі дня 10 лютого 1925 р. (Д. У. Р. П. № 72, поз. 501), як також вказівками канонічного права що до літурґійних приписів та церковного мистецтва.

Арт. 12. Представництво вибирається рівним, тайним і безпосереднім голосуванням. Право вибирання залежить від слідуючих умов:

а) польське громадянство,

б) приналежність до Католицької Церкви й даного обряду,

ц) 24 скінчених літ,

д) оплачування податків по думці арт. 3.

На час банкротного поступовання, втрати громадянських прав, убезвласновільнення і вязничної кари право вибирання припиняється. — При виборах рішає звичайна більшість голосів; в разі рівности голосів рішає жереб, котрий з кандидатів вибраний.

Арт. 13. Членом представництва і виконавчого комітету як з іменування так з вибору може бути кожда особа, що має право вибирання, скінчених 30 літ та користає в повні з цивільних прав. — Права вибиральности не має особа, що відома з безладу в маєтку або з лихих обичаїв. — Мандат члена, зглядно його заступника, вигасає в разі утрати одної з умов, вичислених в уст. 1.

Арт. 14. До компетенції представництва в справі наложення надзвичайної складки належить:

а) ухвалювання згідно з арт. 9 уст. 1 цілий або робіт, на котрі має бути побрана надзвичайна складка,

б) ухвалювання висоти надзвичайної складки,

ц) означування скількости літ, на протязі котрих має побиратися складка,

д) вибір $^2/_3$ виконавчого комітету.

Ухвали представництва повинні бути протоколовані; протокол по підписанні провідником і секретарем передається виконавчому комітетови.

Арт. 15. Надзвичайна складка може бути побрана в річних ратах. —

Ухвали представництва і виконавчого комітету про надзвичайну складку вимагають затвердження, на внесення Ординарія, воєвідської влади загальної адміністрації в порозумінні зі скарбовою палатою. — Нова складка може бути наложена по сплаченні попередньої складки. — Надзвичайну складку побирає виконавчий комітет, котрий повідомляє письмом кожду з осіб, згаданих в арт. 3, про висоту складки та про речинець її платности як також переводить побір складки. Невплачені в речинци складки стягають примусово на внесення виконавчого комітету управи громад способом, предвидженим в розпорядку Президента Річипосполитої з дня 22 марта 1928 р. про примусове поступовання в адміністрації (Д. У. Р. П. № 36, поз. 342).

Арт. 16. Подрібне поступовання при укладанні спису членів парохіяльних зборів, при вимірі й поборі складок, при затверджуванні ухвал в справі наложення надзвичайної складки, при усталюванні пляну робіт і видатків як також властивість державних властий означує розпорядок Міністра Віроісповідань і Публичної Освіти в порозумінні з Міністрами Скарбу і Внутрішних Справ. Засади того розпорядку будуть узгляднені з властивою духовною владою.

Арт. 17. Отсей закон зносить всі дотеперішні приписи, що торкаються побирання податків згл. церковних складок з виїмком приписів, які означують вимір уділу патрона (патронацької данини), котрі остають в силі до часу нового договору, предвидженого в арт. XXI Конкордату. — Справи, початі на основі ухвал громадських преставництв і церковних наглядів у воєвідствах познанськім і поморськім як також на основі конкуренційних ухвал у воєвідствах краківськім, львівськім, тернопільськім і станиславівськім, повинні бути покінчені на протязі одного року від хвилі, коли отсей закон війде в життя, згідно з правними приписами, котрі обовязували в тих воєвідствах передтим, заки отсей закон війшов у життя. — Справи, не покінчені в тім часі, будуть передані виконавчим комітетам, котрі передбачує отсей закон.

Арт. 18. Виконання отсего закону поручається Міністрови Віроісповідань і Публичної Освіти в порозумінні з Міністрами Внутрішних Справ і Скарбу.

Арт. 19. Отсей закон входить у життя з днем 1 січня 1934 р. й обовязує на цілім просторі Річипосполитої з виїмком шлезького воєвідства.

Президент Річипосполитої: І. Мосьціцкі. — Предсідник Ради Міністрів: А. Пристор. — Керманич Міністерства Віроісповідань і Публичної Освіти: Б. Жонґолловіч. — Міністер Внутрішних Справ: Бронислав Перацкі. — Міністер Скарбу: Ян Пілсудскі.

ПРИМІТКА РЕДАКЦІЇ: Сей для Церкви дуже важний закон повинні наші практики в церковних справах основно перестудіювати й виказати в нім всі слабі його сторони, бо наслідки їх можна бодай ослабити шляхом розпорядків.

Чоловік і жінка повинні собі бути вірні, то значить не мати постійних взаємин з иншими особами, повинні уникати навіть позорів невірности і не зживатися занадто з иншими, бо через те легко будиться узасаднена заздрість, здогади, підозріння, вимівки і ріжні забурення. Найбільше убожество, невилічима хороба, огонь і меч менше даються в знаки ніж те зло. (Св. Хризостом).

Редакція рукописів не звертає і з того приводу в ніяку переписку не входить.

СУКНА

на убрання мужеські, візитові і спортові, костюми і плащі жіночі, на реверенди для Всеч. Духовенства в великім виборі. — Товарі добірні. — Ціни низькі. — Поручає фабричний склад сукна

ЛЬВІВ, вул. РУТОВСЬКОГО ч. 7.
39 (напроти катедри). 3—10

ЛЮДВИК РАЛЬСКИЙ

Ювилейний зїзд „Рідної Школи“

(Продовження зі сторони 5-ої).

шкільництва. Ми сповнили це в мінімальній мірі. Тепер друга справа: середнє шкільництво. Можемо його легко втратити. В Рогатині ґімназія світить пустками. Ми готові остати без еліти. Ідейне населення нації є. Наша убога нація складає річно 2,000.000 зол. на ріжні нац. цілі. Тому мимо всего віримо в будучність „Р. Ш.“! — Член Контр. Комісії читає звіт її, що кінчиться внесенням на уділення абсолюторії уступаючій Управі.

По звітах почалася дискусія.

Перший промовляв д-р Т. Окуневський (Городенка): Тут чуємо, що щось під землею кипить, що розходиться о душу народу, о молодь. Маємо страшні недоїмки. Кличі Гол. Управи ще не дійшли до мас. Треба врешті зрушити підставу, бо в споді нема нічогісінько! Яка тому причина? Наша некультурність. Ми боронилися колись перед дикими ордами, мали свою сильну державу. Та де то всьо поділося? „Наші“ — то були ті „татарські люде“, що бунтувалися проти князів, що спалили жінку кн. Ярослава Осмомисла. То — наші хами! Наша — держава — то — норманський дух! Ми виросли з „татарських людей“, але мусимо зробитися знов громадянами, взятися в руки. Що за головна причина нашій біді? Лихе наставлення наших чинників винно тут всьому. Треба вже раз вирішити признання державности, під яку ми попали. (Крики на салі). Нам ніхто не сміє боронити школи. В польськім законі стоїть, що держава мусить дати своїм громадянам школи. Тому треба вже раз вирішити ту справу. (Великий шум й оклики; голова зїзду відбирає бесідникови голос, кажучи, що він відступає від справ „Р. Ш.“). — Проф. Е. Яворовський (ред. „Укр. Слова“ в Яворові): Рідношкільне виховання укр. молоді — ось вихід з ситуації. Йде великий ворожий натиск на школу. Вимоги контролі над „Р. Ш.“ зростають. Частина молоді ломиться зі стратою для нації. Друга під впливом визвольної літератури не жде довго, тільки вибухає ерептивно проти дійсности. Субєктивно це оправдане, але обєктивно — неоправдане. Громадянство не може ставитися рівнодушно до цеї справи. Мусить так робити, щоби молоді сили не марнувалися, але принесли нам користь. Чи можна покермувати ту справу на кращий шлях? Але де той шлях? (Бесідник говорить з великим патосом, сильно ґестикулює і хвилюється). Як довго в „Р. Ш.“ буде „одинкарське“ виховання, як довго „Р. Ш.“ буде викривляти душі молоді? Педаґоґи „Р. Ш.“ повинні ставити інтерес укр. нації понад все! Треба педаґоґам і молоді найти шлях до душі народу! Заперестати всі зносини з ворожим елементом на наших землях! Молодь бачить, що найвище добро це народня свідомість. Молодь мусить перетворити масу в свідому громаду. Тоді „Р. Ш.“ сповнить свої завдання. Наші реалісти замічають, що це не до переведення, бо не дозволять нам на таке. Тому, кажуть, треба святкувати „поранки“, вести молодь до поль. „Соколів“, робити лещетарські змагання зі „стшельцами“. На це є Гол. Управа, щоб управляла, а не лишала всім вільну руку, тільки показувала шлях. Тоді й народ підпоможе матеріяльно „Р. Ш.“! (Д. буде).

Нові розпорядки в Австрії

Прошу Вашого вибачення, що до сеї пори я не вирівнав предплати за сей рік. Тут моя вина менша, а трохи не вся в дуже острих девізийних приписах австрійського правительства. Висилка гроший за границю стримана зовсім і без дозволу Національного банку не можна навіть одного доляра чи иншої валюти переслати чи переказати за кордон, все одно поштою чи за посередництвом якого фінансового институ. Кожний рекомендований лист може бути лиш отворений наданий, на доказ, що в ньому нема банкнотів, а перед висилкою гроший звичайними листами перестерігають самі наші редакції. Мені дуже прикро, що задля тих то причин я доси не міг вивязатися з мойого зобовязання а то тимбільше, що „Нова Зоря“ стала мені необхідним часописом, мимо того, що маю змогу і оба наші щоденники читати. Очевидно, що я доложу всяких старань, щоб мою повинність сповнити.

Відень в квітни 1932. (Підпис).

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Торжество Зіслання св. Духа в греко-катол. Церкві у Варшаві. Пишуть нам: Як відомо, у Варшаві в нашій греко-катол. Церкві обходиться свята вже по новому стилю, що є єдино раціональним з огляду на окруження. Сего року в день Зелених Свят зачався крім того ювилей 50-літної річниці реформи Чина св. Василія В. в Галичині. Службу Божу архієрейську при асисті ОО. Василіян і василіянських клериків відправив Преосв. Епископ Йосафат з Перемишля в присутности папського Нунція Впреосв. Мармаджія. Проповідь по українськи виголосив о. Протоігумен Решетило, сказавши при кінци коротко привіт і подяку Ексц. Нунцієви і Преосв. Епископови, що своєю присутністю звеличили те велике церковне Свято і свято Чина. Хор відспівав на кінці папський гимн, а Ексц. Мармаджі уділив всім присутним папського благословення. Церква була переповнена майже самою інтеліґенцією, вчасти польською, яка з великим зацікавленням приглядалася нашому богослуженню, беручи в нім живу участь. З лат. духовенства були м. ін. каноніки, секретар кардинала й монаше духовенство, ОО. Єзуіти, Францішкани й Капуцини. Між присутними було також богато православних Українців. По Богослуженні були представлені Є. Ексц. Нунцієви і Преосв. Йосафатові наші варшавські католицькі Українці з родинами, з якими щиро витався Ексцеленція. Ціле Торжество зробило на всіх піднесле враження й заразом ободрило всіх наших, бо чулося тут високу ідею католицької єдности з Апостольським Престолом. Про Богослуження писала прихильно варшавська преса.

В Сараєві відбудеться від 3—5 червня перший краєвий Евхар. Конґрес Босні й Герцеґовини.

Союз Народів одобрив деякі такі закони, що противляться церковним і природним законам у справах супружа. „Оссерваторе Романо“ виступає проти всіх тих посягань, бо вони нарушують родинне життя. Мішатися до таких справ Союз Народів не має найменшого права.

Католицькі жінки в Анґлії дуже займаються питаннями суспільними й релігійними. Замітні слова одного анґлійського катол. епископа на зборах Кетолік Вуменс Ліґи: „Жінки стануть великою силою в майбутности, що має своє глибоке значіння“.

Еспанський письменник Бляско Ібанез помер у Франції як католик, принявши св. Тайни. Це виявилося аж тепер.

Кардинал Петро Ґаспаррі обходив недавно торжественно 80-у річницю своїх уродин. — Ц. р. обходить 70-у річницю уродин славний катол. учений о. Йоан Петро Кірш.

Католики в Ліверпулі наміряють вибудувати церкву ім. Христа Царя, яка буде найбільшою церквою на світі. Її будова треватиме 30 літ. Плян уже виготовлений.

Анґлійський амбасадор вручив Св. Вітцю акварелю Рескіна, що представляє одну з церков в Неаполі. Образ той це дар президента товариства ім. Рескіна, Гвайтгавза.

В Трансваалі (пол. Африка) несовісні тамошні гнобителі хотять завести 6 місячну панщину за уживання ріллі. („Осс. Романо“, ч. 90).

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

РАДА МІНІСТРІВ Польщі радить над зменшенням урядничих платень. Обниження платень деяких катеґорій урядників буде виносити 10 до 12%, офіцирів у чинній службі 8%. Має обовязувати від 1 червня б. р.

„ДЕЙЛИ ЕКСПРЕС“ помістив знова допис свого кореспондента з Ґданська про те, що Ґданськ окружений польськими військами. Стаття написана в тоні сензаційнім і заосмотрена мапою ґданського коридора й німецьких границь. ПАТ називає цей допис „бреднями“.

Б. ПРЕМІЄР ЛИТВИ Петруліс засуджений на 2 роки вязниці за побирання хабарів й уділювання протизаконних концесій. Акт обжалування обіймав 2 тисячі сторін машинового письма.

АВСТРІЯ скінчила приготування до проголошення мораторії. Таке доносить анґлійська преса.

ҐОРҐУЛОВ, убийник французького президента, зізнав у слідстві, що від якогось часу був під впливом „ідеї фікс“, убити президента Думера. Він боровся з тою манією і ще на передодні злочину хотів спричинити своє увязнення, щоб унеможливити собі злочин. Він твердить, що стріляв наче під впливом гіпнози. Додав при тім, що від 15 літ хорує на люес (ПАТ).

В БІЛГОРОДІ увязнено кілька осіб, що розкидали протиурядові летючки. Автори летючок взивали населення до боротьби за зміну суспільного і державного устрою. Слідство виказало, що більшу часть летючок редаґували проф. універ. Драґолюб Йоанович і др. Сіма Маркевич, б. комуніст. посол.

ПЕРШИЙ РАЗ В ІСТОРІЇ премієр держави зголосив димісію телефонічно, перебуваючи далеко поза краєм. Зробив се премієр австралійського стейту Вікторія, котрий перебуває тепер в Лондоні. Ґубернатор стейту димісію приняв і телефонічно поручив йому ведення справ аж до іменування заступника.

ПО ВБИВСТВІ ЯПОНСЬКОГО ПРЕМІЄРА Інукаї оповістила японська армія ультимат, яким домагається утворення національного уряду. Треба знати, що в Японії після конституції, міністром війни мусить бути ґенерал, отже без згоди армії повного правительства зложити не можна.

УВЯЗНЕНИЙ ДУХОВНИЙ НІШО під закидом участи в замаху на японського премієра, заявив, що 17 молодих людий, котрі віддалися добровільно в руки поліції, належать до підпольного товариства „Брацтва Крови“. Воно рішило усунути навіть при помочи замахів усіх державних мужів неприхильних націоналістичному рухови.

ПРОТИЯПОНСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНИЙ БОЙКОТ в Китаю не тільки не припинився але постійно росте. Пропаґанду за бойкотом ведуть преса і студенти.

В СТОЛИЦІ МАНДЖУРІЇ ЧАНЧУНІ збунтувався манджурський ґарнізон. Бунт зараз здавлено при помочи японського ґарнізону і розстріляно 54 бунтівників. Крім того в Ляояні-Тунляо збунтувався полк кіринської кавалерії, здемолював полкові канцелярії та зі зброєю в руці рушив на північний схід, де концентруються повстанчі відділи. (Точ в точ повторяється в Манджурії те, що було на Україні за влади Гетьмана з тою ріжницею, що Японці солідніше піддержують владу диктатора Пуї, ніж Німці піддержували владу Гетьмана Павла).

Приєднуйте нових передплатників!

НОВИНКИ

Подорожні записки про „Столицю жовтого діявола“ відкладаємо до слідуючого недільного числа „Н. Зорі“ через накопичення більше актуального матерялу.

Для голодуючих Гуцулів, як пише польська преса, на адресу комітету допомоги в Микуличині наспіли два ваґони кукурудзи і два ваґони картофель, по цінах значно знижених. Крім того державний скарб почав експльоатацію державних лісів, що дасть зарібок значній скількости Гуцулів.

Українські журналісти й письменники зложили (в Женеві) перед світом дуже сильний протест проти большевицького гнету на Україні а особливо проти масакри над Дністром. Текст протесту помістив м. ін. й „Оссерваторе Романо“ (ч. 92).

Тартак братів Ґредлів у Стриї знов урухомлено. Наслідком того дістало працю понад 200 робітників.

Безробіття в Польщі зменшилося в однім тижні, як подає урядова статистика, о 10.725 осіб. Тепер є безробітних 307.738.

Життям переплатив у Львові Федь Луків скок до трамваю підчас руху. Нога підчас скоку поховзнулася і він впав на трамваєві шини. Колеса обтяли сій жертві власної легкодушности обидві ноги. Привезений до шпиталю помер.

Одна Індіянка в Бразилії, у місцевості Баккей, породила нараз 10 дітий, в тім 2 хлопців і 8 дівчат. Всі немовлята повмирали зараз по приході на світ. Мати здорова (ПАТ).

Комуністичну бібулу старався поширювати Сальомон Ґелерт навіть серед няньок, які пильнували дітий своїх хлібодавців на Високім Замку у Львові. Його увязнили.

В Америці повстала орґанізація, яка поставила собі за ціль відзвичаєння жінок від курення. Обраховано, що в Америці курить тепер 15 проц. жінок. Орґанізація виходить з заложення, що нікотина нищить свіжість цери у жінок і шкодить потомству.

Двацять тисяч зол. виграв на льотерії Фр. Козубский в Лодзі. Це поділало на нього так, що він попав у божевілля. Підозрівав родину, що хоче його вбити і забрати гроші. Дійшло до того, що дістав нападу, підчас котрого знищив мешкання і побив жінку та дітий. Його забрали до дому божевільних.

Згоріло село Ґавожево коло Лодзі, яке складалося зі 150 домів. Підчас пожежі попарилися 2 дітий і 18 дорослих.

Чехословаччина має 630.000 безробітних, хоч її населення 3 рази менше від населення Польщі. Це тому, що Чехословаччина більше промисловий край ніж Польща.

В Китаю є тепер 2 і пів міліона католиків. На 1667 вірних припадає один священик Китаєць. В останних двох роках навернулися 42 тисячі Китайців.

Четверту піраміду відкопано недалеко трьох давніших пірамід. Вона присвячена королевій пятої династії Кент Кавс.

Жертви

Вир. о. Нестор Величковський, парох в Базарі, п. в місци зол. 4 на укр. інвалідів.

Біржа

ГРОШІ: Ам. доляр 8.85 зол.

ЗБІЖЖА: Ціни в зол. за 100 кґ. Сел. пшениця 27.75—28.25, жито сел. 26—26.25, ячмінь на мливо 16.75—17.25, овес гал. 25.50—26.50, краєва кукурудза 21—22, гречка на мливо 18—19, гречана каша 37—39, просо 22.50—23, мак 100—110.

ПАША: Бобик 20—21, лубин 15—16, озимий ріпак 30—31, вика сіра 18—19, льняні макухи 23—24, житн. ґрис 12.25—12.50, сіно прас. 9—10, солома прас. 5—5.50. Вика, гречка і ґрис падуть у ціні.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш **меблі** всілякого рода у **ГЕШЕЛЄСА** у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 37-50

РІК ОСНОВАННЯ 1878.

На зимовий і весняний сезон.

КАПЕЛЮХИ і ШАПКИ

Фірма АНТІН КАФКА

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! Вибір великий!

2 11—?

КАМІННУ ДОЛІВКУ ДО ЦЕРКОВ

з прегарних шліфованих плит

поручає

BRATTEL DE CET

Фабрика цементових виробів

Львів, ул. Шевченка 11 а.

Телефон 20-78.

Рік заснування 1909.

32 4—14

КІНА

ПАЛЯС: „Рік 1980“

КАСІНО: „Грішниця“.

КОПЕРНИК: „Д-р Джекиль і м-р Гайд“. „Вбивство през. Думера“.

МАРУСЕНЬКА: „Д-р Джекиль і м-р Гайд“. „Вбивство през. Думера“.

МІРАЖ: „Покуси Европи“.

ОАЗА: „Палке серце“.

СТИЛЕВЕ: „Він і його сестра“ (Вл. Буріян і Анні Ондра).

УТІХА „Обманець з Тексасу“.

ЛЕВ: „Хам“ (на основі Ожешкової).

Одинока найліпша й своєрідна паста до взуття „ЕЛЄҐАНТ“ КОНСЕРВУЄ ШКІРУ

Жадайте лише сю пасту. — Адреса: Львів, Кордецького 51.

1 Телефон ч. 60-04. 20—?

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Панталеймон Хитра. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Porto zapłacone ryczałtem.

Ч. 38 (536). Львів, четвер, 26 травня 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст. АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Станіціна ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам. доляр. Ціна числа 25 сот. Конто П. Щ. Краків 405.867.

Вся Греція в огні бунтів

Уличні бої у властивій Греції, в Македонії й Тракії.

З Софії доносять: В Греції вибух загальний страйк робітників. До нього прилучилися також почтові й телеґрафічні урядники, потому урядники цлові й податкові. На вулицях міст властивої Греції, Македонії й Тракії вуличні бої. Барикади здобувають панцирними самоходами. Вся держава в огні.

Кріваві розрухи в Німеччині

З Турингії доносять: Бурмистр міста Вальтерсгавзен оповістив, що допомога, яку місто виплачує безробітним, мусить бути обнижена о 10%, бо нема вже чим платити. На вістку про те зібралася перед ратушем товпа безробітних і хотіла силою здобути ратуш. На поліцію, котра боронила доступу до ратуша, посипався град каміння. Тоді поліція дала сальву. Три особи вбиті, 11 тяжко ранених, богато увязнено. Всі крамниці замкнені.

Найстарший Епископ приїхав до Риму

Св. Отець приняв на послуханні 18 мая б. р. найстаршого Епископа католицького світа. Се Архіеп. з Велінґтону в Новій Зеляндії, Монсіньор Франціск Марія Редвуд. Він уродився 6 січня 1839 р. Епископом заіменований 10 лютого 1874 р. Св. Отець приняв сего 93-літного достойника з великою радістю і торжественно та довший час розмовляв з ним про церковні відносини в Новій Зеляндії. Преосв. Редвуд держиться ще бадьоро.

Перша жінка перелетіла Атлянтик

Летунка міс Амелія Іргард сама одна перелетіла Атлянтійський Океан й висіла на сушу в Ірляндії, коло м. Лондондеррі. В часі подорожі боролася кілька годин з сильною бурею. Буря ушкодила мотор. Тому перша жінка, що перелетіла Атлянтик, не могла долетіти до Парижа, як плянувала.

Де найдорожша почта в Европі

„Ґазета Поранна" стверджує в ч. 9944, що найдорожша в Европі почта знаходиться — в Польщі. І мимо того, а властиво длятого виказано за 11 місяців 46 міліонів зол. манка. Отже мусіли зредукувати видатки. Зменшили платні і відправили часть перзоналу, що дало 19 міл. Далі зменшили видатки на радіо о 250.000, на інвестиції о 4,000.000, на консервацію будинків й уряджень о 17,000.000 зол. Виглядів на поправу очевидно нема.

Перша діточа читальня у Львові

В неділю 22 травня б. р. отворено у Львові в домівці „Рідної Школи" при вул. Супінського 21 першу діточу читальню. Місцеві книгарні та видавці, особливо відомий видавець діточої літератури М. Таранько, дарували тій читальні 150 цікавих книжок. Крім того читальня матиме всю діточу пресу. Фаховий діточий провід запевнений. Читальня буде відчинена в неділю в годинах 10—1 та у втірки і четверги в год. 4—7. Вступ вільний для всіх дітей у віці 6—13 літ без ніяких оплат. Для вбогих і постійних читачів будуть премії. Сей щасливий почин орґанізаторів читальні треба щиро повитати. Свідомі Українці повинні подбати, щоб як найбільше дітий відвідувало сю читальню. Впреп. Отці духовні, що мають якунебудь стичність зі стрийським передмістям. повинні подбати, щоб у читальні не було шкідливих книжок.

Даляй-Лама в війні з Китаєм

Тибетанці займають китайські міста.

ПАТ доносить з Москви: В полудневo західнім Китаю кипить завзятий бій між військами Тибету й провінціональними військами Китаю. Тибетанські війська мають анґлійську зброю й анґлійські літаки. Даляй-Лама прислав їм на поміч пять свіжих відділів. Тибетанці заняли два китайські міста й машерують на столицю округа Чуан-Бан. У тій части Китаю переполох.

Большевицькі аґенти міліонерами

Товариші таки не позбулися „буржуазныхъ предразсудковъ".

З Берліна доносять: Совітські цлові урядники приловили на границі в Неґорелое одного з секретарів совітської торговельної місії в Берліні, котрий віз у валізці з подвійним дном пів міліона сов. рублів, куплених у Берліні за 10-ту часть їх вартости. Той випадок послужив до викриття ряду інших надужить, які поповнили сов. урядники, торг. місії в Берліні, що скуповували тут великі маси червінців і пачкували їх до Москви, де вимінювали в „Госбанку". Совітські власти припускають, що коло 30 проц. совітського перзоналу заграницею доробилося в той спосіб великих маєтків. Тому на ревізію вислано з Москви комісію під проводом острого чекіста Ройземана.

Платні урядників здолу?

З Варшави доносять: Ходять слухи, що правительство впровадить дальші ощадности через спосіб виплати пенсій. А саме пенсії виплачувалиб не 1-го, але 10-го, другого місяця 20-го, третого місяця в останнім дні. В той спосіб заощадилаб держава 100 тис. золотих.

ГРОШІ КРУГЛІ — КОТЯТЬСЯ,

але не розкотяться, коли їх вложите на вкладкову книжку в Коопер. Банку „ДНІСТЕР" 4 37-х

у Львові, вул. Руська ч. 20.

СЛОВО ДО МОЛОДІ

В 19 ч. „Мети" з 22 с. м. появилася стаття Ексц. Митрополита Андрея, п. з. „Слово до української молоді". Та стаття дуже заслугує на увагу не тільки нашої молоді але і всіх, що інтересуються будучністю нації. Провідні її думки такі:

Преосв. Митрополит стверджує в сучасного покоління зріст любови до Батьківщини і зріст бажання, принести за Неї жертви. „Всі Ви — каже Владика — неначе ще з тих, що з ентузіязмом ішли в бій, щоби покласти буйні голови на полі не так слави, як радше широких і далеких надій для майбутнього. Признаю, що це перша і може найважніша прикмета, якою молодь може відзначитися, а мушу сказати, що ця прикмета по своїй суті дійсно християнська... Християнська мораль, християнське життя, християнські ідеали стоять, як на твердій основі, на жертві зі себе — і без жертви зі себе нема в християнстві правдивих цінностей. Розуміється, що любов не може йти в парі з ненавистю, бо ненависть чим більше звужена, тим більше з любови робить якийсь еґоїзм. Можна своїх прав боронити і своїх прав доходити, але не шляхом ненависти до інших людей".

По сім вступі переходить Владика до критичної оцінки стану сучасного покоління нашої молоді:

„Однак маю щось і проти Вас.

„Ви, і це природна недостача Вашого віку, в жертві йдете часом так далеко, що Ви не лише себе готові посвятити, але й готові посвятити чуже добро і загально-національні цінности. А це вже не є прикмета, а пересада, що може знищити до самої суті ту прикмету, з якою лучиться. Чуже добро і чуже щастя повинно бути святе не лише для християнина, але й для людини, як такої. І нарушувати це добро не вільно нікому. Бо найкраща ціль не освячує лихих засобів.

„А маєте ще й ту хибу, що свої гадки і свій спосіб бачення річей надто часто хочете накинути іншим, навіть часом засобами насильства і сліпого террору. Мало у Вас того, що давніші покоління називали толеранцією. То вже не Твоя, виключно Українська Молоде, недостача. Це течія загально світова, яка створила з одного боку фашизм і такий виразний у численних державах нахил до диктатури, а з другого боку більшовизм. Такий по всьому світі дух повіяв і Ви цьому не винні, що під впливом того подуву часом і найблагородніша думка любови Батьківщини і жертва за Батьківщину вяне. Ми не знали того накидування своєї думки і своєї волі іншим... Чи кличі, що відбирають свободу, можуть свободу принести?"

Дальше підчеркує Впреосв. Митрополит і ту хибу молодих, що вони при найбільшій любови до своїх бать-

ків уважають себе мудрішими і вищими від батьків. І пише:

„Якжеж Вас переконати, що наслідком такої ментальности, на жаль, надто часто помиляєтеся? Сильно переконаним зпоміж Вас християнам сказавби я, що основною чеснотою християнства є покірно про себе думати, що Бог гордим противиться, а дає Свою ласку покірним. Однак не дивуюся, Дорогі, що більшість зпоміж Вас цю науку мало розуміє. Не дивуюся, бо знаю, як часто у Ваших серцях віра не то гасне, не то приспана наче журбою за життя і боротьбою з життям. Віра ця не досить жива, щоб дозволяла богатьом із Вас доцінити ту чесноту, яку християнство признає найбільшою силою, та яка в суспільному, а ще більше політичному житті видається сьогодні такою слабістю...“

Підчеркнувши вагу передання, як підвалини будуччини, поучує Владика, що нарід, який за кождим поколінням зривавби з переданнями і все на ново зачинав національну працю з кождим новим поколінням, мусівби остати слабою дитиною між народами, навіть по століттях такої „праці“. „І далекий від правди той, хто про себе думає, що є великий та могутній. У наших руках лиш одна хвилина істнування нашої нації“. І тому в тій хвилині треба звязати нашу працю з тими, що були перед нами, а ті, що прийдуть по нас, повинні зробити те саме з працею своїх попередників. „Ви мусите зясувати собі, що легковаження гадки й досвіду старших є відкиненням авторитету віку і досвіду і що упадок авторитету є завсіди небезпечний. Хто відкидає авторитет старших, легко відкине авторитет батьків, а відтак і кождий інший автотет у народі. Вкінці дійде до того, що буде відкинений авторитет Церкви, Бога і всякої етики. Небезпека таких шляхів поведінки аж надто очевидна. Хто відкине ці авторитети, тому лишається або власний його авторитет, або авторитет його партій, або близьких йому клік. Чи ж це не веде до повної анархії?“

Дальше слідує найактуальніша частина статті, котра відноситься до найбільш пекучих справ нашої важкої сучасности.

...„У Ваших жертвах — пише Впреосв. Митрополит — є ще одно, що їх псує і перед чим мушу Вас перестерегти. Це те, що називається хибою самої прикмети. Цією недостачею Вашого запального патріотизму, цією хибою тієї прикмети є поспіх і нерозвага. Ви за скоро, ще не приготовані, рветеся до праці для загалу, до політики. Вам видається, що жовнір на полі битви не може пристанути, не може задуматися, розважити. Ви думаєте, що жертва тим успішніша із чим більшою бравурою вона принесена, а через те з більшою нерозвагою. Однак через те скількиж то жертв, принесених найблагороднішими поривами найкращих зпоміж Вас, стає не тільки безуспішними, але просто шкідливими! Требаж у житті і досвідчувати духа, требаж розважити, чи дух, що пхає у той напрям, є духом добрим, духом від Бога, требаж уміти сумніватися і не вірити на перший вид краси чи добра. Чейже природа знає прегарні овочі, прегарні на вид, які містять у собі правдиву, небезпечну отрую. Чейже ходить по світі дух обману, який зводить на манівці і збавляє тих, що не досить критично йдуть за ним! І сатана прибирає вид світлого Ангела. Хто лише поверховно судить, хто не доходить до ядра, до дна річей, того легко ошукує кождий горячий висказ, все, що видається назверх благородним поривом, хоч під тими приманливими зовнішніми познаками скривається обман і зрада. А тоді зведені на манівці, хоч несвідомо, можуть стати знаряддям чужих сил, а їхні жертви, принесені на жертвеннику любови до Батьківщини стають предметом політичної гри анонімових, укритих перед ними чинників. Їхній ідеалізм можуть використовувати інші та вони цього не знають, а їхні жертви можуть навіть бути обернені проти Батьківщини, тієї самої Батьківщини, якій вони ті жертви приносять. Тому всяка конспірація є завсіди така небезпечна, бо за нею йдуть невідступні її товариші: провокація і зрада, бо мусить бути получена з тайною, навіть для найближчих, якою завсіди прикрашений кождий обман. Для молодих конспірація тим небезпечніша, що так їх манить. — Людська природа така, що чим більшими хто відзначається прикметами, тим він на більші наражений небезпеки. Тому любов Батьківщини і жертва для Батьківщини знає такі тонкі, такі скриті небезпеки, що про них часом трудно й говорити. Нпр. буває, що молодий чоловік, який за національну справу свою жертву приніс і за Батьківщину терпів, після цього терпіння думає, що вільно йому спочити на лаврах. Нехайже його Батьківщина тепер славить, нехай його удержує, йому не потрібно працювати! Служба любови, мої Дорогі, не знає лаврів, як довго жертва ще не повна, а жертва одної хвилини не заступить довголітньої муравлиної праці. Не зривами одної хвилини, лише безупинним напруженням і безупинними жертвами аж до крови і смерти численних поколінь двигається народ. І лекше часами кров пролляти в одній хвилині ентузіязму, ніж довгі літа з трудом сповнювати обовязки і двигати спекоту дня і жар сонця і злобу людей і ненависть ворогів і брак довіря своїх і недостачу помочі від найближчих, і серед такої праці аж до кінця виконувати своє завдання, не чекаючи лаврів перед побідою ані винагороди перед заслугою! — Ось так Ваші прикмети, буває, стають недостачами, Ваша енерґія марнуванням сил, Ваша буйна запальність — шкідливою пересадою. На арені сьогоднішного анормального життя це доводить до непомірних противенств — зі шкодою для Вас, як одиниць, як верстви в народі, зі шкодою для народу самого і його майбутности. Саме, коли Ви свій український безталанний Народ любите, Вам не вільно цього не бачити. На склоні мого життя закликаю Вас: застановіться над моїми словами, двічі-тричі їх прочитайте, передумайте глибше їхнє значіння! Бо не дай Боже, щоби хаос і зло, яке гряде, застало нас у такому розбитті, в якому сьогодні находимося!“

Отся наскрізь справедлива критична наука, висказана в часі дійсно страшнім, 5 хвилин перед годиною, котра заповідається як година суду над народами, — повинна знайти послух і мати конкретні наслідки. Бо інакше буде зле і то дуже зле. До тих справ повернемо ще нераз.

Еспанська республика

Відколи в Еспанії заведено республику, зросла до нечуваних розмірів язва жебрацтва. Перед домами сидять цілі родини жебраків і напастують прохожих. Тому, що прошаки давалися в знаки особливо чужинцям, занялася ними поліція. Вона ствердила, що жебраниною займаються безробітні і ті, що мають кількагодинне заняття. Один з прошаків висилав на вулицю 10 дітий. Вони приносили йому випрошені гроші. По заплаченню „урядників“ оставало йому ще денно понад 100 пезетів.

ЮВИЛЕЙНИЙ ЗЇЗД „РІДНОЇ ШКОЛИ“.

2)

Відтак промовляв о. М. Ганас (Збоїска к. Львова): Наші заг. збори мають повести справу „Р. Ш.“ вперед. Хто творить життя „Р. Ш.“? Люде а не святі, тому помилки мусять бути. Руйнувати дуже легко, але будувати тяжко. Наше учительство голодує, але нам не вільно висувати моментів, які нас дразнилиби. Гол. Управа заслугує на повне довіря. Голова „Р. Ш.“ мій довголітний директор, що вчив мене дисципліни і праці. Чи маєте кандидата ліпшого від п. дир. Кокорудза? Головна Управа виповнила все, що лише могла зробити. Хочемо оподаткувати весь народ на „Р. Ш.“ Заг. збори повинні висловити подяку та признання для голови дир. Кокорудза. (Оплески частини салі, головно серед старших). — Ред. В. Целевич: Зїзд має радити тільки один день. Найважніша справа се нова шкільна реформа. Тому ставлю внесення, обмежити час промов до 5 мінут. — Голова піддає під голосування те внесення, котре принято. — Студ. Д. Штикало (Сокаль): Який напрям „Р. Ш.“? Не можна поминати болячок, що дістаються до відома загалу! Все студентство працює з посвятою для „Р. Ш.“ як і в інших товариствах. Але є певні прояви хороби, які треба підчеркнути. Учительський збір мусить бути відповідний, щоб виховувати молодь національно. Не ходить тут лише о мудрість, але кому молодь віддасть своє знання. Чи можуть укр. молодь виховувати такі люде, як проф. Г. Микитей, що назвав наш тризуб — „ґралями“?! В Самборі не вчать в „Р. Ш.“ історії України! В Бережанах Др. Б. ходив на польжид.-укр. забаву, за що дістав 25 кґ цукру. В Яворові були „поранки“ в „Соколі“, спільні лещетарські змагання зі „стшельцами“ і т. д. В Яворові давали в „Р. Ш.“ такі теми задач: „Як собе виображам вспулжицє польско-руске“? Коли „Р. Ш.“ опирається на ідейних основах, тоді укр. народ мусить знати, на що дає свої гроші. Такі люде, як п. Микитей і другі геть з „Р. Ш.“! В „Р. Ш.“ мусить молодь виховуватися на ідейних основах, а не на чужих льокаїв і рабів! — Проф. П. Коструба: Як голова секції приватних учителів „Р. Ш.“ мушу ствердити, що закиди п. Штикала проти проф. Микитея не відповідають правді. Я провірював ті закиди і переконався, що це сплетні. Легко кидати закиди, але ними можна морально знищити людину. — Студ. Д. Штикало: Твердджу, що такий факт був! — Д-р Ільницький (Дрогобич): Не бачу користи з дотеперішного ходу дискусії. Чому по 3 год. дискусії ми на мертвій точці? З хвилею, коли кинено на салю політику, пішла на бік „Р. Ш.“! Лишім політику на боці, займімся національно-патріотичним вихованням молоді. Не хочу слухати тут ріжних сплетень, але хочу чути про саме ведення аґенд „Р. Ш.“. В матеріяльних справах стверджено факт, що хто користає з „Р. Ш.“, цей мусить причинитися до її істнування. Це самовистарчальність „Р. Ш.“. Що до жертвенности, то тут не вистарчить тільки сама інтеліґенція, бо вона не в силі довго тягнути, але треба опертися на широкі маси, котрі повинні складати поголовно бодай мінімальні жертви на „Р. Ш.“. Поділім край на округи, приділім їх урядовцям „Р. Ш.“ і справа поладнається. — Пан Домбровський (Броди): Досі жертвують на „Р. Ш.“ властиво інтеліґенти, а масам говориться про „Р. Ш.“ тільки в часі свят. Недобір великий. Не поможе тут скорочувати платню учителям „Р. Ш.“. Нехай жертви будуть невеликі, але загальні! Треба завести дрібні збірки, скарбонки, складанки на „Р. Ш.“. Кождого тижня 1 гріш на „Р. Ш.“ може кождий дати, навіть дитина. В той спосіб пошириться свідомість між народом. В кождому селі повинен бути кружок „Р. Ш.“ Де нема його, треба зараз заложити. В церкві, кооперативі, читальні, всюди повинні бути скарбонки на „Р. Ш.“. — Студ. Кульчицький (Самбір): Головна річ, як Гол. Управа видає гроші, як виховує молодь і який склад виділів. Чи є доцільно йти на ріжні конференції зі старостами, воєводами і т. д.? Самбірщина моглаб давати більше на „Р. Ш.“, ніж дає, але це залежить від виділів кружків. Чи в той спосіб виховується молодь в „Р. Ш.“, що абсольвенти її бояться підписувати статути „Р. Ш.“? В „Р. Ш.“ вчать учителі Поляки і Жиди а наші без посад! — Пан М. Воробець: З огляду на тяжку крізу, треба шукати за сталим доходом. Треба фабрикувати шкільні прилади та в той спосіб збільшати майно „Р. Ш.“. — о. Юхнович: Господарське уздоровлення „Р. Ш.“ це справа великої ваги. Критика добра річ, але вона мусить дати щось позитивного й нового. Ніколи і ніде сама Управа не зможе зробити нічого без співпраці громадянства. Як виглядає та суспільність, що дає на „Р. Ш.“? Селянин дає радо на „Р. Ш.“; але там, де хтось працює над ним. Там він дає навіть богато. Треба поділити край на райони, заложити всюди кружки і запрягти до праці все священство і студентство. Як буде праця добре зорґанізована, то і вислід буде відповідний. „Р. Ш.“ має бути дійсно рідною школою. Інтеліґенція розуміє свій обовязок до жертв на „Р. Ш.“, але до селянина треба вміти підійти, а він дасть радо на „Р. Ш.“. (Д. б.).

—o—

Державний герб України

Літопис Червоної Калини за квітень 1932 помістив статтю п. з. Українська чорноморська фльота в рр. 1918—19 і в звязку з тим подав світлину прапора укр. воєнної фльоти 1918 р. з нашим державним гербом — тризубом із хрестом.

Як відомо, з відновленням укр. державности в р. 1918 принято стародавній герб державної України-Руси, знак св. Володимира Вел. — тризуб. І добре сталося, бо тим способом навязано до нашої перерваної державної традиції, ще княжої доби.

Одначе який тризуб має бути державним гербом України, чи тризуб без хреста чи тризуб із хрестом?

Про тризуб, знак св. Володимира Вел. знаємо з київських гроший. На тих київських грошах приходить тризуб у двох видах: без хреста і з хрестом. Треба очевидно приняти, що знаку самого тризуба уживала ще поганська Русь-Україна, а тризуба з хрестом уживала вже християнська Русь-Україна. Пояснення, здається, Михайла Грушівського, що до тризуба додано хрест у тій цілі, щоби відділити від себе слова напису довкола тризуба не видержують критики. Бо чому до тої цілі вжито якраз знаку св. хреста, а не іншого? Більше промовляє до переконання та думка, що до тризуба додано хрест для зазначення схристіянізування держави, як також для освячення нашого державного гербу.

Все-ж таки і в рр. 1918—19 і тепер уживають у нас тризуба переважно без хреста. Кажу переважно, бо нпр. за української влади в рр. 1918—19, здається, у городенському повіті бачив я документи потверджені державною печаттю з тризубом із хрестом. Одначе і в рр. 1918—19 уживано і тепер уживається переважно тризуба без хреста. Чому? Будівничі нашої державности в р. 1918 на Великій Україні, здається, мало що мали спільного з християнством. Були се переважно ріжного роду соціялісти і всілякі „поступовці“, знані зі свойого відношення до релігії. Тому вони здехристіянізували наш державний герб. А будівничі нашої державности в р. 1918 тут у Галичині просто погодилися з доконаним фактом і також приняли тризуб без хреста.

Очевидна річ, що через позбавлення релігійного характеру свойого державного гербу вони добровільно зреклися Божого Благословення, привязаного до св. знаків як виразників висшого світогляду, опертого на вірі й Божих заповідях. І справді, не мали ми благословення у своїй державницькій роботі, а доказом того наша історія 1918—20 рр.

Який висновок з того? Висновок з того ясний. Нам неслід дехристіянізувати нашого державного гербу та нашу державну минувшину обдирати з християнського характеру. Від 988 р. наша держава вступила на християнський шлях. Тому християнська Україна не повинна і не може уживати гербу поганської України-Руси, але може й повинна уживати гербу християнської, державної України-Руси — тризуба з хрестом.

Занедбане ще час і треба направити.

о. Іван Слезюк (Станиславів).

Ганьбою є для мущини, піднести руку на жінку. Такий чоловік подібний до дикого звіряти. (Св. Хризостом).

*

Ангел зявився не Марії, тільки Йосифови, поручаючи йому втікати до Єгипту, бо до чоловіка належить завідувати домом. (Св. Вінкентій Фер.).

ЖІНКА
в доарійській добі.

4)

Се вже — гарем. Всі свобідні жінки не можуть виходити на вулицю з відкритим лицем. Служниці, що товаришили своїм панам з дому, мусіли також носити накривала. Тільки ніхтолиці було заборонено на вулиці носити накривало: її повинні пізнавати. Накривало для жінки й гаремне зачинення були осьтак заведені в Мезопотамії на 18 століть перед Магометом. І то після довгої епохи свободи та прав сумеро-акадської жінки.

До появи Геленів Крета й еґейський світ були заселені не геленською й навіть не арійською расою. Цивілізація тих „Мінійців“ була дуже висока. Наїзд Дорійців зачав добу темноти й варварства.

Міжтим як у Греків, головнож у Йонців, жінка не користувалася повною свободою й займалася лише хатнім господарством (тільки „гетери“ були емансиповані жінки), Кретянки („Мінійки“) на тисячліття скорше займали дуже поважне місце в суспільному житті, наскільки можна здогадуватися з подивугідних розкопок, які довершено в останніх 25 літах.

Кретянка відграє велику ролю в культі та в прилюдних торжествах. Головне божество Кретян це богиня Мати. Жрекині виступають як посередниці між людьми й божими силами. Нічого подібного до гарему не було в кретійських житлах, ні в царському теремі в Кноссі. Знатні й прості жінки виходили свобідно з дому. У майстернях жінки працювали на рівні з мущинами. Жінки займалися ловами та спортом. На Креті були тореадорки й боксерки. Жінки ходили на вистави й засідали в льожах. Противно як Грекині й Римлянки, Кретянки і потому Мікенки, виявляли велику кокетерію в ріжнородних одягах; їх крій нагадує моди, які змінялися одна за одною від Ренесансу до наших днів. Модистки тої доби придумували найпестріші зразки дамських капелюшків.

Мікенська цивілізація то була цивілізація, що засвоїла собі основи мінійської цивілізації. Мікенці або „Ахайці“ належали вже до геленської, арійської раси. До приняття кретійської культури Мікенка мала підвладне становище. Вона піднеслася, коли завойовники переняли культуру підбитої народности. Мікенські дами стали тоді блискотіти на подобу Мінійок.

Цікаве, що Мінійці й Карійці, у котрих визначувався так виразно фемінізм, виводили своє походження від Кретян.

Значить, у ріжних народів, у ріжних країнах і в ріжних добах жінка то підносилася, то падала. Яка причина тих повторних перемін, тих циклів еманціпації й нового поневолення та безправства? У зміні релігійних вірувань, як припускав Баховен? Чи в розвитку господарських і продукційних відносин, як твердив Енґельс? В етнічних впливах чи в інших чиниках? Історія свідчить, що при незмінних релігійних віруваннях, економічних обставинах, етнічних і інших чинниках, становище жінки може змінятися і навпаки воно може лишатися незмінене, хоч інші чинники зміняються. З другого боку механізм розвитку всіх чинників вимагає, в свою чергу вияснення. Коли висловимося математично, становище жінки се функція багатьох змінних. Громадянська історія, так як історія в природі, занадто складна та ріжновидна, щоби зводити реальний зміст еволюції в єдиний простий закон*).

*) Про ті висліди модерної науки, що, як загально відомо, доволі часто зміняються, напишемо окремо. — Ред.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Св. Отець приняв 17 мая б. р. о год. 12 в пол. на послуханні Преосв. Діонізія Нярадія, гр. кат. Епископа з Крижівців у Югославії. Послухання тревало пів год. Св. Отець дуже точно інформувався про церковні відносини в гр. кат. югославянській Епархії. При прощанні передав через Преосвященого питомцям Папської Семинарії св. Йосафата своє особливе Апостольське благословення.

З нагоди 80-ої річниці уродин кардинала Петра Ґаспаррі Св. Отець написав до нього власноручний лист. Папа підносить його великі заслуги для Церкви, особливо в часі, коли займав уряд Державного Папського Секретаря. Недавно кардинал Ґаспаррі видав знаменитий „Католицький Катехизм“ і приготовляє нове видання супружого права. Крім того кард. Ґаспаррі є президентом Комісії Кардиналів для кодифікації права для Східної Церкви. Комісія та повстала 3 роки тому. Співпраця такого досвідченого правника як Ґаспаррі (під його проводом уложено вже кодекс права для Західної Церкви) дає запоруку, що й кодекс для Східної Церкви випаде як найкраще.

Епископ лат. обряду Лісовский відбуває візитацію скільського повіту. В Сколім вступив епископ Лісовский до церкви і виголосив там проповідь.

Нім. катол. молодь в Швайцарії проти танців. На сторінках „Юнґманнсшафт“ отворено дискусію на тему балів. Вислід її такий: Св. Вітці й богослови перестерігали завсіди перед танцями. Танці потягають за собою великі моральні й матеріяльні шкоди. На закид, що баль є саме на це, щоби молодець міг пізнати й вибрати наречену, відповідає часопис так: „Саля танців це зовсім невідповідне місце на те, щоби там навязували знакомства ті, що мають колись пібратися“.

Католицькі місії від 1922 р. незвичайно зросли: 4.000 білих місіонарів пішло в далекі краї, прибуло 1.330 священиків колірових, зорґанізовано 123 сталих осередків місійних, прибуло 6 міліонів вірних.

Місто Веллєтрі к. Риму обходить ц. р. 500-ну річницю коронації славного чудотворного образу М. Божої, що находиться в тамошній катедрі.

Чудесне уздоровлення. З Африки доносять, що одна монахиня муринка в м. Оранис умирала на сухоти, які розвинулися вже були в неї в найвищій степені. Перед смертю попросила о св. Тайни. Коли Апост. Вікарій уділив їй св. елеопомазання, вона почула, що її недуга зовсім уступила і від січня ц. р. чується зовсім здорова. Загально уважають це за знак Божого Провидіння, яке хоче щоб колірових дівчат принимано до монаших Згромаджень. („Осс. Романо“).

Новонавернені в Родезії (пол. Африка) ідуть часто 30 км серед зимна, щоб лише в неділі й свята бути на Службі Божій!

Проказа. В східній (б. німецькій) Африці кожний 300 мешканець хорий на проказу, в Палестині 1 на 1000, в Індіях 1 на 3000, в Сунарім'і 1 на 100. Поміч нещасним несуть катол. місіонарі.

Навернений якобітський архієпископ з Малябару, Мар Іваніос, прибув до Риму, де був на авдієнції у Св. Вітця. Св. Отець вручив йому торжественно палію.

В Америці розлетілося протикатолицьке „Товариство християнських хрестоносців“. Належали до нього фанатичні протестанти з партії „сухих“, які продовжували подекуди роботу „Ку Клюкс Клен“ і старалися не допускати католиків до державних урядів.

Редакція рукописів не звертає і з того приводу в ніяку переписку не входить.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В КИЇВІ вибух бунт 5000 робітників, занятих у військових маґазинах. Скорострільна сотня, вислана для здавлення бунту, перейшла на сторону страйкуючих. У звязку з тим чекіст Менадзе поповнив самогубство. Бунт здавлено щойно при помочі піхоти й кількох батерій легкої артилерії. Увязнено понад 400 страйкуючих. 16 провідників револьти розстріляно без суду. Причина бунту — неплачення платні.

„ҐАЗЕТА ВАРШАВСКА“ стверджує, що в Анґлії чим раз більше цікавляться українськими справами. Посол Ріс Дейвіс, що приїздив до Галичини, інтерпелював у палаті громад, що є з українськими петиціями в Женеві. Контрадмірал Саттер запитував про допомогу українським втікачам, що втікли через Дністер до Румунії.

РОЗПРАВА ПРОТИ О. Д-РА ВОЛ. ПЕЛЛІХА, якому акт обвинувачення закидував державну зраду і заворушення публичного спокою, скінчилася присудом за заворушення публичного спокою на 6 місяців тяжкої вязниці з врахуванням слідчого арешту (10 тижнів). але без припинення кари.

„ЛІЄТУВОС АІДАС“, офіціоз литовського правительства, помістив статтю, з котрої виходить, що Литва радо погодилаcяб з Німеччиною (щоб одержати її поміч на женевськім терені).

НІМЕЦЬКА ЕСКАДРА зложена з кружляка „Шлезіен“ і двох торпедових суден, прибула до Ґданська з відвідинами. ТАСС твердить, що се протипольська демонстрація Німців з приводу поголосок про аґресивні заміри Польщі супроти Ґданська.

ДЕРЖАВНІ УРЯДНИКИ ПОЛЬЩІ рішили боротися з обниженням платні. В тій цілі їх орґанізація веде переговори з урядниками самоврядними і приватними.

СОВІТИ покликали на маневри аж чотири річники з рр. 1909—1912. Тому, що звичайно покликувано там на маневри один річник, уважають сей факт початком демонстрації Совітів проти Японії.

РОМУНСЬКА РАДА МІНІСТРІВ оповістила, що купно і продажа чеків, трат і всякого рода девіз та заграничних валют може відбуватися тільки за посередництвом Національного Банку. Заборонено вивіз девіз і чужих валют.

НІМЕЧЧИНОЮ має правити директорія, зложена з канцлера Брінінґа, котрий задержавби теку міністра заграничних справ і з ґрупи ґенералів. До них належалиб: ґен. фон дер Остен-Варніц, ґен. ґраф фон Шверін-Кросіґ (знавець справ репараційних і фінансових) та ґен. Шляйхер як міністр війни. Президентуру державного Банку обнявби знов др. Шахт. Ті вісти приніс парижський „Журналь“.

ЯПОНСЬКІ ВІЙСЬКА відїхали з Харбіна до Сахаляну, міста віддаленого 8 км від большевицької границі. Це ще більше заострить радянсько-японські взаємини.

З ПЕРУ доносять, що на двох найбільших кораблях його воєнної фльоти вибух бунт. Ті кораблі називаються „Адмірал Ґрав“ і „Кольонель Больонезі“. Бунт на тих кораблях мав бути сиґналом до збунтування цілої полудневої Америки. Збунтовані кораблі заатаковано воєнними літаками й підводними човнами та примушено піддатися.

В БРИТІЙСЬКІЙ ІНДІЇ проголошено виїмковий стан. Причина: недавна релігійна боротьба між магометанами й Гіндусами. По урядовим даним за 4 дні релігійної боротьби погибло 88 осіб і 850 ранено.

НОВИНКИ

Спека у Львові переходила в останніх днях 30 степенів Цельзія.

Овочеві дерева в Заліщиках зацвили дуже рясно, особливо яблуні. Заліщики виглядають наче одна велика пахуча китиця квітів. Зимові морози пошкодили морельовим пупляхам. Тому побоюються, що сьогорічний збір морель досягне лише 10% минулорічного.

Проф. Кирило Студинський програв судовий карний процес проти „Діла“ і „Червоної Калини“. Ні редакції „Діла“ ні управі „Червоної Калини“ не можна зробити закиду, що вони виволікли перед польським судом м. ін. річи, які сам проф. Студинський влучно переклав словом „обжидлівосць“. А не можна тому, бо не вони пішли з тою справою до суду. Зараз по процесі проф. Студинський зрікся на письмі головства в Наук. Тов. ім. Шевченка. Дійсно, іншого виходу не було.

Польські студенти львівської політехніки обкидали гнилими яйцями проф. Бартля, б. премієра за те, що як референт справи протижидівських виступів польських студентів, мав спричинити постанову сенату політехніки усунення з університету двох студентів і завішення 21 студентів у їх правах. Польські професори оповістили збірне напятнування вчинку польських студентів.

Сьогорічний будівельний сезон заповідається ще гірше ніж мин. року, мимо того, що будівельний матеріял значно подешевів.. Брак готівки і трудність здобуття кредитів на сю ціль унеможливлює акцію в тім напрямі.

Масове стягання податків у цілій Польщі зачнеться в найблищих днях. Екзеквуватимуть оборотовий податок за 1931 р. і доходовий.

Екзекутор з Ченстохови заняв на фільварку Боровно 200 овець за довги. З того 75 овець здохло з голоду. На іншім фільварку в таких самих обставинах згинуло з голоду 10 коний.

Ремісники в Бродах, особливо кравці і щіткарі, переживають тяжку крізу. Є їх коло 600. З того лише кільканацять працює, прочі позамикали свої варстати, бо нема замовлень.

Сорок шість безробітних інтеліґентів зареєструвала філія „Супруга“ в Яворівщині. Між ними 9 абсольвентів вищих шкіл, 12 абсольвентів ґімназій, 18 абсольвентів учительських семинарій і 7 інших. В тім 18 жінок і 28 мущин. Таку статистику повинен „Супруг“ зробити по всіх західно-українських землях. Щойно на тій підставі можнаб почати доцільну боротьбу з одним з найприкріших у нас явищ — безробіттям нашої й так нечисленної інтеліґенції.

Побіч зелізничого тору Львів-Самбір знайшли пастухи в Порічу Задвірнім велике арматне стрільно. Коли почали його розбирати, стрільно вибухло. Чотирьох пастухів, що стояли найблище, стрільно розшарпало на кусні, одного ранило в голову і розшарпало йому руку.

В Плотичі, повіт Бережани, згоріло 40 будинків мешкальних і господарських.

У львівськім міськім театрі виставив большевизуючий режісер аґітаційну театральну штуку большевицького автора Третякова п. з. „Кричи Китаю“. В тій штуці представлено безоглядну експльоатацію китайських „кулі“ (робітників) американськими й анґлійськими капіталістами. В пресі й на засіданні міської ради штука та стрінулася з осудженням і протестами. Тому на приказ воєвідства штуку знято з репертуару. Годиться замітити, що в СССР є 170 міліонів „кулі“, визискуваних неменше тяжко, ніж в Китаю, але нема театральної штуки п. з. „Кричи СССР!“

Переписка Редакції

ВП. Антін Кругельський. — Вашу дуже цікаву і старанно оброблену працю вспіли ми ізза навалу роботи аж тепер перечитати. Щиро дякуємо за неї. Незабаром розпічнемо її друк у фейлетонах „Н. Зорі“.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† о. Софрон Левицький, парох Стриганець, товмацького повіту, помер у Львові 19. ц. м. проживши 72 роки. Похорон відбувся в Стриганцях 23 травня б. р. Покійний належав до людий доброї, лагідної вдачі, був ідеалістично настроєний і мимо делікатного здоровля любив працювати. Зазнав не мало горя в життю. З нашою редакцією лучили Покійного тісніші звязки. В редакційнім архіві збереглося пару дуже щирих листів Покійного, м. ін. про його погляди на сучасну молодь. Ті листи ще до друку не надаються, бо живуть люди, яких імена Покійний наводить як приклади непотішаючого розвитку наших обставин. В. Й. П.

Біржа

ГРОШІ: Доляр в приват, оборотах 8.84.50—8.85.50 зол.

ЗБІЖЖА: Ціни в золотих, стація заладування, парітас Підволочиска (200 км). Селян. пшениця 27.75—28.25; жито селян. 26—26.25; ячмінь пашний 15.25—15.75; овес сел. 19—19.50; кукурудза краєва 21—22; фасоля біла 19—21; краса 28—29; горох Вікторія 28—30; ½ Вікторія 26—27; полевий 23—24; вика чорна 20—21; сіра 18—19; гречка на мливо 17—18. Хлібові збіжжа і пашні артикули вдержуються в ціні.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

УПРАВА ВСЕЛЮДНОЇ 7-кл. школи ім. М. Шашкевича у Львові подає отсим до відома, **що вступні іспити** від другої до семої кляси тут. школи **відбудуться 30 і 31 травня 1932 р.** Після цього реченця прохання о приняття до школи не будуть узгляднювані. УПРАВА ШКОЛИ при вул. Замкненій (Замкнента).

У Львові, дня 19 травня 1932 р.

Василь Бень, управ. школи.

40—1-2

ДЛЯ ВПР. ОТЦІВ, що бажають поправити своє здоровля в лісистих горах, над рікою, винайме кімнати з цілим удержанням по зол. 5.50 денно: З. Біласова, Либохора, п. Висоцко Вижне.

41—1-3 (Д.)

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш **меблі** всілякого рода у **ГЕШЕЛЄСА** у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 38-50

КІНА

ПАЛЯС: „Рік 1980“, „Супружжа майбутности“.
КАСІНО: „Дівча з Таґіті“ (Ван Дайк).
КОПЕРНИК: „Д-р Джекиль і м-р Гайд“. „Вбивство през. Думера“.
МАРУСЕНЬКА: „Д-р Джекиль і м-р Гайд“. „Вбивство през. Думера“.
МІРАЖ: „Покуси Европи“.
ОАЗА: „Табу“.
СТИЛЕВЕ: „Пропавший кермовник“.
УТІХА: „Обманець з Тексасу“.
ЛЕВ: „Жінка на Марсі“.

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Панталеймон Хитра. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Porto zapłacone ryczałtem.

Ч. 39 (537). Львів, неділя, 29 травня 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст. АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Стаміца ч. 8. I. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам. доляр. Ціна числа 25 сот. Конто П. Щ. Краків 405.867.

Нова енцикліка св. Вітця

Осуджує націоналістичний імперіялізм.

З приводу свята Серця Ісусового Св. Отець оповістив нову енцикліку. В ній взиває до покути й молитви для відвернення тяжких допустів, які навістили людство. Енцикліка пятнує атеїстичний рух, кермований головно комуністами, і взиває віруючі народи, щоб утворили одностайний фронт проти ворогів ідеї християнських підстав суспільности, ділаючи леґальними способами та молитвою й покутою. Енцикліка осуджує також націоналістичний імперіялізм, котрий в кождім народі творить власного Бога.

За права української мови

Союз Українських Адвокатів скликає на 4 червня с. р. о год. 5 по пол. анкету в справі оборони прав української мови в Польщі. Се буде перша того рода нарада від часу коли наші землі знайшлися під Польщею. Союз Адвокатів звернувся в тій важній справі м. ін. до наших культурних й економічних установ, щоби взяли участь в нараді. Річ ясна, що ся акція належить до найважніших. Тому в ній повинна взяти участь вся еліта нашого народу без огляду на партії. Анкета відбудеться в салі Центробанку, Ринок, 10.

Воєнні приготування СССР

Грузинське пресове бюро доносить: Коли в центрі СССР йдуть приготування до війни, „яка висить у воздусі", Кавказ знаходиться під знаком воєнного стану. Свідчить про це цілий ряд заряджень, пр. іменування начального вожда всіх збройних сил на Кавказі, котрий дістав дуже широкі повновласти й іменування найвірніших приятелів Сталіна на становища членів воєнної ради червоної армії. — З того ясно, що Кавказ підмінований.

Велика битва під Харбіном

З Манджурії доносять: Недалеко від Харбіна, на берегах ріки Сунґарі кипить велика, рішаюча битва Японців з неправильними китайськими силами. Японці поспішно стягають туди нові відділи військ, артилерії, літаків і ховзів. Докладніших подробиць нема, бо Харбін відрізаний від світа і від заходу і від сходу. Зелізнича лінія, котра лучить Харбін з Владивостоком, зірвана вже на віддалі 3 км. від Харбіна і тор знищений.

Воздушні маневри в Римі

Лагодяться до „вічного мира".

На день 26 мая б. р. приготовляють у Римі великий здвиг 400 воєнних літаків. Мають відбути вправи разом, ґрупами й поодиноко, будуть виконувати скоки з великої височини, та інші акробатичні вправи. Між тими літаками деякі се дійсно велитні на 6000 ГП, а є й малі платовці на 40 ГП. На закінчення відбудеться бомбардування спеціяльної кольони автобусів з бензиною і вибуховими матеріялами; знищення умисного на площі сконструованого промислового центра й затоплення парівця на Тибрі. Як доносять часописи, на тих змаганнях мають бути присутні всі представники заграничних держав. Так то приготовляється мир між державами й загальне розброєння.

Крадіж тайних документів у Франції

З Парижа доносять: З французького мін-ва війни викрав французький комуніст Ґотіє дуже важні тайні документи. В них находилися дані про склади амуніції, порохівні, воєнні порти Франції та що найважніше мобілізаційні пляни. Поліція хотіла Ґотієра увязнити на одній стації. Йому вдалося втекти, але теку з документами лишив у вагоні. В ній крім украдених документів були також шифровані листи московського Комінтерну й інші річи.

Кріваві події в пруськім соймі

Посли поранені і до безпритомности побиті. — Саля пруського сойму здемольована.

В пруськім соймі наступили події, яких в парляменті ще ніколи не було. Вони почалися так: Комуніст посол Пік крикнув, що між гітлерівцями сидять ноторичні убийники. Гітлерівці кинулися на Піка. На поміч Пікови поспішили ком. посли. Оден з них ударив в лице гітлерівця Гінклера. Тоді гітлерівці схопили крісла, карафки, каламарі і повиривані пульпіти та масою кинулися на комуністів. Серед поломаних лав і столів почалася загальна бійка. Гітлерівці до кількох мінут викинули з салі нарад всіх комуністів. Деяких поранили і побили до безпритомности, м. ін. Кремера, Кунца і Ґельке. З гітлерівців побитий до безпритомности Юрґенс, секретар фракції гітлерівців. Про завзятість бійки свідчить цілковите здемолювання салі нарад пруського сойму.

Доляр дальше паде

На варшавській біржі курс доляра виносив 8.87 і $^3/_4$ зол. Польський Банк обнизив курс о один пункт, продавав по 8.86 зол., платив по 8.85 зол. З Парижа, Лондону й Амстердаму повідомляють про обниження курсу доляра. Польський Банк щодня висилає партії паперових долярів до Ню-Йорку і вимінює їх на золото. Американські кораблі щодня привозять золото також для Франції, Бельґії і Голяндії. — Мимо того причин до паніки ще нема.

ЧИ ДУМАЄТЕ ПРО СВОЮ БУДУЧНІСТЬ?

Якщо так, то складайте свої ощадности в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.

4 36 х

Нова важна справа

Потреба вишколу для наших молодих хліборобів. — Поляки мають уже 5.498 гуртків з 43.597 членів.

Зі всіх боків чуємо нарікання на нинішну сільську молодь. Не будемо їх повторяти тим паче, що це явище не тільки наше, але загальне. Бо нинішна молодь це покоління, що зросло в ненормальних обставинах воєнщини і післявоєнних літ. Це „воєнне" покоління в більшій части не мало в дитячих роках батьківської опіки. Воно рано й то дуже рано вирвалося зпід впливу родинного виховання, а натомісць як молода губка втягало в себе всякі інші, посторонні впливи. Тому сьогодні більше ніж колинебудь яскраво зарисовується відома ріжниця: батьки і діти. Це немов два ріжні світи, між якими хтось умисне позривав усі мости і кладки. Ця молодь доростає і з року на рік вливається у ряди старшого громадянства. Ясне, що в той спосіб зміняється помалу ціле громадянство взагалі й кожда суспільна верства зокрема. Тому клич „в молоді наша будучність" це не пусті слова. Та найбільше змістовний клич може стати пустим словом, коли за ним не наступають діла.

Те, що в нас робиться для доростаючої сільської молоді, таке незначне і таке не продумане, що сміло можна цю ділянку назвати найбільшим облогом нашої національної роботи. Без сумніву, деякі чинники вже давно займаються тою справою, очевидно більше в теорії ніж у практиці. Часто можна читати в укр. партійній пресі про потребу „доросту" для даної партії і в тім напрямі йдуть зусилля.

Та який це буде доріст для села, для хліборобського стану, і тим самим для цілого народу, тим згадані політичні чинники мабуть і не журяться. А прецінь життя селянської молоді звязане як найтісніше раз на все з селом із хліборобською працею. І яка теперішня та селянська молодь, такий буде в будучности весь наш хліборобський стан. Очевидно це річ господарських установ дбати не лише про т. ск. біжучі господарські справи, але і про вишкіл сільсько-господарського доросту. Та це, що в нас робиться в тім напрямі, рішучо замало.

Якжеж є в інших народів? Слухачі радія певно чули нераз про т. зв. „Пшиспособене Рольніче" у Поляків. З рамени того „Пшиспособеня" відбуваються в деякі дні авдиції відчитів для сільської молоді з ріжних ділянок хліборобського знання. Та на тім не кінець акції хліборобського вишколу. Від ряду літ діяльні в Польщі ріжні орґанізації хліборобської молоді, котрі приняли нову, американську методу праці т. зв. Конкурсів хліборобської молоді. Ця метода відріжняється тим від інших засобів поширення хліборобської освіти (лектура, відчити, курси), що кладе вагу на практичну, лябораторійну сторону.

Конкурси молоді виглядають так. В селі твориться гурток з кількох хлопців чи дівчат. Цей гурток вибирає собі якесь означене практичне завдання, нпр. управляти якусь ростину або плекати якусь домашню тварину. Кождий член гуртка працює над тим завданням самостійно. По виконанню завдання наступає порівнання висліду праці як також засобів, яких конкурсанти при своїй праці уживали.

Такі гуртки повстають в Польщі в рямцях ріжних ідеольоґічних орґанізацій, ба навіть політичних партій. На Познанщині найкраще розвинулися гуртки католицької орґанізації „Стоважишенє Млодзєжи Польскей“, як про це пише інж. Е. Томашевський в журналі „Хліборобський Шлях“ (ч. V, 1932). Дівчата творять там окремі орґанізації, а хлопці окремі. Низовими клітинами є парохіяльні кружки, яких праця відбувається під опікою священиків та місцевої інтеліґенції. Парохіяльні кружки лучаться в союз при деканатах, а ці останні в вищі союзи при епархіях. (Цит. за „Хл. Шляхом“). У Варшаві має свій осідок „Центральни Звйонзек Млодзєжи Вейскей“ зі своїм орґаном „Сєв“.

Фаховою сіль.-госп. освітою керують інструктори хліборобських орґанізацій. В орґанізації конкурсів беруть також участь орґани самоврядування та міністерство хліборобства. В 1931 р. почав виходити в Варшаві малий двотижневик „Пшиспособенє Рольніче“, видаваний варшавським Музеєм Промислу та Хліборобства. Цей орґан має субвенцію від міністерства рільництва.

Як відбуваються конкурси молоді? Є прим. в парохії орґанізація молоді. В тій орґанізації твориться кілька гуртків, нпр. для плекання расових курей, кріликів, управи сої і т. п. Звичайно при співучасти найближчої хліборобської орґанізації відбуваються для гуртковых старшин кількадневні курси на теми конкурсових праць. Старшини гуртків передають відтак засвоєні вказівки іншим членам свого гуртка і кождий починає працю. Підчас тревання конкурсової праці конкурсант має докладно записувати всі видатки звязані з працею. Що якийсь час навідується до конкурсантів інструктор, котрий контролює роботу й робить собі записки зі своїх помічень та дає поради. Звичайно в осені відбувається вистава. Коли в повіті бере участь у конкурсі кілька орґанізацій молоді, тоді при орґані самоврядування складається комісія з представників всіх тих орґанізацій. На виставі звертається увагу не тільки на кінцевий вислід, але також на методу праці, на розуміння, яке виявив конкурсант, на точність рахунків і т. д.

Вкінці ще кілька дат і фактів з польського „Пшиспособеня Рольнічого“ з 1931 р. „Ми почали хліборобський вишкіл в 1926 р., коли то зголосилося 202 учасників, а витревало 41. В минулім (1930 р.) мали ми 7.071 гуртків з 53.708 учасниками. З того витревало 5.225 гуртків з 34.891 учасниками. В 1931 р. було 5.498 гуртків з 43.597 учасниками, з чого мабуть відпало небогато...“ Конкурси в 1931 р. обняли коло 2.500 місцевостей, розсіяних по цілій Польщі. На 43.597 учасників — 26.621 працювало в 3.259 гуртках управи хлібороб. ростин, 7.525 учасників у 1.017 гуртках яринно-цвітових, 8.555 учасників у 1.095 годівельних гуртках і 896 учасників у ріжних інших гуртках.

Які висліди того? Про це знову наведемо „Пшиспособенє Рольніче“. „От пригляньмося — читаємо там — хочби яринному гурткові в Собітці. Гурток невеликий, правда, але видко що до роботи береться. Капуста, помідори, бараболя й цибуля такі гарні, що кращих і не треба! Молодь до праці охоча, а й від книжки не бокує. Тому не дивно, що на виставці в Ожарові цей гурток дістав першу нагороду в повіті...“ „Знову в Томінах видумали дівчата конкурс порядку. І так гарно з того вивязалися, що приємно було заглянути на подвіря і вступити до хати — чистенько, кождого дня поспрятано мов на яке свято, не видко майже соломи ні барлогів, перед хатою цвітник, а в укриттю зложена компостова купа. Ніби воно ніщо, але се велика річ! Цеж не хто інший, а ті дівчата завели в селі ті компости і той лад та порядок на обійстю“ і т. д.

На справу орґанізації української католицької молоді, а зокрема нашої доростаючої сільсько молоді звертаємо увагу нашій інтеліґенції на селі, а передівсім Всч. ОО. Душпастирям. Ми свідомі великих труднощів, на які натрафить та справа в нас з огляду на наші специфічні обставини. А всеж таки працю треба почати і то негайно. Богато тут залежить від ініціятиви на місцях. На нашу думку треба покищо творити по селах самоосвітні кружки католицької молоді та звернути увагу, щоб побіч релігійного і національного освідомлення селянська молодь засвоювала собі хліборобське знання. В тій цілі наш популярний тижневик „Правда“ вже від найближчих чисел присвятить окрему сторінку для доростаючої сільської молоді.

Подаємо до відома, що в висше порушеній справі відбула новозорянська ґрупа у Львові окрему нараду дня 23. с. м. й по докладній дискусії вирішила запятися пресовою підготовкою справи поки згодом можна буде взятися до переведення її в життя на місцях.

Розвій ліберальних засад

у російських письменників.

На цю тему мав відчит в Римі о. Ст. Тишкевич Т. І. Подаємо зміст: Православіє чимраз більше віддалюється від католицизму. Колись за Івана III поняття універзальної й єрархічної Церкви перемінилося в російський цезаропапізм, що дійшов до вершка при осудженні патріярха Нікона і в часі реформ Петра В. Нині той цезаропанізм щез. Та Москалі загально думають, що російський нарід се підстава понимання Церкви. Колись уважали Москалі супружжа за нерозлучне. Тепер іде під тим оглядом чимраз до гіршого. Винен тут, що правда, протестантизм, але ще більше винен російський релігійний лібералізм. Духовими його батьками були Хомяков і Достоєвський. Хомяков твердив, що в Церкві нема місця для авторитету! Суть Церкви „лише“ любов, себто: свобода, рівність, братерство. Церква має характер чисто духовий. Вона невидима (як це кажуть католики). — Наука Хомякова нехтує виразну волю Христа й заперечує діло Відкуплення. Та Хомяков не знав ані христ. передання ані церковної історії. Достоєвський знова зводить всі правди віри й обичаїв до „свободи“. Євангельський послух для нього це каригідне лінивство, замах на життя самої душі!...

Поняття Хомякова й Достоєвського довели інші російські письменники до найдальше посуненої послідовности. Толстой дивується, що Хомяков не витягнув зі своєї науки ще отсих заключень (до яких дійшов сам Толстой): „Коли авторитет це зло для Церкви, тоді й доґми, тайни і все християнське передання тратять також своє значіння“. — Учениками Хомякова стали Бердяєв і Светлов. Інші російські ліберали це Фльоренський, Фйодоров, Мережковський і Розанов.

Проти них виступали Леонтієв і Іліїн. Російський нарід жиє переважно ще католицькими традиціями. В теперішному переслідуванні має Господь також свої пляни... І. Л.

—o—

До яких шкіл іти

В часі гострої кризи богато батьків відбирає з болем серця своїх дітий зі шкіл, бо годі їх удержати. Отже тепер набирають великого значіння фахові школи, що дають молоді практичне знання та виховують продуктивних і життєздатних громадян. Ґімназії та семинарії, до яких досі поголовно вступала наша молодь, не дають тепер жадних виглядів на матеріяльне забезпечення їх абсольвентів. Тому наша молодь повинна заповнити передовсім фахові школи „Рідної Школи“:

I. Хлопячі фахово-доповняючі школи (для слюсарів, електромонтерів, бляхарів, столярів, кравців, шевців, голярів і т. д.) у Львові, Перемишлі, Станиславові і Тернополі.

II. Дівочі фахові школи (кравецтво, білизнярство, домашнє господарство, гіґієна і т. д.) у Львові і в Перемишлі (3-літні шкільні кравецько-білизнярські варстати).

III. Трилітня Торговельно-Кооперативна Школа для хлопців і дівчат у Львові з ріжними окремими курсами, нпр. однорічний торговельний курс для абітурієнтів, однорічний кооперативний курс для абсольвентів 6 кляс середних шкіл і взагалі всякі інші курси в залежности від числа зголошених і вибору науки.

Інші українські фахові школи:

IV. Середня фахова школа СС. Василіянок у Львові (кравецтво і білизнярство), вул. Длуґоша, 17.

V. Трилітня фахова школа кооп. „Труд“ у Львові (кравецтво і білизнярство), Ринок, 39.

VI. Господарсько-садівнича школа в Миловані (однорічна, записи у вересні).

Крім того „Маслосоюз“ уряджує курси для фахових працівників на полі молочарства.

Не всіх ще практичних фахів можна навчитися в наших школах. Тому молодь повинна вступати також і до чужих шкіл (гарбарсько-білоскірничих, електротехнічних, дорогово-водних, кошикарських і т. д.), щоби набути фахове знання.

Звертаємо увагу на фахові школи для учительок (наука господарства, кравецтва і моднярства), котрі по скінченні школи можуть не тільки вести своє власне підприємство, але також бути учительками жіночих фахових шкіл. Вписи до тих шкіл відбуваються від травня. До інших фахових шкіл треба записуватися вже вкінці червня і на початку липня. Всі відомости про умови вступлення та студіювання в укр. і чужих фахових школах у цілій Польщі дає книжка „Фахові Школи“, яку можна дістати за 75 гр. з пересилкою в книгарні „Р. Ш.“ у Львові, вул. Сикстуська ч. 20.

Голод найлучший кухар. (Сократ, 469—399 перед Христом).

Контроля уряду над углевим промислом.

Появився декрет президента Р. П. в справі управильнення видобування й обороту углем. На основі того розпорядку міністр промислу й торговлі має право контролі над добуванням і збутом угля в краю і заграницею. Міністр може видавати заборони привозу і вивозу угля й управильнювати оборот углем на краєвім ринку. Він має також право виконувати контролю над діяльністю углевих орґанізацій і підприємств. — Цікаво чи та контроля уряду причиниться до обниження такої високої ціни угля? Коли ні, то це буде доказ, що сей декрет виданий в цілях фіскальних.

Редакція рукописів не звертає і з того приводу в ніяку переписку не входить.

Один „вожд“ українського націоналізму.

2)

А як же поставилися до п. Дмитра Донцова Українці після написання й оповіщення такої книжки, що навіть Поляки не вважали за відповідне взяти її на погній під управу своєї думки про як найдальшу експанзію на Схід... І тут доходимо до найглибшої точки упадку українського націоналізму взагалі тай навіть українського націоналізму в Галичині, котра все була, є й буде Піємонтом велико-української ідеї аж до її здійснення.

Коли придивитися українським націоналістам у хвилі появи згаданої книжки Донцова, польонофільської аж до „самоотверженія“, і дивитися на них протягом цілого десятиліття після появи тої книжки, — то муситься мати враження телят, які дивляться на новопомальовані ворота. Ті самі люди, котрі кричали дивними голосами страху й обурення, коли на арені польсько-української політики появлялися такі ставленники Поляків, як Демянчук, Ільків, Данилович, які могли принести і принесли далеко менше шкоди, ніж редактор „Літ.-Наук. Вістника“, — ті самі люди не тільки не виступили проти п. Д. Донцова за його політично ще гірше становище, але — віддали йому в руки найстарший український літературно-науковий журнал... Що більше! Навіть молодь, котра у кождої нації особливо чутка, а в невироблених націй навіть до пересади чутка на всяке пониження національної амбіції та роздаровування національних земель, у нас та молодь не тільки не поставилася до п. Д. Донцова так, як поставилася до Демянчука, Ількова і Даниловича, але ще прилюдно і неоднократно узнавала його за якесь найвище втілення українського націоналізму...

Щоб не бути голословними, наводимо в цілости оден з доказів, який появився в 135 ч. щоденника „Час“ з 25 лютого 1932 р.

Молодь розуміє завдання Л. Н. В. Питомці Бурси Р. Ш. у Львові, вул. Хшановської 9, — уч. укр. ґімназій, — складають 41.75 зол. на пресфонд Літ. Наук. Віст. Отсим засвідчують матеріяльно і морально свою повну солідаризацію з ідеольоґічним напрямком його редаґування, як єдино правильним, бо перевиховує нарід, виробляє в ньому віру в свої сили, підметовість, володарскість і скріпляє хотіння змагатися за суверенне життя, що в сфері конкретних ідеалів ідентичне зі самостійністю і соборністю! Визнаючи за Л. Н. В. під редакцією др. Дм. Донцова велике минуле в перевиховуванні суспільности, взивають теж анальоґічні заведення піддержати Л. Н. В, і вірять, що українське громадянство, розуміючи усе значіння цеї єдиної зараз в свойому роді трибуни Української Незалежної Думки, не допустить до його упадку! Питомці Бурси Р. Ш. Львів, ул. Хшановскої 9.

Отже так пишуть питомці бурси Рідної Школи, утримувані кервавицею української суспільности серед найтяжчих обставин тої суспільности! І не тільки так пишуть про п. Донцова, але навіть дають йому свої бідні гроші, щоб міг далі затроювати нашу суспільність...

Та не дивуймося тим бідним дітям нашого бідного народу, котрі в хаотику й руїннику бачать втілення патріотизму! Не дивуймося тому, бо старші — вже поверх 10 літ дивляться спокійно на те, як той хаотик і руїнник звів на нінащо величаво колись поставлений „Літературно-Науковий Вістник“, звів на нінащо так під оглядом літературним, як і науковим, звів на нінащо не задля браку відповідних сил у нашій суспільности, тільки своєю зарозумілою вдачею, котра розійдеться з кождою орґанізацією і з кождим чоловіком, що має свою думку. І не тільки дивляться в нас на те спокійно, але ще й гроший доставляють на видавання того у такім виді зовсім непотрібного і навіть шкідливого орґану. Робить се, на жаль, „Українська Видавнича Спілка“, котра колись видала не одну корисну книжку. А тепер та сама „Спілка“ через такий ЛНВістник цідить есенцію отруї в нашу суспільність і ще реклямує ту отрую як патріотичне діло. Бо чиж не отруєю є препарування цитатів з чужих творів, як нпр. з творів В. Липинського і Ст. Томашівського, в такий спосіб, що виходить з них якраз противна думка, ніж та, яку висказали автори! Се ми виказали понад усякий сумнів (гл. „Нова Зоря“ ч. 13 з б. р.). Чиж не отруєю є роками баламутити нашу молодь найпустішого роду націоналізмом, в якім абсолютно нема ніякого змісту, тільки самі гучні слова і противорічча!...

Наслідки того затроювання вже такі очевидні, що тільки зовсім засліплені люди можуть їх не бачити. Бо якжеж се вияснити, що поверх шість міліоновий відлом української нації, який опинився під Польщею, може не мати настільки інтелектуальних сил, щоби вдержати на сякій-такій висоті свій найстарший літературно-науковий журнал! Се річ ніде і ніколи неможлива і немислима. Таж кождий з нас може назвати цілий ряд старших високообразованих людий, які моглиб заповнити цікавими і дійсно поучаючими річами навіть 3 рази грубший місячник. Таж і між нашим молодшим поколінням, котре перебуло війну й еміґрацію та бачило чужі краї й народи, є богато людий, котрі хотілиб і моглиб висказати свою думку про те, що бачили і пережили. Думки загалу тих людий ще не пішли ні в напрямі большевицькім, ні в напрямі строго католицькім, тому богато імен нових людий ще не видно ні в большевицьких, ні в католицьких видавництвах. Імена і праці старших і молодших громадян очевидно появилисяб у „Л.-Н.Вістнику“, якби в нім був інакший режім, про що можна переконатися кождої хвилі, колиб теперішного режіму нестало. Та доки теперішний режім буде тревати, доти очевидно ніякий шануючий себе старший чоловік не дасть своєї праці орґанови, в котрім викпивають й осмішують старих „радників“ далеко гірше, ніж се робили большевики в часах свого найбільшого розярення проти т. зв. буржуазії (гл. про се „Н. Зоря“ ч. 21 з б. р.). Доки буде такий режім в „Л.-Н. Вістнику“, режім некультурний і дикий, доти буде відвертатися від нього також кождий визначніший ум молодшого покоління Галичини. Обороняти „Л.-Н. Вістник“ будуть хіба тільки ще нерозвинені недоростки-бурсаки з „Рідної Школи“, кидаючи тим тінь і на тих, що їх в „Рідній Школі“ виховують.

Як пояснити собі такий стан, що поверх 10 літ суспільність спокійно дивиться на затроювання своєї молоді і себе та на все зростаюче руїнницьке зухвальство, про се поговоримо окремо. Тут підчеркуємо, що за той страшний стан відповідають не тільки ті, що помагають його вдержувати, але також всі, що мовчать, хоч повинні кричати і протиділати!

За весь час істнування української національної ідеї ніхто не понизив її престіжу до тої міри, що Дмитро Донцов. І в обороні того безцільно понижуваного престіжу нашої нації бореться тільки один одинокий католицький орґан, а всі націоналістичні орґани й орґанізації мовчать від 10 літ, мов води в роти набрали. Коли се не є доказом, що український націоналізм наскрізь хорий, то хіба ніщо вже не може бути доказом для тих людий.

Слюбні перстені мають таке значіння, що серця супругів мають бути замкнені для любови до инших осіб. (Св. Франц Салез).

Ювилейний зїзд „Рідної Школи“.

3)

Д-р Скорик (Самбір): „Р. Ш.“ пропадає, а тут все говориться, яка політика, який напрям „Р. Ш.“! Як так дальше буде, то загримо всьо в короткім часі. При реорґанізації шкільництва стратимо дуже богато. Від учителя вимагається великої праці, а кілько той учитель дістає? Я проти наклепів та інсинуацій на зїзді! Я сам вчу історії України! І кривду зробив мені той бесідник, що закинув, немовби в Самборі ніхто не вчив історії України! — Пан Будз (Бережани): Спростовує голословні закиди на адресу д-ра Б. Від 6 літ працюю в „Р. Ш.“ в Бережанах і бачу, що жертвенність на „Р. Ш.“ значно збільшилася. Селяни усвідомляються та дають жертви на „Р. Ш.“

За 6 літ ані один делеґат Гол. Управи не приїхав до Бережан, а треба хоч раз в рік висилати делеґатів по всіх повітах для пропаґанди.— Селянин Іваляюш (Дрогобиччина): Тут інтеліґенція сперечається між собою, а нас селян дуже мало. Треба було стягнути більше селян, щоб вони самі сказали, чого хочуть від „Р. Ш.“. Тепер велика нужда на селі. Та наш селянин потребує і хоче науки. Ми платимо податки до державної каси, тому домагаємося субвенцій від держави на наші школи, бо нам се належиться. У нас позамикали читальні, наша молодь блукає без просвіти. Домагаємося від уряду, щоби часть податків давав на наші школи! (На салі шум і гамір). — Студ. Р. Мигаль (Львів): Яка має бути „Р. Ш.“ поневоленої нації? Всякі недомагання видвигається тому, бо критика будуюча. „Р. Ш.“ має бути дійсно рідною школою! „Т. зв.“ Епископ Хомишин (протести, крики, шум). Голова відбирає бесідникові голос. На запити: Чому „т. зв. Епископ“? — відповідає Мигаль: „Бо я (!) його не визнаю“!...) — (Ми не передаємо решти неймовірно грубого і глупого нападу того студента на Преосв. Гриторія, бо є й такі річи, яких між приличними людьми не повторяється. Образити посивілого в праці Епископа-Ювилята такий тип очевидно не годен. Голова зборів поступив правильно, відобравши голос напасникови. Тепер черга на Головну Управу „Рідної Школи“, щоб заняла становище до факту, що назвиско тогож п. Мигаля випечатане в 11 ч. її органу „Р. Ш.“ на ст. 173 між членами Гол. Управи. Чи се помилка чи може п. Мигаль дійсно мавби фіґурувати між тими, що мають управляти молоддю нашого кат. народу? Ждемо на вислід першого засідання Гол. Управи). — Д-р О. Степанів-Дашкевичева (Львів): Досі „Р. Ш.“ присвячувала найбільше уваги освітній справі, натомість занедбувано виховну та педаґоґічну справу. Ставлю внесення, щоби Гол. Управа покликала сталого педаґоґічного референта, котрий стеживби за новими напрямами в сучасній педаґоґіці і переводивби студії над спосібностями укр. дитини. Цей реферат мавби характер інформаційно-теоретичний. Референт мусівби мати широку педаґоґічну освіту“. — Проф. А. Березовський (Львів): Скарбовість як також орґанізаційна сторінка „Р. Ш.“ кволa. Стягання мізерного податку на „Р. Ш.“ се жебранина. Скарбник „Р. Ш.“ повинен поставити собі за принцип: матеріяльне заінтересування робітників „Р. Ш.“. Треба оплачувати інкасентів та всіх заінтересованих в матеріяльній справі „Р. Ш.“. Повинні бути оплати за науку в „Р. Ш.“, бо деякі діти вчаться без сотика оплати. Оплата мусить бути, хоч мінімальна. Треба поділити край на райони. Звіт з діяльности Гол. Управи треба випечатати хоч на місяць або бодай на 14 днів наперед, щоб було можна добре застановитися та подумати над ним, а не давати його в руки на самому зїзді. — Пан Водяний (Тернопіль): Жертви на „Р. Ш.“ складає головно інтеліґенція. Ми платимо місячно вкладки. Селянство і міщанство не оподаткувало себе так, як інтеліґенція. Одначе тому, що селяни не складають на „Р. Ш.“, винна інтеліґенція. Апарат орґ. та пропаґандивний не працює добре на низах, хоч головний апарат добре працює. Пропаґанда на селі хибна. Панове, що їздять на села в Тернопільщині, звичайно ведуть зле пропаґанду за „Р. Ш.“. Навіть урядовці „Р. Ш.“ підходять до селянина западто вчено, порівнують нашу „Р. Ш.“ з захід.-европейським шкільництвом, а те все зовсім не проясняє справи в голові селянина, тільки ще гірше її затемнює. По такім ученім рефераті наш селянин набирає переконання, що „Р. Ш.“ „для панів“, а не для селян. Треба інакше підходити до інтеліґента, а зовсім інакше до селянина. Щоби дібратися до серця селянина, треба сказати, що: 1) ціль „Р. Ш.“ витворити інтеліґенцію, 2) представити статистику „Р. Ш.“ (головно фахових шкіл), 3) виказати жертвенність всіх станів на „Р. Ш.“. — Учит. Ставчак (Львів): Орґанізаційний апарат „Р. Ш.“ не добре наладнаний. Брак орґанізаторів по селах. В Долинщині самі селяни домагаються, щоб висилати їм орґанізаторів, заложити кружки „Р. Ш.“! Редукція платень учителів „Р. Ш.“ повинна переводитися проґресивно, при узглядненні певного мінімум. Комасації кляс не відповідають тепер потребам „Р. Ш.“, бо нова реформа вимагає розбудови шкіл на 7-клясівки.

(Далі буде).

—o—

о. М. КАРОВЕЦЬ ЧСВВ.

Велика Реформа Чина СВВ 1882 р.

22. Переписка Апостольської Столиці з міністром віроісповідань і просвіти.

В другій половині лютого 1882 р. в Конґреґації Пропаґанди був уже виготовлений перший начерк (проєкт) буллі про реформу нашого Чина і при кінці лютого здав секретар звіт про його опрацьовання Св. Отцю Льву XIII. Папа не лиш перестудіював цілий проєкт реформи предложений йому секретарем, але поробив, як я вже згадував, великі зміни і доповнення так, що ціла булля слушно називається буллею Льва XIII. В березні 1882 р. буллю переписано і вона була вже готова до оголошення, не було ще в ній подано лише дати, коли вона мала появитися, бо ще треба було порозумітися з австрійським правительством. Хоч отже в Римі було вже все приготоване до реформи Чина, то се була лише половина роботи. Треба було ще в австрійського правительства виєднати згоду та запевнити поміч до переведення цілого діла. В тій цілі поручив Св. Отець свому віденському нунцієви Ванутеллієви[110]), щоби звернувся в тій справі до міністерства віроісповідань у Відні і представив йому потребу реформи одинокого в греко-католицькій Церкві Чина св. Василія В. Нунцій скоро вислав в тій справі пропамятне письмо до міністерства. В тім письмі покликується на звіт митр. Сембратовича до Конґреґації Пропаґанди, в котрім митрополит представив Римови конечність реформи Чина, який знаходиться в рішучо лихім стані і потреба ужити надзвичайних мір, щоб уратувати його перед цілковитим занепадом. Нунцій пише дальше, що тодішний протоігумен Сарницький згодився з поглядом митрополита Сембратовича, та не будучи в стані перевести сю реформу своїми силами, представив св. Престолови в Римі як першу і запобігаючу міру передання проводу новіціяту Василіянського Чина в Галичині в монастири Добромиль на кілька літ Отцям з Товариства Ісусового. Сей внесок о. Сарницького, пише нунцій, як найприхильніше принятий св. Престолом і в одобренню зазначено заразом, щоб ту реформу розпочати як найскорше, бо урядування о. Сарницького, теперішного протоігумена, кінчиться вже в липні 1882 р. тай легко може статися, що на його місце може бути вибраний хтось інший, на котрого не можна буде так безумовно числити як на Сарницького. З тої причини вказаний як найбільший поспіх. Чому так дуже потрібний поспіх що до реформи, про те не згадував у своїм листі до Папи о. Сарницький ані не згадує про те в письмах до кардиналів о. Яцковский, але о. Сарницький мусів се представити устно о. Яцковскому, а той передав се в розмові Св. Отцеви. І видно Св. Отець уважав за слушну річ той поспіх та поручив нунцієви Ванутеллієви, щоби чимскорше взявся за діло. Нунцій вже з початку квітня вислав письмо до міністерства віроісповідань і просвіти у Відні і в нім підчеркує потребу поспіху. Можемо тут сказати, що о. Сарницький мав щасливу руку. Вступивши на знану вже в тій справі історичну дорогу нашого Чина, звернувся наперед до Кракова, до провінціяла ОО. Єзуїтів, щоби довідатися, чи Єзуїти в тім часі покажуться прихильні до справи реформи Чина і чи могтимуть відступити для реформи кількох людей і то людей спосібних, готових на всі неприємности і трудности, які будуть звязані з переведенням діла реформи. Без того запевнення зі сторони Чина Єзуїтів не можна буде приступити до діла реформи. Завдяки прихильности до тої справи провінціяла Чина Єзуїтів, о. Яцковского, правдивого католицького священика з Познанщини, могла удатися реформа Василіянського Чина, міг уратуватися наш одинокий тоді Чин в Східнім обряді. Доперва маючи приобіцяну поміч ОО. Єзуїтів, удався о. Сарницький до Риму і просив Христового Намісника о дальшу поміч. Отже слушно сказали ми на початку нашої праці, що реформою нашого Чина займилися найвисші власти духовні і світські, Апостольська Столиця і найбільше могучий в католицькій Церкві Чин Єзуїтів, відтак центральне австрійське правительство. По стороні реформи Чина стояв отже Папа зі своїми кардиналами, Чин Єзуїтів з провінціялом о. Яцковским і ґенералом Бексом, протоігумен Василіянського Чина о. Сарницький і теоретично наш Епископат. Тоді були тільки два епископи в Галичині, митрополит Сембратович і епископ Ступницький. То були сили духовні. Хоч у тій справі мала голос також австрійська державна влада з самим цісарем на чолі, та головною й рішаючою була в тій справі очевидно духовна, моральна сила катол. Церкви, котра стоїть на скалі Петра, маючи за собою силу Божу. І тому та сила мусіла побідити, хоч темні сили порушили всі пружини, щоби знищити добре, Боже діло. Супроти тої сили показалися темні сили за слабі, хоч вони потрафили притягнути на свою сторону навіть більшість нашого духовенства, наші головні сили наукові, двох професорів університету історії й літератури та деяких висших урядників і майже всіх послів, а передовсім духовну і світську інтеліґенцію та всю пресу краєву нашу й соціялістичну польську і таку саму заграничну. В тій справі видали противники реформи аж дві окремі брошури по німецьки, про що буде дальше.

[110]) Серафін Ванутеллі (гл. слідуючу сторону) ур. 1834 р. в м. Ґенаццано, дієцезії Палестріна, коло Риму, ординований 1860 р. Був професором кан. права в римській семинарії, відтак проф. теольоґії в ватиканській семинарії. Опісля був авдітором Нунціятури в Мехіку і в Монахії. В р. 1869 іменований тит. архієпископом Нікеї, висланий як апостольський делеґат до держав Еквадору, Колюмбії, Перу й Середньої Америки. 1875 р. став нунцієм в Брукселі, а 1880 р. у Відні. Як нунцій звернувся він до австр. міністерства віроісповідань письмом, представляючи австрійському правительству потребу реформи Василіянського Чина в Галичині.

Присилайте передплату!

ДУБ

Зразок французького проповідництва.

Дуб це символ сили, непохитности. Він стоїть просто, не згинаючись навіть серед найзавзятіших вихрів і бур. У його дерево лише з трудом врубується сокира і вбивається цьвях. По його приміру і ми християни будьмо сильними, непохитними в наших релігійних переконаннях та звичаях і то так сильними, щоби стати підпорою для других, слабших, що жиють біля нас. Сила нам конечна, щоб виповнити всі наші обовязки, зберегти всі заповіди, протиставитися всім ворогам нашої душі.

Є в християнській релігії обовязки, що перевисшають сили людської природи. Чи проте можемо звільнитися від них, кажучи: До неможливого ніхто не обовязаний?... Ні! Бог неможливого ніколи не приказує. Бо що неможливе нашій природі, це стає можливе, і навіть легке з допомогою Всевишнього, яку можемо осягнути молитвою. Бог наша сила: „Все я можу в тім, що мене скріпляє“, говорить Апостол (Фил. IV. 13).

Сила потрібна нам також, щоб нести хрест у слід за Спасителем, т. зн. по християнськи зносити терпіння. Терпіння це нерозлучний товариш кождого чоловіка, що жиє на сім світі: часом воно дуже тяжке, прямо невиносиме. Та віра вчить нас які користи із терпінь, яка їх вартість і заслуга. А любов до Бога осолоджує нам всяку хочби й найгіркішу муку.

Вкінці сила потрібна нам, щоб перемогти ворогів нашої душі, передовсім грішний світ, що наступає на нас своїми ложними науками, своїми принадами та своїм переслідуванням.

Нині ложні пророки пристроюються в гарний плащ науки та в її імени намагаються захитати наші релігійні переконання. Наука — кажуть — давно вже упоралася зі старими суєвірями і мнимими обявленнями. Та треба знати, що наука — знання хочби й усіх наймудріших людей разом — в порівнанню зі знанням Бога, що промовив до нас, це немов маленьке блимання святоіванського червачка проти світла, проти блеску ясного сонця. Проте нужденні закиди, що зродилися в маленьких людських мізках і виступають нібито в імени науки проти обявлення, не повинні зовсім нас непокоїти.

Тож християни-католики, не дайтеся захитати у своїй вірі наступам недовірків! І при тім поширюйте своє релігійне знання, щоби вміти відповісти на всі їх закиди.

Опирайтеся також принадам і згіршенням світа. Ложні добра і грішні втіхи, безсоромні моди, театри, кіна, безбожна преса манять нас до себе і причаровують, лихі приміри тягнуть за собою. Будьмож сильні, щоб опертись їм: „Ось побіда, що перемагає світ, наша віра“. (І. Йоан V. 4).

Ісус Христос, наш Вожд, побідив сей облудний світ. Він дасть і своїм воїнам силу осягнути таку саму побіду: „Не бійся, мале стадо, Я побідив світ“. (Лук. XII. 32).

Не дайтеся застрашити насмішками й обмовами грішного світа, топчіть людський згляд. Фальшивий стид перед людьми це нині одна з великих язв католицизму. Богато християн не сміє нині виповняти своїх релігійних обовязків зі страху перед насмішками, перед поговірками. Треба робити як другі — говорять вони — не виріжнятися... Алеж коли всі божевільні, чи ми обовязані ще збільшати їх число? Сам св. Дух каже нам, що число божевільних безконечне...

Вкінці не дайтеся прибити переслідуванням! Завсіди так було, що християни, які хотіли остати вірними Богу, мусіли зносити ненависть і переслідування світа. Ісус Христос предсказав: „Будете зненавиджені всіми“ (Мат. X. 22). Грішний світ буде завсіди ненавидіти добрих християн, бо їх засади й життя цеж осудження науки й життя світових людей. Світ завсіди переслідував християн ріжними способами, уживаючи при тім навіть найбільше жорстоких метод. Та з ним змірилася армія наших мучеників, що вміла йому опертися і його побідити.

Ми також повинні бути немов тим деревом, з котрого при нагоді далобся витесати навіть мучеників. А будемо ним, коли в святині своєї душі ревно зберігати-мемо святого Духа та його дар: силу і мужество.

З французького подав
о. Володимир Породко
Чина оо. Редемптористів.

—o—

ВЕСНЯНІ ДУМКИ

Про нашу молодь*).

Від одного з наших поважних львівських громадян одержали ми до оповіщення слідуючу статтю про дуже пекучі справи нашого життя. — Ред.

Вітрини популярних львівських фірм заповняються гуртовими знимками абітурієнтів ріжних середних шкіл, тим щорічним типовим реквізитом травневих днів весни. Люблю дивитися на ті знимки, бо вони пригадують мені найкращі хвилі мого життя. Серед одурюючого запаху черемхи, бозів і ясміну хтіби я „здоганяти літа молодії“, хоч на дрібну хвилинку уявити себе тим щасливим вісімнацятилітком, що скинувши ґімназійний однострій і взявши в одну руку конечну паличку а в другу рівно конечну папіроску, йти на корзо, мірити згори всіх „філістрів“ та повними пригорщами черпати належні молодости життєві радощі.

А мав я як усі абітуренти мого покоління повну основу до сего. Я був майже „готовим“ чоловіком. Квестія факультету? Се була річ ґусту і формального впису. Я був певний, що за чотири-пять літ знайду, мушу знайти посаду, яку лише схочу, що не буду потребувати ждати літами на обіцянку якоїсь безплатної практики, що не буду вистоювати в передпокоях своїх і чужих потентатів і як пес ждати на їх ласкаве око чи охлап, який вони мені — часом навіть за доляри моїх батьків — зволять кинути. Я не мусів кривити душею, згинати хребта, ставати наганячем якоїсь впливової партії чи котерії... або лізти в якусь „високопатріотичну“ фамілію щедро обсипану дарами світа сего...

Одначе бідний нинішний матурист! Вже в ґімназії навчили його теперішні відносини боятися тіни своєї. Тайні кружки, де ми діточими, майже, дрібними пястуками хтіли валити весь старий, зморшавілий світ? Де ми часом цілими ночами диспутували і поїдали маси без жадного вибору і найкращої літератури і найгіршої макулятури... Де ми „касували“ всілякі авторітети від „бельферів“ почавши? І де по „накриттю“ такого кружка прим. наш предорогий директор, кавалір ордену Франца Йосифа і т. д., Поляк бл. п. К. погрозив мені, що за сей страшний злочин дістану від него самого... в шкіру і позавуха... Чи не дивно, що ті, впрочім дуже острі і вимагаючі, педаґоґи але заразом правдиві наші батьки й опікуни які нас навчили держати голову до гори та не робити жадної ріжниці між Поляками й Українцями, остануть в нашій памяти і ми подамо їх назвища та світляні спомини про них нашим дітям?

А нині? — От кілька ясних днів від хвилі коли то бідний наш коханий хлопчисько попарадує з аркушами звиненого паперу і бібули коло „Успенки“, — щоб панни бачили, що він матурист — до хвилі коли попращається зі своїми товаришами на порозі нової, такої хмарної і просто безвиглядної дороги.

Тепер доперва зачинається для нього і його батьків правдива ж у р б а. Куди має піти? Який факультет йому вибрати? Чи і де його приймуть? А навіть коли се станеться, коли по переможенню усіх надлюдських майже перепон, дістанеться як „дитина щастя“, як предмет подиву і заздрости всіх блищих і дальших знакомих на ту чи иншу студію і з пожертвою цілої своєї родини, що відниматиме послідний кусник хліба від своїх уст, скінчить врешті ту студію, — то чи є яка надія, щоб ті страшні його зусилля запевнили йому якунебудь будучність?!

Чи ми старалися перевести хоч дуже побіжну і недокладну статистику, кілько наших покінчених правників, фільософів, інжинерів всілякого рода, семинаристів і т. д. і т. д. плентається без заняття не рік і не два та сидить на ласкавім хлібі своїх батьків, тещ і кревних? Чи не впали Вам в очі ріжні оголошення в наших часописах, що пр. кандидат адвокатури з такою то практикою пошукує праці за будь яку винагороду? Безперечно, таке оголошення колідує з гідністю стану. Та змилуйтеся, сей чоловік може не має кусника хліба, може примирає з голоду! А чи памятаєте комунікат „Маслосоюзу“, звідомляючий, що з понад стокількадесяти кандидаток на посади у нього, приняв кілька і то лише на сезонову практику?

Взагалі з нашими дівчатами справа ще гірша ніж з хлопцями. Неумолима надвижка жіночого полу, дальше чимраз менша надія вийти заміж також ізза кризи, нашого національного лихоліття, ставлять наші доні в невиносиме майже становиско, бо й заняття для них не легко знайти! Висилаємо їх за границю на студії, вони кінчать всі факультети з правничими включно, але — що з того? Чи є надія, щоби панночка з докторатом могла на певно дістати посаду хочби адвокатської машиністки?

А одначе лік хоч мінімальний знайтися мусить! Не можемо наших дітий, надію нашого народу, позбавляти образування! Не сміємо зійти до стану безграмотної етноґрафічної маси!

В першій мірі адреса до тих Поляків, що стараються довести до конечного замирення обох народів, замешкуючих нашу країну. Ті панове мусять зрозуміти, що як довго будеться усіми можливими способами і заходами класти колоди нашій молоді, нашим найдорощим дітям, яким природно ми не поскупилиби навіть нашої крови для їх образування і можности осягнення публичних становиск в такій скількости, яка припадає на наше населення і як довго будеться нашу молодь уважати за паріясів, — так довго ані та наша молодь, ані ми, її родичі, не можемо подати наших рук до згоди і так довго ми не в силі здержати ту огірчену нашу молодь від промахів, яким ми хотілиб усіми силами запобігти. Зрозумієте, панове, що наша молодь не може стерпіти того, щоби її уважати і трактувати як щось менше варте, гірше від її товаришів Поляків, що її людська гідність не дозволяє на се! Хочете зліквідувати всі підпольні орґанізації? Спричиніть, щоби Українець студент міг уважати Поляка студента за рівноуправненого товариша, так само як се майже бувало перед війною. Зважіть інтерес особистий укр. студента з інтересами самої держави, зробіть його повноправним і рівновартним горожанином! Сам розум державний, сама любов до Вашої вітчини, повинні Вам се приказати! (Кінець буде).

*) Статті про молодь були в слідуючих числах „Н. Зорі“: 442, 444, 445, 446, 450, 459, 462, 473, 482, 498, 528, 538.

СИЛЬНА ГРАДОВА БУРЯ

Над Познанем й околицею перейшла страшна буря. Падав град величини курячого яйця. Озимина, ярина, городовина й овочеві дерева знищені на просторі 12 квадр. км. На полях знайдено вбитих заяців і куропатви. В селах град вибив шиби, поломав дахівки і позривав телефонічні проводи. Перун убив солтиса в однім селі. В Познані перун ударив у дерево при трамваєвім перестанку. Один з конарів розірваного дерева впав на трамваєвий віз і пробив у ньому дах. Віз вискочив з шин. У возі повстала зрозуміла паніка.

ДІТЕЙ НА СЕЛО

Вже 27 літ минає з того часу, як „Т-во Вакаційних Осель“ рік річно висилає літом львівську шкільну дітвору на відпочинок на село. Сотки-тисячі дітей користувалися в тому часі ясним сонцем, свіжим воздухом і здоровим харчем.

В останніх роках Товариство здобуло дві місцевости на приміщення малих вакаційних гостей: Милування, давне літнисько і Коршів коло Коломиї. В 1931 р. вислано дівочу і хлопячу оселю до Милування, а другу дівочу до Коршова, де Сільський Господар відступив на цю ціль свою школу і випозичив господарський інвентар. Разом вислано 162 дітей, з персоналем 180 осіб.

Ведення осель і опіка над дітворою спочивали в руках досвідних учительок і учителів. Лікарську пораду давали зовсім безкорисно Др. Гробельний зі Станиславова і директор шпиталя Др. Левицький з Коршева. Весь тягар адміністрації несли з правдивою посвятою старий, випробований приятель оселі й дітвори п. Юліян Бачинський і директор Панашій з Коршева. Правдивих духових пастирів-опікунів найшла оселя в особах Ппр. Отців Парохів Блавацького і Микитина. Щиро підпомагали оселю в Коршеві морально і матеріяльно панство Залуцькі, Микитини і Др. Левицький. На отсім місці складає Управа Товариства всім своїм добродіям як найщирішу подяку за серце для дітвори, за зрозуміння завдань і значіння Товариства.

В цьому році, році загальної кризи й безробіття, хоче Товариство збільшити число оселянок до 180. Щоби й найбіднішій дітворі дати змогу використати як найкраще вакаційний час, знижує оплату за побут на оселі до 50 зол., 10 зол. на дорогу. Зовсім бідні діти на припоручення управ шкіл прийме оселя за дуже малою оплатою, а то й даром. Щоби ми мали змогу це зробити, просимо громадно вписуватися в члени нашого Товариства (3 зол. вкладка) і слати хочби найменші жертви на руки скарбнички, п. Осипи Паньківської у Львові, вул. Чарнецького 26.

За Виділ Товариства Вакаційних Осель: О л ь г а Б а ч и н с ь к а, голова; М а р і я Л і щ и н с ь к а, секретарка.

Вальоризація

передвоєнних поліс німецьких (райхсдайтше) Товариств обезпечень.

Оповісткою з дня 30 квітня ц. р. нормує Міністерство Скарбу в Польщі переведення вальоризації другої катеґорії передвоєнних поліс німецьких Товариств обезпечень, а саме: а) поліс виставлених на нім. марки, які не підпадають вальоризації по думці нім. вальоризаційного закона (прим. обезпечення заключені за посередництвом їх представництв в бувшій Австрії) і б) поліс виготовлених на польські марки, ноти Кріса (Крісноген), рублі, австрійські корони. Зголошення цих поліс належить слати на адресу: Komisarz do likwidacji zobowiązań niemieckich zakładów ubezpieczeń na życie — Warszawa, ul. Nowogrodzka № 40. m. 1. а речинець кінчиться з днем 30 листопада 1932 р. Зголошувати треба після взірця поданого в „Моніторі Польськім“ ч. 108 з дня 12 травня ц. р. за рівночасним предложенням вичислених там документів. Не занедбуйте тої справи, бо пропадуть гроші.

Сину, не дразнися тим, що хтось лихе про тебе думає або про тебе плеще таке, що неприємно тобі чути. Сам думай про себе ще гірше. (Тома Кемпійський).

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Г. ДОМНИЦЬКИЙ

Тяжкі часи

католицької партії в Німеччині. Чому та партія мусіла навіть розвязатися?

Вибори до ляндтаґу на сесію 1858—1862 рр. відбулися 12 і 23 листопада 1858 р. Для католицької фракції випали вони добре: католицьких послів вибрано тоді 57. Також і ліберали здобули побіду в тих виборах. Як в ляндтазі так і в державі настала „нова ера“, яка продовжувалася до березня 1862 р.

Дня 17 січня 1859 р. католицька фракція перетворилася в фракцію Центрум і стала офіціяльно зватися: „Fraktion des Zentrums (Katholische Fraktion)“. Перша назва була призначена для вжитку в „ляндтаґу“, друга залишилася для виборців. „Statuten der Fraktion des Zentrums“ (т. II, с. 218) робили на половину поступ в порівнанню зі статутом католицької фракції. Їх чолове речення промовляло вже виразніше, а саме: „Завданням фракції є обговорювання всіх справ в палаті послів“. З поодинокими інтерпеляціями могли виступати члени фракції лише по ухвалі більшости, чого очевидно не додержано вповні.

Чому католицькі посли називали себе раніше „католицькою фракцією“, а потому „Фракцією Центрум“, слідує найкраще зі слів А. Райненспергера, які він сказав в ляндтаґу 14 травня 1861 р. Під назвою „католицька фракція“ створилася була фракція тому, що тоді державна влада пробувала робити релігійний утиск католицькому віроісповіданню. „В часи вступу теперішнього міністерства фракція цілковито змінила свою назву, принявши назву фракції Центрум. Ні в нашому замірі, ні в наших статутах не лежить те, щоби в якийсь спосіб виключати від співпраці в цій фракції инакшевіруючих, які годяться з тими політичними принціпами, котрих фракція до тепер послідовно трималася“.

На загал як у цій сесії, так і в слідуючих, питаня релігійного характеру вже не стояли на першому пляні для католицьких послів, але питання мілітарного характеру, внутрішнього розвою Прусії та европейської політики.

Особливо запанувало тоді в ляндтаґу мілітарне питання, вже в часах канцлера Бісмарка, яке викликало навіть конфлікт між урядом і ліберальними партіями: „Німецькою поступовою партією“ та „Ліберальним Центром“ (не католицьким). А наступив той конфлікт тому, що ліберали не годилися з внеском уряду в справі звичайного бюджету для збільшення пруського війська й його реформи. В тій справі посли катол. фракції Центрум були поміж собою також неодностайні. Одні з них підтримували внесок уряду, инші стояли до него в опозиції разом з лібералами, що навіть причинилося було до ослаблення самої фракції. Замість 54 послів, які вийшли з виборів 19 листопада й 5 грудня 1861 р., дали тій фракції вибори з 28 квітня й 6 травня 1862 р. лише 28, 29 жовтня 1863 р. лише 26, а літні 1866 р. — всього-на-всього — 15 послів. Все це очевидно характеризує й настрій самих католицьких виборців, для яких опозиція лібералів була приємніша ніж внесок уряду, а саме ніж податок для бюджету на військові справи, до яких мали вони нехіть. На се впливала також аґітація лібералів і лівих (демократів), за часті розвязання ляндтаґу (11. III. 1862, 2. IX. 1863, 22. IX. 1867) та пруські війни з Данією й опісля з Австрією. Ізза їх успішности Бісмаркові все-ж таки вдалося здобути згоду ляндтаґу (3. IX. 1866) на покриття державних видатків, які уряд робив на власну руку від 1862 р. На сей час більшість в ляндтазі творила консервативна партія з німецькою ліберальною партією (відколене в 1866 р. праве крило поступової партії). З катол. фракції Центрум голосував за внеском уряду лиш оден посол.

Ослабленого й захитаного стану фракції Центрум не вдалося вже нічим оздоровити та її врятувати, навіть хочби й викресленням її „конфесійних скобок“, що сталося було ще в 1862 р. Своє істнування вона припинила в листопаді 1867 р., бо між її членами й виборцями не було одностайности в часі відомого конфлікту пруського уряду з ліберальними партіями.

Отже про католицьку фракцію в цілому можна сказати, що вона повстала з потреб церковної політики. Відомі відносини в Прусії змусили її одначе скоро стати політичною фракцією взагалі, якою вона довго бути не могла, бо не посідала ще ні достаточно в тім напрямі виробленої ідеольоґії, ні постійної орґанізації виборців, які дорожилиб нею та слідували за її голосом не лише в питаннях церковної, але й державної політики.

Мимо того істнування католицької фракції в її цілому не пішло на марне. З него, як з ґрунту, започаткованого духом Йоз. Ґереса, повстала потому теперішна партія Центрум.

Тут треба ще додати, що на ті часи інтерес до політичного життя серед католиків в Німеччині зростав досить живо й по-за фракцією Центруму в Берліні. В 1867 р. повстав в Кельні „Neuer Bürger-Verein“, котрий незабаром змінив цю свою назву на „Katholischer Volksverein“ В томуж році заснувався також у Бресляві „Katholischer Volksverein“, котрий пізніше змінив назву на „Verein der Zentrumspartei“. В 1869 р. повстала в Баварії „Bayrisch-patriotische Partei“ а в Бадені — „Katholische Volkspartei“ і т. д.

Інтерес до політичного життя серед католиків в Німеччині очевидно зростав в міру насуваючої реакції проти католицької Церкви й то в першу чергу з боку політичного лібералізму після 1866 р., який від 1848 р. був Церкві помічний. В 1869 р. зфанатизована юрба в Берліні навіть зруйновала була католицький монастир в Моабиті. Ті часи були несприятливі для католицизму взагалі. Ворожі пресові виступи проти папства майже не втихали.

Пекло вимощене добрими замірами. (Сю думку висказав перший анґлійський письменник Самуїл Джонсон, 1709—1784).

СУКНА на убрання мужеські, візитові і спортові, костюми і плащі жіночі, на реверенди для Всеч. Духовенства в великім виборі. — Товарі добірні. — Ціни низькі. — Поручає фабричний склад сукна

ЛЬВІВ, вул. РУТОВСЬКОГО ч. 7. (напроти катедри). ЛЮДВИК РАЛЬСКИЙ

39 4—10

50-ліття Зиґфриди Ундсет

католицької письменниці конвертитки.

Зиґфрида Ундсет, славна католицька письменниця - конвертитка, скінчила 50 літ свого життя. Вона уродилася 20 травня 1882 р. в місті Каллюндборґ, у Данії, батьківщині своєї матери. Батько її був Норвежець. Коли Зиґфрида мала 4 роки, батько її вернув з матірю і з нею до своєї батьківщини, Норвеґії, й осів у столиці її Християнії (Осльо), де одержав сталу державну платню в ціли ведення археольоґічних праць. Там і виростала Зиґфрида.

Мала Зиґфрида була дитиною дуже вразливою і доброю. До школи мала спорий шмат дороги. Та спізнялася не тому, що було далеко, але тому, що по дорозі опікувалася з доброго серця кождим червачком, аби його люди не розтоптали.

В часах її молодости не було ще в Норвеґії богато книжок для дітий і молоді. Отже молода Зиґфрида зачитувалася данськими народними піснями й балядами та творами Людвика Гольберґа, острого реаліста. Батько її помер, коли мала літ 11, отже на виховання її мала вплив головно мати. Згадана висше лектура фантастичних творів народної уяви й остро реалістичного письменника Гольберґа мала на Зиґфриду теж великий вплив: він витворив у ній дивну вдачу, повну якоїсь сильної туги за неозначеним і рівночасно браку всякої самоомани. В 16 році життя пізнала Зиґфрида анґлійську середновічну і ренесансову поезію. В школі не належала до найліпших учениць, але матуру в середній школі здала. Хотіла стати малярко́ю, бо вже змалку мала нахил до того: ще дитиною ілюструвала народні пісні й малювала сестрам декорації. Радив її образувати на малярку навіть ґеніяльний маляр Теодор Кіттельсен, славний ілюстратор норвежських заґ, котрий бачив перші спроби кисти Зиґфриди Ундсет. Одначе матеріяльний стан родини Зиґфриди не позволив на те. Її віддали до торговельної академії. По іспиті одержала за протекцією приятелів родини бюрову посаду в фірмі Вісбек, де працювала ряд літ, високо цінена як точна бюрова сила.

В 20 р. життя написала історичне оповідання. В нім обробила ту саму тему, котру потому обробила в „Оляфі, сині Авдума“, з історії Данії. В часах першого виступу Зиґфриди рішаюче значіння в норвежськім видавничім світі мав данський видавець Ґільдендаль з Копенгаґи. До нього їздили також всі амбітні норвежські дебютанти. Поїхала туди й Зиґфрида. Управитель фірми Ґільдендаля Петро Нансен перечитав її перший твір і не відкинув його, але просив переробити і ще раз предложити. Зиґфрида зробила се, — але аж по 25 літах. В 5 літ по тій візиті переслала свій другий рукопис норвежській фірмі Ашенбурґа, котра конкурувала з Ґільдендалем і в тій ціли впровадила в норвежське письменство цілий ряд молодих норвежських авторів. Новий твір Зиґфриди називався „Пані Марта Уліє“. Тема була сучасна. Місце подій Осльо. Лектор, котрий ту працю одержав до оцінки, видав про неї кепську опінію. Тоді Зиґфрида післала той свій твір до оцінки письменникови, драматурґови й ессаїстови, Ґуннарови Гайльберґови, котрий тоді стояв в зеніті своєї слави. Його слово було рішаюче в справах оцінки. Він похвалив твір Зиґфриди — і фірма Ашенгуґ видала ту книжку в осени 1907 р. Більшість критиків пізнала відразу, що появився новий великий талант.

В рік потому появилася друга праця Зиґфриди Ундсет п. з. „Щасливий вік“. Слава її росла скоро. Маґістрат столиці Норвеґії дав їй отже стипендію 2.000 корон. Тоді були се великі гроші. Отже Зиґфрида могла покинути посаду й виїхала до Риму. Мала тоді 28 літ. Коли гроші розійшлися, почалася тяжка боротьба за працю і хліб насущний. Одначе Зиґфрида і на хліб тяжко заробляла і писати не переставала. В р. 1911 появилася її повість „Єнни“, котра дала їй великий розголос. В рік опісля Зиґфрида вийшла за між. Жила з чоловіком кілька місяців в Анґлії й вернула з ним до Риму. Коли захорувала їй дитина й італійські лікарі не могли її привести до здоровля, Зиґфрида вернула до Норвеґії, де замешкала в маленькій місцевости Скі, 25 км від Осльо. Потому замешкала в місцевости Сінсен, а в р. 1919 в м. Ліллегаммер, де збудувала собі дім і де мешкає до сеї пори.

В міру як росла й вироблялася її письменнича здібність, тратила вона зацікавлення середновічною історією Данії, защіплене її в діточих літах, і цікавилася середновічною історією Норвеґії. Її притягала мирна культура тої землі в тім часі. Дванацять літ збирала Зиґфрида матерял до свого сильного твору п. з. „Христина, дочка Лавранса“, а кілька літ писала той твір (від 1920 р.). В тім творі має ще перевагу романтика. В „Оляфі“ романтичне натхнення звязане вже нерозривно з релігійною думкою як провідною ідеєю. Про оба ті твори можна сказати за шведським критиком Фридрихом Беекі'єм: „В сучасній творчости не богато є творів, про котрі можнаби сказати, що вони великі. Тут маємо право до того“.

Католицизм, до котрого Зиґфрида Ундсет навернулася з протестантизму, дав їй натхнення не тільки до великих літературних творів, але й до правдиво гарного життя.

Сю згадку про найбільшу сучасну письменницю католицького світа, котра одержала навіть велику надгороду Нобля, хоч рішають про це не-католики, подаємо за нарисом З. Р., що появився в „Ґлосі Народу“, Від себе замітимо, що про „Христину, дочку Лавранса“, подали ми в своїм часі більшу рецензію в „Н. Зорі“.

РАДЯНСЬКА МОЛОДЬ

тужить за людським життям.

Відомий большевицький письменник Максим Ґоркій, що має в Італії люксусово уладжені віллі, виступив недавно на зїзді секретарів ячейок комуністичної молоді в Москві з острою критикою тої молоді. Ґоркій закидає комуністичній молоді, що вона цілком не цікавиться ґіґантичними, економічними і політичними плянами радянського уряду і чимраз більше переймається духом т. зв. „непу“, т. зн. відвертається від „ідейної“ й жертвенної праці в користь комунізму, шукає лиш еґоїстичних розривок та жиє в атмосфері туги за т. зв. ліпшим життям. У звязку з тими настроями у многих орґанізаціях молоді переведено ревізію її політичних переконань й усунено шкідливий для комунізму елемент. — Такі настрої серед большевицької молоді се річ зовсім природна. Молодь, видко, має вже досить тих „ґіґантичних плянів“ і „темпів“, які мають „дігнати і перегнати гнилу, буржуазну Европу“, та „виконати й перевиконати“ завдання, людській природі не під силу. У молоді видно відізвалася людська гідність. Туга до „ліпшого життя“, за яку громить ту молодь найбільший большевицький гіпокрит, Ґоркій, це ніщо інше як бунт інстинкту самозбереження людини проти експериментів тіснолобих доктринерів. Цей бунт ростиме щораз більше.

ВІДОЗВА

Будуємо церкву і просимо о поміч.

Український Народе! В селі Березци, коло Комарна, будують муровану церкву ім. Пресвятого Серця Христового. Вірні, яких є коло 500 душ, серед чужих, вложили останні сили і жертви на будову Божого Храму, який має стати твердинею нашої католицької віри проти сельробівських аґітацій і твердинею збереження рідного обряду. Хоч матеріяльні обставини сих часів невиносимі, будови припинити не можна, бо ворог не спить і безупинно з двох фронтів наступає. Підписаний комітет просить о поміч всіх, кому лежить на серці справа св. віри і рідного обряду, в першу чергу нашу жертвенну інтеліґенцію духовну і світську, так у краю, як і за морем. Серце Христове, якому посвячена церква, певно винагородить щиру жертву, коли сотки сердець убогих Березчан при щоденнім червневім молебні вознесуться молитвами до Христового Серця за всіх і поодиноких жертводавців. Ласкаві жертви приймає гр.-кат. Уряд парохіяльний в Березци, почта Комарно (коло Львова).

Березець, в маю, 1932 р.

Комітет будови церкви:
о. М. Бубняк, Антін Лев, Антін Качмар.

Примітка: Рівночасно одержала Редакція отсі інформації з тої місцевости: Обставини матеріяльні у нас такі невідрадні, що нема надії, аби дальше вести будову, коли не наспіє допомога від добрих людий. А церква тут конечно і скоро потрібна, бо нігде в околиці не є так загрожена наша позиція і під релігійним оглядом і під обрядово-національним, як у нас. Від 32 літ нема тут нашої церкви і 150 душ змінило обряд в тому часі, а сельроби безкарно воюють... Отже іменем убогих Березчан просимо дуже, не відмовити помістити нам сеї відозви, а може хтось змилосердиться і пішле хочби скромну лепту на таке важне діло, на будову церкви Христового Серця. Серце Христове нехай за це винагородить і „Новій Зорі“! (Слідують підписи).

Цей сердечний і зворушаючий лист говорить ще більше ніж відозва. Тому просимо загал звернути увагу на сю пекучу справу.

ГІТЛЕРІВЕЦЬ ПРЕЗИДЕНТОМ

пруського сойму.

По великій бійці між комуністами і гітлерівцями президентом пруського сойму вибрано гітлерівця Керля. Цікаво, що Керль одержав голоси не тільки гітлерівців, але й німецької народної партії та католицького Центра. Він одержав 262 голосів на 416 відданих. Першим віцепрезидентом вибраний с.-д. Вітмак 167 на 263, другим член Центра Бавмгоф 354 голосами на 410, третим фон Кріз, член німецької народної партії 254 голосами на 306. При виборі с.-д. Вітмака гітлерівці здержалися від голосування і так його вибрано.

Шеф поліції провідником бандитів.

З Букарешту доносять прямо неймовірні вісти. Недавно оповіщено, що за зловлення якогось члена міжнародної шайки бандитів виплатять нагороду пів міліона леїв. Шеф букарештенської поліції Краконеску витропив того бандита й одержав пів міліона леїв. Та по кількох днях зловлений бандит утік з тюрми. Способу його втечі не можна було ствердити. Тимчасом до властий наспіло анонімне донесення, що того злочинця випустив сам шеф поліції Краконеску. В помешканні шефа поліції зроблено ревізію і — знайдено там схованого злочинця. Показалося, що Краконеску був герштом міжнародної шайки бандитів.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Папа Пій XI в американському освітленні. З приводу 10-ої річниці понтифікату Пія XI так висказується про Нього ректор катол. університету в Вашинґтоні на сторінках „Тге Коммунуелт“, що виходить в Ню-Йорку: Десять літ це, що правда, короткий час в історії Папів. Та як на одного Папу це період досить довгий тому, що мало є таких Папів, які довше як 10 літ управляли Церквою. Дати остаточний історичний осуд про Пія XI ще годі тому, бо ми занадто близькі до Нього і до того, що Він зробив за 10 літ. Всежтаки ми пересвідчені, що Пій XI без сумніву займе місце між великими Папами всіх віків. Він безупинно витискає чим раз то більшу ціху на змінчивий характер XX в., на який має такий великий вплив як ніякий державний муж. Коли ще пожиє 10 літ, як це впрочім і заповідається, то майже певно займе в історії місце найвизначнішої людини XX в. Треба цофнутися цілі віки взад, щоб вишукати Папу, якого вибір випавби серед таких напружених світових обставин, як вибір Пія XI, коли Він 6 лютого 1922 р. уділяв з балькону св. Петра в Римі своє Благословення „Урбі ет Орбі“. Згадуючи про знану діяльність Пія XI і Його подиву гідні зарядження на майбутність, здається, каже автор, що з літами зростає Пій XI і в науці і в могутности. З майже надлюдською мудрістю вказує Він на жерела лиха і подає на нього ліки. Ніхто так добре не знає як Він, які переміни настали в світі і які настають. Він не противиться тому, щоби змінити тактику і примінитися до обставин. Але в справах віри не може бути компромісу. Економічні системи зміняються; політичні кличі родяться і вмирають; способи виховання й навчання переходять ріжні проби, — але Христова правда остає завсіди та сама. Христос має заняти почесне місце навіть в нашій щоденній буденщині і в тій цілі поручає Папа Катол. Акцію, щоби через неї світські люди взяли участь у правдивім післанництві Церкви. — Як колись так і тепер Пій XI це муж науки. Його конституція про вищі богословські студії певно піднесе католицьку науку так, що вона дорівнає найбільш розвиненим сучасним наукам. Особливше своє старання звернув Папа на Ватиканську бібліотеку, яку при американській допомозі упорядкував після найновіших вимог. До неї додав ще 100 тисяч нових томів і 10 тисяч рукописів. Він послугується найновішими винаходами і в ділі свого Апостольського Уряду. Ватиканську радіостацію уважають многі гейби за символ ума Папи, що отвертий як лише можна найкраще для новітної культури. Він всім цікавиться і готов ужити всіх добрих орудників для поширення Христового Царства. Та Його життя сплетене також з численного терня й колючок. Але новітні Папи ріжняться від других володарів своїм незахитаним спокоєм, спокійним осудом без домішки самохвальби. Глядіти на справи з точки погляду вічности лежить у Ватиканській традиції.—В ніякій частині світа не має Папа такого великого впливу на публичну опінію як у Злучених Державах Півн. Америки. Зі всіх новіших Папів Він ще найбільше зближений до того, що в понятті Американців ціхує великого Провідника. Дитина свого часу але й з поглядом в далеку майбутність, наслідуватель Ісуса Христа в свойому житті, з глибоко католицькими поглядами й почуваннями, Пій XI гідно засідає на славнім престолі Льва, Григорія, Петра. Титул „Великий“ застережений для немногих в історії. Історики певно додадуть його до імени Пія XI.

Подав о. Ізидор Луб ЧСВВ.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

Б. СЕНАТОР, П. В. БАРАНИК одноголосно увільнений на розправі 23. V. ц. р. Акт обвинувачення закидував йому, що він на вічу 27. V. 1928 р. в Радехові взивав до боротьби проти Польщі за самостійну Україну.

СЕНАТ ЛЬВІВСЬКОЇ ПОЛІТЕХНІКИ ухвалив завісити виклади на необмежений час у звязку з авантурами ендецьких студентів з приводу усунення двох студентів за їх протижидівські виступи і зневаження проф. К. Бартля.

ҐЕНЕРАЛЬНИЙ КОМІСАР Р. П. В ҐДАНСЬКУ вислав до ґданського сенату ноту з протестом проти ворожої Польщі промови віцепрезидента ґданського сенату Верціньского-Кайзера, виголошеної перед шкільною молодю.

АТЕНСЬКА АҐЕНЦІЯ заперечує, начеб у Греції мали бути якісь заворушення. В цілій Греції, твердить вона, панує спокій (ПАТ).

МІН-ВО ВОЄННОЇ МАРИНАРКИ В ЮГОСЛАВІЇ вияснює що поголоски про революцію в Югославії ширили три поручники, котрі були на службі комуністичної заграничної пропаґанди. Одного з них увязнено, один утік, один скінчив самогубством. Увязнено також майора Дйокіла, під закидом, що він знаючи про це, не повідомив властий (ПАТ).

„СПРАВЕДЛИВІСТЬ ДЛЯ УГОРЩИНИ“ називається новий літак, котрий Мусоліні ім. Італії постановив подарувати Угорщині.

НОВІ ФОРТИФІКАЦІЇ будує Німеччина в околиці Лідзбарку (Гайльсберґ) на Вармії, очевидно звернені проти Польщі. Ті фортифікації будуть збудовані в формі трикутника кріпостий. Се вже урядово оповістили німецькі військові власти. Польська преса підчеркує, що се явне зломання версайського договору.

БЕРЛІНСЬКИЙ ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ оповістив відозву робітничих соціялістичних союзів. В ній взиває до утворення спільного червоного фронту проти пруської реакції, себто проти гітлеризму, який небаром прийде до власти.

БЕРЛІНСЬКІ КОМУНІСТИ напали на японське посольство в Берліні й вибили шиби в будинку посольства.

НОВИЙ ПРУСЬКИЙ СОЙМ розпочав наради. Його вигляд змінений. Найбільша фракція гітлерівці. Загально звертала увагу присутність одного з синів б. цісаря Вільгольма, кн. Авґуста Вільгельма. Президії сойму ще не вибрано. По всякій правдоподібности предсідником сойму буде гітлерівець.

ЛЬОЗАНСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ, на думку „Журналь Ендустріель“, осягне такі висліди: 1) Мораторію всіх політичних довгів і застереження остаточного вирішення в майбутности, згідно з порученням базельського комітету знавців; 2) не чекаючи на висліди розброєневої конференції, льозанська конференція може вирішити добровільне обмеження видатків на зброєння на окреслений період часу; 3) щоб запобігти катастрофі наддунайських держав, може приняти французький плян уздоровлення фінансів тих держав й евентуально його поширити.

ДО МОСКВИ прибув б. міністр загран. справ Німеччини Курціюс. Він каже, що його подорож має на ціли лише перестудіювання економічного положення СССР. Одначе Курціюса витали в Москві передовсім представники комісаріяту загран. справ.

Споживай, що Бог тобі дав і радо обходися без того, чого не маєш: кождий стан має свій мир і кождий стан має свій тягар. (Ґеллерт).

НОВИНКИ

Ізза навалу актуального матеріялу не могли ми і в сім числі „Н. Зорі“ помістити заповідженого продовження вражінь з Ню-Йорку.

Живе собі на божому світі сотворіннячко, котре називається українським зарозумільцем і хоче поучувати всю „40-міліонову націю“. Се тип розуміється молодий, з іголки. Той тип видає ґазетку, котру називає „Слово Правди“, здається через непорозуміння. Той тип так „поінформований“ про відносини в краю, що орґанізації УХО (УКО) та УКАНП (УНО) уважає за одну і ту саму орґанізацію, хоч вони засадничо між собою ріжняться. Ну і на підставі такого „знання“ поучає про ті орґанізації всю суспільність в 7 числі „Слова Правди“; поучає так, що в тім поученню нема ні одного слова правди.

Український щоденник на Буковині „Час“ повідомив своїх читачів, що перестає виходити наслідком грошевої скрути.

Не маючи ложки страви і даху над головою хотіла Казимира Красій покинути у Львові свою трилітну дитину в брамі дому при вул. Валовій. На крик дитини „Мамо, мамо!“ прохожі дігнали втікаючу жінку і від неї довідалися про цей розпучливий крок.

Демонстрації безробітних відбулися в Катовицях, Шопеніцах, Заленжу, Рождженю і Заводзю. Поліція розігнала демонстрантів. В Катовицях положення щораз гірше. Міські каси світять пустками, скількість безробітних росте, а статистика каже, що паде...

За 8 зол. „купила“ дитину. Анна Вуйцік з Суходолу (Чортківщина) хотіла вимусити від богатого господаря Івана Глушки два морґи поля або 100 долярів, закидаючи йому батьківство її нешлюбної дитини. Підчас судової розправи виявилося, що вона ніколи не була матірю. Дитину „купила“ від Анни Просняк в Бучачі за 8 зол., щоби тим способом шантажувати Глушку. З того видно, що рафіновані способи обману передістаються вже й у наші сторони.

Загальні втрати, які потерпіли фірми поодиноких держав наслідком обманств „сірникового короля“ Кріґера, який недавно скінчив самогубством, оцінюють на 6 міліярдів золотих.

В Америці збанкротував великий концерн, котрий вів велику скількість електрівень. Майно концерну виносило 3 міліярди долярів. Преса пише, що се досі найбільше банкроцтво в Америці.

Нафтові копальні горять в околицях Баку. Чека провадить енерґійне слідство, бо підозріває, що пожежу викликали саботажисти.

У вбийника президента Франції Ґоргулова ствердили лікарі поступовий параліж. Супроти того признано його непочитальним і мають його примістити в домі божевільних.

КІНА

ПАЛЯС: „Чаруючий хлопець“ (Анрі Ґара).
КАСІНО: „Дівча з Таґіті“ (Ван Дайк).
КОПЕРНИК: „Д-р Джекиль і м-р Гайд“. „Вбивство през. Думера“.
МАРУСЕНЬКА: „Д-р Джекиль і м-р Гайд“. „Вбивство през. Думера“.
МІРАЖ: „Бастер Кітон як Чемпіон“ і „Покуси Европи“.
ОАЗА: „Табу“.
СТИЛЕВЕ: „Пропавший кермовник“.
УТІХА: „Цілую Твою руку, мадам“ (Марлена Дітріх і Гаррі Лідтке) і „Країна без жінок“ (Конрад Файт).
ЛЕВ: „Коли вибила північ“ та „Невловима ватага“ (Гут Ґібсон).

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

ОПОВІЩЕННЯ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ

Звичайні Загальні Збори кооп. „Священича Поміч“ відбудуться ві второк дня 7 червня 1932 о год. 10.30 рано в канцелярії Уряду парохіяльного в Станиславові.

Порядок нарад: 1. Відкриття Зборів і вибір Президії. 2. Відчитання протоколу попередних Заг. Зборів. 3. Звіт Управи з діяльности і рахунків за 1931 рік. 4. Звіт Контрольної Комісії. 5. Відчитання звіту з ревізії переведеної з рамени Р. С. У. К. 6. Затвердження річного звіту і білянсу за 1931 рік. 7. Дискусія над сими звітами й абсолюторія. 8. Приділ чистого зиску. 9. Доповняючий вибір Надзірної Ради. 10. Внески і запити.

З огляду на це, що отсі Загальні Збори вже скликається по раз другий, вони відбудуться без огляду на число присутних Членів.

Надзірна Рада.

КАМІННУ ДОЛІВКУ ДО ЦЕРКОВ

з прегарних шліфованих плит

поручає

BRATTEL DE CET

Фабрика цементових виробів

Львів, ул. Шевченка 11 а.

Телефон 20-78.

Рік заснування 1909.

32 5—14

УПРАВА ВСЕЛЮДНОЇ 7-кл. школи ім. М. Шашкевича у Львові подає отсим до відома, **що вступні іспити** від другої до семої кляси тут. школи **відбудуться 30 і 31 травня 1932 р.** Після цього реченця прохання о приняття до школи не будуть узгляднювані. УПРАВА ШКОЛИ при вул. Замкненій (Замкнента).

У Львові, дня 19 травня 1932 р.

Василь Бень, управ. школи.

40—2-2

ДЛЯ ВПР. ОТЦІВ, що бажають поправити своє здоровля в лісистих горах, над рікою, винайме кімнати з цілим удержанням по зол. 5.50 денно: З. Біласова, Либохора, п. Висоцко Вижне.

41—2-3 (Д.)

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш меблі всілякого рода у **ГЕШЕЛЄСА** у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 39-50

Одинока найліпша й своєрідна паста до взуття

„ЕЛЕҐАНТ“ КОНСЕРВУЄ ШКІРУ

Жадайте лише сеї пасти. — Адреса: Львів, Кордецького 51.

1 Телефон ч. 60-04. 21—?

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Панталеймон Хитра. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Porto zapłacone ryczałtem.

Ч. 40 (538). Львів, четвер, 2 червня 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст. АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Станіца ч. 8. I. п. • Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам. доляр. Ціна числа 25 сот. Конто П. Щ. Краків 405.867.

Европа має несподіванку

Уступив католицький канцлер Німеччини.

Катол. канцлер Німеччини Брінінґ, що довго правив нею серед найтяжших обставин, подався до димісії. През. Гінденбурґ приняв його димісію, що уважають початком зірвання з дотеперішною політикою. „Дайтше Альґем. Цтґ" пише, що димісія Брінінґа се епільоґ укритого непорозуміння між ним і Гінденбурґом на тлі розвязання гітлерівських боївок. „Фоссіше Цтґ" каже, що се наслідок закулісової кампанії східнопруських аґраріїв, противників кольонізаційного пляну Брінінґа. В анґлійській пресі уступлення Брінінґа викликало пригноблююче враження. Вона називає уступлення Брінінґа великою несподіванкою для Европи, особливо коли взяти під увагу, що сталося це перед самою льозанською конференцією. Кріза правительства може затягнутися.

Америка перед диктатурою

З Лондону доносять: „Дейли Геральд" отримав з Вашінґтону вісти, що фінансові круги в Злучених Державах Північ. Америки висувають плян економічної диктатури. В тій цілі має бути утворена комісія з найвисшою господарською владою. В склад комісії увійшлиби: през. Гувер як голова, Смит, Янґ і Джон Пєрпонт Морґан. Запереченням Гувера в тій справі нема що вірити, бо він уже згодився на той плян, а його заперечення тільки формальні.

Воєнні алярми не вмовкають

Японці сунуть до границь СССР.

В парижських політичних колах поважно числяться з радянсько-японським збройним конфліктом. Всі вістки останніх днів сиґналізували рух японських сил в Манджурії в напрямі радянської границі. На ті вістки зареаґувала вже біржа. Деякі японські папери впали о 5%. Японська амбасада в Парижі повідомляє, що Японія не думає нападати, оскільки СССР сам не зачне воєнних операцій (ПАТ). Рівночасно доносять про зброєння обох сторін.

В Польщі 160 міст хоче комісаря

Всі вони в обличчі повного банкроцтвта.

Польська преса доносить, що 160 міст у б. Конґресовій Польщі хоче комісарів, бо всі ті міста стоять перед повним банкроцтвом. Управи тих міст самі звернулися до правительства, щоб воно розвязало в них міські ради й іменувало урядових комісарів. Се „гаракірі" самоурядування.

В Німеччині пліндрують крамниці

Поліція стріляє сальвами до вікон у робітничих дільницях.

ПАТ доносить з Берліна: З богатьох міст Німеччини надходять алярмуючі вісти, що безробітні пліндрують крамниці і склади з поживою. Такі вісти надходять м. ін. з Ельберфельду, з Липська, з Дортмунду, з Вупперталю, з Діссельдорфу, з Кольонії і т. д. Поліція стріляє сальвами в вікна у робітничих дільницях. На чолі голодових розрухів стоять комуністи.

Іван Труш випродує картини

В робітні сеніора наших мистців кисти, п. Івана Труша, у Львові, вул. Обводова 12, виставлено на продажу кількадесять картин, переважно дрібного формату. Ціни малюнків не переходять коштів продукції, отже хто тільки може, повинен набути бодай одну картину, щоби твори нашого мистця не переходили виключно в чужі руки. Звиджувати робітню можна що суботи від год. 14 до 18 і що неділі від год. 8 до 18 аж до відкликання. Мистець приймає сторони як бажаних гостей, які не мусять купувати.

В Академічнім Домі тяжко бються

На другий день по заг. зборах „Т-ва Прихильників Освіти" у Львові, відбувався „попразен" тих зборів: ...а саме наші студенти билися по сніданні, билися по обіді, билися і по вечері. Про початок бійок ходять по Львові ріжні верзії. Кажуть, що один з непримиримих студентів назвав одного з поміркованих „конфідентом". Той зажадав відкликання обиди. Колиж не дочекався того, вдарив противника в лице. Почалася бійка, та їх розборонили. По обіді напало на ображеного кількох „непримиримих" і зачали його бити, але знов їх розборонили. По вечері знов ціла гурма „непримиримих" напала на одного студента, що виступив проти студ. Репрезентації на зборах „ТПО", обороняючи през. Децикевича. Оповідають, що його вдарено ззаду ключем так сильно, що кров його залила. Крім того ще тяжко побито одного студента з краківського університету, котрому закидали приналежність до комуністів, хоч він це заперечував. З того видно, що відносини серед нашого студентства дуже нездорові. Це вина тих чинників, що літами вбивали в голови молодих пустий націоналізм, котрий тепер „арґументує" ключами по головах.

У Франції паде сніг

Південну Францію навістила несподівана филя холоду. Температура обнизилася до 2 степ. вище зера, декуди ще нижча. В Кастельнеф'і замерзла вода. В Монтпел'є над Середземним Морем паде сніг. У Пєреріті впав сніг грубости 15 цм. Бояться, що виноград не зародить, бо саме тепер цвите.

ОЩАДНІСТЬ — дорога до добробуту одиниці й народу, тому складайте хочби найдрібнішу готівку в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР", у Львові, вул. Руська ч. 20. 4 39—х

ЗА СВОЮ МОВУ

В найблищу суботу, 4. VI. с. р., о год. 6 по пол., збереться в салі Центробанку у Львові, Ринок, 10, важна анкета в справі оборони прав української мови. Буде се перша того рода анкета нашої еліти під Польщею.

Від часу коли розлетілася стара Австро-Угорщина, в котрій богато народів боролося з успіхом за права своєї мови, та боротьба ослабла, місцями зовсім зникла. Сталося це з ріжних причин. Перша причина та, що з ряду борців за права рідної мови зникли всі ті народи, котрі здобули свою державу. З народів давної Австрії остали в тім ряді тільки ми, Українці. Друга причина ослаблення й майже занику нашої боротьби за права своєї мови складається з цілого ряду причин. Сюди належить хибна в даних обставинах максималістична політика, котра стоїть на становищі: „Всьо або нічо!" Всьо — значить у неї самостійна українська держава на всіх наших етноґрафічних землях, від Кавказу по Сян і ще далі. Річ ясна, що для людий, котрі п і д с ю п о р у стоять на такім максималістичнім становищі, боротьба за такі „дрібниці" як пр. протоколи в судах в українській мові не представляє ніякої вартости. Дальше, належить сюди загальна втома і знеохота суспільности, викликані м. ін. тою максималістичною політикою, тяжкою господарською крізою і т. д. Велика скрута опановує всі наші інституції, корчаться й падуть також численні приватні варстати праці, нема де примістити наших дітей, безробіття і безвиглядність на осягнення варстатів праці, численні розвязування ріжних наших орґанізацій, масові арешти і т. д., — все те відвертало і відвертає увагу суспільности від боротьби за права своєї мови. І та боротьба майже ніде не відбувається. Вона майже зовсім перервана. Кажемо „майже", бо веде ту боротьбу на більшу міру наше Всч. Духовенство й одна-одинока орґанізація, Союз Українських Адвокатів. Веде не тільки без загальної допомоги суспільности, як се було за часів старої Австрії, але нераз навіть дезавуована в судах нашими людьми, котрі часто вносять позви в чужій мові, зізнають в чужій мові, навіть присягають в чужій мові.

А тимчасом постійне публичне уживання своєї мови се знамя нації, се доказ її характеру, се підстава політики й самопошани в обставинах, серед яких живемо, се постійний кождодневний плебісцит, котрий доказує нам самим і всему світови, що ми хочемо жити і що ми здібні до життя як нація. Солідарна оборона прав своєї мови се те о д и н о к е звено, яке під сю пору і в сих обставинах може лучити всі українські ґрупи і струї від найправіших до найлівіших. Коли нема такої солідарної боротьби, то се рівнозначне з резиґнацією, зі зреченням свого „я", — зреченням, яке день-у-день стає нам всім перед очима. І тому боротьба

за права нашої мови мусить бути на ново піднята. Підняти боротьбу за права своєї мови треба в імя любови й пошани до своєї мови, а не в імя ненависти й погорди до чужої мови. Се річ дуже важна і така, яку треба в тій боротьбі безнастанно підчеркувати. Треба се робити з двох причин. Перша причина та, що до скріплення й успіху доводить тільки боротьба, піднята з позитивної причини, а не для неґації. Друга причина та, що боротьба, поставлена на засаді любови до свого, мусить викликати пошану до нас між розумними людьми з противної сторони, а се річ великої ваги. Тут слід пригадати цікавий епізод з боротьби Поляків за права польської мови в Німеччині. В р. 1864 відбувався в Німеччині голосний політичний процес знаний під назвою „Поленпроцес“. В часі того процесу цілковито знімчений Поляк, Кентшиньский, котрий уже ні слова не знав по польськи, сказав перед судом по німецьки: „Прошу мені відчитати акт обвинувачення в польській мові, бо се була рідна мова мами моєї матери“... І се, на перший погляд нельоґічне, домагання очевидно імпонувало навіть розумним противникам, бо свідчило про глибоке, расове привязання до свого. А між Поляками викликало те домагання глибоко сягаючий ентузіязм.

Ми, хвала Богу, ще не дійшли до такого стану, щоб тільки з оповідання знати, котра мова була рідною мовою наших предків. Та — можемо дійти, коли постійно й витревало не будемо боротися за права своєї мови.

На кінці ще одно! Слово до нашого Всечесного Духовенства. Ні один стан, ні одна ґрупа нашої нації не терпить так в обороні прав рідної мови, як наше Духовенство. Свідчать про се численні процеси і кари за метрикальні викази, писані в українській мові і т. д. Одначе лучаються випадки, що деякі церковні комітети вносять позви в чужій мові. До нашої Редакції приносять такі позви і подають нам числа дотичних актів. Отже звертаємося до всіх Впр. Отців з просьбою, щоб були ласкаві уважати не тільки на себе, але на свої комітети та взагалі на своїх парохіян, аби не робили того, бо се використовують усякі ліві аґітатори для шкодження цілій нашій Церкві й усему нашому Духовенству. Як відомо, сельробівська партія виключила зі своїх членів свого сенатора Химчина за те, що він частину своєї промови як обжалований виголосив у своїй обороні в польській мові. На се й бють ліві, показуючи народови, як вони виступають в обороні прав української мови. А з другої сторони стався в Самборі такий факт, що один з наших адвокатів, обороняючи одного з ундівських послів перед судом, виголосив цілу свою промову в польській мові (два инші оборонці говорили по українськи). Нема сумніву, що такі річи сильно причиняються до скріплення сельробізму й большевизму між нашим народом.

Отже права рідної мови треба все і скрізь обстоювати і з причин засадничих і з причин тактичних.

Нехайже нарада яка відбудеться у Львові в найблищу суботу, дасть початок до послідовної і всенародної боротьби за права української мови в Польщі, до боротьби всіх наших людий, станів, установ і партій без ніякого виїмку, до боротьби в імя любови до свого а не ненависти до чужого.

А. Ч.

Життя без недостатку й без журби не виховує чоловіка до напруження й до боротьби з труднощами і не викликає в нім того почуття сили, котре є конечною вимогою успішної діяльности. (Смайлс, „Шлях до успіху“).

Загальні збори

„Т-ва Прихильників Освіти“.

Дня 28. V. ц. р. відбулися чергові загальні збори „Т-ва Прих. Освіти“ у Львові, що мали бурливий перебіг та не вибрали нової управи через поділ студентства на два табори. Голова Т-ва, през. В. Децикевич, відкриваючи збори, згадав померших членів Т-ва: М. Галущинського, Др. В. Охримовича, радн. О. Макарушку та інших. Присутні повстанням з місць вшанували їх память. На салі около 140 осіб. З того приблизно 40 старших і коло 100 студентів. Дневний порядок зборів: звіт управи, вибір 3 старших громадян і 2 студентів до управи (голови не вибирається, щойно за рік), внесення і запити. Перед звітом відчитав през. В. Децикевич заяву, в якій подав до відома, що 18. V. прийшли до нього два представники Студ. Репрезентації пп. А. Романюк і Марченко (останній Волиняк) та заявили, що хоч студентство оцінює вповні працю п. Децикевича в Т-ві, але ставиться до нього неґативно з політичних причин. Тому радять йому уступити з головства з причини... слабого здоровля... На те заявив през. Децикевич, що не може признати тих „політичних причин“, бо в Т-ві є члени з ріжними політ. поглядами. „ТПО“ як таке зовсім аполітичне, тому політ. моменти не можуть тут входити в гру. Не хоче також уступати „з причини слабого здоровля“, бо це булаби неправда. Але тому, що голова Т-ва повинен мати довіря своїх членів, складає до розпорядимости зборів свій уряд, котрий виконував 5 літ, від 1927 р. — По переданні головства зборів Д-ру В. Старосольському, през. Децикевич опустив салю. По відчитанні протоколу з попередних заг. зборів студ. В. Калинович виголосив звіт за час від 15. VI. 1931. Т-во має 440 членів старших громадян і 536 членів студентів. Доходи Т-ва в минулому році виносили 27.593 зол., з того: вкладки 1.722 зол., збірки 14.543, датки і субвенції 7.005 зол., зворот старих позичок 1.643 зол., позичка в Центробанку 1.780 зол., відсотки 819 зол., ріжниця курсу 78 зол. — разом 27.593 зол. Розходи: позички поодиноким студ. 9.758 зол., позички студ. орг. 250 зол., субвенція для Акад. Дому 8.016 зол., субв. секціям „ТПО“ 1481 зол., амортизація движимостий 147 зол., адміністрація 3.623 зол. — разом 23.277 зол. Готівка і вартість движимостий з дня 31. XII. 1931 р. — 19.263 зол. „ТПО“ за 5 літ свого істнування вложило до Акад. Дому на ріжні інвестиції 36.650 зол. Студ. харчівнею заряджує комітет з 7 осіб, головою є п. Ір. Павликовська. Харчівня самовистарчальна, харчує від 100—250 студентів. „ТПО“ удержує читальню, в якій є всі укр. часописи та журнали й деякі чужі, заграничні. „ТПО“ має 10 секцій: 1) УССК (Укр. Студ. Спорт. Клюб), 150 членів, найрухливіша секція, члени її управляють ріжні спорти: легку атлетику, тенніс, лещетарство, пінґ-понґ (столовий тенніс) і т. д., 2) Секція Студенток веде оживлену діяльність і хоче розпочати будову „Дому Укр. Студенток“, 3) Правнича Громада має 400 членів, 4) Секція Україністів, 5) Ґеоґрафів, 6) Фільольоґів, 7) Математиків, 8) Природників, 9) „Хмаролім“, мистецька секція, 10) Гурток Прихильників Книжки, що має свю белетристичну бібліотеку — около 700 книжок. — Касовий звіт здавав студ. Сковронський. — Дир. Я. Колтунюк поставив від Контр. Комісії внесення на уділення абсолюторії. На внесення проф. А. Березовського, приступлено до вибору Комісії Матки, яку вибрано в складі: о. прал. Пясецький, пос. Великанович, Др. Стахів, студ. Романюк і Я. Салевич. — Пані Ір. Павликовська складає заяву, що всі виділові зі старшого громадянства солідаризуються з през. Децикевичом й уступають. „ТПО“ завдячує своє істнування тільки през. Децикевичеві. — Д-р В. Старосольський остро пятнує поступовання націоналістичного студентства, називаючи його неморальним і ніде не практикованим в жадному громадянстві, та зголошує своє уступлення з виділу „ТПО“. — Студ. Мих. Семчишин застерігається проти цього, щоби два студенти виступали в імени цілого студентства. — Студ. Д. Штикало вияснює справу. Це відпоручники Студ. Репрезентації і вони мали повне право говорити в тій справі з през. Д. та представити йому настрої й домагання студентства. Студентство домагається уступлення през. Децикевича з головства з ідейних мотивів. Цю справу вирішено на конференції, на КЛУСО (Комітет Львівських Укр. Студ. Орґ., що складається з представників 26 студ. орґ. у Львові) і на вічу 26. V. ц. р. Це голос всего укр. студентства. — Рад. Іванович підчеркує, що студенти хочуть вчити старших, кого вони мають вибирати на голову „ТПО“. Чи годиться звертати по гроші до старшого громадянства, коли не мається до нього довіря? — Студ. І. Сенів, голова „Основи“, простує слова студ. Штикала, немовби КЛУСО був проти през. Децикевича. Тільки кількох членів КЛУСО було проти нього, за те велика більшість є за през. Децикевичем, бо він ніколи не провадив політики між студентами. През. Децикевич не повинен уступити з головства „ТПО“. КЛУСО не є проти през. Децикевича. (В часі промови сего бесідника панував шум і гамір. Йому перебивано). — Др. І. Копач: Чи заява студентства має бути рішаюча для нас? Між студентством самим є ріжниця думок. На попередних заг. зборах ухвалено уряджувати спільні сходини старших громадян і студентів, на яких булиб дискусії над розбіжностями між старшими і молодшими. На жаль, таких дискусійних сходин не було і тому тепер не можемо порозумітися. — Студ. Штикало: Конфлікт між старими і молодими має глибоке підложжя. Старші не знають, що діється між студентством. Тому студенти повинні інформувати старших про свої настрої та погляди. — Пос. Великанович уважає, що доходи Т-ва зростуть при скріпленні членства та жертвенности. — Студ. Леонтій Крушельницький є за закладанням філій „ТПО“ в цілому краю, головно по більших містах. (Кінець буде).

В „раю“ вертає НЕП

Дозволили свобідну торговлю селянам.

В радянській пресі появився розпорядок, підписаний головою ЦІК-а (Центр. Исполнительного Комітета) Калініном і головою ради Народ. Комісарів Молотовом, про введення свобідної торговлі споживчими артикулами. Декрет каже, що члени рільничих колективів і селяне, які ведуть одиничну господарку, можуть продавати споживчі артикули без жадних обмежень у свобідній торговлі. Декрет забороняє місцевим властям робити перешкоди або накладати податки на свобідну торговлю селян. Сей декрет це доповнення і поширення дотеперішних зарядженъ у справі вільної торговлі споживчими артикулами. Ті зарядження мають злагіднити апровізаційну скруту, що в останнім часі дійшла до загрожуючих розмірів. Введення свобідної торговлі живностевими артикулами пояснюють як частинний поворот до НЕП-у (Нової економ. політики) Леніна.

—o—

ХЛІБОРОБСТВО

і рільнича продукція в СССР*)

2)

Коли перша пятилітка з її екстенсивною рільничою продукцією викликала такий переполох і крик про большевицький збіжевий демпінґ, то що буде, коли большевики приступлять до чергової пятилітки в рільництві з її інтенсифікацією рільничої продукції?...

Правда, останніми часами світова преса широко розписалася про невдачу большевицької пятилітки, про нову економічну політику Сталіна, про поворот до капіталістичних метод виробництва і т. п. В цих твердженнях є богато пересади і тому до них треба ставитися з застереженнями. Навіть якби большевицька пятилітка в деяких галузях виказувала невдачу, то в рільництві вона вже переведена майже на 90% і большевикам нема рації від неї відступати. Вони можуть на деякий час занехати дальшу колективізацію сільських господарств, але повного відвороту вони напевно не зроблять. Збіжжа нині головний продукт большевиків, який вони можуть вивозити в великім розмірі і з того продукту черпати головні доходи на покриття своїх видатків. Збіжжа для них обходиться дуже дешево і тому воно буде головним продуктом большевицької торговлі й обміну. Тому треба інтенсифікувати його продукцію, щоби в той спосіб збільшити його вивіз та внаслідок того і дохід з него. Ось де головна причина большевицького збіжевого демпінґу, котрий в основі підриває добробут рільників продуцентів инших країн. Большевицький збіжевий демпінґ не є явищем випадковим, проминаючим, він буде постійною загрозою і з цим наш рільничий загал мусить числитися.

Большевицька Росія намагається стати головним збіжевим експортером і стремить до захоплення світових збіжевих ринків у свої руки. Її найбільшим конкурентом є і буде Америка, тому між цими двома головними збіжевими продуцентами й експортерами буде довга конкуренційна боротьба. Наш рільничий загал на західноукраїнських землях в боротьбі цих конкурентів буде пасивним глядачем, але наслідки цеї боротьби буде відчувати, бо ця боротьба відібється на знижці цін рільничих продуктів, що дасться відчути і на наших краєвих ринках. Щоб не наражуватися на страту, наш рільничий загал в продукції збіжжа мусить ограничитися до самовистарчальности і занехати управу збіжжа на збут. Кождий господар повинен засівати тілько збіжжа, кілько його буде потрібувати для виживлення рідні — і ні одного сотнара на продаж. Збіжева господарка у нас тепер не оплачується, тому треба її занехати і перейти до иншої, більше поплатної, отже до управи промислових рослин, годівлі худоби, молочарства і т. п., бо не може бути й мови про те, щоб наша збіжева продукція могла видержати конкуренцію з большевицькою, навіть як складова частина продукції більших країв. Таким чином боротьба двох збіжевих конкурентів — СССР. й Америки — буде мати рішаючий вплив і на характер нашого господарства. Інж. М.

*) Подані в сій статті інформації про розвиток новомодного большевицького хліборобства з його тракторами і т. д. треба брати з великим застереженням, бо ріжні безсторонні обсерватори стверджують, що в усім, що роблять большевики, дуже богато „потемкіниади“, звичайного „блефу“, обчисленого на пропаґанду а не на продукцію. Одно в тім всім певне: змагання до закріпощення людини, котра по большевицькому пляну має стати просто безвольним додатком до машини. Крім того не треба забувати, що „товариші“ в своїй господарці такі безоглядні, що вивозять збіжжа за кордон навіть тоді, коли їх власне населення голодує. Порушені в сій статті справи розберемо ще окремо. — Ред.

ЮВИЛЕЙНИЙ ЗЇЗД

„РІДНОЇ ШКОЛИ“.

4)

Пан Масевич (Чортків): Колиби всі наші школи мали бути самовистарчальні, то ми мусілиб розвязати богато шкіл, навіть у Львові. В Чорткові ведеться тепер будова укр. ґімназії, котрою занявся безробітний проф. Шкварок. Мимо того що до чортківської ґімназії ходять ученики з сусідних повітів, Гол. Управа чомусь заборонила (!) переводити збірку на будову тої ґімназії в сусідних повітах.

Дир. В. Кузьмович відповів на заміти: Справа виховання нації дуже трудна. Тому іспит з неї здасть не „Р. Ш.“, але ціла нація. Та справа не буде розвязуватися ані на заг. зборах ані на вічу, тому деякі бесідники роблять тут злу прислугу тій справі. Політичний реалізм наказує деяким кружкам „Р. Ш.“, нр. в Яворові, робити ріжні необдумані потягнення без відома Гол. Управи, але це вина поодиноких кружків, а не Гол. Управи. Дискусія викликала несмак. В школах „Р. Ш.“ вчать історії України, але не як самостійного предмету, тільки як інших. Поляки й Жиди вчать у „Р. Ш.“, але це аномалія. Гол. Управа видала обіжник, щоби в нас вчили тільки свої сили. В 8 кл. вчать чужі, бо так жадає влада. Винні тут головно кандидати на учителів, бо страшенно нераціонально вибирають предмети, головно історію або україністику а інші оминають. Досі в нас брак учителів ґімнастики. Внесення п. Др. Дашкевичевої безпредметове, бо педаґоґічний реферат в нас є та веде підготовчу працю. — Др. М. Копоналець опрокидує закиди, немовби навчання й виховання в „Р. Ш.“ не йшло по лінії національних вимог. Деякі бесідники твердили, що зменшується довіря громадянства до „Р. Ш.“. Не можна мати нічого проти слушних вимог, але коли через те замкнуть школи, ніхто не зможе тоді заложити нових. Коли 1930 р. розвязали 2 ґімназії „Р. Ш.“ (в Рогатині й Дрогобичі), деякі громадяни зверталися до міністерства, звалюючи всю вину на Гол. Управу й поодиноких осіб! Ґімназію в Дрогобичі вратовано завдяки рішучій поставі Др. Ільницького та Гол. Управи. Гол. Управа не може гратися зі своїми школами, бо наше громадянство ставить свої вимоги. Говорять, що в школах „Р. Ш.“ нема національного виховання! Найбільше чуттєвих реакцій було по розвязанні тих ґімназій. Тут і там були ріжні невластивости, але Гол. Управа не одобрювала їх. Винні тут поодинокі кружки „Р. Ш.“, а не Гол. Управа. Справа яворівської ґімназії відбилася голосно аж в Америці а це приносить нам великі шкоди. Зі сторони влади є тенденція зменшити автономію „Р. Ш.“. Колиб наша „Р. Ш.“ не ріжнилася нічим від державних шкіл, тоді громадянство скаже, що нема сенсу удержувати таких приватних шкіл. Коли до того дійде, тоді Гол. Управа сама прийде з внеском, щоби зліквідувати школи „Р. Ш.“. — Пан І. Ющишин доказує, що жертвенність на „Р. Ш.“ тепер збільшилася мимо кризи. Гол. Управа мусіла скривдити своє учительство, щоби вратувати „Р. Ш.“. Писанка належиться Гол. Управі а не кружкам. Голос сього зїзду піде широко по краю. Симпатії нашого громадянства до „Р. Ш.“, головно за океаном, можуть заломитися. Та ніде не стверджено, щоб учительство не працювало згідно з ідеями „Р. Ш.“. Коли були такі випадки, то Гол. Управа зараз реаґувала на них. — По дискусії ухвалено всіми голосами абсолюторію уступаючій Управі.

Відтак дир. Кузьмович представив основні зміни в шкільництві, котрі впроваджують новоухвалені закони про устрій державного і приватного шкільництва. У звязку з тим дав вказівки для рідношкільних діячів на місцях, як мають використовувати новий правний стан в боротьбі за наше державне і приватне шкільництво. Реферат про се печатається в щоденній пресі і в цілости має бути видрукуваний в біжучому числі двотижневика „Рідна Школа“. Вкінці підчеркнув, що тепер настає період петиційної й інтервенційної боротьби за наші права на полі нашого шкільництва. Треба привчити наше громадянство до систематичної й витревалої оборони нашого шкільництва, щоб воно кожду справу переводило через всі інстанції та не зражувалося невдачами. — По рефераті вивязалася дискусія. Учитель з Перемишля п. Зубрей: Школа в Польщі переживає переломову добу. В нас загал навіть не здає собі добре справи з того, які основні зміни впроваджують нові закони. Народні школи „Р. Ш.“ повинні бути 6-клясові, щоб могли приготовити до середних шкіл. Акція на провінції й у Львові повинна йти по лінії як найповнішого використання законів. Діти з теперішних 5 і 6 кляси народ. шкіл не приготовані настільки, щоб їх передати до середних шкіл. Без підготовки дитина до серед. школи не здасть. Тому доцільна і розумна гадка, щоб на місце зліквідованих 1 і 2 кляси в державних ґімназіях перенести туди 5 і 6 кляси народних шкіл, тимбільше, що в тій справі вже появився розпорядок львів. Кураторії. За два роки буде отворений перший курс педаґоґічного ліцею. Треба заохотити батьків, щоб вони по 6 ґімназ. клясі посилали дітий до тих ліцеїв, які мають повстати на місці учительських семинарій. Голов. Управа „Р. Ш.“ повинна скликати анкету учителів і на ній вирішити лінію шкільної політики. (К. буде).

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Зїзд Епископів з цілої Польщі відбудеться в Ґнезні, в вересні с. р. Зїзд має ухвалити постанови в дуже важних справах. („Курер Варшавскі“, ч. 145).

Дня 12. V. ц. р. Св. Отець обходив свої Імянини (св. Ахілля), а дня 31. V. 75 річницю своїх уродин.

За 10 літ Понтифікату Пія XI зібрано в світі на діло поширення віри 465 міліонів лір.

На торжественній авдієнції приняв Св. Отець Григоріянський університет, Біблійний Інститут і Інститут Орієнтальний (понад 2.000 студентів і около 80 професорів).

„Оссерваторе Романо“ від якогось часу стало поміщує комунікати укр. публіцист. бюра з Брукселі п. з. „Під большевицьким ярмом“.

Згорів кат. епископ. В м. Вальдівія (Чіле) занялася епископська палата. Еп. Августин Клінке (родом з Бародорфу коло Садової на Чехах) траґічно погиб у полуміннях. Мав 62 роки. Епископом став 1908 р.

З приводу траґічної смерти Думера кардинал Пачеллі зложив телеґрафічно кондоленцію правительству Франції в імени Папи на руки Тардіє.

Ґеоґрафічний Інститут Де Аґостіні (Новара, Рим, Париж) видав недавно місійний атляс, що перевищає всі дотеперішні.

В Римі помер заступник ґенерала Чина св. Домініка о. Антоній Лемоннієр в 60 р. життя.

Міжнародний конґрес катол. студентів відбувся в Брукселі в місяці квітні. Предметом нарад був міжнародний мир. Представники 20 країв домагалися справедливости і мира. Були між ними й українські студенти. Всі згодилися м. ін. на те, що національні меншости мають право на пошанування рідної мови і користання з прав тої держави, в котрій живуть. Належить поборювати ненависть між поодинокими народами. Театральне поступовання Союза Народів знайшло відповідну оцінку. Підставою мира це віра, справедливість і любов: „Сі віс пацем, пара реґнум Хрісті“ — „Коли хочеш мира, поширюй Христове Царство“! В тих коротких словах міститься всьо, що врадив цей замітний мировий конґрес катол. молоді.

На Мадярщині помер перший архимандрит Бенедиктинів Р. Бардаш в 64 р. життя.

В церкві св. Людвика в Римі відправлено торжественно заупокійне богослуження за Павла Думера. Було приявних 11 кардиналів і дуже богато інших визначних осіб.

Св. Карла Борромея і св. Роберта Беллярміна проголосив Св. Отець опікунами всіх кат. товариств на світі, що займаються в особливший спосіб навчанням вірних правд християнської віри.

Мощі св. Атаназія Великого спочивають у прегарній церкві св. Захарії в Венеції.

Марійські Конґреґації в Фрайбурґу (Швайцарія) обходили 28. і 29. V. ц. р. торжественно 350-у річницю свого потвердження Ап. Престолом.

Тосканська провінція Чина Капуцинів обходить сего року 400-у річницю свого істнування.

Суспільний тиждень“ в Ліль відбудеться ц. р. від дня 25—31. VII. Програма обіймає дуже богато актуальних питань, що є злучені зі сучасною кризою.

Китайські розбишаки випустили на свободу ірляндського місіонаря Сендса, котрого держали в неволі ще від серпня м. р.

Місто Дублін надало кардиналови Ляврі почесне горожанство.

Редакція рукописів не звертає і з того приводу в ніяку переписку не входить.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПОЛІТИЧНІ УКРАЇНСЬКІ ОРҐАНІЗАЦІЇ в Схід. Галичині внесли до мін-ва Освіти в Варшаві меморіял проти нових шкільних законів. Меморіял домагається вдержання 8-клясової ґімназії, бо 70% укр. молоді походить з села, і тому нові закони утруднюють доступ до високих шкіл. Меморіял виступає проти ідеї т. зв. „паньствового“ виховання і домагається, щоби справу льояльности управителів поодиноких шкіл рішали не поліційні але судові власти. Такий самий меморіял внесли українські політ. орґанізації до Союза Народів, підчеркуючи, що нові шкільні закони в Польщі суперечні з договором про національні меншини („Ґаз. Поранна“ ч. 9953).

„НОВИЙ ЧАС“ з 1 червня с. р. виступає проти през. Децикевича в такий спосіб: Серед студентства, пише, не було приклонників і противників п. Децикевича. Усі стояли на становищі, що п. Децикевич не повинен бути дальше головою, бо як п. Дец. усувають з проводу УНДО, Просвіти і навіть Кат. Союза, то смішно просто булоби, колиб п. Децик. не хотіли скинути студенти з голови ТПО, яке є помостом між старшими і студентством. — Як річ мається в дійсности, побачать читачі з докладного звіту в „Новій Зорі“.

СИН ПОСЛА В. КОРФАНТОГО Витовт вибив по лиці посла Маріяна Домбровского, власника „Ілюстр. Курера Цодзенного“. По тій „операції“ сказав Домбровскому: „То за батька!“ і вручив йому візитівку. Ця афера стоїть у звязку з програним пресовим процесом Домбровского і його нападами на Корфантого в „Іл. Кур. Цодз.“.

ЗЇЗД ПОЛЬСЬКИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ в Чехословаччині відбувся в Празі. На зїзді промовляв м. ін. радник чеського міністерства шкільництва, др. Меншік.

ТРОЦЬКИЙ оповістив в американській пресі статтю, в якій заповідає, що між гітлерівською Німеччиною і СССР скорше чи пізніше мусить прийти до війни (ПАТ).

ГОЛОВА РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ МОЛОТОВ сказав у промові підчас інспекційної подорожі по Сибірі, що ніколи ще не була така велика небезпека війни як тепер.

ПО СКАНДАЛЬНІЙ АВАНТУРІ в пруськім соймі, яку викликали гітлерівці і комуністи, симпатії до гітлерівського руху значно остигли. Відзвуком тих авантур були бійки між комуністами і гітлерівцями на вул. Берліна, Гамбурґа й Альтони. Ранено кілька осіб, одна з них вмерла в шпиталі, друга догоряє.

ГОЛОВНА УПРАВА ГІТЛЕРІВСЬКОЇ ПАРТІЇ наказала окружним управам не приймати до 15 липня б. р. нових членів, а то з причини надмірного зросту партії.

ГІТЛЕРОВЕЦЬ, адвокат Ніколяі, вибраний президентом сойму в Ангальті.

В ЯПОНІЇ по вбивстві премієра Інукая наступило успокоєння. Між військовою партією з ґенералом Аракі на чолі і теперішним міністром внутрішних справ Сузукі прийшло до порозуміння.

ЯПОНСЬКИЙ ПОСОЛ в Ризі заявив у розмові з кореспондентом одного польського часопису, що головна причина внутрішних заворушень в Японії це надпродукція японської інтеліґенції. Молодь, що сотками кінчить університет, бачить головну причину лихоліття в Японії в парляментарнім і демократичнім устрою. З тим устроєм лучить корупцію і бездільність.

Присилайте передплату!

НОВИНКИ

В хвилі, коли замикаємо се число „Н. Зорі“, рішається питання, чи у львівських друкарнях розпічнеться страйк. Коли вирішать страйкувати, то може якийсь час не виходитимуть у Львові часописи.

В салях Музею Наук. Т-ва ім. Шевченка буде відкрита в неділю 5 червня б. р. о год. 12 в полудне вистава сучасної української ґрафіки, зорґанізована Асоціяцію Незал. Укр. Мистців. Вистава матиме 750 експонатів. Буде там також відділ ориґінальних творів Нарбута і б. Експедиції Заготовки Державних паперів України. Можна буде там оглянути не лиш мистецькі проєкти державних цінних паперів, від грошей до бандероль на сірники і цигарки включно, але й таємницю їх виготовлення. Збірним ґрупам Управа даватиме фахові пояснення.

Чортківська рада громадська рішила вибудувати зелізний міст, що має лучити ринок зі стацією.

Над Бродами й околицею пройшла градова буря з громами, яка дуже пошкодила ярині, озимині й овочевим деревам. По селах град витовк шиби.

В Коломиї заборонено продавати алькоголеві напитки від 6 до 30 червня б. р. В тих днях має відбутися бранка 1911 річника.

В льокалі борщівської філії „Просвіти“ перевела поліція 10-годинну ревізію. Переглянула цілу бібліотеку й діловодство філії, забрала фільмовий апарат та кільканацять книжок.

На Волині почався великий процес проти 41 Українців і 2 Українок рівенського повіту. Акт обвинувачення закидує їм приналежність до УВО й ОУН і приготування збройного повстання на Волині з метою відорвати Волинь від Польщі і створити українську державу.

Новий український адвокат Др. Іван Юзич отворив адвокатську канцелярію у Винниках.

В Поникві, пов. Броди, згоріли 4 господарства. В часі ратування майна попарив собі руки і ногу Ілля Гаврилюк. Причина пожежі: необережне кинення недокурка папіроса в стодолі.

Нагальний буревій спричинив катастрофу військового літака, що летів з Бидґощі до Дембліна. Вітер обірвав йому крила, кадовб упав зі значної висоти на землю. Два летуни погибли на місці.

До північного бігуна вибирається 28 червня б. р. польська експедиція, зложена з 5 вчених. Вони мають прослідити один з найбільш на північ висунених Медвежих Островів і перебуватимуть там цілий рік.

Білянс заведень Форда в Америці замкнено дефіцитом в сумі 53½ міл. долярів.

На армію видають ССРР 30 міліярдів лір, Франція й Анґлія по 27, Італія 24, Німеччина 21, Польща 9, Японія 22, Анґл. Індії 10, Америка 30 міліярдів і 700 міліонів лір. А в Женеві говорять про мир і розброєння. (За „Осс. Р.“).

В Липську (Саксонія) безробітні розграбили ряд крамниць.

Норвежський рибальський корабель уратував на Ледовім Океані 12 радянських моряків, котрі по розбиттю їх корабля 7 днів перебували на ледовій горі.

На Філіпінських островах шалів страшний тайфун. Підчас тої катастрофи погибло загалом 150 осіб, 500 тяжко ранених і 30.000 родин стратило майно.

В зоольоґічнім городі в Мінхені слониха породила мале слоня. Це рідкий випадок, бо слоні в неволі майже ніколи не розмножуються.

Біржа

ГРОШІ: Доляр в приват. оборотах 8.86 зол.

ЗБІЖЖА: Ціна в золотих, стація заладування, парітас Підволочиська (200 км). Селян. пшениця 26—27.50; жито 27; ячмінь пашний 14—14.50; ячмінь на мливо 15.50—16; овес 18.50—19; бараболя для промислу 2.80—3; фасоля біла 19—21; фасоля краса 28—29; горох Вікторія 28—30; ½ Вікторія 26—27; полевий 23—24; бобик 17—18; вика чорна 18.50—19; гречка на мливо 16.50—17.50; гречана каша 32—34. Тенденція знижкова.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

ОПОВІЩЕННЯ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ

Звичайні Загальні Збори кооп. „Священича Поміч“ відбудуться ві второк дня 7 червня 1932 о год. 10.30 рано в канцелярії Уряду парохіяльного в Станиславові.

Порядок нарад: 1. Відкриття Зборів і вибір Президії. 2. Відчитання протоколу попередних Заг. Зборів. 3. Звіт Управи з діяльности і рахунків за 1931 рік. 4. Звіт Контрольної Комісії. 5. Відчитання звіту з ревізії переведеної з рамени Р. С. У. К. 6. Затвердження річного звіту і білянсу за 1931 рік. 7. Дискусія над сими звітами й абсолюторія. 8. Приділ чистого зиску. 9. Доповняючий вибір Надзірної Ради. 10. Внески і запити.

З огляду на те, що отсі Загальні Збори вже скликається по раз другий, вони відбудуться без огляду на число присутних членів.

Надзірна Рада.

ГРЕБЕНІВ
ПАНСІОН „ЗЕЛЕМІН“
положений в затишнім місці, з прегарним видом на долину ріки Опору,
поручає
соняшні кімнати з бальконами.
Харч добірний та смачний. - Ціни помірковані
Зголошення приймає Управа пансіону.
48 1—12

ДЛЯ ВПР. ОТЦІВ, що бажають поправити своє здоровля в лісистих горах, над рікою, винайме кімнати з цілим удержанням по зол. 5.50 денно: З. Біласова, Либохора, п. Висоцко Вижне.
41—3-3 (Д.)

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш меблі всілякого рода у **ГЕШЕЛЄСА** у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 40-50

КІНА

ПАЛЯС: „Чаруючий хлопець“ (Апрі Ґара).
КАСІНО: „7 пристаней, 7 дівчат“ (Джон Ґільберт).
КОПЕРНИК: „Д-р Джекиль і м-р Гайд“. „Вбивство през. Думера“.
МАРУСЕНЬКА: „Д-р Джекиль і м-р Гайд“. „Вбивство през. Думера“.
МІРАЖ: „Покуса“ (Ґрета Ґарбо) і Бастер Кітон як боксер.
ОАЗА: „Хрестні батьки“, „Серце на якорі“.
СТИЛЕВЕ: „Тарзан“, володар джунґлів.
УТІХА: „Маски“, „Тайна чорного провалля“.
ЛЕВ: „Коли вибила північ“ та „Невловима ватага“ (Гут Ґібсон).

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Панталеймон Хитра. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Porto zapłacone ryczałtem.

Ч. 41 (539). Львів, неділя, 5 червня 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст. АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Станіцка ч. 8. I. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 дол. доляр. Ціна числа 25 сот. Конто П. Щ. Краків 405.867.

Правительство ґенералів в Німеччині

Ціль його відбудова монархії Гогенцолєрнів.

Президент Гінденбурґ затвердив нове правительство Німеччини. На його чолі стоїть канцлер фон Папен, до недавна член катол. Центра. Міністр війни ґен. фон Шляйхер. Міністр внутрішних справ барон фон Ґайль. Мін. господарства проф. Вармбільд. Мін. прокормлення і комісар для східних справ барон фон Бравн і т. д. Парижська преса називає новий кабінет правительством ґенералів і баронів та пише, що його ціль відбудова монархії Гогенцолєрнів.

Чужа преса про нове правительство Німеччини.

У пресі французькій, анґлійській і американській видно занепокоєння з приводу складу нового правительства Німеччини. Анґлійська преса пише, що фон Папен в характері військового аташе німецької амбасади у Вашінґтоні фальшував пашпорти, приготовляв замахи на фабрики амуніції, котрі працювали для антанти і підбурював до повстань в Ірляндії та в Індії.

Воєнні настрої в Японії

Японська преса взиває до походу на Сибір.

З Москви доносять: Тон совітської преси стає супроти Японії щораз більше напасливий. Останні числа „Ізвестій" і „Правди" печатають остру відповідь на виступи декотрих японських часописів. Японський дневник „Ассакі" напечатав відозву до японського народу, в якій взиває до походу на Сибір. Часопис „Нічі-Нічі" голосить тезу, що Японія повинна заключити Союз з Америкою, щоби мати вільну руку в Сибірі. В Токіо закінчився конґрес фашистівської орґанізації „Нікумін Ніхонто". В конґресі взяли участь делеґати війська і молоді. Численно були заступлені союзи робітничої молоді. Конґрес ухвалив м. ін. резолюцію з домаганням, негайно заняти Сибір по Байкал.

Війна в повному розгарі

СССР і Японія бються майже відкрито.

Парижське „Возрожденіе" принесло допис з Харбіна, такого змісту: Боротьба в повнім розгарі. СССР з одної сторони, Японія з другої сторони майже відкрито бються на полях Манджурії. Банди узброєних розбійників з червоними шматами („тряпками") на палках і рукавах кочують з краю в край. Кріси в них новенькі, на них знаки тульських й іжевських фабрик. Тільки в однім північно-манджурськім краю забрали до пів міліона самих коней. Ледви чи буде засіяна одна третина тих піль, що торік. Сотки тисяч селянських загород знищені. Торговля спаралізована. Всяке господарське життя завмерло. Зелізниця в страшнім стані. Боротьба легко може перекинутися на Сибір.

З ким Гітлєр поділивбися владою над світом

Гітлер заявив кореспондентови анґлійського часопису „Дейли Скеч", що від 13 літ мріє про німецько-анґлійське порозуміння. Анґлія повинна мати найбільшу на світі фльоту, Німеччина найбільшу сухопутню армію. В той спосіб можна буде привернути захитану в Европі рівновагу. Порозуміння Німеччини з Францією, на думку Гітлера, це справа безнадійна. Відношення гітлеризму до династії Гогенцолєрнів позитивне. З того виходить, що Гітлер іменем будучої німецької монархії хотівби поділитися владою над світом.

Комуніст ворогом безбожників

Підпалював совітські установи за замкнення церкви.

Преса описує таке диво: При вул. ім. Некрасова в Ленінграді вибухло в останніх 4 місяцях 19 пожеж в будинках совітських установ. Слідство виказало, що всі ті пожежі були наслідком підпалів. Довго й безуспішно шукали за виновником і нарешті приловили його на горячім. Показалося, що робив се знаний комуніст Островський. На запит, чому підпалював совітські установи, відповів, що робив се в відплату за замкнення церкви в тій дільниці. Той випадок викликав велике враження між населенням.

„Товариші" крадуть як круки

З Варшави доносять: В большевицьких апровізаційних орґанізаціях у Ленінграді викрили великі надужиття. Призначену на печиво муку большевицькі урядники систематично розкрадали. Увязнено 16 урядників. В Мінську увязнено 7 почтових урядників, котрі постійно крали почтові посилки. „Красная Ґазета" оповіщує довгу лісту урядників державного тресту споживчих артикулів, котрі допустилися дефравдацій на суму міліона рублів. Крадежий допускалися і висші і нисші урядники.

Коли ушкоджений банкнот можна виміняти

Про се треба поучити простий народ.

На підставі розпорядку про виміну ушкоджених білетів і задержання фальшивих, оповіщеного в „Дзенніку Устав", можна ушкоджені білети виміняти на інші коли 1) не бракує водного знаку, 2) більше ніж $^1/_3$-ої поверхні білету, 3) коли є бодай 3 цифри чисел, 4) коли є бодай один підпис й означення серії. Ушкоджені білети можна виміняти у всіх відділах Польського Банку, в почтових і скарбових урядах. Про се треба поучити народ.

Лише економічно сильні нації є сильні політично, тому кожний Українець повинен щадити, щоб скріпити економічно себе і свою націю. Свої ощадности повинен вкладати до Кооперативного Банку „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.

4 39

Католицизм і атеїзм

Будуємо нагробник Франкові.

В тижневику „Неділя" ч. 20 з 29-го травня 1932 р. на стороні 5, появилася стаття п. з.: „Будуємо нагробник Франкові". Се стаття редакційна. В ній редакція католицького орґану „Неділя" пише, що з приємністю довідалася зі статті п. М. Голубця в „Ділі", що так довго і марудно ведена справа будови нагробника Франка наблизилася до остаточного моменту реалізації та що до кількох місяців відбудеться святочне відслонення памятника. А далі:

„Віримо й радіємо висловленою в цій статті думкою, що цей так довго очікуваний момент стане справжнім святом української культури. Нагробник долота С. Литвиненка буде не тільки гідним пошануванням памяти Івана Франка, але й вірним втіленням ідей, що руководили його працею й творчістю. Під ґранітною скалою, що покриє й зазначить гріб великого поета, побачимо втілення його „Каменярів", що на віки вічні знаменуватимуть цю добу нашого культурно-національного відродження, в якій невідхильним завданням усіх національних працівників було прорубування „Правді путі", щоб щастя всіх прийшло „по наших аж кістках"... „За кілька місяців камінь і бронза Франкового намогильника стануть промовляти до кожного стрічного відвідувача личаківського кладовища, хто це спочив під тим нагробником, чим позначив пройдений в життю шлях і які заповіти залишив грядучим поколінням". (Підчеркнення наші).

Далі журиться редакція „Неділі", що може бути слабий приплив нових пожертв і каже дослівно так:

„Може статися, що й так вже затягнена справа затягнеться далі нам на сором. І тут уже річ громадської амбіції й самопошани — за всяку ціну, хочби шляхом загально-національного (!) оподаткування, мусимо доставити комітетові фондів, без яких скорий хід праць над закінченням нагробника не дасться подумати. Тому кличемо всіх, що завдячують Франкови непохитні основи громадського й національно-політичного світогляду, сплатити довг вдячности памяти великого вчителя і каменяра." (Підчеркнення наші).

Далі редакція „Неділі" пише, що памятник Франкови буде коштувати кругло 30 тисяч золотих, що на викінчення бракує ще 9 тисяч золотих, що комітет надіється, що сі гроші зложить українське громадянство, та подає адресу, на яку — по інтенції „Неділі" — і наші католики мають посилати гроші в ціли вибудування памятника Франкови, бож взиває навіть до „загально-національного" оподаткування...

Щож на се сказати? Хіба запитаємо редакцію католицького орґану „Неділя", чи чула вона коли або чи бачила, аби нпр. у якім французькім католицькім орґані появився заклик, щоб будувати памятник Вольтерови. А прецінь Вольтер був всесторонним історіоґрафом і фільософом, визначним ученим, дослідником, письменником і поетом, котрий для французької літератури і своєчасної слави імени французької нації в цілім світі зробив далеко більше ніж Франко для нас. І ще треба

знати, що тойже Вольтер на смертнім ложі в великих муках конаючи просив о священика, щоб міг висповідатися і помиритися з Богом. Та його приятелі, котрі оточували ложе конаючого а котрих він виховав до атеїзму, не сповнили тої його останньої волі. І католицька Церква як також католики Французи уважають по сей день Вольтера одним з найшкідливіших письменників, яких видала французька земля. Ніякому католикови у Франції навіть до голови не прийде думка, щоби будувати памятник Вольтерови або накликувати до того в католицькім орґані!... Так само не роблять нічого подібного німецькі католики для памяти своїх атеїстів, всяких Біхнерів, Геклів і т. д., хоч їх своєчасних заслуг на полі науки чи літератури не перечать. Не роблять сего навіть протестанти, шануючи віру в Бога і своє відношення до неї. Не роблять того навіть схизматики супроти Толстого, хоч се був письменник безперечно великий і навіть писав деколи в дуже релігійнім дусі.

Тут пригадуємо, що Франко майже від перших хвиль свого виступу аж до смерти був у нас головним пропаґатором виразного атеїзму, що той атеїзм пропаґував і в своїх популярно-наукових писаннях і в своїй поезії. Пригадуємо, що атеїзм був весь час головним стовпом його світогляду. Пригадуємо, що коли Франко умирав, відвідав його Впр. о. Теодозій Галущинський ЧСВВ і представляв йому потребу помиритися з Господом Богом і з Церквою, в котрій він, Франко, родився та котру поборював ціле своє життя. Та отримав від Франка відповідь: „А щож на те сказалаб молодіж, котру я ціле життя вчив не вірити в Бога?“ І помер невисповіданий і нероскаяний.

Ми не заперечуємо Франкови заслуг на полі нашої науки, письменства й поезії. Одначе кажемо, що католикам не вільно шанувати його памяти в той спосіб як се робить католицький орґан „Неділя“, підчеркуючи вартість Франкового світогляду для всеї нації й без жадних застережень. Ми католики повинні уважати його атеїстичний світогляд головним жерелом зла і слабости своєї нації, а не жерелом добра і сили.

М. Каровець ЧСВВ.

ГРІЗНИЙ СТАН ЛІСІВ В ГАЛИЧИНІ

Найгірший стан у львівськім воєвідстві.

Показується, що від часу дуже острої зими в 1928/29 році галицькі ліси не можуть прийти до себе. Около 50 проц. букових і чатинних лісів Галичини треба уважати за страчені. Найстрашніші знищення в лісах львівського воєвідства. Супроти того треба ратувати ще ті ліси, котрі дасться вратувати. Шкоди від морозів проявляються в букових деревах: Їх корони завмирають, кора на пнях відпадає, з них витікає ферментуючий сік брунатної краски. Таких дерев уже нічим вратувати не можна. Їх треба якнайскорше вирубати, бо зогниють на пни. Трудніше скваліфікувати дерева позірно здорові. В тій цілі треба зрізувати пробні дерева й посилати перекрої на адресу: „Комісія мрозова Поль. Т-ва Лесьнеґо“, Львів, ул. На Скалце, 1. Таких перекроїв треба післати три з загроженого букового дерева, а саме з кореневої шиї, з половини довготи пня і з насади корони, нумеруючи їх числами від 1—3. Ті перекрої треба робити з дерев а) підозрілих, б) ушкоджених, в) найздоровіших. Те останнє потрібне на це, щоб можна собі виробити погляд на вартість цілого ліса. Кружки вирізані з одного дерева повинні бути означені одною буквою і числами та описом дерева. На тій підставі комісія присилає поради.

Загальні збори

„Т-ва Прихильників Освіти“.

2. Великою більшістю голосів ухвалено Виділови абсолюторію. — Др. І. Копач запитує перед вибором нового виділу, хто кваліфікує членів до виділу Т-ва? Чи можливе і вказане, щоби часть членів мала право дискваліфікувати членів виділу? Тільки статут рішає про компетенцію і ми мусимо його шанувати або поставити внесення на його зміну. Чому през. Д. „негідний“ бути головою ТПО? Наше Т-во аполітичне. Добір членів не кваліфікується тут їх політичною ідеольоґією, тут абстрагується від їх світогляду, бо тут є католики, фашисти, радикали, соціялісти і т. д. Признати якійнебудь ґрупі диктаторське право річ виключена і неможлива. Тут ніхто не має права бути диктатором! ТПО засноване для добра студентства. А чи таке становище студ. причиниться для добра Т-ва? Треба конечно наладнати міст порозуміння між старшими і молодими. — Рад. Іванович: Чому студентство не порозумівалося наперед зі старшими в справі усунення през. Децикевича? — Студ Штикало: Було порозуміння зі старшими! — Студ. Монцібович: А чому старше громадянство не порозумівалося зі студентством в справі вибору нового виділу? (Сміх і брава молоді). — Студ. Б. Чайківський (голова „Ватри“ і КЛУСО): Більшість членів КЛУСО є за тим, щоби приняти резиґнацію през. Д. до відома, але добровільно, не під пресією. Рада КЛУСО не вирішувала тої справи і тому тепер в її імени заявляю, що Рада КЛУСО не бере відповідальности за цю справу. — Ред. Д. Паліїв: Ситуація стає чимраз більше неясна. Студ. Репр. заявилася проти головства през. Д. ТПО є для студентів, тому голова його мусить мати довіря серед студентства. Інакше це абсурд. Хто властиво репрезентує студентство? Репрезентація чи КЛУСО? Як розуміти заяву голови КЛУСО? За що він властиво не бере відповідальности: за вибір, чи за невибір през. Д.? — Студ. Чайківський: Рішаючим чинником є Репрезентація Студ. Але вона вибрана 49 голосами при 28 проти і 20 здержаних, значить одним голосом більшости. КЛУСО се тільки надбудова львів. студ. орґанізацій, а рішає Репрезентація. Віче не є міродатне і не є рівнорядне з радою КЛУСО. — Студ. Ґреско, голова секції студ. торговельників: На вічу не можна тут опиратися, бо про нього повідомлено студентство тільки день наперед. Зійшлося найбільше 80 студ. мешканців Акад. Дому, але вони не можуть рішати про все львів. студентство, числом 1500. — Мр. Юрій Старосольський: Тут не рішає ані Репрезентація, ані КЛУСО, ані віче, тільки кождий сам голосує і рішає по своїй думці. — Ред. Гладкий з Волині закликає до співпраці обі сторони. Ставить внесення, щоби не приняти до відома заяви през. Д. — Студ. Штикало пригадує, що Репрезентацію вибрало все студентство цілого краю, 3.000 студентів. Опінія загалу студ. є проти през. Д. Тому треба приняти до відома його резиґнацію. — Пос. Др. Л. Макарушка: Весь виділ ТПО солідаризується з през. Д. та без нього не увійде до нової управи Т-ва. По вичисленні усіх заслуг през. Д. для ТПО бесідник звертає увагу, що сі збори рішають про занепад Т-ва. Від студентів залежить, чи ТПО істнуватиме дальше чи ні і на них паде вся відповідальність за дальшу долю Т-ва. — о. Лада уважає, що збори не повинні приймити до відома зречення през. Д. Висилка делеґації студ. до през. Д. була великим нетактом. — Студ. І. Сенів стверджує, що Репрезентацію вибрано проти волі КЛУСО голосами позальвівських студентів, котрі не визнаються у львівських відносинах. Минулого року одна і та сама Студ. Репрезентація на одних зборах ТПО заявила устами т. Янова: „Ми нічого не хочемо від старших, здохнемо з голоду, а не візьмемо сотика“, але на других зборах згодилася знов на вибір през. Д. на голову. (Бесідника закричали та не дали йому докінчити). — Студ. Штикало: Студ. Репрез. правно вибрана і як думає вона, так думає все студентство. Пригадує сумну аферу з проф. Студинським, який також мав мати „заслуги“ для НТШ, але таки мусів уступити з головства. Деякі секції студ., як Борщів, Коломия, Жидачів (оклики: І Рава Руська і Ходорів і инші! — Гамір і шум, протести) ухвалили, що як довго головою ТПО є през. Д., так довго не будуть переводити збірок на ТПО. (Оклики: „Неправда!“ — „Правда, правда!“). Ходить о це, щоби старші громадяни зрозуміли наші ідейні мотиви, якими ми студенти руководимося та по батьківськи підійшли до нас. (Оплески). — Студ. Мих. Семчишин: Репрезентація повинна відноситися ворожо і до всіх виділових, що солідаризуються з през. Дец. Тверджу, що през. Дец. не накидував нікому зі студентів своїх політ. переконань. Тут не місце для „принціпіяльної політики“! (Оклики: „Ганьба“! — шум, гамір і крики доходять до кульмінаційної точки, бесідникові не дають дальше говорити). — Комісія Матка устами Др. Стахова предкладає кандидатів до нового виділу: На голову Др. В. Старосольський, на членів пані Волошинова, Др. Дмоховський, о. Др. Конрад, п. Макарушкова, проф. Радзикевич; зі студентів: п-на Біленька, П. Костюк, Ст. Мілянич, Я. Салевич. Рівнож відчитав кандидатів до Контр. Комісії і Суду Т-ва. — Др. В. Старосольський: Чи можу я бути головою ТПО, коли не годжуся з поглядами націоналістичного студентства? Націоналізм уважаю великим нещастям не лише нашого народу але і всіх народів. Публична мораль полягає також на шануванні противників. Це прикмета зах.-европ. народів, головно анґлосаського світа. Чи на те мене маєте вибирати, щоби колись копнути так як копаєте тепер през. Д.? Пригадую один факт у нас: тому, що п. Вахнянин гарно співав, вибрано його послом, але коли він не подобався як посол, не дали йому вже більше співати на сцені „з політ. причин“! Не можна накидувати свого становища всім силою! Тому абсолютно не приймаю головства в ТПО. — Потім зрікаються Др. Ґижа і Др. Німчук. — Др. Копач звертає увагу, що богато предложених до виділу нема на салі і тому збори не знають, чи вони приймуть вибір. Отже треба збори відложити. — Студ. Я. Салевич заявляє, що всі кандидати до виділу, предложені Комісією Маткою, згодилися на вибір. — Др. Ґижа каже, що це неправда, бо його ніхто не питався. — Пос. Др. Л. Макарушка не знає нічого про те, щоб його жінку просили до виділу ТПО. (Сміх). — Пос. Великанович: Беру цю справу на себе. (Веселість). — П. Ір. Павликовська обурена на нельояльність студентів — запитує, яким правом просили на її місце нову кандидатку до виділу, коли її каденція ще не скінчилася і вона нікому перед зборами не казала, що уступає. — Студ. Я. Салевич: Ми припускали, що Пані уступлять. — Голови: „Ватри“, КЛУСО, Торговельників і Медичної Громади висловлюють вотум недовіря студентам, членам Комісії Матки за те, що вони не порозумілися з ними в справі нових кандидатів до виділу. — За перерванням зборів голосувало 50 членів, за продовженням 39. — Др. Стахів уважає, що не можна вести політ. дискусій на зборах неполіт. Т-ва. Що до

ОСИП НАЗАРУК

В столиці жовтого діявола

4) **З моїх подорожних записок.**

Та щоби хто, читаючи се, не подумав, що американські жінки се якісь неможливі істоти! Горячо протестую проти того. І то не з чемности, але в імя правди. Річ мається так. Передовсім про порядних жінок ніхто не розписується в ґазетах, бо порядні жінки не мають за собою ніяких скандалів, на котрі падка сензаційна преса. Отже те, що в ґазетах пишуть про скандали Американок, відноситься тільки до тих, що роблять скандали, а такі жінки є в кождім краю. Правда, їх в Америці може бути процентово більше, — але сему винен в більшій мірі Старий Край ніж Америка. Чому? З тої простої причини, що сюди століттями приїздили зі Старого Краю в великій мірі люди, котрі там щось прошкробали й мусіли втікати, маса злочинців й авантурників ріжних племен і народів. Очевидно, їх неспокійна кров довго проявляється в потомках обох полів, а не тільки в самих жінках. Також ріжні збожеволілі або напівзбожеволілі релігійні секти, котрі страшенно причиняються до розбурхання почувань і злочинности, — прийшли сюди з Европи і тут тільки пишно розцвілися й одержали найдивачніші форми, бо тут мали і мають повніську свободу. Словом, завязки морального зла привезені сюди з Европи й тут лише розцвіли як троянди, — на весь ріст, бо було і є куди розвиватися.

Та, розуміється, є й добрі американські жінки. Вони відзначаються більшою жертвенністю від пересічних европейських жінок (не тільки богаті Американки, бо се не булаб ніяка штука!) і — мені здається — більше скромним виступом. Загальну характеристику подати трудно, бо є ріжні преріжні типи в такім мозаїковім що до крови краю як Америка. Се ще раса неустійнена так, як пр. німецька, французька, чи анґлійська в Европі. А брак білих жінок в перших століттях кольонізації Америки білими людьми дав жінці згодом таке упривілеєне становище, якого вона не має більше ніде. Та привілеї, посунені за далеко, до добра не доводять...

О, тут уже відчувають, що жінки небезпечніші від страшних бомб японських над великим Каналом Панамським, над гортанкою Америки і раси її. Так, бо жінка се найтяжша небезпека...

Недавно сказав я, що жінка найбільша сила племени. Якже се?

Так. Правда одно і правда друге. Такасама правда, як в економіці те, що занадто низька валюта може знищити державу і занадто висока також. Я зустрічав тут у своїх подорожах богато старих нежонатих людей і по довшій розмові питав їх, чому не оженилися.

— „Тутешня жінка ставить за великі фінансові вимоги до мужа. Що раз менше мужчин може ті вимоги заспокоїти.“

Коротко і сухо, та ясно і правдиво.

Найбільше здивування викликав у мене факт, що тут навіть між фармерами (селянами) богато не жениться і нежонаті вмирають. Фарми їх, незле загосподаровані, часто забирає фіскус, в гірших околицях стоять вони пусткою...

Пусті фарми!...

І пригадуються пусті фарми з історії наймогутнішої колись держави світа — староримської. В семім чи восьмім століттю її істнування взивали цісарі Риму, щоби брати на власність опустілі оселі в самій Італії...! І незабаром настав час, коли від півночі надійшли здорові ґерманські орди варварів, одягнені в шкіру, з рогами биків на головах, з сокирами й мачугами в руках. А найбільший пан світа, Рим — „вічний і блискучий“, не мав уже ким захиститися. Він не був уже в силі доставити навіть офіцирів для війська, хоч людей і грошей мав ще богато. Бо ті, що їх роди давали колись провід у війську і на раді лежали в теплих ваннах, в пахучих олійках, розпещені, розніжені, **своїх жінок** не любили вже мати, **бо їх вимоги були за великі**. Лежали й думали безучасно: „Десь там далеко кипять ще довгі і кріваві бої та йдуть від півночі ясноволосі варвари“, як співав Верлен. Їх се не обходило. То ще так далеко!... Та воно було близько.

І незабаром по Форум Траяні перейшли дикі постаті з мачуґами в руках, а кров і мозок останніх Римлян бризнули по різьбах і марморах у їх прекрасних лазнях і палатах. І по вулицях вічної Роми за волосся волочили варвари римських жінок, головних виновниць упадку сили і значіння Риму. Тих, що мали за великі вимоги, а обовязків уже сповняти не хотіли... І навіть дітий уже родити не хотіли...

Якже лагідно обійшлася з ними Софія, премудрість Божа, що зважила їх на вазі справедливости. Бо коли вже нема надії на здорове життя, то сконати скоро — сеж надгорода за якісь добрі діла в життю. Старий Рим сконав розмірно скоро. Чи не була се надгорода за той лад і порядок, який він довго заводив скрізь, де станула стопа його зелізних леґіонів.. Чи не була се надгорода за те, що старий Рим за весь час свого істнування нікому насильством не накидав ні своєї мови, ні своїх обичаїв... І чи не була се надгорода, що останки тої доброї, римської раси, котра завела порядок на великих просторах, конали з рук морально незвироднілих варварів, котрі ще не знали рафінованих тортур... Мачуґою в лоб тай рахунки скінчені.

А якже конатимуть ті, що замість порядку й почуття безпеченства розносять по світу нелад і непевність?

Роздумування про смерть цілих народів все інтересне і — поучаюче.

Розуміється — про Америку сього ще тепер подумати не можна. Вона ще молода й життям кипуча. А прецінь — уже чути передчасне зуживання сил і видно богато, надмірно богато нервозних людей. Американці, що тут уродилися, мають уже з правила невеличкі семї. Вже тому чверть століття 26% населення жило в містах, куди жінки люблять іти. І вже тоді було з тої причини богато пустих фарм на сході (особливо в ст. Ню-Гемшір).

Пусті фарми! Пусті фарми! О, сі два слова далеко страшніші, ніж виглядають... (Далі буде).

п. Децикевича то він дальше не може бути головою, бо не має довіря студентства. Якби навіть всі були за п. Д-м, то я бувби проти. — Ред. **Паліїв**: Студентство повинно заявити, що на випадок вибору през. Д. воно не буде брати грошей від ТПО, а не грозити тим, що не буде переводити збірок на ТПО, бо це йде по лінії найменшого опору. Становище студентства невідповідальне та не дає запоруки, що ТПО зможе в таких обставинах успішно працювати для добра тогож таки студентства. — Продовження заг. зборів відложено. Речинця не устійнено.

Світ завдячує богато, ба, найбільше тим, що вродилися в убожестві й темряві. (Смайлс).

УКС

Його звичайні загальні збори.

Дня 26. V. відбулися у Львові в малій салі Музичного Інституту перші звичайні загальні збори УКС (Укр. Катол. Союза) при участи 130 учасників. Збори отворив през. **Децикевич**. Він предложив вислати привітну депешу Св. Вітцеви й висказати найвищу пошану Митроп. Шептицькому, що й ухвалено через аклямацію. Далі пояснив, що Головна Рада УКС'а, вибрана 1. І. 1931 р. має мандати до 1. І. 1934 р., однак уступає, головно тому, що її вибір відбувся під впливом самого Львова. Від себе заявив, що уступає остаточно. По виборі президії наступили реферати. Перший реферат виголосив п. Маріян **Козак**, член ґрупи Кучабського. Він заявив, що УКС має зорґанізовані тимчасові окружні Ради в 18 повітах. Найбільше діяльности проявила окр. Рада Скалатщини. До цікавіших місць того реферату належала заява, що УКС не виступив активно в підготовці заг. зборів „Просвіти“ в березні 1932 р., бо не міг взяти участи в деяких компромісах*) — Ідеольоґічний реферат виголосив п. Вол. **Кузьмович**, відомий діяч УНДО. В його рефераті були отсі цікавіші заяви: УКС не має амбіцій стати політичною партією, хоч **може** й буде змагати до впливу на українське громадянське і політичне життя; УКС мусить старатися вплинути на прилюдну опінію для облекшення діяльности **церковній політиці** гр. кат. церковної Єрархії, та приступити до розвязки таких проблем, як справа **унії з православною Церквою в Польщі**, зміна календаря і т. д.; УКС мусить стушовувати пристрасти національної боротьби і мусить боротися з духовим большевизмом, який подекуди панує в українській нації (що ярко доказує нпр. програма партії УНДО, до котрої належить і п. Кузьмович, а саме те місце в програмі, де сказано, що землю треба відбирати без викупу, або — як народ слушно означує того рода поведення — „забездурно“). — По дискусії на внесення ундівського посла п. д-ра С. **Біляка** висловлено оплесками довіря першій Гол. Раді УКС'а, а зокрема през. Децикевичеві. Відтак вибрано нову Гол. Раду, в склад котрої увійшли: Радник суду Зенон **Лукавецький** як голова і як члени: Др. Іван Венґльовський, радн. М. Каратницький, о. др. М. Конрад, дир. В. Кузьмович, сел. Олекса Мацькіз з Бобреччини, о. Й. Осташевський, проф. Вол. Радзикевич, о. ректор Й. Сліпий, пані Е. Тишинська, проф. др. М. Чубатий, проф. др. Кость Чехович, п. Шевчук зі Знесіння і п-на Ксеня Янович. До Контрольної Комісії вибрані о. др. Фіґоль, інж. Творидло й адв. др. Гвоздецький.

Вкінці проф. Чубатий іменем комісії-матки і всего збору сказав таке: Ініціятором й основником УКС'а був Митроп. Шептицький, але його фактичним творцем й орґанізатором був п. Децикевич. Його відмова, стояти дальше на чолі тої орґанізації була для всіх болючою несподіванкою. Промовець висловлює найвищу пошану і подяку за працю през. Децикевичеві. — Присутні повстанням з місць зсолідаризувалися з тою заявою. — Відтак новий голова п. Лукавецький подякував за вибір і збори замкнено. Преси не допущено.

„Н. Час“ пише, що п. Децикевич уступив з головства УКС'а тому, бо хотів його перетворити в політичну партію, але інші спротивилися тому.

---

*) „Діло“, передаючи се місце реферату, додає від себе „мовляв“, чим піддає в сумнів правдивість сего місця реферату.

Велика Реформа Чина СВВ 1882 р.

23. Переписка Апостольської Столиці з цісаром Франц Йосифом I і з австрійським правительством.

Як знаменитий політик знав папа Лев XIII, що реформа Василіянського Чина через Єзуїтів натрафить на великі трудности. Ті трудности були з одної сторони обрядові, з другої сторони національні, вкінці політичні. Єзуїти були обряду латинського, а в тих часах ставили у нас обряд висше від віри і доґмату. Богато було таких Русинів-Українців, що стояли на мертвій точці обрядовщини і щоб ніби „очистити“ наш уніятський обряд, зміняли його на московський лад[119]). І приймали радше схизму, так якби наша Церква не мала права розвивати свого власного обряду і змінити дещо або відкидати чи приймати з якого іншого те, що добре, гарне а передівсім корисне для душ. Обряд уважали тоді та ще й нині дехто уважає, за річ святу і непорушну. Примат Папи, культ святих Тайн, доґмат про відпусти, про право католицької Церкви розпоряджати скарбами, які зложив Христос своєю смертю і заслугами, як також заслугами Преч. Діви і Святих, можна було у нас заперечити, можна було навіть признати „Святіший Синод“ царя Петра, можна було з протестантами і схизматиками не признавати Папі Римському власти ключів, то є уділяти зі скарбу церковного відпустів, себто вязати і розвязувати. Все те у нас можна було робити, але признавати прилюдно почитання Найсв. Тайн, виставлюваних для почитання в часі відпустів і торжеств, се уважалося у нас за „латинізацію“!... Такого католицизму як його розуміли у нас, не було ніде на світі. Ніби признавалося папу, але щоби папа щось в нашій Церкві зарядив, то Боже борони! У нас зараз покликалися на якісь дивні „привілеї“ й автономію Церкви. Сей погляд обхопив тоді, то є коло 1882 р., верхи нашої суспільности. І звідси походили ті протести, ті крики проти мнимого „насилування“ нашої Церкви Папою Римським. А той дух бунту, дух протестів, те шукання помочи світської ліберальної власти проти властивої, в справах церковних одинако компетентної власти Риму, був живою ремінісценцією духа фебронiянізму, йосифінізму, протестантизму, помішаного зі схизматицькими засадами православія[120]).

Св. Отець Лев XIII знав що у нас Русинів обряд становить таку святість, тому числиться з тим і в Апостольськім письмі з 12 мая 1882 р. виразно підчеркує своє бажання, щоби руські обряди й управнені звичаї були ненарушено збережені та щоби Служба Божа і св. Тайни були уділювані в руськім обряді[121]). Таксамо поручив о. Яцковскому устно і клав на серце, щоби шанувати наші обряди. З обрядом злучена у нас до певної міри справа національности і на сю річ звернув Св. Отець бачну увагу. В своїм Апостольськім письмі два рази згадує обряд Русинів, раз про церемонії Русинів. Взагалі в тій конституції згадує про Русинів-Українців в формі іменника аж 12 разів, в формі прикметника (руський) 6 разів. Не менше клав Св. Отець вагу на сторону національну перед префектом Пропаґанди Сімеоні а сей в письмі до о. Яцковского[122]), нунцій Ванутеллі до президента міністрів ґр. Тааффе[123]), кард. Сімеоні до амбасадора австрійсько-угорського при Апостольській Столиці ґр. Паара а той до міністра справ заграничних ґр. Кальнокія — застерігаючи, щоби Єзуїти в часі ведення василіянського новіціяту, строго зберігали руський обряд і в ніякий спосіб не переводили на латинський обряд[124]).

Ту справу про збереження нашого обряду з огляду національного поручив папа Лев XIII амбасадорови Паарови[125]), сей повторив папське бажання міністрови цісарського дому і справ заграничних ґр. Кальнокієви[126]) та через нунція Ванутеллія і премієра Тааффе міністрови віроісповідань і просвіти Айбельсфельдови.

Реформа Чина мала також свою політичну сторону. І лише сю політичну сторону бачили тодішні наші провідники народу. І тому як лиш появилася чутка про реформу Чина, вдарили на тревогу, що та єзуїтська реформа відбере Василіянам характер „синів Руси-України“, який був дуже потрібний народовцям, щоби мати по своїй стороні таку важну національно-церковну установу як Чин і „твердим“ Русинам, щоби не випустити зі своєї партії деяких впливових Василіян. Одні і другі думали, що по реформі Василіяни стануть як не Поляками то чимсь посередним. Та все те, весь той галас і крик та божевільні виступи нашої преси, було передвиджене. Навіть протестів сподівалися так протоігумен Чина о. Сарницький, як і Єзуїти, а не менше передвиджувало їх і бачне око керманича катол. Церкви, папи Льва XIII. Зі свідомістю і передчуттям надходячої бурі, але також зі свідомістю цілі приступила Апостольська Столиця до лічення хорого орґанізму Чина. Йшло тут о ратунок загроженої католицької віри і релігійної Унії, котра дуже добре дасться погодити з любовю до народу і з привязанням до обряду[127]).

Коли вже був готовий проєкт папської конституції про реформу Чина, треба було запевнити собі прихильність до того важного діла так голови австрійської держави, цісаря Франц-Йосифа I, як і його правительства. На початку квітня 1882 р. віденський нунцій, архієпископ Ванутеллі, повідомляє довірочно австрійського президента міністрів ґр. Тааффе[128]) про потребу реформи Чина. Він пише йому, що на підставі звіту митр. Сембратовича ся реформа конечна та що треба ужити надзвичайного способу до її переведення.

Ґр. Тааффе звертається до мін. віроісповідань і просвіти Айбельсфельда в половині квітня, а сей письмом з 18 квітня 1882 р. до намісника Галичини, ґр. Потоцького. Письмо міністра Айбельсфельда подам низше. На відповідь намісника Потоцького треба було довше ждати, бо дотичне письмо не застало його вдома.

Міністер Айбельсфельд просив намісника Галичини, щоби в порозумінню з архієпископами римо- і греко-католицькими подав йому найдальше до кінця місяця квітня 1882 р. свою думку що до проєкту реформи Чина як також основний спосіб переведення проєкту реформи відповідно до потреб і обставин та вимог у краю. На те письмо не було довго відповіди. Міністер Айбельсфельд урґував телеґрафічно. 5 мая 1882 р. вислано зі Львова довгий звіт з конференції в намісництві. Сей цікавий звіт подам в цілости в „Новій Зорі“.

В Римі чекали нетерпеливо на рішення австрійського правительства. Кард. Сімеоні в письмі до о. Яцковского з Пропаґанди 7 мая згадує, що по донесенню нунція правительство віденське інтерпелювало вже намісника Галичини про відповідь, бо справа поступала помалу, а вказаний був поспіх.

Треба було повідомити ще самого цісаря про намірену реформу. В віденськім архіві Ціс. Дому і Двора та державнім не знайдено сего письма Св. Отця Льва XIII до ціс. Франца-Йосифа, але таке письмо було, бо є про се виразна згадка в письмі кард. Сімеонія до австрійського амбасадора ґр. Паара з 12 мая 1882 р.[129]) і тогож амбасадора

---

[119]) Обрядів східних є більше, однак для наших чистителів критерієм був чомусь московський, хоч в московськім найбільше змін в самій літурґії і рабське величання царів. Тут розходилося більше про московщину як про обряд.

[120]) Йосифінський дух товкся ще серед нашого духовенства. Як побачимо низше, світський чоловік, намісник Потоцький, в своїм обширнім письмі з 11. VI. 1882 р. ч. 112/9 до митрополита Сембратовича робить йому тяжкі докори, що в такій важній справі, як реформа Чина, яку порішила вже Апостольська Столиця за порозумінням з правительством, неначе дозволяв на протести, ще й хвалив духовенство нібито за вірність Апостольській Столиці і цісареви. Дальше будуть оголошені дотичні письма, які зберігається в архіві президії Намісництва, в ректифікаті ч. 69. (В галицькім Намісництві були зложені разом акти взагалі церковні всіх епархій в ріжних справах. Опісля їх упорядковано і справи Василіянського Чина вилучено в окремий грубий фасцикул, котрий має число 69. Крім того поодинокі акти мають свої числа. Такий один упорядкований фасцикул називається „ректифікат“, бо він вибраний і упорядкований).

[121]) Значить такі які були в практиці до часу заводжень нібито пуританізму через Попеля і Войціцького в Холмщині а Наумовича у нас, бо всі ті новости тих схизматиків виразно заборонені ще папою Пієм IX, як про те писали ми вже висше під 12. в ч. 21 „Н. Зорі“.

[122]) Архів монастиря св. Онуфрія у Львові. Ч. 62.

[123]) Копія письма нунція Ванутеллія з 10/4 1882. в Haus-Hof und Staatsarchiv-Wien, де говориться: Chiesa Rutena, Ordine monastico di Ruteni.

[124]) Гл. письмо ґр. Паара, австр. амбасадора в Римі при Ватикані до ґр. Кальнокія. Haus-Hof und Staats Archiv-Wien. Річ ясна, що австрійсько-угорський амбасадор при Ватикані ґр. Паар не писав би таких слів до міністра справ заграничних: Man versicherte mich, dass denselben (Jesuiten) auch kirchlicherseits die strenge Einhaltung des ruthenischen Ritus zur Pflicht gemacht würde,“ — якби йому хтось з церковної сторони сего не вложив на серце. Та церковна сторона — се очевидно св. Отець Лев XIII. (письмо з 26/5 1882 р. п. н. Politischer Gegenstand. N. 14. E. Rom 26 Mai 1882. Graf Paar, Reform des Basilianerordens in Galizien. Адресоване: Seiner Excellenz Herrn Grafen Kalnoky).

[125]) Ґр. Людвик Паар (* 1817 † 1893), походив з роду, котрий за Максиміліяна I прийшов до Австрії з Італії. Іван Христофор Паар купив 1622 р. найвисший австрійський почтовий уряд. 1636 р. став державним ґрафом в Австрії. Ґр. Людвик Паар був 1857 р. послом в Пармі і Модені, відтак у Стокгольмі. Від 1874 р. послом при Ватикані.

[126]) Ґустав ґр. Кальноки, австрійський державний діяч, * 1832 р. в Летовицях на Моравії, † 1898 р., був зразу офіцером кавалерії, відтак військовим атташе 1854 р. в Монахові, 1857 р. в Берліні, 1860 р. секретаром посольства, 1866—1871 рр. радником посольства в Льондоні під ґр. Андрашієм, 1874 р. послом в Копенгазі, 1879 р. в Петербурзі. 1881 р. став міністром справ заграничних. Закріпив союз Австрії з Німеччиною. Вів мирну консервативну політику, і був противником російських впливів на Балкані; також був противником панування ліберального парляменту на Угорщині і за великого форитовання Чехів через Тааффе.

[127]) Гл. Reforma XX. Bazylianów w Polsce w XVII. wieku szkic historyczny. Przez ks. Stanisława Załęskiego T. J. Lwów, 1883. ст. 8.

[128]) Едвард ґр. Тааффе, австрійський державний діяч, * 24. II. 1833 р., у Відні. Походив зі старого ірляндського роду, що поселився в Австрії. Був виховуваний разом з цісарем Франц-Йосифом. 1852 р. вступив до державної служби. Його батько був міністром справедливости в 1848 р., потім президентом касаційного суду. Молодий, 30-літний ґр. Едвард — став 1863 р. намісником Зальцбурґа, 1867 р. намісником гор. Австрії й того ще року міністром внутрішних справ в кабінеті Байста а 31 грудня 1867 р. міністром краєвої оборони в кабінеті Авершперґа, 1869 р. президентом міністрів, але вже в січні 1870 р. в борбі з ліберальною більшістю уступає. В квітні 1870 р. до лютого 1871 р. мін. внутр. справ в кабінеті Потоцького, відтак був намісником Тиролю до 1879 р. В лютім 1879 р. знову міністром внутр. справ в кабінеті Штремаєра. Від серпня 1879 р. був президентом міністрів більше як 14 літ, бо до листопада 1893 р. Переломив нім. геґемонію в Австрії, вів прихильну Славянам політику. Тішився прихильністю цісаря; переводив успішно політику в соціяльно-політичній ділянці. Через приготування виборчої реформи уступив перед коаліцією партій. † 29. II. 1895 р. в Еліщові, в Чехії. Гл. Herders Konv. Lexikon, Freiburg in Br. 1907. VIII. т. ст. 379.

[129]) Гл. Haus-Hof und Staatsarchiv-Wien. N. 2.

ЦЕРКОВНІ СВІЧКИ
ІНЖ. К. КОТЕЦЬКИЙ і С-КА
Спілка з обмеженою порукою.
3 11—12
ВСЯКОГО РОДА ПОРУЧАЄ ФАБРИКА
Львів 15, вул. Окружна (бічна Кульпарківська) ч. 108 а.
Телефон 57-48.

Як буде виглядати

НОВИЙ ШКІЛЬНИЙ РІК

Під таким заголовком в ч. 109 урядової „Ґазети Львовскої“ читаємо:

„В сих днях появився обіжник Кураторії в справі введення в життя постанов нового закона про устрій шкільництва й орґанізації будучого шкільного року. Тому, що широкі сфери родичів під впливом суперечних відомостий, подаваних нефаховою пресою, дуже занепокоєні за долю своїх дітий, отже для усунення непорозумінь постараємося подати найважніші точки того обіжника.

Загальне шкільництво.

Засадничим річником, що вступить до школи в 1932 р., буде річник 1925. Приспішення зглядно опізнення шкільного обовязку буде залежати від Міністерства та в певних випадках від шкільного інспектора або від керманича даної школи. В орґанізації загального шкільництва на разі не буде ніяких змін. Натомість до семи- і шестиклясових шкіл будуть введені в будучім році нові програми, котрі будуть оголошені з кінцем біжучого шкільного року. Будуча шкільна програма не буде обіймати науки німецької мови на нашім терені. Ліквідація науки тої мови буде поступати постепенно, то значить: скінчиться науку, вже розпочату, у всіх відділах, не зачнеться її натомість в тих клясах, в котрих після давних плянів мала зачатися. В відділі VI загальних 6-ти і 7-клясових шкіл наука чужої новочасної мови буде вже в біжучім шкільнім році зменшена з трьох до двох годин тижнево. Одержані в той спосіб вільні години будуть розділені між інші предмети після пляну, що незабаром появиться. Пляни і програми інших відділів остануть в будучім році незмінені.

Іспити для приватистів.

Іспити для екстернів з обсягу програми шкіл загальних, середних і фахових будуть відбуватися після дотеперішних приписів, з тою одначе зміною, що Міністерство введе евентуально іспити до кождої кляси державної ґімназії.

Середне шкільництво.

В шкільнім році 1932/33 будуть знесені засадничо всі перші кляси в державних ґімназіях. Одні тільки приватні заклади могти-муть утворити перші кляси, одначе з тим застереженням, що Уряд не буде вже звертати коштів образовання за дітий державних урядників, як се було досі (розуміється, тільки за дітий записаних до першої кляси приватного закладу).

В другій клясі буде обовязувати нова перехідна програма, котра завчасу буде подана до відома. Плян годин буде остільки змінений, що зменшиться число годин чужої мови з трьох годин до двох, ручних робіт з 4 годин до двох, співу з двох до одної тижнево. Звільнені в той спосіб години будуть призначені так: одна на польську мову, дві на природу, одна на ґеоґрафію. Зміни для других кляс в клясичних ґімназіях будуть подані окремо. Родичі, котрих діти мають повторяти першу клясу, як також родичі, котрі хотілиби вписати своїх дітий до першої кляси, звернуться до директорів дотичних заведень, котрі дадуть їм в тій справі подрібні інформації. Звільнені по перших клясах шкільні салі будуть призначені на ціль загального шкільництва. Поміщені там відділи загальних шкіл будуть користати з наукової помочі і робітень тих заведень.

Фахове шкільництво.

В фаховім шкільництві в наступнім шкільнім році не передвиджені ніякі зміни. Вони наступлять щойно по усталенні наукової програми для цілого середнього загальнообразуючого шкільництва.

Учительські семинарі.

В будучім шкільнім році зноситься всі перші курси в державних семинарах. Приватні семинарі могти-муть утворити перші курси, одначе з тими самими застереженнями, котрі мають обовязувати в приватних ґімназіях, то значить, що за дітий державних урядників, записаних на перші курси, Уряд уже не звертає шкільних оплат. Державні учительські курси у Львові з кінцем шкільного року 1931/2 зноситься. Кандидаток, що вписуються на перший курс державного учительського семинара у Львові, буде обовязувати вже чотиролітний курс науки.

З огляду на неможливість заняти всі нові учительські сили, припиняється від 1 липня б. р. учительські іспити для екстернів. Для тих, що попереднього року були апробовані, створить Кураторія окрему комісію. Салі, звільнені по перших курсах в державних заведеннях, будуть вжиті на поміщення загальних шкіл, таксамо як в ґімназіях. Державні заведення, що користають з приватних будинків, мають з власниками льокалів списати нові умови оплати чиншу. Вільні місця в семинарських інтернатах мають бути призначені для молоді середних шкіл, а саме для тих учеників, котрих родичі мешкають на селі.

Учителі середних шкіл і семинарій.

Учителі середних шкіл і семинарій, котрим у звязку з теперішньою редукцією кляс забракне приписаних етатом годин, могти-муть доповнити бракуючі години в загальних школах. По думці приречення п. віцеміністра Перацкого як також урядових заяв, які зложили представники Міністерства на останніх учительських зїздах, обіжник Кураторії стає виразно на становищі, що ніхто з кваліфікованого учительства середних шкіл і семинарій не може втратити праці в році 1932/3 з причини реорґанізації шкільництва. Кураторія запевнює, що поробить всі старання, аби учительство було заняте в тих заведеннях, в котрих тепер працює, хіба що зайде конечність, котра не дасться усунути, перенести їх до шкіл іншої катеґорії.

Горе тим, що сліпорожденному дають небесне лучиво світла: воно йому не світить, тільки може запалити та в попіл обернути міста і краї. (Фрідріх Шіллер, „Дзвін“).

до австрійського міністерства справ заграничних, письмом з дати Рим 13 мая 1882 р. почтою.[130])

[130]) Гл. Haus-Hof und Staatsarchiv-Wien. Копія в архіві монастиря св. Онуфрія ЧСВВ. у Львові. Ще не позначені числа сих документів, бо щойно сими днями наспіли до Львова і ще далі надходять. (Далі буде).

ВЕСНЯНІ ДУМКИ

2) **Про нашу молодь*).**

Чи знаєте, що неодин з нас Українців з запертим духом читав Вашу цікаву літературу, описуючу Ваші „сизифові труди“, страшні болі і безвиглядність Вашої молоді під царським ярмом, що обіцював собі піти з Вами й помогти Вам розторощити ганьбячі Вас пута Вашої неволі? Чи знаєте, що богато Українців йшло духом і шляхом Вашої кадрівки, що тішилося як Ви валили царські граничні стовпи у Вашій батьківщині, що є між нами такі, які радувалися з Вами і з Вами сумували, що прожили з Вами богато чудових хвиль. А чи нині можуть ті Українці заховати вповні ті спогади, коли їх дітям діється кривда? Чи можуть вони як рівні з рівними кувати з Вами, що виросли на тій самій землі, кращу будучність для неї?

А тепер обовязки наші супроти дітий. Богато кажеться і пишеться про се, що ми самі повинні забезпечити хліб нашим дітям і сотворити для них варстати праці, примістити їх у наших установах. Кличі гарні, але як представляється фактичний стан справи?

Поминаю питання, чи ми в силі розбудувати наші установи так, щоби кождий наш фаховець міг в них знайти відповідне до своїх студій стале приміщення з належними виглядами в майбутнє.

Одначе і в теперішних установах знайшлобся не одно місце для наших молодих фахових сил, якби була добра воля й охота у міродатних чинників та не було протекціоналізму партійного, фамілійного, спідничкового...

Передовсім адреса до тзв. свобідних покликань. Безперечно, кріза в сполученні з надмірними, чим раз більшими податками, якими сі покликання без огляду на крізу обтяжується, роблять життя представників тих покликань чим раз тяжшим. Одначе мимо всего, коли тільки не будемо уважати свобідного покликання за звичайний склеп з корінними товарами і не будемо панічно згортати кождий зайвий гріш до кармана, а будемо уважати, що нашим обовязком є, хочби коштом поменшення наших видатків на наші личні потреби, виобразувати молоде покоління на наших гідних наслідників, то прецінь можемо дати у себе ще досить приміщень для молодих аґентів адвокатури, технічних звань і пр. Маю на думці передовсім представників свобідних покликань на провінції, де прецінь особливо при теперішній дешевости средств першої потреби життя богато місць може знайтися.

А вже кождий наш громадянин, якому не лише добро молоді але взагалі добро наших установ лежить на серці, повинен приступити до безоглядної боротьби з ріжними протекціоналізмами і кумуляціями посад, які поширюються застрашаючо по наших установах і в нашому публичному житті взагалі.[1])

(Докінчення на стороні 7).

*) Статті про молодь були в слідуючих числах „Н. Зорі“: 442, 444, 445, 446, 450, 459, 462, 473, 482, 498, 528, 536, 537, 538.

[1]) Притім треба відріжняти, чи кумуляція платень, посад і достойности відноситься до старих практиків, чи до молокососів або хоч і підстаркуватих, але людий зовсім неопитних в даних справах. В першім випадку можливе оправдання, бо як відомо чоловік, що має велику практику може принести хосен і в кількох уста-

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Українська Загальна Енцикльопедія

В 17-м випуску є 1342 гасел і 88 імен ріжних осіб, разом 1430. З церковних греко-католицьких діячів в сім випуску поміщений: Нярадi Діонізій, сучасний епископ Крижевацький, з портретом; Мороховський Ілля василіянин, уніятський Володимирський епископ. Не подано при нім докладно часу, коли він працював, а сеж один з наших визначніших епископів і письменників з XVI ст. Крім поданих в УЗЕ творів написав ще славну Оборону Берестейського Собору. Дбав про освіту і зробив леґат на школу в Володимирі. Наступив на епископство по митр. Потію 1614 р., помер 1631 р. Був се дуже ревний і робучий епископ. За нього православний архімандрит Єзекиіл Курцевич і другий Леонтій Карпович хотіли забрати катедру в Володимирі, але безуспішно. За нього відбувся також Собор у Володимирі. Не удалося йому забрати старинного монастиря в Зимнім, на унію, бо по стороні православних стояли Чарториські і Гавриіл Іваницький. Свою Паригорію написав ще світським, в відповіді Ортольоґови (Смотрицькому).

При Морусі треба було зазначити, що він не похваляв борби з Церквою короля Генрика VIII і тому стягнув його гнів на себе. В 1532 р. не хотів признати розводу короля з його правною жінкою і був вкинений до вязниці. Як ревний католик не хотів признати королеви супремації в річах духовних і не зложив на се присяги, бо се противилося його католицьким переконанням, тому король казав стяти йому голову 6 мая 1535. На смерть ішов по геройськи й умер як мученик. Католицька Церква піднесла його до степення блаженних. Тома Морус це один з найбільше шляхотних і освічених та найчільніших мужів, яких видала Анґлія. Його славний твір „Утопія“ має таку повну назву: De optimo rei publicae statu atque nova insula Utopia libellus vere aureus, nec minus salutaris quam festivus. clarissimi dissertissimique viri Thomae Mori inclyta civitatis Londinensis et vicecomitis. Basileae 1508. Це сатира на сучасну суспільність. Морус писав богато по анґлійськи.

Довші гасла отсі: Морозов (аж 6), Москва, Музика, Муравйов (за богато підноситься революціонерів, елемент деструктивний; теперішні революціонери се вороги релігії й Церкви і тим самим вороги культури і людства, їх ідея нищити все, боротьба на смерть ніби то клясова, в дійсности жажда панування). Характеристика отся матеріялізму, се нищення релігії, моралі. Замість релігії—культ революції та її творів. Крайна безоглядність і тимсамим безсовісність, ненависть ближнього, нищення приватної власности, відтак нищення й державного публичного майна через утопійну комуністичну ідею. Словом, перевернення до гори дном усього порядку релігійного й суспільного і найстрашніша неволя населення, або панування зумашедших та найстрашніша неволя і то під брехливим гаслом „добра пролетаріяту“. Хіба досить причин, щоб не так часто підносити їх „заслуг“, бо се не заслуги але злочини людий, також тоді шкідливі, коли ті люди ділають часом в добрій вірі. Дальше йдуть гасла: Наукове Товариство ім. Шевченка, нафта, Національний Музей, Нідерляндія, німецька література, нім. фільософія, нім. мистецтво, нім. право, Німеччина, Нова Зеляндія, Новаківський, новогрецька література, новогрецька мова, новолатинська поезія, Норвеґія, норвежська література, Нюйорк. Ілюстрацій є в сім зшитку 108. Замітніші: Морське око, Москва, церква Василя Блаженного, Мукачево, монастир на Чернечій Горі (Василіянський), мумія Рамзеса II, Муссоліні, Наґасакі, Наполеон I і III, дім Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, Неаполь, Національний Музей, Ніжень, Собор XVIII ст., краєвид Нілу, побережжа Ніцци, водопад Ніяґари, Нордкап з півн. Сонцем, Нофратета і пр. Харківський правопис зі своїми апострофами, котрий ніхто в світі не вимовляє таксамо як недавних наших „святощів“ ъ і ы, робить нашу енцикльопедію чомусь менше симпатичною, бо мимохіть насувається в травестії думка: От Харкова может ли что добро быти?

Переглядаючи імена наших діячів, знаходжу й життепис редактора „Нової Зорі“ з датами. Показую йому ті дати і кажу: Сконтролюйте вже ви. Перечитав і каже: „Є й неправдиві, а саме: в рр. 1920—1922 був я у Відні, при Диктаторі ЗУНР а не в Канаді; орґанізував я гетьманський рух (на тлі Січової Орґанізації) не в Канаді, як там написано, тільки в Злучених Державах Півн. Америки, а в Канаді був я послом Галицького Уряду, отже не міг займатися там орґанізацією гетьманського руху; щойно з Шікаґа в Америці, коли я вже не був послом, позискав я листовно В. Босого і впливав на нього, щоб і в Канаді перевів тамошні „Січи“ до гетьманської орґанізації, що він і зробив. Редактором „Н. Зорі“ не став я в 1926 р. тільки в січні 1928 р.“. — Як на 10 стрічок життепису трохи за богато неправдивих даних. Мимохіть насувається припущення, чи й інші біографії не мають тілько помилок. Питаю д-ра Назарука, чи до нього звертався хто зі співробітників Енцикльопедії. Відповів: „Так, оден звертався, але питав тільки про рік мого уродження, що я йому й сказав“. І чомуж бодай живучим у Львові нашим діячам не дати перед друком переглянути дати, які про них печатається? Таж се може вийти тільки на добро самій Енцикльопедії.

У 18-м числі випуску довші гасла отсі: Огоновський, Одеса, Одяг, Озеро, Океанія, Око, Олег, Олександер, Олесницький, Олімпійські ігрища, Ольвіополь, Опришки, Орлик, Орловський, Острозький (повинно бути: Острожський), Охримович, Палестина, Перемишль, Паперові гроші, Панщина, Париж, Педаґоґічний укр. інститут, Педаґоґія, Пересопницьке евангеліє, Період.

Всіх гасел в сім випуску 1623. Релігійних предметів 37. З Василіянського Чина подані отсі особи: Огілевич Пахомій; незазначено, що се був василіянський протоархімандрит, вибраний не з епископів, які до него були протоархімандритами, Огілевич був перший зі звичайних монахів по митрополиті Гавриілі Колєнда. Огілевич був протоархімандритом від 1675 до 1679. Огурцевич Симеон, 11 з черги протоархімандрит, Ольшавський Михайло Мануіл, епископ Мукачівський, Оникевич-Саховський, архімандрит минський, гр. кат. епископ пинський і турівський. Оранський-Война Пахомій, гр. кат. епископ пинський, Ортинський Сотер, перший гр. кат. епископ в Америці і Пелчицький Леонтій.

Подано також епископа Пелеша, мукачівського крилошанина Пастелія і кількох наших греко-катол. священиків: Онишкевичі, Огоновський, Осадца, Озаркевичі. З православних приходять в сім випуску Онопрій, Опатович, Онисифор Дівочка, Партеній. При тім подано мильно, що він був митрополитом автокефальної Церкви, бо хоч він був свідомий Українець, то був противником укр. автокефальної Церкви і не приступив до автокефалії, хоч Українці висилали до него спеціяльну депутацію. Він був правовірним православним митрополитом, консерватистом.

Піднесу ще інші неточности: При гаслі Овруч не зазначено, що там були василіянський монастир і архімандрія та славна школа до 1831 р., яку в тім році від Василіян забрав російський уряд разом з монастирем. При Окопах не подано, що се українська місцевість (село Козачівка). Не точно подано при гаслі Октоіх що се: „збірник церк. співів, без недільних богослужб“, бо се не так співи як гимни, тропарі, сідальні, стихіри, канони по приписам для цілого тижня, а передовсім як раз для недільних богослужень. З октоіха правиться утреня в неділю по всіх церквах з тропарами, сідальними степенними, канонами і стихірами на хвалитех по гласам, котрих в нашій церкві є 8, таксамо і в латинській, тільки там гласи іншого напіву. Гасло орден вияснене не точно. Орден, від лат. слова „ордо“, Чин, означає не ченців (хоч складається з них), але: зромадження, стоваришення, збір чи громаду монахів або людей, що посвятилися монашому життю по правилам і статутам установленим законодавцями, як пр. Чин св. Василія, св. Бенедикта, св. Францішка чи устава Кармелітів, Редемптористів і т. д. Слово: Орден, Чин — абстрактне, — ченці се поняття конкретне, означає людей, а поняття „чин“, „орден“, зовсім іншого рода. Ченці — люди, чин — збірне поняття.

Оріґен, хоч найбільший теольоґ свого часу, не є отцем Церкви у властивім значінні. Висвячений неправильно, бо дався скаструвати, тому зложили його зі священства два синоди й осудили. Вів життя аскетичне, зробив для християнства дуже богато, але не є отцем Церкви. Се треба було зазначити, бо через недокладну характеристику, може бути неодин введений в блуд що до оцінки Оріґена як також деяких його творів. — При Охримовичах не подано, що один Охримович був послом до сойму з Дрогобича. — При гаслі отчество подано мильно, що на Україні від найстарших часів уживано отчества, як Тарас Григорович Шевченко. На Україні пояснювали мені, що се московський звичай, взятий з родини царів як: Іван Василевич, Михайло Олексієвич і т. д. Від царів уживали сего бояри й урядники, вкінці до всіх примінено сей звичай, але се виключно московський звичай. На Україні не уживалося „отчества“, доказує се наша українська стара „номенклятура“: Богдан Хмельницький, Петро Могила, Іпатій Потій, Петро Білинський, Іван Котляревський, Григорій Яхимович і т. д. На всіх землях України від Кавказу по Сян: ніде не уживано „отчества“. У нас звучить се дуже дивно, прим. Іване Петровичу Михайле Галактіоновичу чи як там...

Подано кілька приток чужих рік як Оліо, притока По, 244 км. довг.: Орн, ріка в півн. зах. Франції; Ошмяна притока Вілії, 106 км. довг., — хоч сі річки нічим не замітні, а не подано допливів Дністра на Україні як Караєць і інші.

Ілюстрацій в сім випуску 128, з тих богато Українців: 3 Огоновські, 2 Озаркевичі, 2 Окуневські, Олесницький Ев., поет О. Олесь, ґен. Омелянович-Павленко, 2 Орлики, М. Осадца, ґен. Осецький, Осиповичева, Кн. Острожський, Остров-

ський, В. Охримович, М. Павлик, В. Панейко, Кость Паньківський, Др. Панчишин, І. Паранкевич, митр. Партений, о. Партицький, В. Пачовський, еп. Пелеш і інші. Випуск представляється дуже гарно, ілюстрації оригінальні, праці в те все вложено богато, що заслугує на велике признання, мимо недостач. Зі щирого серця слід побажати скінчення того культурного діла. М. К.

ВЕСНЯНІ ДУМКИ

(Докінчення зі сторони 5).

Так, чимраз частіше стверджуємо факт, що при одержанні якоїсь посади рішає не фахове підготовлення а просто приналежність до якоїсь партії чи гуртка людий, що просто мають в руках дану установу. Посаду уважається за часть винагороди, за службу в тій партії чи гуртку. Бачимо той або инший, молодий чоловік, незнаний своїми заслугами ширшому громадянству, часом просто зі шкільної лавки, одержує нагло пр. посольський мандат, чи посаду в тій або иншій установі а опісля для заокруглення його приходів вибирають його ще членом надзірної ради в одній, другій і третій інституції. Я хотівби собі уявити такого пана посла, як він боронить наших інтересів в тій або иншій соймовій комісії при поборюванню законопроекту з матерії вимагаючої, основного, спеціяльного знання і довголітної практики в даній области, коли має проти себе старанно дібраних спеців зі соймової більшости. Або як він може з успіхом контролювати діяльність дирекції даної фінансової чи асекураційної інституції, коли у звичайних відносинах мусівби такий добродій через довший час зачинати від науки складання актів у фасцикули чи виповнювання найлекших формулярів в тій нашій, а в кождому разі у шануючій себе чужій анальоґічній інституції. Або як може розумітися на пр. дуже трудній асекураційній техніці впрочім дуже шановний б. ґімназійний учитель? Чи се має бути справжній член надзірної ради чи лише управнений до побирання презенційної марки? Чи не ліпше замість скликувати таких некваліфікованих членів надз. рад посилати їм просто в ковертах презенційні марки до хати?!

Часом знова дається кілька платних посад одній і тій самій — хочби кваліфікованій і достойній особі, займаючій якесь визначне становиско в даній партії чи орґанізації. Доходи такої особи з тих жерел, хочби самі собою невеликі, для неї зовсім непотрібні, бо вона рівночасно має і гарну свою платню чи емеритуру і ще до того иншу добру плату в чужій інституції. Та сей „наддаток“, без якого — повторяю — та особа моглаб дуже добре обійтися, може виживити, хоч скромно, цілу родину плентаючоїся без праці людини з академічним образуванням!!

Є в нас такі щасливі младенци, яких ріжні скумульовані доходи передять платні найкрасше вивінованих державних урядовців! А дістали вони ті ріжні посади завдяки ріжним фамілійним протекціям. І це все робимо ми, що нарікаємо на несправедливість наших „віковічних ворогів“, які хочуть навязати контакт понад головами наших „заслужених політиків“ і про се надужиття мовчить дискретно наша „незалежна“ преса, яка що найбільше реєструє поквапно номінацію чи вибір того або иншого партійного „достойника“... Просто часом не хочеться вірити, чи не живемо в старій Туреччині або в якійсь балканській державі...

А тут тілько безробітної фахової молодіжи і навіть старших, високо кваліфікованих людий!

З тим мусимо зірвати! Се хабаззя мусимо безпощадно вирвати з нашої народньої ниви!

Передовсім не сміємо допустити, щоб ту чи иншу „народню“ інституцію опанувала та чи друга одна партія, ґрупка людий чи фамілія. Коли се сталося, коли вона не хоче своєї дотеперішньої домени випустити зі своїх рук, то така інституція не має права називатися загально народньою і шукати попертя у загалу. Се хіба ясне.

новах. Розуміється, коли він має за богато засідань, тоді в жадній установі не працює, тільки удає, що працює. В дійсности це „Флігендер Голлендер“, котрого одинока ціль: всюди показатися, аби мати претенсію до презенційної марки в грошах або в почестях. І жалкий вид представляє собою такий старший чоловік, занятий тою біганиною на очах всіх. Та вже абсолютно ніякого оправдання нема при кумулюванні платень, занять і достоїнств у відношенні до молодиків або підстаркуватих неуків. Сеж ходячий обман, — обман суспільности, остаточне деморалізування тих молодиків і неуків та недопускання до розвитку інституцій і цивілізації та культури народу. І се діється в нас на очах всіх! А винні тому всі ті, що рішають про таку протекційну систему. Їм не вільно того забути і зі всіма треба обрахуватися за те при першій нагоді.

НІМЕЦЬКИЙ ВУЛЬКАН

зачинає вибухати.

Німецький нарід стає щораз більше подібний до вибухаючого вулькану. І то не лише в Німеччині, але також в Австрії. З Інсбрука доносять: В селі Геттінґ коло Інсбрука заповіли гітлерівці свої збори в готелі „Бурий Медвідь“. Соціялдемократи, котрі в тій околиці мали досі велику перевагу, узнали це за провокацію й наперед обсадили той льокаль. Коли з Інсбрука прибув на ті збори відділ гітлерівців зі 160 людий, застав льокаль обсаджений. В перших гітлерівців, що вступили в салю, соц.-демократи зачали кидати склянками, камінням і кріслами, колоти їх ножами і навіть стріляти в них. Тоді гітлерівці пішли наступом на льокаль, який замовили. По тяжкій боротьбі перемогли вони соціялдемократів і зачали їх викидати вікнами. Саля представляла страшний вид. На долівці видніли калюжі крови, в котрих вилися з болю ранені люди. Пардону не давали нікому. Навіть один 62-літний тяжко ранений ударом ножа в околицю нирок. Вже був один убитий і 80 ранених, в тім 6 тяжко. Коло год. 9 веч. наспіла соціялдемократам поміч з околиці і вони облягли гітлерівців у готелі, котрий гітлерівці здобули від них та почали наступи. Незабаром прибув відділ жандармів. Соціялдемократи обкинули його камінням. Коло год. 10 веч. наспів баталіон альпейських стрільців, котрі зачали очищувати від товпи вулицю за вулицею. Одначе за той час соціялдемократи стягнули вже тілько своїх боївок, що зачали опиратися навіть війську. Хто знає, що булоби сталося з цілим баталіоном стрільців, якби з Інсбрука не наспіла вся поліція й незабаром за нею також відділи „Гаймвери“. Завзяття дійшло до того, що товпа кидалася навіть на вози ратункового поготівля, якими відвозили ранених. Коло півночи військо, жандармерія й поліція настільки очистили вулиці від товпи, що обляжені гітлерівці могли опустити готель під „Бурим Медведем“, везучи своїх ранених. Рівночасно відбулися подібні бої в Лінцу, де ранено 20 гітлерівців. Словом німецький вулькан зачинає вибухати...

СУКНА на убрання мужеські, візитові і спортові, костюми і плащі жіночі, на реверенди для Всеч. Духовенства в великім виборі. — Товарі добірні. — Ціни низькі. — Поручає фабричний склад сукна

ЛЬВІВ, вул. РУТОВСЬКОГО ч. 7. (напроти катедри). 39 5—10

ЛЮДВИК РАЛЬСКИЙ

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Св. Отець приняв недавно на авдієнції 110 нім. паломників. Між ними була 92 літня Тереса Копп з Обераммерґав в Баварії, що відбула в 1925 р. своє трете з ряду паломництво пішки до Риму. Св. Отець розмовляв з нею кілька хвилин.

З поручення Ап. Престола 185 будівничих займається будовою домів для священиків в середній і південній Італії. Ця справа в Італії незвичайно пекуча.

В Італії приготовляють новий кодекс цивільного права в кат. дусі. На візвання міністерства професори кат. університету в Міляні вже видали друком свій осуд як належить зреформувати першу книгу кодексу.

Учениці-інститутки Сестер Василіянок у Львові устроїли в неділю 29. V. о год. 6 веч. в салі ґімназії при вул. Длуґоша 17 а) вечір пісні в честь Впр. Матери Ігумені, Володимири Філевич. Програма вечерка була отся: 1. Промова учен. Ірини Сліпої. 2. Чайковський: Леґенда, хор. 3. Пфейл: Ставок заснув, хор. 4. Монюшко: Козак, хор. 5) Máslo: „Malým pro radost“ — 4 народні пісні на чотири руки відограли Зінко Вол. і Сидір Дарія. 6: Ніжанковський: „Ах деж той цвіт“, Гайворонський: „Синя чічка“, при супроводі фортепяну відспівала Іванна Кулик. 7. Кравченко: Привіт, деклямація Наді Покотило. 8. М. Лисенко: Пливе човен — дует на два сопрани. 9. Ch. Mayer: 2 Etudes es-dur — гра на фортепяні Марії Бріль. 10. Котко: Садок вишневий, хор. 11. Шуберт: Колисанка, хор. 12. Колесса: Веснянки а) Ягіл-Ягілочка, Кошиця; Веснянки б) Перепілка, хор. Кожда з тих 12 точок програми була добре виконана, а деякі точки знаменито. Хор під проводом п. проф. Котка виказав гарне вишколення. Невеличка промова була розумно уложена, привіт для Впр. Ігумені був прекрасно виголошений. Та найгарніше враження робили всі точки фортепянові, що на концертах лучається доволі рідко. Нпр. П-и Марія Бриль і Галя Захаріясевич виказали велике вироблення і приємну сміліcть гри. Таксамо й п. Зінко Вол. і пані Марія Сидір. З вокальних продукцій заслугують на признання п. Іванни Кулик й особливо п. Марії Гумінілович. Весь концерт був дійсно розумно зіставлений і повинен послужити за взірець особливо тому, що в літній порі не перетомив слухачів надто довгим треванням, але в короткім часі дав їм максімум задоволення. Наші замітки відносяться до техніки уладження й виконання сего концерту.

Ватиканська держава має 18 улиць, 11 більших і менших площ і 13 подвір. Всі вони одержали відповідні назви.

Місійний Інститут ОО. Василіян в Бучачі повідомляє, що на найближчий шк. рік (1932/33) буде там 2-а, 3-а й 4-а кляса ґімназійна типу клясичного. Вступні іспити 28 червня. Зголошуватися можуть ученики по скінченій 5-ій, 6-ій і 7-ій клясі вселюдної школи. До 2-ої кляси латини ще не вимагається. Потрібні отсі документи й прилоги: Подання, метрика хрещення, свідоцтва шкільні, свідоцтво моральности і свідоцтво лікарське. Точніші інформації подасться зголошеним. На відповідь долучити почтовий значок.

Управа Місійного Інституту.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

РОЛЯ ҐЕНЕРАЛА СІКОРСЬКОГО. Німецька преса широко обговорює приїзд до Варшави ґен. Сікорського, б. передмаєвого премієра і б. міністра військових справ в Польщі. Він має бути посередником між санаційним табором й ендеками і має довести до порозуміння тих двох таборів. Цего порозуміння бажає собі Франція.

„ПОЛЯКИ ПРИ РОБОТІ“. Так називається друга книжка німецького публіциста фон Ертцена, автора відомої книжки „Дас іст Полен“. У своїй другій книжці пише він, що польська меншість в Німеччині поводиться нельояльно супроти німецької держави. Польська преса виступає проти тої книжки Ертцена з великим обуренням.

В УЖГОРОДСЬКІЙ „СВОБОДІ“ напечатана вступна стаття, що Українська Господарська Академія повинна бути перенесена з Подєбрад на Підкарпаття.

ФРАНЦУЗЬКІ ВІЙСЬКОВІ МІСІЇ, сухопутна і морська, будуть у Польщі зліквідовані з днем 1 серпня с. р.

ЕРІО, будучий премієр французького уряду, перестерігає Німеччину перед воєнними настроями й аґресивними намірами гітлерівців у справі Ґданьска.

РОМУНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК оповістив того рода конверзію селянських довгів, що се нарушило права вірителів у чужих державах. Супроти того посли Франції, Анґлії, Голяндії, Швайцарії, Швеції та Злучених Держав Півн. Америки згідно запротестували проти того. Ромунське правительство зараз розпочало переговори в цілі доведення до порозуміння в тій справі.

РОМУНІЯ також має вже своїх гітлерівців. Нова партія, на чолі котрої стоїть сенатор Татареску, виповіла рішучу війну соціялізмови і комунізмови.

В НІМЕЦЬКІМ РАЙХСТАҐУ (парляменті) ухвалено внесок гітлерівців, який взиває уряд, щоб Польщі дати до зрозуміння, що кождий замах на Ґданськ німецький нарід уважатиме замахом на життєві інтереси Німеччини.

КОМІСІЯ ЗАГРАНИЧНИХ СПРАВ райхстаґу приняла до відома заяву канцлера Брінінґа, що узасаднені інтереси Німеччини в Клайпеді і Ґданську будуть зберігані перед всякими недопускаемими замахами.

ГІТЛЕР відвідав німецький воєнний корабель „Кельн“. Офіцири й моряки приймали його мов якого суверена, в ґальових одностроях. В його присутности переведено вправи торпедами.

НА ЧЕРВОНІЙ ПЛОЩІ в Москкві відбулася велика дефіляда членів орґанізації військового приспособлення. Перед Ворошиловом і Сталіном перемашерувало понад 70.000 молоді обох полів, узброєної в кріси (ПАТ).

ВІД ВИБОРІВ ДО ФРАНЦУЗЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ Еріо, голова французьких радикалів, що дістала найбільше мандатів, став осередком політичного зацікавлення Франції. В останніх днях відвідало його 180 політиків.

МІЖ ГІНДУСАМИ Й МАГОМЕТАНАМИ в Бомбаю знов прийшло до крівавої боротьби. Погибло в боротьбі 3 Гіндусів, 10 ранених.

КИТАЙСЬКА 19-ТА АРМІЯ дістала наказ вимашерувати до збольшевичених районів полудневого Китаю в характері карної експедиції (ПАТ).

В ЯПОНІЇ цісар затвердив новий уряд. Премієром став Саіто. Новий премієр підчеркнув у програмовій промові необхідність дальшої енерґійної акції в Манджурії для оборони японських інтересів в тім краю.

НОВИНКИ

Всч. о. Франц Масляник родом з Хирова, перемиської дієцезії, промований на доктора богословія університетом в Інсбруці дня 28. V. с. р.

До церкви в Битькові, пов. Надвірна, вломився злодій і вкрав 8 позолочуваних чаш, 3 діскоси й інші предмети вартости 1000 зол. Забрав також зі скарбони 140 зол.

Проф. Іван Боберський приїзджає до Европи, щоб відвідати Рідний Край і европейські центри.

Студента Р. Мигаля, котрий на зїзді Р. Школи виступав проти Преосв. Григорія, усунено з Гол. Управи Р. Школи. На його місце прийшов лікар др. Кордюк.

„Попразен“ в Акад. Домі ще не скінчився. Студ. С. віддав 31. V. студ. Г. свій недільний „довг“ за „почастунок“ ключем по голові.

Студентська харчівня в Акад. Домі завісила 1. VI. свою діяльність на один день, щоби вплинути на успокоєння розбурханих умів серед студентства.

Головна команда поліції в Польщі має бути знесена з причини ощадности. Слідчі уряди мають бути поділені на рейони після окружних судів, а повітівки будуть знесені. („Курер Польскі“).

Всіх 5 Українців з Тернополя, обвинувачених в злочині головної зради, увільнив суд присяглих від вини і кари.

Двох польських ґрафів, Потоцького і Плятера, ошукали купці Володислав і Мошко Мелупи, на 6 міліонів зол., фіктивно продаючи їм акції Людвіполю.

Цьвіти овинені в комуністичну бібулу продавала у Львові Марія Кулібель. Її увязнено і переведено ревізію, підчас котрої найдено ще 50 комуністичних летючок. Показалося одначе, що Кулібель не знала змісту летючок, бо вона неграмотна. Тому її випустили з тюрми.

Ґранат, знайдений в лісі, розірвав на кусні Осипа Олеськова з Суходолу, пов. Копичинці, підчас того, коли він пробував його розібрати.

Польський летун Гавзнер перервав лет з Америки через Атлянтик до Европи наслідком зіпсуття мотору і сильної бурі (ПАТ).

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КАМІННУ ДОЛІВКУ ДО ЦЕРКОВ

з прегарних шліфованих плит

поручає

BRATTEL DE CET

Фабрика цементових виробів

Львів, ул. Шевченка 11 а.

Телефон 20-78.

Рік заснування 1909.

32 6—14

ГРЕБЕНІВ

ПАНСІОН „ЗЕЛЕМІН“

положений в затишнім місці, з прегарним видом на долину ріки Опору,

поручає

соняшні кімнати з бальконами.

Харч добірний та смачний. - Ціни поміркованi.

Зголошення приймає Управа пансіону.

43 2—12

РІК ОСНОВАННЯ 1878.

На зимовий і весняний сезон.

КАПЕЛЮХИ і ШАПКИ

Фірма АНТІН КАФКА

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! Вибір великий!

2 12—?

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш меблі всілякого рода у ГЕШЕЛЄСА у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 41-50

СВІЙ ДО СВОГО! СВІЙ ДО СВОГО!

ПЕРЕПЛЕТНЯ

ПЕТРА ПОДОЛЯКА

ПОБІЛЬШЕНА І ПЕРЕНЕСЕНА з вулиці Третього Мая на вулицю

ЖОВКІВСЬКУ Ч. 28

Виконує всілякі переплетн. вироби, як оправи Євангелій, Служебників, книжок до бібліотек, канцелярійні книги, та приймає всякі наклади :-:-: до брошурування. :-:-:

Поручається ласкавій дальшій увазі. 23 6-?

КІНА

ПАЛЯС: „Тайна Габсбурґського двора“. (Ліль Даґовер).
КАСІНО: „7 пристаней, 7 дівчат“ (Джон Ґільберт).
КОПЕРНИК: „Д-р Джекиль і м-р Гайд“. „Вбивство през. Думера“.
МАРУСЕНЬКА: „Д-р Джекиль і м-р Гайд“. „Вбивство през. Думера“.
МІРАЖ: „Покуса“ (Ґрета Ґарбо) і Бастер Кітон як боксер.
ОАЗА: „Хрестні батьки“, „Серце на якорі“.
СТИЛЕВЕ: „Тарзан“, володар джунґлів.
УТІХА: „Маски“, „Тайна чорного провалля“.
ЛЕВ: „Коли вибила північ“ та „Невловима ватага“ (Ґут Ґібсон).

Одинока найліпша й своєрідна паста до взуття

„ЕЛЕҐАНТ“ КОНСЕРВУЄ ШКІРУ

Жадайте лише сеї пасти. — Адреса: Львів, Кордецького 51.

1 Телефон ч. 60-04. 22—?

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Панталеймон Хитра. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Porto zapłacone ryczałtem.

Ч. 42 (540). Львів, четвер, 9 червня 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст. АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Станіцка ч. 8. I. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам. долар. Ціна числа 25 сот. Конто П. Щ. Кравів 405.807.

Німецький парлямент розвязаний

Нове правительство буде поборювати атеїзм.

През. Гінденбурґ оповістив декрет про розвязання німецького парляменту. В декреті сказано, що райхстаґ розвязано тому, бо він вже не відповідає політичній волі німецького народу. Новий уряд оповістив заяву, в якій сказано, що захитані фінанси Німеччини і більшости держав, що входять у склад Німеччини. Суспільним обезпеченням загрожує банкроцтво. Уряд приступить до боротьби з наслідками затроювання суспільности большевизмом і буде поборювати атеїстично-марксівський спосіб думання. Декрет про розвязання парляменту не подає дати нових виборів. Припускають, що вибори відбудуться в липні б. р. Розвязання парляменту викликало величезне враження.

Нове французьке правительство

Еріо, голова партії суспільних радикалів, що побідила при останніх виборах до французького парляменту, утворив нове правительство. Премієром і міністром загр. справ став Еріо, міністром війни б. соціяліст Поль Бонкур, міністром внутр. справ Шотам. Нове правительство складається з 29 членів, в тім 18 міністрів й 11 державних секретарів.

Хто засідає в новім правительстві Франції.

По партійній приналежності в новім правительстві Франції є 21 суспільних радикалів і 6 членів зближених ґруп міщанської лівиці. Новий уряд матиме у парляменті запевнену поважну більшість. Журналістам сказав Еріо, що тепер треба бути дуже повздержливим в говоренні, бо в сих часах навіть капелюх не повинен знати, що криється в голові дипльомата. Польська преса пише, що всі нові міністри це прихильники Польщі, обзнакомлені з її справами, крім мін. публичних робіт, Делядіє, противника польсько-франц. союзу.

Французько-німецький союз проти СССР?

З Варшави доносять: В дні творення французького кабінету Еріо прибула до Парижа делеґація німецьких політиків. Вони хочуть навязати переговори в справі німецько-французького військового договору. В склад делеґації входять: Арнольд Рехберґ, відомий промисловець з Надренії, капітан фон Еренгард, творець пучу проти першого президента Німеччини Еберта і провідника маршу на Берлін й Артур Маграви, комтур союзу „Юнґ Дайчер Орден". Склад цеї делеґації не дуже відповідає теперішному напрямови французького правительства. На потвердження цеї вістки треба виждати.

Кронпрінц наслідником Гінденбурґа?

Поворот династії Гогенцоллернів?

ПАТ доносить з Москви: Совітська преса пише, що по виборах до райхстаґу презид. Гінденбурґ уступить. Його місце займе б. кронпрінц в характері начальника держави. Це має бути вступом до повороту Гогенцоллернів на німецький престіл. Вся большевицька преса поставилася неприхильно до нового німецького уряду. — ЖАТ доносить: З урядових кругів запевнили представника ЖАТ-ої, що новий уряд Німеччини не буде підпирати протижидівського руху. Франц. преса пише, що Папен приготовляє ґрунт для цісарства.

Замах на Муссолінія

ПАТ доносить: На Венецькій Площі в Римі поліція задержала мущину, котрий вилеґітимувався фальшивим пашпортом на імя Ґальвіні Анджелльо. При нім знайшли дві бомби великої вибухової сили і бровнінґ. Анджелльо мав виконати замах на Муссолінія але здержався, бо мусівби вбити і короля.

Увязнення Українців в Тернополі

В Тернополі переведено серед Українців ревізії й увязнення. М. ін. переведено ревізію у фабриці паперців „Будучність", у філії „Просвіти" і в льокалі спортового клюбу „Поділля". Одночасно на стації увязнено канд. адвокатури В. Бачинського і забрано від нього записки і папери. Увязнено також жінку посла д-ра Барана, п. Блянку Баранову по її повороті зі Львова, де також переведено ревізію у її родичів.

Кріваве віче людовців

2 особи вбиті, 5 ранених.

„Стронніцтво Людове" заповіло в с. Лабунь (пов. Бохня) віче. Староста не дозволив на відбуття віча, кажучи, що в околиці є шкарлятина і дифтерит. Мимо заборони сторонники людовців хотіли відбути віче і виступили чинно проти поліції, закидуючи її камінням. З товпи впали також револьверові стріли. Поліція дала сальву у воздух. У відповідь товпа заатакувала поліцію. Тоді впала сальва в товпу. У висліді 7 осіб ранено, з чого 2 особи вже вмерли.

Камінням прогнали сектаря

До села Умні, пов. Золочів, приїхав з Лодзі якийсь Кароль Сьлівіньский, щоб навязати контакт з тамошними членами секти „Дослідників св. Письма". Місцеві селяни постановили не допустити до відбуття зборів сектаріз. В числі коло 30 осіб пішли під дім місцевого сектаря Думанського, камінням вибили йому всі шиби в вікнах і так прогнали Сьлівіньского. (ПАТ).

НІХТО ВАМ НЕ ПОМОЖЕ, коли самі не поможете, тому складайте свої ощадности 4 40-х

в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.

Голос перестороги

Нова енцикліка Св. Отця Папи Пія XI.

Залунав знова голос з Петрової столиці, сим разом не лиш на письмі, але й радіом. Залунав і жахом переняв світ. Маємо на думці найновішу Енцикліку Св. Отця „Карітате Хрісті", з дня 3 мая б. р., а проголошену дня 19 мая б. р. З великим болем та сумом розкриває Христовий Намісник і Отець християнства страшні рани на орґанізмі людства, які загрожують йому неминучою катастрофою, коли скоро не наступить отверезіння та зворот. З огляду на велике значіння тої Енцикліки не лише для католиків, але й для кождого ще тямущого чоловіка, передаємо тут головні її думки.

I. Св. Отець каже, що „ледви чи по потопі переживало людство так богато і такі великі фізичні й душевні скорби, такі глибокі, такі загальні, як тепер переходить". Причин сеї загальної недолі бачить Св. Отець три: Перша, се немилосердний та безоглядний капіталізм і жажда гроша. Ті нечисленні, котрі посідають незміримі богацтва й відай кермують світом, саме вони, ті раби надмірного зиску, були й є у більшій части виновниками тих нещасть. „До того приходить грошелюбство, сей корінь всего лиха, як його називає св. Ап. Павло (I. Тим. 6, 10) і низьке самолюбство", — воно дуже часто се одинока норма відношень одиниць та суспільностей... Звідси беруться ті взаїмні підозріння, що так підривають всякі взаємини між людьми; звідси цей огидний пересадний еґоїзм, котрий все бере і глядить лише з точки особистої користи не тільки з нехтуванням але і з подоптанням чужого права; звідси цей несправедливий і нерівний поділ дібр, через що державні засоби накопичуються в руках кількох приватних одиниць, які відтак з величезною шкодою загалу нормують всесвітну торговлю після особистих примх".

Друге лихо це пересадний націоналізм. Про нього так пише Св. Отець: „Коли надто надуживається любови батьківщини та понад міру підноситься привязання до своєї народности — яку то любов і пошану правильна християнська любов не лиш не відкидає, а навпаки, своїми приписами освячує й утревалює, — саме ця пересадна любов до своїх і свого вдерлася у справи й у взаємини між нарід та нарід і вже нема провини, яка не знайшлаб оправдання. Вже так дійшло далеко, що злочин, сповнений приватними людьми, який всі однодушно осуджують, сповнений з любови до батьківщини, стається чесний та похвальний. Наслідком того на місце Божого закону про братню любов, котра всі племена й народи лучить в одну родину з одним Отцем, котрий на небі, входить для всіх погубна ненависть. У публичному життю доп'ється святі права громадянського життя і культури; підкопується трівкі осно-

ви віри і справедливости, на яких опирається держава; ломиться вкінці й забувається на прадідні установи, коли то в вірі у Бога тай у вірности для Його закону кладено найсильніші основи поступу й розквіту держави“.

Думаємо, що годі досадніше представити погубні наслідки пересадного націоналізму. Він конечно веде до повної анархії, роздвоєння та руїни. Тут ясно осуджені всякі політичні убийства, атентати й саботажі. А що сказати, коли такі злочини поповнюється на власнім народнім орґанізмі та для якогось фантому, чи божевільної омани, вбивається або загрожується життю визначним людям свого власного народу, лиш тому, що вони шукають розумної дороги, щоб ратувати нарід перед остаточною руїною...

Трета причина се зорґанізоване безбожництво. Нинішне сумне й жахливе положення заострюють вороги всякого ладу, закона й авторитету. Вони наче шакалі кидаються на знеможене людство. Економічну й моральну крізу вихісновують до боротьби проти всего, що надприродне, проти Церкви, проти всякої релігії. Се завзята боротьба проти Бога. В ній вихісновують всі здобутки людської культури й техніки. В тій пекольній боротьбі не стримує ні оден згляд. Нема ні скромности; ні стиду. Непошанована ні одна заповідь, ні одна чеснота. Звідси страшна деморалізація, безгранична розпуста, розбита родина, вирафінований люксус, убийства, рабунки, політичні убийства і всякі безіменні злочини, — словом, служба сатані.

II. Мимо того застрашаючого образу Св. Отець шукає способу ратунку. „Та бачучи, пише Христовий Намісник, таке подоптання найсвятіших установ, таку недолю безсмертних душ, таку погорду Божого Маєстату, не можемо здержатися, щоб не висказати гіркий біль, який придавляє нас. Годі здержатися, щоб не піднести голос з Апостольської груди до оборони здоптаних Божих прав та святої жажди безсмертних душ, котрі так дуже потребують Бога. Се тим більше, що ті ватаги, шаліючі діявольським духом не вдоволяються словами, а лучать всі свої сили, щоби чим скорше здійснити свої злочинні заміри. Горе людям, коли Бог, так знехтований своїми сотворіннями, дозволить свобідно поплисти тим филям спустошення та вжиє їх як бича до покарання світа. Тому се конечне, щоби протиставити без огляду на жертви, „мур Ізраілевому домові“ (Єзекіїл 13, 5); та щоби всі злучили свої сили в оден фронт, проти тих поганих сил, ворожих не лиш Богові, але й людям“.

Та тут лише людські засоби не вистарчають. Треба оглянутися за Божою допомогою. Ось наближається празник Христового Серця. Тому Св. Отець взиває всіх, що мають ще віру й любов до Бога, щоб серед сліз, посту й милостині через цілу девятницю благали Божественного Спасителя о милосердя.

III. Враження цілої Енцикліки правдиво великанське. З кождого слова чується невисказаний біль спільного всім Батька, котрий так щиро, так сердечно напоминає своїх дітий, котрий дрожить на вид страшної руїни, яка загрожує всему людському родові. Ту Енцикліку можна слушно прирівнати до могутнього голосу старозавітного пророка Йоіля, коли він кликав: „Затрубіть трубою в Сіоні, вдаряйте на трівогу на моїй святій горі! Нехай стрепенеться все, що живе на землі, бо надходить Господень день — він вже близько. Се день темний і мрачний, день хмарний і сумний... Тож затрубіть трубою на Сіоні, визначіть піст й оповістіть святочні збори. Зберіть нарід, скличте збори, поскликуйте старців, дітий і немовлят. Нехай жених вийде зі своєї світлиці, а молода з кімнати. Між притвором і жертівником нехай заплачуть священики, Божі слуги і нехай промовлять: Пожалься, Господи, твого люду, не подай на глум свого наслідця, щоб не сміялися невірні!“ (Йоіль 1—11). Дійсно затрубіла труба з вічного міста, з високої стражниці св. Петра. І кличе до покаяння та переблагання Бога за страшні злочини й погорду Сотворителя. Ще ніхто так не промовляв до всего світа, як промовив Св. Отець Пій XI в останній своїй Енцикліці.

Рим, 28 мая 1932 р.

Т. Галущинський ЧСВВ.

НАРАДА

в справі оборони прав української мови.

Дня 4. VI. 1932 р. відбулася у Львові в салі Центробанку нарада (анкета) в справі оборони прав української мови. Перебіг наради був такий:

Нараду отворив Др. К. Левицький з доручення Виділу СУА (Союз Укр. Адвокатів): Наша станова адвокатська орґанізація уважає своїм обовязком не тільки боронити інтереси свого стану, але й права, інтереси та достоїнство своєї нації. Від часу війни наступили некорисні зміни в нашім громадянстві що до оборони прав рідної мови. Перед війною вся наша суспільність разом з адвокатами ставала до боротьби в обороні рідної мови. Тепер укр. адвокатура зустрічає нераз серед власної суспільности опір у справі оборони прав рідної мови! Через те оборона нашої мови адвокатами виглядає в судах немов на якусь політичну акцію. Тому наша станова орґанізація запросила Вас, ВП. Панове, як представників установ наукових, культурних й економічних та представників такого важного чинника як преса, щоб разом нарадитися, як запобічи тим некорисним змінам, котрі наступили. Даю голос референтови.

Реф. Др. Р. Домбчевський: Ми, українські адвокати, займаємося сею справою вже довго. І вкінці ми сказали собі, що прецінь ми не самі, що в тім заінтересована вся укр. суспільність. Чомуж ми самі маємо боротися? Живемо в часі, котрий здійснює права нації як колективів. Від права адресувати коверту в рідній мові аж до права на суверенність! Нема засадничої ріжниці між тими правами. Помалу виростає система вже не тільки права міждержавного, але й міжнаціонального. Уважають націю моральною свідомістю, щоденним плебісцитом. Колектив, який хоче бути нацією, стає нею, навіть не маючи території, в розсипанні, як пр. Жиди. В творенні нації мова відграє дуже велику ролю. Мова се престіж нації а воля колективу, бути нацією, це суверен нації. В Австрії мали ми суверенність під оглядом мови, що сегодня звучить для нас мов казка. В Швайцарії є три суверенні мови, в Бельгії дві, в Фінляндії також дві, в Чехословакії є суверенна дуалістична мова, чехословацька, хоч се дві мови. Навіть на радянщині та справа в засаді позитивно вирішена. В Австрії мали ми в публичнім життю під оглядом мови великі права, в судах, в адміністрації, в школах і при кінці навіть у війську. На банкнотах були також надписи в нашій мові. Урядники мали обовязок відповідати в укр. мові, навіть негорожанам, навіть членам іншої нації, котрі заговорили по українськи. А в судах мали обовязок також протоколувати в українській мові, значить і внутрішне урядування було в засаді українське на нашій території. А не треба забувати, що в Австрії ми щойно зачинали боротьбу за права нашої мови й тому ми не могли ще взяти всего, що нам давала конституція старої Австрії. В Польщі укр. мову висунено зовсім з центр. урядів, з війська, з зелізниці і т. д., піде нема надписів в укр. мові, а в судах дуже обмежено права нашої мови. Все те зроблено розпорядками. До урядів на нашій території приходять польські судді з Познанщини, зі Шлеська і т. п., що не розуміють зовсім нашої мови. Отже судді не розуміють тих, котрих мають судити і навіть не мають обовязку розуміти їх. Такі зміни наступили від часу війни. Правда, по закону член нації може домагатися дечого для вшанування своєї мови,, але нема навіть сказано, після чого оцінювати, хто є членом нації. Противник має право домагатися перекладу актів на польську мову, що здержує хід справ. Польський адвокат не сміє промовляти по українськи, хочби його клієнт Українець домагався того. Українським адвокатам не вільно говорити по українськи, коли не заступають Українців. А на Волині взагалі не вільно їм промовляти в судах по українськи. Українські адвокати не можуть приймати концепієнтів не-Українців, бо їм не вільно в суді промовляти по українськи. Та найбільшим ворогом нашої справи — ми самі, бо не використовуємо навіть тих обмежених останків прав, які ще є. Не робимо жадних зажалень. Є виїмки, але се тільки виїмки. В Станиславові був завзятим оборонцем прав нашої мови пок. адв. Партицький, котрий безнастанно робив зажалення. З інституцій наших робить зажалення „Дністер“. Під тим оглядом лучаються дивні випадки. Напр. люди, котрих загал уважає сервілістами, твердо боронять прав укр. мови, а зате буває, що великі націоналісти зовсім того не роблять. Буває, що навіть наші націоналістичні екстремісти підписують в судах протоколи в польській мові. Треба признати, що комуністи — не входжу в їх мотиви — обстоюють тут права укр. мови. Уживання своєї мови має не тільки престіжове значіння але й практичне. Нпр. у ріжних фірмах не ліквідують наших працьовників, коли публика говорить по українськи. Подібне значіння має це скрізь. І в державі також. Тимчасом лучаються випадки, що наші люди перед судом взивають українських адвокатів, щоб говорили по польськи, бо хибно думають, що се поможе їм „виграти справу“. Се очевидно впливає згодом і на адвокатів, бо й вони члени того колєктиву. Отже й адвокати зачинають уже писати латинкою. Витворюється стан грізний. Та на загал укр. адвокатура тримається. Права нема для тих, що не виконують фактів, що становлять передумову права! Наша орґанізація, наш адв. стан, якому навіть польський закон довірив оборону істнування нації, взиває суспільність до оборони прав своєї мови. — Тут референт відчитав проєкт резолюцій. (Д. буде).

ПОЛЬСЬКИЙ БАНК

перестав продавати доляри.

Польський Банк рішив більше не продавати долярів для внутрішного запотребування. Ціль того зарядження відзвичаїти населення від другої валюти. Управа дійшла до переконання, що віра у всемогучість доляра настільки вже захитана, що наслідком того зарядження не наступить звижка курсу доляра. Одначе на вістку про те на біржі зазначилася вже деяка звижка курсу доляра. У фінансових кругах припускають, що Польський Банк зовсім зрезиґнує з доляра як забезпечення злотого і цілком перейде на забезпечення злотого золотом.

Нехай твій спокій не полягає на людських язиках, бо чи зле, чи добре виясняють собі люди твої вчинки, від того не робишся иншим. (Тома Кемпійський).

ЮВИЛЕЙНИЙ ЗЇЗД „РІДНОЇ ШКОЛИ“.

3)

о. Юхнович запитує, як поступати, коли шкільна влада не затверджує учителів „Р. Ш.“ ізза їх мнимої нельояльности супроти держави і що робити, коли шкільна влада закидає, що шкільні будинки не відповідають санітарним вимогам та з тої причини робить ріжні труднощі. — о. Бабюк: Дуже важна справа дошкільного виховання. Досі „Р. Ш.“ тої справи не поставила як слід. Причина головно в тім, що нема фахових сил. Тому „Р. Ш.“ повинна утворити 4-літну захоронкарську семинарію. Треба також опрацювати доцільну ґеоґрафію рідношкільної політики і скріпити діяльність передовсім в загрожених польонізацією повітах шляхом закладання шкіл „Р. Ш.“ ріжного типу. — Інж. Фіцалович взиває Голов. Управу, щоб докладно опрацювала вказівки про ведення рідношкільної діяльности на провінції, щоб охоронити діячів від помилок. — Проф. Бабяк заявляється за 7-літною народ. школою, бо чим довше триває наука, тим більше дитина навчиться. Се тимбільше потрібне, що більшість мусить обмежити свою освіту до народ. школи. — Студ. Штикало зі Сокаля: Всяка акція за використання державних законів недоцільна і до нічого не доводить. Вона стає паперова й дає лиш паперові успіхи. — Проф. Каменецький з Рогатина: Ми стоїмо перед утратою інтеліґенції. Рогатинська ґімназія зійшла з 800 учеників на 120. В низших клясах менше учеників ніж у висших. По інших приватних і державних середних школах те саме. Причина того трізного явища така: 1) Безглузда кампанія в пресі і на всяких зборах, що маємо „за богато“ середних шкіл, 2) економічна кріза, 3) абсольвенти середних шкіл не знаходять занять. Ми маємо інтеліґенції за мало. В пресі треба переконувати, що нам треба як найбільше посилати дітий до шкіл, головно селянських, бо це найбільш додатний елемент. „Р. Ш.“ повинна змінити своє становище, що середні школи повинні бути самовистарчальні, бо воно доводить ті школи до ліквідації. Щоб заповнити середні школи сільським елементом, треба повести широку збіркову кампанію по селах за продуктами для бурс та інтернатів. — Пані Селезінкова: Голов. Управа „Р. Ш.“ присвятила рішучо за мало уваги справі діточих садків. Треба конче створити при Голов. Управі окремий реферат й інспекторат для справ діточих садків. — Пані сенаторка Кисілевська полемізує з твердженням студ. Штикала, що паперова й петиційна акція за використовуванням законів не має значіння.

По вичерпанню листи бесідників відповідав дир. Кузьмович на запити і в довшім виводі арґументував потребу систематичної леґальної боротьби за використання всіх можливостий, які дають закони в области шкільництва. Відтак зреферував зміну статута. Найважніша точка зміни статута це поширення діяльности „Рідної Школи“ на північні українські землі в Польщі. Опісля заг. збори ухвалили цілий ряд резолюцій у справі рідношкільної політики. (Ті резолюції напечатані в орґані „Р. Ш.“). Щодо резолюцій у справі українського університету студ. Милянич заявив: Студентство на свойому зїзді ухвалило, що боротьба за високі школи в теперішних політичних обставинах недоцільна і безвиглядна. Справа українських високих шкіл буде вирішена тоді, коли буде вирішена українська проблема взагалі. Тому студентство буде голосувати проти резолюції предложеної загальному зїздови до ухвалення. — На предложення студ. Милянича резолюцію в справі високих шкіл вилучено з загалу резолюцій і голосовано над нею окремо. Сю резолюцію також ухвалено. Одначе проти неї голосували 11 студентів. Це викликало велике здивування присутних. — У внесках і запитах др. Волянський, голова станиславівського кружка „Р. Школи“ спростував наклепи студ. Мигаля на Преосв. Григорія, станиславівського Епископа, заявляючи, що Преосв. Григорій все ставився прихильно до „Рідної Школи“ і підпомагав її матеріяльно. Зокрема нераз ратував станиславівський кружок, більшими датками, коли цей знаходився в скрутнім положенню. Преосв. Григорій недавно допоміг станиславівському кружкови „Р. Ш.“ квотою 2.000 зол. Іменем Президії зїзду предсідник його п. радник Кокоруда приняв це спростування до відома.

Важніші резолюції Зїзду „Р. Ш.“

Заг. Зїзд „Р. Ш.“ домагається: 1) української національної школи всіх катеґорій на території заселеній українським народом; 2) знесення законів з 31. VII. 1924 р. (лекс Ґрабскі) в справі утраквізму та урядової мови в школах; 3) виконання закону з 26. IX. 1922 р. про український університет з додатковою постановою про всі типи укр. високих шкіл та приймання без перепон укр. молоді на всі факультети істнуючих високих шкіл без ніяких обмежень; 4) щоби управа укр. шкільництва була в укр. руках і щоби в укр. школах українську молодь учив і виховував укр. учитель; у звязку з тим домагається повернення на укр. землі тих учителів Українців, що їх попереношувано на чужі области та приймання до служби кандидатів і кандидаток Українців учительського звання, які досі остають без посади; 5) реактивування укр. Пластової Орґанізації; 6) заснування державним коштом державних мужеських і жіночих фахових шкіл з укр. мовою навчання всіх щаблів і типів а саме: економічно-торговельних, ремісничих, промислових і технічних. — Заг. Зїзд взиває: 1) укр. громадянство до розбудови укр. приватних шкіл та установ дошкільного і позашкільного виховання та до боротьби з неграмотністю; 2) укр. учителів (-льок) без заняття, щоби на місцях активно допомагали у творенні укр. приватних шкіл усяких типів та дошкільних установ і таким чином служили свому народові та здобували для себе варстати праці; 3) укр. громадянство до закладання дешевих бурс і харчівень, щоб уможливити сільській молоді науку в вищеступневих народніх та загально-образуючих і фахових середних школах. — Заг. Зїзд закликає: 1) здійснити клич про поголовне членство „Р. Ш.“; 2) заложити Кружки „Р. Ш.“ по всіх селах і місточках, де їх ще нема; 3) відсвяткувати Ювилейні Свята „Р. Ш.“ по тих повітах і громадах, у яких досі ще не відбулися; 4) всі Церкви, Брацтва, Кооперативи, Просвіти та інші Т-ва вписатися в члени „Р. Ш.“; 5) передплачувати та масово поширювати ілюстрований півмісячник „Рідну Школу“; 6) полагоджувати свої покупки в книгарні „Р. Ш.“ у Львові, вул. Сикстуська ч. 20.

ВІЙНА МІЖ СССР І ЕВРОПОЮ

рішиться на землях України і її морі.

Французький ґенерал Кіастр, визначний військовий теоретик, видав книжку про недалеку війну між СССР та Европою. СССР — по його словам — приготовляється горячково до „звіздоносного“ походу на цілий капіталістичний світ а зокрема на зах. Европу. Фанатизм большевиків перевищає навіть фанатизм середних віків. Нове большевицьке покоління не хоче сидіти бездільно, тільки бажає завоювати цілий світ. Хвилево совіти звернули головну увагу на Азію, щоби там знайти союзників проти зненавидженого капіталізму. Военний промисл СССР розбудувала перша пятилітка, за котрою підуть дальші пятилітки, спрямовані головно на военні цілі. Війна СССР з Европою може бути, як кожда війна, або офензивна або дефензивна. В обох випадках ключі до побіди лежать над Чорним Морем. Большевики вже кинули новий клич: „Чорне Море мусить бути червоним“! Щоби заволодіти Чорним Морем, большевики мусітимуть заняти Бесарабію і Добруджу, тому там відбудуться перші сухопутні битви. Славетний вал римського цісаря Траяна, збудований тому 2000 літ, буде свідком страшної боротьби двох світів.

Коли большевикам удасться при помочи своєї союзниці Туреччини заволодіти берегами Чорного Моря, ворота до Европи будуть в їх руках. Одинокий ратунок для Европи це заняття Чорного Моря через могутню фльоту союзу держав Европи. Сей плян викликав велике зацікавлення також в німецьких військових кругах, котрі вже в 1918 р. здійснили його але не зуміли закріпити на довшу мету.

Так отже на землях України та на її морі відбудеться велика історична розгривка між двома світами, що взаїмно себе виключають, а вислід тої боротьби вирішить на довго долю всего світа. У звязку з тим є тепер в Парижі німецька місія.

Брак почуття свободи відбивається на обличчі того, хто його не знає. Він — щось зовсім інше ніж я... Те, чим я живу, чим горю, що люблю, — його вбиває. Він душиться в атмосфері свободи. Ми свідки повставання нового роду істот. Фізично вони ніби люди, морально ні. То антропоїди. Стоїмо перед страшною загрозою інвазії антропоїдів. (Мережковський про большевиків).

Редакція рукописів не звертає і з того приводу в ніяку переписку не входить.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Зїзд всіх Марійських Конґреґацій Підкарпатської Руси на Чернечій Горі, коло Мукачева. (Допис). Дня 29 травня б. р. відбувся другий конґрес Марійських Конґреґацій усего Закарпаття. Появилися учасники з отсих головних місцевостей: з Ужгороду, Хусту, Берегова, Мукачева, Михаловець. О год. 9 почалася св. Літурґія під дубами коло монастирської церкви, її правили Ексц. Преосв. Стойка, новоіменований епископ Мукачівський при асисті двох священиків. По св. Літурґії Їх Ексц. А. Стойка привитав учасників щирими словами. По короткій перерві отвирає засідання Вспр. о. Р. Кабацій провідник Мар. Конґреґації в Мукачеві. Тепер виступають визначені члени Конґреґації з коротенькими промовами, в яких складають привіт або згадують могуче заступництво Божої Матери й успіхи та діяльність Мар. Конґреґації даної місцевости. Розуміється по більшій части говорять народною мовою, оден або другий говорить мовою нам не зрозумілою, по московськи. Вспр. о. В. Лар у своїм рефераті поставив два питання: Що ми, члени Конґреґацій зробили і що робити-мемо. Сам обробляє першу точку, в котрій вичисляє діяльність Мар. Конґреґацій по ріжних місцевостях. Їх Ексц. А. Стойка додали: Члени Марійських Конґреґацій показали благородне серце коли Ординаріят взивав всіх до харитативної акції, щоби Русини мали паску на Великдень. Другу точку: Що робити-мемо?“, розвиває Вспр. о. Хира, спірітуал дух. Семинарії: треба нам бути світськими апостолами, заохочує всіх до кат. акції, на кінці своєї промови взиває членів Конґреґацій до присяги вірности Римському Престолові. „Присягаєме“, гомонять молоді груди. — П. Ів. Росоха, ученик фільософії в Празі, відчитує свою працю про христ. солідарність, де доказує, що соціяльні питання повинноcя рішати після Енцикліки: „Рерум новарум“, бо в іншім разі ворог розвяже по свойому смаку. Говорить дальше, що христ. солідарність не є чужа Мар. Конґреґації, бо її члени, ученики учительської семинарії входять як учителі в найтісніші звязки з бідним нашим народом. Вспр. о. Д. Попович, катехит ґімназії в Хусті, підносить значіння катол. преси і предкладає нову, чисто християнську ґазету, яка малаб виходити від 1. XI. ц. р. Це предложення всі приймають з одушевленням. Лише зараз виринула язикова трудність: Якою мовою писати? Бо інакше, кажуть Преосв. еп. Стойка, говорять в Ужгороді (зн. по українськи) а інакше в Мукачеві (по московськи), але за якийсь час будемо всі одною мовою говорити. Їх Ексц. замикає конґрес, дякуючи провідникам Мар. Конґреґацій за їх труди та всім членам Конґреґацій, що прибули на сей конґрес. Папським гимном закінчився конґрес. — Слід додати, що сей конґрес є м. ін. доказом того, як з дня на день шириться народний український напрям на Підкарпатській Руси, а московський напрям заникає. Видно було, що наша молодь уважає себе членом того народу, який живе за Карпатами. — Чернеча Гора, о. А. Ст.

У Веллетрі к. Риму обходжено першу річницю смерти кардинала Вас. Помпілія.

В Анґлії обходжено недавно 300-у річницю уродин славного письменника й апостола кат. ідеї, Джона Драйдена.

Перейшов на католицизм один з директорів „Міжнародного Інституту Соціяльного Християнізму“ в Женеві, Др. Оскар Баугофер, евангелицький пастор. Сталося це під впливом уніфікаційних ідей голосної конференції в Льозанні 1927 р.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

РАДА МІНІСТРІВ У ВАРШАВІ радила над тим, щоб у звязку з більшою подажею збіжжа по закінченню полевих робіт не допускати до знижки ціни збіжжа.

ХОДЯТЬ СЛУХИ, що на чолі польського уряду має станути ґен. Соснковский, якого все висувають тоді, коли поведення супроти опозиції має стати більше поміркованим.

ПОЛЬСЬКА ПРЕСА доносить, що над польсько-німецьким пограниччам і над територією т. зв. поморського коридора від довшого часу літають німецькі військові і цивільні літаки. Вони по словам цеї преси займаються економічною і військовою розвідкою.

ПРЕЗ. ГІНДЕНБУРҐ визначив вибори до райхстагу на 31 липня ц. р. (ПАТ).

В БЕРЛІНІ КРУЖЛЯЮТЬ СЕНЗАЦІЙНІ ПОГОЛОСКИ, що ф. Папен це горячий прихильник негайного союзу Німеччини з Францією. Його вістря булоби звернене головно проти СССР. До сеї концепції мав він позискати Райхсверу, ґен. Шляйхера і самого Гітлера. До того союзу малаб бути втягнена також Польща. За те Німеччина дісталаби свободу зброєнь.

ВЕЛИКЕ ВРАЖІННЯ в німецьких політичних кругах викликала вістка, що б. канцлер Брінінґ не приняв на авдієнції нового канцлера фон Папена, виправдуючися недугою.

НОВИЙ НІМЕЦЬКИЙ КАНЦЛЕР фон Папен заявив у розмові з представниками заграничної преси, що зміна уряду в Німеччині наступила з огляду на внутрішну політику. Корисні осяги в заграничній політиці Німеччина зможе здобути тоді, коли вияснить своє внутрішне положення.

НІМЕЦЬКИЙ КНЯЗЬ ХРИСТІЯН ГЕСЬКИЙ заявив у розмові з французьким дипльоматом, що Німеччина має намір виступити збройно, щоб заняти польське Поморє. В тій цілі в Східній Прусії сконцетровано найліпші відділи Райхсвери. Князь твердить також, що Анґлія не стане в обороні Польщі.

У ФРАНЦІЇ занепокоєні звітами французьких дипльоматів в Німеччині. В тих звітах сказано, що німецький уряд під натиском військових шефів домагатиметься не лише свободи зброєнь але й ревізії теперішних німецьких границь на сході.

У ФРАНЦУЗЬКІМ ПАРЛЯМЕНТІ повстали три політичні табори. Коло соціялістів ґрупується коло 180—190 приклонників і доривочних симпатиків. Радикали з Еріотом на чолі мають коло 200 голосів депутованих. Умірковано партія і правиця також коло 200 послів. Це відношення голосів буде змінятися залежно від справи, над якою будуть голосувати (ПАТ).

СПРАВА ҐОРҐУЛОВА. Попередна вістка принесена пресою, що Ґорґулова, вбийника французького президента, узнали лікарі божевільним, показалася неправдива. Ґорґулова признали лікарі умово здоровим і він буде по всякій правдоподібности засуджений на смерть. Одначе Ґорґулов дальше поводиться наче ненормальний. Процес Ґорґулова відбудеться незабаром.

АМЕРИКАНСЬКИЙ УРЯД не згодився на предложення Мек Доналда взяти участь в льозанській конференції, котра як відомо має радити над воєнними відшкодуваннями і загальною економічною крізою.

КИТАЙСЬКИЙ УРЯД домагається скликання Союза Народів і Комітету 19-ти в справі вирішення манджурської справи. Китайці твердять, що Японія приготовляє ґенеральний напад проти китайських військ.

НОВИНКИ

Продовження Заг. Зборів Т-ва Прихильників Освіти відбудеться у Львові в суботу 11. VI. ц. р. о 6 год. веч. в салі „Укр. Бесіди“, вул. Рутовського 22, І. поверх.

Зелізничі власти в Рогатині щойно по довгих „хожденіях“ о. дек. Щербанюка дозволили на 50% знижку фрахту від посилок для голодуючих Гуцулів. Чи ще й у таких справах муситься робити труднощі?

Невислідженi виновники знищили машини й посуду та повиливали сметанку в укр. кооперативній молочарні в Мужиловичах, пов. Яворів.

В ґданьскій техніці одержали дипльоми інжинірів: Тарас Грушкевич, будівель. виділ, Кордуба Роман, Галущинський Богдан й Озарків Андрій, електр. виділ.

Перун у травні с. р. вбив у Польщі 19 осіб і спричинив 23 пожежі.

В Бережанах переведено недавно 30 ревізій й увязнено богато осіб, обвинувачених в належанню до Комуністичної Партії Західн. України. Увязнення наступило підчас областної конференції КПЗУ в лісі коло Гіронівки. Між увязненими є кілька учеників місцевої ґімназії.

В Турці почав виходити ілюстрований „реґіональний“ двотижневик „Вядомосьці Турчаньске“. Видає його „Т-во Пшияцюл повяту турчаньскеґо“.

За поширювання летючок і приналежність до ОУН засудив суд в Бережанах Й. Якимця, Івана Кравця, Василя Данилюка, Павла Пилима і Гр. Чорного на кару по 10 місяців тяжкої тюрми.

Черновецький „Час“, одинокий український щоденник на Буковині, котрий недавно перестав був виходити із-за матеріяльних труднощів, виходить дальше як щоденник.

Польський летун Гавзнер, що вилетів літаком з Америки до Европи, загинув в дорозі без сліду. Правдоподібно потонув в Атлянтійськім Океані.

Мін-во просвіти опрацювало проєкт великої підвишки університетських оплат. В деяких випадках підвишка виноситиме більше ніж 100%.

Увязнено відповідального редактора „Катовіцер Цайтунг“ за поміщення статті п. з. „Також в Катовицях бойкотують Ґданьск“. Редакція часопису, ратуючи себе, усунула його з редакційного складу.

Переписка Редакції

Просимо дуже, у справах грошевих (передплати і т. п.) не адресувати листів до редакції, бо редакція з тими справами не має нічо спільного і взагалі не знає тих справ, тільки адміністрація. Колиж такі листи адресовані до редакції, то редактор тільки непотрібно тратить час на читання їх, бо читати їх мусить тому, що не знати, чи при кінці не порушена якась редакційна справа, а потому передає такий лист адміністрації. Отже просимо відразу писати до адміністрації в грошевих справах.

Біржа

ГРОШІ: Доляр амер. в приват. оборотах 8.86. В оборотах майже повний застій.

ЗБІЖЖА: Ціни в золотих, стація заладування, парітас Підволочиська (200 км). Селян. пшениця 26—27.50; сел. жито 26—26.25; ячмінь на мливо 15.50—16; вика чорна 18.50—19; гречка на мливо 15.50—16.50; просо 20—21. Ціни в золотих у Львові: селян. пшениця 27.25—27.75; сел. жито 26.75—27.25; каша ячмінна 31—33; каша гречана 40—43; пенцак 31—33. Тенденція знижкова.

НАБІЛ: „Маслосоюз“ платив кооперативам 6. VI. ц. р. за масло пріма 2 зол., за літру молока 20—21 сот., за літру сметани 1 зол., за копу яєць 3.30—3.40 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

СТИСЛІ РЕКОЛЕКЦІЇ ДЛЯ СТУДЕНТОК вищих і абсольвенток середних шкіл відбудуться у **Львові, при вул. Длуґоша 17, в днях від 29 червня б. р. вечером до 3 липня рано.** Учасниці мають явитися в реколекційнім домі **найдалі 29 червня б. р. о год. 18.30.** Зголошення приймає Марійська Дружина Студенток, Львів, Длуґоша 17, **в годинах від 14—16 до 28 червня б. р.** Треба взяти зі собою: коцик, простирало, подушку, рушник, нотатку і молитвенник. Оплата за цілий час зол. 8. Можливі знижки до 50%. 45—1-2

Дирекція Прив. Жін. Учит. Семинарії СС. Василіянок в Станиславові повідомляє:

1) **Вписи** нових учениць на II, III і IV курс семинарії відбудуться **дня 22, 23. і 24-го червня, а вступні іспити** на ті курси **25, 26 і 27 червня 1932 р.**

2) Вписи нових учениць до школи вправ відбудуться в днях **від 10 до 20 червня.**

Звертається увагу інтересованих, що 5 і 6 кляса школи вправ зреформована після нового, шкільного закону та вимог Кураторії є рівнозначна з теперішньою 1 і 2 клясою ґімназійною. Укінчення такої 6 кляси одиноко управнює до переходу в шк. р. 1933/34 до першої кляси ґімназії нового типу.

При семинарії є „Дівоча Бурса“ й Інститут для учениць. Місячне удержання в Бурсі виносить 50 зол. і 2 кґ. товщу або свої харчі і 18 зол. Удержання в Інституті виносить 80 зол. і 2 кґ. товщу місячно. Подання о приняття так до семинарії, як і до Інституту **треба вносити до Дирекції найдальше до 25 червня 1932 р.** 46—1-3

ГРЕБЕНІВ

ПАНСІОН „ЗЕЛЕМІН“

положений в затишнім місці, з прегарним видом на долину ріки Опору,

поручає

соняшні кімнати з бальконами.

Харч добірний та смачний. - Ціни помірковані.

Зголошення приймає Управа пансіону.

43 3-19

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, з переконаєшся, що найдешевше купиш **меблі** всілякого рода у **ГЕШЕЛЄСА** у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 42-50

КІНА

ПАЛЯС: „Тайна Габсбурґського двора“. (Ліль Даґовер).

КАСІНО: „7 пристаней, 7 дівчат“ (Джон Ґільберт).

КОПЕРНИК: „Д-р Джекиль і м-р Гайд“. „Вбивство през. Думера“.

МАРУСЕНЬКА: „Д-р Джекиль і м-р Гайд“. „Вбивство през. Думера“.

МІРАЖ: „Покуса“ (Ґрета Ґарбо) і Бастер Кітон як боксер.

ОАЗА: „Веселий Мадрид“ (Рамон Наваро), „Фатальний матерац“ (Льорель і Гарді).

СТИЛЕВЕ: „Леґіон хоробрих“ і „Вічне полумя“.

УТІХА: „Тайна китайської дільниці“ і „Пострах Тексасу“.

ЛЕВ: „Злочин“ і „Божевільна ніч“.

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Панталеймон Хитра. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Porto zapłacone ryczałtem.

Ч. 43 (541). Львів, неділя, 12 червня 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево; в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст. АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Станіца ч. 8. I. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. Закордоном чверть-річно 1 дм. доляр. Ціна числа 25 сот. Конто П. Щ. Краків 405.867.

Кілько є долярів в Польщі

В чім передує Галичина?

Економічне бюро Банку Польського обчислило, кілько долярів находиться в Польщі і якими дорогами вони впливають туди. Отже доляри напливають до Польщі головно з трьох жерел: 1) привозять їх заграничні туристи. 2) присилають їх еміґранти, замешкалі заграницею, 3) спроваджують їх польські банки для покриття внутрішного запотребування. Головна підстава долярового обороту в Польщі це банкові вклади в долярах. В декотрих банках Польщі долярові вклади виносять 90% загальної суми! Найбільше долярових вкладів у кредитових кооперативах Галичини, бо аж 72% загальної суми. В інших дільницях Польщі се відношення хитається між 5%—52%. Загальна сума долярових вкладів у Польщі виносила в січні б. р. 61,1 міліонів долярів (606,8 міл. зол.), т. зн. 32% загальної суми вкладів цілої Польщі. Долярові кредити, уділені банками, рівнаються майже сумі кредитів золотових. Гіпотечні довги доходять величезної квоти 120 міл. долярів.

Страшний вибух вульканів в Мехіку

Сотки вбитих, тисячі ранених.

Богато надбережних місцевостий в Мехіку залив величезний приплив води, викликаний вибухом давно нечинних вульканів. Береги вкриті тисячами мертвих риб, вбитих правдоподібно якимсь сильним потрясенням морського дна. Урядово обчислено, що скількість вбитих перевисшає 400 осіб. Ранених і позбавлених даху над головою тисячі.

Убили Даляй-Ляму

З Шангаю доносять: Даляй-Лама (Великий Лама), голова буддистів, вертав з конґресу в Нанкіні. Ескортував його відділ жовнірів з двома машиновими крісами і двома панцирними автами. В м. Лінґо приняв Даляй Ляму китайський ґенерал і дав йому як почесну сторожу кількох своїх жовнірів, що мали відвести його до дому його приятеля. В ночи коли Даляй Лама прибув під той дім, убили його якісь бандити. Сторожа втекла.

Біла раса вимирає на заході

13 міліонів бездітних супруж.

В анґлійській пресі появилася статистика, котра стверджує, що приріст білої раси сильно меншає в Злучених Державах Півн. Америки, в Анґлії, Франції, Німеччині й Італії. В тих краях є тепер 13 міліонів бездітних супруж, а в самій Франції поверх 2 міл., то значить 200.000 більше ніж перед війною. В Анґлії є тепер 38% бездітних подруж, в Америці 6 разів більше бездітних подруж ніж було в 18 столітті, а серед інтеліґенції навіть 10 разів більше. Причина того висока життєва стопа і праця поза домом чоловіка й жінки. Німеччина мала вже перед війною 40% бездітних подруж, а тепер число уродин виносить лише 477% передвоєнного числа. Скрізь розпочали вже акцію проти того стану, найуспішніше в Італії.

Похід ветеранів до Вашінґтону

Хочуть там стояти табором хочби й 13 літ.

Преса доносить: З усіх сторін ветерани машерують до столиці Америки. Досі прибуло їх вже 5.000. Богато ще в дорозі. Ветерани домагаються державної платні. Від людности вимагають по дорозі безплатного удержання і вимушують окупи. Перед Капітолем постійно концертує їх орхестра. В той спосіб хочуть ветерани примусити конґрес сповнити їх домагання. Коли одна зелізнича лінія не хотіла їх безплатно перевезти, почали саботажі. Ветерани хочуть заложити в Вашинґтоні великий табор, в котрім будуть постійно кватирувати. Вони заявили, що залишаться в столиці хочби до 1945 року, доки їх домагання не будуть заспокоєні.

Мурин у правительстві Франції

В склад уряду Еріо входить також Мурин Кондас, посол з ґрупи лівих радикалів. Він є підсекретарем стану в міністерстві для справ кольоній. Кандас не є першим Мурином міністром, бо вже в уряді Ляваля був підсекретарем стану для справ кольоній Мурин Діяк. Отже в такій світовій державі як Франції допускають чорного Неґра з кольоній до участи в центральнім правительстві, а ми Українці, що становимо четвертину населення Польщі, не маємо доступу навіть до воєвідських урядів на нашій споконвічній землі.

Тайне порозуміння Японії з СССР?

Большевики продають Японцям акції східно-китайської залізниці

„Дейли Експрес" приносить сензаційну вістку про заключення тайного порозуміння між СССР і Японією. На підставі того порозуміння, СССР позволив Японії поширити своє панування в Манджурії й частинно в Монґолії. Дневник стверджує, що дипльоматична побіда Японії наступила по 6-місячнім мілітарнім поводженню в Манджурії. На підставі цего тайного порозуміння, СССР має продати Японії всі акції східно-китайської залізниці. Москва зобовязалася також не інтервеніювати в користь Китаю і не вмішуватися до жадних спорів, які моглиб повстати здовж побережжа Тихого Океану. (ПАТ).

СТАРІСТЬ МУСИТЬ ПРИЙТИ — а з нею Ваша неспосібність до праці, тож складайте на чорну годину свої ощадности в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.

4 42-х

30-ліття страйку

нашого селянства в Галичині.

В червні сего року минає 30 літ від часу, коли широкою лявиною покотилася хвиля селянських страйків через Східну Галичину.

Наперед факти:

Перші вістки про великий страйк в нашій тодішній пресі виглядали як слідує:

Дня 20. VI. 1902 р. вибухнув страйк рільних робітників в Куровичах, пов. Перемишляни. Причина — низькі платні робітників 40—60 сот. денно. Селяни домагаються 80 сот. Сусідні села симпатизують з рухом та не йдуть на роботу.

Дня 22. VI. 1902 р. застрайкували селяни в Чижикові, львівському пов., зараз потім у Глуховичах та Острові коло Винник. В Глуховичах увязнено 8 селян, що зганяли з поля чужих робітників, спроваджених жидом-посесором. Коли їх скованих вели, селяни хотіли відбити їх від жандармів. Чотиром з них удалося втечи. За те увязнено війта, Т. Івасюка і ще 7 селян.

В Тернопільщині вибух страйк спершу в Довжанці, Загробелі, Мишковичах, Петрикові та Янківці, бо плачено селянам по 40—50 сот. В Бобреччині застрайкували перші: Дмитровичі, Звенигород, Горисловичі. На села Тернопільщини виїхала кіннота, хоч селяни заховують спокій. 30. VI. внесли наші посли інтерпеляцію в соймі в справі страйку.

Хоч заборону страйку знесено законом з 17. IV. 1870 р., староста Завадский в Тернополі видав обіжник до гр. кат. урядів парохіяльних з датою 28. VI. 1902 р., в котрім домагається, щоби священики представляли своїм парохіянам шкідливі наслідки страйку. Староста в Гусятині Дільц, як також у Скалаті, заборонили страйкувати.

В Збаражчині застрайкували в Гнилицях, домагаючися підвишки заробку з 30—60 сот. на 70 с.—1 К. В Куровичах дідич пристав на домагання селян, таксамо в Глуховичах, Острові і Білці. В деяких селах дідичі підвищають платню на 30 с. без страйку.—В Золочівщині вибух страйк косарів в Озірні, бо не хотіли косити сіна за 8-у ані 6-у копицю, тільки за 2-у або 3-у. — В Тернопільщині потворено страйкові комітети. Велика солідарність панує серед селянства. Богатші допомагають бідним і дають їм роботу. Двори хочуть конче викликати ексцеси, щоби був претекст домагатися війська... До Чижикова к. Винник спровадив посесор косарів-страйколомів з сусідних сіл. По дорозі „хтось златав їм плечі буком" і вони втікли. В Гнилицях (Збараж) прилучилася до страйку і двірська служба. Арештували 3 форналів. Учителя П. Кирилюка перенесли з села за страйкову аґітацію.

12. VII. 1902 р. відбулися 2 великі віча в Добромірці (Збаражчина) при

участи понад 7.000 селян з сусідних сіл. По тих вічах застрайкувала вся Збаражчина.

2. VII. 1902 р. приїхало до Гаїв к. Львова коло 150 Мазурів з Білки з косами на панський лан. Місцеві просили їх, щоби не псували їм страйку. Але підпиті Мазури побили тяжко Р. Верболовича, а тоді Гаївці кинулися на них та прогнали їх. Увязнено 7 Гаївців та скованих пігнано до Винник.

15. VII. 1902 р. застрайкував Говилів вел. і малий в Гусятинщині. В Заліщиччині застрайкували: Рожнівка, Тлусте, Головчинці, Ангелівка. В Сухівцях (Збаражчина) засудили 13 страйкуючих форналів на 14 днів арешту. Син посесора, Жид, побив тяжко 2 жінки. В Купчинцях (Тернопіль) зачався страйк 21. VII. 1902 р. Місцеві богачі: Степан Гарматій і Павло Думка, котрі помагали страйкуючим матеріяльно і морально, мали ріжні доходження та судові розправи. — Де були Жиди-посесори і коршмарі, там зачався антисемітський рух. В селі Цапівці (пов. Заліщики) ухвалили бойкот коршми, нічого не купувати ані продавати Жидам.

Народний Комітет видав відозву 26. VII. 1902 р. В ній покликується на ухвалу Нар. Зїзду з 26. XII. 1901 р., котра каже: „Супроти щораз змагаючоїся аґресивности противників, задля оборони прав і заспокоєння потреб руского народу, ужити всіх можливих законних способів, не виключаючи і страйків та бойкотів“. Відозва дораджує і взиває до страйку, взиває богатших до помочи бідним, перестерігає перед насильствами, радить закладати страйкові комітети.

В Мишківцях (пов. Гусятин) улани розігнали людей, що вийшли подивитися на військо, одного селянина покалічили тяжко, богато легко поранили. В Копичинеччині увязнених понад 300.

До Рожанівки (пов. Заліщики) 25. VII. 1902 р. приїхали чужі робітники. Проти них вийшли наші селяни в числі 7—8.000 людей. Супроти такої демонстрації жандарми і військо не робили ужитку зі зброї а чужі робітники вернулися.

В селі Ворволинцях (пов. Заліщики) зібралися люди на вістку, що їдуть Гуцули. Жандарми зачали розганяти людей та поранили 4 селян. Стріляли до товпи, але на щастя нікого не вцілили. Увязнено 11 селян.

Урядовий комунікат з 27. VII. 1902 каже, що страйк найбільше поширився в Заліщиччині, Чортківщині та Гусятинщині. Дрогичівці напали 26. VII. 1902 р. на лан і зігнали працюючих робітників. В Кошилівцях селяни напали на Гуцулів і ті втекли до дому. Подібних нападів було богато. Страйкуючі скликуються, бючи на алярм у дзвін.

Одного селянина з Мишкович (пов. Копичинці) увязнено за те, що сказав: „Найясніший Пан видав закон, що страйкувати вільно і вільно кождому домагатися такої плати, яку хоче“.

В Зеленім Куті мала бути облога двора та частинне знищення засівів — по донесенням польської преси.

З Заліщиччини писав очевидець до „Діла“ ч. 157: „Страйк заострюється. Громади станули на 2 К. і на 6-м снопі і не уступають. Чужі робітники як тільки довідаються про страйк, переважно вертають домів. Часть з них жне панський лан під охороною жандармів і війська. З тої причини приходить нераз до сутички між військом та нашими людьми, що наганяють сторонських женців. Військо (кіннота) дуже густо розсіяне по селах. Арештування людей бувають досить часто. Збіжже доспіває на добре, а угоди жадної нема. Нарід колотиться, декуди буриться, виступає грізно. Раз-у-раз переїзджають селами уланські патролі. Дзвони бють на ґвалт, взивають нарід на раду. Здається немов серед війни“.

Так виглядали галицькі села підчас страйку 1902 р.

Деякі пани так настрашилися, що повтікали з сіл і не було з ким робити угоди. В Бураківцях 2. VIII. 1902 р. улани напали на народне віче (коло 500 осіб), потратували богато людей, кількох тяжко порубали шаблями. Потім увязнено 137 людей, сковано і пігнано „трапом“ до Чорткова, окружених кіннотою. В Базари (пов. Заліщики) військо ввійшло до церкви, повиганяло звідти людей, що поховалися там перед уланами. Вигнаних з церкви били шаблями та прикладами. В Заболотівцях (пов. Чортків) 4 селян погибло від уланських шабель підчас атаку на зібраний народ. В Якторові (пов. Перемишляни) 1. VIII. 1902 р. гузари напали на людей, що з цікавости приглядалися військови, зарубали двох на смерть, 6 тяжко поранили, кількадесять лекше, в тім богато жінок і дітей.

В Неслухові (пов. Камінка) коли війт не хотів позволити війську розкватируватися, хотіли його закути. Але люди крикнули: „Куйте нас всіх“! Тоді офіцир гузарів витягнув шаблю і сам порубав 5 людей, двох тяжко.

В Плотичу (пов. Бережани) прийшло до масакри. Дві ескадрони драґонів і компанія піхоти атакували селян. Школу брали „штурмом“. Одного селянина вбили, богато ранили.

Зі Збаража писали: „Цілий повіт страйкує. Обі сторони твердо тримаються. Хмари війська і жандармів по селах. Служба двірська також страйкує. Староство засуджує денно по кількадесять людей, двораків і комітетових. Арешти переповнені“.

8. VIII. 1902 р. жандарми привели до Золочева 28 селян з Борткова так скованих одним ланцухом за праву ногу, що мусіли йти боком, стаючи собі на ноги. Коли се побачив один австр. полковник, сказав: „Навіть псів так не вяжеться“!

Цікавий був страйк в Росоховатци. В тім селі жиють майже самі латинники, а найбільше там збіднілої, ходачкової шляхти, що також мусить заробляти в дворі. Та шляхта також застрайкувала.

Страйки булиб далеко скорше покінчилися, якби старости, комісарі та військо не перешкоджували угоді селян з дворами. В богатьох повітах проголошено стан облоги. Увязнено всіх комітетових, за кару розкватировано військо, котре нищило збіжжа на полі і по стодолах. Найбільше далися в знаки Мадяри. Вони крали все, що могли, нищили, рабували, насилували жінок! Натомість Чехи заховувалися спокійно і не робили шкід.

Суди стояли на услугах дідичів. Кількадесять тисяч селян волочено по судах, около 4.000 увязнено, кількасот процесів, кількасот літ вязниці — це був сумний епільоґ страйку. Суди карали страйкарів головно за злочин проти 98 § (публичне насильство через вимушення, доконане самою погрозою). Це було в 90% всіх страйкових процесів. Як се виглядало в практиці, нехай говорить такий куріоз: Панько Пиріг з Паушівки йдучи полем, кивав здалека батогом на спроваджених чужих робітників, що під охороною жандармів їхали гостинцем в більшім числі. І за оте „кивання батогом“ посидів цілих 6 неділь у слідчій вязниці, хоч засуджено його за „переступлення“ 98 § на 14 днів.

В Золочеві сиділо коло 400 селян в арешті.

„Масові арешти, заборона нарад, террор, орґії жандармів, комісарів та війська, завішення всіх конституційних прав“ — так описує пацифікацію страйкарів у своїй промові в парляменті пос. Ю. Романчук 24. X. 1902 р.

Коли на селі появився який „сурдутовець“, українець-інтеліґент, змісця його арештувано. Так було з богатьома студентами, що згідно з ухвалами студ. зїзду 26—28. VII. 1902 р. аґітували за страйком.

Страйкувало тоді в Галичині коло 500 громад у 25 повітах: Заліщики 53 сіл, Збараж 34, Камінка 33, Тернопіль 31, Бучач 30, Перемишляни 29, Бережани 28, Гусятин 28, Золочів 24, Теребовля 24, Скалат 22, Чортків 22, Львів 14, Підгайці 10, Бібрка 10, Городок 9, Борщів 5, Городенка 4, Рогатин 3, Коломия 2, Богородчани, Товмач, Рудки, Жидачів по 1 громаді.

Як бачимо, страйкувало головно наше Поділля.

Такі були факти, подані тоді нашою пресою. Освітлення тих фактів подамо в слідуючих числах „Н. Зорі“. Тут зазначимо тільки загально, що в великім страйку і наші священики і наші заможні селяни йшли рука в руку з сільською біднотою, хоч се не було в їх інтересі. Цікаве також те, що в брошурі п. з. „Страйк і бойкот“, котру написав Ів. Франко й видали радикали в 1896 р., була виразна протистрайкова тенденція.

Українці в Латвії

Українців в Латвії є 36.029, з чого 4.751 в самій Ризі. Українці становлять 0.53% населення і займають серед латвійських національних меншостей пяте місце по Москалях, Жидах, Німцях і Поляках. Та Українці в Латвії ще зовсім не зорґанізовані, не мають жадного посла в парляменті ані навіть власної парохії. В Ризі від 10 літ виходить російською мовою православний журнал „Вѣра и Жизнь“, котру редаґує Українець з походження, протоєрей Кирило Заяць. Найбільше Українців живе в провінції Летґалії.

Америка підпомагає зброєння

Нюйорський кореспондент московської „Правди“ пише, що американські банки дали Японії 180 міл. долярів кредиту на купно зброї й амуніції в Америці, 100.000 тон чілійської салітри й олова за 230 міл. дол., т. зн. 83% усего експорту того товару. Нафтових продуктів Японія ввозить тепер о 30% більше, автомобілів 47%. Таким чином американський промисл і банки, пише „Правда“, беруть чинну участь в механізації і моторизації японської армії.

Крівава преса

В „Ґазеті Варшавскій“ оповістив Новачинський остру статтю під тим заголовком проти „Іл. Курера Цодзенного“. В ній м. ін. пише, що той орґан і „Таємний Детектив“ належать до т. зв. „Крівавої преси“. В Европі й Америці вона вже на вимерті, в Польщі в найвисшім розквіті. З тою злочинною пресою упоралися вже у Франції, задавив ту гидру Муссоліні зараз в першім році своєї влади, замкнули таку пресу й у Відні, навіть большевики знищили те крівaве болото. Вимели таку пресу Чехи, в Парижі перевів з нею боротьбу о. Бетлеґем, у Скандинавії нема ні сліду такої преси, навіть не зачинала появлятися, у Швайцарії, Бельґії й Голяндії ні одного дня не лишилиб на свободі такого типа, що збиває готівку на райфурських анонсах.

Кому богацтво дало цілковиту легкість життя, той легко привикає до того, щоб земні добра уважати за перше і найбільше; та з того приводу не треба лаяти богатих, а радше треба їх жалувати. (Ґете).

о. М. КАРОВЕЦЬ ЧСВВ.

Велика Реформа Чина СВВ 1882 р.

24. Політична сторона реформи Чина.

Відповідно до вказівок протоігумена о. Сарницького, які він висказав в листі до Св. Отця Льва XIII і відповідно до вказівок того Папи у справі конечного поспіху щодо реформи висказаних устно о. Яцковскому[131]), справу реформи приготовлювано в Римі укладанням проєкту конституції, яка мала скоро появитися. Текст тої конституції в богатьох точках змінив і доповнив сам Св. Отець Лев XIII. Студії над проєктом реформи, укладання тексту буллі, поправок і конечних вставок самого Папи, тривали майже цілі три місяці. В марті 1882 р. був вже готовий текст конституції про реформу Чина, яку Папа мав оголосити. Однак тому, що така важна річ, як реформа одного Чина, яка мала бути переводжена через монахів з другого Чина і то іншого обряду й іншої народности хоч обдумана всесторонно Св. Отцем, а провідник новіціяту призначений через о. Яцковского заосмотрений був вже потрібними повновластями[132]), натрафляла на ріжні великі труднощі, треба було приготовити до тої справи і державні чинники. А були трудности так з огляду державно-політичного(як се нисше побачимо з письм міністра Айбельсфельда[133]), міністра ґрафа Тааффе, міністра ґр. Кальнокія австрійсько-угорського амбасадора при Ватикані ґр. Паара, кардинала Сімеоні, нунція Ванутеллія), як і з огляду національно-політичного (як се побачимо з письм міністерств, які в дальшій праці буду наводити). Яке велике було заінтересовання реформою Чина побачимо з письм міністерства внутрішних справ і міністерства віроісповідань і просвіти до намісництва в Галичині, з переписки намісництв долішної Австрії, Буковини і Галицького намісництва, з нашими Ординаріятами у Львові і Перемишлі, з університетами у Львові, Кракові, Чернівцях, Відні; з поліцією і всіми старостами в Галичині та з усеї тодішної української й польської преси і публікацій, з письм до Папи і до цісаря, з депутацій як також з ухвал і протестів духовенства, учених і політиків. Реформа Чина се не було діло переходове і скоро проминаюче. Треба було насамперед Єзуїтам обняти монастир в Добромилі разом з церквою і всім господарством для новіціяту; мусілося старших нереформованих Отців перенести до других монастирів, передати урядово, при асистенції світської власти весь інвентар монастиря а на се треба було згоди політичних чинників.

Тодішні наші Галичане не мали одної національної ідеї, що є доказом низького національного і політичного вироблення. Так звані тодішні „тверді“ або русофіли признавали єдність з велико-руською нацією. Їх тягнуло в сторону Москви. З ідеєю національної єдности лучилася ідея релігійної єдности. Друга часть „твердих“ стояла на ґрунті національнім з народовцями, але й та часть хотіла „чистити“ наш обряд на лад схизматицький. Перша часть твердих була більше активна. До тої активности побуджували її рублі або надія на ліпші посади в Росії[134]). Тодішні їх часописи „Слово“ і „Проломъ“ писали по московськи і поширювали в Галичині московські ідеї. До тих русофілів належали священики і то більше освічені, як ось Яків Головацький[135]), Гіполіт Криницький, Пилип Дячан, Маркил Попель, Іван Наумович і інші, що проповідували схизму, бо видно ніколи не були добрими католиками[136]).

Народовці, пізніші Українці, хоч стояли на властивім ґрунті щодо національности, іменно що ми окремий нарід від Москалів і від Поляків, під оглядом релігійним не всі були як належить католиками, то є вірними Апостольській Столиці. І тут більшість була ліберальна, навіть духовенство. Рим в їх поняттю, не мав права переводити ніяких реформ у нашій Церкві, отже й реформи Чина. Що так було, найвиразніший доказ, що зі св. Юра виходили вказівки, як вносити протести проти реформи. Митрополит Йосиф Сембратович в пастирськім листі з 2 червня 1882 р. вправді напятнував при кінці, що не належить вносити протестів, але се було сказане дуже стидливо, а натомість рішучо похвалено всю капітулу, каноніків і все духовенство за вірність Римови і цісарському Домови та завізвано нарід до збирання підписів до цісаря в часі, коли в цілім краю кипіло і збирали підписи в цілі протесту проти реформи. Ту прикру справу освітлю дальше документами з тих часів. Рівночасно в тім пастирськім посланню висказано прилюдно жаль, що Св. Отець написав в буллі, що відчуває біль серця, коли думає о Русинах.

Авторство того послання приписують ґенеральному вікарієви, Михайлови Малиновському, що не терпів української мови і висмівав її[137]) та був злим дорадником митрополита Сембратовича і кермував справою протестів в цілім краю.

Доказом сего мого погляду є остре письмо намістника Потоцького до митрополита, яке наведу низше в цілости та цікаве письмо добромильського старости до намістника, де виразно приписано вину протестів Василіян проти реформи самому митрополитови, що в тім письмі виарґументовано й доказами вияснено, як митрополит учив монахів вносити протести нібито в формі просьби. Становище каноніка й офіціяла Малиновського, котрий властиво управляв св. Юром, не було льояльне для Апостольської Столиці та було шкідливе для митрополита і капітули і скінчилося зле для самого Малиновського і для митрополита, бо обох завізвано до резиґнації. А причиною безпосередною була реформа Чина, як се буде можна бачити з документів.

Коли вдумуватися в неясне становище нашого тодішного духовенства і навіть його рішаючих чинників, то зразу ніяк не можна зрозуміти, яка була властива ціль такої церковної політики. Тільки дуже помалу виринають з архівних актів поодинокі точки, на яких можна оперти думки в цілі зрозуміння того дивного і фальшивого становища. Крутило тим всім російське правительство через свою амбасаду й конзуляти в Австрії. Вони впливали безпосередно і на світських і на духовних, а вгорі, у нашої єрархії, не було ні ясного погляду на те, до чого се веде, ні енерґічної волі, щоб опертися злу. Тому загальне запаморочення стало таке сильне, що навіть люди без сумніву по католицьки думаючі, не мали довший час відваги, виступити проти того. Нпр. в тім часі виходив добре редаґований, одинокий католицький орґан, котрий видавав тоді канонік (пізніший епископ) о. Юліян Пелеш при співучасти оо. д-ра Сильвестра Сембратовича, д-ра Йосифа Мільницького й о. професора Олексія Торонського. Отже навіть той орґан тільки оповістив папську буллю про реформу і ні словечка не знайшов для її оборони, хоч у цілім краю нападали на ту буллю і весь наш нарід підбурено проти Апостольської Столиці. Доперва пізніше „Рускій Сіонъ“ відважився осудити таке поведення. А митроп. Йосиф Сембратович ще навіть потім коли нунцій Ванутеллі звернувся в тій справі до нього як голови церковної провінції, поучає Василіян, що можна в формі просьби протестувати проти реформи, то значить просити о цофнення буллі, бо — каже — навіть самого Бога можна просити...

До таких консеквенцій довів факт, що відразу не занято ясного становища. Розуміється, свідомого підлягання російським впливам не підсуваю митрополитови Йосифови. Одначе се факт, що його становище супроти Апостольської Столиці не було зовсім поправне і що те становище було випливом тодішного своєрідного націоналізму, який цілковито не орієнтувався в тім, що нашу націю скріпляє, а що розвалює.

---

[131]) Се видно також зі слів письма нунція Ванутеллія до президента міністрів ґр. Тааффе з 10. IV. 1882 р. які я навів нисше в цілости.

[132]) „Sua Santita nell' Apostolico zelo doop aver preso in considerazione ed esaminato maturamente il gravissimo affare, ha dato le opportune, disposizioni, colle quali è provveduto alla riforma dell' Ordine su indicato, gradita anche da Sua Maestà Apostolica e dal suo Governo“. Його Святість обдумавши в своїй Апостольській ревности і зваживши зріло дуже важну справу, видав відповідні зарядження, якими приготовано все до реформи висше згаданого Чина, на котрі ласкаво згодився Його Апостольська Величність і Його Правительство“. — Гл. письмо кард. Симеоні до ґр. Людвика Паара австрійсько-угорського амбасадора при Апостольській Столиці Лист N. 2. Dalla Propaganda 12. Maggio 1882. Адресовано: A Sua Eccellenza Sig. Conte Lodovico Paar, Ambasciatore di Austria-Ungheria, presso la S. Sede. — Haus-Hof und Staatsarchiv Wien.

[133]) Ось слова австрійського міністра віроісповідань і просвіти до галицького намістника Альфреда Потоцького з 18 квітня 1882 р.: „Da mir dieser Gegenstand nicht bloss in kirchlicher, sondern auch in politischer Beziehung äusserst wichtig erscheint“... Гл. письмо міністра культів ч. 409 100, ректифікат актів Президії Намістництва ч. 69. На сьому місці складаю щиру подяку Світлій Управі державного Архіву у Львові за дозвіл користування з актів Архіву, в якім знаходиться богато цінного матеріялу для праці над реформою Чина. Дотичні акти буду часто наводити в дальшій моїй праці.

[134]) Гл. про се цікаві дані в Записках НТШ, зреферовані в „Н. Зорі“ ч. 30 з 1930 р. Стаття п. з. Галичина й Росія, з новооопублікованих документів б. Царської Канцелярії. — Гл. також: К. П. Победоносцев и его корреспонденти. Том I. Москва—Петроград, 1923. Виписки в „Старій Україні“, 1925 р. XI—XII. Ст. 212.

[135]) Яків Головацький, гр. кат. священик, належав колись до ґрупи народовців і був одним з трійці нашого відродження (Шашкевич, Вагилевич, Головацький), але пізніше перейшов на сторону ренеґатів і став апостатом. Уроджений 1814 р., ординований 1843 р. В 1848 р. став професором укр. літератури у львівськім університеті. В 60-х роках його усунено з університету і він 1867 р. перейшов до Росії, де й помер 1888 р.

[136]) Про се згадує епископ Пелеш у своїй Історії Унії нашої Церкви з Римом як слідує: „Durch die Leugnung der Selbsständigkeit der ruthenischen Sprache gehen für die ruthenische Literatur überhaupt und die theologische insbesondere viele gute Kräfte verloren andere werden vom antikatholischen Geiste corrumpiert und so manche ziehen sich aus Utilitätsrücksichten zurück... Nach dem Jahre 1848... die Thätigkeit des ruthenischen Klerus hat sich mehr dem politischen Gebiete zugewendet, in Folge dessen auch die anerkannt besten Talente des hohen und niederen Klerus für die theologische Litteratur nur sehr wenig geleistet haben. Die Anhänger der russischen Richtung mit der Sprache oft auch die Religion bekämpfen und als heftige Gegner der Union auftreten“. Пелеш: Geschichte der ruth. Kirche mit Rom. II. стор. 1071.

[137]) Михаіл Малиновський ур. 1812, ординований як целебс 1837 був довгий час каноніком, архідіяконом і деканом Капітули. Був талановитий; на митр. Йосифа Сембратовича мав великий вплив і він властиво управляв архідієцезією. Був автократом, при тім дуже прикрий в обходженню. Написав: Die Kirchen- und Staats-Satzungen, bezüglich des Griechisch Katholischen Ritus der Ruthenen in Galizien- Lemberg 1864, книжка ще нині цінна. Працював також в Галицькім Сіоні. 1882 року усунений з каноніка. Гл. стаття М. Возняка: До історії боротьби о. М. Малиновского з народною мовою. „Нива“, ч. 19. 1911 р., ст. 583.

Коли ти для змислової приємности зробиш щось злого, то змислова приємність минеться скоро, а зло останеться на завше. (Катo Старший, 234—149 перед Хр.).

ОСИП НАЗАРУК

В столиці жовтого діявола

5) З моїх подорожних записок.

Фарми в Америці пустіють — в цілих околицях. Молоді фармерські дівчата, а за ними й хлопці втікають до міст, що мов великі помпи-ссавки висисають з сего величезного краю його здорове, хліборобське населення. І кидають його на міський брук, у камяну пустиню, де ночами так богато світла. І тому фармері не мають жінок на фармах. І тому фарми стоять пусткою. І таких пустих фарм щораз більше.

А Ню-Йорк се така найбільша ссавка, на цілім континенті Нового Світа, від проливу Берінґа аж до Патаґонії.

Як усе те скінчиться? І що се властиво є?

Говорять і пишуть, що на се впливають економічні відносини. Певно. Бо коли задовжений хлібороб не в силі вже платити рат за дороге господарське знаряддя, коли проценти його додушують, а хліб або дешевий або зовсім не зародить, — тоді річ зрозуміла, що він покидає все і йде до міста, шукати роботи. Бо куди ж інде піде?

Та цей образок ще далеко не пояснює скорого й масового спливання хліборобського населення до міст. А не пояснює тому, бо спливають до міст також заможні хлібороби. Втікають від ріллі дочки і сини також богатих фармерів, дуків. Втікають масово. Тут очевидно відбувається якась душевна ломка, а не тільки економічна. І се ще велике питання, що в тій справі переважує: економіка чи психіка?

Що тут ділають обидва чинники, се може заперечити хіба засліплений чоловік. Ріжниця між діланням тих чинників „тільки“ та, що психічний чинник далеко глибший і через те сильніший. І коли економічний чинник дасться прослідити й вирахувати аж до подробиць, то з чиником душевним сего зробити не можна, бо він складається з безлічи причин таких ріжноманітних, що тут не богато відкрилиби навіть рентґенівські очи обсерватора, якби хто такі очи мав. А й того, що відкрилиби, не можна уложити в ніякі пропорції. Там утекла до міста фармерська дівчина, а за нею поїхав залюблений хлопець або й кілька хлопців,— або навпаки. Чого втікла та дівчина? Може в місті сподобалося їй кіно. Може прегарно освітлені вистави з одягами? А може не сподобалося їй болото на фармі осінною порою? І мала його досить. В місті такі чисті і рівні хідники... І вона буде голодувати в місті, а на фарму не верне.

Та такі й подібні причини се дрібнички в порівнанні з підсвідомими або несвідомими, котрі протягом тисячеліть рішали нераз про передвигання цілих рас з місця на місце. Ті причини не все були економічної натури, хоч часто були економічні. Адже трудно навіть припустити, щоби в давних часах, коли на земній кулі було ще дуже богато свобідного місця і поживи, відбувалися великі переносини цілих рас з браку тої поживи, котрої скрізь було до схочу. Зрештою бачимо наглядно, що на ріллі навіть при найгірших обставинах все таки є більше поживи ніж у містах, коли наступить кріза міського промислу. А мимо того міське населення не вертає масово на ріллю. З голоду буде вмирати, а не вертає, мимо найбільших полекш, які таким поворотцям далиб і Анґлія й Америка й інші краї.

Річ ясна, що тут рішають чинники психічні. І коли ті чинники закрутять голови людям, тоді не помагає ніщо.

Ніякого пояснення не дає „пояснення“, що — мовляв — масове переселення з ріллі в міста се природне і самозрозуміле змагання на вищий щебель життя. А не пояснює се нічого тому, бо знаємо якраз противний рух. І так високо культурне племя індіян Мая в середній Америці, котре мало великі міста з улицями, виложеними порцеляною, нараз масово покинуло ті міста, перенеслося в непроходимі ліси і здичіло. Хіба ясно, що се не було „самозрозуміле“ змагання на вищий щебель життя. Так було і ніяка наука не має поняття про причини того дивного факту.

*

Треба ще кинути оком на музей, де зібрані цікаві річи.

Їду на 77 вулицю, оглянути індіянський відділ великого музею.

Грубо помиляється кождий, хто думає, що Індіяне були дикуни — кромі Азтеків, Мая і Перувіянців.

Передовсім впадає в очі човно випалене з одного величезного кедрового дерева — $64^1/_2$ м. довжини й 8 м. ширини! Якоїж високої техніки треба було для виконання такого діла! Човно помальоване. На нім представлений у натуральній величині начальник племени зі своїм оточенням і невольниками, що гребуть веслами. Типи тих невольників такі, якби їх моделювали після зразків европейських мужиків. Глибокий матеріял для студій.

Ще дивніщі — мумії племени Шінук (наголос на останнім складі). Подібні до староєгипетських...

Величезні вироби з дерева. Скрині прекрасно інкрустовані мушлями. Гарне хатне знаряддя, делікатні плетінки чудово дібраних красок, одяги й пацьоркові вироби. Пригадують наші. Вироби шкіряні, виправлені, побілені. Гончарські.

Та над усе вбиваються в тямку — передчасно постарілі, тяжко працюючі індіянські жінки. То вони творили все — а мужі бавилися... Тут причина загибілі їх раси.

Бачив я там іще 15 родів кукурудзи — все ріжних кольорів, від білого аж до чорного включно.

Прецікаві моделі індіянських міст на недоступних скелях або виковані в прямовісних стінах яруг.

Чужа поміч звичайно не осягає цілі. Вона тільки рідко коли має трівкі наслідки. Ба, вона через те, що робить злишним твоє власне зусилля, легко паралїжує й задушує в людині силу волі і силу ділання та всякий нахил до самостійности і тим віддає її на поталу безпорадности. (Смайлс, „Про суть і значіння самопомочи“).

АНТІН КРУГЕЛЬСЬКИЙ

Тилявська схизма

Її історія й сьогоднішний стан).*

I. Причини схизматицької апостазії в Тиляві й Терстяні.

Першою громадою, яка в 1926 р. дала почин і початок до переходу деяких збаламучених лемківських сіл на варшавську схизму, була Тилява враз з сусідною Терстяною. Перехід цей не був случайний, но від давна вже упляннований, та відповідно підготований акт.

На витворення сприятливої для схизми атмосфери зложилися там два головні чинники, а саме: 1) Старанне, безперервне плекання руссофільської ідеї в Тиляві й Терстяні з рівночасним спрямуванням симпатій їх мешканців в сторону російського православя, як національної „русскої віри“. 2) Вікове занедбання релігійного виховання тамошніх парохіян в католицькому дусі й розумінні — так, що правдивої, повної, католицької віри вони в дійсности ніколи не посідали, а само католицтво й папство стало в їх уяві чимсь чужим, ненависним і ворожим. В такому стані річи були вони лише греко-католиками з імени, виконували лише зверхні практики християнської побожности, підчас коли їх, руссофільством перепоєне, нутро, позбавлене живого, католицького змісту, ґравітувало постійно до російсько-византійської схизми.

Вина за цей стан спадає очевидно на тих, що маючи поручене собі релігійно-моральне виховання народу, не вміли, чи таки не хотіли погодити руссофільства з католицизмом, а навпаки, будучи самі руссофілами, допустили з легким серцем до цього, що їх вірні підпадали не лише самим руссофільським, но й протикатолицьким, схизматицьким впливам. Коли хто пригадує собі передвоєнні часи в Тиляві, Терстяні й околиці та коли звернув на них бачну увагу, то дуже добре памятає, скільки то в часі послідних виборів до австрійського парляменту (коли вибрано послом Куриловича) було тут всілякої демаґоґії й крикуньства, кілько тут вилито тоді помий та всякої, руссофільської, націоналістичної грязі на наших, греко-католицьких Владик і католицьку Церкву, кілько наруг і клевет кинено на св. Апостольський Престол та кілько тим всім спричинено згіршення й релігійно-морального зіпсуття в народі. А треба знати, що Тилява становила тоді осередок руссофільського руху для цілої околиці та що вслід за тим протикатолицька, руссофільська акція доходила тут до вершка... Цілому тому рухові йшла очевидно з поміччю руссофільська преса, якою засипувано тоді приходства й лемківські села. А що весь напрям і тон цеї преси був і є виразно протипапський і протикатолицький, то правдивости цього факту доказувати тут хіба не треба.

II. Воєнні та післявоєнні часи в Тиляві перед довершенням схизматицької апостазії (1914—1925 рр.).

Серед таких обставин прийшла воєнна хуртовина, яка свої нищительські сліди полишила також і в Тиляві. За руссофільську діяльність запроторила австрійська влада декотрих, визначніших мешканців Тиляви, між ними також і їх душпастиря, о. К. К., в талергофську тюрму. Прочі мешканці Тиляви розійшлися в ріжні сторони, а само село пустили з димом угорські, фронтові, військові частини. Мимо цього симпатії до схизми одного з найголовніших, тилявських, руссофільських діячів, іменем М. К., знайшли свій вираз і в талергофському, тюремному таборі, а саме в тім, що замість ходити на греко-католицькі богослуження — брав він участь у схизматицьких.

Відтак в 1915 р., після загального відвороту російських військ з Карпат, карпатського Підгірря та значної части Галичини в напрямі на схід — вернули Тилявяне до свойого села. Одначе знайшли в нім лише згарища й руїни. Повернули в своїм часі також і Талергофці. Зачалася мешканево-господарська відбудова села. Тому що приходські будинки в Тиляві були також спалені, замешкав місцевий о. душпастир в Терстяні, в тзв. „Кулку“, бо в Тиляві

*) Звертаємо увагу ВП. Читачів на цю дуже точно, солідно й цікаво оброблену монографійку. Вона може послужити за взірець, як опрацьовувати такі теми. — Ред.

УКРАЇНСЬКА ҐРАФІКА

Відкриття її вистави у Львові.

Асоціяція Незалежних Українських Мистців (АНУМ) улаштувала в салях Музею Наук. Т-ва ім. Шевченка першу виставу сучасної української ґрафіки. Вона потреває до 29 червня с. р.

Проф. М. Осіньчук відкрив виставу 5. VI. ц. р. о 12 год. короткою промовою. В ній зясував розвиток української ґрафіки, її напрямні та стиль. В европейському мистецтві ґрафіка вибивається тепер на головне місце. Українська ґрафіка в XVII—XVIII ст. дорівнувала европейській, але в XIX ст. настав занепад. Аж з відродженням української державности відродилася й наша ґрафіка. Ю. Нарбут та його найблищі співробітники: В. Кричевський та І. Мозалевський занялися заготовкою всіх державних паперів української держави. Ця частина вистави найповніша. Зате книжковий відділ неповний, бо ми не мали змоги одержати бажаних річей з Рад. України. Книжковий знак, екслібріс, представлений на виставі доволі повно. Се гордість АНУМ, бо її члени одержали нагороди на світових виставах екслібрісів. Участь у виставі беруть передівсім члени АНУМ, деякі мистці з Західної України, з Берліна, з Парижа і з Праги, а з Радянської України тільки А. Петрицький, М. Зубар та І. Падалка. Українська ґрафіка досягла високого мистецького рівня та визначається своєрідним стилем на всіх укр. землях. Іменем АНУМ дякує всім, що своїм трудом і коштом допомогли уладити ту виставу, передівсім Головному Виділові, Музеєві та Бібліотеці Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові, Союзові Укр. Накладень і Книгарень та Видавництвам і проголошує виставу відкритою.

Присутних на відкритті було коло 300 осіб. З чужинців були: французький консуль з дружиною, анґл. політик-журналіст Сміт, член анґл. парл., представники польського та жидівського мистецького світа; між ними завважали ми проф. Др. В. Морачевського, проф. унів. Др. К. Хилінського, дир. львів. театрів п. В. Гожицу і других. З наших студентів не було навіть 10 осіб. З нашої суспільности були: през. Др. К. Левицький, о. мітрат Базюк, о. протоігумен Решетило ЧСВВ, інсп. Копач і представники наукових, мистецьких та журналістичних кругів. — В найбільшій салі розміщено на стінах оригінальні ґрафіки та книжки на стояках. В другій сусідній салі розміщено державні папери Української Держави від 1917—1919 рр. Тут є дереворізьба, що представляє батька української ґрафіки, Юрія Нарбута, долота А. Коверка. В третій салі бачимо екслібріси наших мистців. Вже побіжне переглянення цеї вистави робить сильне враження. Виставу поділено на 4 части: 1) державні папери Укр. Держави; 2) оригінальна ґрафіка; 3) книга (окладинки, оздоби, ілюстрації); 4) екслібріс. Кожда частина вимагає докладнішого обговорення, що зробимо в слідуючих числах „Н. Зорі“. Наразі замітимо, що не буде жалувати труду, хто уважно огляне ту цікаву виставу наших ґрафіків, якими можемо сміло похвалитися перед світом.

Впорядчики вистави, основники АНУМ: пані Ярослава Музика, проф. Михайло Осіньчук, Др. Іван Іванець і п. Павло Ковжун доложили великих зусиль, щоби зложити виставу, яка представлялаби стан сучасного укр. ґрафічного мистецтва та його досяг-

(Продовження на стор. 7-ій).

З вистави української ґрафіки

Юрій Нарбут: Студія до українських цінних паперів.

Студія Юрія Нарбута.

Іван Мозалевський: Актовий папір.

не міг знайти відповідного приміщення для себе. Підірваний фізично талергофською тюрмою та споневіряний опісля лихим помешканням в Терстяні, був він до решти зломаний та пішов в могилу через своїх таки власних парохіян, на яких в особлившій мірі відбилось воєнне та післявоєнне, релігійно-моральне зіпсуття.

І так бажаючи на стало замешкати в Тиляві, рішився він своїм власним коштом вибудувати там на приходському ґрунті помешкання. Одначе перший контингент дерева визначеного на цю будівлю „добрі“ парохіяне ще таки в лісі йому розікрали так, що доперва після визначення йому двірською фірмою (згл. зарядом двірських лісів) в Барвінку другого контингенту з великими трудностями докінчив розпочату будівлю. Другу гризоту мав покійний о. парох зі своїми парохіянами через те, що грошей, зібраних у квоті 1.130.75 амер. дол. через тамошніх і инших еміґрантів в Америці на закупно дзвонів до гр. кат. церкви в Тиляві, ужито проти його волі та проти волі жертводавців переважно на ціли місцевого „кулка“, а не на закупно дзвонів, на котрі видано лише 370 дол. А не зашкодить згадати й обставину, що ужиття тих грошей на властиву ціль, себто на закупно дзвонів до гр. кат. церкви в Тиляві, їх жертводавці поручили — на жаль — тому з тилявських еміґрантів в Америці (С. Г.), котрий — по свідоцтву селян з Барвінка — на спілку зі своїм старшим братом (Д. Г.) провадив серед нашої еміґрації в Америці протикатолицьку, схизматицьку пропаґанду...

В якийсь час після смерти передпослідного, гр. кат., тилявського пароха прийшов до Тиляви завідатель, яким був молодий, гр. кат. священик, катедральний сотрудник з Перемишля, о. І. К. Цей зараз після розпочаття своєї душпастирської праці в Тиляві спостеріг, що має тут до діла з якимсь упертим, протикатолицьким наставленням, яке втискається йому настирливо до чисто церковних і літурґічних справ, та намагається диктувати йому свої власні бажання й засади. І так по перше зажадано від нього, щоб виголошував в часі Богослужень вираз „православний“, та щоби також і дякові дозволиз на виголошування цього виразу на відпусті при кінці Утрені. При ставленні цього домагання покликувалися Тилявяне на факт, що сусідні, гр. кат. священики (розуміється руссофіли) цей вираз на Богослуженнях виголошують, отже чомужби належало його пропускати в Тиляві? Отець завідатель не згодився на виконання цього жадання, оправдуючись тим, що такий є розпорядок Духовної Влади, котрій він канонічно підлягає, та котрій він обовязаний до послуху.

Відтак опоновано також проти правлених о. завідателем майських Богослужень в честь Преч. Діви Марії, закидаючи йому, що се буцімто „польські Богослуження“...

Після початкових трудностей вдалося таки о. завідателеві цей опір побороти — так, що фреквенція парохіян на майські Богослуження була після цього досить значна.

Третим інцідентом у відношенні о. завідателя до його вірних був різкий спротив одного з загорілих місцевих руссофілів-інтеліґентів проти унійної теми, порушеної ним на проповіди про св. Василія Великого. Щойно в світлі тих і тим подібних фактів стало о. завідателеві ясно, з якими домаганнями вибралися до нього Тилявяне на стацію Івонич тоді, коли він перший раз приїзджав до Тиляви. Тоді однак не мав він нагоди поставлених йому умовин пізнати, бо їх делеґати минулися з ним в дорозі, а опісля йому їх на папері не предложено.

Та всеж таки мимо того всього до остаточного роздору тоді ще не прийшло, бо о. завідатель завдяки питомій собі, полюбовній, душпастирській тактиці став у селі загально любленою особою. Отже схизматицьким аґітаторам тяжко було зворохобити проти нього нарід. Впрочім в часі свойого душпастирювання в Тиляві й Терстяні не підпринимав він, як завідатель, ніяких таких чинностей, через які мігби був зразити собі вірних. Звідси то і сам формальний, остаточний акт апостазії дозрів вправді у недалекому, однак таки у пізнішому, та догіднішому для себе часі. (Далі буде).

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Кримінальна белєтристика

ЗМІСТ: Вимагання уяви в старому письменстві. — Вплив релігій на ті вимагання в літературі. — Анґлосаси творці сензаційної історії. — По, Дойл, Честертен. — Прикмети доброго кримінального оповідання. — Дрібні епіґони великої трійці. — Леру, Леблянк, Вволлес. — Звиродніння кримінального оповідання і його перехід в лубочний роман. — Наслідки.

Вже в дуже давних часах находимо в письменстві, якого більшість творили дидактичні твори, також початки белєтристики в форми лицарського роману. Сущною річю того роману була сензація, виїмковість, конкретність, поставлена у противенстві до інших поважних творів з перевагою елементів загальности, абстракції. Чоловік тих часів по висотах абстракції хотів відпочити у мягких долинах цікавої фабули. Це впрочім природна прикмета всякої людини, що вона любить радше йти шляхом лекшого опору, отже приймати лекше речі подані більше для чуття й уяви, ніж виключно для тверезого розуму. Потреба романтичности, деякої втечі від дійсности, душевного відпочинку від сірого будня у яскравім сонці уяви — така природна і від віків знана, що хіба не треба її оправдувати. Цікаве ще й те, що католицька релігія, ця найбільше для чоловіка природна релігія, якраз найбільш відповідає тій потребі людини: погрітися в сонці уяви, відповідає своїм глибоко поетичним обявленням, барвистою обрядовістю й таємною містичністю (пор. книжку Д. К. Честертена п. н. „Ортодоксія“ — є в німецькім перекладі, друкується в В-ві кн. св. Войтіха по польськи). Противенством католицтва, яке відповідає не тільки потребам розуму, але й почуття, стали саме типово раціоналістичні релігії: кальвінська, протестантська й анґліканська. Цікаве й те, що саме головно у тих протестантів-пуритан виростає в новійших часах якраз сензаційна література. В її сонці стараються вони підсвідомо вигріти ту частину душі, що називається чуттям; піднестися над сіру буденність.

Головно можна це примінити до Анґло-Сасів, яких пуританство в релігії стало помовкою. Саме Анґло-Саси перші почали по реформації продовжувати славні традиції лицарського роману як роману сензації. Ся сензація проявляється як незвичайність, нетипічність часу, людей, окруження, акції. Згадаю кількох анґло-саських сензаційників: Дефо, Свіфт, В. Скот, Американець Е. А. По, Р. Стівензен, К. Дойл, монс. Р. Г. Бензен, Д. К. Честертен, о. Р. Нокс (Knox) та ін.

Сензаційна повість до того прикметна аґло-саському письменству, що без неї не можемо собі його просто уявити. Її істнування остільки для Анґло-Саса природне і самозрозуміле, що навіть анґлійські католицькі священики (о. Р. Нокс) та пралати (монсіньор Р. Г. Бензен) без усякої прудерії присвячують їй частину своїх духових сил. Підчеркую: частину. Бо вироджена надмірно сензація топче вкінці розум і так робить з розумної людини худобину, здібну йти тільки за своїми гонами(про виродження такої сензації в літературах та про погубні впливи того виродження на психіку християнських мас буде окрема стаття).

Одною з найважніших відмін сензаційного письменства є під сю пору кримінальний роман, згл. кримінальна новеля. Це белєтристичний твір, якого акція основується на якомусь злочині. Висвітлення тайни того злочину становить головний смак того рода творів. Творцем новочасної белєтристики того рода (criminal story) можна вважати Американця Е. А. По (Edgar Allen Poe). Він перший у новелі „Морд при вулиці Морг“ дав історію таємного злочину та описав дуже цікаво відкриття справників. У тій новелі По вивів рівночасно тип аматора-детектива, який чисто розумово, наче математичне рівнання, розвязує загадку злочину. По любувався в виїмковости і був до деякої міри психопатом. Тому і в тій своїй історії поклав головну вагу радше на опис психіки свого героя, людини виїмкової, ніж на саму сензаційність злочину. Героєві твору По йде головно про особисту насолоду розуму при розвязці загадки. Жадних тез чи ідеалів у творі Е. А. По нема; не мають їх і його герої.

Другим Анґло-Сасом (хоч кельтійського і католицького походження), що продовжав кримінальні „історії“ в дусі Е. А. По, був апостат від катол. віри Конен Дойл. Розробив він дальше оригінальну думку По про аматора-детектива, що розвязує загадки злочинів самою розумовою чинністю. Самій акції придав Конен Дойл більше надзвичайности та більше її помотав. Його тип Шерлока Голмса став просто безсмертним. І потомні, як це звичайно діється, забули при тім дійсного батька Ш. Голмса, котрим був властиво Е. А. По. Сензаційність творів К. Дойла, напинаючи нерви й уяву читача, тревае коротко (бо тільки на протяг недовгої новелі). Насолоду єдности має знов читач в одности головного героя всіх новель, Ш. Голмса, та ще кількох „знайомих“ як Вотзен і ін. Ті дві прикмети зробили детективні твори К. Дойла дуже популярними та любленими. Явних засновків, які малиби виходити з тих новель, автор не ставить; відповідає отже вповні чистій „сензації для сензації“. (Звідки інде так ідеально не є: твори К. Дойла пропаґують скрито тип безрелігійної, аморальної людини, для котрої особиста насолода найвище добро). Поезії в творах К. Дойла нема, нема теж високих думок, нема гарного стилю, ні добре описаної психольоґії героїв. Все стоїть на поземі „малого“ чоловіка.

Ґеніяльно розвинув надбання Е. А. По і А. К. Дойла в детективній новелі католик К. Честертен (Gilbert Keith Chesterton). Кожна з його кримінальних новель має одного головного детектива-героя; є ним католицький покірний священик о. Бравн (є теж і побічні герої, „знакомі“). Він теж слідить злочинців, тільки не на те, щоб їх віддати в руки поліції, а на те, щоби спасти їх душу. І на тлі прецікавої акції, описаної прекрасним стилем, високопоетично, з усякими дивними, хоч психольоґічно оправданими персонажами (число їх дуже велике), при єдности героя — кидає Д. К. Честертен глибокі думки з усіх ділянок життя аж до метафізики надприродного включно. Ті глибокі думки поставлені проте так непомітно, що читач їх (по правилу лекшого принимання ідей більше підсвідомо, ніж свідомо) навіть не зчувшися, приймає й засвоює. І так сензація стає осьтак у Честертена... ancilla theologiae.*)

Sub specie aeternitatis пише свої кримінальні романи свщ. Ронелд Нокс (F. Ronald Knox), прим. „Чия рука?“ (польський переклад у В-цтві св. Войтіха). Мотив заскочення читача серед сензаційної акції якоюсь метафізикою повторяється і в о. Нокса, хоч уже не так цікаво й ґеніяльно, як у Честерстена.

У творах усіх згаданих тут анґльосаських письменників маємо попри захоплення чуття й уяви сензацією, також і вдоволення розуму. Бо розвязка ситуацій при кінці, завсіди згідна з льоґікою, творить щось в роді вдоволення для розуму, щось в роді сатисфакції, яку маємо прим. при розвязці математичних рівнань. І в тім також поважна причина популярности тих сензацій, які промовляють не тільки до одної частини душі, а охоплюють її цілість. Навіть воля при читанні тих сензацій має свою функцію: перемагати нетерпеливість читаючого й кермувати його розсудок до самостійної спроби розвязати загадку. Покарання злочину, яке звичайно теж маємо в фабулі тих творів, дає також деяку сатисфакцію нашому почуттю справедливости.

Як усяка річ може мати своє малпування й через те виродження, так є й тут. Не буду згадувати безконечної кількости дрібних епіґонів, наслідувачів, бо шкода булоб часу й паперу. Треба проте згадати тільки кількох найбільших з тих наслідувачів, щоб на їх творчости виказати виродження описаного висше роду творчости в якусь карикатуру.

Нема сумніву, що причиною творення „кримінальних історій“ у По, Дойля чи Честертена була головно письменницька потреба виповістися (в К. Дойля долучився до цього опісля матеріяльний інтерес; в Д. К. Честертена — потреба проповіди певних ідей). Натомість у їх наслідувачів авторська жилка вже на останнім пляні; перше місце неподільно заняла охота заробити гріш, ну, і врешті жадоба популярности. Типові того рода автори два Французи Леру (Leroux) і Леблянк (Leblanc) та Анґлієць Е. Вволлес (Edgar Wallace). Охота заробити гріш спонукала їх розвалкувати свої кримінальні твори до розміру більших романів. Це у висліді давало переважно зманеровані речі. Акція в них вправді жива; але по прочитанні двох-трьох романів, ми вже знаємо шабльон автора і самі моглиб його дальше виповнити. А виповнений той шабльон дуже мілким грузом: „чистою“ сензацією, доведеною подекуди до міри а ля Ґорґонова. Величніх ідей жадних, вдоволяючої розвязки загадки звичайно нема. Загадок є безліч, і коли авторам удалося їх завязати, то розвязати їх льоґічно просто часу не мали. Природні загадки для розуму, які опісля можна зі сатисфакцією розвязати, ті автори заступають незвичайністю всяких сховків, таємних персонажів і ніби таємничих висловів; замісць напняття розуму й уяви загадкою, вони томлять одно й друге описами кровожадних учинків, ба навіть окультизмом (Вволлес). „Роблення таємничости“ в них таке неприродне, що місцями аж сміх збирає. Нагадується висказ Толстого про Андреєва: „Он нас пугает, но нам совсем не страшно“.

Розвалкування новелі до розмірів роману томить уяву і не дає по прочитанні приємного почуття відпочинку. Навпаки, по прочитанні ви хотілиб занятися ще чимось, щоб вивітрити свою душу з випарів тої нездорової сензації, полюючої тільки на найнизші інстинкти: „равшу“, садизму й копрофілізму (Леблянк).

При тім усім дехто з тих сензаційників (у злім значінні того слова) перепачковує в своїх творах „ідеали“ аморальности (Вволлес, Леблянк) й аґно-

*) З сензаційних творів Д. К. Честертена маємо в українському перекладі отсі: 1) „На темних стежках“ ч. І. і ІІ. („Цікаві Оповідання“, по 1.20 зол.). — 2) „Знак зломаного меча“ („Цікаві Пригоди“, 0.50 зол.). Переклад їх не надзвичайний, так що місцями псує красу стилю, часом навіть і думки Честертена. Більше перекладів є в польській мові, майже всі є по німецьки.

СУКНА на убрання мужеські, візитові і спортові, костюми і плащі жіночі, на реверенди для Всеч. Духовенства в великім виборі. — Товарі добірні. — Ціни низькі. — Поручає фабричний склад сукна

ЛЬВІВ, вул. РУТОВСЬКОГО ч. 7. **ЛЮДВИК РАЛЬСКИЙ**

39 (напроти катедри). 6—10

стицизму (Вволлес, Леру) та їм подібних ізмів. Не скрізь навіть маємо злочин покараний; у Леблянка прим. діється навпаки: головним героєм є злодій... Заховання одного героя в циклі творів виродилося в тих авторів у безконечного солітера тих творів, якому кінця не бачимо. Того рода „письменство“ нагадує зошитову Hintertreppenliteratur. І в дійсности нею є, тільки дещо ошліфоване. Річ ясна, що таке письменство“ мусіло причинитися до загального обниження смаку читаючої публики... Тай не тільки смаку...

Араміс.

Українська ґрафіка

(Продовження зі стор. 5-ої).

нень. Вистава має коло 1000 експонатів. Між ними є праці ріжних мистецьких напрямків. Та майже всі вони мають високий мистецький рівень. Ся вистава це безперечно черговий успіх АНУМ, яка дуже богато зробила за час свого однорічного істнування, бо крім другої вже з ряду вистави, уфундувала видавництво Асоціяції, яке видало журнал „Мистецтво“ та люксусову публікацію про книжний знак „Екслібріс“. Наше громадянство повинно в інтересі укр. культури закуповувати праці наших мистців і замовляти в них нові; як відомо, т. зв. екслібріси можуть бути виконані після помислів замовляючих. Уладження сеї вистави получене зі значними коштами які повинно покрити наше громадянство, відвідуючи масово виставу. (Д. буде).

В СПРАВІ ЕМІҐРАЦІЇ

ДО УКРАЇНСЬКОЇ СУСПІЛЬНОСТИ!

Проблема української еміґрації се під сучасну пору одно з найбільш пекучих і найактуальніших питань українського суспільного життя. Причиною цього — положення українських мас, яке з кожною днинoю прибирає грізні, майже катастрофальні форми.

Український селянин, який давніше находив поратунок по містах у великому або малому промислі, при вирубі лісів, по більших рільних посілостях — сьогодні бачить, що це все відпало. Безробіття по містах, застій у промислі, економічна кріза на всіх ділянках господарського життя відобрали йому всі можливости заробітку тут у краю.

Нужда повертає його очі в ту сторону, куди в часах скрути їхали його батьки, друзі, знайомі: на чужину. Ми свідками того, як непомірно зросли під теперішню хвилину еміґраційні тенденції серед нашого селянства. А одночасно як змаліли самі еміґраційні можливости. Відпала цілковито сезонова еміґрація до Німеччини, чимраз щільніше замикає Франція свої границі перед напливом чужих робітників. А заокеанська еміґрація? Обмеження, заборони, важкі умовини виїзду, непевність прожитку на місці — майже по всіх країнах Північної і Південної Америки.

Український еміґрант стає безрадний. Дуже часто попадає він в тенета ріжного роду аґентів, обманців, пройдисвітів, які використовують його неграмотність і несвідомість. Дуже часто робить він нерозважний крок, бо неосвідомлений про це, чи й куди може еміґрувати та які відносини в тій країні, куди він їде.

Щоби сьому зарадити конечна річ:

I. Згуртувати всі суспільні чинники, як у краю, так і на еміґрації для здобуття полекші для українських еміґрантів.

II. Повести освідомлюючу акцію серед тих, які бажають виїхати, зорґанізувати для них поміч у краю і на місці нового побуту.

Тими справами займається Товариство Опіки над Українськими Еміґрантами у Львові, яке пять літ веде свою діяльність.

Цю роботу виконує воно при помочі свого двотижневого орґану „Український Еміґрант“ та Інформаційних Бюр у Львові, Тернополі, Станиславові й Перемишлі.

Завдання Інформаційних Бюр отсі:

1. Давати еміґрантам всякі інформації та поради про всі еміґраційні краї і про умовини життя та заробітку в тих краях.

2. Полагоджувати всі формальности звязані з виїздом еміґранта, як безплатні пашпорти, візи і т. п.

3. Інтервеніювати в урядах і чужоземних конзулятах у тих всіх випадках, коли еміґрант зустрічає труднощі.

4. Помагати еміґрантам за посередництвом братніх орґанізацій до навязання контакту зі свояками і знайомими на чужині.

5. Опікуватися еміґрантами, щоби не попали в тенета обманців по їх приїзді до міста.

6. Помагати полишеним у краю жінкам і дітям найти їх чоловіків і батьків на чужині.

7. Давати поради тим еміґрантам, котрі в якийнебудь спосіб потерпіли на чужині при праці і яким належиться відшкодування.

8. Виготовляти для еміґрантів прохання, подання і інші документи та акти, що торкаються виїзду еміґранта, або його побуту на чужині.

Тому, що в останніх часах сильний рееміграційний рух, Інформаційні Бюра Товариства Опіки над Українськими Еміґрантами полагоджують також всі справи реемігрантів (поворотців).

Щоб Товариство Опіки над Українськими Еміґрантами могло виконати всі свої завдання і намічені пляни та стали в цілому цього слова значіні висказом всіх потреб української еміґрації, потрібно, щоб воно найшло підтримку серед широких кругів української суспільности, спираючися на довірі всіх українських суспільних чинників. — Обовязком української суспільности є заінтересуватися справами української еміґрації, підтримувати морально й матеряльно Товариство Опіки над Українськими Еміґрантами, щоб воно могло поширити та розвинути свою діяльність. — Звертаємося з горячим зазивом до української суспільности, до Всч. Духовенства, Учительства, до провідників українських економічних та культурних установ, щоб вони приступили до діла освідомлення нашого селянства й робітництва про вагу еміґрації та про завдання Товариства Опіки над Українськими Еміґрантами. Авторитетний голос тих чинників може богато помогти важній справі і спрямувати нашого еміґранта замість в руки еміґраційної гієни, до тих, що тою справою займаються, що їй служать. Належно поучений і своїми людьми поінформований еміґрант буде лише вдячний за поміч і пораду.

Українці! Ставайте членами Товариства Опіки над Українськими Еміґрантами, підтримуйте часопис „Український Еміґрант“, поінтересуйтеся долею української еміґрації!

Адреса Централі Товариства і видавництва „Український Еміґрант“ Львів- ул. Вишневецьких ч. 4, Еміґраційний Дім.

Управа Товариства Опіки над Українськими Еміґрантами.

Людина на сім світі не потребує богато і не потребує того надто довгий час. (Олівер Ґолдсмит, 1728—1774).

Маленький фейлетон

Лічення божевілля новим способом

Німецький професор медицини Герман Цондек виголосив відчит про новий спосіб лічення божевілля. По 20 літах студіювання мозків божевільних людий прийшов він до таких висновків: Божевільні ріжняться від здорових умово тим, що в їх орґанізмі є менше брому. Бромовий центр міститься в передній части мозку. Тут є 10 разів більше брому ніж у всіх инших орґанах. В часі сну бром переходить відти до мозкового продовженого стрижня, а коли чоловік пробудиться, бром вертає на своє місце. Безсонність се наслідок забурення в обігу брому. Одна четверта міліґрама брому введена застриком вистарчає, щоб викликати твердий сон, що триває півтора доби (36 годин). Застриками брому вилічує той професор до 4 тижнів навіть людий хорих на остру депресійну манію. Преса, обговорюючи ті досвіди німецького учено-го, пише, що в той спосіб лічення умовних недуг зробить великий поступ.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Декрет св. Конґреґації для схід. Церкви з приводу 50-ліття Василіянського Чина. На днях св. Конґреґація для схід. Церкви передала Впреп. О. Архимандритови декрет з приводу 50-ліття реформи нашого Василіянського Чина, який та Конґреґація слушно називає окрасою українського народу. З огляду на історичну вагу сего документу подаємо тут докладний перевід того декрету: Минає пятьдесять літ, від коли бл. п. Папа Лев XIII проголосив Апостольське Письмо „Сінґуляре президіюм“ з д. 12 мая 1882 р. про реформу Чина св. Василія В. української (в тексті „рутене“) народности в Галичині. Св. Конґреґація уважала слушним сю реформу пильно й вірно перепроваджену, на протязі 50 літ, не лиш відзначити висказанням вселюдної похвали, але також у певній мірі довершити й одобрити. В упованні на Божу поміч Чин св. Василія Великого української („рутене“) народности, ревний законним духом та примірами монашого життя, приніс обильні плоди. В останніх часах оснувавши монастирі у многих та дуже віддалених краях, примірно працював над спасінням душ, проповідуванням Євангелія для народу, рішучим бережанням католицької віри й піднесенням студій; зараджуючи надто всяким потребам та умовинам часу, гарно розвинувся. Тими справами та зглядами врадувана та збільшена руського обряду Церква не лише в Галичині, але поширена по краях Европи та Америки, враз з вірними й духовенством, плекає та засвідчує почування вдячности до Чина св. Василія, окраси своєї народности. Для закріплення нинішнього стану Чина св. Василія та для ще більшого піднесення добра душ, св. Конґреґація порішила отсим письмом також і те, що в останніх часах установлено, зібрати й одобрити, а саме: I. Чинови св. Василія Великого, руської народности надається відповіднішу до умовин назву: Василіянський Чин св. Йосафата; — II. Одобрюється Загальний Собор, відбутий минулого року, на котрім вибрано Впреп. О. Діонізія Ткачука начальним Настоятелем або Архимандритом; — III. Переноситься Генеральну Курію до Риму та поміщується її в будинку давної Папської Руської Колеґії при церкві св. Сеґія і Вакха; — IV. Також у Римі в тім самім будинку має бути оснований інститут для вибраних з ріжних країв клириків тогож Василіянського Чина для студій фільософії й богословії. — V. Оповіщується, що Василіянський Чин св. Йосафата, зорґанізований у трьох провінціях недавно основаних, а саме: 1. Галицькій; 2. св. Николая; 3. Американсько-канадійській, котрим додається 4. Містопровінцію полудневої Америки. Все те Св. Отець, Божим провидінням Папа Пій XI, зволив одобрити й потвердити. — Дано в Римі, в будинку Орієнтальної Конґреґації, дня 12 мая 1932 р. — Кардинал Сінчеро, Секретар — Г. П. Чіконіяні, Асесор.

На кат. університеті в Фрайбурґу (Швайц.) є тепер 679 звичайних і 73 надзв. слухачів. Швайцарів є 384, чужинців 295: з Франції 67, з Німеччини 53, з Америки 49, з Італії 20, з Анґлії 15, з Голяндії й Польщі по 12, з Ірляндії 11, з Югославії 9, з Еспанії 8, з Австрії 7, з Мадярщини 6, з Бельґії 5, з Китаю 4, з Канади, Румунії й Чехословаччини по 3, з Японії 2, з Люксембурґа, Бразилії, Колюмбії, Литви, Венезуелі й Болгарії по 1.

Канцлером Інституту Христ. Археольоґії в Римі став кард. Пачеллі.

Редакція рукописів не звертає і з того приводу в ніяку переписку не входить.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ЕРІО, провідник радикалів, що побідили при останніх французьких виборах, заявив в анґлійськім „Дейли Телеґрафі“, що зменшення німецьких репараційних рат неможливе, доки Америка й Анґлія не згодяться на обниження довгів.

ГУВЕР скликав представників 40 найбільших видавництв дневників і директорів пресових аґенцій, щоб обговорити способи відділовування на публичну опінію. Рішено сказати суспільности всю правду про критичне економічне положення і візвати презид. Гувера до енерґійного протиділання.

ҐРАФ СФОРЦА, б. довголітний італійський дипльомат, ворог фашизму, оповістив у французькім часописі „Ль'Амор“ статтю. В ній пише, що прихід Гітлера до власти не грозить воєнними ускладненнями ні Франції, ні Польщі. Можливо навіть, що між гітлеризмом та марш. Пілсудским повстане наслідком спільної ненависти до соціялістів союз, сильніший від німецьких претенсій до польського Поморя. Польська преса називає ці думки ґр. Сфорци „бреднями“.

РОТЕРДАМСЬКИЙ ПАСТОР ДР. КРОП, секретар „Міжнародної Ліґи проти большевизму на терені моральнім і релігійнім“, вислав до всіх делеґатів конференції розброєння в Женеві лист. В нім „попереджає світ, що неможливо дійти до найменшого порозуміння в справі розброєння та обмеження війни, доки не будуть припинені інтриґи та антиморальна й антихристіянська пропаґанда III Інтернаціоналу, котра підготовляє громадянську війну та унеможливлює всякий мир і поступ культури народів“.

В МАНДЖУРІЇ розбили Японці велику китайську армію ґенерала Маа. В крівавій битві по обох сторонах взяли участь відділи піхоти, кавалерії, артилерії, ховзів і літаків. Китайці стратили вбитих і ранених понад 4000 людий.

В ЧІЛЄ вибухла революція. Президент зрікся уряду і віддав владу т. зв. юнті, зложеній з 4 провідників повстання. Новий уряд хоче перевести зміну конституції і створити соціялістичну республику. В боротьбі з правительственними військами погибло 3 людий і 60 ранено (ПАТ).

ЯПОНСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ у хвилі його відкриття берегло 300 поліціянтів. Боялися нових революційних замахів. Премієр Саіто приїхав до парляменту в окруженні військового відділу мотоциклістів.

Ювилей Чина СВВ

З приводу 50-ліття віднови Чина Св. Василія Великого відбудеться **Ювилейне Тридневне Свято** в церкві ОО. Василіян у Львові з отсим порядком: Четвер, 9 червня 1932 р. (Вознесення Господне), 5 год. вечером — Молебен до св. Василія, проповідь і суплікація. Пятниця, 10 червня і Субота, 11 червня 6 год. рано: Служба Божа з вист. Нсв. Тайн, 6 год. вечером: Набоженство до святого Василія з відповідною наукою і суплікація. Неділя, 12 червня, 10 год. рано: Архієрейська Служба Божа з проповіддю Преосв. Кир Івана. До участи в тому ювилейному святі оо. Василіяни запрошують Вірних. Учасники Богослужень могти-муть доступити кождого дня повного відпусту при звичайних услівях. В неділю (12 червня) по Архієрейській Сл. Божій буде уділене учасникам Апостольське благословення, до якого привязаний повний відпуст.

НОВИНКИ

Дефіцит державного скарбу в Польщі виносить у квітні 34,102.000 зол. В тім місяци державні доходи протягом останніх літ меншали так: В 1929 р. виносили 250.9 міл., в 1930 р. 234.8, в 1931 р. 229.1, в 1932 р. 164.8.

Проф. М. Грушевський вивезений в Москву живе там з родиною в такій нужді, що наукова праця стала для нього неможлива. Сю вістку приносять ріжні орґани преси.

Від комунізму до ББ зробив еволюцію б. сельробівський посол М. Чучмай, котрий недавно оповістив заяву в ґазеті „Ґлос Волиня“, що українську проблему в Польщі може розвязати тільки ББ.

Сфальшував метрику і матуральне свідоцтво б. український офіцир з часів боротьби за Львів, Мих. Панькевич. На тій підставі одержав посаду при зелізниці в Ланьцуті. Коли се відкрили, увязнено його за фальшування документів. Таке доносить „Ґаз. Поранна“. Сей факт кидає характеристичне світло не так на того, хто фальшував документи, як на відносини, в яких живемо.

Залив Цуідерський в Голяндії перестав істнувати, бо його греблями відділено від моря й перемінено в озеро.

В Бесарабії згоріло німецьке містечко Ляйпціґ. 200 родин без даху.

В Австралії знайшли в Квінленді орхідею високу на 15 метрів. Це одинокий того рода оказ орхідеї в цілому світі. Вона вкрита густим цвітом. Її галуззя довгі двох метрів.

18 тисяч людий в Німеччині скінчило в минулім році самогубством.

Мультіміліонер Едвард С. Свифт, головний співвласник найбільших на всім світі яток в Шікаґу, скінчив самоубийством: вискочив з 6-го поверха. Причини самоубийства незнані.

Історичний замок Каносса в північ. Італії, в котрім папа Григорій VII приняв Генрика IV в 1076 р., завалився частинно наслідком бурі і вітрів.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Дирекція Прив. Жін. Учит. Семинарії СС. Василіянок в Станиславові повідомляє:

1) **Вписи** нових учениць на II, III і IV курс семинарії відбудуться **дня 22, 23. і 24-го червня, а вступні іспити** на ті курси **25, 26 і 27 червня 1932 р.**

2) Вписи нових учениць до школи вправ відбудуться в днях **від 10 до 20 червня.**

Звертається увагу інтересованих, що 5 і 6 кляса школи вправ зреформована після нового, шкільного закону та вимог Кураторії є рівнозначна з теперішньою 1 і 2 клясою ґімназійною. Укінчення такої 6 кляси одиноко управнює до переходу в шк. р. 1933/34 до першої кляси ґімназії нового типу.

При семинарії є „Дівоча Бурса“ й Інститут для учениць. Місячне удержання в Бурсі виносить 50 зол. і 2 кґ. товщу або свої харчі і 18 зол. Удержання в Інституті виносить 80 зол. і 2 кґ. товщу місячно. Подання о приняття так до семинарії, як і до Інституту **треба вносити до Дирекції найдальше до 25 червня 1932 р.** 46—2-3

СТИСЛІ РЕКОЛЕКЦІЇ ДЛЯ СТУДЕНТОК вищих і абсольвенток середних шкіл відбудуться у **Львові, при вул. Длуґоша 17, в днях від 29 червня б. р. вечером до 3 липня рано.** Учасниці мають явитися в реколекційнім домі **найдалі 29 червня б. р. о год. 18.30.** Зголошення приймає Марійська Дружина Студенток, Львів, Длуґоша 17, **в годинах від 14—16 до 28 червня б. р.** Треба взяти зі собою: коцик, простирало, подушку, рушник, нотатку і молитвенник. Оплата за цілий час зол. 8. Можливі знижки до 50%. 45—2-2

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш **меблі** всілякого рода у **ГЕШЕЛЄСА** у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 43 50

ГРЕБЕНІВ
ПАНСІОН „ЗЕЛЕМІН“
положений в затишнім місці, з прегарним видом на долину ріки Опору.
поручає
соняшні кімнати з бальконами.
Харч добірний та смачний. - Ціни поміркованi
Зголошення приймає Управа пансіону.
43 4—12

КАМІННУ ДОЛІВКУ ДО ЦЕРКОВ
з прегарних шліфованих плит
поручає
BRATTEL DE CET
Фабрика цементових виробів
Львів, ул. Шевченка 11 а.
Телефон 20-78.
Рік заснования 1909.
32 7—14

КІНА

ПАЛЯС: „У київтях чрезвичайки“.
КАСІНО: „7 пристаней, 7 дівчат“ (Джон Ґільберт).
КОПЕРНИК: „Д-р Джекиль і м-р Гайд“. „Вбивство през. Думера“.
МАРУСЕНЬКА: „Д-р Джекиль і м-р Гайд“. „Вбивство през. Думера“.
МІРАЖ: „Христя лісниківна“ (Лія Мара та Гарі Лідтке).
ОАЗА: „Веселий Мадрид“ (Рамон Наваро). „Фатальний матерац“ (Льорель і Гарді).
СТИЛЕВЕ: „Розведена“ та звукова комедія.
УТІХА: „Тайна китайської дільниці“ і „Пострах Тексасу“.
ЛЕВ: „Злочин“ і „Божевільна ніч“.

Одинока найліпша й своєрідна паста до взуття
„ЕЛЕҐАНТ“ КОНСЕРВУЄ ШКІРУ
Жадайте лише сеї пасти. — Адреса: Львів, Кордецького 51.
1 Телефон ч. 60-04. 23—?

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Панталеймон Хитра. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Porto zapłacone ryczałtem.

Ч. 44 (542). Львів, четвер, 16 червня 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Сташіца ч. 8. I. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ан доляр.
Ціна числа 25 сот.
Конто П. Щ. Краків 405.867.

Страшна катастрофа на Україні

Безпримірне горе українського народу в „раю“.

„Інтернейшіонал Нюс Сервіс“ доносить: Катастрофа голоду на Україні приймає страшні розміри. Ограблене до решти населення розпочало масову вандрівку. Хто сего не бачив на власні очи, той не може собі уявити всего жаху безпримірного горя укр. народу. Сотки тисяч, ба міліони обдертих укр. селян рушили зі своїх сіл і йдуть самі не знаючи куди. З мішками на плечах, в котрих міститься все їх майно, йдуть ті маси днями й ночами по степах України. Залиті ними всі шляхи, всі зелізні дороги, всі стежки. Двірці обляжені. Люди сідають в поїзди без огляду на те, куди ті поїзди їдуть. Ті мандрівки мас, що шукають хліба, змінили цілковито вигляд країни. Опущені цілі села. Инші знов переповнені. Німецька кольонія Ейґенфельд зовсім опущена. Тільки пси в ній виють. Колективи показалися повним фіяском. Жнива не дописують. Богато селян утікає з колективних господарств, бо їм у них ще гірше ніж було.

Польсько-німецький військовий союз?

Під таким заголовком орґан французьких радикалів „Ля Репіблік“ оповістив статтю такого змісту: Французька військова місія тому покидає Польщу 1 серпня б. р., що на її місце має прийти німецька військова місія. Іменно марш. Пілсудский заключив порозуміння з людьми фон Папена. За ціну компромісу в справі Поморя заключено польсько-німецький військовий союз. Ся вістка пише „Ля Репіблік“, зовсім певна й евентуальне заперечення не змінить суті річи. Польська амбасада розіслала заперечення цеї вістки, покликуючись на її абсурдальність. (Краківський „Час“).

Анґлія за счеркненням воєнних довгів

„Еко де Парі“ доносить з Лондону: На льозанській конференції премієр Мек Доналд і мін. загр. справ Саймон поставлять внесок про цілковите счеркнення відшкодувань і воєнних довгів. Колиб Америка не згодилася на счеркнення воєнних довгів, Анґлія спільно з Францією й іншими державами, заінтересованими в удержанню репараційних рат, повідомить Америку, що коли Німеччина не буде платити воєнних відшкодувань, то й инші держави не зможуть платити воєнних довгів. Це єдиний вихід з тяжкої ситуації Европи.

Баварсько-австрійська держава

Берлінська преса доносить: В Баварії шириться сепаратистичний рух, котрий хоче відірвати Баварію від Німеччини і створити баварсько-австрійську державу. Вона малаб католицький характер в противвагу до протестантської Прусії. Цей рух має підпирати баварська народня партія. Між північною і південною Німеччиною від давна істнує противенство, так між баварськими Вітельсбахами і пруськими Гогенцоллернами. Та пропускають, що ті вістки пускає Гітлер як передвиборчий трік, щоби скомпромітувати католицький Центр. А деякі орґани преси твердять, що ся концепція повстала в канцелярії французької дипльоматії, котра хоче перешкодити злуці німецьких земель.

Міністер освіти не знає

як виглядатиме майбутня школа.

„Ґазета Варшавска“ ч. 172 пише: Низші шкільні власти і дирекції шкіл даремно очікують блищих вказівок щодо дальшої долі шкільництва. Досі не появився ні один розпорядок, що пояснювавби нові обовязуючі шкільні закони. Заноситься на це, що новий шкільний рік зачнеться серед найбільшого хаосу. Ходять слухи, що в надходячім шкільнім році буде приготована програма лише для першого відділу народних шкіл. Крім того опрацьовано лише деякі зміни дотеперішних програм для 5 відділу народ. шкіл і 2-ої кляси ґімназ., полягаючі на усуненні з тих кляс навчання чужої мови! Міністр освіти Єнджеєвіч простодушно заявив на зборах Т-ва Учителів Високих шкіл в Кракові що досі не знає, як буде виглядати польська школа в найблищій будуччині... (З того видно, що він бодай чесний чоловік...).

3.000 великих посілостий на ліцитації

Земське Кредитове Товариство в Варшаві виставило на ліцитацію 3.000 земських маєтностий на терені б. Конґресівки тому, що властителі їх не платять ні рат ні процентів від позичок. З кредиту в згаданім товаристві користає біля 6 тисяч маєтностий. Отже половина довжників Зем. Тов. Кредитового показалася невиплатна наслідком кризи.

Новий Виділ Т-ва Прихильників Освіти

През. Децикевич остаточно уступив.

На загальних зборах ТПО 11. VI. ц. р. вибрано новий виділ Т-ва в такому складі: голова лікар Др. Степан Дмоховський, члени виділу: проф. Др. Вол. Старосольський, Дир. Др. Лесь Кульчицький, о. Др. М. Конрад, Дир. М. Капуста, Др. Р. Зубик, проф. В. Радзикевич зі старших. Зі студентів увійшли до виділу: Ст. Мілянич, Дм. Грицай, І. Тесля і О. Тюшка. Заступники виділових: інж. А. Мілянич, ред. Г. Гладкий, Др. М. Коновалець та студ. І. Смолій і Я. Макарушка. — Контрольна Комісія: Дир. Филипович, о. А. Каштанюк, Дир. С. Маґаляс і студ. Ст. Ґела та Б. Романенчук. — Мировий Суд: рад. Каратницький, Др. Паньківський, пані К. Малицька та студ. О. Пасіка й Т. Ґаєцький. — Про вигляди праці нового виділу пишемо в нашім звіті.

ГРОШІ КРУГЛІ — КОТЯТЬСЯ,
але не розкотяться, коли їх вложите на вкладкову книжку в Коопер. Банку „ДНІСТЕР“ 4 43-х
у Львові, вул. Руська ч. 20.

ЛЕТЮЧКИ

Пересторога дуже на часі.

Ходорівщина: Другого дня Великодних Свят майже у всіх селах Ходорівщини розкинуто й розліплено масово друковані відозви й летючки ОУН. В звязку з розкиненням летючок переведено богато ревізій. — Золочівщина: В ночі на другий день Великодних Свят появились масово в усіх селах золочівського повіту (понад 70 селах) летючки й відозви ОУН. Поліція перевела цілий ряд ревізій без вспеліду. По переведенні ревізій арештувала польська поліція кількадесять (понад 40) селян (мущин й жінок, старих і молодих). — Тернопільщина: В звязку з розкиненими летючками підчас Великодних Свят з підписами УОН перевела політична поліція масові ревізії й арештування. — Перемищина: В звязку з розкиненням летючок перебувають в перемиських слідчих вязницях отсі політичні вязні... (далі подані назвиска 31 осіб). — Кремянеччина і Дубенщина: В звязку з появою летючок ОУН на Кремянеччині та Дубенщині перепроваджено по селах ревізії.

(„Український Голос“, 1932, ч. 19).

В останних часах відбулося кілька судових розправ, як також заповіджено нові розправи, в яких виступає як обвинувачена наша молодь середних і високих шкіл і навіть сільська. У всіх тих розправах державна прокураторія тягне до відповідальности нашу молодь за приналежність до орґанізації українських націоналістів (ОУН), або за посідання чи поширювання летючок згаданої орґанізації. В однім випадку присяглі судді увільнили наших хлопців від вини і кари і суд, видержавши їх в слідчім арешті, випустив негайно на волю. Та звичайно судова розправа кінчиться для обвинувачених засудом на місяці а то й роки тюрми, деколи навіть карою смерти, яку й виконують на них, як нпр. недавно в Тернополі.

Коли приглянутися ближче тій орґанізації згл. її летючкам, котрі вже стільки знищили в нас молоді не тільки без найменшої користи для української справи але, навпаки, роблячи тій справі великі шкоди, то просто жах огортає за наївність нашої молоді. Бо та орґанізація, судячи власне по її летючках, така дітвацька, що її абсолютно не можна порівнувати з дійсними тайними орґанізаціями не тільки в інших народів, але навіть в нас (нпр. з большевицькою КПЗУ-Комуністичною Партією Західної України). Читаючи ті летючки, повні діточих вигуків і погроз, відразу мається враження, що писали їх не революціонери а якісь люди малограмотні. Не тільки в справах революції, але також у справі, яку беруться ніби заступати, себто в справі українській. Тому не виключена тут і провокація, якої ціль: втягнути нашу молодь в наставлені сіти і нищити її. Та не виключене й те, що се щира робота наївних дітий.

Як повідомляє і польська преса, появилися такі летючки у великій скількости якраз тепер в ріжних сторонах нашого краю. Хто поширює ті летючки, невідомо. Та хтоб їх не поширював, ми зі всею рішучістю перестерігаємо перед тими летючками нашу молодь, котра вже розїхалася (матуристи) або

розїдеться (ґімназисти і студенти вищих шкіл) на літні ферії.

Ми розуміємо, що летючки ОУН подобаються молоді своєю різкістю. Бо молодь уже з природи свого віку більше вражлива та запальна і їй подобаються всякі різкі виступи.

Та положення, в якім знаходиться наш нарід, вимагає від кождого його члена, отже і від молодого чоловіка, щоб він у своїй національній діяльности кермувався не нервами, але розумом. Бо вже старі Римляни ствердили, що вана сіне вірібус іра — пустий гнів, коли нема сил. Інакше: сам гнів, хочби і незнати який великий, не змінить теперішнього нашого положення.

Правдивість сеї римської сентенції стверджує дуже наглядно якраз історія України.

Скільки то разів від часу упадку нашої старої держави український народ гнівався на своїх завойовників, підіймався проти них і навіть визволявся зпід їх панування. Та за кождим разом наш народ знов вертав під те панування. Бо хоч удавалося йому скинути зі себе неволю, то він не мав потрібних сил, щоби вдержати здобуту волю. І неволя знов вертала на Україну, навіть іще тяжча, ніж була.

Зокрема нашу молодь повинна глибоко застановити остання наша національно-державна невдача. Наша молодь повинна поставити собі питання і шукати відповіди на нього: Чому Україна в 1918 р. не вдержала своєї державної самостійности, хоч обставини для неї були виїмково корисні? Чому Україна, хоч упали Росія й Австро-Угорщина, до котрих вона належала, і хоч Україні помагала Німеччина, не збудувала своєї держави, але замість у двох опинилася аж у чотирох своїх сусідів у комірнім?

Роздумуючи над причинами останньої нашої національно-державної катастрофи, наша молодь побачить наглядно, що для національно-державного визволення за мало одної неґативної діяльности, котра має на цілі тільки руйнувати те, що є. Вона побачить, що для національно-державного визволення куди важніша діяльність позитивна, що приготовляє матеріял для будови власної держави. Бо без приготовання заздалегідь матеріялу ніхто не збудував і не збудує держави.

А що значить: Приготовляти матеріял для будови власної держави?

Сучасна школа в Польщі богато уваги присвячує ріжним польським повстанням за визволення польського народу зпід колишніх його окупантів. Зокрема чимало говорить вона молоді про ріжні польські тайні орґанізації, котрі вели революційну боротьбу з окупантами Польщі. Говорить так, що молодь набирає переконання, що сучасна польська Річпосполита завдячує своє повстання головно згаданим тайним орґанізаціям. Отсі колишні польські тайні орґанізації та їх діяльність стали у великій мірі зразками для нашої молоді. Та колиб наша молодь зазнайомилася основніше з найновішою польською історією, нпр. з т. III. Історії Польщі М. Бобжинського, то вона побачилаб наглядно, хто клав основи під сучасну польську державу. Клали ті основи цілі польські покоління своєю позитивною працею буквально у всіх ділянках польського національного життя: економічній, політичній, культурній. У висліді тої позитивної праці Польща здобула вдома і заграницею силу і значіння, котрі, коли прийшов відповідний час, принесли їй національно-державну незалежність наче зрілий овоч. Без позитивної праці цілих польських поколінь Польща нині не булаб незалежна.

Подібно як Польща повставали й інші держави в XIX—XX ст.: Італія, Німеччина, Чехо-Словаччина. Се правда, що в Італії, Німеччині і Чехо-Словаччині були тайні національні орґанізації, котрі змагали до скинення зі своїх народів чужого ярма і до збудовання своїх національних держав. Але таксамо правда і те, що ні оден з тих народів не бувби скинув зі себе чужого ярма і не бувби збудував своєї власної держави, колиб передтим не був створив умов конечних для збудовання своєї держави. Одною з таких конечних умов є нпр. своїміста, котрі при будові держави грали і грають дуже важну, часто рішаючу ролю. Наглядним доказом того є хочби Львів, котрий спричинив упадок нашої державности в Галичині в 1918—1919 рр.

Створити умови для нашого народу корисніші від дотеперішних се обовязок якраз нашої молоді. Тому коли наша молодь дійсно любить свою батьківщину, то повинна ту свою любов показати не пустими словами, але пожиточною для батьківщини працею. Отже наша молодь повинна передовсім кінчити школи, до котрих ходить, а не ломити себе. Бо куди більша користь буде для батьківщини, коли вона одержить колись інтеліґентних фахівців, ніж півінтеліґентних аґітаторів, яких у такій масі не потрібно й яких не моглаб удержати навіть далеко богатша суспільність. Тому промовляємо до розуму нашої молоді. Роздумай над тим, щоби приготувати наперед собі самим основу самостійного удержання на ціле життя, заки ще помруть ваші батьки, котрі дають вам мимо бідности своєї харч і дах над головою. Застановіться над тим, що ваші батьки прецінь не вічні, що нині чи завтра чи за рік чи за два їх нестане. Не рахуйте на те, що тоді знайдете той харч і той дах над головою, який вони вам давали, коли не будете основно підготовані до того, щоб заробити собі на те. Дивіться, що діється з молодю інших народів, навіть тих, що мають свої держави. Часи такі тяжкі, переповнення таке велике, що тяжко бідує і голодує навіть молодь державних народів. Тим страшніша доля жде вас. А перед такою долею може вас вратувати тільки найглибше опанування якогось пожиточного фаху та солідність у його виконуванню. А до того треба привикнути літами. Колиж ви привикнете до аґітації, якої нікому не треба, а бодай не треба в такій мірі і в такій масі, тоді будете колись тяжко проклинати хвилю, в котрій ви вступали на той шлях. І колись, як навіть повстане наша держава, ви при такім наставленню будете її нещастям а не благословенством.

Роздумайтеж сі слова так щиро, як щиро вони писані до вас. І не йдіть шляхом, на котрім жде знищення вас й ослаблення через те нашого народу на довгі часи.

А нищенням себе й ослаблюванням свого народу не спасете того народу й не створите для нього ні держави, ні навіть лекших умов життя.

Старший громадянин.

ГОЛОД НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ

Людність вимирає з голоду.

Майже з усіх околиць України надходять вісти про голод. Особливо в тяжкім положенню находиться людність правобережної України, де відчувають пекучий брак хліба і картофель. В Умані, Сквирі, Винниці та в інших містах правобережної України майже щодня нотують випадки голодової смерти. Дуже часто можна бачити, як з улиць міст забирають людий, що падають на вулицях з виснаження. В Одесі промовляв делеґат комуністичної партії за „ударною“ кампанією, щоб виконати пятилітку. Йому відповіли з товпи: „Давайте нам хліба і картофель, потім говорім про пятилітку!“

НАРАДА

в справі оборони прав української мови.

2)

В дискусії промовляв перший адв. Др. Глушкевич: Ми почули тут історію писаного права укр. мови, себто історію законодавства, в відношенні до розмірно невеличкої частини укр. нації. Польські закони погіршують стан в порівнанні з австрійськими часами, казав ш. референт. Та діло не в історії писаного права, а в історії культурного права укр. мови. Бо право мови це частина загальних політ. прав нації, це lex nata, а не lex scripta. Коли з весною народів повіяло новим живим духом, передові люди зрозуміли, що упривілеєння мови одної нації становить нарушення прав других націй. Чеський діяч Ріґер рішучо застерігався прилюдно проти істнування в Австрії т. зв. „державної мови“. А моравський письменник Адольф Франке писав на ту тему цікаві річи (цитує). Ми бачили, до чого доводили утопійні змагання одних народів, щоби здусити розвиток других народів, розуміється, починаючи від мови. Мова це святиня народу. Суд також святиня, призначена для виховання народів. І тому в першу чергу, треба боротися за права мови в суді. Судимі мусять розуміти вироки. Цінність суду і держави не тільки в справедливости вироків, але і в тому, щоб населення розуміло зміст вироків, бо лише тоді воно може зрозуміти і признати їх справедливість у глибині душі. Тому не інтерес поширення одної мови зі шкодою для других мов повинен рішати, але інтерес справедливости. Без того держава поступає протидержавно, бо настроює проти себе всі мови кромі одної. Отже боротьба за признання повноти прав українській мові має глибоке моральне й виховуюче значіння. Таке признання не обмежує прав другої мови. В суді мусять уміти мову підсудимих. Сеж перша й необхідна передумова істнування дійсного суду. (Тут промовець наводить на підставі своєї довголітньої практики яркі докази на те, до чого доводить нерозуміння мови підсудимих. Нпр. в однім випадку запротоколовано на підставі зізнання свідка, що його сусід „худобний чоловік“ — „sąsiad jest bogaty człowiek, bo ma chudobę czyli bydło“; в другім випадку представляє, як наша замужна жінка на Волині протестувала проти вписування в протокол, що вона „wyszła zamąż“, бо там „вийти за муж“ значить піти з чоловіком на його ґрунт, а то було якраз навпаки). Суддя мусить вміти мову тих, яких має судити, бо інакше він не може бути добрий суддя. Історія боротьби за рідну мову в инших народів довша і прикріша ніж наша. Адвокати, борці за всяке право, мають обовязок боротися і за це право. І ми ту боротьбу ведемо. На свободу і життя заслугує тільки той, хто їх щодня здобуває. Зпід охорони прав нашої мови виключені взагалі Волинь, Підляше, Полісся, Холмщина і Лемківщина. Далі усунена наша мова зовсім з війська. Далі обмежена наша мова тільки до деяких чинностий в суді, в школі, на почті. Ми адвокати боремося за права української мови. Та де при тім наша суспільність? (Бесідник відчитує проєкт своїх резолюцій).

Інж. Творидло: Я йшов сюди з повною нехітю. Думав: Одиноку суботу маю вільну від засідань тай ту забирають. Одначе я тут навчився дуже богато і тому дякую за те. Населення зачинає привикати до того, що є. Ми тонемо, забуваючи за наші права. Ми, інтеліґенти, скорше привикнемо, а за нами може піти й народ. Не знаємо жерел і підстав оборони. Виходять закони, яких ніхто не знає. Ми не правники. Спопуляризуйте в невеличких книжочках те, що треба знати. — Др. К. Левицький: Союз Укр. Адвокатів вирішив уже видати таку працю. Вона вже на викінченні. Там буде докладне поучення. — Радник Кокорудз: „Рідна Школа“ все і всюди писала і пише по українськи. Також всі підчинені їй кружки і школи переводять ту боротьбу. Ми зверталися навіть до Найвищого Трибуналу в справі переписки наших шкіл по українськи з Кураторією, котра відкидає українські письма. На жаль, ми досі відповіди не одержали, мимо урґенсів. — Дир. Колтунюк: Основна нота обох рефератів був запит, де товариші боротьби. Дивуюся тому запитови, бо центральні установи боряться не від нині, що „Дністрови“ признав один з референтів. На тім самім становищі стоять і инші централі. Отже той запит повинен відноситися до широкого загалу, котрий того не робить. А не робить тому, бо не знає, як робити. Отже перша річ дати підручник. За Австрії мали ми такий підручник, здається Савчака. Тепер нема такого підручника. В кождім місті треба бодай двох українських адвокатів, щоб наш нарід мав заступників з обидвох сторін у спорі. — Д-р Кобилецький: Я жду, що на те все скаже тут наша преса. (Далі буде).

Цілу книгу можнаби написати про туманів, котрі стали славними людьми, то значить людьми визначними, хоч у молодости уважали їх всі туманами. (Смайлс).

Редакція рукописів не звертає і з того приводу в ніяку переписку не входить.

Загальні Збори

Т-ва Прихильників Освіти.

Дня 11. VI. ц. р. відбулося продовження загальних зборів ТПО, котрі не скінчилися 28. V. через внутрішні тертя між студенством. Містоголова Т-ва Др. В. Старосольський відкриваючи збори, згадав коротко про Покійного члена Т-ва рад. І. Герасимовича і підніс його заслуги а присутні повстанням з місць вшанували память Покійника. Присутних на салі 132 осіб, з того 35 старших і 97 студентів. На дневному порядку вибір нового виділу та внесення. Представник Комісії Матки, вибраної на попередних зборах, ред. Гладкий (Галичанин, попередно було хибно подано, що він з Волині) подає до відома, що К. М. не може предложити лісти нового виділу. Праця Комісії не увінчалася успіхом, бо не було порозуміння між членами старшими і студентами. Старші хотіли, щоби до виділу ввійшли студенти, представники львів. студ. тов. Натомість студенти члени К. М. висунули особисту лісту. При переговорах були великі труднощі і ріжні концепції. К. М. складає свій мандат загальним зборам і складає дві намічені лісти до використання. — Студ. Д. Кузик (представник ундівської ґрупи студентів) спростовує твердження студ. Д. Штикала і Р. Мигаля на попередних зборах, будьтоби студ. секція в Коломиї відмовилася переводити збірки на ТПО на випадок дальшого головства през. Децикевича. Відчитує письмо з коломийської секції з підписом її голови, в котрім стверджується, що та секція жадних ухвал того рода не робила та що студ. Р. Мигаль не є навіть членом (!) тої секції і тому немав права складати заяви в її імени. Бесідник зложив це письмо до рук президії зборів. (Довший час ніхто не забирає голосу в дискусії). — Студ. Мих. Семчишин: Витворилася така ситуація, що тяжко вибрати голову Т-ва, бо є заява през. Д., а збори ще не заняли становища до неї. Треба або приняти її або відкинути, бо і члени попередного виділу зголосили своє уступлення в звязку з тою заявою. Тому заг. збори повинні наперед вирішити сю справу. Коли през. Д. остане ще рік, тоді останутъ всі інші члени виділу і тоді вибір 5 вильосованих членів легко переведеться. През. Д—и ніхто не закинув конкретних даних, які пересуджувалиби справу, але навпаки, всі заявили, що през. Д. ревно та з посвятою працював в ТПО. — Др. І. Копач: Попередник улекшив мені ситуацію. Чому К. М. по двох тижнях нарад прийшла з нічим? Справа мусить бути вирішена нині, бо життя не жде, але йде вперід. Фактом є, що през. Д. на підставі статуту має право урядувати ще цілий рік, хіба сталобся щось такого, що виключалоб його дальше головство. През. Д. ані не вмер, ані не є хорий, ані не зробив нічого такого, що його дискваліфікувалоби. Ніхто не підніс тут такого закиду. Ставлю внесення, щоби піддати під голосування заяву резиґнації п. Д. — Ст. А. Романюк: Справа зі „слабим здоровлям“ през. Д. не малася так, як подав в заяві през. Д. Я сам не чув тої заяви, тільки довідався з преси. Я пішов до през. Д. і він обіцяв мені спростувати те місце в заяві особисто, тут на зборах, але не прийшов. Ми заявили през. Д., що він повинен для добра Т-ва зречися головства. Коли през. Д. заявив, що не має чим умотивувати свого уступлення, я піддав йому думку, що прецінь можна винайти ріжні причини. (Далі буде).

Приєднуйте нових передплатників!

УКРАЇНСЬКА ҐРАФІКА

Державні папери України в 1917—19 рр.

2)

Найцікавіший відділ на виставі української ґрафіки у Львові це безперечно т. зв. „Експедиція заготовки державних паперів України“. Крім великої мистецької вартости цей відділ має для нас велике історичне значіння. Повстання Української Держави в 1917 р. викликало від самих початків необхідну потребу своїх державних паперів. Треба було зараз виготовити проєкти українського гербу, грошей, почтових марок, бандероль, банкових і векслевих листів та всіх інших цінних, актових та документарних паперів. І їх виконано — аж до карт до гри включно. На виготовлення тих всіх проєктів треба було великого числа мистців-ґрафіків, яких тоді на Україні було мало. На щастя приїхав з Петербурга наш великий мистець-ґрафік, Юрій Нарбут, що зараз

І. Румянцев: Консульська марка.

взявся до праці. Йому до помочи стали: Василь Кричевський, автор нової стилізації українського гербу, та Іван Мозалевський. Та трійця українських ґрафіків відіграла головну ролю в „Експедиції заготовки державних паперів України“.

Перші українські гроші, котрі викликали таке велике враження на всій Україні і тепер ще викликають сентимент до тих часів, проєктував сам Ю. Нарбут. З великим трудом вдалося йому підібрати мистців-ґрафіків та виконавців їх проєктів: ґраверів, літоґрафів, друкарів і т. д. По опануванні технічних труднощів виринули нові, мистецько-ідеольоґічні. Наші перші проєктодавці державних паперів не мали за собою новіших традицій. Тому сягнули до XVII ст., доби т. зв. козацького бароку, головно: Ю. Нарбут, Середа, Золотов і Румянцев. Деякі мистці, як М. Бойчук і С. Наліпинська, пішли ще дальше і сягнули до візантійської доби мистецтва на землях України. А В. Кричевський та І. Мозалевський використовували в своїх проєктах елементи народної мистецької творчости. Переглядаючи численні проєкти грошей, марок, стемплів та всіх інших державних паперів, набираємо переконання, що мало котра держава має державні папери такої високої мистецької вартости як мала наша в 1917—19 рр. Це викликує в нас почування благородної гордости. Та не всі ці проєкти мали час увійти в життя за 3 роки існування Української Держави. Не треба бути аж спеціяльним знавцем мистецтва, щоби відчути велике почуття стилю у Нарбута, чіткість його лінії, яка має в собі щось сталевого та при тім елястична. У других його співробітників вдаряє теж велика рутинованість і мистецька культура. Згадати хочби праці Красовського, Богомазова, Золотова, Мозалевського, Румянцева і ин. Звертає увагу проєкт Овсянникова (ч. 216), стемпель за 40 шагів канцелярської оплати, на якому є тризуб з хрестом, одинокий того рода на цілій виставі. Крім проєктів грошей та інших державних паперів виставлені ще проєкти карт до гри. Автори їх: Нарбут, Красовський, Баранів, Ждаха. Всі карти виконані в національному характері, рисунки оперті на історичних мотивах. Замість королів бачимо гетьманів: Сагайдачного, Дорошенка, Мазепу; замість дам — гетьманші; замість хлопців — козаки.

З приємністю можна ствердити, що весь цей незвичайно цінний збір „Експедиції Заготовки державних паперів України“ уратовано від заглади. Він стало переховується в Музеї Н. Т. Ш. у Львові.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Св. Отець 20. V. приняв на торжественній авдієнції 350 директорів Кат. Акції в Франції під проводом кардинала Вердіє (і ґенерала Кастельно).

Появи Матери Божої. В місцевости Езквіоґа, коло Сао Себастіяну в Еспанії мала появитися плачуча Мати Божа. До сеї місцевости напливають непроглядні маси цікавих. Розпочато навіть будову величезної церкви. Однак Ординаріят у Вікторії заборонив прибувати там і з паломництвами і приватно, доки Церква не ствердить надприродний характер тих появ.

Міжнародний Союз католицьких жінок остро запротестував проти посягань Союза Народів на Божі й природні закони, що відносяться до супружжа.

На основі Лятеранського договору (арт. 27) Італія віддала недавно Ап. Престолови Базиліку св. Антонія в Падуї разом зі всіми забудованнями, бібліотекою, музеєм і музичним архівом.

Переслідування релігії в СССР описав в „Трібюн де Женев“ лютеранський пастор Стендар. Він був до кінця 1931 р. пастором в ріжних німецьких парохіях на Україні та Білорусі і богато перетерпів. Недавно помістив він в „Дойтшес Лебен ін Русслянд“ свої спомини з СССР, котрі викликали велике враження в Німеччині, як правдиве свідоцтво переслідування Церков і всего релігійного життя на Радянщині.

Гінденбурґ розвязав всі комуністичні кружки воюючого атеїзму („Ґоттльозе Фербенде“). Німеччина повитала радісно цей розпорядок.

Наукові конференції про большевизм улаштував недавно кат. університет у швайц. Фрайбурґу. Конференції тревали 2 дні. Вичисляємо важніші: 1) Історичне тло повстання большевизму; 2) Педаґоґія большевизму (дітий насильно забраних родичам виховує держава як свою власність); 3) Большевицький державний устрій (конституція): в теорії малося всьо змінити силою обставин, в практиці всьо залежить від волі Сталіна. „Диктатура пролетаріяту“ засуджує на важкі терпіння 165 міл. людий і противиться всякому праву; 4) Про літературу і штуку: вони згори призначені для пропаґанди і тому бракує їм життя й успіху; 5) Економічний розвій СРСР і причини невдачі пятилітки; (Московська статистика подає скількість продуктів, але не подає їх вартости що до якости); 6) Радянське цивільне й родинне право; 7) Матеріялістична фільософія большевизму.

Завіщання дитини. Осмилітна Бянка Буччіно зі Сансевера в Апулії умираючи так сказала до мами: „Поручаю Тобі, мамо, роздати всі мої одяги бідним дівчатам. Їх так богато! Якби ти була бачила, кілько моїх товаришок приходило до школи в подертім одінню і босих! Роздай мої нові черевики і мої убрання бідним. Також всі мої гарні забавки. Побачиш, мамо, яка буде велика їх радість. Не плач; я йду до неба, щоби молитися за Тебе“! Мама по смерти дитини занялася дуже ревно убогими дітьми.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

МАСОВІ УВЯЗНЕННЯ української шкільної молоді від 14 літ почавши відбуваються на Волині. Увязненим закидають злочин зі 102 арт. рос. карного кодексу (кара 8 літ тюрми). Увязнені під закидом приналежности до тайної орґанізації.

ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС б. посла Дмитра Паліева відбувається перед судом присяглих у Львові. Обвинуваченому закидають злочин з §§ 58 і 65 к. з., поповнені промовами на вічах. Вислід подамо по скінченні процесу.

В ДИСКУСІЇ НАД БУДЖЕТОМ М. ЛЬВОВА на засіданні міської ради виголосив промову укр. радний о. Д. Лопатинський. В ній заявив, що Укр. Клюб голосуватиме за буджетом. Одначе підчеркнув несправедливе трактування в буджеті потреб укр. людности Львова та її орґанізацій, доказуючи се цифрами. Пр. на польський театр преліміновано майже міліон, на український 5.000 зол., на костели 79.000, на гр.-кат. церкви 4.000 зол. На польські захоронки 822.045 зол., на українські 3.000 зол. і т. д. З укр. радних п. Темницький пробував говорити по українськи та мусів зараз перестати. Польська преса пише, що це була провокація. Так відносяться до нас в столиці нашого краю польські шовіністи в XX ст. не зважаючи на се, що найбільші державні народи шанують тепер права мови всіх своїх горожан.

СОЮЗ БАНКІВ в Польщі ухвалив: 1) виключити з обсягу своєї діяльности купно і продажу шляхотних металів у штабах і монетах, 2) не купувати на замовлення девіз і чужих валют, коли є підозріння, що вони призначені не для заспокоєння економічних потреб, лише для спекуляції, 3) не продавати чужих валют т. зв. людям з вулиці. Ті зарядження мають на цілі унеможливити тезавризацію і спекуляцію доляром та заграничними паперами.

КОНФЕРЕНЦІЯ СТАРОСТІВ львівського воєвідства відбулася у Львові під проводом воєводи Рожнецкого. На конференції обговорювано політичне й економічне положення львів. воєвідства та справу фінансової допомоги малій рільничій власности.

БЕЛЬҐІЙСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ухвалив закон про переміну бельґійських середних і народних шкіл у Фляндрії на фляндські. Бельґійське правительство в добре зрозумілім інтересі Бельґії заспокоїло слушні домагання Фляндрців. У нас інакше, інакше, інакше.

„ОССЕРВАТОРЕ РОМАНО“ пише, що покликання фон Папена на становище канцлера Німеччини се найбільша політична несподіванка, яку прямо трудно зрозуміти.

ФРАНЦУЗЬКИЙ ЧАСОПИС „Ле Капіталь“ пише, що канцлером Німеччини став фон Папен тому, бо він має опінію щирого прихильника порозуміння з Францією і що фільоамериканську політику Німеччини хоче заступити франкофільською.

БОЛЬШЕВИКИ будують на румунськім пограниччі сильні укріплення, довгі на 800 кільометрів. Укріплення мають потрійну лінію фортів, заосмотрених у скоростріли і машини до стріляння ґазом. „Дейли Експрес“ доносить, що при будові укріплень працює днем і нічю місцева людність під доглядом ДПУ.

ЯПОНІЯ також має вже своїх гітлерівців. Партія націонал-соціялістів в Японії називається г і о н т о. Головним завданням поставила собі нова партія боротьбу з соціялізмом і комунізмом та скріплення експанзії в Манджурії.

НОВИНКИ

На площі Сокола Батька у Львові відбулося в неділю 12 червня б. р. традиційне свято молоді шкіл і захоронок „Рідної Школи“. В святі взяла участь молодь майже всіх шкіл і захоронок „Рідної Школи“ Львова і провінції. Програма свята складалася з руханкових вправ і танків при звуках орхестри. Вправи рухового ілюстрували мельодії наших пісень. Публика, що залягла всю площу в числі 6—7 тисяч, була захоплена виконаням поодиноких точок програми. Особливо по мистецьки випала танкова ілюстрація пісні „Верховино“. Вечером публика з жалем опускала площу, на котрій мала нагоду пережити богато естетичних і підбадьорюючих вражінь.

Проф. Др. З. Кузеля став доцентом берлінського університету. В найблищому шкільному році має він викладати й вести вправи з обсягу українознавства. Цікаво, коли Українець дістане катедру української мови й літератури на львівському університеті.

Товаришів, що здали іспит зрілости в українській ґімназії в Перемишлі (відділ А. і Б.) в 1912 році, просимо подати адреси та висказати свою гадку чи годяться на товариський зїзд **в дні 4-го липня ц. р.** Зголошення слати на адресу: Д-р В. Кашубинський, Львів, ул. Ґрунвальдська ч. 2 а. — За Комітет зїзду: о. М. Бачинський, о. М. Головач, д-р В. Кашубинський, ред. І. Квасниця, д-р І. Любомирович, С. Трусевич, О. Ярошевич.

Має появитися декрет президента Р. П. про можність уневажнення умов у справі дальших платень для директорів і висших урядників, що побирають платню понад 2.500 до 3.000 зол. місячно.

Для збірних шкільних прогульок мін-ва комунікації й освіти ввели 75% зелізничі знижки, замість дотеперішних 50%. Знижки важні від 1 червня до 31 серпня б. р. Ті знижки повинна використати й українська молодь для пізнання Рідного Краю. Про орґанізування збірних прогульок треба заздалегідь повідомляти пресу.

Велику пожежу викликало в Русилові, повіт Золочів, двоє дітий господаря Василя Шевченка, 7-літний Стефан і 9-літна Зося, що бавилися сірниками. Згоріло близько 30 будинків.

Градова туча над Ланчином, пов. Надвірна, знищила 120 морґів жита, 5 морґів фасолі і морґ конопель.

Власники пенсіонатів з Заліщиках ухвалили обнизити оплату за цілоденне удержання літників о 20%.

Біржа

ГРОШІ: Доляр амер. в приватних оборотах 8.87 і пів. На варшавській біржі в приват. оборотах платили за доляра 13. VI. 8.89. Золотий доляр 9.04.5—9.05.

ЗБІЖЖА: Підволочиска: жито 24.50—25; пашний ячмінь 14.25—14.75; гречка на мливо 16—16.50. Львів: пшениця селян. 26—26.50; жито сел. 25.50—26 зол.

НАБІЛ: „Маслосоюз“ платив кооперативам 13. VI. ц. р. за масло експортове та десерове пріма 2 зол., за літру молока 20—21 сот., за літру сметани 1 зол., за копу яєць 3.70 зол.

КІНА

ПАЛЯС: „У квітах чрезвичайки“.
КАСІНО: „Страшна ніч“.
КОПЕРНИК: „Д-р Джекиль і м-р Гайд“. „Вбивство през. Думера“.
МАРУСЕНЬКА: „Д-р Джекиль і м-р Гайд“. „Вбивство през. Думера“.
МІРАЖ: „Христя лісниківна“ (Лія Мара та Гарі Лідтке).
ОАЗА: „Веселий Мадрид“ (Рамон Наваро), „Фатальний матерац“ (Льорель і Гарді).
СТИЛЕВЕ: „Розведена“ та звукова комедія.
УТІХА: „Пісня стихій“ (Ґарі Купер і Люпе Велез) і „Таємничий Джемс“.
ЛЕВ: „Хай живе свобода“ і „Король бульварів“.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

В приват. жіночій учительській Семинарії СС. Василіянок в Яворові в шкільнім році 1932/33 відчиняється V кляса вселюдної школи (яко перша ґімназійна) а на II, III і IV курс Семинарії вступні іспити відбудуться в днях 23 і 24 серпня ц. р. 47—1-1

Іспит зрілости в прив. Семинарії СС. Василіянок в Яворові відбувся в днях 6, 7 і 8 червня ц. р. під проводом п. Марії Галашинської, настоятельки місцевої державної Семинарії. Іспит зложили слідуючі кандидатки: Александер Юлія, Антонів Олена, С. Бойко Альойзія, Білик Марія, Васербренер Марія, Гнатишак Катарина, С. Дебера Севастіяна, Дубер Катарина, Дзюба Текля, Жуковська Юлія, Клярфельд Файґа, Лопадчак Катарина, Мартинович Марія, Мельник Ольга, Мікула Пелагія, Сахман Стефанія, Пантель Ірина, Обух Ярослава, Сембратович Віра, Станько Петронеля, Столяр Ольга, Янковська Дарія. 48—1-1

Дирекція Прив. Жін. Учит. Семинарії СС. Василіянок в Станиславові повідомляє:

1) **Вписи** нових учениць на II, III і IV курс семинарії відбудуться **дня 22, 23, і 24-го червня, а вступні іспити** на ті курси **25, 26 і 27 червня.**

2) Вписи нових учениць до школи вправ відбудуться в днях **від 10 до 20 червня.**

Звертається увагу інтересованих, що 5 і 6 кляса школи вправ зреформована після нового, шкільного закону та вимог Кураторії є рівнозначна з теперішньою 1 і 2 клясою ґімназійною. Укінчення такої 6 кляси одиноко управнює до переходу в шк. р. 1933/34 до першої кляси ґімназії нового типу.

При семинарії є „Дівоча Бурса“ й Інститут для учениць. Місячне удержання в Бурсі виносить 50 зол. і 2 кґ. товщу або свої харчі і 18 зол. Удержання в Інституті виносить 80 зол. і 2 кґ. товщу місячно. Подання о приняття так до семинарії, як і до Інституту треба вносити до Дирекції найдальше до 25 червня 1932 р. 46—3-3

ГРЕБЕНІВ
ПАНСІОН „ЗЕЛЕМІН“
положений в затишнім місці, з прегарним видом на долину ріки Опору.
поручає
соняшні кімнати з бальконами.
Харч добірний та смачний. - Ціни помірковані
Зголошення приймає Управа пансіону.
43 6 12

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш меблі всілякого рода у **ГЕШЕЛЄСА** у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 44-50

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Панталеймон Хитра. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Porto zapłacone ryczałtem.

Ч. 45 (543). Львів, неділя, 19 червня 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст. АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Стшіца ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., півсячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам. доляр. Ціна числа 25 сот. Конто П. Щ. Краків 405.867.

Карні експедиції на Україні

Крівава масакра українських селян.

З Риґи доносять: Большевицька влада висилає на села карні експедиції до тих сіл України, котрі не виконали весняних засівів. Окремі відділи ДПУ масово увязнюють селян, катують їх та відсилають до головної вязниці в Харкові. Оповіщено комунікат, що одна з карних експедицій закатувала на смерть 17 селян в селі Сніжки. Та про те „Сила“ і „Сельроб“ читачам не напишуть.

Міліонова дефравдація в Москві

Новий великий процес.

ПАТ доносить: ДПУ викрило в московській торговельній централі надужиття на суму коло 1 міліона рублів. Двайцяти уродовцям з віцедиректором Цветковим на чолі закидає ДПУ, що вони нелеґально продавали спекулянтам товари, яких не було на ринку і присвоювали собі касові надвишки, що повставали наслідком самовільної підвишки цін. Всіх жде кара смерти. Це одна з найбільших панам в СССР. Такі панами в „раю“ на порядку дня.

Як виглядає тепер столиця СССР

Аґенція Пресс подає враження очевидця, що недавно вернув з Москви. Він оповідає: Пригноблення, нужда і мертвеччина — се атмосфера теперішної Москви. По брудних улицях снується товпа в подертих одягах. Серед неї не стрічається погідних й усміхнених лиць. Перед склепами стоять довгі хвости, нераз лиш на те, щоб довідатися, що нема товару. Чужинці можуть усе дістати, одначе лиш за фантастичні ціни. Пр. покій в середнім готелі „Національ“ коштує 7 долярів денно, шницель в реставрації готелю доляра, фляшка лихого пива пів доляра і т. д. Нема що казати, по „райськи“ жиють в „раю“... А наші радянофіли мучаться чомусь в буржуазнім пеклі і ані руш не хочуть їхати до „раю“, щоби на власній шкірі зазнати „райських“ благодатий“...

Довги Польщі

По оголошеним урядовим даним Польща мала в дні 1 січня б. р. 458 міл. 646 тис. зол. внутрішних довгів і 4 міліярди 569 міл. 838 тис. зол. заграничних довгів. Найбільший вірітель Польщі Америка, котра позичила Польщі 2,701.398.000, т. зн. майже 60% всіх довгів. Відтак йде Франція 18%, опісля Швеція й Анґлія. На амортизацію довгів і процентів платить Польща річно коло 350 міліонів золотих. Як на 14 літ істнування довжок порядний.

Гітлерівський проєкт

Українсько-білорусько-литовської держави.

Польська преса доносить: Один з найблищих політичних співробітників Гітлера, референт східних справ у партії Гітлера Розенберґ, виголосив в Монахії відчит про політику Німеччини на Сході, коли гітлерівці дійдуть до власти. Виходячи з заложення, що будуча Росія вестиме франкофільську політику, сказав Розенберґ, що Німеччина повинна стреміти до створення нової федераційної українсько-білорусько-литовської держави на Сході. Вона малаб 50 міліонів населення і булаби противагою одночасно супроти Польщі й Росії. Таким чином Німеччина відограла б на Сході рішаючу ролю. Відчит Розенберґа став політичною сензацією. Його пояснюють як заповідь боротьби Гітлера з рапальською політикою Німеччини.

Новий обряд

Новий малянкарський обряд має вже майже 9 тисяч вірних. Се навернені яковіти й погани. Крім 1 архієпископа й 1 епископа має 28 священиків, 8 єромонахів, 5 діяконів, 19 монахів, 14 монахинь і 11 світських катехитів. Є вже й семінарія (38 питомців) і сиротинець. А церкви покищо не має ані одної, лише 5 каплиць. Місійних осередків має 9. Місійна праця відбувається в 57

Чи Франко був безбожником?

Під таким заголовком помістило „Діло“ редакційну передовицю в 129 ч. з 14 червня 1932 р. В тій статті „Діло“ остро накинулося на статтю о. М. Карівця ЧСВВ, поміщену в 41 ч. „Нової Зорі“ з 5. VI. с. р., закидаючи йому, що він „не мав нагоди а може й охоти познайомитися з творчістю Івана Франка а наклеп (!) про атеїзм Франка як не виссав з пальця, то переняв зі слухів“.. Далі твердить „Діло“, що „в цілій спадщині Франка нема ні одного (!) твору, який пропаґувавби явний атеїзм“. Далі взиває „Діло“ дра Назарука, щоб поінформував „свого несвідомого (!) співробітника“, що Іван Франко не тільки не був пропаґатором атеїзму, але був пропаґатором релігійности (!) й боронив (!) поваги (!) Церкви (!) й чистоти (!) релігії (!)... — Подібно цинічного перекручування правди не було в „Ділі“ за ціле півстоліття його істнування. Просто не можна зрозуміти, хто і в якій цілі міг перепустити до друку в „Ділі“ такі кпини з Франка і то в часі, коли йому хочуть ставити нагробник... А візваний в „Ділі“ др. Назарук, щоб висказав свій погляд на світогляд Франка, зачинає се робити в отсім числі „Н. Зорі“.

В часі Зелених Свят не годиться забувати за могили наших погибших борців і за наших інвалідів.

НАЙБІЛЬШИМ ВОРОГОМ себе самого є той, хто тримає свої ощадности дома, а не зложить їх на добрі відсотки в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР“ у Львові, вул. Руська ч. 20.

4 44-х

Світогляд Франка

Чи може наш нарід приняти його культ?

Іван Франко належить до великих працьовників української землі. Доказом його великої праці — безліч його творів. Між його творами є й такі, котрі кождий монастир може давати до читання дітям у сиротинцях, кождий священик може поручати молоді нашого народу, як нпр. Франкові казки „Коли ще звірі говорили“, Франкового „Лиса Микиту“, Франкового „Дон Кіхота“, перерібки з арабських оповідань, деякі зі східних леґенд і т. п. Одначе світогляду Франка ніякий віруючий нарід на світі і тим самим наш нарід рішучо приняти не може і не прийме,— коли хоче зберегти віру в Бога і тим самим здібність до життя і розвитку. Чому? Бо світогляд Франка належить до найстрашніших зі всіх світоглядів, які коли небудь появилися серед людства. Се якраз теперішне покоління нашої інтеліґенції має обовязок отверто і щиро сказати всему свому народови. Воно не сміє дати себе заголюкати харківським духовим невольникам червоної Москви, котрі хочуть окремим культом вщіпити в наш нарід атеїстичний і матеріялістичний світогляд Франка. Бо коли се вдалосяб їм зробити, тоді весь наш нарід дійшовби послідовно до того, до чого довела московський нарід атеїстична й матеріялістична доктрина. І сей обовязок, отверто представити перед нашим народом нещасний світогляд, котрий розбив нам нашого великого працьовника Ів. Франка, виконуємо тут без огляду на рев ріжних паничів, між котрими часто лучаються люде, які ревуть за культом Франка, зовсім не знаючи його творів, ні його світогляду, а закидаючи незнання другим...

Матеріялістичний і атеїстичний світогляд покійного Франка пробивався і в його ріжних прозових писаннях і в його богатьох поетичних творах. До віршованих писань, в котрих світогляд Франка пробивається найвиразніше, належить отсе:

Душа безсмертна! Жить віковічно їй!
Жорстока думка, дика фантазія,
Льойолі гідна й Торквемади!
Серце холоне і тьмяться розум!...
Творця хвалити? За що хвалить його?
Що в моїм серці сей розпалив огонь
І в пасміх призначив розлуку?
Рай показав і затріснув браму!
Та Пану Богу я не хочу блюзнить,
Бо пощо вірних щирі почуття дразнить?
Мов актор той мечем махати
На паперові страхопуди?
Я не романтик. Мітольоґічний дим
Давно розвіявсь із голови мені.
Мене не тішать ані страшать
Привиди давньої віри мисті.
Бо щож є Дух той? Сам чоловік його
Создав з нічого, в кождій порі й землі
Дав йому свою подобу,
Сам собі пана й тирана творить.
Одно лиш нічне без початку й кінця
Живе й сильне, — се є матерія:
Один атом її тривкіший
Ніж всі боги, всі Астарте й Ягве.
Безмірне море, що заповня простір,
А в тому морі вир повстає сям-там —

Се планетарная система —
Вир той бурить і клекоче й биться.
В тім вирі хвилі — сонце, планети є,
В них міліярди бомблів дрібних кишать,
А в кождім бомблі щось там мріє,
Міниться, пініться, пок' не присне.
Се наші мрії, се наша свідомість,
Дрібненький бомблик в вирі матерії,
Та бомблі згинуть, вир утихне,
Щоб закрутитися знов десь инде.
Безцільно, вічно круговорот отсей
Іде і йти-ме; сонця, планет ряди
І інфузорії дрібненькі —
Всьому однакова тут дорога.
Лише маленькі бомблики людської,
Що в них частинка виру відбилася,
Міркують, мучаться, бажають
Вічности море вмістити в собі...

Так пише Франко. Що є в сім віршованім міркуванні? В нім є заперечення істнування Бога й души. В нім заперечена всяка релігія і тим самим усяка на вірі в Бога оперта мораль. Релігію називає Франко „мітольоґічним (байкарським) димом“. Франко заперечує Духа-Бога й каже, що Його творить собі чоловік. Ніякого Бога Франко не признає, а признає тільки матерію і вир, в котрім „кишать“ міліярди „бомблів“. Наша свідомість се по думці Франка також „бомблик“. Ті „бомблики“ крутяться після його думки безцільно і на пусто та на дурно мучаться й бажають чогось.

Так виглядає ядро світогляду Франка про таємницю світа, Бога й людського істнування, про ідеали, бажання і змагання людей як одиниць і як цілости...

Що властиво представляє сей світогляд?

Се нігілізм. То значить се такий світогляд, котрий всьо, але то буквально всьо, чим живе людство, зводить до безцільної нічтожности. Не вільно сего світогляду мішати зі світоглядом Соломона, котрий також сказав: „Суєта сует і всьо суєта“ (марнота). Бо той мудрець Божий відносив сі слова до світових вартостий, до роскошів і боґацтв, до людського мудрагельства і знання, до влади світа сего, до піль і до золота, — а не до вартостей Божих, до тих ласк, які віруючим в Бога дає Божа незбагнути сила. Дає тим, котрі не стратили віри і покори перед Богом та вміють молитися до Бога за ті найцінніші дари Його. Возьміть у руку й перечитайте уважно Книгу Екклезіяста, а переконаєтеся, що й він був мабуть близько безодні, в яку впав Франко. Він викоштував аж до дна всьо, що дає матеріялістичний світогляд: дівчат і скарби, будівлі і владу і всю „мудрість“ людську. І до чогож дійшов? Ось що він каже: „І зробилося мені життя ненависним і остогидло мені всьо... І зненавидів я всю працю мою“. А сумніви мучили його так, що затратив розуміння ріжниці між звіриною й людиною (21—22 уступи 3 глави Еклезіяста). Значить, мабуть і він доходив до світогляду „бombліків“. Але тут власне наступила ріжниця: Наш великий але нещасний працьовник Франко заломився внутрі під тягаром сего все розїдаючого світогляду матеріялізму і нігілізму. А сильніший від нього дух великого старинного мудрця, що став притчою во язиціх всіх народів, — не дався! Він піднісся до висшого світогляду, релігійного, Божого. Се коштувало його страшної праці та зусилля, що видно виразно з його дійсно жахливої книги. Бо старі письменники навіть найгірші внутрішні муки збувають все коротко. Це стиль тих тисячеліть. Колиж старинний мудрець аж так описує свої душевні переходи, то видно, що вони його коштували! А коли він виратувався з пекла нігілізму, оставив пересторогу людям, котра все буде пересторогою, хочби її автентичність не знати як квестіонувати. Бо за нею промовляє зміст, як за працею, котру знаємо під іменем Гомера або за оригінальністю нашого „Слова о полку Ігоря“.

І син Давида, той мудрець Господній, той бесідник великий, той володар Ізраїля, той цар Єрусалиму, — довго шукав правди. А мав до того і потрібну голову і засоби. А пізнавши правду, написав правдиву книгу. Й описав у ній страшний перелом свого матеріялістичного світогляду на релігійний. І закінчив ту книгу так:

„Вислухайже змісту того всього: Бійся Бога і повни заповіди Його. В свому міститься всьо про чоловіка. Бог бо судити-ме всьо, що діється, навіть всьо утаєне, чи воно добре, чи зле“.

Во істину — сей велит не потребував говорити неправди. А сила його ума без усякого порівнання більша від сили того, що зломився під тягарем нігілізму.

З великого роду Давида прийшов на світ Спаситель людства, котрого науку перечить Іван Франко, перечить в імя матеріялістичних „бомбликів“! Длятого світогляд Франка не може бути принятий католицьким народом.

Світогляд Франка навіть не оригінальний. То значить, що се не його власний світогляд. Се тільки відблиск модних, а **вповні** безпідставних і навіть комічних міркувань тодішного покоління інтеліґентів західної Европи. Тодішне покоління інтеліґентів вірило переважно тільки в матерію. Духа не узнавало. Що матерія як така зовсім індиферентна (байдужна), що вона не реаґує (не відчуває), що вона не може бути причиною нічого, — сим той світогляд не журився. Духа заступив собі „круговоротом“ і кінець. Відки той круговорот? Хто його пустив в рух? Пощо? На що? На яку памятку? Тим той світогляд не дуже займався. Він і не міг глибше всякнути в ті питання, бо вже самим нігілістичним поставленням справи так був ослаблений, що Франко зовсім слушно підчеркує, що людям того світогляду „тьмиться розум“ на само припущення про силу другого світогляду, котрий вірить у безсмертність души і в Бога. Для матеріялістичного світогляду Бог і віра в нього — се „паперові страхопуди“ й „миляні баньки“, се „дим“, — хоч власне найбільші фільософи людства й навіть найбільші натуралісти все вірили і тепер вірять у Бога. Назвемо тільки імена таких як Арістотель, Нютон, Ампер, Пастер, Лінней, Фарадей і навіть Дарвін. Чи можна припустити, що ті великі учені натуралісти були дурні або обманці, а зате напр. наш п. Луць Мишуґа (або п. Антін Крушельницький, чи п. Микола Голубець) се люде понад усякий сумнів мудрі і не підлягають самообманови? Найбільше невіруючих є якраз між тими інтеліґентами, котрі природи і її законів ніколи не студіювали. До них належав власне і наш Франко. Він був письменник і поет, що писав романи й поезії, а в науці займався фільольоґією, історією літератури, суспільними справами і політикою, — а ніколи наукою природи. Що Франко тут і там згадує про „безцільний“ танець атомів і якихсь дивоглядних бомблів, то все те запозичені міркування з писань модних тоді але скоро забутих матеріялістів. Не дивота, що в писаннях Франка нема відповіді на питання, чому чоловік хоч має розум, а стріляє дурниці й безцільно блукає та робить скоки, — коли рівночасно зорґанізована на основі вічних законів матерія у виді величезних сонць і міліонів звізд ходить правильніше, ніж найлучший годинник. Ходить міліони літ без ніякої направи, кермована тільки невидимими, але дуже правильними законами. Такими законами, що проймають наскрізь і величезні сонця і малесенькі бакцилі, котрі без числа містяться на кінчику голки. Ті власне закони природи, найбільшого Св. Письма, яким пише сила Божа по безвістях безграничного всесвіта, — заставили найбільші уми всіх часів і народів, признати незбагнуту але свідому цілі силу Божу. **Між найбільшими головами всего людства нема атеїстів.** Атеїсти є тільки між тими, котрі зломалися в своїм тяжкім змаганню з думкою про таємницю світа і людини. Атеїсти є тільки між тими, котрі власне паперові страхопуди про безцільні бомблі взяли за дійсність і ядро тайни всесвіта. Бо якіж ґірші можуть бути страхопуди, як не ті власне „бомблі“, що вертяться без найменшої цілі та повертівшися, прискають і тільки пара з них виходить!... Тай та пропаде! На щож боротися і за що, коли так малоб бути? При такім „світогляді“ з бомблями устане всякий ідеал, кромі котнюхового. Словом, сей світогляд це основа того, що опісля зявилося в большевизмі. Не дивота, що большевики офіціяльно ухвалили видати твори Франка й поставити покійному памятник у Львові*).

Не треба датися змішати тим, що мовляв, прецінь є такі „інтеліґентні люде“, котрі взивають до ширення „культу“ Франка. Бо „культ“ культови нерівний. Ніхто не може мати нічого проти того, щоби з великої праці Франка вибрати й видати його цінні думки і писання. Бо нема такої будови на світі, з якої не можнаби взяти частини матеріялу й ужити навіть до будови найлучшої церкви чи палати, або хоч до будови дороги чи насипу до них. Та инша річ брати частинки з якоїсь будови й ужити їх, а инша річ сказати: Ціла та будова добра на мешкання духа дальших поколінь цілого народу, **хоч сам будівничий тої будови каже виразно, що він в нічім не бачить ні мети, ні цілі**, а бачить тільки пустий круговорот прискаючих бомбликів, котрий „безцільно, вічно йде і йти буде“!... Чи се може бути основою й фундаментом нації? Відповісти „так“ — можуть хіба люде, котрі самі мають безцільний круговорот „бомбликів“ у своїх головах, що безцільно покрутяться і безцільно прискнуть. Сей світогляд може бути основою тільки до розвалу, який роблять большевики і їх свідомі або несвідомі приклонники. Тому большевики послідовно поступають, коли проголошують офіціяльно світогляд Франка. Але українська нація сего світогляду приняти не може і не сміє, коли хоче приступати до будови свого великого дому. Зате може взяти з праці Франка власне те, що не пересякло сим світоглядом.

Неправдою є, немовби хтонебудь накидався на Франка за його добру працю. Се накидування привиджується тільки людям з прискаючими бомблями в голові, котрі взагалі не знають, чого хочуть. Такі люде посуваються в своїй нахабности аж до підписуваня священиків під відозвами, що взивають до вщіплювання „культу“ атеїста (се мало місце в Америці). Се люде або рішучо непочитальні, або замовлені до роблення розвалу й заколоту. В кождім з тих „бомблів“, — як слушно каже Франко, знаючи своїх, — „щось там мріє“ і „піниться“. Мріє звичайно пуста демаґоґія з вигукуванням про „любов до народа“, а піниться переважно ненависть.

Церква і всяке дійсне духовенство та всякий дійсний нарід мусить виступити проти накидування їм безцільних світоглядів атеїзму. З дійсно глибоким жалем мусить сказати собі кождий віруючий Українець: На нашій убогій ниві духа, на Диких Полях його, здібність і праця покійного Франка могли зробити його національним ґенієм, достойним культу всеї нації. Могли, але на жаль не зробили. Бо він зломався під тягарем атеїзму, під страшним бреме-

*) Це оповістив свого часу один з большевицьких заграничних Бюлетенів.

нем неґації (заперечення). Таких зломаних фільософів лежить богато на тяжкім шляху всіх народів. Лежать і більші від Франка. Бо хоч він, як сам про себе сказав, „тяг чужого скарбу повні міхи“, а як ми скажемо „і свого не мало“, — то були ще більші від нього, котрі скінчили життя таксамо страшно, як скінчив покійний Франко: без помирення з Богом. Так скінчив за нашої памяти оден з найбільше блискучих умів людства, котрому Бог уже в колиску поклав десять найкращих талантів людини. Так скінчив ясний як кришталь і як огонь горячий великий ум німецького фільософа, що називався Ніцше. Скінчив у замраченні й помішанні, хоч кинув полумінний стовп огню свого духа на цілу кулю земну і нема на всім світі ні одної інтеліґентної людини, котра не зналаб імени автора „Заратустри“ й „Антихриста“. Але нема і не буде культу його в ніяким народі. Вже погасла полумінь його, хоч Німці вміють шанувати не тільки думки, але навіть стільчики, на котрих сиділи їх працьовники при роботі. З тих саміських причин, з яких неможливий культ Ніцшого, неможливий і всенародний культ Франка, хочби наші хаотики не знати що викрикували. Ні Церква ні величезна більшість нашого християнського народу не прийме атеїстичного й матеріялістичного світогляду Франка. А хаотики, атеісти й матеріялісти можуть собі святкувати всякі культи кілько хочуть і доки схочуть.

Др. Осип Назарук.

Довкруги культу Франка

Статтю п. з. „Світогляд Франка“ написав я не для полеміки з „Ділом“, бо та стаття написана й оповіщена ще в Америці, в боротьбі з дуже дивоглядною і дуже руїнницькою сектою мишуґістів, котру там оснував п. Луць Мишуґа з Виткова Нового. Та секта руїнників хотіла в Америці защіпити культ Франка і накинути його навіть нашій католицькій Церкві та в тій цілі тяжко терроризувала наших тамошних священиків, щоб у церквах відправляли панахиди за Франка. А на нашім тамошнім Епископі, Преосв. Константині (котрий, розуміється, не хотів дати дозволу на шанування атеїста в наших церквах) не лишали мишуґісти сухої нитки, закидали Йому, що Він „Поляк з Мазовша“, що „запродався Пілсудському“ і тому „не хоче шанувати національного героя в церкві“ і т. п. Отже в боротьбі з тим безобразієм мишуґістів написав я там ряд статтий і видав їх також окремою відбиткою. Одна з тих статтий поміщена на вступі сего числа „Н. Зорі“, дещо в ній виправлене, дещо пропущене, пару слів додано. Розуміється, право рішати про слушність або неслушність моїх поглядів у всіх справах, що звязані з релігією, признавав я там Церковній Владі, признаю й тут.

Про те, чи добре булоби вщіплювати культ Франка в нашу молодь, оповіщу окрему статтю на основі творів Франка.

Тут замічу, що в останній хвилі одержав я річник большевицького журнала „Культура“ з 1926 р., в котрім богато уваги присвячено Франкови. М. і. є в тім річнику перводрук його поеми п. з. „Ex nihilo. монольоґ атеїста“. Цей наголовок і підтитул дав сам Франко, коли перед смертю виправляв цей вірш. Автоґраф вірша зберігається в архіві Івана Франка під ч. 415 в Бібліотеці Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові*). Отже кождий може переконатися, що сам Франко називав себе атеїстом і бажав собі, як борець за атеїзм перейти в память найдальших поколінь нашого народу. Ось доказ і з тої поеми Франка:

Non Deus hominem, sed homo Deum
Ex nihilo creavit — в сих словах
Лежить здобуток весь моєї праці,
Науки і думки. В них Америка
Моя, і з ними перейде в потомність
Імя моє. За них колись потомки
Благословить будуть мене, поставлять
В ряді побідників великих...

Супроти такого виразного, а ніде й ніколи невідкликаного бажання пок. Франка — перекручувати його думки і писати, що він „був пропаґатором релігійности й боронив поваги Церкви й чистоти релігії“ — се дійсно огидний обман проти свого власного народу і глум над його Церквою тай рівночасно глум над памятю пок. Франка, бо сеж безпідставне заперечення того, що Франко у своїй творчости уважав найважнішим. Того обману і того глуму допустилися обидва наші щоденники: „Діло“ в ч. 129 і „Новий Час“ в ч. 130, котрий перепечатав головні уступи статті „Діла“ з ч. 129 і додав до того отсю свою прекрасну увагу:

„Зовсім правильне становище! Не можна допустити, щоби між нашим громадянством поширювалася фальшива(!) думка про найбільшого сина Галицької Землі, кольпортована людьми, що у свойому доктринерстві доходять до смішности“.

Се значить, що ми доходимо до смішности, а вони ні.

„Новому Часови“ ми не дивуємося, бо маємо своє вироблене поняття про степень образування рішаючих в тім орґані „провідників народа“. Думаємо, що декого в редакції „Н. Часу“ можна доволі легко переконати навіть про те, що Франко був примірним членом церковного брацтва „Доброї Смерти“ при кождій церкві у Львові. Зовсім інакше мається справа з редакцією „Діла“. В склад її входить тепер один чоловік, котрий постійно займається українською літературою, отже Франка мусить знати. Сидить там другий, що рівночасно є головним співробітником „Мети“, орґану Католицького Союза. Отже се річ просто незрозуміла, як редакція з таким складом могла помістити таку статтю про Франка як та, що була в 129 ч. „Діла“. І дуже цікаве, чи і як згадані члени редакції зареаґують прилюдно на таку компромітацію орґану, в котрім працюють. Тай не менше цікаво, чи і як зареаґують на те все люди з Управи „Діла“ і з партії УНДО, між котрими є неодин визначний член католицьких орґанізацій. Не менше цікаво і важно, чи і як зареаґує на те наше духовенство, котрому в обидвох національних щоденниках поручають острого й виразного атеїста як пропаґатора релігійности й оборонця поваги Церкви... Що се властиво твориться? До чого воно може довести? На чім воно може і мусить скінчитися?

Виждавши на те, чи і як наша католицька суспільність зареаґує на те все, зачнемо згодом помалу відповідати в „Н. Зорі“ на ті нелегкі питання, нелегкі з огляду на відповідь, яка насувається сама собою...

О. Н.

*) Гл. „Культура“, Рік IV., чч. 1—3, ст. 65.

10.000 МІЛІОНІВ ПЧІЛ В ПАЛАТІ ВУЛІЇВ.

В Лібехові, в Чехословаччині, знаходиться в посілости д-ра Расіна славна на весь світ т. зв. палата вуліїв. В ній живе 10.000 міліонів пчіл. Палата уладжена по найновіщим вимогам техніки і науки. Заведення д-ра Расіна продукує 20 до 30 метричних сотнарів меду. Цей мід др. Расін доставляє по ринковій ціні шпиталям, клінікам і суспільним інституціям Чехословакії. В золотій книзі його гостий є підписи Рабіндраната Таґоре, Айнштайна, Метерлінка, Нанзена й інших визначних людий сего часу.

НАРАДА

в справі оборони прав української мови.

3) Д-р Вол. Старосольський: Стан фактичний страшний. Закони ясні. Можливість секатур велика. Зрештою, що помагає закон, коли пр. судді не вміють навіть читати по українськи. З молодих суддів може один процент знає. Наша політична репрезентація не підняла досі боротьби за ту справу. Властиво мова прав мати не може, тільки людина. А людина, що говорить своєю мовою, має до того природне право таксамо, як право віддихати. Обовязок урядників, розуміти мову населення, се перша передумова, перша кваліфікація урядника. Як наші люди не пильнують справи, видно нпр. з того, що ніхто не дбає, щоб попасти на лісту присяглих. Ніхто в нас не переглядає виставлених ліст і не домагається доступу до них. Буквально ніхто. Як довго стан буде такий, що уживання нашої мови буде чимсь надзвичайним, то буде зле. Навіть їдучи трамваєм, де нічим не ризикується, говорять наші по польськи до кондукторів. А в склепах, де ми становимо клієнтелю, вже не ризикуємо навіть жадною неприємністю, і мимо того є такі, що говорять по польськи. Преса повинна на те звертати увагу і то остро. — Д-р М. Волошин: Впали тут два вискази про здивування. Думаю що без причини. Права мають одиниці. Та „лекс скріпта“ має практичне значіння. Що до центральних наших інституцій, то ми знаємо, що вони боронять прав української мови. Та нам залежить, щоб через них дійшла справа дальше. Та лучаються випадки, що й директори поважних установ говорять по польськи! — Д-р Володимир Левицький: Уживання своєї мови в суді важна річ, але ще важніша в школі. Майже ніколи Кураторія не відповідає на українські письма по українськи. Масу українських шкіл перемінено на польські. І ми масово навіть не протестували. А в школі будучність нації. У Львові одинока школа, що мала бути українська, ім. Шашкевича, має урядування польське. До кількох літ українське шкільництво в Польщі належатиме до історії. — Д-р Лев Ганкевич: Пан інж. Творидло жалував, що прийшло мало неправників. І слушно. Ми правники докладно приготовили справу. Та на жаль з пп. послів не прибув буквально ні один, хоч СУА вислав запросини. І не прийшов ніхто навіть з тих послів, що мешкають у Львові. Бесідник представляє, як люди з народа дрожать навіть перед псом п. постерункового, а щож доперва перед трибуналом. Що до преси, то се радіо. Та коли радіо не одержить вісток з краю, то що рознесе по світі? — Д-р О. Назарук: Тут уже кількох промовців зверталося до преси. Тимчасом представників властивої преси тут взагалі нема. Бо в сих часах властива преса се щоденники. З „Діла“ показався тут на початку п. К. і забрався. З „Н. Часу“ взагалі ніхто не прийшов. Це сумна поява. Підчеркую її не в цілі докорювання. Навпаки, знаю відносини в нашій пресі. І тому знаю, що вона за слабо обсаджена з фінансових причин. Український, особливо інтеліґентний, загал купує і читає чужу пресу, що видно на кожному кроці. А про свою пресу памятає тоді, коли від неї чогось потребує. Тому наша преса не може оплатити потрібної скількости сил до праці, а й ті сили, які в ній працюють, ледви держаться. Від преси, так ситуованої, як наша, трудно вимагати належного сповнювання обовязків. Що до справи, котру обговорюємо, то мій погляд такий: Навіть найлучші закони не помоглиб, коли урядники не вміють ні мови населення, ні його письма. Боротьба з тим станом буде одна з найтяжчих. Вона може мати успіх щойно по довгих літах і при масовій участи нашої суспільности, не тільки в судах, але скрізь, в цілім життю, на вулицях, в склепах, у трамваях, на зелізницях при чім вказано вносити якнайбільше зажалень на письмі, розуміється, вносити обережно, коли є певні свідки. Підчеркую, що до такої боротьби треба мати добре поставлену пресу. — Д-р Кобилецький: Я заступав раз двох таких Поляків, що замітали місто. Се було за Австрії. По розправі прийшли до мене і закидали, як я смів говорити по українськи? А ті люди ніякої брошури не читали, бо не вміли читати. То були члени нації, хоч неграмотні. А нам ще дуже богато бракує до нації. Коли пани не можуть нічого зробити, то звернімся до хлопа. Кілько ми коштів положили на ту „Р. Школу“. А що з неї маємо? Щурата і Карманського! Се не оплатилося. З польських шкіл лучші виходять наші люди, ніж з наших. Значить, щось тут бракує. З низу треба орґанізувати бойкот (суду? веселість). Адвокатура не дасть ради, коли преса день-у-день не буде писати про се. Нехай посли зачнуть говорити по українськи в варшавськім соймі. Нехай їх повикидають, то може щось з того вийде. — Д-р Глушкевич: Стверджую, що навіть мец. Кобилецький уважає, що є вихід з тяжкого становища, бо каже, що хлоп може нам помочи. А коли хлоп може зарадити лихови, то тим більше люди науки. Тільки ми досі не боролися. Нпр. в парляменті не роблено нічого в тій справі. І ні один з послів навіть тут не показався, хоч вага справи кождому очевидна і хоч посли мають обовязок займатися такою загально-національною справою. Та думаю, що другий раз пп. посли не

зіґнорують такої справи, бо тим скинулиби з себе знамя представників нації. Ми чули тут про кепський стан преси. Та й при такім стані вона мусить щось робити, а ми всі маємо обовязок підперти пресу. І на міждержавній арені не зроблено нічого в тій справі. — Інж. Монастирський: Справа докладно вияснена. Ми інжиніри підемо разом з вами, пп. адвокати, до боротьби за права рідної мови. Треба частого поучення в пресі і брошурками.

Принято внесок д-ра Назарука, щоб уповажнити президію СУА узгіднити й оповістити поставлені резолюції. — Відтак през. д-р Кость Левицький ствердив успіх нарад і замкнув *Збори о год. 9.45 веч.*

Вкінці одноголосно ухвалено оповістити слідуючий комунікат:

Конференція в справі боротьби за права української мови, зложена з представників наших центральних установ як також преси без ріжниці партій, скликана Виділом Союзу Українських Адвокатів у Львові, по переведеній нараді в дні 4 червня ц .р. на підставі рефератів д-ра Романа Домбчевського і д-ра Маріяна Глушкевича, вирішила підняти свідому і послідовну акцію для освідомлення українського громадянства про значіння і вагу права мови для життя і будуччини нації, як акцію виховання громадянства на членів новочасної нації, що мусить мати глибоке і ненарушиме почуття свого права. Для переведення цеї акції приняла Конференція отсі провідні тези:

I. Членам української нації належаться у всій повноті права їх рідної мови: на всій національній території в судах, школах і в усіх урядових установах всіх інстанцій як також загалом в публичному життю, в живому слові і письмі та в безумовному обовязку устних і писемних відповідей від властей і їх орґанів.

II. Тому Конференція стверджує, що досі видані в Польській Республиці закони і розпорядки *про уживання* української мови далеко не вдоволяють прав української нації, а навпаки, ставляють такі територіяльні, інстанційні, предметові і формальні перепони та обмеження, що право української мови стало майже необовязуюче.

III. Конференція вказує отже на те, що здобуття українською нацією повноти належних їй прав рідної мови, вимагає негайного і безупинного та солідарного ужиття всіх засобів з боку *наших установ всіх видів, нашої преси і всего* українського громадянства.

IV. Зосібна, кожда наша установа та кождий наш громадянин і громадянка, у всякій справі та в кождому часі і місци обовязані безумовно уживати української мови в слові і письмі, та ставати в обороні прав своєї мови.

V. Наша українська національна преса без ріжниці партій буде далі стояти на сторожі прав української мови, та обороняти її від всякого нарушування цих прав і заєдно взивати громадянство до береження прав рідної мови.

VI. Парляментарне представництво української нації завзивається, щоби піднимало заходи до добуття повноти належних прав української мови законодатним і адміністраційним шляхом.

VII. Становій орґанізації українських адвокатів: Союзови Українських Адвокатів у Львові доручується, щоби у відповідному видавництві пояснено і спопуляризовано вказані засоби оборони прав української мови.

Редакція рукописів не звертає і з того приводу в ніяку переписку не входить.

о. М. КАРОВЕЦЬ ЧСВВ.

Велика Реформа Чина СВВ 1882 р.

25. Чому австрійське правительство підперло справу реформи Чина.

Австрійське правительство, хоч не перестало бути ліберальним, зачало прихильно ставитися до реформи нашого Чина. Що воно було ліберальне, знаємо з факту, що проти заняття Риму Піємонтенцями 1870 р. при помочи Наполеона III, Австрія не протестувала так, як зробила се одинока республика Еквадор, котрої президентом був тоді Ґарсія Морено[138]). Він не лиш запротестував проти забрання Риму Ґарібальдцями, але ще й призначив з державної каси республики субвенцію для ограбленої Апостольської Столиці. А сего не зробила сусідня католицька цісарська держава Австрія, яка ще й кокетувала Піємонтенців, ті однак в 1915 р. не соромилися виступити з війною проти своєї союзниці.

Справа реформи василіянського Чина була, як ми бачили зі слів міністра віроісповідань і просвіти Айбельсфельда, річю незвичайно важною не лиш під оглядом церковним, але також під оглядом політичним. Який політичний інтерес міг видіти австрійський міністер у скорій реформі Василіян? Знаємо, що перед реформою Чина нуртувала в галицькій суспільности схизматицька аґітація з одної сторони за російські рублі, з другої сторони звязок апостатів Попеля, Криницького, Цибика, Дячана і інших з родинами і знакомими та політичні аґенти Москви, котра уважала Галичину за „искони русскую“ часть славянської землі і підтримувала сю ідею від десяток літ через своїх емісарів, Поґодинів і Кукольників, що приїздили до Галичини та через Раєвського у Відні, з котрим мали живий звязок наші студенти у Відні, навіть богослови[139]).

З окрема Раєвський вів довгий час згубну аґітацію у Відні між нашими студентами не лиш теоретично насаджуючи панслявістичну, а в самій річи панросийську думку[140]). Українці Куліш у Варшаві і Олександер Потебня помагали Раєвському в тім ділі, обстоюючи православіє. Куліш помагав Черкаському нищити унію на Холмщині а Потебня аґітував за „чистотою обряду“, на лад схизматицький. Вони оба, хоч Українці, прислугувалися Росії насаджуванням православія і тим баламутили наших Галичан народовців, з яких деякі ще нині волять православіє і його або захвалюють[141]), або порівнують унію берестейську з 1596 р. з татарським ударом[142]).

Потебня захвалює наших „чистителів обряду“, що помагали зближитися до православія. Ось його слова: „В очах Українця а не ліберального кос-

[138]) Garcia Ґабріель Морено, президент республики Еквадор, ур. 1821 р. в Ґваяквілі, 1856 р. був ректором університету в Квіто. Трикратний президент. Був се чоловік незвичайних здібностей. Заступав всіми силами по геройськи прінціп християнської держави. Заключив конкордат з Апост. Столицею 1863 р., покликав до краю єзуїтів, Шкільних Братів і Сестер, причинився до оснування трох епископств і до реформи клеру, запомагав місії серед Індіян і опікувався ними; підніс науку, мистецтво і комунікацію в краю. Убитий скрито масонами в 1875 р.

[139]) Знаю від очевидців, що наші богослови навіть в Римі відвиджували російську амбасаду й уважали собі за честь, навязувати зносини з ворогами Катол. Церкви і нашого народу. Не дивно, що богато тих, що вертали з Риму, не переймалися західною культурою, але московською. Імен не виявляю бо ще жиють ті люде. Велич і богацтво російської імперії, яке бачили наші галицькі Русини в російських амбасадах, в виставности російського православного богослуження у Відні, Празі і навіть в Римі, так їх ошоломлювали, що вони не бачили висшої культури Німців, Чехів, Італійців, культури папства, а виділи лиш культуру московську. Навіть Грушевський, будучи в Римі у Ватикані, в його музеях і бібліотеці, дуже неприхильно описав лад і порядок в музеях Ватикану. Що нашим тьмавила очі Росія, се доказ, що ми не дозріли були до самостійности.

[140]) Михаїл Фиодорович Раевский, церковний діяч і письменник. Скінчивши петербурську дух. академію, був наперед священиком при російській церкві в Стокгольмі, а потім у Відні. Тут був 42 роки і розвинув широку панросійську діяльність. За нього перейшов до Росії Яків Головацький 1867 р. Будучи при рос. амбасаді, Раєвський також грішми перетягав наших Галичан до своєї ідеї. „Онъ не отказывалъ въ совѣтахъ всѣмъ приходившимъ къ нему, ходатайствовалъ предъ русскимъ посломъ когда было нужно и можно, и вообще дѣйствовалъ съ большимъ тактомъ, не навлекая на себя подозрѣній со стороны австрійцевъ“. Він автор статті: „О національномъ и религіозномъ движеніи русскаго народа въ Галичинѣ“, в Журналі „Христіанское Чтеніе“ 1862 р. Гл. Энциклопедическій словарь т. XXVI, ст. 104. Брокгавза і Ефрона. С. П-бургъ 1899. Через 42 роки своєї праці у Відні на користь Росії зумів піднести престіж Росії у наших москвофілів до того степеня, що вони отверто склонилися „къ славянскому государству“.

[141]) Гл. львівський „Час“ ч. 70 і 71 з 1931 р.

[142]) Гл. брошурку „Наша Молодь“ гр. катол. священика о. Т. Савойки, Перемишль 1932 р. Ст. 9.

АНТІН КРУГЕЛЬСЬКИЙ

Тилявська схизма

2) *Її історія й сьогоднішний стан.*

III. Безпосередні причини й довершення схизматицької апостазії в Тиляві й Терстяні.

Релігійні відносини в Тиляві змінилися з хвилею, коли з назначення Духовної Влади прийшов там — в характері пароха — новий гр. кат. священик, також бувший катедральний сотрудник з Перемишля о. І. Ш. З початку приняли його Тилявяне радо, помогли йому спровадитися в село та ізза браку помешкання на приходстві (зглядно в домі, побудованім останним парохом) вишукали йому приміщення в одній, селянській хаті в Тиляві.

Та приязні, початкові відносини між новим парохом і парохіянами не тревали довго. Зараз таки на першому Богослуженні дався чути в церкві нервозний шепіт, що то „Українець“, бо о. парох полишав вираз „православия“, „православних“, підчас коли його попередник, послідний небіщик парох, та сусідні, гр. кат. священики-руссофіли цей вираз таки виголошували. Вслід за тим виступили парохіяне з домаганням, щоб виголошував на Богослуженнях згаданий вираз, та щоб їм позволив виголошувати його також на Утрені. Однак о. парох, як свідомий і здисциплінований, католицький священик, покликуючись на відносний розпорядок Духовної Влади, та не хотячи, як такий, через виголошування цього виразу піддержувати ложновірря релігійного баламуцтва у своїх парохіян, на їх домагання не згодився і дальше при Богослуженнях не згадував виразу „православний“. Безпосередною відповіддю на це було щораз більше негодування проти нього в парохії, яке дійшло навіть до цього, що пізніші, схизматицькі аґітатори, а тоді ще назверх греко-католики, перекричали раз на відпусті на Утрені дяка та на перекір свойому священикові переспівали: „Утверди Боже віру православную — (а не „католическую“, як приказав парох) — во віки віков“!... Колиж їх опісля о. парох скартав за їх самовільне вмішування до відправи та за нарушення поваги Богослуження, тоді „вірні“ на знак, даний хусточкою одним з тилявських аґітаторів, ґреміяльно опустили церкву...

В цьому самому часі, як на домір лиха, вибухнула потреба відбудови спалених в наслідок воєнних подій приходських будинків в Тиляві. Діла того піднявся з обовязку о. парох, та поробив усі відносні старання, щоби по обовязуючим законам спричинити та розписати парохіяльну конкуренцію. Вслід за тим з ініціятиви о. пароха вибрано парохіяльний комітет, повзято вимагану законом конкуренційну ухвалу, розпочато звоження будівельного матеріялу та ставлення економічних будинків і приходства. Однак розпочата з немалими трудностями робота дізнала сейчас на вступі поважних перепон, бо рівночасно в селі розпочалася — не без успіху — аґітація, щоби приходських будинків взагалі не будувати та не давати парохові ніякої помочи при розпочатій вже будові. В тій цілі пущено по селі тенденційні, неімовірні сплетні про незвичайно високі конкуренційні складки, про загрожуючу звідси селянам матеріяльну руїну, та щораз то більше підбурювано й підюджувано таким способом нарід проти пароха.

Найкращим доказом такого підбурювання (при якім попри момент матеріяльний висунено також — з руссо-

ЦЕРКОВНІ СВІЧКИ
ІНЖ. К. КОТЕЦЬКИЙ і С-КА
Спілка з обмеженою порукою.
ВСЯКОГО РОДА ПОРУЧАЄ ФАБРИКА
Львів 15, вул. Окружна (бічна Кульпарківська) ч. 108 а.
Телефон 57-48.

мополіта цілком заслуговують по нашому зусилля Галичан привернути зовнішну подібність уніятського богослуження з православним“[143]).

Була з одної сторони між тодішними Русинами політично-національна аґітація за Росією, з другої сторони розвинулася аґітація за „чистотою обряду“ і поворотом до обряду схизматицького з нехтуванням постанов Синоду Замойського, і за тою ніби „чистотою“ стояли так отверті Москалі як Українці зза кордону та деякі Галичани. Для тих, що вели ту акцію, обряд був лиш покривкою, а ходило о що інше.

Наумович обстоював у „Слові“ за тим, щоб на освячення в часі Служби Божої стояти, бо казав, що се випливає зі слів літурґії: Станім добрі, станім...[144]) Але так йому як всім його приклонникам ходило про цілковите злиття в вірі а потім в національности з Москалями. Така аґітація зі сторони Росії та прихильність до тої ідеї значної части тодішних Русинів не могла бути незнана австрійському правительству і тому, як писав міністер Айбельсфельд, та справа була для нього незвичайно важною не лише з церковної сторони але і зі сторони політичної. Австрія не вірила не лиш тодішним москвофілам але й народовцям. Москвофіли тягнули отверто до Росії, що видно було з поступовання священиків ренеґатів і апостатів, а Українці або народовці виділи в Драгоманові і Франкові своїх Мойсеїв, хоч оба були заражені соціялізмом, а Драгоманов так величаний Українцями Галичанами стояв при кінці на руссофільськім ґрунті. Тому отже що так москвофіли як і народовці дивилися на схід, перші на Москву, другі на Київ, то є на Куліша, Потебню, Драгоманова, між одними й другими мало було добрих католиків, бо обі партії дивилися ворожо на Апостольську Столицю, а на Відень недовірчиво. Отже австрійське правительство мусіло з резервою дивитися на одних і на других тим більше, що під оглядом релігійним не було між ними майже ніякої ріжниці. Побачимо се з дальшої історії реформи, що на Рим били однаково так руссофіли як і народовці, так світські як і духовні.

Драгоманов, котрого наші поступові народовці майже обожали, стояв на точці федералізму з Росією, і в глибині душі був русофілом. Се тим дивніше, що люди прецінь виділи, як Поляки підносили ідею незалежної Польщі[145]).

Отже так кацапи як і Українці зза Збруча були за Росією і та ідея була тоді домінуючою у нашій суспільности, навіть в великій части духовенства. У львівській Капітулі канонік Петрушевич і Малиновський писали по російськи ще й сміялися з української мови, а з мовою панував і дух московський. А правительство австрійське знало про те. Реформа Чина була отже пожадана для Австрії з чисто політичного боку. Для Австрії було зовсім не на руку, що ті „Тирольці Сходу“, які показалися вірними Австрії в часі Наполеонських воєн і в часі революції 1848 р., так скоро змінили орієнтацію з австрійської на московську та покинувши польську мову як розговірну і літературну, тільки короткий час по 1848 р. уживали своєї рідної української мови. Пр. „Слово“ писало з початку живою народною мовою, а по 1867 р. змінило її на московську, бо з Росії прийшли субвенції.

Отже в справі реформи Чина політичний інтерес Австрії йшов по тій самій лінії, що добре зрозумілий інтерес катол. Церкви й інтерес української нації.

[143]) Гл. Др. Константин Чехович: Олександер Потебня, український мислитель-лінґвіст. Варшава 1931, ст. 24. Ідею Раєвського російського політичного панслявізму поширювали Українці зза Збруча під оглядом церковно-літурґічним, отже защіпляли російсько-православного духа під тим оглядом. На жаль знаходять ще й тепер у нас своїх прихильників т. зв. „чистителів обряду“. Під гаслом мнимого „чищення обряду“ все виступали прихильники схизми і московщини.

[144]) Відправу Наумовичови на ту його демаґоґію дав тоді Др. Юліян Пелеш. Гл. його: Geschichte der Union, Wien. 1880. II. т. ст. 1068—1070.

[145]) Михайло Драгоманов ур. 1841 р. Скінчив курси в київськім університеті, був учителем в київській ґімназії, викладав історію. 1870 осягнув степень маґістра і виїхав за границю. Мав великий вплив на Галичан. Видавав богато статтий літературно-суспільного і політичного змісту, по російськи й по українськи. Дописував до французьких і італійських часописів а також до німецьких і англійських, як пише російська енциклопедія „высказываясь за областний федерализмъ, противъ крайностей украйнофильства въ защиту значенія русской литературы. Переходъ въ Болгарію, гдѣ Д. занялъ каѳедру исторіи (въ софійскомъ унив.) совпадаетъ со временемъ окончательного разрыва Д. съ узкимъ украйнофильствомъ“. Энциклопедическій Словарь Брокгавза и Ефрона. Т. XI, ст. 90. Про самостійність Рідного Краю у Драгоманова ні гадки!

ВАЖНЕ ДЛЯ МОЛОДІ

Можете за дуже дешеві гроші пізнати Рідний Край.

Мін-во шляхів ввело 75% знижку зелізничих білетів для збірних прогульок шкільної молоді. Знижки можна дістати, коли ціллю прогульки є краєзнавство, природничі науки і т. п. Число прогульковців має виносити найменше 10 осіб з тим, що при більшому числі на кождих 10 шкільних дітий може їхати 1 учитель (ка) для надзору по такій самій знижці туди і назад. Державні і приватні школи з правом прилюдности повідомляють про це письменно дотичні уряди руху, звідки виїзджають прогульки, подаючи число учасників і кінцеву стацію приїзду, а ті уряди руху самі дають такі знижки. Приватні школи без права прилюдности мають внести подання, заопініоване дотичним шкільним інспекторатом, до приналежної дирекції зелізниць, яка рішає в тих справах. Українська молодь державних і приватних шкіл повинна масово використати ті зелізничі знижки в цілях краєзнавчих.

Досить часто мущини в поважнім віці зміняють своє звання (фах) і то навіть тоді, коли мали в нім успіх, та звертаються до нового, котрий їм більше підходить і в нім також вибиваються. І та поява управнює до твердження: Хто говорить, що він за старий до науки, той виставляє собі свідоцтво глупоти або лінивства. (Смайлс, „Шлях до успіху“, уступ про самовиховання).

фільської точки погляду — проти пароха моменти релігійного та національно-політичного характеру) було відбуте в 1926 р. на т. зв. „Кулку“ в Тиляві руссофільське зібрання, на якім у присутности прибувшого на сей час до Тиляви схизматицького епископа, Адама Филиповського з Америки, атаковано — з намови одного, сусіднього священика-руссофіла — в нечуваний і брутальний спосіб о. пароха з Тиляви. І так називано його там „блощицею“ (що можуть посвідчити жиючі ще свідки-очевидці, які слухали тої промови), бо „не міститься“ в нім „русское дерево“, ні „русскій корінь“. Промова ця викликала несмак навіть у самих учасників зібрання, руссофілів, а приявний на ній оден з сусідних гр. кат. священиків-руссофілів після її виголошення опустив салю.

З цього слідує, що руссофільським, так місцевим, як і позамісцевим проводирам і аґітаторам не залежало на тім, щоби в Тиляві був ревний і діяльний, католицький священик, якийби посвятився праці над релігійно-моральним відродженням зіпсутої від давна парохії, но йшло їм головно о це, щоби прийшов тут священик-русофіл, якийби, сповнюючи по їх лінії свої душпастирські обовязки, працював переважно над поглибленням і поширенням общерусскої ідеї та заразом поблажливим оком толерував її різке протикатолицьке та протиунійне наставлення. А що тодішний, молодий парох Тиляви як ревний католик і свідомий Українець не давав по собі найменших надій на таку працю, уявляв собою в очах місцевих і позамісцевих руссофільських кругів небезпечного пропаґатора „украинскаго сепаратизма“, — отже руссофільські проводирі, бажаючи вирвати свою улюблену домену, якою була для них Тилява, зпід його впливів, рішилися зірвати також формально з католицькою Церквою, та перевести гр. кат. парохіян в Тиляві й Терстяні на схизму, щоб під її патронатом здійснювати там свої пляни та плекати руссофільську ідею.

Отже серед тенденційно викликаного в Тиляві горячкового настрою — оперте на тлі пропускання виразу „православний“ на Богослуженнях, опісля на тлі неохоти парохіян до будови приходських будинків, а вкінці на тлі шовіністичного упередження до відмінних, національних переконань пароха, — підбурення місцевих селян проти нього дійшло до вершка. Роблені дуклянським, гр. кат. деканом спроби полюбовного посередництва не принесли ніякого успіху. Тоді осеню 1926 р. схизматицька апостазія в Тиляві й Терстяні — після зібрання аґітаторами масових, то намовою, то терором вимушених підписів на декларації — стала формально довершеним ф а к т о м. Перетягнення Тилявян і Терстян на схизму стало тим лекше та догідніше, що схизматицькі аґітатори обіцяли відступникам заняття уніятських церков і приходства з усім церковним і парохіяльним майном на річ нової, „православної“ парохії. А що гр. кат. тилявський парох уніятських церков в Тиляві й Терстяні не віддав в посідання новоупечених схизматиків, ані також не уступав з приходства, побудованого вже майже в цілости власними фондами парохії, та з ерекціональних ґрунтів — отже вивязалася на цьому тлі між обома сторонами завзята боротьба, яка вже виповнює собою окрему, довгу сторінку в історії тилявської схизми.

(Далі буде).

—o—

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

УКРАЇНСЬКИЙ EXLIBRIS

на виставі української графіки у Львові.

Екслібріс це книжковий знак, котрий наліплюється на внутрішну сторону

Перший укр. екслібріс в Галичині на поч. XX ст. Модеста Сосенка для Церковного Музею у Львові.

окладинки. В давних часах книжки були рідкі і дорогі; тому їх власники забезпечувалися перед крадіжю книжок в цей спосіб, що вибивали на них свої печатки з гербом або наклеювали карточку з надписом Ex libris. Тут слідувало імя і назвисько власника книжки. Перші екслібріси з XVI—XVII ст. мали геральдичний та декоративний характер. Сучасні екслібріси це символи що мають віддати риси характеру власника, його власні культурні та фахові зацікавлення, його світогляд, нахили й амбіції. Словом, добрий сучасний екслібріс це духовий портрет власника книжки. У сучасній ґрафіці екслібріс має своє окреме місце. В Західній Европі, головно в Анґлії, Франції та Німеччині, екслібріс дуже поширений та вже давно перейшов границі свого призначення. Це заслуга численних екслібрістів-збирачів, котрі замовляють для себе екслібріси на те, щоби ними обмінюватися з іншими, подібно як се роблять філятелісти (збирачі марок). Заграничні збирачі домагаються від наших виміни, та в нас ще мало таких збирачів.

Сучасний український екслібріс має свою історію. Перші наші екслібріси появилися вже в XVI ст. Число їх зростало в XVII та XVIII ст. Вони стояли на високому мистецькому рівні та нічим не уступали тодішним західноевропей-

Екслібріс Нарбута для Гансена.

ським. Наші мистці, як Л. Тарасевич і ін., виконували також праці для західної Европи. З хвилею, коли Москва наложила свою тяжку руку на книжковий рух на Україні, київські видавництва сильно підупали. З занепадом української книжки наступив занепад укр. екслібрісу. На початку XX ст. починається відродження укр. екслібрісу. Сучасну нашу ґрафіку, а з нею й екслібріс започаткував В. Кричевський, предтеча Нарбута. Він навязав до укр. ґрафіки з XVII ст. та до народної орнаментики. Та аж до світової війни не могли наші мистці працювати для укр. культури з ріжних причин. На Наддніпрянщині переважали впливи російської школи, її напрямні та її стиль. В Галичині знов наші мистці студіювали в польських та німецьких мистецьких школах і перебирали їх манери. Та вкінці почався зворот до нашого національного стилю. Нарбут (діяльність його припадає на 1910-20 рр.) звернувся до бароку XVII. ст. З перших його геральдичних праць звертає увагу екслібріс для Ганзена, котрий має всі прикмети бароку, визначається благородною лінією, до-

Власний екслібріс О. Кульчицької.

брим розміщенням світла й тіни та гарною композицією. Рівночасно з Нарбутом працювали в Галичині над екслібрісом Модест Сосенко (в рр. 1908-21 у Львові), автор екслібрісу для Церковного Музею, — та О. Кульчицька (від 1912 р. в Перемишлі), котра використовує мотиви народної орнаментики та віддає символами настрої народної поезії. Всі наші молодші ґрафіки завдячують свій український стиль Нарбутови, але рівночасно стараються вони засвоїти досягнення західно-европейського ґрафічного мистецтва. В Галичині та на еміґрації в Зах. Европі працюють тепер отсі наддніпрянські ґрафіки: П. Ковжун, П. Холодний (син), Р. Лісовський, М. Бутович, В. Січинський, І. Мозалевський, М. Глущенко, П. Обаль і другі. З Галичан: О. Кульчицька, Я. Музика, М. Осіньчук, І. Іванець, С. Гординський і ин. На Радянській Україні працюють отсі визначніші ґрафіки: В. Кричевський, О. Сахновська, І. Падалка ,А. Усачов, Л. Хижинський, Пожарський, Кірнарський (останні три переселилися на Московщину, бо не могли працювати на Україні) та богато інших. Майже всі наші мистці визначаються оригінальним стилем так, що їх національну приналежність можна пізнати і без підпису. І так П. Ковжун, мимо своєї надзвичайної плідности, ніде не повторяється. Богацтвом помислів та вдатним оперуванням елементів композиції звертає на себе загальну увагу. В цікавий спосіб використовує він письмо для декорації та творить з него композиційні складники в конструкції. На міжнародній виставі в Льос Анджельос в Америці дістав Ковжун похвальну грамоту. Екслібріси Бутовича, як і всі його праці, визначаються своєрідним, „гоголівським“ гумором. Залюбки використовує він народну словесність та ілюструє її в ґротескових формах. Бутович відкриває зовсім окрему сторінку нашої ґрафіки. Прикмети пані Яр. Музики це легкість і ніжність форми і простота. С. Гординський зумів удатно получити українську іконографію з французьким мистецтвом та конструктивізмом. З інших виріжняються: імпресіоніст Ів. Іванець, М. Осіньчук, П. Холод-

Екслібріс М. Кричевського для знавця і любителя церковної старини В. Щербаківського.

ний. З Рад. України найкращі екслібріси О. Сахновської та Л. Хижинського.

Мимо сучасних несприятливих обставин український екслібріс розвивається буйно та може задоволити навіть вибагливих любителів і суперничати успішно з екслібрісами зах.-европейських народів, що свідчить про його високу мистецьку вартість. Першим укр. екслібрісоманом в Галичині був покійний Богдан Януш (псевд. Василь Карпович). Він заохотив наших мистців до творення екслібрісів, між іншими й О. Кульчицьку. В 1918 р. написав він в „Укр. Слові“ чч. 18—19 першу в нас статтю про екслібріс. Тепер досліджують укр. екслібріс в Галичині головно д-р І. Крипякевич, П. Ковжун, М. Драґан та ін. Недавно видала Асоціяція Незал. Укр. Мистців у Львові збірник „Екслібріс“, присвячений історії та розвиткові укр. екслібрісу. Ця люксусова книжка, видана в 250 прим., се прегарне свідоцтво нашої культури. На виставі укр. ґрафіки у Львові маємо змогу оглянути укр. екслібріси в їх історичному розвитку, від покійного Нарбута аж до наймодерніших праць наших сучасних мистців. Можемо тут наглядно переконатися, яку велику еволюцію відбув укр. екслібріс від 1910 р. аж до сьогодня. На виставі є 109 екслібрісів 24-ох наших передових мистців. Мимо великих ріжниць між наши-

Екслібріс М. Гординського для М. Осіньчука.

ми поодинокими ґрафіками лучить їх виразний український національний характер і своєрідний стиль. Мистецьку насолоду і памятку в виді власного екслібрісу повинен оставити по собі в своїй бібліотеці кожний любитель книжки.

Як ознакою культурної людини є власна книгозбірня, так ознакою культурного книголюба є свій власний мистецький екслібріс.

СУКНА на убрання мужеські, візитові і спортові, костюми і плащі жіночі, на реверенди для Всеч. Духовенства в великім виборі. — Товарі добірні. — Ціни низькі. — Поручає фабричний склад сукна

ЛЬВІВ, вул. РУТОВСЬКОГО ч. 7. (напроти катедри). 39 7—10

ЛЮДВИК РАЛЬСКИЙ

ПРАЦЯ КОМІТЕТУ БУДОВИ ЦЕРКВИ СС. ВАСИЛІЯНОК

у Львові при вул. Потоцького ч. 95.

Комітет будови церкви СС. Василіянок, що уконституовався після вибору дня 8 травня під проводом о. кан. Ю. Дзеровича, розпочав негайно свою працю. Постановлено, що Комітет буде відбувати свої повні засідання раз на місяць, кождої першої суботи місяця для вирішування засадничих справ. Подрібну працю передано поодиноким (5) комісіям, які також потворено на другім засіданні, 15 травня. Комісія організаційна (гол. п. Гануляк) взяла на себе обовязок перевести організацію в першу чергу дільниці Вулька—Новий Світ, збираючи декларації від всіх жителів цеї дільниці на суму, яку зобовяжеться кождий сплатити до двох літ чеками на рахунок комітету в ПКО. Після поголовного зорганізування найблищої дільниці працю пошириться на цілий Львів. Комісія фінансова (гол. Марія Рутковська, Василіянка) має занятися збиранням жертв поза Львовом, в краю та в Америці, виєднуванням субвенцій на цілі будови в маґістраті та деінде і належно орудувати зібраними фондами, щоби не допустити до затрачення вартости зібраного гроша. Будівельна комісія (гол. інж. Мудрак) має занятися остаточним виробленням плянів та кошторисів, затвердженням їх в будівельнім уряді, приготуванням будівельного матеріялу та в слушний час самою будовою. Комісія пресової пропаґанди (гол. др. Чубатий) має обовязок пропаґандою в пресі спомагати діло збирання жертв на цілі будови. Комісія імпрез (гол. О. Бучацький) має імпрезами причинятися до громадження потрібних фондів. Постановлено, що на місячних засіданнях повного Комітету голова кождої комісії обовязаний зложити звіт з місячної праці комісії та предложити до вирішення справи, які насувають сумніви даній комісії.

Трете пленарне засідання Комітету відбулося в суботу 4 червня. О. кан. Дзерович подав до відома, що зголосив істнування комітету на поліції та що вироблено вже для нашого комітету чекове конто в ПКО й замовлено чекові бляикети. Рішено додатково кооптувати в члени комітету о. кан. В. Лициняка. Голова організаційної комісії подав до відома, що комісію побільшено до числа ок. 30 осіб, які переняли між себе поодинокі вулиці, з котрих кождий співробітник комісії має зібрати декларації від української людности тих улиць. Праця в тім напрямі саме розпочалася. В звязку з ріжними предложеннями, що вплинули на руки голови цеї комісії, рішено, що Комітет будови не рефлектує на збірщиків за провізією, лиш на збірщиків-громадян, бо провізії забирають поважний відсоток збірок. Рівнож рішено не користати з предложень ріжних підприємців, що оферують до розпродажі свої видання, лиш занятися евентуально власними виданнями, бо тоді й артистично-релігійна та фінансова сторона таких підприємств буде корисніша. Намічено пошириити працю комісії між поодинокими суспільними верствами та організаціями у Львові в напрямі збірки жертв. Голова імпрезової комісії подав до відома, що молодіж семинара СС. Василіянок підготовила представлення на цілі комітету. Також добровільні жертви зі вступів на Академію в честь гетьмана Мазепи, яку уряджує молодіж, будуть призначені на ту ціль. На 26 червня підготовляється спільними силами всіх трьох львівських шкіл Василіянок, ґімназії, фахової школи та семинара, свято молоді на закінчення шкільного року. Прибутки з цего свята підуть теж на ту саму ціль. — Короткі звідомлення зложили рівнож представники трьох прочих комісій. Щасть Боже новому ділу, яке так гарно зачинається. Слово тепер за українським громадянством м. Львова та черга чинно дати докази зрозуміння ваги нової рідної церкви у Львові. Рух за будовою нових храмів актуальний тепер в цілій християнській Европі, що хоче протиставитися заливові матеріялізму та большевизму. Німецька католицька преса сповіщає, що в самій Баварії в 1928 р. побудовано 80 храмів. В Берліні католики переробили на церкви: 2 автомобілеві ґаражі, 2 військові уїжджальні, 2 фабричні обекти та 2 приватні доми, щоби як найскорше заспокоїти духові потреби вірних. Поляки за 10 повоєнних літ здвигнули у Східній Галичині понад сто храмів і зовсім відновили всі львівські костели, бо у них є зрозуміння того, яку велику релігійну та національну ролю відіграє костел. А що ми зробили за той час? Чи й у нас це зрозуміння таке загальне?

Летун Гавзнер уратований

Польського летуна Ст. Гавзнера, що розпочав був лет з Америки через Атлянтик до Европи, віднайшов на океані малий анґлійський корабель. Сей корабель виловив Гавзнера з моря. Він сидів на своїм неушкодженім літаку і плив помалу в напрямі полудневo-східнім. Місце, де віднайдено Гавзнера, віддалене коло 800 км. від Опорта в Портуґалії. Гавзнер плив на своїм літаку вже майже 8 днів. Тому, що літак неушкоджений, припускають, що по вичерпанню бензини мусів Гавзнер осісти на воді і від тоді плив Атлянтійським Океаном, виглядаючи помочи в рідко відвідуваній морській стрефі. Причиною його невдачі були мабуть сильні вітри, які зіпхнули його з Нової Фунляндії в напрямі полудневo-східнім так, що напрям його лету був в напрямі на Портуґалію, а не на Лондон, як він заміряв. Жінка Гавзнера цілий час горячо молилася і вірила, що муж її жие і буде вратований.

ВИСЛІД СЕКТАРСЬКОЇ АНКЕТИ

Провідники американських методистів улаштували анкету в справі релігійних поглядів своїх членів. На 3750 розісланих квестіонарів вернуло з відповіддями 1085; 746 методистів годиться на т. зв. контролю уродин, 655 сумнівається або й не вірить у вартість молитви, 632 ходить до церкви лише тому, щоб дати добрий примір дітям і т. п., а не з надприродних спонук, 506 вище цінить проповіди на суспільні теми як на релігійні, 391 сумнівається про народження Христа з чистої Дівиці, 384 є тої гадки, що зі зростом культури Церква чимраз більше тратить своє значіння, 375 сумнівається або й заперечує позагробове життя. — Так виглядає їх „християнізм“!...

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

В Церкві ОО. Василіян у Львові відбулося тридневне ювилейне торжество з приводу 50-ліття реформи Чина. В пятницю, суботу і неділю рано були Служби Божі з виставленням Найсв. Тайн, вечером молебен до св. Василія, проповідь і суплікація. Вже в четвер зачалася ювилейна сповідь і щоденно було богато людей до св. Причастія. В неділю правлено вже від год. 5.30 Служби Божі і на кождій було повно людей. В суботу вечером приступило богато людей до св. Сповіди, а в неділю що пів години причащалося богато людей. О год. 10 почалася архієрейська Служба Божа, котру правив Преосв. Кир Йоан при асисті оо. каноніків, пралата оо. Пясецького і Лужницького та о. Туркевича, пароха св. Пятниць, і о. Лончини пароха св. Николая з діяконами о. Хариною і о. Сеньківським ЧСВВ. Церква була битком набита. Між вірними бачили ми богато пань і панів. Були також наші католицькі студенти та студентки. По евангелію виголосив Преосв. Кир Йоан 45-мінутову проповідь, в котрій підніс великі овочі реформи Чина. Чин ОО. Василіян, який був вже занепав, завдяки зарядженню Голови Церкви Св. Отця Льва XIII відновився. Коли в 1882 р. було всього 50 монахів в 14 монастирях, нині завдяки реформі Чин розрісся в десятеро. З відновою Чина відновилася у нас і Церква та релігійне життя. Василіянські місії й реколекції так для народу як і для духовенства й інтеліґенції влили нові струї катол. життя. В нинішнім торжестві Чина, яке Св. Отець Папа Пій XI наділив повним відпустом, мають ОО. Василіяне вповні заслужену похвалу за свої труди на церковнім полі як також на полі народнім. Міліони книжочок, що їх видали ОО. Василіяни, „Місіонар“ і другі їх цінні видавництва причинилися до віднови релігійного життя і його поглиблення не лише в краю, але і в Канаді, в Америці та Бразилії, де працюють ОО. Василіяни. Все те овочі тої благословенної віднови Чина. Завдяки духовній праці ОО. Василіян повстало Згромадження СС. Служебниць, як також з відновою релігійного життя в нашій Церкві повстали у нас і другі Чини, як ОО. Редемптористів і ОО. Студитів. Чин ОО. Василіян який в тім ювилейнім році з найвисшого місця дістав нову назву: Василіянський Чин св. Йосафата, той Чин що дав нашій Церкві того великого мученика за св. унію, для нашого народу дуже цінний. Ми разом з ОО. Василіянами тішимося днесь і дякуємо Богу за ті всі ласки, які Бог злив на нашу Церкву і на наш нарід через відновлений Чин. Католицьке релігійне життя в нашій суспільности, що плине з набоженства до Серця Христового і з набоженств до Матери Божої і інших брацтв, які ведуть ОО. Василіяни, се овочі віднови Чина. — Проповідь, виголошена зі серця, була доказом щирого признання для праці і трудів ОО. Василіян. Вона робила велике враження. На кінці уділив Преосв. Кир Йоан іменем Св. Отця Апостольського благословення. Як великі були духовні користи з того ювилею, видно з того, що в саму неділю приступило до св. Причастія 800 людий. Причащав особисто Преосв. Кир Йоан. В часі Богослуження висвячено на священика діякона Матея (з Мокротина) Чина Студитів.

Кардинал Юлій Серафіні, Префект св. Конґр. Соборів, обходив недавно 25 річницю висвячення на епископа.

В Празі відбудеться в жовтні ц. р. перший в Чехословаччині кат. фільософічний конґрес. В ньому візьмуть участь і заграничні кат. учені.

В м. Осака (Японія) помер 90-літний французький місіонар о. А. Віййоц, що працював в Японії 68 літ.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

НА ВЕЛИКІЙ УКРАЇНІ, як доносить анґлійська преса, увязнено богато високих большевицьких урядників за надужиття і саботажі. Проти них ведеться судова розправа.

НА КОНФЕРЕНЦІЇ В ЛЬОЗАННІ мають ухвалити загальну мораторію для держав до грудня с. р. Та се тільки тимчасова міра. Без згоди Америки не дасться основно полагодити жадна більша фінансова справа.

ПОЛКОВНИК КОСТЕК БЕРНАЦКИЙ, як доносить польська преса, має незабаром видати спомини з часів свого побуту в Берестю в ролі команданта сеї твердині підчас увязнення послів. Спомини мають опрокинути „берестейську леґенду“, яка порівнує побут увязнених послів в Берестю з каторгою.

„ЖУРНАЛЬ ДЕ ДЕБА“ в кореспонденції з Варшави пише, що марш. Пілсудский має усунутися на довший час від політичного життя.

ЖЕНЕВСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ відновила свої наради. До Женеви приїхали разом Еріо і Мек Дональд. Зїхалися також представники інших держав. Вся світова преса однозгідно твердить, що Еріо і Мек Дональд прибули до Женеви з сильною постановою найти якусь тимчасову розвязку фінансово-економічних, репараційних і роззброєневих питань. („Іскра“)

В СПРАВІ ВОЄННИХ ВІДШКОДУВАНЬ дійшло до повного порозуміння між Анґлією і Францією На його основі мораторія для Німеччини буде продовжена до американських виборів. По виборах справа відшкодувань і воєнних довгів має бути полагоджена в значінні повного і взаїмного счеркнення. Натомість порозуміння в справі роззброєнь неповне. Цю вістку приніс „Дейли Телеґраф“.

МІРОДАТНІ НІМЕЦЬКІ ЧИННИКИ заперечують поголоску начеб президент Гінденбурґ мав уступити і начеб б. кронпрінц мав стати начальником держави.

РОМУНСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ розвязаний. Нові вибори до палати послів призначені на 17. липня, до сенату на 20. липня ц. р.

ДЕМОНСТРАЦІЯ АМЕРИКАНСЬКИХ ВЕТЕРАНІВ у Вашинґтоні триває. Ветерани дальше напливають до столиці. Досі зібралося їх там 30.000. Вони розтаборилися під голим небом і рішучо домагаються виплати рент.

КОНФЕРЕНЦІЯ „ОКРУГЛОГО СТОЛА“ в справі Китаю має відбутися незабаром між Злученими Державами, Анґлією, Францією й Італією. Америка згодилася також взяти участь в конференції під умовиною, що Китай також буде запрошений на конференцію.

НОВИЙ НІМЕЦЬКИЙ МІНІСТР заграничних справ, Найрат, заявив представникови „Таймса“, що новий німецький уряд, назначений Гінденбурґом, зложений з досвідчених адміністраторів і має управляти краєм у виїмково труднім часі. Про уступлення Гінденбурґа з президентури держави в користь б. кронпрінца нема мови.

В РОМУНІЇ новий уряд. Утворив його голова семигородської хлопської партії (цараністів) Вайда Воєводе. Новий премієр заповів розвязання парламенту і розписання нових виборів.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ухвалив закон, на підставі котрого всі чужинці, члени комуністичних й анархістичних орґанізацій, будуть усунені з території Америки.

РОМУНСЬКИЙ КОРОЛЬ приїде до Польщі, щоб обняти почесну команду 22 полку піхоти, стаціонованого в Сєдльцах. Приїзд короля це акт куртуазійного реванжу.

НОВИНКИ

З отсим числом „Нової Зорі“ висилаємо чеки Укр. Т-ва Допомоги Інвалідам і просимо о грошеві датки для тих, що для кращого завтра свого народу не жаліли ні життя ні здоровля.

Опис столиці жовтого діявола знов мусів бути відложений ізза навалу актуального матерялу.

В Княждворі, к. Коломиї, напали 4 замасковані бандити на дім Анни Тулуличук, 71-літної вдови і зрабували 1700 долярів, 12.000 австрійських корон і 30 зол.

На Волині польські власти закрили в квітні і травні б. р. 6 українських незалежних кооператив на Рівенщині. Причини закриття закид про передержування нелеґальної літератури і протисанітарний стан.

Львівська поліція увязнила 13 молодих людий, між ними й ґімназ. учеників, підозрілих в приналежності до комуністичної партії. Увязнені майже самі Жиди, були зібрані в хаті сліпого інваліда при Клепарівській улиці.

Скількість безробітних в Польщі зменшилася по даним уряду посередництва праці о 9.499 осіб в однім тижні. Тепер Польща має 269.965 зареєстрованих безробітних.

Спожиття соли в Польщі зменшилося в першім чвертьріччі б. р. о 9.000 тон, т. зн. о 7% в порівнанню з першим кварталом мин. року. Зате зросло о 11% спожиття соли для худоби. Се свідчить, що збідніла людність сама споживає сіль для худоби, бо дешевша.

Бюра Староства Ґродзкого у Львові (давна Дирекція Поліції) перенесено з вул. Міцкевича до камениці при пл. Смольки ч. 3 на перший і другий поверх.

Львівські „Східні Торги“ триватимуть від 18 до 30 червня б. р.

В Перемишлі на місце старости Міхаловского іменований новий староста Антін Ремішевский. Він розпочав уже урядування.

В Трибухівцях коло Бучача поліція відкрила тайну менницю, в котрій вибивано фальшиві однозолотівки і 50-грошівки.

Почтовий урядник в Ґродні Юзеф Лопатовский в цілях рабункових напав на почтовий уряд і вбив револьверовим вистрілом почтиліона Коноровіча. На відголос стрілів надбігла поліція, Лопатовский хотів відстрілюватися, одначе револьвер затявся. Увязнений хотів у тюрмі відобрати собі життя.

Для „товаришів“ Сталіна, Молотова, Ворошилова й ін. привезено з Америки 14 люксусових самоходів, вартости 80.000 долярів. Шиби самоходів заосмотрені спеціяльним склом, якого крісова куля не пробиває.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

ЗАВЕДЕННЯ ВИХОВАВЧО-НАУКОВЕ ім. п. **Ольги Филипини Жиховичової** приймає учениць до восьмиклясової повної гуманістичної ґімназії й ліцею з повними правами державних шкіл. Вписи до кінця червня б. р. у Львові, при вул. Фредри ч. 1/І. від год. 8—13 в канцелярії Дирекції та при вул. Заблікевича ч. 8 від год. 16—17. 49—1-2

Пошукую на час ферій лекції. Ласкаві зголошення до Адм. „Нової Зорі“ під „Правник“. 50—1-2

ГРЕБЕНІВ
ПАНСІОН „ЗЕЛЕМІН“
положений в затишнім місці, з прегарним видом на долину ріки Опору.
поручає
соняшні кімнати з бальконами.
Харч добірний та смачний. - Ціни помірковані.
Зголошення приймає Управа пансіону.
43 6 12

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш меблі всілякого рода у **ГЕШЕЛЄСА** у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 45-50

РІК ОСНОВАННЯ **1878.**
На зимовий і весняний сезон.
КАПЕЛЮХИ І ШАПКИ
Фірма **АНТІН КАФКА**
Львів, ул. Галицька ч. 4.
Ціни знижені! Вибір великий!
2 13—?

КАМІННУ ДОЛІВКУ ДО ЦЕРКОВ
з прегарних шліфованих плит
поручає
BRATTEL DE CET
Фабрика цементових виробів
Львів, ул. Шевченка 11 а.
Телефон 20-78.
Рік заснування 1909.
32 8—14

КІНА

ПАЛЯС: „Пекло Парижа“.
КАСІНО: „Наші невинні наречені“.
КОПЕРНИК: „Д-р Джекиль і м-р Гайд“. „Вбивство през. Думера“.
МАРУСЕНЬКА: „Д-р Джекиль і м-р Гайд“ „Вбивство през. Думера“.
МІРАЖ: „Христя лісниківна“ (Лія Мара і Гарі Лідтке).
ОАЗА: „Ранґо“ і „Золота долина“.
СТИЛЕВЕ: „Наша є ніч“.
УТІХА: „Один проти всіх“.
ЛЕВ: „Хай живе свобода“ і „Король бульварів

Одинока найліпша й своєрідна паста до взуття
„ЕЛЄҐАНТ“ КОНСЕРВУЄ ШКІРУ
Жадайте лише сеї пасти. — Адреса: Львів, Кордецького 51.
1 Телефон ч. 60-04. 24—?

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Панталеймон Хитра. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка

Porto zapłacone ryczałtem.

Ч. 46 (544). Львів, четвер, 23 червня 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Станіца ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам. долар.
Ціна числа 25 сот.
Конто П. Щ. Краків 405.867.

Зелені Свята у Львові

Українці у Львові величаво пошанували погибших.

Як що року так і в сім році львівські Українці віддали належний поклін Тим, що спочили вічним сном на обох львівських кладовищах. Многотисячні маси народу вшанували память не лише своїх найблищих, але також Тих, що поклали свої буйні голови в обороні Рідного Краю. Погода була чудова. Походи на оба цвинтарі відбулися у взірцевім порядку. Учасників було богато більше ніж попередних років. Оцінюють, що першого дня було біля 15 тисяч народу. На чолі походу несено 57 вінків, прикрашених жовто-синими і червоними лентами з відповідними написами. Відтак йшли довгі ряди молоді народних, середних і високих шкіл. Дівчата несли цілі вязанки квітів, щоби зложити їх на могилах погибших стрільців. Підчас походу співали на переміну хори питомців Духовної Семинарії, „Бандуриста", „Сурми" і молодий хор замарстинівської читальні. На Янівськім цвинтарі над гробами наших стрільців відправив панахиду ВПреосв. Епископ Йоан в окруженні нашого численного духовенства. Відтак виголосив проповідь о. Каштанюк. Потім священики відправляли численні панахиди на поодиноких могилах. На жаль підчас походу в першім дні не обійшлося без прикрих інцидентів. Органи публичної безпеки вважали чомусь за відповідне нарушити повагу походу, ображуючи релігійні та національні почування його учасників. Біля будинку дирекції зелізниць поліція відібрала терновий вінок від III Сокола й увязнила тих, що його несли, відтак на розі вул. Красіцких і Городецької хотіла поліція відобрати другий терновий вінок. Жінки стали в обороні. Повстало замішання, серед котрого вінок розірвано на кусні. Крім того на вул. Янівській два цивільні „стшельци" з крісами на раменах увійшли в середину походу і старалися викликати замішання. На Личаківському кладовищі відправив панахиду о. мітрат Базюк а промову виголосив о. пралат Куницький.

Справа національних меншин

В справі охорони меншостий відбулася в анґлійській палаті льордів велика дебата. Розпочав її льорд Ноель Бокстон з Лейбур Партії, котрий представив положення національних меншостий в Польщі, Югославії й Чехословаччині. Підчеркнув, що Ґданськ став порохівнею Европи. Його виводи підпер льорд Дікінсон, ліберал. Відповідав їм льорд Сесиль. Він сказав, що в тих справах треба поступати дуже обережно, бо лучаються події, які в Анґлії уважалиб нарушенням льояльности або й бунтом. Вкінці висказався за створенням спеціяльного публичного права для нац. меншостий.

Вимордували ціле українське село

Польська преса доносить: В однім селі під Києвом збунтувалися „кулаки" й відмовили видачі збіжжа совітським властям. Тоді до села прибув відділ чрезвичайки, зробив ревізії по хатах, забрав усе збіжжа і зложив його в центрі села. Селяни, доведені тим до розпуки, вдарили з сокирами на відділ чекістів, прогнали його з села й поділилися збіжжам. Тоді чекісти обступили село й підпалили його. А коли селяни в замішанні зачали втікати, чекісти машиновим крісом вимордували все населення.

Селяни виступають з колхозів

На тлі останніх декретів про свобідну торговлю сільськими продуктами в ріжних місцевостях СССР селяни намагаються виступити з колхозів. Особливо яскраво зазначився цей рух в ленінградській окрузі і в ріжних місцевостях України. Супроти того богато колхозів стоїть перед перспективою добровільної ліквідації. В тій справі відбулося в Москві засідання центрального комітету комуніст. партії. Очікують репресій або бодай острих резолюцій, які осуджувалиб цей новий „ухил" сколективізованого населення.

Знов страшний землетрус в Мехіку

В західній частині Мехіку був знов страшний землетрус. Цілий ряд сіл і місточок щезло з поверхні землі. Значна частина людности погибла під румовищами домів. Досі навіть трудно оцінити розміри катастрофи, бо всі получення телеґрафічні, телефонічні і зелізничі перервані. Навіть доїзд битими дорогами перерваний, тому що завалилося багато мостів. Ратункову акцію веде військо. Зпід румовищ відгребують убитих і ранених.

Помер Володимир Сіменович

Сеніор українських діячів в Америці.

В Шікаґу помер 13 червня с. р. найстарший з українських діячів в Америці, Др. Володимир Сіменович, в 74-м році життя. Покійний був сином гр. кат. пароха в Монастириськах, повіт Бучач. Правничий факультет скінчив у Львові. В р. 1887 виїхав до Америки. Там скінчив медицину й осів як лікар в Шікаґу, де працював 40 літ. Весь час брав участь у тамошнім українськім життю і ніколи не забував про Старий Край. Його дописи часто появлялися у львівській пресі, а були між ними й дуже поучаючі. Варт булоб видати в окремій книжці вибір з тих його описів. Кошти того видання легко моглиб понести спадкоємці, бо покійний своєю далеко посуненою ощадністю і працьовитістю доробився був за своє довге життя значного маєтку, а за життя жертвував на публичні цілі тільки незначні датки, прирікаючи в розмовах, що перед смертю зробить якусь більшу фондацію. Жонатий був з Полькою з Познаня.

НІХТО ВАМ НЕ ПОМОЖЕ, коли самі не поможете, тому складайте свої ощадности 4 45-х

в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.

КООПЕРАЦІЯ

і націоналісти.

З приводу „Східних Торгів".

Перемиський „Український Голос", орґан українських націоналістів, в ч. 19, у статті п. з. „Докотилися", дуже різко напав на українську кооперацію в Галичині. Причина нападу „це ухвала Ради Ревізійного Союза Українських Кооператив на внесок п. Луцького про участь української кооперації в сьогорічних Тарґах Всходніх (у червні) у Львові".

„Ще не пролунав гомін грімкого протесту проти устроювання шопок на українській землі, пише „У. Г." в несконфіскованій частині згаданої статті, ще караються за тюремними мурами ідейні одиниці — а вже наші „реальні (!) політики" вилазять зі своїх закамарків, щоби знівечити наслідки роботи „дурних дітий" і запрезентувати перед ворогом свою рабську льояльність до „братнього народу". — Ми віримо, читаємо далі в „Укр. Голосі", що цілий край різко й рішуче запротестує проти цего й тим подібних потягнень кооперативної верхівки й скаже своє рішуче, горде слово... Справа мусить бути вирішена засадничо! Перед українською кооперацією стає гріяне рішуче питання: бути чи не бути? Відповідь мусить бути негайна!"

На отсей різкий напад „У. Г." на українську кооперацію Ревізійний Союз Українських Кооператив оповістив у пресі Комунікат, в якім виясняв своє становище до Східних Торгів. Одначе той комунікат львівська цензура в цілости сконфіскувала. Тому не можемо подати його дослівно.

Який же фактичний стан справи?

Дирекція Сх. Торгів звернулася до деяких українських кооператив у Львові з просьбою взяти участь у сьогорічнім ярмарку Сх. Торгів. Ті кооперативи відповіли, що їх участь залежить від опінії Ревізійного Союза Українських Кооператив. Тоді дирекція Сх. Торгів звернулася в тій справі до РСУК. Рада РСУК відповіла дирекції С.Т., що РСУК не бачить річевих перепон виступити на сьогорічнім ярмарку Сх. Торгів кооперативі, коли вона у власнім інтересі вважалаби таку участь конечною для добуття чужих ринків збуту. Одначе з господарських мотивів Рада РСУК не вважає потрібним і доцільним доручити українській кооперації репрезентативну участь в сьогорічних Сх. Торгах.

Напад „Укр. Гол." на нашу кооперацію викликав відгук у краю. Свідчить про се така допись в ч. 126 „Діла":

„Проти некультурних вчиників. Спільний комунікат Повітових Управ УНДО і УСРП в Сокалі в справі некультурного нападу на Повіт. Союз Кооператив. В дні 30 травня ц. р. около год. 11. перед полуднем у торговий день в Сокалі, в часі коли склепарі сільських кооператив у збільшеному числі поз'їздилися до Кооперативного Союзу по товари, зайшла подія, яка не лише не може мати ніякого оправдання, але й не має ніякого прецеденсу в історії нашого зорґанізованого національного життя. А саме ґрупа невідповідальних осіб, найшовшися нагло під будинком К. С. з розвиненими блакитно-жовтими прапорцями і з написами „Проч з всходніми тарґами", під звуки гимну „Не пора" обкидала камінням будинок К. С. Лише виїмковому щастю належить завдячити, що ніхто ані з персоналу К. С., ані з сільських кооператорів не був зранений. Ця неочікувана і ніким незрозуміла демонстрація проти повітової кооперативної централі живим відгомоном рознеслася по цілому місті і викликала поміж українським на-

селенням зрозуміле обурення. З уваги на те, Повітові Управи партії УНДО і УСРП на окремому засіданні відбутому дня 30 травня одностайно вирішили слідуюче: Повітові Управи партії УНДО і УСРП в Сокалі осуджують як найострійше нечуваний виступ невідповідальних осібняків, які під націоналістичними кличами в безприкладно-бандитський спосіб напали на господарсько-кооперативну установу в Сокалі і рівночасно стверджують, що Кооперативний Союз у Сокалі не дав ніякої причини до такого проти нього виступу. Сокаль дня 30 травня 1932. — Президія Повіт. Нар. Комітету УНДО в Сокалі (6 підписів) і Повітова Управа УСРП в Сокалі (також 5 підписів).“

Заки розглядати ближче становище української кооперації супроти львівського ярмарку і виступ у звязку з тим українських націоналістів, треба найперше ствердити слідуюче: Всюди і завсіди промисл і торговля стараються здобути якнайширші ринки збуту. Вони стараються опанувати передовсім такі ринки в краю. А далі: вони стараються поширити свої звязки й експанзію на чужі краї і народи. У своїм змаганню в цілі здобуття консумента промисл і торговля не можуть кермуватися і не кермуються ні національними ні політичними симпатіями або антипатіями. Не зважаючи на національні чи політичні конфлікти між народами і державами, промисл і торговля йдуть своїм питомим шляхом: вони ріжними способами втискаються навіть до національних і політичних ворогів. Так нпр. Поляки в б. Росії, хоч вели з Росією дуже остру національну боротьбу, то одночасно заливали російські ринки своїм промислом. Так напр. большевики з СРСР, хоч зі всім світом ведуть політичну боротьбу, то навязують торговельні зносини з кождим краєм і народом, навіть з тими, котрі СРСР політично взагалі не признають (нпр. зі Злученими Державами Півн. Америки). І зовсім слушно. Бо боротьба боротьбою, але заробити навіть на противнику і тим самим скріпитися — не тільки не пошкодить але, навпаки, принесе власній справі тільки користь.

Тепер приглянемося нашій сх.-торговельно-кооперативно - націоналістичній афері.

Передовсім: Що таке львівські Східні Торги?

Колись Львів був важним торговельним містом. Положений на границі між Сходом і Заходом, він був пунктом, на якім сходилася і перехрещувала торговля Сходу і Заходу. Особливо цвила у Львові торговля в XV—XVIII ст. Зокрема в XVIII ст. великий розголос здобули були львівські ярмарки, т. зв. контракти, які перетривали аж до поч. XIX ст. В XIX ст. давні львівські контракти вироджуються у т. зв. святоюрські ярмарки, котрі проіснували аж до кінця згаданого століття. В перших 2-х десятках літ XX-го століття у Львові не було вже більших ярмарків. Аж у 1921 р. місто Львів орґанізує т. зв. Східні Торги, які від тоді відбуває вже кождого року літом на т. зв. Повиставовій площі. В біжучім 1932 р. се вже XII-ті Східні Торги у Львові, котрі відбудуться 18—30 червня.

Підчеркуємо, що львівські Східні Торги зорґанізувало і веде місто Львів. Се імпреза господарського характеру, що має на цілі звернути на се наше місто і край увагу господарських чинників в державі і заграницею, навязати з ними звязки та у висліді принести мешканцям старої столиці нашого краю певні матеріяльні користи. А що у Львові і в краю живе також українське населення, тому Українці не тільки не повинні відтягатися від участи в львівськім ярмарку, але, навпаки, вони повинні через українське представництво в Раді м. Львова навіть домагатися відповідного голосу і місця в Східних Торгах. Бо коли Українці беруть участь в управі м. Львова, то яка рація бойкотувати зорґанізований тою управою ярмарок? Нехай над сим питанням застановиться кождий, хто ще має здорові глузди в голові!

Та Українці досі не брали участи в львівських Східних Торгах. Не брали тому, бо відразу поставилися до львівського ярмарку неґативно — подібно, як поставилися були тоді неґативно також до Сойму і перепису населення, бойкотуючи їх. Та коли своє колишнє неґативне становище до Сойму і конскрипції Українці вже давно змінили на позитивне і вже в 1928 і 1930 рр. взяли участь у виборах до Сойму і Сенату, а в 1931 р. й у конскрипції, отже в актах суто політичного характеру, то львівський ярмарок, отже акт суто господарський, Українці бойкотують чомусь і досі. Де консеквенція, де розум, де льоґіка?

Як зазначено вище, дирекція львівських Сх. Торгів вислала в сім році запрошення до участи в ярмарку найперше деяким українським кооперативам, відтак Ревізійному Союзови Українських Кооператив у Львові. У відповідь на се РСУК заняв особливе становище. Він дозволив поодиноким кооперативам брати (на власну відповідальність) участь у львівськім ярмарку, але відмовив, щоб брала участь українська кооперація як цілість.

Як причину відмови РСУК подав господарські мотиви. Як се розуміти, годі збагнути. Бо нинішнє дуже важке господарське положення повинно хіба казати українській кооперації шукати ринків збуту, де тільки можна. Не тільки на львівських Східних Торгах, але навіть в Індо-Китаю. Відповідь РСУК виглядала йому мабуть хитрою, та вона наївна: бо РСУК тою відповідю ні невинности не зберіг ні капіталу не приобрів. Тепер він тільки ще більше „винен“ в очах націоналістів.

Щож торкається становища українських націоналістів до справи участи у львівських Торгах української кооперації, то становище те, як їх становище і в інших справах, се вода на млин польських шовіністів. Бо якраз найбільш україножерні шовіністи стараються відсунути Українців у Львові на зовсім невидне місце. Вони бачилиб найрадше, колиб Українці збойкотували не тільки львівський ярмарок, але й саме місто Львів і... винеслися з него основно і на завше. Та коли сего нема, то вони раді зі всякого тушовання Українців у Львові. І в тім помагають польським націоналістам дуже ревно націоналісти українські... Здається, що подібної наївности ще не було як світ світом.

Український коридор

З Лондону доносять: Представники тамошної російської еміґрації отримали анонімовий (?) меморіял „про російсько-українську угоду“. Українські і російські еміґраційні круги мали погодитися в справі інтервенційної акції на випадок війни з Совітами. По думці умови, підписаної 27. X. 1931 р., Одесса має бути вільним містом. На Україні від польської границі до Одесси має повстати для Польщі коридор на взір ґданського коридора. Булаб се ціна польської співінтервенції.

Лявіна вже котиться

Вертатися не можемо, всі відпустки здержані.

Начальна команда гітлерівських боївок оповістила такий наказ: Заборона істнування наших пробоєвих відділів вже знесена. Хвиля надзвичайно поважна. Стоїмо перед тяжкою боротьбою. Від нині ми жовніри III німецької держави. Мусите бути готові на найтяжші жертви. Лявіна вже котиться. Вертатися не можемо. Всі відділи мають робити службу навіть в неділю. Вишколення переводити якнайскорше. Ситуація вимагає, щоби всі провідники відділів були днем і нічю на поготівлі. Всі відпустки здержані.

КОНФЕРЕНЦІЯ

в справі воєнних відшкодувань.

Осередком політичного заінтересування стала конференція в справі воєнних довгів і відшкодувань, котра відбуває свої наради в Льозанні, в готелі Бо Ріваж.

В конференції взяли участь представники держав заінтересованих в пляні Юнґа, т. зн.: Анґлії, Франції, Італії, Німеччини, Бельґії, Польщі, Чехословакії, Нової Зеляндії, Полуд. Африки, Японії, Югославії, Греції, Портуґалії, Австралії й Канади.

Предсідником конференції вибрано Мек Доналда. Він виголосив інавґураційну промову такого змісту: Конференція зібралася в часі, коли скількість безробітних сягає 25 міліонів а світова торговля впала до половини торговельних оборотів з 1929 р. Стоїмо обличчі світової катастрофи. Кріза не пощадила ні одного краю. Ні одна держава не може відокремитися, коли довкруги ломиться система, на котрій оперта ціла господарка. Конференція зібралася, щоби прослідити одну з причин кризи, фінансове наслідство великої війни. Треба ділати негайно, бо договори заключені скоро мають стократ більше добродійні наслідки, ніж договори заключені по безконечних торгах і переговорах. Перша засада, що накидається конференції, та, що ніякі зобовязання не можуть бути односторонно уневажнені. Праці конференції можна буде поширити. Це дає нагоду до порозуміння щодо припинення ділання сил, які ділають на знищення всіх. Одначе Европа сама ділати не може. Взаїмна співзалежність се вже не пуста фраза. Тому з признанням витаємо заяву Америки, що вона прилучиться до співпраці над дальшими питаннями, які зміряють до збереження цивілізації й піднесення добробуту всіх народів. Одначе висліди льозанської конференції не будуть повні, коли висліди женевської конференції не будуть успішні. Для усунення господарських труднощів мусить бути запевнений політичний мир, підчас котрого народи моглиб упорядкувати свої господарські справи. Завдання конференції трудне. Одначе найбільші труднощі можна перемогти, коли взятися до них відважно і рішучо.

Фон Папен говорить.

Перший в дискусії на льозанській конференції промовляв німецький представник фон Папен. Він сказав: На тій конференції не йде про юридичну точку погляду справи репарацій, але про дійсне теперішне положення Німеччини і цілого світа. Ні одна з надій і приречень не сповнилися. Сьогодня всюди панує роспука і песимізм. Ні одна з держав не вивязалася як слід з плачення заграничних довгів. Німеччина найсильніше діткнена крізою. Дотеперішний досвід виказав, що репараційні сплати були неможливі до вдержання та що вони просто шкідливі. Хоч були призначені на відбудову знищених війною околиць, то принесли якраз протилежні наслідки, бо ті сплати не будують, але бурять і нищать. Тепер пора на діла. Час півзасобів, відрочень і дискусій вже минув.

Відтак Еріо...

Відтак промовляв представник Франції Еріо. Він м. ін. сказав: Пошана для договорів се підстава всякої моральности міжнародної політики. Знесення відшкодувань в ніякім разі не булоб успішним розвязанням проблеми. Не можна твердити, що скасування довгів приверне господарську рівновагу. Щоби привернути рівновагу, треба привернути почуття безпеки народів. Нема економічного мира без політичного.

Загальні Збори

Т-ва Прихильників Освіти.

2) Др. Л. Макарушка: През. Д. по відвідинах п. Р-ка вислав до мене лист, в котрім пише: П. Романюк прийшов до мене по Зборах і домагався спростування моеї заяви. Заявляю, що п. Р. за першим разом піддав мені думку, щоб я своє уступлення умотивував перетомленням або здоровлям. На те я відповів, що це булаб неправда. (Лист през. Д. передає до рук президії). — Студ. Д. Штикало: Це дрібниця, що т. Р. говорив з през. Д. З огляду на становище студенства до през. Д. уважаю, що Заг. Збори повинні вибрати нового голову. Коли през. Д. цінить себе, не повинен бути дальше головою. Часть студентів хоче, щоби през. Д. лишився з ріжних причин. Студенти — прихильники през. Д. поступають неморально. На одних студ. зборах сказав хтось, що п. Д. повинен бути дальше головою, бо він є „річ, що приносить дохід“. Та добро т-ва вимагає, щоби п. Д. уступив. — Студ. Мих. Семчишин: Ніхто не говорив, що през. Д. „приносить дохід“. — Ред. Др. М. Стахів: Є фактом, що п. Д. не мав повного довіря членів ТПО. На всіх зборах не мав довіря всіх членів. Упрощується справу, коли говориться, що п. Д. мав повне довіря старших а недовіря молоді. На других заг. зборах ТПО. богато старших голосувало проти п. Д-ча. Отже п. Д. не мав довіря всіх членів весь час. Він все мав противників і тому не можна тепер нічого закидати молоді. Заг. збори добре зроблять, коли приймуть резиґнацію п. Д. з ріжних причин загальногромадської натури. — Студ. Д. Кузик: През. Д. зложив головство і вже не схоче його знов приняти. Але треба дати нагану тим людям, що нетактовно з ним поступили. През. Д. як основник ТПО. і довголітний голова заслугує на те, щоб висловити йому подяку і признання за совісну працю. — Студ. Мих. Семчишин: Комісія Матка не могла підібрати нових членів виділу, бо бувші члени виділу і старше громадянство не хочуть в такій ситуації працювати в ТПО. — За приняттям резиґнації през. Д. голосувало 74 членів, проти 14, здержалося 5. (40 осіб або вийшло або взагалі не голосувало). — Студ. Д. Кузик ставить внесення, щоб висловити признання през. Д. за пятилітну працю в ТПО. В першому голосуванні більшість студенства була проти того внесення. П. Ір. Павликовська крайно обурена на таке становище непримиримої ґрупи студенства взиває, щоб хоч здержалися від голосування, а не голосували проти, бо це не до подумання в жадному іншому т-ві. — Др. В. Старосольський заявляє, що не чув ще, щоби хто був проти признання голові т-ва за таку велику працю, як през. Д. в ТПО. Тому внесення студ. Кузика піддає ще раз під голосування. За внесенням голосувало 34, проти 10, решта здержалася. — Др. І. Копач: Треба вибрати нову Комісію Матку і зарядити перерву бо так улекшиться справу. Ред. Гладкий зазначив, що Ком. Матка не могла погодитися, бо були розбіжности між старшими і студентами. Та К. М. нагадує мені австро-угорську делеґацію, яка ніколи не могла погодитися між собою. (Веселість). Одні студенти хочуть вибирати до ТПО голов студ. львів. орґ., другі персонально. — Др. Л. Макарушка: Доля ТПО лежить в руках студентів. Я сподівався, що та ґрупа студентів, котра хоче репрезентувати все студенство, прийде тут з готовою лістою. Коли К. М. не могла нічого зробити з вини студентів, то нехай вони самі предложать лісту виділу. (Д. буде).

Приєднуйте нових передплатників!

ВАЖНА ЗАЯВА

пятьох держав.

З Льозанни доносять: Заява Анґлії, Франції, Італії, Бельґії та Японії в справі завішення репараційних платностей звучить: Правительства пятьох держав глибоко переконані про зростаючу загрозу економічних і фінансових небезпек та про пекучість справ, котрих розслідження це завдання конференції. В переконанні, що ті справи вимагають остаточної основної розвязки, котра поправилаб відносини в Европі, та розвязка повинна бути негайна та ті справи повинні бути полагоджені в рамах загального порозуміння. Стверджуючи, що деякі платности репарацій і воєнних довгів припадають на початок липня б. р., правительства згаданих держав гадають, що в ціли уможливлення без перерви ведення праць конференції не пересуджуючи розвязки, котра може бути пізніше осягнена, перепровадження сплат, належних правительствам, що беруть участь в конференції з титулу відшкодовань або воєнних довгів, повинно бути здержане на час конференції, котра згідно з волею підписаних мусить осягнути висліди в можливо найкоротшому часі. Та постанова не торкається позичок емітованих на ринках. Підписані правительства заявляють, що вони готові ділати згідно з повищою умовою та взивають інші вірительські правительства, котрі беруть участь в конференції, заняти тесаме становище. Ту заяву підписали в імени Вел. Британії — Н. Чемберлен, Франції — Еріо, Італії — Москоні, Бельґії — Гіманс і Японії — Йошіта.

КОНЦЕРТ ЧИ ШОПКА?

(Допись з Турки над Стриєм).

Дня 5. VI. ц. р. відбувся в нашому місті концерт в честь Шевченка, який був просто кпинами з поета. Передовсім вражало дуже мале число гостий. Сам „концерт“ зачався годину пізніше як заповіджено. А яка нещаслива програма та ще нещасливіше виконання її! Отже: Коломийкова пісня „Дощик, дощик капає дрібненький“, забава дітий в... бузька й жаби, гумореска Маковея „Як Шевченко шукав роботи“ і т. п. Замість концерту був вечір гумору, чиста шопка! Яку мистецьку вартість мала збірна, „хайдерна“, декламація поеми Шевченка „Іван Підкова“? З декламації вийшов рід якоїсь сварки й разячих вигуків одного з декляматорів, якого тон і темпо говорення не гармонізували з декламацією прочих. Можливі ще були вправи дітий хоруговками та жива картина. Зате вступне слово завело зовсім. Провідну гадку годі було в ньому схопити, а виголошення його виглядало радше на декламацію й то скору, як на поважну промову.

Малося враження, що бесідник старався підчеркнути зневіру Шевченка в успіх всякої громадянської праці, що є повним незрозумінням його творів. І що за ціль сіяти зневіру на святочному концерті і то в нинішному часі? На кінці можнаби ще запитати аранжерів того концерту: чи так уряджується концерт, що аж треба ріжними способами розвідувати, коли він відбудеться? Гість.

Примітка Редакції: Щорічно уладжувані концерти в честь одного поета належать вже до пережитків в цілій Европі. Сегодня не роблять сего ні Анґлійці, ні Німці, ні Французи, ні Італійці, ні Москалі, ні Поляки, хіба виїмково, з приводу 100—200—300-літних роковин народин або смерти. І се річ зрозуміла, бо що року товчи тесаме надоїсть кождому. Яка нудота на наших офіціяльних концертах! Тому старомодні концерти в честь поодиноких поетів заступають тепер днем своєї культури. Тоді можна подати немов зільник думок і творів найбільших мистців слова.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Св. Отець приняв недавно на торжественній авдієнції 350 альбанських паломників до Падуї.

Католицький університет у Медіоляні. Св. Отець Пій XI будучи ще кардиналом у Медіоляні оснував там католицький університет Пресв. Серця Христового. За 10 літ існування того університету 400 слухачів осягнули докторські степені й тепер займають відповідні становиска. Тепер той університет має 75 професорів та 1259 студентів. Той університет удержується жертвами католиків з цілої Італії. Його удержання коштує річно понад 3 міліони лірів.

В Італії обходжено недавно незвичайно торжественно празник св. Антонія в Падуї і празник Преосв. Евхаристії в Римі.

За 50 літ відбулося 30 всесвітних Евхар. Конґресів: 9 у Франції, 5 у Бельґії, по 2 в Італії, Німеччині, Анґлії й Еспанії та по 1 в Австрії, Швайцарії, Голяндії, Канаді, Сп. Державах, Тунісі, Єрусалимі й Австралії.

Чин Сервітів (Слуг Пр. Діви) обходитиме в серпні 1933 р. 700 літну річницю свого істнування.

Францішканський Чин Капуцинів має тепер 45 провінцій і 9 комісаріятів та понад 12 тисяч членів.

На двірці в Братиславі відправляють кожної неділі й свята Служби Божі.

Індійські Якобіти навертаються. В р. 1930 навернувся архієп, Мар Іваніос, один епископ і один вірний. 2. II. 1931 р. прибуло 2 епископів, 35 священиків, 24 монахів, 17 монахинь, 6 питомців, 5225 вірних і охрестилося 430 поган. Тепер Якобіти дуже там навертаються мимо переслідувань зі сторони тих, що не хотять навернутися. Відчувають великий брак своїх власних церков і каплиць.

Навернення славної православної лікарки. Недавно перейшла в Неаполі до католицької Церкви знана православна лікарка Арра Алля Шейн Феґвель. Вона вірменської народности і походить з Тифлісу. В часі всесвітної війни працювала головно на Україні й у Бесарабії. В 1916 р. за Керенського заіменовано її полковим доктором. По революції совітське правительство призначило її головною лікаркою в Одесі. Звідтам 1928 р. одержала дозвіл доповнити в Італії хірурґічні студії. В Неаполі осягнула степень доктора, а пізнавши тут блисше католицьку релігію, навернулася до кат. Церкви.

За 18 літ зібрано в Франції 30 міліонів франків на відбудову 2526 церков знищених в часі війни. Відбудовано або відновлено вже 2226 церков. Остає ще 80 до відновлення.

В італійських школах починають звертати велику увагу на місійні справи на годинах релігії, історії й ґеоґрафії та природничих наук, уважаючи слушно, що місії це найкраща апольоґія релігії, Церкви, Папи і світського та монашого духовенства. Зацікавлення місійними справами зростає чимраз більше в усіх католицьких народів.

Молитва переміняє людий, зі сліпих робить освічених, зі слабих — сильних, з грішників — святих. (Св. Лаврентій).

Людина без молитви се троща, котрою вітер колише на всі боки. Хто не молиться, той вже тепер померший. (Св. Хризостом).

*

Збіжжа не вільно зсипати на вогке місце, бо запліснїє. Треба його класти на місци висушенім, сухім. Таксамо і серце людське не може безнастанно лежати на землі (віддаватися тільки земським справам), але мусить пильно піднестися до Бога, бо інакше також перейде в гниль. (Св. Авґустин).

Редакція рукописів не звертає і з того приводу в ніяку переписку не входить.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В ІМЕНИ ПРАВИТЕЛЬСТВА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ промовляв у лондонській палаті панів мін. війни Гейлшем у справі нац. меншостий. Він зазначив, що меншости не повинні надуживати своїх прав (А деж вони в силі це робити? — Ред.), а правительства повинні зробити все можливе, щоби в меншостях позискати льояльних співробітників і задоволених горожан. Що до положення Українців в Польщі то пригадав звіт Японця д-ра Сата з січня с. р. і додав, що від того часу не було жадних важніших польсько-українських інцидентів.

ПРОЦЕС ПРОТИ РЕД. Д. ПАЛІЄВА закінчився засудом його на 3 роки арешту. Питання про державну зраду присяжні судді заперечили, натомість потвердили 10 голосами питання про забурення публичного спокою.

ГІТЛЄРІВЦІВ ВИКИНУЛИ З БАВАРСЬКОГО СОЙМУ. З Монахії доносять: коли гітлерівські посли явилися на засіданні баварського сойму в одностроях, інші посли повитали їх окликами „пфуй“ а предсідник сойму зажадав, щоб негайно опустили салю нарад. Гітлерівці відмовилися. Тоді поліція усунула їх силою, при чому деяких виносили за руки і за ноги. Підчас дальшого засідання вдерся на салю викинений гітлерівський посол Шведе та обидив тяжко міністра внутрішних справ. Темпераментного посла усунено знов зі салі. В кулюарах дістав він нервовий атак так, що треба було взивати лікаря.

ГІНДЕНБУРҐ підписав декрет, яким зносить попередну заборону політичним орґанізаціям носити однострої і привертає гітлерівцям право орґанізувати штурмові боївки.

БАВАРСЬКЕ І БАДЕНСЬКЕ правительство заборонили носити партійні однострої аж до 30 вересня б. р. Проти тої заборони, суперечної з останним розпорядком Гінденбурґа, внесла головна управа національно - соціяліст. партії гострий протест до през. Гінденбурґа та до міністра внутрішних справ фон Ґайля.

КОМУНІСТИ КОМПРОМІТУЮТЬ ГІТЛЄРІВЦІВ. Комуністичні посли в пруськім соймі ставлять тепер демонстраційно всі внесення Гітлерівців, поставлені ними давніше в райхстаґу. В таких випадках гітлерівські посли опускають салю але це їх поважно компромітує.

МІЖ ГІТЛЄРІВЦЯМИ І КОМУНІСТАМИ прийшло знов до крівавих сутичок в кількох містах захід. Німеччини. У Вестфалії ранено понад 40 осіб, в Моґунції 7 осіб.

РАДІСТЬ СТАЛІНА. Висліду виборів у Німеччині очікували в Москві з великим напруженням. В дні німецьких виборів Сталін кілька разів запитував радянську амбасаду в Берліні про вислід виборів. По виборах на спеціяльнім засіданні Політбюра Компартії перший бесідник Кіров заявив, що передбачування Совітів щодо розвитку політичних відносин в Німеччині справдилися на цілій лінії. Недалекий час, коли большевизм при помочи Гітлера заволодіє Німеччиною. Наразі рішено дальше приготовляти маси до світової революції. Застереження кількох членів Політбюра щодо політики Гітлера опрокидував Орджонікідзе, доказуючи, що німецька торговля так далеко заанґажована в СССР, що можна спокійно глядіти на розвиток подій. Колиб Гітлер хотів змінити відношення до Совітів, Німеччина не побачить ні феніґа. Завдання комісаріяту торговлі пильнувати, щоби стан задовження СССР в Німеччині не змінився (ПАТ).

—o—

НОВИНКИ

Самоходові перегони у Львові 19. VI. закінчилися побідою Німця Карачіолі (86 км. на годину). Він усталив новий рекорд львів. траси (3 км. в часі 2 мін. 3.2 сек.) та здобув чашу президента Р. П. Минулорічний побідник Штук відпав з причини дефекту холодільниці. Друге місце заняв Німець Брошек (78.05 км. на годину), трете Мадяр Гартман (76.06 км. на год.), четверте Поляк Ріппер (76.1 км. на год). З мотоциклістів перше місце заняв Ґембаля з Кракова 74.9 км. на годину). Перегони відбулися при участи 150.000 глядачів. Жертв в людях не було. Тільки Чех Статни розбив самохід о ліхтарню на розі Стрийської вул., але сам вийшов ціло.

На Волині в с. Мирогоща, дубенського повіту, викопано більшу скількість кремінних знарядів, з надбужанської епохи, кілька горщиків з епохи неоліту і дуже гарні прикраси з 7 віку по Христі. Все те віддано до польського музею в Дубні.

Під Краковом була летунська катастрофа. Пасажирський літак підчас карколомних крутіжів упав на город Братів Альбертинів. Летун тяжко ранений. Пасажир Пацула вмер наслідком заломання черепа.

Б. цісар Вільгельм II. хоче перенестися до Кобурґа в Німеччині та осіню особисто взяти участь у вінчанні шведського престолонаслідника з княжною Сибіллею фон Саксен Кобурґ Ґота.

За чинне зневаження б. еспанського короля ударом кулака в лице засудив французький суд в Марсилії Еспанця Манзанареза на 6 місяців тюрми.

Розстріляні два замаховці на Мусолінія: Бовоні і Сбардельотті.

Ромунські студенти в Яссах напали на жидівську синаґоґу і здемолювали її. Правительство не зарядило жадного доходження навіть про людське око.

В м. Ченґель на Угорщині відбувся завзятий поєдинок на палиці між двома паннами за хлопця. Одна з них убита, друга поранена. Видно, що поєдинкувалися з правдивою „вервою“.

Прочуваючи смерть, один почтовий урядник у Франції зробив тестамент, попрощався з родиною і вмер тої самої ночі на удар серця, що предсказав.

Японія після останнього спису з жовтня 1931 має 90,396.00 населення.

Дикі Індіяни в одній арґентинській місцевости напали на фільварок Соляна Люна підчас неприсутности властителя, замордували жінку, зрабували майно, підпалили всі будинки й утікли в дооколичні ліси. З собою забрали 4 дітий властителя, 3 дочки і сина.

Три тисячі безробітних в місті Детройті (Америка) напали на одну з фабрик. Поліція розігнала їх при помочі бомб, витискаючих сльози і ґумових палиць.

Найвища метереольоґічна стація в Африці находиться в бельґійськім Конґу.

Помер найстарший італійській публіцист проф. Евген Кеккі в 94 р. життя. Статті писав уже в 16 р. життя.

Біржа

ГРОШІ: Доляр амер. в приватних оборотах у Львові 8.82½ зол. У Варшаві плачено 20. VI. за доляра 8.91½ зол., за золотого доляра 8.98 зол.

ЗБІЖЖА: Підволочиска: сел. пшениця 25.50—26; сел. жито 23.50—24; ячмінь на мливо 16.25—16.75; пашний ячмінь 14.75—15.25; кукурудза 21.50—22; біла фасоля 18—19; краса фасоля 26 – 27; чорна вика 19—19.50; гречка на сел. пшениця 25.50—26; сел. жито 25—25.50; ячмінь на мливо 18.25—18.75. Пшениця, жито, фасоля подешевіли, ячмінь, кукурудза й гречка подорожіли.

НАБІЛ у Львові: „Маслосоюз“ платив кооперативам за масло експортове та десерове пріма 2.20 зол., за літру молока 17—18 сот., за літру сметани 0.90 зол., копу яєць 3.50 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Іспит зрілости в прив. учит. Семинарії СС. Василіянок в Дрогобичі відбувся в днях 6. 7. і 8. VI. б. р. Всі абітурентки були допущені до устного іспиту. Іспит зрілости зложили: 1. Бассараб Юлія, 2. Ваврик Олена, 3. Ужник Александра, 4. Ґерль Олена, 5. Журовчик Евстахія, 6. Крайчик Осипа, 7. Куц Марія, 8. Кушнір Евфрозина, 9. Малик Теофіля, 10. Мицавка Марія, 11. Покопило Волод., 12. Попович Олімпія, 13. Радзівіл Олена, 14. Флюнт Марія, 15. Цегелик Ольга, 16. Войтович Олена.
51—1-2 Управа Сем.

Пошукую на час ферій лекції. Ласкаві зголошення до Адм. „Нової Зорі“ під „Правник“. 50—2-2

ПЯНІНА
першорядної фабрики
Т. БОТТІНҐ.
Ціни задля кризи значно знижені.
Виключно
„ДІМ ШОПЕНА“
Львів, Сикстуська 11.
Продажа на довгі сплати, евент. без задатку.
52 1—8

ЗАВЕДЕННЯ ВИХОВАВЧО - НАУКОВЕ ім. п. **Ольги Филипини Жиховичової** приймає учениць до восьмиклясової повної гуманістичної ґімназії й ліцею з повними правами державних шкіл. Вписи до кінця червня б. р. у Львові, при вул. Фредри ч. 1/І. від год. 8—13 в канцелярії Дирекції та при вул. Зиблікевича ч. 8 від год. 16—17. 49—2—2

ГРЕБЕНІВ
ПАНСІОН „ЗЕЛЕМІН“
положений в затишнім місці, з прегарним видом на долину ріки Опору,
поручає
соняшні кімнати з бальконами.
Харч добірний та смачний. - Ціни помірковані.
Зголошення приймає Управа пансіону.
48 7—12

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш **меблі** всілякого рода у **ГЕШЕЛЄСА** у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 46-50

КІНА

ПАЛЯС: „Ніч божевілля“.
КАСІНО: „Таємнича шістка“.
КОПЕРНИК: „Д-р Джекиль і м-р Гайд“. „Вбивство през. Думера“.
МАРУСЕНЬКА: „Д-р Джекиль і м-р Гайд“. „Вбивство през. Думера“.
МІРАЖ: „Христя лісниківна“ (Лія Мара та Гарі Лідтке).
ОАЗА: „Льорель і Гарді за кратами“.
СТИЛЕВЕ: „Наша є ніч“.
УТІХА: „Пат і Патахон“ і „Бич права“.
ЛЕВ: „Дзвонар з Нотр Даму“ (Лон Чаней), нова звукова копія.

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Панталеймон Хитра. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Porto zapłacone ryczałtem.

Ч. 47 (545). Львів, неділя, 26 червня 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст. АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Станіцка ч. 8. 1. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., цілорічно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам. доляр. Ціна числа 25 сот. Конто П. Щ. Краків 405.867.

В Чілє щораз горячіше

Третя революція в Чілє протягом 10-х днів.

З Сантіяґа де Чілє доносять: Протягом 10 днів вибухла в Чілє третя з ряду революція. Підчас другої революції прийшов до власти ліберально-соціялістичний уряд. Перший його крок був увязнення комунізуючого полк. Грова, шефа летунства, котрий був душею першої революції. Полк. Ґрове мали перевести на один з островів, одначе летунські війська збунтувалися і захопили торпедовець, котрим мали його відвезти і боряться тепер за привернення власти полк. Ґрове (ПАТ). Про ту революцію пишемо в передовиці.

В цілій державі вибухли страйки. — Вуличні бої в Сантіяґу тревають. — Анґлійські горожане хороняться в концентраційнім таборі.

З Сантіяґа доносять: Тут і в пристані Вальпараізо знов вибухли кріваві вуличні бої. Анґлійське посольство приготовляє концентраційний табор для анґлійських горожан. В Сантіяґу оповіщено воєнні суди й мораторію для всяких довгів. Коли урядове військо увійшло вечером в комуністичну дільницю, його обкидано камінням. Бої тревають. В цілій державі вибухли страйки. Деякі відділи війська стоять по стороні комуністів. — ПАТ доносить з Ню-Йорку: Американський амбасадор в Сантіяґу де Чілє зажадав від чілійського правительства спеціяльних заряджень для охорони життя і майна американських горожан в Ранкаґуі, де знаходяться великі копальні міди.

Замах на Білий Дім у Вашінґтоні

ПАТ доносить: Американська тайна поліція одержала вістку, що два індивідуа їдуть автом до Вашінґтону і везуть вибухові матеріяли, щоб висадити в воздух Білий Дім (резиденцію президента). На ту вістку поліція обсадила всі шляхи й урядила інші средства охорони.

Мученича смерть священика в СССР

Інж. Вільгельм Майхерт оповістив в німецькій пресі опис своїх переживань в концентраційнім таборі під Архангельском. М. і. описує він мученичу смерть катол. священика о. Сьцекельского з Київа, котрого ГПУ засудила на 10 літ заслання. Мучений там священик постановив утечи з кількома товаришами недолі на італійський корабель, котрий ладував дерево в Архангельску. Та його зловили наслідком доносу й засудили на кару буків. Інж. Майхерт малює страшний образ, описуючи ту сцену. Тій сцені надали пекольного вигляду не так біль і кров катованого прилюдно священика, як глум і кпини катів над безборонним старшим чоловіком. Коли він уже під буками зовсім вибився з сил і втомився, тоді комуніст, що виконував екзекуцію, виняв револьвер і добив мученика. Зараз потому вбили й товаришів о. С-го.

Ті порядно заробили

В Ґдині відбувається тепер карний процес за надужиття при будові почти. Польська преса принесла м. і. цікаві зізнання свідка інж. Мазальона. Він зізнав, що за виставлення почтового будинку в Ґдині держава виплатила фірмі Мікульский-Котліньский 4 міліони і 800.000 зл., а та фірма видала на будову лише 2,700.000, значить заробила на чисто 2,100.000 зол. Подібно було з будовою будинку для Банку Краєвого Господарства в Ґдині. На запит предсідателя суду, що було причиною такої господарки, свідок відповів, що контроля була така неможлива, що не тільки йшли величезні суми на будову, але ще до того нпр. дошки-шалівки доставлено слабі й повигинані.

Президент Гувер грозить

Каже, що Америка не подарує Европі довгів.

З Берліна доносять: Президент Америки Гувер поручив Джібсонови, голові американської делеґації на розброєневу конференцію, заявити учасникам конференції, що коли розброєнева конференція і заступлені на ній держави не дійдуть до успішного висліду, Европа навіть думати не може про бажане полагодження воєнних довгів і відшкодувань.

Бурмістр Ню-Йорку хабарником

З Ню-Йорку доносять: Доходження проти бурмістра Ню-Йорку Вокера, обвинуваченого в хабарництві, вже на укінченні. Слідчий суддя домагається від ґубернатора ню-йоркського стейту, щоб усунути Вокера з уряду за те, що він приймав гроші, яких походження неясне. Вокер м. ін. приняв 10.000 долярів від омнібусового товариства і за ті гроші відбув подорож до Европи.

Шкільні підручники не будуть змінені

Мін-во освіти зарядило, щоби в новому шкільному році з огляду на господарську крізу не вводити нових змін в уживаних досі шкільних підручниках і не наражувати батьків на непотрібні видатки.

Занепад суспільних обезпечень

Вже з кінцем 1931 р. самі тільки Каси Хорих в Польщі мали 100 міліонів нестягаємих залеглостий, головно тому, що впали численні підприємства. Тепер сума залеглих належитостий всіх суспільних обезпечень в Польщі виносить поверх 300 міліонів зл. і росте з дня на день.

СТАРІСТЬ МУСИТЬ ПРИЙТИ — а з нею Ваша неспосібність до праці, тож складайте на чорну годину свої ощадности в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР“ у Львові, вул. Руська ч. 20.

4 46 х

Перелім в Америці

Революція міди і салітри.

На наших очах наступив важний перелім в Америці, а саме в полудневій. В Чілє, в найкультурнішій і найлучше упорядкованій зі всіх держав полудневої Америки, вибухла революція. Та се не одна з тих там дуже численних революцій, які світ після знаного дотепу привик уважати одною з форм вибору президента в „правдивій“ республиці. Ні. Се революція переломова. Бо всі дотеперішні революції в республиках полудневої Америки були безпрограмові. То значить, в них розходилося досі тільки о зміну осіб, о зміну тих, що стояли при державнім кориті. А ся революція вперве проголосила програму зміни суспільного устрою — на соціялістичний. І тому ся революція становить перелім в Америці. Длятого треба над нею поважніше застановитися.

Як вона вибухла? Чілє се держава під богатьома оглядами виїмкова. Між іншим виїмкова вона тим, що головна точка тяжести її богацтва лежить не в її прегарних, урожайних околицях, де удається оливне дерево й обильно родиться виноград, пшениця й кукурудза, — тільки в горячій, дикій і безводній пустині Атакама, де є великі мінеральні богацтва: золото, срібло, залізо, боракс та передовсім мідь і салітра. Вправді через те, що в Німеччині винайдено спосіб, як робити штучну салітру, участь Чілє в світовій продукції салітри впала з 60% на 34%, та все таки Чілє мало з салітри великі доходи аж до останних часів. А в продукції міди займає Чілє друге місце на світі. І якраз тепер на ті два продукти попит упав катастрофально. Бо кому тепер треба салітри для скріплювання урожайности піль, коли урожай став у богатьох краях світа не благословенством, а проклоном. Таксамо ніде не потребують більшої скількости міді, бо скрізь паде й електротехнічний промисл. Отже великі чілійські копальні міди і салітри стали. Відправлені робітники масою хлинули з пустині в міста. А не знайшовши в містах роботи, попали в нужду і зачали буритися.

Нещастя хотіло, що правительство одної з найслабших полудневo-америк. держав, Уруґваю (1,600.000 душ), навязало ще передтим торговельні взаємини з СССР. Як там большевики торгували, так торгували, але їх торг. місія в Уруґваю звернула відтам головну увагу на підмінування інших держав, даючи н а р а з і спокій Уруґваєви. Річ ясна, що висше описаний наплив голодних робітничих мас до міст Чілє, був для большевиків досконалою нагодою до успішної аґітації. Маючи велику практику в робленні революції, большевицькі аґітатори не спротивилися на разі тому, щоб до влади в Чілє дійшли соціялісти, бо знали, що революція ніколи не стає на половині дороги.

Між соціялістами й комуністами нема ріжниці в цілях, тільки в темпі, в мірі скорости доходження до остаточ-

ної цілі і в способах: соціялісти хочуть дійти до усуспільнення засобів продукції демократичним способом, а комуністи способом диктаторським. Річ ясна, що большевицький спосіб радикальніший і тому в часі революції, коли нема зовнішних великих перепон, мусить взяти верх.

Отже чілійські соціялісти, захопивши владу, оповістили передовсім конфіскату чужої валюти і девіз та „соціялізацію“ преси й освіти. В краю настав повний застій і нужда ще збільшилася. А се була вода на млин комуністів. Бюро Райтера доносить, що комуністи підшукали якогось полковника Ґрове, дали йому на нову революцію грубшу грошеву підмогу з Москви — і той почав скидати соціялістичне правительство вже в імя комунізму. В столиці Чіле і в інших містах почалося правдиве пекло. Ріжні відділи чілійських військ переходили під впливом аґітації то на одну, то на другу сторону. В улицях міст почалися кріваві бої, котрі тревали днем і нічю. Над містами літали воєнні літаки. Повстало таке замішання, що вже ні в містах, ні на літаках не знали, хто з ким бється. Та билися дальше. Анґлія, котра має в Чіле свої інтереси, загрозила висланням воєнної фльоти. Кінець кінців побідили на разі контрреволюційні війська ґен. Саєнса, котрий оповістив себе головою влади. Та як довго він удержиться при владі?

Оптимісти пишуть, що в разі потреби Анґлія легко може здавити там комуністичну владу, бо Чіле має 4.200 км. довжини, а тільки 15 до 300 км. ширини. Отже коли до його пристаней прибуде анґлійська воєнна фльота з військом, то анґлійське військо легко могти-ме пробивати наскрізь ту довжезну але вузьку державу... Та се так тільки на мапі, на зеленім столику. Бо опанувати край, котрий має 750.815 км² простору, в котрім є височезні гори, пустині й ліси, се річ дуже тяжка і — дуже коштовна. До того треба знати, що від 1833 р. аж майже до останних часів Чіле мало щастя до великих державних мужів. Його президенти, чи радше диктатори так здисциплінували населення, що в рр. 1879—1884 Чіле вспіло виграти війну з двома сусідними державами, Перу і Болівією, хоч Чіле було значно слабше числом свого населення і надмірно розтягненим простором, а зелізниць там до нині мало. Коли отже владу в Чіле захоплять комуністи, то та здисциплінованість чілійського народу вийде на хосен комуністів і вони як стій загрозять сусідні держави.

З тих всіх причин революція в Чіле має переломове значіння. Вона — пересторога перед тим, що комуністична революція може запалити світ і з другого боку. Може се й добре сталося, що там блиснула та грізна туча, бо се може мати вплив на упорядкування відносин в Европі. Вже дійсно пора, велика пора!

Великий хаос в Німеччині

Заворушення в західній Німеччині відбилися широким відгомоном у цілім світі. Богато надренських орґанізацій, між ними й управа партії Центра в Кольонії, вислали до президента Гінденбурґа телеґраму. В ній згадані орґанізації твердять, що причиною сих заворушень став декрет про поновний дозвіл на істнування штурмових відділів і ношення одностроїв. В такім самім дусі ухвалила протестуючу резолюцію начальна управа християнських професійних союзів Німеччини. Преса доносить про мобілізацію всіх комуністичних орґанізацій на терені рурського басейну. На терені цілого вуглевого басейну мають бути сконцентровані комуністичні боївки з інших областий промислової округи (ПАТ).

НАЦІОНАЛЬНІ ВІДНОСИНИ

в Східній Галичині

на підставі останньої статистики.

Польська преса пише, що на основі останного загального перепису з 9 грудня 1931 року національні відносини в трьох східногалицьких воєвідствах представляються в цифрах так: Львівське воєвідство (в котрого склад входять також деякі повіти Західн. Галичини) має всіх мешканців 3,127.811. З того Поляків 1,847.303 (57,9%), інших національностий (Українців, Жидів, Німців і т. д.) 1,315.508 (42,1%). Станиславівське воєвідство — 1,476.538 мешканців, з того Поляків 332.015 (22,5%), не-Поляків 1,144.523 (77,5%). Тернопільське воєвідство — 1,603.313 мешканців, з чого Поляків 793.924 (49,5%), не-Поляків 809.389 (50,5%). Чисельне відношення між польською та непольською людністю поодиноких повітів Східної Галичини представляється на основі цеї статистики дуже цікаво і дає богато до думання. Цифри подані на черзі означають: 1) загальне число мешканців, 2) число польського населення і процентове відношення, 3) число непольської людности і процентове відношення. Львівське воєв.: Бібрка 96.466; 30.434 (31,5); 66.032 (68,5); Березів 82.999; 68.361 (82,4); 14.638 (17,6); Добромиль 81.683; 30.057 (36,8); 51.626 (63,2); Дрогобич 192.140; 90.604 (47,2); 101.536 (52,8); Городок Ягайлонський 84.267; 33.026 (39,2); 51.241 (60,8); Ярослав 146.363 120.408 (82,3); 25.955 (17,7); Яворів 87.350; 27.205 (31,1); 60.145 (68,9); Кольбушова 68.812; 64.995 (94,5); 3.817 (5,5); Кросно 90.926; 73.652 (81,0); 17.274 (19,0); Ліско 111.462; 31.504 (28,3); 79.958 (71,7); Любачів 88.237; 43.963 (49,8); 44.274 (50,2); Львів місто 316.177; 201.481 (63,7); 114.696 (36,3); Львів пов. 142.881; 81.244 (56,9); 61.637 (43,1); Ланьцут 94.374; 89.297 (94,6); 5.077 (5,4); Мостиска 89.262; 49.943 (56,0); 39.319 (44,0); Ніско 64.276; 61.021 (94,9); 3.255 (5,1); Перемишль 162.635; 86.517 (53,2); 76.118 (46,8); Переворськ 61.415; 58.864 (95,8); 2.551 (4,2); Рава Руська 121.465; 27.357 (22,5); 94.108 (77,5); Рудки 79.470; 38.486 (48,4); 40.984 (51,6); Ряшів 150.707; 141.744 (94,1); 8.963 (5,9); Самбір 112.856; 50.239 (44,5); 62.617 (55,5); Сянік 113.899; 68.080 (59,8); 45.819 (40,2); Сокаль 109.721; 42.845 (39,0); 66.876 (61,0); Старий Самбір 59.086; 16.067 (27,2); 43.019 (72,8); Стрижів 60.110; 57.505 (95,7); 2.605 (4,3); Тарнобжеґ 73.228; 68.001 (92,9); 5.221 (7,1); Турка 90.338; 23.732 (26,3); 66.606 (73,7); Жовква 95.206; 35.671 (37,5); 59.535 (62,5). — Станиславівське воєвідство: Богородчани 68.270; 3.528 (5,2); 64.742 (94,8); Долина 124.011; 21.400 (17,3); 102.611 (82,7); Городенка 95.733; 28.950 (30,2); 66.783 (69,8); Калуш 103.039; 18.453 (17,9); 84.586 (82,1); Коломия 170.649; 50.079 (29,3); 120.570 (70,7); Косів 93.782; 6.714 (7,2); 87.068 (92,8); Надвірна 104.891; 15.590 (14,9); 89.301 (85,1); Рогатин 128.640; 36.977 (28,7); 91.663 (71,3); Сколе 59.840; 5.636 (9,4); 54.204 (90,6); Станиславів 161.148; 46.365 (28,8); 114.783 (71,2); Стрий 83.192; 19.178 (23,1); 64.014 (76,9); Снятин 78.221; 17.342 (22,2); 60.879 (77,8); Товмач 118.108; 45.080 (38,2); 73.028 (61,8); Жидачів 87.014; (16.723 (19,2); 70.291 (80,8). Тернопільське воєвідство: Борщів 105.881; 48.443 (45,8); 57.438 (54,2); Броди 88.807; 32.516 (36,6); 56.291 (63,4); Бережани 105.302; 49.615 (47,1); 55.687 (52,9); Бучач 139.308; 60.832 (43,7); 78.476 (56,3); Чортків 80.511; 34.664 (43,1); 45.847 (56,9); Камінка Струм. 82.682; 42.241 (51,1); 40.441 (48,9); Копичинці 93.040; 40,656 (43,7); 52,384 (56,3); Підгайці 98.428; 48.066 (48,8); 50.362 (51,2); Перемишляни 89.955; 52.435 (68,3); 37.520 (41,7); Радехів 69.436; 25.483 (36,7); 43.953 (63,3); Скалат 92.486; 61.550 (66,6); 30.936 (33,4); Тернопіль 140.771; 93.539 (66,4); 47.232 (33,6); Теребовля 75.419; 45.898 (60,9); 29.521 (39,1); Заліщики 73.249; 28.291 (38,6); 44.958 (61,4); Збараж 65.871; 32.953 (50,0); Зборів 84.266; 40.281 (47,8); 43.985 (52,2); Золочів 117.901; 56.461 (47,9); 61.440 (52,1). — Кілько в тім усім помилок?...

Загальні Збори

Т-ва Прихильників Освіти.

3)

Студ. Штикало: 2 студенти члени К. М., предложили лісту, але старші члени К. М. уважали, що треба вибирати голов студ. товариств. Тому нехай К. М. поставить свою лісту. — Мр. Ю. Старосольський: Через студентів, членів К. М. не прийшло до порозуміння. Ті два студенти не репрезентують всіх студентів, тільки часть. Ті самі два студенти, члени К. М., ставили себе (!) на членів виділу ТПО. — Др. М. Стахів: Коли стара К. М. не могла нічого видумати за 2 тижні, то тепер ніхто не видумає за 10 мінут. — Др. І. Копач: Коли ред. Стахів не дав собі ради за 2 тижні, то як хтось інший зробить це за 10 мінут? Ті два студенти, члени К. М., не репрезентують всего студенства і старші це „носом чули“. Та хтонебудь вибраний до К. М., той репрезентує всіх. — До нової К. М. вибрано зі старших п. І. Павликовську, ред. Гладкого і пос. Др. Л. Макарушку. На членів К. М. студентів висунено дві лісти: Компромісову, студ. Штикало і Мр. Ю. Старосольський та безкомпромісову, студ. Штикало і студ. Романюк. Перша ліста одержала 41 голосів, друга 47. — По півторагодинних нарадах К. М. устами п. І. Павликовської предложила лісту нового Виділу, котру подано окремо. — Мр. Ю. Старосольський: Резиґную з вибору, бо студ. Репрезентація поставила безкомпромісову лісту. Не погоджуємося з методами студ. Репрезентації хоч між нами ріжниця в ідеольоґії невелика. Ми визнаємо, що студенство внутрі може боротися між собою, але назовні повинно виступати одностайно. Є дві ґрупи між студенством, майже рівні (ріжниця 6 голосів при останнім голосуванні). Ми хотіли, щоб було порозуміння. Але противна сторона стоїть на безкомпромісовім становищі і хоче щоб всі студ. представництва були все тільки з одної ґрупи. Тому ми не беремо відповідальности за те, що станеться в ТПО. — Студ. І. Сенів: Заявляю іменем т-ва „Основа“, що студенти, члени К. М., не мають довіря „Основи“. ТПО істнує на терені Львова, де студенти зорґанізовані в своїх професійних орґанізаціях. Виділи студ. тов., що заступають своїх членів, не мають довіря до вибраних тут студентів, членів виділу ТПО. Ми не беремо відповідальности за дальшу діяльність ТПО. — Студ. Б. Чайківський (голова „Ватри“): Складаю вотум недовіря студентам-членам К. М., бо „Ватра“ незаступлена в новому виділі ТПО. (Сміх серед прихильників Репрезентації). — Студ. Семків, голова Медичної Громади, прилучається до заяви передбесідника. (Знов сміх). — П. І. Павликовська: Тут нема причини до сміху, ані до складання заяв. — Др. Р. Зубик: Нинішна ситуація се наслідок III-ої студ. Конференції, де не було порозуміння, тільки переголосовування. Такої ситуації не можна довше терпіти, треба стреміти до порозуміння. — Студ. Мрицівна, голова Секції Студенток: Стверджую, що Г. Біленька навіть не є членом Секції Студенток і не репрезентує студенток. — Замість п. Г. Біленької поставлено від студентів, членів К. М. студента Тюшку. (Кінець буде).

НАСТРОЇ СЕЛА

під сучасну пору.

Не треба бути великим знавцем відносин села, ні бистрим обсерватором, щоби ствердити глибоку зміну настроїв села. Та зміна дуже небезпечна для інтересів нашого народу.

Економічна скрута і її глибокі наслідки змінили обличча східногалицького села не до пізнання. Дешевизна сільських продуктів, цілковитий брак готівки, лихварські проценти тих, що можуть позичати, брак не то хліба але й картофель у сільської бідноти, мимо що сільські продукти дешеві, все те довело до сильної радикалізації настроїв села, і то в однаковій мірі бідняків як і заможніших селян.

Одначе найболючіше доскулюють селови високі податки, які стягається безоглядно. Екзекутори на селі ще тепер постійні гості. Фантування і ліцитації стали буденним явищем села. Статочні господарі, котрі колись були взірцем для цілого села, безрадно приглядаються, як екзекутори і вірителі забирають або записують навіть найконечніші в господарстві річи. Все те доводить одних до розпуки, других до тупої байдужности, ще інших до нерозважних виступів в обороні забираного останнього майна і вслід за тим часто й до конфлікту з карним кодексом.

Може дещо причиниться до ілюстрації тих настроїв села розмова з одним заможним статочним селянином, кооператором і просвітянином теребовельського повіту, яку мав я сими днями.

Розмова як звичайно зійшла на теперішну скруту.

Не знаю — каже цей селянин — як там у місті відчувають оту крізу, але в нас то вже годі витримати. На податки, на асекурацію, на найконечніші річи з обуви, на одяги і т. д. випродали ми вже всі припаси збіжжа. І тепер, хоч збіжжа трошки подорожіло, в нас вже не має його ніхто ні ґарця. Бідніші родини цілими місяцями і шкірки хліба не бачать. Добре ще, коли хто з них бараболі заробить собі у богатших. А екзекутори не питають на се, записують і забирають все до останка. Нема майже ні одного господаря на селі, котрий не мавби якихсь довгів, чи податкових залеглостий, чи рат у банках, або в жидівських лихварів. Є богато таких, і то переважно тих, що за ліпших часів задовжилися, щоби купити нивку-дві поля, які навіть процентів не в силі платити. Ліцитації в нас на порядку дня. Давніше того на селі дуже стидалися і всіма силами старалися до ліцитації не допустити. Тепер це вже нікого не стидає. Нині його, завтра мене те саме чекає. Ми знаємо, що податки платити треба і коли ми могли, то платили. Ми знаємо й те, що ми були колись найліпшими податковими платниками; тепер таких високих податків, при тій дешевизні наших продуктів, платити не можемо. Та нам не вірять, лише насилають екзекуторів. Те, що вони роблять з нами, обурює нас до крайности. Є богато таких, яким вже все одно. На селі тільки й балачки: „Коби як найскорше вже прийшла та війна, про котру стільки в ґазетах пишуть, бо далі годі вже витримати“.

— Чи ви думаєте, питаю, що війна принесе вам полекшу? Війна принесе нові нещастя і знищення.

— Нехай що хоче буде, нехай буде гірше, аби інше, закінчив мій співбесідник, а в очах його малювалася готовість на все.

Відтак говорив я ще з одним селянином, римо-католиком, що уважає себе Поляком і підчас виборів голосував на одинку. Від нього довідався я, що такі самі настрої панують і серед селян римо-католиків на Поділлі. Вони висловлюють їх ще різкіше і розчарування там ще більше, бо підчас виборів наобіцяли їм богато грушок на вербі.

Річ ясна, що такі настрої це вимріяна почва для комуністичної й сельробівської аґітації. І вона там робить шалені поступи. Добирається та аґітація вже й до таких сіл, в котрих про неї досі не знали, хіба з ґазет.

Такий стан умів селян крайно небезпечний передовсім для нас, бо зневіра й розпука параліжує всяку творчу працю, відбирає ініціятиву в напрямі уліпшування і розбудови варстатів праці і тимсамим приносить необчислимі страти для нашого національного майна. Такі настрої можуть в рішаючих хвилинах мати необчислимі наслідки. Державні і суспільно-господарські чинники повинні на сей стан звернути пильнішу увагу й інтензивніше забратися до усунення причин, що викликують такі настрої. В першу чергу треба привернути рентовність сільських господарств, наладнати справу довгоречинцевого і низькопроцентового кредиту, зменшити податкові тягарі, скреслити значну частину податкових залеглостий та злагіднити спосіб екзекуцій. Бо може прийти час, коли на те все буде вже за пізно.

Теребовельський.

НОВИЙ ЗАКОН ПРО ЗБОРИ

З днем 7 червня 1932 р. зачав обовязувати в цілій Польщі новий закон про збори з 11. III. 1932 (Дневник Законів ч. 48 позиція 450). З тим днем утратили правну силу всі попередні закони про збори.

Новий закон про збори розріжняє: 1) Публичні згромадження. 2) Непублично згромадження або зібрання, далі згромадження в льокалях і під голим небом. Під льокалем розуміє закон також огороджене місце, котре разом з будинком становить замкнену цілість. Скликати згромадження і вести провід на нім може кождий повнолітний горожанин, здібний до правних ділань (отже з виїмком умово хорих, марнотратників і тих, що попали в конкурс). Про скликання публичного згромадження треба повідомити повітове староство (в містах, що становлять повіти, наразі городське староство) на 2 дні наперед. Де нема староства, можна се зробити через найблищий постерунок поліції в такім часі, щоб можна було про се повідомити староство на 2 дні наперед. Тому, що зголошує, має влада видати безплатно посвідку зголошення. — Згромадження під голим небом і походи можна відбувати тільки за дозволом влади. Подання о дозвіл зголошується найменше 3 дні передтим. — У зголошеннях і поданнях о дозвіл треба подати: а) імя, назвиско й адресу того, що скликає збори; б) докладне означення місця зромадження (село, вулицю, число дому) і часу згромадження; в) ціль і програму згромадження, нпр.: ціль: Обговорення господарської або політичної ситуації в краю; програма: 1) Отворення згромадження, 2) вибір президії, 3) реферат про..., 4) дискусія і внески; г) коли наради мають відбутися в мові недержавній, то треба написати, в котрій мові мають відбутися.

Влада може заборонити згромадження, коли воно противиться сему законови (нпр. зголошене запізно) або карним законам (нпр. має взивати до неплачення податків) або коли згромадження загрожує безпеченству, спокоєви або публичному порядкови. Заборона мусить бути узасаднена, то значить мусить подати причини заборони і фактичні обставини, що викликали заборону та мусить бути доручена тому, що скликував збори, день передтим.

Непублично згромадження (в льокалях) є двоякі: 1) збори осіб особисто знаних тому, що їх скликає або предсідателеви зборів; 2) Збори членів леґально істнуючих орґанізацій. Таких зборів не треба ні зголошувати ні вичікувати на дозвіл. Представникам влади не вільно бути на таких зборах, але орґани безпеченства мають право переконатися, чи се дійсно збори особисто знакомих людий, згл. членів орґанізації. Влада безпеченства має право також тоді увійти до льокалю таких зборів, коли одержить вістку, що збори переступають рами, означені в арт. 18 сего закона. З того виходилоби, що влада має скликуючому або предсідателеви зборів подати зміст доносу, на підставі котрого приходить до льокалю. Розуміється, збори можуть бути розвязані, коли їх ціль або перебіг противи карному законови або загрожують безпеченству, спокоєви чи публичному порядкови.

Зібрання перед виборами до законодатних тіл і публично-правних корпорацій (громадських рад, кас хорих і т. д.) не вимагають ні дозволу, ні зголошення, коли відбуваються в льокалі. Інакше треба дозволу.

До згромаджень в розумінні сего закона не належать: 1) збори скликувані публичними урядами або властями; 2) зібрання і походи релігійні, весільні, похоронні й паломницькі; 3) товариські, родинні і шкільні; 4) забавові в льокалях; 5) академічні на терені академічних шкіл.

За нарушення сего закона староства можуть карати гривною до 1000 зл. або арештом до 6 тижнів. Засуджений повинен зараз зажадати записання до протоколу, що домагається переказання справи судови.

Окремий великий розпорядок міністра військових справ містить заборону участи військових у публичних зборах, як також умови, серед яких їм вільно брати участь у зборах.

Цінне признання

В ч. 19 перемиського „Українського Голосу“ між ін. читаємо:

„Америка, крім деяких лихих сторін, якими грішать в більшій або в меншій мірі всі народи — має також богато й добрих прикмет і то саме таких, яких нам Українцям дуже бракує. Найціннійшою рисою Американця є те, що він зберігає рівну пропорцію між внутрішною уявою і зовнішним світом. Це ще не значить, що в нього є тенденція корчити свої духові полети, тільки значить, що передумовою тих полетів він ставить їх виконання. Мірилом вартости внутрішного життя для нього є зовнішні реальні успіхи“.

Читаючи наведені стрічки, не можна зійти з дива, що таке печатано в українській націоналістичній часописи. Бо, як відомо, саме українські націоналісти се найбільший контраст до всього того, що їх орґан уважає в Американця найціннішим. Бо саме українські націоналісти є тими: 1) що зовсім не зберігають рівної пропорції між внутрішною уявою і зовнішним світом; 2) що зовсім не ставлять передумовою своїх полетів їх виконання і 3) що для них мірилом вартости внутрішного життя зовсім не є зовнішні реальні успіхи.

Булоб дуже добре, колиб українські націоналісти взяли собі за зразок те, що їх орґан уважає в Американців найціннішим і чого передовсім нашим націоналістам по словам їх власного орґану дуже бракує.

Надармо ще ніхто не молився. Бо хоч навіть Бог не дає того, чого просимо, то напевне дає нам щось інше, що для нас навіть лучше. (Св. Хризостом).

о. М. КАРОВЕЦЬ ЧСВВ.

Велика Реформа Чина СВВ 1882 р.

26. Лист австрійського міністра до намісника Галичини.

Я вже згадував, що коли виготовлено буллю про віднову Чина, св. Апостольська Столиця поробила кроки до приготовання австрійської влади на се діло. Сам св. Отець Лев XIII. писав особисто про ту справу до цісаря Франца Йосифа I., щоб запевнити собі його поміч для переведення реформи, а свому представникови у Відні, нунціеви Ванутелієви поручив порозумітися з австрійським правительством і приготовити його на се діло реформи[146]). Також кардинал Сімеоні, префект Пропаганди, звертався в тій справі до австрійського амбасадора при Ватикані, ґр Паара.

Нунцій Ванутеллі, як виходить з актів, був особисто у президента міністрів ґр. Тааффе і вручив йому меморіял в справі наміреної реформи Чина. Тому що се була церковна справа, ґр. Тааффе, котрий тоді мав також портфель міністра внутрішних справ, передав сей меморіял міністрови віроісповідань і просвіти, як справу його ресорту. Прочитавши письмо нунціятури, міністер фон Айбельсфельд пише до галицького намісника ґр. Потоцького, щоби той в порозумінні з епископами прислав йому плян переведення реформи і подав спосіб, як се діло найскорше перевести. Міністр Айбельсфелдь, ідучи за домаганням нунціятури й Апостольської Столиці, поручив намісникови, щоб до кінця квітня 1882 р. подав йому уснований начерк виконання реформи. Тут подаю дотичне письмо австрійського міністра віроісповідань[147]).

Печатка витиснена елїпсовата з надписею: Der Minister für Cultus u. Unterricht.

100 / g.

409 / C. U. M.

Hochgeborener Graf!

Aus einem mir zugekommenen Memorandum des päpstlichen Nuntius Monsignor Vanutelli in Wien habe ich entnommen, daß sich die 14 Basilianerklöster in Galizien, zufolge eines Berichtes des griech. kath. Erzbischofs in Lemberg an den heil. Stuhl, im entschiedenen Niedergange befinden und daß es außerordentlicher Maßnahme bedarf, um dem völligen Verfalle derselben vorzubeugen.

P. Jarnicki[148]), der gegenwärtige Provinzial der Basilianer Galiziens, stimmte der Ansicht des Metropoliten Sembratowicz vollkommen bei, erklärte sich (jedoch — Red.) außer Stande, mit den ihm zum Gebothe stehenden Kräften die so nötige Reform der Klöster durchzuführen, und beantragte beim heil. Stuhle, als erste und eingreifendste Maßnahme, die Übertragung der Leitung des Noviziates der Basilianer in Galizien im Kloster Dobromil für einige Jahre an die Väter der Gesellschaft Jesu. Dieser Antrag wurde von dem heil. Stuhle auf das Entschiedenste gebilligt und wurde nur betont, daß die Ausführung desselben so rasch als möglich in Angriff zu nehmen wäre, weil die Wirksamkeit des gegenwärtigen Provinzials Jarnicki schon im Monate Juli l. J. ihr Ende erreicht und es leicht möglich ist, daß an Stelle desselben eine Persönlichkeit zum Provinzial gewählt wird, auf welche nicht so unbedingt gerechnet werden kann, wie auf Jarnicki.

Da mir dieser Gegenstand nicht blos in kirchlicher, sondern auch in politischer Beziehung äußerßt wichtig erscheint, so ersuche ich Euere Excellenz im allfällig zu pflegenden Einvernehmen mit dem röm. kath. und griech. kath. Erzbischof von Lemberg mir möglichst bald, längstens bis Ende l. Mnts, sowohl betreffs der erwähnten Maßregel an sich, als der Modalitäten ihrer Durchführung Ihre begründeten Anträge zukommen zu lassen.

Wien, am 18 April 1882.

Der Minister für Cultus und Unterricht
Conrad Eybelsfeld.

An Seine Excellenz den Herrn k. k. wirklichen Geheimen Rath, Kämmerer, Statthalter von Galizien, Lodomerien und dem Großherzogthum Krakau etc. etc. Alfred Josef Grafen Potocki.

[146]) Про се згадує виразно кард. Сімеоні в письмі до австрійського амбасадора ґр. Паара словами: „Sua Santita ...ha dato le opportune disposizioni colle quali è provveduto alla riforma dell' Ordine su indicato, gradita anche da Sua Maesta Apostolica e dal suo Governo“. (Його Святість видав потрібні зарядження, котрі мають на оці реформу згаданого висше Чина, приняті (одобрені) ласкаво через Його Апостольську Величність і через його правительство). Haus- Hof und Staats archiv. Wien.

[147]) Документ сей оголошується вперве. Я відписав його з оригіналу, котрий знаходиться в Архіві Президії Галицького Намісництва, тепер Державний Архів у Львові, в б. будинку Домініканів. Папір оригіналу міністеріяльний, білий, міцний, письмо ґотицьке, дрібоньке але каліґрафічне й зовсім читке. Підпис міністра великий, грубим почерком, трохи невиразний. Печатка витиснена в папері, вгорі.

[148]) Подано мильно замість Sarnicki.

З вистави української ґрафіки у Львові.

Екслібріс Бутовича для Ол. Ковжуна.

Незадоволення це правдива рана на душі народа, котра розійшлася з Богом і зі світом тай тому не може знайти правдивої радости в життю родиннім і народнім. (Кардинал Фавльгабер, „Голоси вопіющі в пустині сучасности“).

СУКНА на убрання мужеські, візитові і спортові, костюми і плащі жіночі, на реверенди для Всеч. Духовенства в великім виборі. — Товарі добірні. — Ціни низькі. — Поручає фабричний склад сукна
ЛЬВІВ, вул. РУТОВСЬКОГО ч. 7. (напроти катедри).
39 8—10
ЛЮДВИК РАЛЬСКИЙ

АНТІН КРУГЕЛЬСЬКИЙ

Тилявська схизма

3) *Її історія й сьогоднішний стан.*

IV. Вибух схизматицької бомби в Тиляві й Терстяні та її враження на Лемківщині.

Довершена схизматицька апостазія в Тиляві й Терстяні поділала на Лемківщині як несподіваний сильний вибух якоїсь хитро підложеної бомби, яка далеко довкруги себе несе пожежу, смерть і руїну. І так зараз таки на вступі розреклямовано її залюбки, як якийсь радісний „світляний момент“ в житті Тиляви й Терстяни, як „щасливий“ поворот їх мешканців до давньої, приспаної віками, прадідної, „православної“ віри й нарешті як початок „нової ери“ для найславнішої в цілій околиці громади (т. зн. Тиляви). До села спроваджено сейчас схизматицького батюшку зі Львова, уряджено чимскорше в місцевому, кооперативному домі богослужебну „часовню“, відправлено перші, схизматицькі Богослуження, започатковано перші, часті, схизматицькі сходини й наради в місцевій, народній школі й на „кулку“. І таким чином розпочато в повнім розмасі „новую, православную жизнь“ в Тиляві. Тим самим тилявська школа й „кулко“ стали як для самої Тиляви, так і її околиці тіснішим, збірним осередком нового, схизматицького руху.

Рух цей став напрасно й епідемічно розвиватись в подвійному, зглядно потрійному напрямі, а саме: 1) в напрямі скорого поширення схизми поза Тилявою й Терстяною; 2) в напрямі насильного перетягнення на схизму „упорствующих“, себто тих мешканців Тиляви й Терстяни, котрі видержали напір першої, схизматицької стихії та не відпали ще від св. католицької Церкви; 3) вкінці в напрямі таксамо насильного загарбання на річ схизми гр. кат. церков, приходських будинків та ерекціональних ґрунтів у Тиляві й Терстяні.

1. Тилява осередком схизматицької пропаґанди на Лемківщині.

Схизматицька дурійка в Тиляві й Терстяні містила в собі у своїх початках дві головні черти, а саме: а) черту приманчивої, надзвичайної сензації, що приковує до себе скоро всіх легкодухів і незрівноважених; б) та характер небезпечної, наглої пожежі, що в непомірно короткім часі обіймає весь запальний матеріял.

а) Як сензація, притягнула до себе тилявська схизма богатьох позамісцевих Лемків, які для заспокоєння своєї порожної цікавости забажали особисто пізнати, як то виглядає нова, „православна“ віра в Тиляві. В тій цілі приходили та приїздили вони цілими громадами з усіх дооколичних сіл до Тиляви, та приглядалися і прислухувалися тут правленому на „кулку“ схизматицькому Богослуженню. Зі своїх тамошніх обсервацій, розмов і спостережень виносили вони ріжні враження. І так: одні казали, що схизматицький батюшка „добрі правит і добрі казаня повідат“; це були приятелі й симпатики схизми, які після свойого повороту до дому захвалювали своїм односельчанам нові порядки в Тиляві; другі знова говорили, що „православе“ й унія — „то є вшитко єдно“, бо Богослуження у „православних“ мало чим ріжниться від уніятського, „лем тівко, же (розуміється батюшка) папу не випоминат“; це були або рівнодушники, або в справах релігійних як слід неосвідомлені; треті знова виносили з „кулка“ квасні міни, нарікаючи, що Богослуження правиться в домі, котрий служить заразом і за крамницю і за помешкання, та кажучи, що „не треба того ту било“; це були антипатики нових, релігійних порядків у Тиляві. Не забракло тут очевидно і таких, що то, бажаючи й у своїх селах запровадити й поширити схизму, приходили лиш на разі по інформації, поучення й „натхнення“ до Тиляви. Посипалися також до Тиляви й жертви, які з усіх сторін приношено схизматицькому батюшці „на відправу Служб Божих“.

б) Ще більше, як сензація й новість, ділала тилявська схизма в характері пожежі. Було це іменно прямо епідемічне поширення схизми на Лемківщині. Воно мало та й дальше має свою причину в своєрідних, лемківських обставинах. А саме таких сіл,

ЗНИЖКА ЦІН СВІЧОК! **Фабрика свічок ІНЖ. К. КОТЕЦЬКИЙ і С-КА**
спілка з обмеженою порукою
ЛЬВІВ 15, ВУЛИЦЯ ОКРУЖНА Ч. 108 а.
знизила ціну свічок сорти „К“ і „КВ“ о 20 грошів, а свічок сорти „КК“, „ККК“, „С“ і „В/2“ о 15 грошів на 1 кільограмі. 54 1—1

ОСИП НАЗАРУК

В столиці жовтого діявола

6) **З моїх подорожних записок.**

А на поверсі зразки високої культури племени Мая (Мауа): золоті вироби, подібні до наших дискосів по церквах, тільки більші, величезні камяні подоби, покриті горорізьбою й таємничими надписами, таксамо прикрашений великанський жертвенник з одного каменя, цілком округлий, з правильно викованим місцем, куди стікала кров із жертв... Усе закроєне на велику тревалість й великі розміри так, що живо пригадує староєгипетську солідність. Надписі не конче розумно уложені: замість подати, що се за памятники, хто й коли їх робив, чи брався хто до відчитання знаків, які на них поклала інтеліґенція тих племен, що сотворили сі памятники, — описують те каміння! Атже хто має очі, той без того опису обійдеться зовсім добре.

Більшість племен знищила не зброя ворога-чужинця, тільки тяжка доля жінки. А ще могутніші племена може знищити — занадто легка доля жінки...

О, якаж велика амплітуда впливу жінки на долю народів! І горе тим націям, котрі ніколи сього не „відкриють“, або відкриють за пізно, згірдно уважаючи сю справу „бабським питанням“. Такі напевно перевернуться на тім „згірднім“ питанню й поломлять собі ноги і руки та лежатимуть „мов паралітик той на роздоріжжі“, як легка добича для ворога.

З жалем опускав я Ню-Йорк, ту найкращу і найдивнішу з камяних пустинь світа, де є 44 українських товариств і більше Українців, ніж у Львові, де доми більші ніж церкви, де шум улиць більший від шуму моря, де в будень більше світла на вулиці ніж у нас на Великдень в церкві. І кождий з жалем опускає се місто — без стилю, сі будівлі — без смаку. Хто хоче докладніще пізнати духа великої пустині такого міста, тому поручаю Spengler'a „Untergang des Abendlandes“.

Відвідав я ще під самим Ню-Йорком пресбітерську школу в Блумфилді (Bloomfield), де виховується тепер 19 українських студентів і де офіціяльно вчить української мови й літератури (школа ся має право прилюдности) Василь Кузів, родом з Денисова в Терноплщині. Розуміється мають тих хлопців пустити колись на розбивання нашої церкви. Свої враження з тої школи опишу колись разом з враженнями з инших українських шкіл у Новім Світі. Тут згадаю тільки п. Парсіваля Кунди (Coundy), суперінтендента баптистських місій, Анґлійця, який там студіює українську мову й літературу й уже не зле говорить по українськи. На моє питання, чим пояснити собі те, що при всім своїм багацтві не витворила Америка до сеї пори свого стилю в будівництві, відповів сей інтеліґентний обсерватор:

— „Тим, що до сеї пори ріжні складники населення сеї землі не стопилися ще в одну одностайну націю.“

Розуміється! Бо стиль се думки одного, одностайного орґанізму. Коби у нас памятали се ті, що пропадають у подружах з чужими!

За пять літ свого побуту в Америці я нераз іще відвідував Ню-Йорк і нераз був на Бродвею. Мешкав я там і по пару тижнів. Особливо приємно згадую свій побут у нашім тамошнім парохіяльнім домі, де мене гостив б. адміністратор нашої дієцезії в Америці Впр. о. Понятишин і ще один священик, котрого імя я забув. Там була тоді велика бібліотека в ріжних мовах. Я мав нагоду богато читати й оглядати до схочу те дивне місто.

І бачив я те місто не тільки в поросі й фабричнім димі, але також чисте й освіжене, під ясним, синім небом. Досі не знаю, чому я ніколи не зайшов на голосну в цілім світі вулицю Волстріт (бічна від Бродвею). Та вулиця занята майже виключно палатами найбільших фінансових маґнатів світа. Я нераз заглядав до неї, переходячи туди Бродвеєм, та чомусь ні разу не був на тій улиці: може відпихало мене відти те, що я читав про приватне життя міліонерів, їх нудьгу, їх самоубийства та звироднення їх родин. Еміґрант, котрий волочиться по чужині й тяжко терпить на ностальґію, інстинктовно уникає місць, на котрих чорніє траґедія. А траґедія скорого звироднення найбільшої грошевої аристократії світа дуже тяжка і притім дуже погана. І мабуть тому я просто не міг зайти в найбогатшу вулицю, де найменше дітий... (Д. буде).

З вистави української ґрафіки у Львові.

Екслібріс Ів. Іванця для Р. Іванця.

як Тилява, в яких від цілого ряду літ закорінилося і процвитало руссофільство та получені з ним симпатії до схизми, було і є на Лемківщині більше. Колиж отже тепер поширилася вістка, що Тилява повернула до „прадідної, православної“ віри, то в позамісцевих, руссофільських кругах принято се, як клич, котрий належить негайно здійснювати, щоб таким чином утечею до „православя“ ратувати (загрожену буцімто через гр. кат. українське духовенство) „русскість“ на Лемківщині.

Вслід за тим серед згаданих кругів закипіло... З їх почину розпочалася поза Тилявою нагальна горячкова акція за переходом Лемків на — „православе“. А щоби ця акція тим успішніше, певніше та скорше удалася, примінено в шаленому наступі на Унію подвійну тактиту, а саме: а,) тактику флянкового окрилення; б,) і тактику льокального підбурювання вірних проти всіх місцевих гр. кат. душпастирів.

Перша тактика у схизматицькій стратеґії проти св. Унії на Лемківщині проявлялась у тім, що незабаром після Тиляви відірвано від св. католицької Церкви віддалену значно від неї, в Грибівськім повіті положену, Королеву Руську, а то в тій цілі, щоби схизматицька сензація й аґітація ділала на положені по середині гр. кат. парохії з двох сторін відразу, та щоби таким чином захопити майже за одним замахом у свої сіти цілу західню Лемківщину. До Королеви Руської спроваджено сейчас схизматицького батюшку з Тиляви, та розпочато також в околиці акцію за переходом тамошніх селян на „православе“.

В примінюванні знова другої тактики у свойому наступі на гр. кат. Церкву на Лемківщині, схизматицькі аґітатори старалися всюди викликати якесь непорозуміння між місцевими гр. кат. душпастирями та їх парохіянами, зглядно використати істнуючі вже між ними розбіжности, щоби таким чином вишукати й поставити їм якісь закиди, якіб на зверх оправдували перехід їх збаламучених парохіян на схизму.

І треба знова признати, що хоч ті закиди були переважно безосновні, подекуди прямо наївні, то мимо цього — при розповсюдненім та для неосвідомлених по католицьки Лемків привабнім кличі „повороту“ до воскресшої, „прадідної, православної віри“ — майже всюди схизматицьким аґітаторам удалося потягнути якісь нещасні жертви за собою, та при тихому, сусідському попертю й зичливій толеранції віддати їх молохові варшавської схизми.

Таким чином протягом років 1927, 1928 і 1929 після Тиляви й Терстяни, й опісля також і Королеви Руської займалася огнем схизматицької пожежі одна гірська парохія за другою — так, що в короткому часі, — особливо з хвилею приходу до Тиляви знаного на тамошнім ґрунті схизматицького аґітатора в особі о. М. І. — ціла майже західня Лемківщина знайшлася в орбіті впливів і напруженої, горячкової активности воюючого, варшавського „православя“.

А при тім всім Тилява грає наглядно ролю схизматицького центра й випадової, схизматицької позиції на Лемківщині. Тут знаходиться осідок головного на той час аґітатора лемківської схизми, о. М. І. Тут у кооперативному домі й у школі, при живім, активнім співділанні обох місцевих учителів-руссофілів відбуваються часті, схизматицькі зїзди, сходини й наради, з яких фотоґрафічні, ґрупові знимки ще до недавна видніли зпоза виставових вікон фотоґрафа в Дуклі. Тут по головного на Лемках „місіонара“ й апостола „прадідної віри“ з далеких, лемківських сіл, на примір аж з Фльоринки, приїзджають часто фіри, щоби виконати волю тих, які також у себе бажають завести й поширити в рожевих красках вимріяну „православію“. Тут являється рівнож майже що днини — у „відвідини“ до місцевого „кулка“ й до школи оден сусідний, гр. кат. священик, руссофіл, який вказавши вже своїм парохіянам шлях до „православної істини“, та, бажаючи бачити в Тиляві й взагалі на Лемківщині широке конарами й цвитуче зеленю, а схизмою поросле, „русское дерево“, спішив часто, щоби тут скваплиро насаджувати й старанно плекати „искренно русскій корінь“. А сам має ще лице виступати під фірмою католицького священика та користати з темпоралій католицької бенефіції!... Це поведінка, яку годиться прилюдно навести й напятнувати!... (Д. буде).

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

ОСИП НАЗАРУК

ЧИ ДОБРЕ БУЛОБ У МОЛОДЬ ВЩІПИТИ КУЛЬТ ФРАНКА

I. Значіння молоді для народа.

Є такі люде, котрі накликують, щоби вщіпити „культ“ Івана Франка в нашу молодь. Що таке молодь? Молодь, молодіж се найчуткіша частина народу, котра живе не досвідом, але вірою, запалом і любовю. Молодь се перша, делікатна як квітка, сторожа кождого народу в його поході в невідому будучність. Куди ту ніжну сторожу скермувати, туди вона й піде. Який огонь у її серці розпалити, таким вона горіти буде. Які думки і заміри в молоді засіяти, такі вона колись з правила розвине. Так було з нами. Так було з нашими батьками і дідами. Так буде з нашими дітьми і внуками аж до найдальших поколінь. Молодь все піде на всяке діло, в котре повірить. Молодь не подасться перед ніяким терпінням в імя світогляду, який їй защіпиться в її чисте серце, в її очи ясні.

Є стара приповідка між народами, котра каже, що коли люде великими гріхами відвернули від себе ласку Господню, тоді Бог опускаючи їх, зглянувся ще на дітей, на квіти людські. Зглянувся і сказав: „Оставлю батькам і матерям мою любов до діточок їх. Нехай заступають мене“. І тому ніякій матери, ніякому батькови не байдужне те, якими стежками піде їх дитина та що жде дитину на невідомих життєвих дорогах. З батьків і матерей та з їх дітей складаються семї, родини. А з родин складаються народи. Вони всі йдуть в невідому будучність, а напрям їх походу пізнати по напрямі молоді, котра все кермується якимсь світоглядом.

II. Два світогляди.

Є тільки два світогляди: хаотичний і релігійний. Хаотичний „світогляд“ учить хаосу. А релігійний світогляд учить ось чого:

Котрий нарід має сильну віру в Бога й велику пошану для заповідей Його, той має силу в собі та твердо йде кріпкими ногами по безконечних життєвих шляхах. І дав Бог народам провідників, щоб показували їм дорогу. Се люде з Божою іскрою в очах. Се великі поети. Нема великого поета без великого терпіння. Еспанський великий поет Сервантес каже: „Щоб писати як Бог, треба терпіти як пес“. По тім, як ті поети терплять і як вони зносять терпіння і в чім знаходять укоєння його, пізнати нехибно, як вони ужили своїх талантів.

III. Перший напрям любови Франка.

Іван Франко, великий український поет, переходив велике терпіння. Розуміється, не походило воно від того, що хтось його „іґнорував“, чи „обминав“, чи неслушно „критикував“, як пишуть нетямущі люде. Бо великі борці не звертають уваги на такі марниці. Терпіння Франка било з його власного нутра. Подивімся на те його терпіння.

Негарно заглядати з пустої цікавости в терплячі душі людські. Та се не відноситься до поетів, бо вони як провідники серця народів самі зрікаються права таємниці до свого серця. Вони самі отверто розкривають його рани. Тим розкриванням ран свого серця впливають вони на творення цілих народів на образ і подобіє своє.

І Франко відкрив нам найглибші й найінтимніші рани своєї душі і свого серця. Відкрив власне на те, щоб ми дивилися в них. Треба дивитися на всякі прояви життя справедливо. Де побачиться добро, там сказати, що є добро. А де побачиться, що добра нема, там сказати, що його нема. Франко тяжко терпів внутрішно не тільки через свій атеізм.

Франко переходив також сильну нещасливу любов.

З часів, коли мав 30—37 літ, маємо таку його любовну поезію:

Як на вулиці зустрінеш,
То мене обходиш ти.
Добре робиш! Спільним шляхом
Не судилось нам іти...

Як в дорозі здиблю горе,
Що тобі несе удар,
Сам його до себе справлю
І прийму його тягар.

А як щастя часом схоче
В мою хату загостить,
Я його до тебе справлю,
Най голубчиком летить...

Се одна з найблагородніших любовних поезій, які можна знайти в літературі.

IV. Перелом у любови Франка.

Недовго бачимо той первісний гарний тон у Франковім терпінні. Зараз таки появляється інакший:

Я нелюд! Часто щоб зглушить
У серці люту муку,
Я чистий образ твій убить
Здіймав проступну руку.

Я з улиці болото брав,
Каміння кременисте,
І кидав ним у образ твій,
В лице твоє пречисте.

Я мов безумний лютував,
Мов пяний у нетямі,
Хоч чув, що власне серце рвав
Злочинними руками.

Та як минув скажений дур,
Я чувсь брудний, недужий,
А образ твій яснів в душі,
Мов сонце верх калюжі.

Очевидно ми далекі від того, щоб розбирати сей вірш. Нехай се роблять ті, що були без гріхів у молодости своїй. Та загально треба ствердити, що нема подібних поезій у поетів, яких культи святкують народи. Нема чогось такого й у нашого дуже пристрасного Тараса.

Літа минають. Франко дає знов дуже гарний вірш „Як почуєш в ночи“... Він загально відомий. Тому не передаємо його.

V. А що на се сказалиб родичі дитини?

Далі слідує такий тон у поезії Франка:

Чорте, демоне розлуки,
Несповнимих, диких мрій,
Недрімаючої муки
І несправджених надій!

Слухай голосу розпуки!
Буду раб, невольник твій,
Весь тобі віддамся в руки,
Лиш те серце заспокій!

Враз з тобою на страждання
Я готов на вік піти,
Лиш одно мені бажання
Заспокій тепера ти.

За один її цілунок
Най горю сто тисяч літ!
За любов її і ласку
Дам я небо, рай, весь світ!...

Річ ясна, що поняття „чорт“ треба у Франка розуміти символічно, як узмисловлення всего зла, котре потому мучить людину за те, що вона зробила. Хто уважно перечитає сей вірш ще раз і ще раз, а має сам сина або дочку, — нехай застановиться над тим, чи хотівби, щоб його дитина піддалася колись аж такій пристрасти. А не треба забувати, що слова поета се не пусті звуки. Се огні, котрі часом тліють, а часом бухають і нищать молоді душі. В історії літератури ріжних народів є цікаві докази, який великий і страшний буває вплив поетів. Він часом проявляється зараз, а часом аж по сотках літ. Нпр. по виданні невеличкого твору німецького поета, що називався Ґете („Терпіння молодого Вертера“), в Німеччині цілий ряд молодих людей поповнив самоубийства перенявшися тим твором. Та се булоб може ще найменше зло. Далеко більше зло повстає тоді, коли хто виховається на поезії такої пристрасти, котра за один поцілунок дівчини чи жінки дає небо, рай, весь світ... Тут кінчиться всьо, розуміється, разом з любовю до Рідного Краю. І се не пуста фраза. Вона повна тяжкого змісту і ще тяжших наслідків.

І особливо дивно дивитися на те, як націоналісти проповідують культ Франка, думаючи, що се поет сили... Тимчасом це поет пристрасти, яка є проявом еґоцентризму, незрівноваження і слабости.

VI. Ґеній Ґетого і ґеній Франка.

Мабуть відчуваючи можливість наслідків так проявленої пристрасти, спробував Франко таки зараз написати щось немов глузування з попередної поезійки. Він представляє, що чорт йому зявився в пітьмі, зареготався, поплескав у плече і сказав:

Ось новість! Куріоз! Ось диво природниче!
Пан раціоналіст, безбожник — чорта кличе!
Щей душу напиха!

Сто тисяч літ горіть готові? Ха-ха! Друже!
Се спорий шмат часу! А ще недавно дуже
Чи не казали ви:

Душа, то нервів рух? Значить, загинуть нерви,
То і душі капут! То якже се тепер ви
Згубили з голови?

І щож, скажіть мені, оферта ваша варта?
Сеж в газардовій грі фіктивна, кепська карта
Чи чесно се? Скажіть!

Вам хочесь те а те... конкретне, а мені ви
Даєте пшик. Се стид! Не думав, що такі ви!
І з чортом так не слід!

А втім, голубчику, оферта ваша пізна!
Та ваша душенька се коршма тай заїздна, —
Давно в ній наш нічліг.

Чи я дурний у вас добро те купувати,
Що й без куповання швиденько буду мати,
Без клопотів усіх!

Що думати про сю поезію? В історії літератур ріжних часів і народів описують поети (як народні, так і вчені) доволі часто появу злого духа і розмову з ним. Описують звичайно дуже поважно, як зустріч з олицетворенням усего зла. Найбільший німецький поетичний твір, що називається „Фавст“, опертий на подібнім мотиві. Та як кінчиться той дійсно великий твір, на котрім виховуються сильні покоління великого німецького народу? Зовсім не так, як найлучший цикль пісень Франка, про котрий пишемо. А як? Герой того великого німецького твору найбільшого німецького поета Ґетого, Др. Фавст, хоч опутаний діяволом, освободжується від нього і спокутовує гріхи свої тяжкою працею: видирає бурливому морю шмат землі й обробляє його для себе і для дальших поколінь свого народу. Порівнайте з тим висновком Ґетого висновки Франка — і тоді ясно покажеться ріжниця між тими поетами. Тим, розуміється, не кажемо, що вся творчість Ґетого се ідеал.

VII. Перші вістуни розстрою Франка.

А якже кінчиться найлучший цикль найінтимніших поезій Франка? Його дальший перебіг і кінець такий, що Франко попадає в розстрій. Його розстрій блистить зразу так гарно як

яблочко з червачком. А потому переходить у повний розклад. Ось докази:

Пісне, моя ти підстрелена пташко,
Мусиш замовкнуть і ти.
Годі ридати і плакати тяжко,
Час нам зі сцени зійти...

З кождою строфою, з кождою нутою
Слабшає відгомін твій.
Пісне, наповна горем-отрутою,
Час тобі вже на спокій.

Се гарна пісня головно тому, що правдива, хоч вона вже пригноблює. А друга ще мякша і лучша:

І ти прощай! Твого імя
Не вимовлю ніколи я...
Мене забудь швиденько ти,
Своїх діток люби, пести,
Будь вірна свому мужу!
І не читай моїх пісень
І не воруш ні в ніч, ні в день
Сю тінь мою недужу...

Та чим далі, тим гірше...

VIII. Франко і Будда.

Так. Чим далі, тим гірше. Гірше під кождим оглядом. Поет попадає в розпуку і бачить тільки оден вихід — самогубство. Й арґументує його на ріжні лади, зачинаючи від Будди, основника дивної азійської віри, котра параліжує активність людини.

Франко співає так:

Поклін тобі, Буддо!
В темряві життя
Ти ясність, ти чудо,
Ти мир забуття!...

Із пристрастей пекла
Ти вивів людей,
Не тьмив їх туманом
Загробних ідей.

Безсмертне лиш тіло,
Бо жаден атом
Його не пропаде
На віки віком...

Поклін тобі, світлий,
Від бідних, блудних,
Що в пристрастей путах
Ще бються міцних.

Поклін і від мене,
Що скочу як стій
Із тиску Сансари
В Нірвани спокій!

Князь Ґотамо „Будда“, Азії учитель, се оден з найсильніших мозків, які видала стара але очевидно вже здеґенерована аристократія Азії. Докладніші студії над притчами Будди появилися щойно по написанню сеї поемки Франка у прекрасних працях німецьких учених. Та вже й тоді, на основі того, що було відоме, неможливо було сказати, що Будда „не тьмив“ людей загробними ідеями. Ще й як „тьмив“! Таке поставлення справи тим дивніше, що сам Франко написав досить велику працю про Будду. А вже ніяким чином неможливо було й тоді думати, що Будда так легко обіцяє „нірвану“ (знищення, забуття) в такім стані пристрасти й розбурхання. Ой, ні. І Будда вимагав, щоб людина таки добре заслужила собі — навіть на „нірвану“. А вистріл з револьвера в себе се не заслуга — після ніякої науки.

IX. Як Франко оправдує самовбийство.

Дальше Франко ще й Ісуса Христа бере на свідка свого „доброго“ погляду немовби самовбийство могло бути оправдане!

„Коли знаєш, що чиниш —
Закон твій — ти сам.
А не знаєш, що чиниш —
Закон є твій пан.“

Такі слова по думці Франка мав „напевно“ сказати Христос! Хоч даремно шукати їх в евангелії, та вони заховалися в однім старім грецькім рукописі, додає Франко. Значить, — Франко закидає Церкві, що вона пропускає чомусь ті „Христові слова“. Тимчасом се очевидно не слова Христа, бо вони відомі були вже на сотки літ перед Христом. А саме на ринку в Атенах викрикували сі слова старогрецькі софісти. То були такі давні крикуни, що робили з білого чорне, а з чорного біле й завели „культ чоловіка“, навчаючи, що кождий чоловік се мірило всего і сам собі закон.

X. А що на се сказалаби здорова суспільність?

Кінець кінців Франко так описує свій лік на біль серця:

Отсей маленький інструмент
Холодний та блискучий...
Один кивок... один момент...
І крови ключ кипучий...
Отсе весь лік, отсе рецепт
На весь мій біль безмірний...
Один момент — хібаж се гріх?
І по щож так страждати?
Марний комар, пустий оріх
То й по що заважати?

Се правда. Бо хто утратив віру в Бога, а чогось дуже забажає і не може осягнути, все одно чи дівчини, чи слави, чи влади, чи богацтва, — то для такого одинокий льоґічний кінець духове або й фізичне самовбийство. Та чи такий світогляд може стати предметом здорового культу для цілого народа і його молоді? Нехай на се питання відповість собі кожда мати і кождий батько, що мають доростаючих дітей!

Та „найлучше“ подаємо тут на кінці сего уступу, хоч воно приходить в середині циклю тих поезій Франка. Він пише про свою любку і любов таке:

Я не тебе люблю, о ні,
Моя хистка лілеє,
Не оченька твої ясні,
Не личенько блідеє...

Я не тебе люблю, о ні, —
Люблю я власну мрію,
Що там у серденьку на дні
Від малечку лелію...

І се правда. Любов буває всяка. А сі стрічки навели ми на доказ, як тісно вяжеться світогляд людини навіть з її анімальним істнуванням, з питанням продовження роду. А центр усякого світогляду се відношення до Бога, позитивне або неґативне. І тому власне Франко так весь час кружляє думками коло того питання. Бо атеїст кружляє коло Бога може навіть більше ніж віруюча людина. Кружляє і все мучиться перечуванням.

Отож ми кажемо і доказуємо таке: Франко великий поет. Та з його творчости можна зробити тільки вибір, а цілости її ставити як предмет культу не вільно. Значить: цензура? Так, цензура. Бо інакше, коли не буде розумної цензури, опертої м. ін. на свобідній критиці, то потому допустимо буквально всьо, як на схід від нас допустили й полюбили всьо, що йшло „на ліво“ — аж до таких проявів „поступу“:

„Отца я зарезал, мать свою убил,
Младшую сестрицу
Невинности лишил...“

Сей „лицар“ уже порядно пішов на ліво. Або ся „панна“:

„Я без Бога, я без закон,
Я без торгу, я без такси:
Сред деревні, сред села
Аліменти родила...“
(Гл. „Н. Русское Слово“ ч. 4919)*).

Се не значить, що ми закидаємо Франкови, немовби він учив різати батька й маму. Та значить, що безбожний світогляд, позбавлений внутрішної контролі, яка можлива тільки на релігійній основі, створить згодом такий розклад, що найдальше посунена злочинність мусить щораз глибше всякати в маси та цілковито деґенерувати верхи. А такі наслідки рівнозначні з моральною та згодом і фізичною смертю цілих народів.

XI. Про світогляди і культи.

Коли кинемо оком на літературу ріжних народів світа, живих і померших, то нашим очам представиться такий вид: Від великих любовних поем Гіндостану, від мітів таємничих мудрців Борзіппи, від єгипетських, грецьких, китайських пісень, від символічної „Пісні Пісень“ Гебреїв, — скрізь бє чистим ключем сильна любов людини до людини — аж до наших днів. Та любов бє ключем нпр. в одній за старших пісень гіндостанських аж такою силою:

„Мила моя!
Ти вартніша для мене навіть від порогів
Рідного Краю мого!“

Та скрізь і все в парі власне з такою сильною любовю йде глибока віра в Бога. І тому така любов се творча любов народів, котра творить життя і не кінчить самогубством. Не кінчить навіть тоді, коли нещаслива любов до злої жінки виривае залюбленому такі слова, які вирвала з уст Соломона:

„І дізнався я,
Що гірша ніж смерть — женщина
Бо вона — сіть,
Серце в неї — капкани,
А руки — ланцюги.
Хто добрий перед Богом,
Той уратується від неї.“
(Книга Екклезіяста, 7).

Такі твори, котрих автори і в радости і в горю своїм звернені душею до Бога, можуть бути і все були предметом культу розумних народів. Се не значить, щоб осуджувати Франка за те, що він так а не інакше описав свою любов. Бо перша річ у творчости поета се повна свобода. Йому вільно писати, що хоче і як хоче. Та нам вільно вибирати, чи те, що він написав, може бути предметом культу цілої нації та її молоді, чи не може бути. Отож ми кажемо, що ні. І подаємо причину того: сей поет мав душу зломану гірким болем невірства. Він сам се чув, розумів і казав, постійно вертаючи до Бога, щоб істнування його все перечити. Творчість такого поета не може бути основою для образування почувань молоді християнського народу ні предметом культу.

XII. Хто може бути учителем.

Ніколи не осягнеться бажаного успіху самими заборонами. Тому безцільно булоб видирати з рук молоді якогонебудь автора. Тим більше безцільно, коли в якійсь літературі нема буквально ні одного поета на більшу міру, якого твори можнаб дати молоді без застережень... Та можна і треба тій молоді сказати: Коли хочеш розвиватися і бути сильна, то не вір у доброту світогляду невірства! Се вже давно сказав про такі твори Франка Др. В. Щурат, назвавши деякі його твори проявом декадентизму. Франко боронився перед тим закидом, але не оборонився.

І тому коли мати або батько спостережуть у своєї дитини безмежний біль серця, що трискає з заведеної любови, — вони не можуть їй дати творів Франка як лік і рецепт на той біль безмірний. Але можуть дати своїй християнській дитині все віруючого в Бога поета, котрий любив Письмо Святе і бачив у нім Божий ідеал людини, — Того, що любив говорити з Мартою і Марією і з молодою Самарянкою при криниці. Того, що пошанував закон і традицію народа свого, котрі наказували, не виступати учителем народа, поки трицять разів осеню не опаде в городах червоне листя винограду. Того, що не попав у сіти роскоші та за свою науку пішов на муки і на смерть свою невинну, на камяній горі Голгофті, на місци черепів, опльований, оббитий, окервавлений тими, котрі хотіли від нього проводу до панування на землі виключно задля своєї гордости й уживання земської роскоші...

Той божий Учитель може бути предметом культу і є предметом культу правдивої інтеліґенції та мас всіх здорових народів, котрим все инше дасться. Бо вони варті того.

*) Се російський щоденник в Ню-Йорку. Стаття ся писана в Америці й там оповіщена. Тут пороблено тільки деякі доповнення. — О. Н.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ПАРТІЯ в Румунії заключила виборчу умову з румунською націонал-царанистичною партією. На підставі сеї умови в черновецькому повіті кандидуватимуть п. Юрій Сербинюк до камери і д-р Вол. Залозецький до сенату. У сторожинському повіті кандидуватимуть д-р Евген Суховерський до камери і д-р Маєр-Михальський до сенату. (Черновецький „Час“).

В АНҐЛІЙСЬКІЙ ПАЛАТІ ЛЬОРДІВ була велика дискусія на тему міжнародних зобовязань Польщі супроти національних меншин. Льорд Бакстон ствердив, що міжнародній договір у справі Схід. Галичини нарушено тому, що Галичину прилучено до Польщі тільки під умовою спеціяльної автономії для неї. Він виступив з острою критикою Союза Народів і домагався від анґлійського уряду енерґійного виступу в Женеві. Льорд Дікінсон заповів петицію від Британського Союзу на зборах Союзу Народів. Льорд Сесіль пригадав пацифікацію й осудив факт, що жертви пацифікації не дістали відшкодування. Згадав також про поведінку супроти політ. вязнів у Польщі.

ОПОЗИЦІЙНА ПРЕСА знов розписується про тактичні й особові зміни в польськім уряді. На чолі уряду має станути одиниця здібна до нового примирюючого курсу супроти опозиції. М. ін. міністром військових справ мавби стати ґен. Сосновский.

ПОСОЛ САНОЙЦА (ББ) виголосив на вічу ББ в Коломиї промову, в якій остро критикував теперішну систему правління. Коли клюбові власти візвали його, щоб оправдався зі свого виступу, він заявив, що на вічу в Коломиї виступав як виборець і тому мусів сказати те, що його болить, одначе як посол має повне довіря до уряду. Дивні відносини, в котрих проурядові посли мусять попадати в того рода душевне роздвоєння.

ФРАНЦУЗЬКА ДЕЛЕҐАЦІЯ в Льозанні предложила Мек Доналдови проєкт, на підставі котрого Німеччину звільнилиби від плачення воєнних відшкодувань на три роки. Опісля окрема комісія знов прослідилаби платничу спроможність Німеччини (ПАТ).

ПРЕДСТАВНИКИ ГОЛЯНДІЇ, БЕЛЬҐІЇ й Люксембурґу на льозанській конференції заключили договір про взаїмне постепенне обниження митних оплат. До цего договору могтимуть приступити й інші держави.

МЕК ДОНАЛД, премієр анґлійського уряду, висунув у Льозанні проєкт 10—15-літного політичного мира. В тім часі Німеччина малаби зречися всіх ревізіоністичних домагань. Німецька преса тим дуже невдоволена (ПАТ).

ПРЕЗИДЕНТ ГУВЕР поручив голові американської делеґації на розброєневу і репараційну донференцію, щоб він натиснув на інші делеґації в напрямі закінчення розброєневої конференції в як найкоротшому часі.

ЯПОНІЯ видала на боротьбу в Шангаю й Манджурії 442 міліонів єн, то значить третину буджетових впливів. Тому її буджетовий недобір виносить 282 міл. єн. Правительство мусить затягнути позичку в висоті 1 міліярда єн.

В ЧІЛЄ проголошено воєнний стан. Комуністичні заворушення здавлено.

Ні централізація, все тиранська й анархістична, ні спроваджування всего до одного шабльону не доводить до ладу й порядку. (Поль Бонкур).

Редакція рукописів не звертає і з того приводу в ніяку переписку не входить.

НОВИНКИ

З дійсною приємністю стверджуємо, що „Діло“ полемізуючи з нами в справі культу атеїстичного поета Франка, в ч. 136 перший раз ужило культурного способу в тоні полеміки. Над змістом і льоґікою тої полемічної статті „Діла“ застановимося в окремій статті.

Впр. о. Олександер Стефанович оповістив в „Ділі“ ч. 137 статейку п. з. „В обороні памяти Франка“. В ній пише, що він свого часу звертався до пок. Франка з запитом, чи не позволивби він, щоби його дочка (по матери православна) ходила на його години релігії. На те — пише о. О. Ст. — Франко подякував за прихильність для його дитини й заявив, що він хотів сам бути у о. Стефановича і просити за те, „бо бажає собі, щоби його донька виховувалась у християнському дусі“. — Коли так було, то з того виходилаб велика неконсеквенція пок. Франка, котрий для своєї дитини бажав християнського виховання, а людських дітий затроював атеїзмом. З того ясне, що заява Впр. о. Стефановича зовсім не причиняється до оборони памяти Франка, хіба навпаки...

Д-р В. Загайкевича, посла УНДО-я, засудив суд на 2 місяці тюрми за промови на Маківці 1930 р., на вічу в Перемишлі 1930 р. та за образу „пшодовніка“ поліції.

Під колеса поїзду в Дрогобичі дісталася через неосторожність Кароліна Капуста. Погибла на місці.

До Польщі приїзджає ряд прогульок французької студентської молоді.

Санаторія Каси Хорих у Львові, при вул. Курковій, призначена для хорих на чахотку, має бути зліквідована. Натомість має там бути уряджена лічниця для внутрішних і хірурґічних недуг. Чахоточні хорі мають бути перевезені до Ворохти і Вигоди.

Чотири хлопці розбирали артилерійський ґранат в селі Завій, пов. Калуш. Стрільно вибухло і розірвало на кусні двох хлопців та двох тяжко ранило.

Большевицька погранична сторожа застрілила коло Шеклеринців пов. Копичинці, стару 60-літну жінку, котра хотіла перекрастися через Збруч до Схід. Галичини.

Два десятилітні хлопчики зпід Пйотркова втікли з дому і хотіли відбути „подорож довкруги світу“. Малих „ґльобтретерів“, що перейшли вже 50 км, відвезено до хати.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Іспит зрілости в прив. учит. Семинарії СС. Василіянок в Дрогобичі відбувся в днях 6. 7. і 8. VI. б. р. Всі абітурентки були допущені до устного іспиту. Іспит зрілости зложили: 1. Бассараб Юлія, 2. Ваврик Олена, 3. Ужник Александра, 4. Ґерль Олена, 5. Журовчик Евстахія, 6. Крайчик Осипа, 7. Куц Марія, 8. Кушнір Евфрозина, 9. Малик Теофіля, 10. Мицавка Марія, 11. Покопило Волод., 12. Попович Олімпія, 13. Радзівіл Олена, 14. Флюнт Марія, 15. Цегелик Ольга, 16. Войтович Олена.

51—2-2 Управа Сем.

З нагоди закінчення шкільного року уладжують учениці Семинарії СС. Василіянок **26 червня б. р. о год. 4-ій в городі Монастиря СС. Василіянок** при вул. Потоцького ч. 95 **„ДЕНЬ ВЕСНИ“.** Дохід призначений на будову Церкви. Вступ для шкільної молоді 30 сот., для старших 1 зол. 53—1-1

ПЯНІНА першорядної фабрики Т. БОТТІНҐ. Ціни задля кризи значно знижені. Виключно „ДІМ ШОПЕНА“ Львів, Сикстуська 11. Продажа на довгі сплати, евент. без задатку. 52 2 3

ГРЕБЕНІВ ПАНСІОН „ЗЕЛЕМІН“ положений в затишнім місці, з прегарним видом на долину ріки Опору. поручає соняшні кімнати з бальконами. Харч добірний та смачний. - Ціни поміркованi. Зголошення приймає Управа пансіону. 48 8 12

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш **меблі** всілякого рода у **ГЕШЕЛЄСА** у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 47-50

КАМІННУ ДОЛІВКУ ДО ЦЕРКОВ з прегарних шліфованих плит поручає BRATTEL DE CET Фабрика цементових виробів Львів, ул. Шевченка 11 а. Телефон 20-78. Рік заснування 1909. 32 9—14

КІНА

ПАЛЯС: „Ніч божевілля“.
КАСІНО: „Таємнича шістка“.
КОПЕРНИК: „Любов Милостивого Князя“.
МАРУСЕНЬКА: „Любов Милостивого Князя“.
МІРАЖ: „Прощай Ліліянко — прощай, Маскот“. (Ліліян Гарвей, Іго Сим).
ОАЗА: „Льорель і Гарді за кратами“.
СТИЛЕВЕ: „Неаполь, співаюче місто“. (Бриґіда Гельм і І. Кепура).
УТІХА: „Марево смерти“ і „Шість тижнів серед апашів“. (Гарі Піль).
ЛЕВ: „Дзвонар з Нотр Даму“ (Лон Чаней), нова звукова копія.

Одинока найліпша й своєрідна паста до взуття „ЕЛЕҐАНТ“ КОНСЕРВУЄ ШКІРУ Жадайте лише сеї пасти. — Адреса: Львів, Кордецького 51. 1 Телефон ч. 60-04. 25—?

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Панталеймон Хитра. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Porto zapłacone ryczałtem.

Ч. 48 (546). Львів, четвер, 30 червня 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст. АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Сташіца ч. 8. I. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам. доляр. Ціна числа 25 сот. Конто П. Щ. Краків 405.867.

Повстання на Україні

ПАТ доносить з Черновець: Населення села Олянешті коло румунсько-радянської границі чуло цілу ніч треваючу сильну канонаду по радянськім боці. Також з місцевости Рашкавци доносять, що чули там сильну канонаду від сторони Одесси. Після засягнених інформацій війська ГПУ здавлюють повстання української людности. Можна собі уявити, що там діється.

Революція в Сіямі

Цісарська родина увязнена.

Аґенція Гаваса доносить: В Сіямі вибухла революція, котра має висвободити край зпід власти князів. Перед у революції веде армія і фльота. Увязнено кільканацять князів, міністрів і висших урядників. Шеф ґенерального штабу мабуть убитий. Один з воєнних кораблів відплив до Гуачіну, щоб забрати звідтам цісаря і привезти його до столиці (ПАТ).

Небезпека домашної війни в Німеччині

Між полудневими католицькими краями Німеччини і центральним правительством повстав конфлікт. Уряди тих країв не послухали розпорядку центрального правительства і не скасували заборони ношення одностроїв. Голова народної баварської партії Шефер, котрий висловлює погляд баварських урядових чинників, заявив, що баварський уряд рішений не уступати перед терором і боронити своїх прав. Шефер на зборах своєї партії візвав зібраних до присяги, що вони стануть в обороні загроженої свободи. З другої сторони гітлерівський табор мобілізує свої сили до боротьби з республиканцями. Приготовляється похід гітлерівців на Монахію, в котрім має взяти участь коло 40.000 узброєних гітлерівців. Взагалі в Німеччині сильно кипить.

Барикади в німецьких містах.

Заворушення в Німеччині з кождим днем більшають. Комуністи на вулицях Моавітської дільниці Берліна ставлять барикади з брукового каміння, дощок і матераців. Уставлено також стоси деревляних пачок. Поліція розганяла демонстрантів, уживаючи сикавок. Богато осіб увязнено. Мешканці дооколичних домів обкидали поліцію камінням. Богато вулиць для колового руху замкнено ізза знищення їзди при будові барикад. В дільницях захоплених заворушенням поліція наказала зі сумерком замкнути всі брами (ПАТ). Подібні вісти доходять і з інших міст Німеччини. Ті вісти щораз гірші.

Баварці хочуть знов монарха

як вожда в боротьбі проти безголовя й хаосу.

Лондонський „Дейли Експрес" оповістив розмову з провідником великої народної партії в Баварії, д-ром Гельдом. Він сказав: Надійшов час, щоби Баварія знов відновила монархію. Леда день простолонаслідник Рупрехт може бути проголошений королем. За тим стоять три четвертини народу й навіть правительство Баварії. Се не значить, що Баварія хоче відриватися від Німеччини. Одначе напруження між ними дійшло до верха. Отже Баварія возьме монарха, щоби попровадив її до боротьби проти безголовя й хаосу, які запанували в Німеччині. Баварська монархія буде конституційна.

Зріст релігійних настроїв мас в СССР

Союз безбожників у Москві видав відозву до суспільних і господарських орґанізацій з просьбою о допомогу в опрацюванню нової протирелігійної кампанії. Ся відозва стоїть у звязку зі зростом релігійних почувань в широких масах населення (ПАТ). Розуміється, здавити релігії не вдасться.

Совітам загрожує катастрофа

Нає Фрає Прессе" доносить: В численних совітських фабриках вибухли страйки і демонстрації робітників. По найбільш оптимістичним припущенням сегорічний збір збіжжа в СССР не перейде 10 міліонів тон, коли в 1931 р. зібрано 22,400.000 тон. Супроти того треба числитися з апровізаційною катастрофою. Вона матиме тим більші політичні наслідки, що вона сходиться з останнім роком пятилітки на котру покладали такі надії (ПАТ).

Лугове свято у Львові

В неділю 26. VI. ц. р. відбулося на площі Сокола-Батька у Львові традиційне Лугове свято. На його програму складалися: вправи луговичок хустинами, луговиків вільноруч, мішані вправи луговиків і луговичок, хоровід луговичок до пісні „Чорна ріля ізорана", пописи малих луговиків і луговичок, вкінці руханкові вправи луговиків: вежі і т. д. Всі вправи виконано бездоганно, деякі викликували прямо подив, як пр. мішані вправи. В дефіляді взяло участь 320 луговичок і 725 луговиків, разом 1045 осіб. Луговички виступали в барвних народних строях, луговики у вишиваних сорочках та чорних штанах і викликували естетичне враження. В святі взяли участь луговики і луговички зі Львова та з найблищих околиць, разом коло трицять лугових орґанізацій. Серед публики, що в числі коло 3.000 осіб оплескувала горячо всі вправи, переважало наше львівське міщанство та підльвівське селянство. Інтеліґенції як звичайно було дуже мало. Ціле свято робило дуже гарне враження.

ГРОШІ КРУГЛІ — КОТЯТЬСЯ,

але не розкотяться, коли їх вложите на вкладкову книжку в Коопер. Банку „ДНІСТЕР" 4 47-х

у Львові, вул. Руська ч. 20.

Виступ Д. Палієва

в американській „Свободі".

Честертон, конвертит і християнський фільософ, помістив недавно в американській часописи „The Sign" оригінальну статтю. Він запитує, чи можливо тепер виховати провідників народів та держав. Убогі люди в певній мірі вже виховані, бо саме вбожество їх виховує. Та як усунути горде незнання тих, що нині кермують світом? Легко дітий взяти до школи й там постепенно впроваджувати їх в царство знання. Та міліонерів не заженеться до школи, щоб їм там подати елементарні відомости з аритметики, льоґіки й політичної економії. Власників великих часописів не дасться дзвінком скликати до школи, щоб подати їм елементарні відомости з ґеоґрафії та історії... І журналістові, котрий завтра може нас втягнути в погубну війну або в лихий мир, годі завдати питання, які дається десятьлітному хлопцеві. Про великі досвіди історії ті „провідники" поступу людства зовсім не знають... — Так пише Честертон про деяких анґлійських журналістів.

Коли взяти під увагу декого з наших домородних журналістів, то наглядно видно не лише недостачу освіти на кождім полі, а просто неграмотність. Декотрі зухвало й без найменшого почуття приличности нападають на заслужених і високо поставлених людий; є й такі, що самі ще дітваки розумом, не літами, відважуються посивілого в праці Епископа вчити, як має правити своєю Епархією та любити свій нарід.

На доказ, що таке можливе, маємо перед собою 91 число американської „Свободи" з 19. квітня с. р. В тім числі находиться безличний напад п. Д. Палієва на Преосв. Григорія п. з. „Місіонарі, — Хто ширить сектанство?" Сей безпримірний напад був в „Новім Часі" сконфіскований; та щоби не пропала „слава", передруковано його в повнім тексті в амер. „Свободі".

„Провідник і учитель" народу, п. Паліїв, робить закид Епископові, що не позваляє уживати Божого дому й Богослуження до непотрібних та шкідливих націоналістичних демонстрацій. Бо якуж мають ціль кождого року реклямовані панахиди за О. Бесарабову? Переважно сим людям, що аранжують такі панахиди, зовсім не ходить о молитву за душу помершої, лиш о маніфестацію. Можнаби вкінці з огляду на теперішне перечулення толерувати один-другий раз; та кождого року робити з того приводу демаґоґічно-націоналістичне „свято", се надужиття церкви й святої молитви. Тому Епископ, котрий стоїть на сторожі святости Церкви, не може позволяти на такі надужиття. Вкінці якраз з допису п. Палієва ясно виходить, що в тім випадку Епископ поступив слушно і справедливо. В дописи кажеться: „Як реакція на того роду поступовання наступило рішення ґрупи огірчених: на другий рік

панахиду відправити в протестантській церкві“. Се вказує, що ту панахиду аранжували люди, котрі зовсім ніякої віри й релігійних переконань не мають; їм ходить виключно о маніфестацію без огляду на те, де вона буде: чи в католицькій церкві, чи в протестантськім домі молитви, чи в синагозі. І католицький Епископ мавби таким безвіркам та цинікам іти на руку й позволяти на плитку демагогію в церкві?!

Дальше пише, що винен Владика, коли парох в одній місцевости поставився неприхильно до різдвяної збірки на „Рідну Школу“. Може той о. парох мав повне право й слушні льокальні причини до того з огляду на тих, що там збирали і т. п. Чи досліджував хто ту справу, як там дійсно було? Може се звичайний наклеп? До того треба піднести, що наші церкви перетяжені всякими збірками на національні цілі. Ніде в цілім світі між католицьким населенням нема такої практики, щоби світські установи заряджували собі збірки по церквах чи при церквах. Чому не все заряджується збірки при кавярнях та реставраціях, чому не все збирається датки з приводу балів, танців, концертів та інших забав. Лиш ті люде що до церкви ходять, звичайно найбідніші, мусять раз-у-раз оплачувати данину, щоб передертися через ряди нераз дійсно нахабних збирачів. Особливо там, де церква убога й має власні дуже конечні потреби, такі збірки се великий тягар. Що ті нагоди вихісновують сектарі, се знак їх злоби та ще більший знак дуже малої релігійної свідомости у наших людей. Побільшують се лихо саме ті редактори, які замість виховувати людей до послуху й карности, не тільки оправдують їх поступки та ще злорадно підносять як ознаку „патріотизму“.

„Станиславівська Епархія є найживішим тереном діяльности всяких сект“, — пише п. Д. Паліїв. Се і неправда і злобне дискредитування апостольської праці Преосв. Григорія. По війні сектанство кинулося всюди по світі й не обминуло також нашої Галичини. Чейже редактор щоденника повинен знати про діяльність сект у Золочівщині, Зборівщині, Брідщині, Жовківщині, Равщині і пр. Та не лиш між Українцями бушують секти, але й між Поляками. Вони є також в Чехії, на Угорщині, в Австрії, Швайцарії, Італії тай інших краях. Станиславівська Епархія се не найживіший терен діяльности сект, але вона найживіше реагує на їх діяльність. Де лиш покажуться ті платні сектарські агенти, там сейчас вибирається особисто сам Станиславівський Владика, котрий має вже семий хрестик життя і повні два тижні голосить науки й освідомляє нарід, нераз серед дощів і зимна, серед небезпек та недуги; а коли не може сам, то висилає місіонарів, ОО. Редемптористів або ОО. Василіян, щоб ратували душі від загибелі.

Пише також п. Паліїв, що „нема анаціональних церков, є тільки національні“. Тут якраз проявляється повна неграмотність у річах віри й релігії. Правдива Христова Церква, а нею є лиш католицька, ні „анаціональна“ (здається автор нерозуміє того терміну, бо він тут зовсім не на місци) ні національна. Католицька Церква наднаціональна. Церква належить до надприродного порядку. Вона провадить людей до пізнання та прославлення Бога і тимсамим до осягнення вічного щастя. А як надприродний порядок не нехтує, ані не нищить природного, лиш освячує, підносить та ушляхотнює його, так і Церква не заперечує народности, а навпаки, підносить її та ушляхотнює. Вона плекає рідну мову кождого народу без ріжниці й часто одинока Церква дає захист народній мові в проповідях, молитвах та научуванню дітей катехізму. Церква хоче, щоби в кождім народі його діти були священиками й Епископами. Помимо того катол. Церква ніколи не дасться поневолити націоналізмови. Всі народи на світі се її духові діти, а вона їх Мати. Католицька Церква радше допустить до кровавого переслідування себе, радше позволить замкнути себе в катакомбах, але ніколи не упідлиться до рабині націоналізму. В хвилі, коли катол. Церква стає національна в тім значінню, щоб підчинитися у своїм діланню національним чинникам, перестає бути правдивою церквою, а стає карикатурою, як се бачимо у схизматиків або єретиків. Наша укр. Церква довгі віки стогнала під т. з. цезаропапізмом. На щастя св. Унія визволила нашу Церкву з того понижаючого ярма. Тепер завдяки зединенню з Ап. Столицею настілько має сили, що не дасться поневолити ще тяжшому національному папізмови.

П. Дм. Паліїв пише наконець таке: „Українській нації місіонарів не треба, бо зі стану дикунства вона вже виросла“. — Навпаки, доки ще в нас бушують такі редактори й доки їх вибирають навіть на послів; доки на подібні безпримірні наклепи й понижування посивілого в „Божих боротьбах“ Епископа стихійно не реагують, — а як трафиться оден, другий, що зареагує, то в імя „патріотизму“ грозиться йому боївкою і може ще чимсь гіршим; доки часопис під таким редактором читають хрещені католики і навіть деякі духовні піддержують матеріяльно, — доти ще нам дуже треба місіонарів! Ще богато треба праці, боротьби, а може й мученичої крови, заки прийде повна релігійна свідомість, знання примітивних правд віри та бодай якесь розуміння пошани й послуху для церковної власти.

о. Т. Галущинський ЧСВВ.

Молитва се ключ до всіх скарбів Божої доброти. (Св. Августин).

*

В осмій заповіди Божій сказано: „Не свідчи ложно проти ближнього твого“. Тим Господь Бог взяв в охорону правдивість слова, думки й учинку. (Кардинал Фавльгабер).

СТАНОВЕ Т-ВО СВЯЩЕНИКІВ

львівської дієцезії імени св. Андрея.

Дня 23. VI. ц. р. відбулися у Львові основательські збори Т-ва священиків ім. св. Андрея в присутности 63 священиків з львівської дієцезії. Ідеольогічний реферат виголосив о. Др. Ю. Дзерович, фінансовий о. дек. Гошовський, статут зреферував о. проф. Йос. Савицький. По оживленій дискусії принято одноголосно статут і вибрано першу управу Т-ва. До Надзірної Ради вибрані зі Львова: о. Др. Ю. Дзерович, о. Др. Г. Костельник, о. Др. Лада, о. Др. Йос. Застирець, о. П. Хомин; з львівського протопрезвітерату: о. Й. Осташевський з Підберізець та о. М. Бобовчик з Глібович; з тернопільського протопрезвітерату: о. дек. Ст. Мохнацький з Теребовлі та о. В. Кулик зі Зборова; з золочівського протопрезвітерату: о. дек. Гр. Микитюк з Бродів та о. В. Пришляк з Підгірців; з галицького протопрезвітерату: о. дек. Евзебій Бачинський з Бережан та о. дек. Щербанюк з Рогатина; зі стрийського протопрезвітерату: о. дек. Гошовський з Фалиша та о. проф. Йос. Савицький зі Стрия. На заступників вибрані: о. Попель зі Львова, о. Семків зі Щирця к. Львова, о. Боднар з Яйковець (Тернопіль), о. В. Лиско (Золочів), о. В. Соловій з Пукова (Галич), о. Р. Височанський (Стрий). До Контрольної Комісії ввійшли: о. Малиновський, о. Новосад та о. Глинка. Членська вкладка 1 зл. місячно, вписове 2 зл. Докладний звіт оповістимо.

МІЛІОН КАТОЛИКІВ

на Евхаристійнім Конгресі в Дубліні.

Як відомо, католики відбувають що два роки Евхаристійні Конгреси. На днях відбувся такий Конгрес в Дубліні, столиці Ірляндії. До того міста приїхало поверх міліона прочан. Всі готелі, заїзди і приватні доми в Дубліні заняті до останнього місця. Крім того католики піднаймили кораблі, човни, вози й авта, в котрих ночують. Та всего того було замало і тисячі гостий таборують в наметах і навіть під голим небом.

Як Ірляндці витали кардинала Ляврі.

На Евхаристійний Конгрес прибув іменем Апостольської Столиці кардинал Ляврі. Коли кардинал прибув кораблем до укріпленої пристані Кінгставн, привитав його особисто премієр Ірляндії Де Валєра. Військові відділи з ґенераліцією на чолі віддали кардиналови військові почести. Кардинал з оточенням перейшов великим шпаліром незлічимої маси ірляндського народа, котрий клячучи витав делеґата Апостольської Столиці, яка тисячу літ скріпляла Ірляндців у їх тяжкій боротьбі за самоуправу. На другий день кардинал Ляврі відїхав до Дубліна.

Як поставилася столиця Ірляндії.

Маґістрат м. Дубліна виасигнував 115.000 фунтів стерлінґів (коло 3 і пів міл. зл.) на величаву декорацію міста, на тріюмфальні брами, нові прапори й ілюмінацію. Всі доми міста прикрашено прапорами, а вечерами освітлені всі вікна і небо ріжнобарвними рефлекторами. Найбільший з рефлекторів в силі 3 міліонів свічок кидав безнастанно стрілисті надписи по небі в латинській мові: „Адоремус, Ґльоріфікамус, Ляудеамус“.

Перебіг Конгресу.

Делеґат св. Вітця, кардинал Ляврі, відправив особисто торжественне Богослуження в катедрі Пресвятої Діви Марії. В усіх катол. святинях Дубліна відбулися торжественні Богослуження з почитанням Найсв. Тайн. Конгрес закінчився в неділю 26 с. м. Понтифікальною Службою Божою. Так відсвяткував ірляндський нарід Евхаристійний Конгрес у своїй державі. Той конгрес був рівночасно торжеством 1500-літної річниці прибуття до Ірляндії її патрона, св. Патрика.

Реакція проти величавого свята.

Ріжні елементи, подражнені величавим святом катол. Церкви й ірляндського народу, здобулися на реакцію. ПАТ доносить, що в м. Донемана спалено папські прапори та що уряджено напади на поїзди з паломниками, котрі вертали до Бельфасту. Їх обкидувано камінням. Майже в цілій Ірляндії дійшло до подібних інцидентів.

Загрожена крізою

навіть Польська Академія Наук.

Інтересний звіт з останного засідання Поль. Академії Наук в Кракові подає до відома, що загрожена в своїм існуванні навіть та богата інституція. Вже рік тому счеркнено етати 8 урядників і 7 возьних, котрі одержували платні з державних фондів. Ізза крізи державний скарб не виплачує й того, до чого зобовязався по тій редукції. Експозитура Академії в Римі завмирає цілком, бо сего року не одержала ні сотика державної субвенції. Доходи з лісів і піль Академії впали фатально. Умови праці в Академії стають катастрофальні. Супроти того Виділи Академії у своїх видавництвах змагають до найдальше ідучих обмежень, обмежують цитати і навіть документи. Та мабуть і на се не вистарчить засобів, що загрожує обниженням рівня науки.

Що переймають
З ТВОРІВ ІВАНА ФРАНКА
і за що в нас йому поклін складають.

В одному з попередніх чисел „Нової Зорі“ появилася стаття о. Карівця п. з. „Будуємо памятник І. Франкові“. Признаюся, що по перечитанні її в першій хвилі зродилися маленькі сумніви в мені. Думав я, може Шановний Автор статті троха за остро поставився до Франка, автора „Панських жартів“, прольоґу до Мойсея і т. д. Та дійсність скоро заставила мене інакше думати.

В с. Сілець, коло Єзуполя, уряджує читальня „Просвіти“ концерт у честь Франка. Приготовлюють хори, деклямації. Чи складають може поклін Франкові як національному поетові? Чи кажуть деклямувати Прольоґ до Мойсея або „Наймита“ або хочби „Каменярі“? Може якийнебудь менший вірш з якого видно, що Франко направду є патріотом-Українцем, що любить свій нарід? Нічого подібного. „Вічний революціонер“, — „Товаришам з тюрми“ і т. п., отсе тема деклямацій. А заставляють деклямувати шкільних дітей і то проти заборони шкільної власти. Ба навіть на Вознесення забирають 12-літнього хлопця зпід церкви (саме йшов на Богослуження), мовляв, тебе тут нині не треба, ходи на пробу! А ґенеральну пробу відбувають якраз в той час, коли правиться в церкві св. Літурґія. У великий празник Вознесення, в часі, коли в церкві правиться Сл. Божа, малий, осьмилітній хлопчина деклямує на пробі такі слова Франка:

„Наша ціль людське щастя і воля
Розум владний, без віри основ
і братерство велике всесвітне,
вільна праця і вільна любов!“

І це називається у Франка: „чоловіцтво зі звірством стає!!“ (?) (хіба звірство з чоловіцтвом). А дальше ось який зазив:

„Не моліться вже більше до Бога:
„хай явиться нам царство твоє!“ —
Бо молитва слаба там підмога,
Де лиш розум і труд у пригоді стає.
Не від Бога те царство нам спаде,
Не Святі його з неба знесуть“ і т. д...

Потому, в часі вечірні, відбувається концерт для дітей, а вечером для старших. І всьо це повторяється на концерті! Навіть присутні на ньому жиди здвигають раменами та споглядають один на другого наче питаючи, чи вони справді добре чули та зрозуміли. 12-літний хлопець пропаґує революцію, 8-літний вільну любов і т. д.!

„Es wäre wirklich zum Lachen, wenn es nicht so traurig wäre!“

До того треба тямити, що ні діти, ні навіть старші селяни майже ніколи не обхоплюють цілого змісту деклямації, лише хапають поодинокі фрази. Яке спустошення в душах тих дітей і народу взагалі можуть викликати подібні деклямації! Мимохіть насувається згадка про ту казку Крилова, в котрій описано, як до пекла попали ліберальний журналіст і розбійник!

о. Лев Бурнадз,
(Сілець, почта Єзупіль).

Піст і милостиня то два крила молитви. (Св. Августин).

Вільгельм II. і Гітлерівці

Відомий гітлерівський ґенерал фон Епп переговорював в імени Гітлера з б. цісарем Вільгельмом II в його постійнім місці осідку Доорн. Ґен. фон Епп мав запевнити Вільгельма, що націонал-соціялісти (гітлерівці) не будуть ставити перешкод в його повороті до Німеччини. „Дайли Геральд“ доносить, що у Вільгельма II був також б. кронпрінц. Разом з ним були також німецькі банкирі й політики (ПАТ).

Крівава бійка
між вязнями в львівській тюрмі.

В тюрмі на Бриґідках, в келії 120, де сидять разом комуністи й українські націоналісти, комуністи повісили дня 21. VI. на стіні портрет Леніна. Націоналісти зажадали від них, щоби зняли той портрет, бо се нарушує їх почування. На те відповіли комуністи, що власне тому не здіймуть, що в них того жадається а якби їх попросили, то може знялиби. Тоді Стефан Сабара, абс. ґімн., зняв портрет і подер, причім не обійшлося без мордобиття. Мимо того, що комуністів було 10 а націоналістів 5, націоналісти мали перевагу. Дня 23. VI. комуністи знов вивісили на стіні другий портрет Леніна і знов зазначили, що се демонстрація проти націоналістів. Націоналісти знов зажадали зняти портрет. Коли комуністи сего не хотіли зробити, націоналісти самі пробували зняти. Пропорція сил була вже інакша, бо сего дня було в келії вже 11 комуністів і 4 націоналістів. Сабара мимо того знов пробував стягнути портрет Леніна. Зачалася тяжка і завзята бійка. Сабара дістав збитою фляшкою в груди. Має одну тяжку рану в грудях і більші та менші в голові. Ґімназист Байтала має рани від зломаної фляшки на руках, а студ. лісової інж. Осідач обдерту руку, а інж. Бойдуник потовчений. Наспіла тюремна сторожа. Бійка тревала далі і скінчилася аж коли наспіла скріплена сторожа з інспектором на чолі і розділила одних від дргих. (Опис всеї бійки подаємо не тільки тому, що він дуже характеристичний для відносин між обома згаданими таборами, але й тому, що польська преса принесла зовсім фальшиві вісти про ту бійку).

Маленький фейлетон

З ГУМОРУ В СОВІТАХ

Як відомо в СССР зміняють часто дотеперішні імена та назвища на більше революційні. І так велика ентузіястка комунізму Марія Смірнова називається тепер Марія... Ентузіязм (!). Захоплений совітською „пляновістю“ Петро Сидоров змінив своє назвище на... Промфінплян! (промисловий фінансовий плян). Знов один „есесерський“ парняга з Тули придумав собі таке „актуальне“ імя та назвище: Впєрьод Пятілєткін! Се розумію! Одна кондукторка трамваїв в Москві вибрала собі таке історичне імя й назвище: Ерфуртська Програма! І якжеж тепер її кликати — в разі потреби — здрібніло? Також дуже модні тепер в СССР імена „навпаки“. Така чудасія лучається тоді, коли якась комсомолка „вирішить одноголосно“ назвати себе Нінел. Се відвернений псевдонім Леніна. Зате комсомольці волять Нілатс (відвернення слова Сталін!). Не виключене, що в недалекій будуччині товариші в СССР не тільки будуть називатися, але ходити та все робити — „навпаки“. — Знов найбільше „клясово освідомлені“ колхозники з Криворіжки коло Харкова вирішили зовсім знести всякі імена та назвиська і просто кождому дати число, як при телефоні!... Індивідуальні імена це „громадная“ перепона на шляху до безклясової суспільности, тому — „далой з пережитками гнилого капіталізму“! Та здається, що найбільша перешкода для будівництва комунізму це — людська голова, котра все таки думає, тому треба наперед її „зліквідувати“, а потому вже легко буде все робити „навпаки“!

Як у людей все можна одержати за гроші, так у Бога за молитву. Хто тільки знайдеться в потребі, нехай кличе до Бога о поміч. (Шпіраго, том III).

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Зїзд кардиналів у Ватикані має скликати Св. Отець ще перед феріями у справах звязаних з міжнародною політикою (ПАТ).

В станиславівській Епархії проти відомого проєкту супружого закона, опрацьованого Кодифікаційною Комісією, запротестувало 161.818 осіб.

В Римі виходить вже 19-ий рік знаменито редаґований латинський місячник „Альма Рома“, що дбає про красу лат. мови. Друкується в печатні Ватиканської Поліґльотти.

Нота з протестом папи. „Оссерваторе Романо“ приніс зміст пересланої до Мадриту папської ноти з протестом проти знесення Чина Єзуїтів та видалення його членів з Еспанії.

Ап. Вікаріят в Норвеґії, що мав дотепер 327 тис. кв. кільометрів простору, поділено на три епископства.

Католицьке й державне шкільництво у Франції. „Оссерваторе Романо“ подав статистику католицького шкільництва департаменту Вандеї у Франції. Виходить, що католицькі школи мають більшу фреквенцію від державних, хоч державні дають ученикам великі полекші. Дня 1 грудня 1931 катол. народні школи мали 29.500 учеників, а державні 25.000. Також поступи в катол. школах постійно кращі, що становить доказ їх високого рівня.

Австрійський міністр торговлі, д-р Ґвідо Яконціґ, виголосив свою першу промову на зборах учителів професійних шкіл. Завданням учителів по думці міністра є передовсім моральне виховання молоді в школі і поза школою. Вони мають впоювати в неї особливо два основні почуття: релігійне й національне. Тоді виховається характери, що й самі будуть щасливі і зможуть також подбати про других.

На Мадярщині видано почтові значки, де представлена св. Єлисавета, що роздає милостиню між убогих.

Еспанський уряд покликав окрему державну комісію для опрацювання проєкту закона, устійнюючого відношення між Церквою й державою.

Лятеранський місійний музей побільшився. В осібній великій салі поміщено підручники, образи й інші предмети, що представляють стан кат. шкіл в майже всіх місійних краях.

Старокатолики в Швайцарії вимирають. Послідний швайцарський перепис населення виказує значне зменшення числа старокатоликів. Число їх впало з 55.000 на 45.000. В Кантоні Берна з 5000 стало 3986. (Старокатолики, це секта новішої дати, яка повстала наслідком акції німецьких протестантів проти проголошеної на Ватиканськім Соборі доґми про непомильність папи. Під впливом того руху повстала 1870 нова церква, яка прибрала назву „старокатолицької“, приймаючи всю давну катол. віру... з виїмком деяких доґм. Згодом та „стара“ віра католицька зникла цілком, а остала лише в назві секти).

В Індії два ОО. Єзуїти зачали пропаґанду кат. ідеї на більшу скалю. Вони посилають кат. книжки й часописи на адресу визначніших індійських і магометанських письменників й установ. Адресати самі зачинають цікавитися кат. Церквою і других нею зацікавлюють, головно через оцінку надісланих творів, майже завсіди прихильну. Чимало поганських і магометанських читачів замовляє ті твори і в той спосіб можна опісля покрити видатки (більший оборот).

В Америці померла недавно одна сестра-монахиня, що ще від 1889 р. працювала виключно між Індіянами.

Католицизм у Японії. Японія має тепер 96.323 громадян католиків, в тому 63 священиків, 224 клириків і монахинь. В р. 1931 уділено св. хрещення 1.722 дорослим і 3114 дітям.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В АНГЛІЙСЬКІЙ ПАЛАТІ ПОСЛІВ запитувано секретаря загран. справ про долю української петиції до Союза Народів у справі кольонізації українських земель військовими осадниками. Другий запит, поставлений послом Ріс Дейвісом, доторкав справи поведінки з українськими вязнями в Польщі. Підсекретар загран. справ відповів, що сю петицію розглядає Комітет Трьох і досі ще не покінчив своєї праці.

МАРШ. ПІЛСУДСКИЙ був у Перемишлі і взяв участь у воєнних грах.

ВИБОРИ ДО НІМЕЦЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ відбудуться, як відомо 31-го липня б. р. Гітлер впевняє, що його партія побідить і тоді вся влада перейде остаточно в руки гітлерівців.

В НІМЕЧЧИНІ в партійній боротьбі погибає денно пересічно 6 осіб. Весь нарід роздертий на кілька ворогуючих таборів, котрі ведуть зі собою щораз завзятішу боротьбу.

ДО ҐДАНСЬКА приїхала з візитою делеґація німецької воєнної фльоти. Місцеві німецькі гітлерівці і націоналісти витали її торжественно. Команданти кораблів відвідали високого комісаря Союза Народів Ґравіну. Польська преса й урядові круги вважають сю візиту протипольською демонстрацією.

ҐДАНСЬКІ КОМУНІСТИ демонстрували проти приїзду німецької фльоти до Ґданська. Німецьких моряків, котрі проходжувалися по Ґданську, комуністи побили, памятник Вільгельма I обкидали нечистотою.

ГІТЛЕРІВЦІ рішучо домагаються від уряду фон Папена, щоби признав їм право самооборони супроти напастий комуністів. Головний гітлерівський орґан домагається також негайного проголошення воєнного стану в цілій Німеччині і розвязання комуністичної партії.

ЯК СВІТ ПОПИРАЄ БОЛЬШЕВИЗМ. Помимо нібито загального обурення на Совіти й ніби формування протибольшевицького фронту, всі великі держави світа підпирають фінансово большевиків. Франція в 1930—31 р. закупила в Росії за 300 міліонів нафтових продуктів. Англія 70 проц. свого вивозу спрямувала до Росії і для Індії замовила 6000 тон нафтових виробів. Америка замовила в Росії за грубі міліони долярів дерево й металі. Швеція продала Росії машини за дальших 18 міліонів кор. і зробила замовлення на 13 міліонів кор. Японія закупила в Росії товари за ціну 43 міліони єн. Подібні звязки мають совіти з полудневою Америкою, з Бельґією й Італією, де якраз тепер провадять економічні й торговельні наради з большевицькими „спецами“. З того видно, що держави й народи не здають собі справи з найбільшої небезпеки, яка загрожує Европі. Вона жахливіша, як світова кріза; важніша, як справа розброєнь.

Градові тучі в Галичині

На великих просторах знищені поля.

Над північною і західною частиною Золочівщини перейшла градова туча. Вона знищила поля слідуючих громад: Балучина, Фирлеївка, Вільшаниці, Митулина, Петрича, Пільного Островчика і Скваряви. У Вільшаниці туча перевернула 4 стодоли і 2 шопи. Загалом знищені плоди на 2.220 га. Подібні вісти доходять з Ярославщини, де град величини пястуків витовк плоди на просторі 5.000 морґів, головно в громадах Адамівка, Майдан, Красне, Павлова і Добча.

Редакція рукописів не звертає і з того приводу в ніяку переписку не входить.

НОВИНКИ

Буджетовий дефіцит Польщі за місяць май виносить 14 міліонів і 600.000 зол. Таким дефіцитом кінчиться місяць за місяцем.

Український Науковий Інститут в Берліні. Заходом Українського Наукового Інституту в Берліні пруське міністерство освіти отворило при Орієнтальнім Семинарі Берлінського Університету доцентуру української мови і краєзнавства та іменувало для її провадження проф. д-ра Зенона Кузелю. Курс починається з зимовим семестром 1932 р. Він обійматиме як лекції так і практичні вправи з названих предметів. Це перша доцентура з українознавства на західному університеті. Директором Інституту є Др. І. Мірчук. А у Львові, столиці нашого краю, такої катедри до сеї пори нема.

Вистава української ґрафіки в Музею НТШ (вул. Чарнецького 24) продовжена до 6. VI. ц. р. Хто ще не оглянув її, нехай не занедбує сеї нагоди познайомитися з працями наших визначних мистців, про котрі не тільки наша, але й чужинецька преса помістила дуже прихильні оцінки.

Східні Торги продовжено до 3 липня с. р. включно.

Український двотижневик „Життя Покуття“ почав виходити в Коломиї. Він стоїть на національнім становищі.

В Коломиї відбувалася шкільна анкета, уладжена кружком „Рідної Школи“. Анкету скликано у звязку з новим законом про перестрій шкільництва. В анкеті взяло участь 118 делеґатів 28 сіл і Коломиї.

Над Сокалем перейшла нагальна буря з громами. У Варяжі перун запалив дім. Наслідком удару грому в телеґрафічні й телефонічні проводи комунікація Сокаля зі Львовом була перервана.

Майже в цілій Підгаєччині від двох місяців не було дощу. Через посуху озимина і ярина не росте, конюшина не сходить. Пасовиська вигоріли, худоба з браку паші голодує. Щойно недавно почав падати дощ.

Радянський уряд знов закупив у Ліверпулі 5 великих транспортів збіжжа.

Під впливом лектури „Тайного Детектива“, що його видає „Ілюстр. Курер Цодз.“, 18-літ. хлопець Мушвіньский зорґанізував банду „Клюбу Тайної Руки“, зложену з 17—18-літних хлопців. Завдання цеї банди було... мордувати представників поліції і богатих людий. Наразі замордували вони чеського горожанина Фальта. За це відповідали перед судом. Суд засудив Мушвіньского на 10 літ тюрми. Так то зле зрозуміла свобода преси деправує молодь.

У Франції повстала школа для політичних бесідниць. Школу заложила адвокатка Кремер-Бах. Ціль сеї школи: навчити жінок говорити пориваючо в боротьбі за повноправну участь жінок в політичнім житті Франції.

У хемічних фабриках у Ґардоні коло Марсилії, наступив сильний вибух. Погибло 6 осіб, 10 ранених.

Великий метеор впав недалеко м. Сальта в Бразилії. При зударі метеора з землею мешканці чули сильний гук, наче експльозію.

Біржа

ГРОШІ: Амер. доляр в приватних оборотах 8.89.5 зол.

ЗБІЖЖА: Підволочиска: сел. пшениця 23.25—23.75; сел. жито 22.50—23; овес 17.50—18; гречка на мливо 16—16.50; гречана каша 29.50—30.50; просо 18.50—19.50. — Львів: сел. пшениця 25.25—25.75; сел. жито 24—24.50; овес 21—21.50; ячмінна каша 31—33. Тенденція знижкова.

НАБІЛ: „Маслосоюз“ платив кооперативам 27. ц. м. у Львові за масло експортове та десерове пріма 2.20 зол., за літру молока 19—20 сот., за літру сметани 90 сот., за копу яєць 3.40—3.50 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш **меблі** всілякого рода у **ГЕШЕЛЄСА** у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 48-50

ПЯНІНА
першорядної фабрики
Т. БОТТІНҐ.
Ціни задля кризи значно знижені.
Виключно
„ДІМ ШОПЕНА“
Львів, Сикстуська 11.
Продажа на довгі сплати. евент. без задатку.
52 3-3

Вже вийшов український радіопідручник к. інж. Л. Лясевича

ПРАКТИЧНИЙ РАДІО-АМАТОР

З цеї книжки можете довідатися: **Як дешево збудувати самому радіо?** Описи найновіших німецьких детекторних приймачів, т. зв. „далекоприймальних“. — **Голосник на детектор!** — Як збудувати радіову антену, щоби ділала громоохоронно? — Перегляд найновіших лямп. — **Який апарат найкраще купити?** — Списи всіх складових частин з їх цінами.

Ціна сеї необхідної книжки тільки 3.80 зол.

Найкраще вплачувати гроші на конто **„Україн-Радія“ в ПКО 412.470** (чистий блянкет можна дістати на кождій почті). — Післяплата не оплачується, бо сама почтова оплата коштує 1.30 зол., разом отже 5.10 зол.

„УКРАЇНРАДІО“, Львів, Ягайлонська ч. 15. — Телефон 80-62.

Радія можете тепер слухати детектором (19—29 зол.) навіть в найдальшій закутині провінції!

ГРЕБЕНІВ
ПАНСІОН „ЗЕЛЕМІН“
положений в затишнім місці, з прегарним видом на долину ріки Опору,
поручає
соняшні кімнати з бальконами.
Харч добірний та смачний. - Ціни поміркованi.
Зголошення приймає Управа пансіону.
43 9-12

КІНА

ПАЛЯС: „Чоловік своєї жінки“.
КАСІНО: „Таємнича шістка“.
КОПЕРНИК: „Любов Милостивого Князя“.
МАРУСЕНЬКА: „Любов Милостивого Князя“.
МІРАЖ: „Прощай Ліліянко — прощай Маскот“. (Ліліян Гарвей, Іго Сим).
ОАЗА: „Льорель і Гарді за кратами“.
СТИЛЕВЕ: „Неаполь, співаюче місто“. (Бриґіда Гельм і І. Кепура).
УТІХА: „Марево смерти“ і „Шість тижнів серед апашів“. (Гарі Піль).
ЛЕВ: „Князь Дракула“.

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Панталеймон Хитра. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.